This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

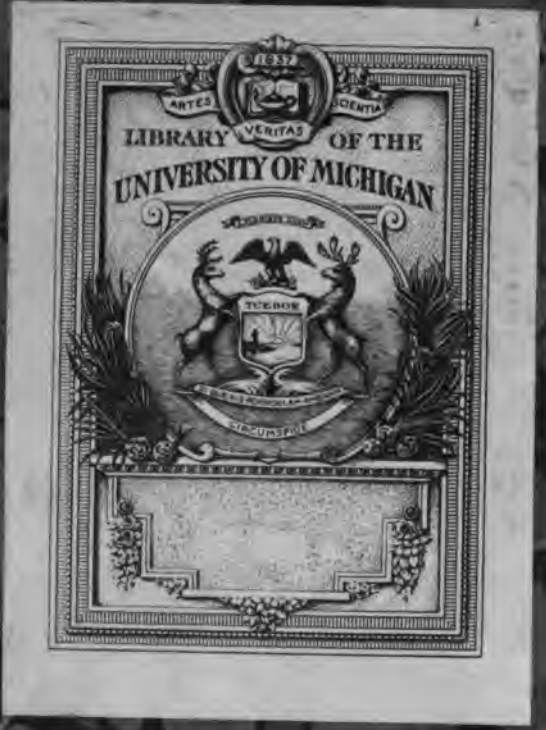

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

839.
H 2

KONERNE VED VANDPOSTEN

Digitized by Google

KNUT HAMSUN

FRA DET MODERNE AMERIKAS AANDSLIV. 1889 (utsolgt.)
SULT. (1890). 27. Tusen 1919.
MYSTERIER. Roman (1892) 2. Oplag. 1908.
REDAKTØR LYNGE. Roman (1893). 2. Oplag. 1893.
NY JORD. Roman. (1893). 2 Oplag. 1908.
PAN. Af Løitnant Thomas Glahns Papirer. (1894). 50. Tusen. 1920.
VED RIGETS PORT. Forspil. 1895.
LIVETS SPIL. 1896
SIESTA Skitser. 1897.
AFTENRØDE. Slutningsspil. 1898.
VICTORIA. En Kærligheds-Historie. (1898). Ny Utgave. 1920.
MUNKEN VENDT. (Brigantinens Saga I). 1902.
DRONNING TAMARA. Skuespil i 3 Akter. 1903.
I ÆVENTYRLAND. Oplevet og drømt i Kaukasien. 1903.
KRATSKOG. Historier og Skitser. 1903.
DET VILDE KOR. Digte. 1904.
SVÆRMERE. Roman. Illustr. af Louis Moe. 1904.
STRIDENDE LIV. Skildringer fra Vesten og Østen. 1905.
UNDER HØSTSTJERNEN. En Vandrers Fortælling. (1906). 3. Oplag. 1906.
BENONI. Roman. (1908). 2. Oplag. 1913.
ROSA. Af Student Parelius' Papirer. (1908). 2. Oplag. 1908
EN VANDRER SPILLER MED SORDIN. (1909). 14 Tusen. 1917.
LIVET IVOLD. Skuespil i 4 Akter. 1910.
DEN SIDSTE GLÆDE. Skildringer. (1912). 6. Tusen. 1913.
BØRN AV TIDEN. Roman. (1913). 16. Tusen. 1916.
SEGELFOSS BY. I—II. (1915). 38 Tusen. 1919.
SAMLEDE VERKER I—X. (1916). 2. Utgave. 1918.
MARKENS GRØDE. I—II. (1917). 36. Tusen. 1920.
SPROGET I FARE. (1918). 2. Oplag 1918.

Digitized by Google

KNUT HAMSUN

KONERNE VED VANDPOSTEN

ROMAN

I

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK
FORLAG · KRISTIANIA OG KØBENHAVN
MDCCCCXX

Digitized by Google

Copyright 1920
by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

1.—12. Tusind.

* * *

Oversættelsesretten for Rusland forbeholdes.

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KØBENHAVN

Digitized by Google

Scandinavian
Book
7-11-28
17136

07-15-28 21479

I

Folk fra de store Byer har intet Skjøn paa Maal og Dimensioner i Smaastæderne. De mener de kan komme og stille sig op paa Torvet og smile og være overlegne, de tror de kan le av Husene og Brolægningen, det mener de mangen Gang. Men husker ikke ældre Folk i Smaabyen da Husene var endda mindre og Brolægningen værre end nu? De har oplevet at Byen gik frem. Og der har ialfald C. A. Johnsen faat et vældig Hus, Johnsen paa Brygga, en ren Standsbygning, den er med Veranda nede og Altan oppe, og der er Snitverk rundt hele Taket. Mange andre dyre Bygverk er ogsaa opstaat, Skolen, Dampskibsbryggen, forskjellige Kjøpmandshuser, Toldboden, Sparebanken, det er ikke til at smile av. Der er endog et Slags Forstad til Byen, det bor kanske et Par Snes Familjer paa Knauserne utover mot Værftet, de pene Smaahuser er gule, røde eller hvite, alt efter Eierens Smak, Husene har i sin Tid kostet mangen Spareskilling. Og forresten saa kan det være Opgangs og Nedgangs Tider ogsaa for Storstæderne, det mangler ikke; men hørte man nogen Gang at John-

Digitized by Google

sen paa Brygga stod der med tomme Hænder og ikke visste sine arme Raad?

Saaledes har ogsaa Smaabyen sine Storheter, sine solide Huser med fine Sønner og Døtre, sin Uforanderlighet og Autoritet. Og Smaabyen er optat av sine Store og følger dem med Interesse, de gode Smaabyfolk skjøtter i Grunden sit eget Ve og Vel derved, de lever i Ly av Magten og trives under den, slik skal det ogsaa være. Folk husker den Dag da Johnsen paa Brygga blev Konsul, da var det Skjænk og Bakervarer for hver som kom ind i hans Krambod, og somme hadde rigtignok ingen Skam, men kom to Ganger og fik Skjænk.

Den samme Morgen sat Jørgen Fisker akkurat som nu og drog Fisk til en stor Middag. Det blev en Dag med Fest og Glans, den nye Konsul var saa ung endda at han favnet vidt, han var desuten saa liketil og hjærtens almindelig at han holdt av Vin, Piker og Sang, han gjorde Selskap og indbydde Staden. Ja og alt gik utmærket. Folk husker at det stod i Bladet, Konerne taler endda om det ved Vandposten. Stundom kan det bli Strid om en enkelt Bagatel, Lydia kan si: Skulde ikke jeg vite det som var med i Kjøkkenet den Dagen! — Den andre Kone staar paa sit: Du kan gaa og spørre han Johnsen selv! — Det trænger nu ikke jeg for min Part, svarer en tredje Kone til, for jeg har Bladet gjemmendes!

Men det er vel seks, otte Aar siden den store Dag.

Digitized by Google

Og like saa vel som Konerne kunde Smed Carlsen huske Dagen. Han var en meget agtet Mand, for den Saks Skyld ogsaa Enkemand med voksne Børn og altsaa ingen ung Galning — ja han var det som stod i al Stilhet i Smien og takket Gud for denne Festdag like saa vel som for alle andre Dager som han fik opleve. Slik var han, en religiøs Mand. Han passet paa at tænke sig ved hver stor og glædelig Hændelse i Byen at nu burde han og Menneskene takke Gud. Han sa ikke større om det og Menneskene vilde vel heller ikke ha hørt nøie paa ham, men de agtet ham, de var seige og utaknemmelige som ellers, men Smed Carlsen var ialfald et mærkelig Eksempel i Byen.

Der var ogsaa mange andre Typer og Figurer der, Olaus paa Vangen, Jørgen Fisker, Mattis Snedker, Doktoren, Postmesteren, der var saa mange. Livet sliter ikke like hastig paa dem, somme er uforanderlige, de taaler og taaler meget. Ogsaa Postmesteren er religiøs paa sin Maate, han og Smed Carlsen altsaa; men hele Byen ellers er verdslig og lite dyp. Det er som det ikke findes en Prest i Menigheten, han bare døper, konfirmerer, gifter og begraver Folk, ellers har de ikke Bruk for ham og han nævnes ikke.

Aa den lille Maurtuve! Alle Mennesker er optat med sit, de krysser hverandres Veier, de puffer hverandre tilside, stundom gaar de over hverandre. Det kan ikke være anderledes, stundom gaar de over hverandre ....

Nu sitter Jørgen Fisker akkurat som for seks, otte

Digitized by Google

Aar siden og drager Fisk til en stor Middag. Skjønt det er Søndag Morgen sitter han her endda og vil gjærne ha med hjem en ordentlig Kokning. Ved det andre Landet begynder det nu saa smaat at bli urolig, Morgenbrisen sætter ind, Jørgen ræker av, han maa idelig hamle for at holde sig efter Medene i Land. Nei saa opgir han det og ror hjem. Han har sittet ute siden Klokken to.

Det er ingen oppe i Byen. Jørgen trær Fisken paa et Snøre og bærer den op gjennem Gaterne. Han stamper i store Støvler, han er i det hele tat en tungbent Mand i islandsk Trøie og Sydvest, men er ellers ikke stor av Vækst, heller mager og dertil kort i Underkroppen. Men Jørgen er seig og uslitelig, aldrig syk tilsengs, aldrig nedtrykt; en Forkjølelse kurerer han ved ikke at bry sig om den.

Han gaar til C. A. Johnsens store Hus, hænger Fiskehonken paa Kjøkkendøren og stamper hjem.

Og jo nu ryker det fra hans Takpipe, Lydia er oppe; hun har nok holdt Øie med hans Baat og passer paa at sætte Kaffen over. Lydia det er hans Kone, hun har mørkt, krøllet Haar og er et sint Menneske, men ualmindelig dygtig, en Kone for sit Hus.

Jørgen stamper ind. Far i Mak! hvisker Lydia indætt og ser med alle Tegn paa Rædsel til Børnene, til Gutten og de to Pikerne som rører sig isøvne. Jørgen drager Støvler og Islandstrøie av, drikker Kaffe, holder Maaltid til og gaar ut i Kammerset for at

Digitized by Google

sove. Knirk ikke med Døren! hvisker Lydia tænderskjærende.

Men nu vaknet naturligvis den ældste av Smaapikerne og reiste sig op. Det var det sædvanlige. Og saa vaknet den andre Smaapiken, som laa ved Siden av. Morn blev rasende, hun rev Kammersdøren op og skrek efter Manden: Saa, nu har du vækket dem alle ihop for mig! Og saa længe skrek hun at hun ogsaa fik Gutten vaken.

Snarsint var Lydia, men hendes Vrede varte ikke det Spor længe; mens Børnene begyndte at smaaprate sig imellem ordnet hun op i Stuen og tok straks paa at nynne. Hun aapnet Kammersdøren yterst forsigtig og spurte: Naa, du har ikke sovnet? Hvad det var jeg skulde sagt, du drog vel Kokning? Hørte du hvad Slags Selskap de skulde ha?

Nei de var ikke oppe.

Ja nu skal du bare tie stille og sovne, sier Lydia og lukker atter Døren. Og hun holdt et høilydt Hus med Børnene for at faa dem til at være rolige.

Ordner og nynner igjen, hun tænker, hun er optat av Selskapet. Før om Aarene kunde de hos Johnsen paa Brygga holde Selskaper, de forberedte sig Dager i Forveien og maatte leie Hjælp i Kjøkkenet. Lydia selv blev budsendt; til idag hadde hun intet Bud faat, det skulde kanske ikke være stort Selskap; det var vel bare at Sønnen, han Scheldrup Johnsen, skulde se nogen Jævnaldrende hos sig.

Digitized by Google

Det rygtedes længer ut paa Morgningen da Folk kom op at C. A. Johnsens Dampskib skulde gaa idag. Lydia grublet ikke mere, det skulde altsaa være en dundrende Fest for Kapteinen og Byens Ærede, men de skulde greie sig i Kjøkkenet uten hende. Godt, Lykke paa Reisen! Hun klædte Børnene sine pent og tok av dem Flækker og gnidde Skoene deres i Fett og Sot, hun tok ogsaa høvelige Klær frem til sig selv.

Det blev Eftermiddag og en stor Vandring ned til Kaien. Det lidde alt godt ut paa Vaaren saa Menneskene var klædt derefter i lyst og tyndt Tøi, og det var pent at se paa. *Fia* hadde lastet og laa klar.

Dette Skib var ikke nyt længer, det var bygget i den Tid da en rimelig Lastebaat kunde koste et Par Hundrede Tusen og ikke mere, nu var det indkjøpt fra Göteborg av Johnsen paa Brygga, han hadde pusset det op og omdøpt det til *Fia* efter sin lille Datter. Hvad det skulde ha kostet at kjøpe et slikt Skib og pusse det op og gjøre det nyt igjen! Det blev fortalt at bare Omdøpningen hadde krævet mange Penger. Men hvad var mange Penger for Johnsen paa Brygga! Og nu laa *Fia* der som Byens eneste Damper og Vidunder.

Naturligvis var lille Fia selv ombord i det Øieblik da hendes Baat skulde gaa, og hun sat i Kahytten sammen med sine Forældre og Kapteinen. Og naturligvis kom ogsaa hendes Bror, den unge Scheldrup, ombord. Han var alt stor og næsten voksen, i

Digitized by Google

lyse Klær, med sort Fløilskrave paa Jakken som Moden den var. Flot Fyr, storartet, Huset Johnsens Søn, brunøiet som Farn og med Skjægdun paa Kinderne. Hatter løftedes til ham og han hilste tilbake, saaledes gik han barhodet næsten hele Veien til Kahytten.

Skibet laa med Dampen oppe og oset Røk. Paa Dækket var alt Ro, Styrmand og Mandskap stod ved Rækken, spyttet i Sjøen og pratet saa smaat med Kjendinger iland. Gutten Oliver Andersen visste sin Plass og holdt sig længst forute, han hadde faret i flere Aar med Seilskute og var Matros, en almindelig blaaøiet Unggut av Folket, men dertil Kraftkar og Vaagehals, en Enkes Søn. Han var under Middelshøide, men tæt og godt bygget, han hadde lignet Billeder av Napoleon, men nu hadde han faat Skjæg og var noget for sig selv. Det var netop det Aar han hadde set sig Utvei til at tække op igjen Stuen derhjemme med rød Sten og utvide den med et Tilbygg i Røstet. Han tænkte vel paa Fremtiden.

Jaja, sier han til sin Mor Enken som staar paa Kaien med Hænderne under Sjalet, jaja saa skriver jeg fra Middelhavet.

Flot sagt, voksent. Og egentlig saa taler han vel til flere paa Land, til Pikerne, til Petra som han skal forlate. Der staar hun, ringforlovet med ham og altsammen.

Og glem ikke at vande i Haven, sier han videre. Men der spøkte nok Oliver bare og mente ikke noget

Digitized by Google

med det, Gud og Hvermand visste jo at han ingen Have hadde, men Morn saadde bare litt Gulrot og Næpe ved Husvæggen. Hun smilte vissent, hun kjendte sin Søn, han hadde ikke ondt for en Spøk. Ondt for noget, han? Hun visste bare alt vel om Sønnen, han hadde gode Anlæg og brukte dem pent.

Andenstyrmand kommer en Sving forut, og ogsaa han har vel en Pike paa Kaien. Kveil op den der! sier han overdreven myndig og peker paa en Tougende.

Oliver kveiler. Han skulde vel forresten ha været iland et Minut, et halvt Minut, og leveret et Kræmmerhus med Rosiner som han har i Lommen til sin Pike. Han skulde nødvendig ha været iland. Men han vil ialfald gjøre sig gjældende her han er:

Carlsen! roper han og kalder paa Smed Carlsen. Det var bra jeg saa Dem. Jeg skylder Dem for de Bøilerne til Takrænderne mine.

Carlsen undser sig for at faa alles Øine paa sig og svarer: Lat det være, du skal ikke hæfte dig, det er tidsnok naar du kommer hjem igjen.

Men Oliver har alt Skillingpungen oppe og leverer Pengene over Rækken: Det var vel saa? spør han.

Oliver kjendte sig nok god og overlegen ved at være saa kontant i en hel Folkemængdes Paasyn. Hvem stod her og var Vidner til hans Handlemaate? Petra og Alverden. Og der var jo ogsaa Lydia med Børnene og holdt Øie med alt, Rakekniv som hun var; hendes Mand Jørgen Fisker stod ogsaa i en Ut-

Digitized by Google

kant, men da Byens Ærede begyndte at indfinde sig og netop maatte passere hans Krok drev han saa smaat længer bortover Kaien og fandt en sikrere Plass.

Nu kom de Store, Skibsrederne, Doktoren, de mest estimerte Kjøpmænd, somme var endda oprømte fra Middagen hos Konsulen og gik med Blomst i Knaphullet og høi Hat. Der kom Sakfører Fredriksen; Øieblikket var ikke inde, men Sakfører Fredriksen skulde nok passe paa og si nogen høitidelige Ord. Han var vant til at tale, det var han som fik Møter istand i Byen og talte paa dem.

Herskapet Johnsen dukker op fra Kahytten, C. A. Johnsen selv med brune, livlige Øine og Rikmandsmave og Fru Johnsen med lille Fia ved Haanden. Da de gik fraborde gjorde alle Plass, ikke et Barn stod i Veien. Folk som har Dampskib skal ha en bred Vei paa sin egen Kai, det er ikke mere end ret.

Kapteinen steg raskt op paa Broen og ringte til Maskinen. Lat gaa der! Trosserne hales ombord. Han løfter Luen, Familje og Venner paa Kaien hilser tilbake, Skibet dirrer og viker bort. Oliver kaster i siste Øieblik sit Kræmmerhus iland, og han ser vel at det træffer saa nogenlunde der det skal.

Nu er Øieblikket inde: Sakfører Fredriksen træder frem, løfter Silkehatten høit iveiret og nedbeder Held og Lykke for Skib, Reder og Folk. Hurra! fra Kaien.

Saa seilte *Fia* til Middelhavet.

Digitized by Google

Kræmmerhuset traf ja, men det var et uvelkomment Kræmmerhus og et skammelig Kræmmerhus, det sprak da det kom frem og Rosinerne drev utover Kaiplankerne. Det blev en Tilstand, Petra smilte forarget og stod fuld av Graat, Olivers Mor gav sig til at samle Rosinerne op i Sjalet, hun hadde sin Møie med at holde Børnene væk og varskudde at de ikke skulde traa paa Guds Gaver. Byens Ærede og selve Herskapet Johnsen kom forbi denne lille Valplass og særskilt kom unge Scheldrup Johnsen forbi, han smilte og sa dæmpet til Petra: Pluk op Rosinerne dine! Petra rød som Blod lutet Hodet og kunde visst ha sunket i Jorden ....

Konerne ved Vandposten gik og husket i lang Tid denne Dag. De kunde være uenige om en og anden Smaating, men Fru Johnsen var ialfald i sort og fornem Silke og hun hadde et Kasteplagg med Silkefrynser over Akslerne. Hatten var endda av dem med tynd, vid Brem som blafret litt op og ned naar hun gik, og den hadde en eneste stor Fjær.

Derimot hadde ingen lagt videre paa Minde det som nu fulgte, for nu tok det daglige Liv fat. Oliver han kom hjem om Høsten igjen uten *Fia*. Javel, han var slaat fordærvet, slaat næsten ihjæl, han var Krypling. Det gik ikke anderledes. Naar man falder ned fra Riggen og brækker Sideben ind saa kan man staa det over, men det er ialfald en Hændelse som klæber til Erindringen. Men Oliver han fik en Trantønde over sig og brak baade Lysken og et Laar, han blev

Digitized by Google

lemlæstet og stod det over. Saa laa han paa Sykehus i en liten italiensk Kystby og blev vel ikke ordentlig passet, Benet maatte sættes av. Det gik syv Maaneder før han kom hjem.

Petra, hans Pike, viste sig rigtig bra og holdt sig opret under denne uhyre Prøvelse. Hun var saa evig almindelig, ja som alle andre Piker, men hun hadde gode Egenskaper ogsaa, det manglet ikke.

Mattis som hadde været i Snedkerlære og nu arbeidet som Svend, han med den store Næsen, denne Mand gik til Petra og sa: Det var en stor Ulykke!

Hvad for en Ulykke? spurte hun.

At han Oliver kom hjem slik. Vet du det ikke?

Petra svarte forarget og trofast: Skulde ikke jeg vite det, har jeg ikke faat Brev paa Brev?

Han blev skadet, sa Mattis.

Ja, sa Petra.

Saa nu er han av dem som ikke kan berge sig selv, langt mindre andre, og hvorledes skal det da gaa?

Petra svarte kort: Det skal ikke du bry dig om!

Hun viste ingen paafaldende Sorg, viste ingen Medynk med sig selv, nei kanske hadde hun ikke engang større Medynk med Kjæresten. Velkommen hjem! sa hun til ham.

Oliver selv var taus, men hans Mor svarte til: Jaja du ser nu hvorledes at han er kommet.

Naa, du har faat dig Træfot, sa Petra.

Oliver saa bort i en anden Væg og svarte: Ja det forstaar sig.

Digitized by Google

Morn la til: Og Krykke.

Det er bare i Begyndelsen mens at jeg er veik.

Gjør det ondt? spurte Petra om Benet.

Aldrig det Slag.

Naa, det er nu endda godt! Petra laget sig til at gaa igjen og sa: Ja jeg skulde nu bare høre indom.

Saa fik han jo ikke leveret hende et Par Gaver som han hadde med, en hvit Englefigur og en Brikke med indlagte Træsorter. Hvorfor var hun saa tør og kort? Hun visste jo at han pleiet at ha med sig noget til hende naar han kom fra fjærne Lande, og han hadde ikke glemt hende dennegang heller. Hvad nu Træbenet angik saa hadde det visst gjort et svært ulikelig Indtryk paa hende, det var ikke at vente andet, men kort og kold — var Petra kold? Hun var alt andet. Som Mattis nu begyndte at si til hvem som vilde høre paa: Ho Petra, jeg vilde ikke ha hende eiendes. For naar at en Pike er av dem som staar og puster og har dirrende Næsebor saa skal du ha Tak!

Oliver maatte begynde at tænke paa noget at ta sig til. Saalænge det var Mat i Huset spiste han sine Maaltider og styrkedes og fik den samme sunde Overkrop og en vældig Helse, men da ikke Morn længer kunde trække paa hans Hyre begyndte Mel og Sul at minke. Han var kanske ikke for gammel til at lære et Haandverk, han kunde bli Urmaker eller Skrædder, eller han kunde gaa ind paa Seminaret og bli Skolelærer. Men hvad var slikt Kvind-

Digitized by Google

folkarbeide for hans Hænder? Og hvad skulde Morn leve av i hans Læreaar? Desuten saa var jo Sjøen og intet andet hans Element.

Han var ung og uvant med sin pludselige Hjælpeløshet, han sat for det meste stille, og skulde han rundt i Stuen hjalp han sig med Hænderne og kastet sig fra Stol til Stol. Han var optat med at pønse ut en ny Livsstilling, det var en rar Sysselsættelse for den fødte Matros, ja stundom stanset han op av Forunderlighet. Han avfældig, han Krypling! Han fik foreløpig faa sig en Baat og fiske litt til Huset. Han hadde faat en lei Skade, en absolut og paalitelig Feil paa Kroppen, men da han fik kastet av sig dette koldbrandsyke Ben og overvundet Følgerne herav saa sat han tilbake med en svær Rest allikevel, en Nettokraft.

Det gik ikke saa storartet med Fisket, det satte ind med Frost og Vaagen blev islagt helt tilsjøs, ikke engang Postskibet kunde holde Rænden aapen, men maatte for hver Gang stange sig frem i Isen. Oliver kunde ha gjort som de andre Fiskere og hugget Hul i Isen og fisket derfra, tilfots, saa at si paa Land, det gjorde Jørgen, det gjorde endog gamle Martin paa Heia. Men Oliver var for ung i Faget og vilde forresten ikke gaa til slik Yterlighet. Folk maatte ikke faa det Indtryk at han fisket av Nødvendighet, men av Lyst, for at korte Tiden.

Det kom alvorlige Dager, en rigtig uhyggelig Jul. Men ved Nytaar blev det Veirforandring, med Storm

Digitized by Google

i Havet, og Isen paa Vaagen brøt op igjen. Oliver rodde ut og fisket Dag efter Dag, han blev længer og længer borte, stundom til ut paa Kvælden, og han kom ogsaa hjem med Fisk. Men han fisket saa langtfra av Nød!

Morn sa likegyldig: Det er sandt, de bad mig hos han Johnsen paa Brygga om at du kunde skaffe dem litt Fisk.

Jeg? sa Oliver. Naa, det sa de. Men jeg fisker ikke for andre.

Nei det var det jeg trodde, sa Morn ogsaa. Hun lot Spørsmaalet falde, aa saa absolut, og lot likesom hele Johnsen paa Brygga fiske Fisken sin selv. Tilslut sa hun: Jaja, de lovet nu god Betaling.

Taushet. Oliver grubliserte. Han Johnsen paa Brygga kan nu først betale mig for Foten min, sa han.

I al denne Tid hadde Petra været sjælden at se, hun hadde været indom et Par Ganger, hadde faat Gaverne, hadde pratet nogen Likegyldigheter og gaat igjen. Hun gik fremdeles med Ringen og gjorde ikke Mine til at ville slaa op heller, det gjorde hun ikke; men Oliver frygtet kanske for et og andet i sit stille Sind. Ret overveiet var han heller ikke stort værdt mere, et halvt Menneske, et Slags Vanskapning som intet eiet, selv Klærne hans tok paa at tyndes. Se, han hadde været for sorgløs i sine Matrosdager han som alle andre og ikke lagt stort tilside. Det eneste han hadde gjort for Fremtiden og som han før sit

Digitized by Google

Fald var noget stolt av var kanske nu til ingen Ting: Tilbygget til Huset, den nye Stuen og Kammerset paa den andre Siden av Gangen. Gud vet om han nu fik Bruk for denne Herlighet!

Vinteren vilde ingen Ende ta, det gik paa Sindet løs og satte Motet ned.

Petra kom en Søndag Eftermiddag og var mere end almindelig venlig. Jeg saa Mor din gaa i Byen, sa hun til Oliver, saa vilde jeg stikke indom til dig.

Oliver anet Uraad, hans Pike var saa fremmedagtig, hun sa ømt: Stakkars Oliver! og hun slog paa at Gud hadde hjemsøkt dem begge.

Ja, sa Oliver ogsaa.

Det er vel saa vor Skjæbne, mumlet hun og sukket.

Hvad mener du? spurte han da.

Hvad mener du selv? svarte hun.

Saa gav han sig straks, dels av gammelt Hovmod, dels fordi han indsaa at hun i Grunden hadde Ret. Det var umulig at lukke Øinene for Tingenes Tilstand.

De talte det over begge to og hun brukte lutter skaansomme Ord, men Meningen var tydelig. Jeg undres ikke paa dig, sa han og stirret mot Gulvet.

Da hun skulde gaa syntes hun endda at ha det værste igjen, hun gik først til Døren, men saa vendte hun helt tilbake til ham igjen og strøk ham over begge Kinderne og løftet hans Hode op: Nu skal du ikke gjøre os begge imot og si Nei. Jeg har tænkt

Digitized by Google

paa det. Ikke nok med at du har dig selv, men du har Mor din. Det er ikke saa godt for dig.

Han saa uforstaaende paa hende: dette hadde de jo alt drøftet, han vilde ha Fred for det. Det vet jeg, sa han.

Og uten Førlighet og altsammen —

Det vet jeg ogsaa! avbrøt han irriteret.

Nei nu skal du ikke være slik, Oliver! lokket hun. Men da hun mærket at han agtet at bite ifra sig mere rynket hun ogsaa Brynene og gik pludselig til Saken: Det nytter ikke hvad du sier, det er ikke saa godt for dig just nu, men det blir vel bedre. Nu lægger jeg den her, du kan vende den i noget, det nytter ikke hvad du sier saa lægger jeg den her paa Bordet. Den er tung og dyr, jeg er viss paa det er mange som vil kjøpe den.

Hvad er det? Naa, det er Ringen. Læg den der, sa han og nikket.

Hun kunde ha sparet sig alle Omsvøp, han syntes ikke nu i dette Øieblik at ha noget imot at faa Ringen tilbake, den var i alle Fald en Værdi. Da Petra var gaat satte han den paa det yterste Led av sin Lillefinger og prøvet den.

Men nu tok Rørelsen ham: sælge den, vende Ringen i noget? Aldrig. Før skal han søkke den i Bølgen. Han kan ha denne Amindels i Livet fremover, han kan ta den frem om Søndagene og se paa den. Forresten varer det jo ikke saa længe før at Livet det forgaar —

Digitized by Google

II

Saa rodde ikke Oliver ut og fisket hver Dag mere. Ikke hver Dag. Det kom vel av at Opgjøret med Petra hadde stagget ham endel, han utsatte med sit Arbeide, tok ingen Avgjørelse. Morn kunde spørre: Skal du ut idag? Nei det skal du vel ikke? Og Oliver kunde spørre tilbake: Har du ikke mere Fisk? Jo det var ikke for det, svarte Morn og tidde.

Aa men hun skulde hat litt Mel og et og andet ellers, Saape, Kaffe, Lampeolje, Ved, Smør, Fyrstikker, Sirup, lutter Nødvendigheter.

Mattis, Snedkersvenden, var i fuld Gang med at bygge sig Hus, han tænkte vel paa Fremtiden. Oliver hinket bort til ham en Dag og talte med ham og lot Ringen spille paa Lillefingeren. De hadde intet utestaaende med hverandre.

Oliver sa: Jeg fik gjort to Dører til det nye Tilbygget mit, det var hos Mesteren din jeg fik dem gjort.

Jeg husker det, sa Mattis, det var ifjor Vinter.

Du kunde kjøpe de Dørene av mig og sætte dem ind her.

Digitized by Google

Vil du sælge dem?

Ja. Efterdi de ikke er til noget for mig mere. Jeg har ombestemt mig.

Jeg husker sagtens Dørene, det var jeg selv som gjorde dem, sa Mattis. Naa, saa har du ombestemt dig? Du skal ikke forandre dig?

Ikke for det første.

Hvad vil du ha for Dørene?

De blev snart enige, det var altsaa brukte Dører og ikke engang malte, men Oliver hadde kostet Laas og Gangjærn paa dem, saa Prisen var git.

Men nu hadde ikke Oliver mere at sælge, han kunde da ikke sælge Trappen. Han og Morn levet bra en Tid av Pengene for Dørene, men det begyndte at vaares igjen, Oliver var ung og hadde slitte Klær, han kunde hævde sig bedre i nye, og da han nu desværre var blit Landkrabbe for godt kunde han ønske sig en Straahat. Morn saa mere og mere mistrøstig paa Fremtiden og slog paa at de kanske kunde ha tat Logerende i Tilbygget, dersom —

Ja det hadde ikke Oliver noget imot.

Ja men nu er der ikke Dører.

Efter et Øiebliks Tænkning svarte han sorgløst: Dører? Saa kan jeg vel faa gjort et Par Dører.

Morn rystet paa Hodet: Der er ikke Ovn heller.

Ovn? Hvad skal de med Ovn om Sommeren? spurte han.

Skal de ikke koke til sig, skal de ikke ha Komfyr? svarte hun.

Digitized by Google

Nei Oliver hadde nok faat et Knæk og tænkte ikke saa godt som før.

Han drog sig over til Mattis igjen og talte med ham en lang Stund og sa saa: Ja du bygger Hus og maler det og sætter Dører og Vinduer ind, saa har du vel tænkt at forandre dig?

Jeg vet ikke hvad jeg skal svare paa det, sa Mattis. Men det er nu saa at jeg har ikke akkurat slaat det av mit Sind.

Det skjønner jeg! nikket Oliver og saa paa mens Snedkeren arbeidet. De hadde fremdeles intet utestaaende med hverandre. Oliver fortsatte: Og hvem det nu er og hvem det nu blir saa kommer hun til at faa god Berging hos dig. Hvad det var jeg skulde sagt: Har du kjøpt Guldring?

Guldring? Nei.

Naa. Ja naar den Dagen kommer saa har jeg en.

Lat mig se, sa Mattis. Men du har vel Navnet dit i den?

Ja. Men det kan du faa utskrapet.

Mattis saa paa Ringen og veiet den i Haanden og værdsatte den. Det blev til det at han kjøpte den. Dersom den nu bare passer, sa han.

Oliver svarte betydningsfuldt: Det er det mindste jeg gruer for. Eftersom jeg forstaar.

Mattis saa med en Gang paa ham og spurte saa: Ja hvad sier du om det?

Hvad jeg sier? svarte Oliver dertil. Det blir ikke

Digitized by Google

min Sak længer. Det blir vel en Raad for mig og, jeg er ikke død endda.

Nei det vet jeg visst, sa Mattis ogsaa og holdt med ham.

Ja hvad mener du? spurte Oliver smigret. Er det ingen Raad for mig?

Du bare spøker, Oliver, du har den samme Raad som jeg.

Mattis var synlig lettet. De talte til hverandre med Smiger, uten Sky, men ogsaa uten Fortrolighet.

Hvorledes gik det til da du fordærvet dig? spør Mattis. Faldt du ned?

Jeg? ropte Oliver støtt. Jeg har været litt formeget ute til at falde ned.

Det var det jeg mente.

Nei det var en Sjø.

Jeg vaager det var en ordentlig Sjø som kunde gjøre det av med dig?

Det var saa nogenlunde selve Fadervor ja, svarte Oliver brautende. Rev Dækslasten med sig, sendte en Trantønde i Fanget mit, den kom i Luften, den kom som en Kanonkugle imot mig.

I selve Luften!

Saa hørte jeg et Kaldskrik fra de andre.

Skrek du ikke selv?

Hvad skulde jeg skrike for? Hvad Nytte var det til?

Mattis rystet smilende paa Hodet og sa: Du er den du er!

Digitized by Google

Aa Mattis var saa synlig lettet, det var en Behagelighet at ha med Oliver at gjøre. Gik det an at være medgjørligere end denne Mand? Halve Underkroppen tapt, alt tapt, men Napoleon til Rest! Satte man ham i en Vogn med Skvætlædret over ham var han feilfri ....

Oliver og Morn levet atter godt en Tid, litt fisket han jo ogsaa saa de hadde Fisk til sig selv og Katten; Ringen indbragte Mel og Lampeolje. Men nu hadde ikke Oliver mere at sælge, han kunde da ikke sælge Pipen paa Taket.

Morn blev mørkere i Hu, dette kunde ikke vedbli! Hun begyndte at ymte om at noget maatte gjøres, senere dristet hun sig til at være saa smaat utilfreds. Krybben var tom. Du kunde vel binde Garn, kan du ikke binde Garn? spurte hun. Men Oliver kunde ingenting, hadde intet lært, intet brydd sig om at lære, han gik tilsjøs da han skulde lære noget.

Jeg er saa forraadd for en Tvare, sa Morn. Du kunde gjøre mig en Tvare hvis at du var nethændt.

Oliver maatte opfatte det som Utidighet og Grineri fra Morns Side og svarte: Vil du ikke ha mig til at binde Votter!

Han tænkte, han veiet mange Grunde for og imot, noget maatte rigtignok gjøres. Det blev med at veie Grunde.

Stuehuset kunde ikke gjøres i mere end det alt var gjort, det stod fra gammel Tid i Pant hos Sakfører Fredriksen. Det nye Tilbygg var vistnok ikke laant

Digitized by Google

paa, og Oliver hadde alt straks. efter sin Hjemkomst henvendt sig til Fredriksen om et Laan ogsaa herpaa, men var blit avvist. Tilbygget? Det holdt Fredriksen bare som et ordentlig Vedlikehold av Huset. Og det nye Stentak? sa Oliver. Vedlikehold! sa Fredriksen. Da Oliver slog paa at han kunde laane andre Steder paa Tilbygget truet Sakføreren med at opsi sine Penger og drive Huset til Auktion straks. De snakket frem og tilbake, Sakføreren spurte forundret: Er du virkelig saa paa Knærne? Jeg? sa Oliver og blev Kar. Nei det var det Sakføreren trodde! Og da han først nu ved Tilbygget og det nye Stentak hadde faat rimelig Sikkerhet for sine Penger saa maatte Oliver underskrive en Erklæring om at alt nyt paa Huset gik ind i Pantet, — vilde han det som honnet Mand? Oliver, netop hjemkommen, vant til flot Optræden fra Sjøhavnene, desuten godmodig av Naturen, Oliver skrev under. Han skiltes fra Sakføreren i al Venskapelighet.

Det var dengang.

Han angret ofte paa denne Dumhet, men den stod ikke til at omgjøre. Eller hvorledes? Kunde han sælge Huset uten videre, betale ut Sakfører Fredriksen og være kvit ham? Vilde Pengene række? Det eneste sikre var ialfald at han selv vilde komme til at staa husvild.

Oliver veier mange Grunde og tænker. Iblandt kunde han overveie om han ikke burde bli religiøs og

Digitized by Google

kanske faa en Rullevogn og reise omkring til Menigheterne.

Morn kunde fortælle ham et og andet fra Byen, hun hørte mere end han, opfanget smaa Ord paa Gaten og ved Vandposten, Sladder, Hændelser, Løgn og Sandhet, hun gjemte det og bar det med hjem. Stundom laa det bare i hendes Hode og blev til intet, men stundom kom en liten tilfældig Viden til Nytte. Som da hun fortalte Oliver om Adolf, Søn av Smed Carlsen, en Unggut de kjendte og som nu hadde tat Hyre og skulde tilsjøs.

Hvor har han hyret sig? spurte Oliver.

Paa Barken hans Heiberg. De sa han gik og skulde faa sig Kiste arbeidet.

Efter en Stund nikker Oliver og sier: Han kan faa kjøpe min Kiste.

Den ogsaa! sukker Morn.

Hvad skal jeg med den? Jeg seilte den ut og seilte den hjem Gang paa Gang, nu staar den her. Nei du skal bare faa han Adolf til at kjøpe Kisten, jeg taaler ikke at se den!

Han var ogsaa viss paa at Adolf gjerne vilde ha Kisten, den hadde gjort mangen Reise og var vant til Sjøen, en brukt Skibskiste som altsaa hadde hat Heldet med sig. Oliver hadde jo hver Gang naar han skulde fare ut staat og aldeles hiket mot sin Kiste. Levende var den ikke nei, men en Kamerat og en Tjener, aa, en kjærlig Ven. Men Lykke paa Reisen,

Digitized by Google

lat den nu gaa! Paa siste Turen hjem fra Italien hadde den været ham til en svar Plage, han var jo blit Krypling og kunde ikke haandtere den som før, og den hadde Overvægt paa Jærnbanen, han maatte betale for den. Det var næsten som den var kommet i hans Brød og tæret paa ham, Utysket, — ut med sig!

Aa men saa helt likeglad var nu Oliver ikke da Morn kom med Adolf. Der stod nu hans Skibskiste, og den var i Grunden styg og tung, men nyttig. Den hadde været utsat for Spark og Støt og stod med flere Ar i den grønne Maling, ja man hadde endog karvet Tobak paa Lokket av den, men Gud for et Stykke den Kisten var allikevel!

Hun er som du ser hende, sa Oliver til Adolf. Hun har hverken regnet fine Kapteiner eller Mæglere og Konsuler for noget, hun har staat hvor hun stod og har aldrig flyttet sig uten for Volds Haand.

Adolf kjøpte Kisten og satte sig og fik høre Lærdomme av Oliver. Den avdankede Matros kunde fortælle Gutten om det Liv han nu skulde gaa imøte: Aaja friskt og frit Liv, men ikke i alle Maater at skryte av. Gudløshet og Vanart og rikholdige Landlov i utenlandske Stæder og Lunde. Ikke for det, han selv hadde været heldig med at faa pene Kjærester til enhver Tid i Byerne, skrytte han, men det hadde ikke altid løpet av uten Kamp og Slagsmaal. Men det var bare at ta en Haand i Nakken og en anden i Enden og gjøre Hul i Vinduet med ham — en to tre,

Digitized by Google

ut i Rændestenen! Aa man hadde ikke altid sittet paa en Stol og været Krypling!

Oliver begyndte at filosofere, hans Matrossnak var tomt og almindelig, hverken værre eller bedre end andre Matrosers: Sandhet og Bravade, Skryt, Gudelighet og Nødløgn. Han utbredte sig over Fristelserne, blandet engelske Ord ind, advaret mot Drik: Du ser nu, Adolf, hvorledes at jeg er kommet hjem. Det er saa at vi næsten ikke kan tro det. Men mener du det kom av Svir og Ulevnet? Saa ædru som du er nu! Kjære velsigne dig, det var paa vilde Havet, og hvad hadde jeg gjort? Derfor skal du aldrig henfalde til Svir som saa mangen anden, saa faar Vorherre gjøre med dig det han vil, du har ingen Raad med det. Og naar de ser at du har Penger paa dig og tar op av Lommen engelske Pund saa er de efter dig som Maasen efter Mort, da skal du ha en indsydd Lomme paa Vesten din før du reiser.

Hadde du det? avbryter Morn.

Hadde jeg ikke det! Oliver knapper op og har ingen Inderlomme paa Vesten. Det maa være i de andre Klærne, i Landlovklærne, sier han.

Landlovklærne? spør Morn.

Oliver overhører det og fortsætter: Korsom er saa skal han Adolf ta Lærdom av det rette og ikke av det urette. Ja nu skal du bare huske paa hvad jeg har sagt, Adolf, og ha Gud i Tanken naar at du er paa Vakt om Natten og staar og styrer. Og saa lærer du dig til at tale Engelsk og uttrykke dig i Sproget hvor-

Digitized by Google

helst du kommer og allevegne i Verden. De skjønner dig enten du gaar ind i en Saloon og faar dig et Glas Øl eller du gaar i Kirken eller paa Konsulatet. Men ta nu du Kisten min og far redelig frem med den i Livet, den er ikke vant til andet.

Hvad var det for nogen Landlovklær? spør Morn igjen. Har du andre Klær end du sitter i?

Har jeg ikke andre Klær! svarer Oliver. De kommer fra Italien. Hvad er det du prater om!

Men Morn var motigere naar en Tredjemand var tilstede, hun bare blaaste litt. Aa Krybben var blit saa tom.

Nu hadde ikke Oliver mere at sælge, Skibskisten var det siste, og der blev intet til nye Klær og Straahat. Men den ene Dagen gik efter den andre og en Dag var det som han vaknet litt og likefrem ymtet om at avhænde Baaten.

Baaten! skrek Morn.

Han tok sig i det og vendte om: Nei det var ingen Baat at sælge, han vilde ingen Ting faa for den, det var en gammel Kasse som bare hang sammen efter Tjæren som den var indsat med, han hadde selv kjøpt den for en ringe Penge.

Jeg faar vel selv prøve at ro ut! truet Morn. For du har sluttet.

Og med den høieste Grad av Likegyldighet og Ringeagt for Morns Ord tok Oliver sin Krykke og hinket ut paa Gaten.

Fint Veir, han snuset og kjendte Lukt fra Sjøen.

Digitized by Google

Et Brus av Duer slog ned i Gaten, Børn hoppet Toug. Han hadde selv engang hoppet Toug.

Han begyndte at gaa i Butikerne. Er det slikt Fremmedfolk! sa de alle Steder og var velvillige og skaffet Kryplingen noget at sitte paa. Han maatte fortælle Gang paa Gang hvorledes det gik til da han fik Skaden, han fik Øvelse i at fortælle og utstyret det bedre og bedre, især gjorde han interessante Tillæg til Fortællingen om Sykeleiet, Opholdet paa Hospitalet, her kunde jo ingen av hans Kamerater paa *Fia* komme hjem og kontrollere ham. En av Sykepleierskerne hadde ikke været utilbøielig til at gifte sig med ham —

Ja hvorfor slog du ikke til?

Kunde jeg gaa hen og bli Katolik!

Men litt isenn blev det ingen Stas med ham i Butikerne mere, Nyheten var gaat av ham, han maatte selv finde sig en Kasse at sitte paa eller staa og hænge med Albuen paa Disken. Og ingen spurte ham om Sykepleiersken mere.

Det gik en Tid, saa holdt Besøkene i Kramboderne op av sig selv, han tok paa at fiske litt igjen. Johnsen paa Brygga hadde personlig bedt ham om at sælge ham det lille han kunde avse av Fangsten. Ja, svarte Oliver for ikke at si bent Nei. Den Johnsen paa Brygga visste nok hvad han gjorde, han var Rederen som fik et lemlæstet Mandskap hjem, han kunde fremdeles bruke ham i en Baat. Men nei Tak, Oliver aat sin Fisk selv!

Digitized by Google

Han traf Jørgen Fisker derute paa Vandet, de la Baatene sammen og hadde en Prat. Hvad skulde de forresten prate om? Veiret, Fiskeriet og Fortjenesten. Jørgen var en Arbeidstræl.

Du ligger her paa Vaagen, sa Oliver, men hadde jeg din gode Baat saa vilde jeg længer ut. Hvad kan du tjene om Dag?

Det var saa forskjellig. Medkvart var det meget, det var gode og daarlige Dager, medkvart var det ringe.

Nei det skal jeg si dig, Jørgen, at du ligger jo her paa Vaagen akkurat som vi andre Lystfiskere. Ja mig vil jeg nu ikke vør, for jeg er maroder og er ikke til nogen Ting. Men dersom at du laa paa Havet saa fik du Kveite og Storfisk.

Ja, mente Jørgen ogsaa, saa vilde han faa Hval.

De lo begge to, for det var jo den pure Spøk og Godprat av Oliver at ligge paa Havet. Det hadde ikke Jørgen Baat og Børnskap til, og han var jo bare en enkelt Mand.

Dersom at vi slog os sammen og fik os en Havsbaat, sa Oliver fremdeles for Spøk.

Jørgen var som alle andre taalmodig med Kryplingen og sat og drøftet forskjellige Tanker med ham: En Havsbaat, javel, og stort Bruk, Dyphavsliner, de kunde slaa under sig Fiskemarkedet. Det var Oliver som hadde Ideerne, de kom vel til ham i samme Øieblik og var ikke stort værdt, han hadde været i fremmed Land og hadde set og hørt makeløse Ting,

Digitized by Google

han hadde faat Omløp i Hodet. — Her sitter jeg og snakker, sa han, men forresten saa ender det vel med at jeg maa søke mig ind i Fyrvæsenet.

Ja, sa Jørgen ogsaa, det skulde vel ikke være det daarligste.

Jeg vet ikke. Noget skal en maroder Mand gjøre.

Passe Lampen, føre Journalen, veilede Sjøfarende i mørke Nætter. Dersom at du hadde nogen til at snakke for dig.

Jeg kan sagtens faa han Johnsen paa Brygga til at snakke for mig. Nei skal vi ikke ro hjem?

Nei. Jeg maa sitte en Stund til, jeg har lovet Skrivaren Kokning og jeg har bare nogen faa Liv.

Hvad faar du for en Kokning hos Skrivaren?

Jørgen nævnte en Middelpris.

Oliver rystet paa Hodet til den ringe Betaling og rodde bort og begyndte at fiske igjen han ogsaa. Han sat en Halvtime til, saa rodde han hjem med det han hadde faat.

Han rodde som en Kar. Nu kan det jo være at han vilde vise sig og forbause Jørgen Fisker med sine Kræfter, og det opnaadde han. Oliver var i Grunden som skapt, som omskapt, for et Liv i Fiskerbaaten, han sat med Aarene som en svær Vægt som gik frem og tilbake, av Lemmer hadde han dem som trængtes. Det var kanske ogsaa denne Sandhet som om nogen Dager gik op for ham, Oliver blev flittig, han drog ut om Morgningen og fisket hele Dagen, han rodde længer og længer ut og fandt andre Fiskegrunder, han

Digitized by Google

kom hjem med to og tre Fiskehonker om Dag og han avhændet adskillig Fisk i Byen. Pengene sparte han.

Du ror som en Stimer, sa Jørgen Fisker. Og det samme sa ogsaa Martin paa Heia som var den ældste Fisker i Byen.

Synes dere det? Aaja. Det er nu saa at jeg har seilet paa Verdens mange Sjøer og set et og andet.

Jørgen svarte hertil med sit vanlige Ordtak: at det var mangt skjult i Naturen som vi kunde lære av.

Det er godt at jeg kan bruke Aarene, sa Oliver, jeg har tænkt mig ut paa en Langtur en av Dagene.

Oliver sa ikke hvor han vilde hen, det var en ikke aldeles lovlig Færd han vilde ut paa: Ægsanking paa Øerne. Kanske kunde han ogsaa paa samme Tur berge litt Rækved til Huset. Det var en dobbelt Spekulation. Og det var den lovlige Færd efter Rækved som skulde skjule den ulovlige Ægsanking.

Digitized by Google

III

Nei Jørgen Fisker var intet av en Spekulant, han var Fisker og hadde staat sig paa at tjene smaat og sætte sine Fornødenheter derefter. Han eiet sit Hus og endda litt til, hans tre Børn var tykke og gode, Jørgen hadde det bra i alle Maater.

Lydia paa sin Side var hæftig og snarsint, men hun var dygtig, ho, en Rakekniv og et Rivjærn, ja en Sag, en Høvl og en Skrubb, gjærne det, men umistelig for Mand og Børn. Folk stjal sig til at ha hende litt tilbedste, hendes Forfængelighet var stor, hun gjorde sig fin, det gik over til Naragtighet, hendes Børn var penere end andres, hun selv var penere end Konerne i Nabolaget. Det var en Smitte hun hadde ført med sig fra sine Pikedager, hun hadde tjent i lutter fornemme Huser, først hos Kjøpmand Heiberg, saa i flere Aar hos Johnsen paa Brygga mens hun var ung, var hun saa ikke av de bedre! Hadde ikke selve C. A. Johnsen hat et godt Øie til hende i yngre Dager! Hun husket det saa vel, han kom ingen Vei med hende nei, men det hadde ikke strandet paa ham.

Digitized by Google

Saa blev hun kjendt med Jørgen, og hun drog det ut i fire Aar, men saa giftet hun sig med ham. Han var ikke malerisk for Øiet akkurat, men han hadde smaa, almindelige Træk og var harmløs i Ansigtet, det mørke bløte Fuldskjæg var endda litt for sig selv. Han hadde den Feil at være tung tilbens, han var ingen Danser, Gud og Hvermand hørte naar han kom og naar han gik, hans stillesittende Liv i Baaten skulde heller ikke øke hans Benførhet. Men Jørgen var en stø og tro Mand, Lydia angret aldrig en Dag paa at hun hadde tat ham.

Jørgen arbeidet, det gik saa vidt at han vantrivedes naar han ikke hadde Veir til at ro ut. Vaaren og Forsommeren var en lei Tid med mange endeløse Helligdager at komme igjennem, Paasken og Pinsen var en sand Prøvelse. Det kunde endda ha gaat an hvis han ikke hadde hat Avsætning paa sin Fisk, men ikke større Byen var saa led den altid under Fiskenød og Fiskeprisen steg med hvert Aar. Oliver kunde blaase saa meget han vilde til Fortjenesten saa var Smaafiskeriet god Berging, utmærket Berging. Og Jørgen hadde desuten læst i et Blad at Fiskeriet var av samme velsignede Art som Jordbruket paa Land: at det var en Indhøstning av Avl. Ogsaa han var i Jordens Tjeneste.

Men nu var det Landligge. Det var endelig forbi med de store Helger og Kristi Himmelfartsdag og Syttende Mai og Bededag, men Gud gjorde Uveir

Digitized by Google

paa Sjøen, Gud vilde ha en tre Ukers Hvile i Indhøstningen av Havets Avl, hvad det nu skulde være godt for. Jørgen drev omkring med Smaagutten sin ved Haanden, de kunde gaa og bli dyvaate i Regnet, de steg tilveirs paa høie Steder og saa paa Sjøen og talte Damperne derute, de steg ned igjen og saa til Baaten, om den laa trygt, om den trængte til at øses. Jørgen vantrivedes svært i denne Lediggang.

Han traf Oliver. De hadde ikke andet at gjøre og kunde sætte sig i Skjul og prate. Oliver vantrivedes ikke, han hadde det legemlig godt, Uveiret tillot ham at være i Uvirksomhet, hans Flid var gaat av ham. Det var som et Forsyns Styrelse: han hadde ikke før foresat sig at tjene op Penger til nye Klær og virkelig ogsaa var begyndt at faa Smak for Arbeide før det blev den langvarigste Landligge og hans gode Forsæt seg fra ham igjen. Det eneste han nu græmmet sig over var at han ikke kom ut paa den Langtur, han var nødt til Dag efter Dag at gaa hjemme og kives med Morn.

Han var blit en slik Kar til at filosofere. Han var ung og kunde til Tider vidne paatrængende og voldsomt om sin Tilværelse. Se nu her, gik alt saa nydelig og perlebroderet som vi lærte av Skriften? Han Olaus paa Vangen fik et Mineskudd i Ansigtet det ene Aaret og blev blaa. Aaret efter da han hadde faat Arbeide paa Værftet kom en Veiv og rev Haanden av ham. Nu drak han som en Alke og sloss

Digitized by Google

med Konen sin. — Ta hvem du vil, Jørgen, Ulykken hun kan forandre og fordærve os alle, om vi er aldrig saa meget Guds Skapninger.

Ja, sier Jørgen.

Ja er det ikke sandt? Om at du er en eiegod Sjæl og faar en Kanonkugle i Skrævet saa blir du ikke bedre av det. Du blir langt ifra ikke bedre av det. Kanske du tror du blir bedre?

Det er nu saa at det er en Tuktelse, sier Jørgen spakfærdig.

Ja du er en Sau. Tuktelse? Det skal du fortælle dig selv naar at du kommer ut for et slikt Fadervor. — Oliver var pludselig blit hvit av Ophidselse, men da Jørgen gjorde Mine til at ville gaa angret han sig og grep i Lommen efter sin Snadde: Vil du ha denne? Jeg har tænkt paa dig med den.

Har du sluttet at røke?

For længe siden. Like siden Hospitalet. Jeg har kjøpt den i Utlandet engang. Saa at hvis du vil ha den —

Nei. Du skal gjemme den.

De gik hjemover.

Aa du skal ikke vør at gjøre dig hellig og hænge med Mundvikerne, Jørgen. For det skal du bare ikke vør, sa Oliver atter i opblussende Hæftighet. Jeg er like sæl hvad du sier saa har du dit og jeg mit at drages med. Se nu for Eksempel at du ikke kan komme paa Sjøen: er det fordi du er saa fuld og rik av Middel at du ikke taaler mere? Jeg skal

Digitized by Google

si dig han regner nøie, det er næsten saa han stjæler fra dig, Vorherre.

Jørgen rynket Brynene og aapnet Munden som om han vilde svare, hvad der i dette Øieblik gav ogsaa ham Likhet med et hæftig Menneske. Men det blev med Forberedelserne, han sa ikke et Ord.

Oliver spaknet og slog om igjen: Men alt staar i hans Haand, det vet jeg nok. Og naar at vi prøver at vandre efter hans Forskrifter saa har vi ingen Raad med det. Du vil ikke ha Pipen?

Jørgen vridde sig og svarte: Du skal ikke gi den bort. Men da han saa Kryplingens tiggende Mine ændret han sig og sa: Hvorfor skal jeg ha den dyre Pipen?

Du skal ha den! erklærte Oliver. Jeg under dig den, jeg har tænkt paa dig hele Tiden. I mangt et Høve kan du gjøre mig en Beine igjen, og det vet jeg du vil gjøre.

Huset Oliver hadde ogsaa i det siste flere Ganger vendt sig til beinsomme Naboer om Hjælp. Oliver selv hadde holdt sig tilbake, men Morn gik ut om Kvældene naar Butikerne var lukket og laante en Kop Kaffebønner eller en dyp Tallerken Rugmel „til imorgen". Hvad kunde ikke den gamle Kone laane, en Kvæld maatte hun laane en Smaatorsk hos Martin Fisker.

Hun hadde jævnlig Stridigheter med sin Søn: Men hvor i Verdens Navn gjorde du av de Fiskepengene du tjente før Uveiret? spurte hun.

Digitized by Google

Det skulde du bare vite! svarte han.

Men Morn var utholdende, hun gav sig ikke før hun fik ærtet ham godt op, og en Dag kom han og slog Pengene i Bordet; det eneste han hadde redet fra det hele var et blaat Slips. Aa det var forresten ikke store Penger, det var Spareskillinger møisommelig sammenbragt av Fisk efter Fisk; men meget eller lite, det var Penger til Klær og Straahat, nu kunde de springe. Naturligvis skulde han ikke ha utleveret dem dersom ikke selve Gud var kommet iveien med sit Uveir og stanset ham i hans gode Forsæt, lat nu gaa det hele! Han brisket sig og sa til Morn: Lat mig nu ha Fred en god Stund!

Morn var ikke overvældet: saa var dette alt! Ja du skal saavisst ha Fred for mig! sa hun. Men dersom at jeg skal betale Skylden vor saa vet du det rækker ikke langt.

Da ytret han endelig noget som længe hadde ulmet i hans Hode: Jeg gruer ikke for mig selv, det maa du ikke tro. Kan du berge dig saa kan jeg.

Hvad mener du? spurte hun.

Hvad jeg mener? Jeg mener just akkurat at jeg er et maroder Menneske og jeg har ikke min Førlighet. Eier du ikke Øine i Hodet!

Skal jeg gaa paa Bygden? spurte hun forarget.

Paa Bygden netop — nei. Men kan du ikke faa ørlite Hjælp av Kassa?

Digitized by Google

Naa! svarte hun og knep Munden sammen.

Ja skulde det være saa utænkelig? Saa maroder som jeg er.

Maroder? skrek hun rasende. Nu skal jeg si dig: du vil ikke gjøre noget, du vil ikke utrette det Gud har skapt. Hvorfor passet du ikke paa og rodde ut igaar da han var Sjøveir? Idag er han Rokk igjen.

Han var saa nogenlunde Rokk igaar ogsaa.

Naa. Men kan du fortælle mig hvorfor han Jørgen var ute?

Var han Jørgen ute? Det staar ikke paa for han Jørgen, han har en ny og god Baat, sukket Oliver.

Taushet. Men Morn var nu meget ophidset og skjulte det ikke: Du sælger Dørene ut av Huset, sa hun, det er meget at du ikke sælger Væggene! Jeg var tilfreds jeg laa under Torven!

Ja end jeg!

Du! blaaste hun. Nei du ligger i Huset. Og jeg er saa viss paa at om jeg begyndte at faa av Kassa saa maatte jeg føde dig ogsaa.

Da slog Oliver op en stor Latter over Morns urimelige Tale: Nei nu skal du tie stille! Hahaha, nei nu skal du Herren fryde mig snakke Resten med dig selv!

Om en Tid var det atter ikke Fisk til Poteten og ikke Ved til Ovnen. Det hadde været en enkelt Utrorsdag iblandt, men Oliver passet ikke paa, og Dagen efter røk Vaagen igjen, ja Uveiret øket hel-

Digitized by Google

Det skulde du bare vite! svarte han.

Men Morn var utholdende, hun gav sig ikke før hun fik ærtet ham godt op, og en Dag kom han og slog Pengene i Bordet; det eneste han hadde redet fra det hele var et blaat Slips. Aa det var forresten ikke store Penger, det var Spareskillinger møisommelig sammenbragt av Fisk efter Fisk; men meget eller lite, det var Penger til Klær og Straahat, nu kunde de springe. Naturligvis skulde han ikke ha utleveret dem dersom ikke selve Gud var kommet iveien med sit Uveir og stanset ham i hans gode Forsæt, lat nu gaa det hele! Han brisket sig og sa til Morn: Lat mig nu ha Fred en god Stund!

Morn var ikke overvældet: saa var dette alt! Ja du skal saavisst ha Fred for mig! sa hun. Men dersom at jeg skal betale Skylden vor saa vet du det rækker ikke langt.

Da ytret han endelig noget som længe hadde ulmet i hans Hode: Jeg gruer ikke for mig selv, det maa du ikke tro. Kan du berge dig saa kan jeg.

Hvad mener du? spurte hun.

Hvad jeg mener? Jeg mener just akkurat at jeg er et maroder Menneske og jeg har ikke min Førlighet. Eier du ikke Øine i Hodet!

Skal jeg gaa paa Bygden? spurte hun forarget.

Paa Bygden netop — nei. Men kan du ikke faa ørlite Hjælp av Kassa?

Digitized by Google

Naa! svarte hun og knep Munden sammen.

Ja skulde det være saa utænkelig? Saa maroder som jeg er.

Maroder? skrek hun rasende. Nu skal jeg si dig: du vil ikke gjøre noget, du vil ikke utrette det Gud har skapt. Hvorfor passet du ikke paa og rodde ut igaar da han var Sjøveir? Idag er han Rokk igjen.

Han var saa nogenlunde Rokk igaar ogsaa.

Naa. Men kan du fortælle mig hvorfor han Jørgen var ute?

Var han Jørgen ute? Det staar ikke paa for han Jørgen, han har en ny og god Baat, sukket Oliver.

Taushet. Men Morn var nu meget ophidset og skjulte det ikke: Du sælger Dørene ut av Huset, sa hun, det er meget at du ikke sælger Væggene! Jeg var tilfreds jeg laa under Torven!

Ja end jeg!

Du! blaaste hun. Nei du ligger i Huset. Og jeg er saa viss paa at om jeg begyndte at faa av Kassa saa maatte jeg føde dig ogsaa.

Da slog Oliver op en stor Latter over Morns urimelige Tale: Nei nu skal du tie stille! Hahaha, nei nu skal du Herren fryde mig snakke Resten med dig selv!

Om en Tid var det atter ikke Fisk til Poteten og ikke Ved til Ovnen. Det hadde været en enkelt Utrorsdag iblandt, men Oliver passet ikke paa, og Dagen efter røk Vaagen igjen, ja Uveiret øket hel-

Digitized by Google

ler end avtok. Hvad var Meningen med det hele? Himlen var uten Naade, aldrig hadde det tordnet saa grovt over Byen.

Oliver kastet sig fra Stol til Stol i Stuen og laa lange Stunder og duset og sov ved Bordet med Armene under Ansigtet. Han kunde nu og da lange ut efter Katten med sit Træben. En Dag kom han sig op paa Stuetaket. Aa Oliver var gammel Matros, han vilde tilveirs igjen, han puslet med Lynavlederen, han la nogen Pander tilrette og steg ned igjen.

Han var nu i dyp Nød, regelmæssige Maaltider var ophørt. En Dag gik Morn bort og kom ikke igjen den hele Dag; da hun heller ikke kom igjen den næste gik Oliver til en kyndig Mand og sa: Du maa vise mig en Velgjærning og komme og se paa Lynavlederen min, jeg er rædd for at jeg skadet den da jeg rettet paa Takpanderne. — Tror du det haster? spurte Manden. — Du maatte ha villet gjort saa vel og gaat med mig med det samme, svarte Oliver. Det er nu saa at det er Uveir og jeg er rædd for Lynet.

Manden gik med, som alle andre maatte han vise Kryplingen Hjælpsomhet.

Manden steg op paa Taket, Oliver stod igjen nede. Manden snakket ned til ham: Ja dersom at her hadde sket en Ulykke saa kunde du ha takket dig selv for det!

Hvorledes?

Kjære velsigne dig, Ledningen er jo av. Den gaar

Digitized by Google

til Taket, saa stanser den. Den kalder Lynet ret ned til Komfyren i Stuen.

Jeg staar og tænker paa, sa Oliver, at det var godt ho Mor har været borte i Besøk hele denne Tiden. Ulykken vilde ha kommet bare over mig.

Manden skifter ind ny Ledning og da han er færdig spør Oliver hvad det koster. — Ingenting. — Jo jeg vil betale. — Jaja det kan nu være saalænge. Faar du en Smaatorsk tilovers engang saa kan du gi mig den. — Du skal ha en hel Honk! sa Oliver.

Aa Oliver talte høit og flot, det skulde høres av nogen som gik forbi, av Petra som just gik forbi. Det skulde høres at han baade bydde Betaling og at han vilde betale godt. Der gik sandelig Petra forbi, hun gik vel over til Mattis sit nye Hus, til sit eget nye Hus. Oliver stod igjen. Han burde ialfald hat en ny Straahat at hilse med. Intet hadde han.

Morn kom ikke tilbake, hvor hun nu hadde gjort av sig, om hun virkelig var gaat paa Bygden. Oliver gjenoptok sine Vandringer i Kramboderne, han hadde været borte en Stund nu, det faldt atter av en Kasse at hænge sig ned paa og nu og da en Beskøit at gnage. Se, han aat jo denne stenhaarde Kavring for Moro, for ren Spas, ingen undret sig vel over det, den gamle Matros hadde fremdeles Smak for Skibskost og han hadde prægtige Tænder.

Digitized by Google

Da han hadde gaat Kramboderne rundt utvidet han sit Omraade, han kom op paa Heia og fik en Kop Kaffe med Brød til hos Martin Fisker. De hadde en Prat om Veiret og Oliver fortalte Kvindfolkene om sit Ophold paa Hospitalet og om Sykepleiersken: Der var han en god Tosk at han ikke tok hende, sa han. Men det var nu saa at man vilde helst leve og dø i den Religion som man hadde lært. Og dengang hadde han nu desuten en Pike gaaende herhjemme som han trodde paa. — Er det forbi med dig og Petra? spurte Kvindfolkene. — Dere skal ikke nævne hende, svarte han.

Han hinket over til et Nybygg som var under Indredning og satte sig og pratet ogsaa der: Ja det kostet at bygge, det var visst. Det kunde endda gaa med snaue Huset, men Vinduer og Dører tok Veiret fra en, saa blodig dyre var de. Vilde de kjøpe et Par Dører saa hadde han et Par ekstra fine.

Fra Heia tok Oliver Veien til Mattis. Snedkeren var som sædvanlig i Arbeide, men slap Høvlen for at rydde et Sæte for Kryplingen. De talte om det langvarige Uveir paa Land og Sjø, det var ikke for en Stakkar at livberge sig. Men det var for den ene som for den andre, han Jørgen Fisker og han Martin paa Heia kom heller ikke ut.

Dersom at jeg hadde hat Pipen min saa skulde jeg ha foræret dig den, sa Oliver.

Nei det skulde du da ikke ha gjort.

Med en Gang! Men han Jørgen fik den.

Digitized by Google

Naa, fik han Jørgen den?

Spillerny Pipe. Jeg kjøpte den i Utlandet enkvar Steder. Hvad det var jeg skulde ha sagt: hvad Tid skal du forandre dig?

Ja vet du, svarte Mattis næsten som litt undselig, det blir nu med det første.

Naa, sa Oliver og faldt til Ro med det. Aa Oliver kunde være sagtmodig og uhyre forstandig, han fandt sig i det uundgaaelige. Snedkeren følte Medynk med ham, han var nu i Grunden en Napoleon. Der sat Oliver og saa mot Gulvet og hadde vel en vemodig Stund, han hadde næsten lukte Øine. Men pludselig brøt en Krusning den rolige Overflate, han saa fremdeles mot Gulvet, men han viste ut med Krykken og sa: De Dørene der skulde jeg hat igjen.

Mattis gapte litt og spurte: Hvad?

De Dørene der skulde jeg hat igjen.

Dørene? Naa.

Oliver hævet langsomt Øinene og sa: Du kan g i mig dem igjen.

De stirret paa hverandre.

Jeg skal se at faa Tid til at gjøre dig et Par Dører, sa Mattis.

Nei, sa Oliver tilbake, enten de Dører eller ingen!

Var det en Trusel? Oliver reiste sig og stod rank, ja han brukte Krykken bare som Spaserstok, et overlegent Væsen var kommet over ham. Se, slikt noget kunde nok bringe Forvirring i Snedkerens

Digitized by Google

Opfattelse av Kryplingen, Mattis saa nærmest uforstaaende ut, det var som hans store Næse blev længer. Han følte sig aapenbart utryg.

Ja Dørene kan du faa, sa han.

Du gjør mig en Velgjærning, sa Oliver nu. Han efterlot Mattis i mange Tanker og gik hjem.

Saa var det at sitte ved Bordet og duse og sove igjen, at gi Katten et og andet Spark og at holde Øie med den døde Gate. Det var lange Dager. Dørene var netop kommet og stod i Gangen, de var ikke ophængt igjen, men de stod der fuldt færdige, Mattis hadde selv baaret dem hit paa Hodet, den ene Dør efter den andre. Snedkeren var litt taus av sig, og det var ikke saa rart. Oliver sa: Det er da overhændig til Kræfter du har, Mattis!

Litt efter kom Morn hjem igjen. Hun traadte ind og hilste ikke eller rakte Haanden frem, men hun saa ikke uvenlig ut. Har du faat Dørene igjen? sa hun og fandt det vel allerede litt triveligere hjemme.

Hvor har du været? spurte Sønnen.

Aa jeg har nu vandret ørlite.

Ja ser du, sa Oliver, fordi om du er borte saa faar jeg allikevel et og andet til Huset. Nu har jeg faat Dørene.

Du gjør som du vil for mig enten du vil ha Dører i Huset eller ikke, sa Morn og strammet Munden.

Naa, du bryr dig ikke om hvorledes at her er! Saa skulde han Tykje ha faat Dører til dig!

Digitized by Google

Oliver reiste sig, grep Krykken og hinket fort ut. Aa han vilde vel nytte Høvet og skape sig ordentlig gal. Han tok Veien opover Heia, til Nybygget igjen. I den Tiden han nu var borte holdt Morn Maaltid, den Gamle hadde skjult adskillige Matvarer under Sjalet da hun kom hjem, Vafler, Blodklubb, Røkesild, Æg, Flæsk og Brød. Hun pakket altsammen godt ind igjen og la det underst i Sengen.

Da Oliver kom tilbake hadde han med sig en Mand. Manden kom og bar en Dør bort paa Hodet. Mor og Søn talte ikke sammen. Manden kom igjen efter den andre Døren og bar ogsaa den bort, han tok Veien op til Nybygget. Nu syntes kanske Oliver at han var gaat noget vidt, han vilde stagge Morn og sa: Naar at du skal kjøpe en Dør saa koster den Blod, men naar at du skal sælge den igjen saa er det ikke et skikkelig Maal Mat at faa for den.

Ja du har nu vel ikke solgt Dørene igjen, vet jeg?

Hvad skal jeg med dem? ropte Oliver. Og korsom er saa brydde du dig ikke om dem heller.

Nei Gud vær mig nu naadig for dig! utbrøt Morn.

Han tænkte vel først at fare op og at lægge hele Skylden paa hende, han for unødig hastig om i Stuen og dunket med Træbenet. Naa, han fik bruke Vet han som hadde det: Her er for Dørene! sa han og la Pengene paa Bordet. Du kan ta altsammen.

Morn syntes atter ikke at bli overvældet, hun

Digitized by Google

Opfattelse av Kryplingen, Mattis saa nærmest uforstaaende ut, det var som hans store Næse blev længer. Han følte sig aapenbart utryg.

Ja Dørene kan du faa, sa han.

Du gjør mig en Velgjærning, sa Oliver nu. Han efterlot Mattis i mange Tanker og gik hjem.

Saa var det at sitte ved Bordet og duse og sove igjen, at gi Katten et og andet Spark og at holde Øie med den døde Gate. Det var lange Dager. Dørene var netop kommet og stod i Gangen, de var ikke ophængt igjen, men de stod der fuldt færdige, Mattis hadde selv baaret dem hit paa Hodet, den ene Dør efter den andre. Snedkeren var litt taus av sig, og det var ikke saa rart. Oliver sa: Det er da overhændig til Kræfter du har, Mattis!

Litt efter kom Morn hjem igjen. Hun traadte ind og hilste ikke eller rakte Haanden frem, men hun saa ikke uvenlig ut. Har du faat Dørene igjen? sa hun og fandt det vel allerede litt triveligere hjemme.

Hvor har du været? spurte Sønnen.

Aa jeg har nu vandret ørlite.

Ja ser du, sa Oliver, fordi om du er borte saa faar jeg allikevel et og andet til Huset. Nu har jeg faat Dørene.

Du gjør som du vil for mig enten du vil ha Dører i Huset eller ikke, sa Morn og strammet Munden.

Naa, du bryr dig ikke om hvorledes at her er! Saa skulde han Tykje ha faat Dører til dig!

Digitized by Google

Oliver reiste sig, grep Krykken og hinket fort ut. Aa han vilde vel nytte Høvet og skape sig ordentlig gal. Han tok Veien opover Heia, til Nybygget igjen. I den Tiden han nu var borte holdt Morn Maaltid, den Gamle hadde skjult adskillige Matvarer under Sjalet da hun kom hjem, Vafler, Blodklubb, Røkesild, Æg, Flæsk og Brød. Hun pakket altsammen godt ind igjen og la det underst i Sengen.

Da Oliver kom tilbake hadde han med sig en Mand. Manden kom og bar en Dør bort paa Hodet. Mor og Søn talte ikke sammen. Manden kom igjen efter den andre Døren og bar ogsaa den bort, han tok Veien op til Nybygget. Nu syntes kanske Oliver at han var gaat noget vidt, han vilde stagge Morn og sa: Naar at du skal kjøpe en Dør saa koster den Blod, men naar at du skal sælge den igjen saa er det ikke et skikkelig Maal Mat at faa for den.

Ja du har nu vel ikke solgt Dørene igjen, vet jeg?

Hvad skal jeg med dem? ropte Oliver. Og korsom er saa brydde du dig ikke om dem heller.

Nei Gud vær mig nu naadig for dig! utbrøt Morn.

Han tænkte vel først at fare op og at lægge hele Skylden paa hende, han for unødig hastig om i Stuen og dunket med Træbenet. Naa, han fik bruke Vet han som hadde det: Her er for Dørene! sa han og la Pengene paa Bordet. Du kan ta altsammen.

Morn syntes atter ikke at bli overvældet, hun

Digitized by Google

skjelet til Pengene og gjorde et lite Kast med Hodet.

Oliver spurte forarget: Hvad — du tror kanske at jeg har drukket op Resten? Jeg har holdt av ørlite til Langturen.

Hvad for en Langtur?

Og naar at jeg skal paa en Langtur saa maa jeg vel ha ørlite at kjøpe mig Niste for.

Ja han er nu Veir til en Langtur! sa Morn vantro.

Han spakner nu, Vinden har snudd sig. Men forresten, mumlet han og var fremdeles den som hadde Vettet og maatte bruke det, forresten saa vil jeg ikke kjækle med dig!

Naa, svarte Morn støtt.

Nei. For det er galt hvad jeg saa gjør.

Pokker skulde ta Oliver om han ikke i Grunden var forurettet i Saken med Dørene!

Digitized by Google

IV

Og endelig blev det en Godveirsdag og en til, det saa ut til at bli varig. Oliver gik til Jørgen Fisker og sa: Nei nu maa du gjøre saa vel at bytte Baat med mig imorgen.

Nei hvorfor det?

Jeg skulde en Tur langveies og jeg trøster mig ikke til at fare i min egen Baat. Naa, du bruker Pipen, ser jeg? Hvorledes er den?

Pipen er god nok.

Ja du skal bare bruke den, for du skal ha den.

Lydia vilde gi ham Kaffe, men han gik selv med Skillinger i Lommen og hadde Raad til at avslaa den: Jeg drak netop før jeg gik hjemmefra. Ja hvad du tror, Jørgen, vil du gjøre mig den Beina?

Jørgen hadde ikke noget Valg, han svarte: Jeg faar vel gjøre det. Men du skal fare pent med Baaten.

Saa drog Oliver ut paa sin Langtur.

Hvad som nu hændte husker ældre Folk den Dag idag, det var ingen Smaating: Oliver forliste ikke eller kom i ny Skade, han kom hjem med et Skib,

Digitized by Google

en Havarist, og vilde faa sin Bergeløn. Han var ikke alene om Fortjenesten: da han fandt Skibet drivende utenfor Øerne utdød, uten Mandskap, maatte han ro til nærmeste Land for at faa Hjælp; men Oliver var Opdageren og han var den kyndige Sjømand som kunde ta Bergingen i sin Haand. Han gik i Gang med Pumperne, han berget Seilfiller og dinglende Toug, siden satte han Mændene til at bugsere og selv tok han Rattet. Ingen kunde se at han var Krypling nu.

Om han nu hadde ført en Kaffelast i Land! Det var ikke saa vel, Havaristen hadde Mursten, var saa at si ballastet med Mursten, en Danske som kanske bare skulde til nærmeste Kjøpstad med disse Byggesten og saa blev slaat tilhavs av et overhændig Uveir. Den gamle Kasse var ikke stort værdt, men den var nu det den var, et Fund og en Gave, ramponeret, javel, uten Baater, uten Stas, en lugtende Brye, men aldeles ikke et Vrak. Fartøiet maatte ha ligget i Sjøen under hele Uveiret, det syntes forlatt av Mandskapet paa Grund av Proviantmangel, det fandtes næsten ikke Mat ombord.

Der saa man nu det rare Syn, og hele Byen stirret nysgjerrig paa sin speilblanke Vaag. Hvad var det? Et Slags Optog, Bugserbaat og Skib, bakefter en Baat paa Slæp. Folk otret sig saa smaat ned til Kaien, Jørgen kom og kjendte sin Baat, selve Skibet var fremmed, men Oliver stod ombord.

Oliver stod tæt og stiv ombord og overdrev ikke

Digitized by Google

med særdeles stærke Ord, men gav en og anden Befaling til de to Fiskere som han hadde faat med sig til Hjælp under Bergingen. Saa sendte han Bud i Land efter Konsulen. Jørgen ropte et spakfærdig Spørsmaal op til ham om hvad det var for et Skib, men fik intet Svar, for Oliver hadde saa meget at staa i. Olaus paa Vangen som altid drev nede paa Kaien og var uvøren i Munden sa høilydt: Han har stjaalet Skuten!

Oliver blev opbragt over at det ikke var selve Konsulen som kom, men derimot Sønnen, unge Scheldrup. Hvor er Far din? spurte Oliver.

Han Far? Hvad er dette for et Fartøi?

Gaa efter Far din. Du kan forlate dig paa han skal skrive i Protokollen og forsegle alt ombord!

Hvad er det for et Fartøi, spør jeg?

Oliver ropte til nogen Smaagutter paa Kaien om at hente Konsulen, og først da dette var gjort vendte han sig til unge Scheldrup og forklarte: Ja for dette er en Danske og en Utlænding, efter hvad jeg skjønner av forskjellige Ting.

Konsulen kom, C. A. Johnsen selv, og Mængden gav Plass. Han kom litt nølende, for ikke at være en Mand som enhver kunde budsende, men han hadde jo et overlegent Hode og forstod snart alt, et Par Spørsmaal var nok for ham. Jeg kommer med en sjælden Gjæst! ytret Oliver. Konsulen kastet sine brune Øine paa Fartøiet og blev ikke imponert, det var intet Dampskib, det var ikke hans egen *Fia*. Han

Digitized by Google

lot unge Scheldrup hente Skrivesaker og gik saa ombord og optok Forklaring og Protokol.

Det tok en Time, men Mængden ventet. Halve Byen var kommet ned til Kaien, Petra var kommet, Sakfører Fredriksen var kommet; han spurte: Hvem er Helten, hvem har berget Skibet? Unge Scheldrup tillot sig en Spøk og svarte: Oliver — i Tilfælde at De vil holde Tale! Unge Scheldrup spøkte ogsaa med Petra, den Gut begyndte at bli litt for voksen. Det er nu i mine Øine en Sjømandsdaad, sa Sakfører Fredriksen.

Javel, en Sjømandsdaad, Oliver kom i Bladet for den og mange Folk talte om den. Oliver selv gjorde ikke noget større Numer av Tildragelsen, han maatte forklare Landkrabberne alle Enkeltheter, men hovmodet sig ikke, efterapet ikke Byens Ærede og gjorde sig til Nar. Naturligvis var Oliver særdeles tilfreds med sit Karstykke, han gik straks og tinget sig nye Klær, det hadde han fortjent; Fløil og Silke var ikke hans Sak, men blaa Sjømandsklær kunde ingen misunde ham. Hvorledes det gik til? sa han til Landkrabberne. Akkurat som naar du gaar i en Spasergate og finder en Guldring og tar den op! Nei da lo de allesammen over hans Spøkefuldhet: saa let var det nu ikke at øve en Sjømandsdaad! Han var som en Konge som steg ned i Folket og gjorde sig tilgjængelig, aa han oversaa ikke de andre som bare sat hjemme da han berget Skibet.

Digitized by Google

Men allerede efter nogen Dager maatte han gjøre litt mere av det, til Jørgen Fisker sa han: Du vet jeg var efter Rækved. Saa var det som nogen sa mig at jeg skulde ro længer ut og længer ut. Det var akkurat som jeg fik det indgivendes!

Ja Jørgen nikket tankefuld til dette, for mangt var skjult i Naturen.

Det er ikke at gjøre det større end det er: jeg hadde aldrig drømt om en hel Havarist fra Storhavet. Men som jeg sat og rodde kom det over mig: længer ut, langt ut! Det er nu ogsaa saa, som du vet, at jeg har været vidt omkring i Verden og har været ute fra jeg var fjorten Aar. Jeg har set Jordkuglen paa den andre Siden, saa det er nu næsten som jeg ikke længer er ifra denne lille Byen, kan jeg si. Men nu faar jeg leve og dø her, i Guds Navn, det er ingen Raad med det!

Det var paafaldende hvor Oliver blev lettere tilsinds. Det tilfældige Held med Havaristen begyndte at ændre hans Syn, hans Bitterhet forlot ham, han blev mildere, blev taalmodigere. Nei han tok sig ikke sammen og blev flittig og arbeidsom, men han gik og drev i sine nye Klær, og Buksen den blaffet saa tom omkring Træbenet, men han bandet ikke længer sin Ulykke. Du kjøper det du vil for mig, kunde han si til Morn og var meget medgjørlig. Han støtte en Dag paa en gammel Kone som gik med et Bordtæppe til Utlodnings. Lat mig se, det var et fint

Digitized by Google

Tæppe! sa Oliver og tok Lodder for Sælbots Skyld. Det var næsten som et Slags Gudfrygtighet som hadde kommet over ham.

Det gik i vel en Uke, saa gik det ikke længer. Konsul Johnsen paa Brygga hadde git ham Forskud paa Bergelønnen, men Konsulen kunde ikke uten videre sælge Skib og Last og betale ut hele Summen. Hadde Oliver trodd at han kunde vedbli at hente Forskud? Han hadde vel ialfald ventet at det skulde vare længer, det gik saa godt nu, det var en velsignet Tid, Oliver kunde spankulere ned til Havaristen og pumpe den hver Dag og næsten eie den.

Men saa dukket Mandskapet op. Aa Mandskapet dukket op langt sørpaa og kom nordover, Skipperen og tre Mand, Skibets Herrer. Nei det kunde ikke være Tale om at condemnere Skuten, de begyndte straks at reparere. Da de nu var kommet til Norge vilde de heller ikke seile sin Mursten tilbake, de solgte den til Konsulen og lastet med Planker i Retur. Saa gjorde de op for altsammen og seilte.

De gyldne Dager var forbi, Oliver var atter paa bar Bakke. Hvorledes var det egentlig gaat til? Javel, Bergelønnen var ikke til at komme forbi, men Oliver maatte dele den med de to andre, med de to Fiskere, saa det blev ingen Formue paa hver. Skal jeg ikke engang ha Brorparten? spurte Oliver. Han fik Brorparten og desuten særlig Betaling for Pumpingen. Men han hadde faat det i Forskud altsammen, og hvorledes var det gaat til!

Digitized by Google

Han hadde hat utrolig godt av den lille Medgang, men nu var den forbi. Han var forurettet. Hvad syntes Jørgen og hvad syntes Martin paa Heia? Han drev over til Mattis for at høre hans Mening.

Mattis var rar idag, en Gaate. Han svarte ikke paa Olivers Hilsen og han skaffet ikke Kryplingen Sæte. Han saa ut til at være sint, ja naar en Mand skjærer Tænder og hopper litt saa kan det næsten ikke være Tvil om hans Sindsstemning.

Oliver var opfyldt av sit: at han var blit holdt for Nar, han var kommet ut for et net Fadervor! Se nu for Eksempel at det var mig som fandt Skibet og berget det, men hvad fik jeg for det! Jeg angrer paa at jeg tok imot en eneste Skilling, og jeg skal Herren fryde mig slænge det i dem igjen!

Ti stille med Skvaldret dit! skrek Snedkeren pludselig.

Oliver saa paa ham: han arbeidet som en Galning og dirret paa Hænderne av Ophidselse. Var han fuld? Dersom han lystet at ha Fiendskap saa kunde han faa det, Oliver rettet paa sin ruvelige Overkrop.

De Dørene mine vil jeg ha igjen, sa Mattis.

Naa, sa Oliver. Hvad det var du sa? Dørene?

Jeg vil ha dem igjen! fræste Snedkeren. Jeg har betalt dig for dem, de var mine. Forstaar du mig ikke: Dørene!

Da blev Oliver litt stum over saa megen Urime-

Digitized by Google

lighet, men han svarte bare: Du gav mig Dørene. Og det kunde du gjærne gjøre efter alt det vi har hat sammen.

Mattis slængte Verktøiet og stillet sig ret op: Hat sammen? Jeg vil ikke ha en eneste bidige Smule sammen med dig. Nei. Ikke saa meget som et Pusk. Hvad har jeg igjen for det? Nei det er som jeg har sagt: at naar de er av det Slaget at Næseborene gaar ut og ind paa dem saa skal du ha Tak. Men korsom er saa har jeg ikke Bruk for at du kommer her rækendes mere, og Dørene mine skal jeg ha igjen!

Maken til Urimelighet! Oliver var kommet paa en fredelig Maate og vilde faa litt Medynk, han blev tværtimot utjaget. Det maa være noget med Petra, tænkte vel Oliver. Han sa: Dersom du er kommet ut for nogen Slags Prette og Skammelighet fra Kvindfolkene sin Side saa er det efter at jeg skulde ha hende. Jeg har ingen Raad med det.

Snedkeren tok paa at arbeide igjen og kastet haanlig med Hodet og gav Pokker i alt. Ja nu kan du selv ha hende, sa han. Som du selv har laget hende til, sa han efterpaa.

Oliver forstod ikke et Ord, men da han var saa godt som utvist fra Verkstedet saa reiste han sig og dunket bortover til Døren.

Det er makeløst! sa Snedkeren og lo rasende for sig selv, de tænkte de skulde faa mig til det nu!

Hvad snakker du om? spurte Oliver.

Nei det er saa ræveagtig fult gjort av dere alle

Digitized by Google

ihop! vedblev Snedkeren og lo endda mere for sig selv. Men han Mattis saa sig for! Det var stemplet. Han Mattis vilde ikke, sa han!

Oliver ventet en Stund til med Haanden paa Dørvrideren, om mere skulde komme; han saa til sin Forundring at nu graat Snedkeren, hans Krop rystet. Da han aapnet Døren hørte han en ukjendelig Røst bak sig: Nu kan du ha hende! Og jeg kommer og tar igjen Dørene!

Men nu var Oliver blit vant til i denne lange Tid at en Krypling blev skaanet, og her blev han tiltalt som om han ikke hadde Træben! Snedkerens Opførsel støtte ham, og han brukte stort Maatehold, men han blaaste og sa: Du kan ta mig hist og ta mig her hvis du vil! Tror du jeg er ræd dig!

Snedkeren blev atter Kar, han nappet sin Trøie paa Væggen og sa: Jeg gaar med straks og tar dem!

Overfor dette Alvor myknet Oliver igjen og han aapnet Døren paa vid Væg og kom sig fort ut: Jeg har ikke Dørene engang, tilstod han, jeg har solgt Dørene paa Heia.

Efter dette blev det stille bak ham, Snedkeren stod vel ordløs tilbake. Lat ham staa, lat ham staa i sit Dørhul og ikke finde Ord mere!

Men Oliver kjendte sig kanske ikke tryg, han drev en god Stund i Gaterne før han tænkte paa at vende hjem, Snedkeren kunde jo allikevel finde paa at søke ham, Maken til Fremfærd mot en Krypling!

Der gik Petra over Gaten, hun saa paa ham og

Digitized by Google

nikket. Jo det var altsaa noget med Petra, hvad det nu var, hun hadde vel ikke villet ha Snedkeren, ikke villet ha Mattis med Næsen. Og stod han ikke der og graat midt i Synet paa Folk istedet for at være en Mand! Oliver kom til at tænke paa at han virkelig burde være Kar for at gjøre den Langtur op igjen, sist blev han saa forunderlig avbrutt. Men Jørgen vilde vel atter kvie sig for at laane ham Baaten, Folk kunde være saa rare. Om han gjorde en ordentlig Langtur utenfor Øerne! Det var nu aldeles forsent for Æggenes Skyld, men han kunde finde Rækved. Og det var ikke godt at vite hvad han kunde komme fremi. Lykken kunde ligge paa Lur.

Om Eftermiddagen saa han ogsaa Petra paa Gaten og hun nikket igjen. Underlig nok, i de følgende Dager traf han til at se hende oftere og oftere, hun som hadde været usynlig i Uker og Maaneder. Det var ikke saa at han selv gjorde noget for at træffe hende, det var bare Tilfældighet. Han var blit noget mere til Kar nu, hadde berget Skib og var kommet i Bladet, han gik i nye Klær og hilste med gul Straahat; men han krysset ingenlunde Pikernes Vei og utstillet sig ikke. Nei nu blev han derimot opsat paa Langturen tilhavs.

Han begyndte atter at bli smaat uenig med sin Mor, det blev likefrem alvorlig en Dag da Morn spurte: Ja nu vil du vel ha mig paa Kassa igjen?

Hvad Raad har jeg med dig! ropte han tilbake.

Digitized by Google

Far din skulde ha levet og hørt dig! sa hun graatfærdig.

Naa.

Ja. For han var ikke den Mand som laa i Stuen og valt. Han strævet sent og tidlig og var omgjængelig atpaa.

Oliver blaaste for sig selv. Farn omgjængelig? Ja nu. Det var Kvindfolks Vis: naar man var død og borte da drog de paa Gjeipen for den de hadde tapt. Oliver husket fra han var liten alle Farns og Morns Slagsmaal, det var ikke Smaating, ho.

Ja nu sitter du og plystrer, sa Morn, og har Sjæferhatten paasnei, sa hun, og bryr dig om ingenting. Jeg har Mot at vite hvorledes du tror at dette skal gaa.

For mig selv gruer jeg ikke, svarte han. Aldrig det Slag! Nu farer jeg tilhavs igjen. Forresten saa har jeg tænkt paa en Post i Fyrvæsenet.

Det blev ikke stort til Niste dennegang, men han fik laane Jørgens Baat, tok med sig Fiskeredskaper og Gryte og rodde tilhavs. Han tænkte vel at fiske til Livets Ophold. I de tre Dagene han var borte var ogsaa Morn hjemmefra, hun hadde søkt ut, hvor hun nu hadde tat Veien, men da Oliver kom hjem var Huset tomt.

Han hadde ikke gjort nogen særlig heldig Tur dennegang, han syntes ikke engang at ha fisket rikelig til Mat. Saa satte han paa Kokeovnen en Gryte med Potet.

Digitized by Google

Naa, han hadde aldeles ikke gjort Maafaatur, han hadde en bra Last Rækved i Baaten og desuten i al Hemmelighet en god Klype Ederdun i den ene Armhule, ja og det var late og sorgløse Døgn han hadde oplevet utenfor Øerne. Da han hadde spist Poteterne var han noksaa tilfreds, han gik ned til Baaten igjen og avhændet det meste av sin Vedlast til Folk som ikke vilde prutte med Kryplingen. Saa hadde han Skillinger i Lommen igjen.

Det gik Dag for Dag.

En Kvæld kom Petra. Han trodde først han tok feil, hun hadde en ny graa Kaape, og desuten kunde vel ikke Petra komme til ham, til Gammelkjæresten, som hun hadde slaat op med. Slikt Fremmedfolk! sa han litt forlegen.

Jeg vilde bare se indom som snarest. Hvor er Mor din?

Du spør mig og jeg dig.

Naa. Hvem som koker til dig?

Hvem skulde koke! svarte han vikende. Hvad skjeller det dig! tænkte han kanske. Hun sat der i fin Kaape, javel, men han svinset ikke for hende. Hvad det er med dig og han Mattis? spurte han for at vise hende tilbake.

Han Mattis? Hvorledes?

Han graat for dig, sa Oliver og lo haanlig.

For mig? Du spøker. Det er ingen som graater for mig.

Han hadde nok sat hende ordentlig i Klemme, det

Digitized by Google

viste hendes Ansigt, og han lo endda mere avvisende til hende og hendes nye Kaape.

Hvorfor er du saaledes! sa hun sagte og reiste sig.

Jaja det er nu noget som ikke skjeller mig, sa han saa for at vise hvor langt hun og hendes Saker var fra ham.

Jeg læste om dig i Bladet, begyndte hun igjen.

Nu skulde han vel ha været taknemmelig for at hun hadde læst om ham i Bladet, men nei. Hvorledes var Oliver blit? Saa omskiftet, saa forbyttet, næsten som et helt andet Menneske. Hun kom i Vildrede med ham og prøvet ham paa forskjellige Maater, tilslut bad hun om at faa laane Bladet. Hun vilde læse det over igjen.

Det viste sig at han bar det paa sig, han tok det op av Lommen vel indpakket i en Papirpose og sa: Du kan ta det med dig, men jeg vil ha det igjen.

Et Par Kvælder efter kom hun atter til Olivers Hus og det var Søndagskvæld, saa hun var endda finere. Han hadde kanske ventet hende, han hadde gjort nogen troskyldige Forberedelser: først saa tørket han Gulvet av og sopte Ovnsplaten, siden stuvet han uvaskede Kopper og Kar ut i Nystuen. Tilfældet kom ham ogsaa godt tilhjælp: han hadde sandelig fundet nogen smaa italienske Mynter i sin gamle Vestlomme, dem tok han nu og drev paa Bordet saa de kunde stase. Derpaa satte han sig til at duse ved Bordet. Da Petra kom strakte han sig likegyldig og gjespet.

Digitized by Google

Jeg kommer igjen med Bladet, sa hun. Hun kunde Stykket utenad og læste det, ja der hørte han hvad Bladet sa, det var saa meget til Stykke, han kunde reise vidt i Verden paa det.

Jeg har været vidt nok i Verden, svarte han og svulmet.

Ja det mankerer ikke. Hvem har vasket Gulvet dit?

Hvad raget det hende! Kom hun for at ophøie sig over ham? Han svarte lurt: Pikerne.

Hvad for nogen Piker?

Hvem spør du for? svarte han og viste hende tilrette.

Jeg kunde ha gjort det, sa Petra. — Hun saa forresten ikke kvik og ferm ut, men hellere litt upasselig ut, aa Gud hun straalet ikke. — Dersom du hadde villet saa kunde jeg ha kokt Kaffe til dig, sa hun ydmyg. Jeg tok med Kaffe paa Vonen.

Det vakte ingenlunde hans Mishag, men. Nei du skal ikke vør, svarte han.

Du store Verden, kunde ikke jeg gjøre saapas! sa hun og gik straks i Gang med det.

Han la Mærke til at hun støttet sig til en Stol og et Par Ganger snudde sig bort og spyttet. Hvad har du Kaapen for, kan du ikke ta av dig Kaapen? sa han.

Det er bare en tynd Vaarkaape. Slike rare Penger du har liggende der, hvad det er for Slags Penger?

De er ifra Utlandet.

Digitized by Google

Alle Steder du har været! sa hun.

De er ifra Italien. Slike Penger har de der, Soldi. Vil du ha dem?

Nei du skal ikke ta dem ifra dig.

Han samlet Skillingerne og kastet dem i hendes Kaapelomme.

Saa talte de om hans Mor, hun kom vel snart igjen, om hans siste Tur utenfor Øerne, det var vaagsomt at ro saa langt i aapen Baat. Han hentet Kopper fra Nystuen og hun vasket dem, hun skjænket ham Kaffe, selv hadde hun netop drukket Kaffe, lét hun om, og vann ikke paa mere nu. Hun satte sig paa en Stol, Sveden sprak ut paa hendes Ansigt.

Oliver derimot begyndte at føle sig god og tilfreds, han smaaærtet hende endog med Snedkeren og var uten Ondskap, hadde intet imot hverken hende eller ham: Ja det var da vel noget med dig og han Mattis?

Du prater over dig! Han Mattis?

Naa, skulde du ikke ha han?

Han Mattis! Petra slog Hænderne sammen. Hun friet sig for Mattis, rensket sig for Mattis, ja hun gjorde endog Nar av hans store Næse.

Det er da forunderlig! sa Oliver, og det var ham ikke imot at høre hendes Forsikring. Jeg har forstaat det saaledes, sa han.

Petra saa nedad sin Kaape og mumlet: Det er bare en som jeg skulde ha hat i mit Liv.

Digitized by Google

Oliver faldt i Tanker, pludselig spurte han: Tjener du hos han Johnsen endda? Hvorledes er han Scheldrup?

Han Scheldrup, hvorledes?

Jeg spurte bare. Han bar sig ad som en Unge da jeg kom ind med Havaristen og skulde ha Protokol over altsammen.

Naa. — Petra skjænket mere Kaffe til ham og satte sig igjen. Saa begyndte hun: Nei du Oliver, hvad mener du dersom —?

Hvad er det?

Taushet.

Nei jeg vet ikke, sa hun og rystet paa Hodet og sat og fingret med de italienske Smaapenger. Men tror du ikke det kunde bli som det var imellem os?

Spørsmaalet gjorde intet særlig Indtryk paa Oliver, han hadde kanske ventet det, han tænkte vel sit. Hvorledes kommer du paa det? spurte han.

Det har jeg tænkt paa hele Tiden.

Jeg er nu ikke at ha for nogen, sa han.

Si ikke det. Du kan vel faa dig noget at gjøre hos Konsulen.

Konsulen! blaaste han. Nei men jeg har saa smaat spekuleret paa en Post i Fyrvæsenet.

Ja eller det. Noget blir det vel.

Taushet.

Det er ikke at tænke paa, sa han. Maroder Mand og tomt Hus. Jaja, jeg kunde vel faa mig et Par Dører at sætte ind, men.

Digitized by Google

Hun hørte at det ikke var umulig og drev ikke stærkere paa, men hun ymtet saa smaat at hun selv hadde til et Par Dører. Og hun viste ham at hun gik med Ringen hans endda, det hele var som før. Oliver saa unægtelig paa hende og gapte litt da hun begyndte at tale om Ringen, litt flau var han kanske ogsaa, skulde han si noget maatte det være en Forsorenhet:

Haha, ja nu staar det vel et andet Navn i den.

Nei jeg har faat det utskrapet. Vil du se?

Den Petra, i mangt og meget var hun en Pokkers Pike saa flink og overlegen! Men dette var nu næsten mere end nok. Skal du ikke levere han Ringen igjen? spurte han.

Ringen? Det skulde jeg bra gjøre!

Da lo Oliver rigtig godt for at redde baade sig selv og hende.

Levere Ringen? sa hun. Kjend her hvor tung den er! Ja for det er da skjært Guld?

Oliver støtt: Hvor du snakker! Tror du jeg kjøpte en Messingring til dig i Utlandet? Det er ægte Karatguld i Ringen.

Det var det jeg forstod. Den skal aldrig komme av min Haand.

Men saa let maatte det nu heller ikke gaa. Hun mente nok at hun altsaa var forlovet med ham igjen, men skulde de ikke tænke paa det, tænke det litt over? Snedkeren døde nok ikke av det, han hadde selv været den som trak sig tilbake, desuten var

Digitized by Google

det et sandt Puss at gjøre Snedkeren som hadde faret ilde ad mot en Krypling. Men allikevel, her var meget at overveie.

Her sitter jeg! utbrøt hun og sprang op efter Kjedlen igjen. Jeg saa ikke at du hadde tømt.

Og Oliver lot hende skjænke i, det var god, stærk Kaffe; det var i det hele tat et velsignet Velvære Petra førte med sig, bare det at hun støttet sig paa hans Aksel naar hun skjænket i. Det er mere Kaffe der denne kommer ifra! sa hun og satte sig paa hans Knæ. Kan du bære mig endda?

Kan jeg ikke bære dig! sa han karslig. Jeg kan bære akkurat som før.

Der ser du! Hvorfor skulde det saa ikke gaa! — Hun la sig ind til ham med Kaape og alt og kysset ham og suttret trængende: Ja hvad mener du Oliver, vil du ha mig?

Naa, dette var nu næsten mere end nok, men lat gaa, alt yterst nøie overveiet var det kanske ikke saa galt. Hvor hun vilde det, hvor hun vilde det!

Hm! sa han. Naar jeg nu sitter her og tænker paa det saa tror jeg — her holdt han inde og gjorde det litt dødsstille et Øieblik — at det kanske kan late sig gjøre.

Ja, pustet hun.

Efterdi du vil det.

Ja, pustet hun.

Digitized by Google

V

Og nu gik atter en Dag isenn, det blev ingenlunde værre end før, men bedre, Petra førte med sig et og andet til Huset da hun kom flyttendes, og Oliver fisket med større Flid end før. En viss Æventyrlyst forlot ham ikke, han kunde en vakker Dag ro langt tilhavs i sin egen skrøpelige Baat og ligge borte et Døgn og komme igjen. En Raring var han i saa Maate.

Nei det gik ingenlunde værre end før, og naar det ikke var likefrem Nød for Øinene var Oliver tilfreds. Som nu da hans Mor vendte hjem igjen fra sin Utfærd, hun kom heller ikke tomhændt, men bar en Sæk paa Ryggen, Matvarer, Klædesplagg. For kort Tid siden vilde en slik Sæk blit Æmne for en bra Strid, nu var de tre i Huset, de delte med hverandre for Skams Skyld om ikke for andet. Oliver var som forlovet uklanderlig.

En Dag kom en gammel Kone, Oliver kjendte hende og kunde godt ha tat Lodder hos hende igjen, men nu hadde han tværtimot vundet, Kónen kom med Bordtæppet. Vil du bare se, sa Oliver leende, Vorherre har ikke glemt mig! De hadde Bordtæppe,

Digitized by Google

og Petra skaffet godt og vel Dørene til Nystuen og Kammerset, de hadde et og andet. Før om Aarene naar Oliver kom hjem fra Reis gav han sin Pike adskillige Gaver, disse Prydsaker kom vel med nu, og der stod de allesammen paa hendes Kommode, like fra Stentøishunden og Speilet til den hvite Engel og Brikken med indlagte Træsorter.

Efter Vielsen gav han sig et Par late Dager og levet godt paa Resterne av Høitidsmaten, saa tok Morn av gammel Vane og mindet ham om at ro ut igjen. Ja saa rodde han. Og han vilde ha gjort det umindt ogsaa, sa han, for han visste hvad han skuldel Sandelig, Livet var bedre end det hadde Ord for, Oliver klaget ikke, han var gift Mand og alt ihop, det hele var avgjort, intet var svævende, intet tvilsomt. Det var et Held at han ikke leiet ut Tilbygget dengang, efterdi han nu kom til at trænge det selv.

Det eneste var nu at Mattis kom en Dag og sendte en Smaagut ind med Bud om at han vilde tale med Oliver. Men Oliver hadde intet usnakket med den Mand, aldrig det Slag: Hvad vil han mig? Sig med han at han gjør ikke at bry sig hit til mit Hus, den Mandl

De kunde se Snedkeren spankulere frem og tilbake foran Vinduet og briske sig, ho, det syntes som om det ikke var første Gang han gik Napoleon imøte. Han er galen nok til at rænde paa en Krypling, sa Oliver nu. Dere skal snakke med han dere som har noget utestaaende med hanl sa han ut i

Digitized by Google

Stuen. Petra tok saa et Par Strøk over Haaret og gjorde sig litt pen og uimotstaaelig og traadte ut paa Gaten.

De kunde se fra Stuen at det gav et Søkk i Snedkeren. Hvor var nu al hans Karslighet! De spør og svarer hverandre derute, det blir ikke til noget; talte de om Dørene saa værsaagod, men de talte vel tværtimot om Ringen. Oliver sitter længst tilbake i Stuen og stikker bare Næsen frem og iagttar Optrinnet. Der kvikner Snedkeren til, han kommer sig og ser Petra i Ansigtet, han begynder at svinse omkring, alt imens han taler, han danner en Kreds om hende. Og Petra — endda hun tilfældig har Finner i Ansigtet og ikke er paa sit nydeligste saa stagger hun den ophidsede Mand med dæmpede og sørgmodige Ord. Naa, der staar hun endog og smiler pent og forførerisk. Mattis han ender med at nidstirre ned i Gaten, og da Petra rækker ham Haanden da tar han den ogsaa uten at se op, og da han har staat slik en Stund saa gaar han. Saa gaar Mattis. Oliver sitter i Stuen og synes næsten Synd i ham.

Og forresten saa dukket det nu ingen flere Ubehageligheter op.

Ingen flere?

Aa, men Tiden gik jo og mangt kom paa, nogen Uveirsdager om Høsten hindret al Utror, Petra blev borthæftet med Barnet, med Gutten som hun hadde faat, den gamle Mor hadde latt Omsorgen for Hu-

Digitized by Google

set glide ifra sig, hun gik ikke længer ut i Verden og kom hjem med en Sæk.

Ikke for det, Oliver led ingen Nød, han og Katten trivedes. Aa den gamle Hankat, den dugde til intet, den var bare til at ligge hjemme i Stuen og æte og bli vommet av Fisk, tilslut begyndte Kvindfolkene at tro at han var Hunkat. Og Oliver, sat ikke ogsaa han der og fandt sig tilrette og vugget Barnet og holdt Øie med Gaten? Hans Hænder hadde minket og var blit hvitere i Skindet, hans Ansigt var ogsaa blit penere. Det ærgret ham at han ikke saa sig Utvei til en Skindlue til Vinteren; kunde han ro ut Vinters Dag med Straahatten? Kan du ikke faa dig en Sydvest? sa Morn. Du kan selv faa dig Sydvest, svarte han, saa skal jeg faa mig en Oterskinds Luel Forfængelig var han. Det i sin Tid staselige blaa Slips hadde mistet Leten, det var en lei Affære, men den maatte kunne neddysses: var det ikke mulig at farve det opigjen saa kunde vel Petra snu det? Men det viste sig at Vrangen var like saa avbleket. Da blev Oliver likesom litt grætten og han sa: Jeg syntes du mente paa engang at jeg kunde faa nogen Fortjeneste hos han Johnsen paa Brygga, hvorledes blev det med det?

Petra stakkar, jo hun skulde tale med Konsulen.

Hvorfor kalder du han idelig for Konsulen? spurte han irriteret.

Vi kaldte han for Konsulen da jeg var i Huset.

Men der er da flere Konsuler blit, sa Oliver, han

Digitized by Google

Heiberg er Konsul, han Gryn-Olsen er Konsul. Nei du skal ikke vør!

Det var sandt, det var blit saa mange Konsuler, aa saa mange av disse Vicekonsuler og Konsularagenter, saa mange som sloss om Benene, Kystbyen vrimlet av dem. Det løp ikke altid av uten Kamp og Misundelse, det dreves meget skjult Motarbeide, den ene Handelsmand tillot ikke at den anden blomstret bak hans Ryg. Johnsen paa Brygga oplevet at faa mange Likemænd, og hvad oplevet saa ikke Fru Johnsen! Gud var hendes Vidne.

Det var kanske i en særlig uheldig Stund Petra kom til C. A. Johnsen, han hadde ikke Arbeide for hendes Mand. Eller vilde det ha nyttet hende mere dersom hun hadde set det Spor nydelig og delikat ut? Stakkars Petra, hun var graa og slunken, og Konsulen sa bent ut at Nei sandelig, Petra, der maatte hun undskylde. Hun fik prøve hos nogen av disse nybakte Konsuler, hvad var det de egentlig drev med? Kunde ikke hendes Mand faa staa og veie Gryn hos han Olsen! Men det var rigtig av hende at hun først kom til ham, til C. A. Johnsen, han skulde prøve at finde Arbeide for Oliver senere, men ikke nu. Nei hun skulde ikke se saa nedslaat ut, det var flere end hun som det knep for i det siste, Tiderne var vanskelige, Dampskibet *Fia* hadde ikke gjort det videre rart endda. Og hvorfor fisket ikke Oliver?

Konsulen saa paa Petra og hendes Sak med gode

Digitized by Google

brune Øine, og han avviste hende ikke uten Medynk, men hun maatte gaa uhjulpen.

Hvad nu? Hvad andet end at Oliver tok sig sammen igjen og drev Fiske som en Kar, ja hver Dag, tidlig og sent. Han skulde vise dem! Og aldrig kom han med en Fisk til Johnsen paa Brygga, men gik ham iøinefaldende forbi. Senere da han fik mere Fisk end han vann bære indrettet han sig med Tomkasser paa Kaien og laget Fisketorv, laget Æventyr. Der stod han og var Kakse. I nogen Dager kviet Familjerne sig for den lange Vei ned til Kaien, men da det altid var Fiskenød maatte de bøie sig og takke til. Oliver hadde faat saa matte Øine og var næsten som litt fet og aandssvak at se paa, men ikke altid, ikke naar det galdt et Knep, et Puss, han var slu nok. Der stod han nu med sin Fisk, han ropte den ikke ut, men la tværtimot paa Prisen og gjorde den uhørt dyr. Vil dere ha den? Nei dere kan late være! Oliver visste at han kunde sælge Fisken paa Rutebaatene; forresten visste han ogsaa at skikkelige Folk ikke kunde regne for nøie med en Krypling.

Denne Høst utover levet Oliver og Familjen bedre end nogensinde, og Kvindfolkene paaskjønnet sin Forsørger og lot ham faa det bedste, Forsørgeren fik Sirup paa Kvældsgrøten, Forsørgeren fik Vafler til Søndagsfrokost. Det var ikke mere end ret. Han bedret sin Stilling, han betalte litt av paa gammel Skyld hos Handelsmændene og fandt Raad til at

Digitized by Google

male de to Dører i Tilbygget, han begyndte at stige i faglig Agtelse hos Medfiskerne, hos Jørgen og Martin. Der hadde de gaat i alle de Aar og slæpt Fisk rundt om i Byens Huser uten at murre, like til Oliver lærte dem at staa stille ved sin Disk paa Kaien de ogsaa og at lægge paa Fiskeprisen. De takket ham fordi han hadde fundet paa det. Det er nu saa at jeg har været litt ute i Verden, svarte Oliver.

Den stigende Estime fra sine egne og andre virket tilbake paa ham og gjorde ham godt. Allerede naar han kom av Dagens Arbeide og passerte Stuevinduet kunde han høre at det blev Travlhet indenfor og at Petra sa til Barnet: Der kommer Papa! Det var mærkelig saa disse uttænkte Ord lunket ham, og Oliver hævdet endog at Gutten i Vuggen skjønte dem. Det var heller ikke umulig at han skjønte dem: Ordene blev gjentat hver Dag paa bestemt Tid og de efterfulgtes regelmæssig av et Knirk i Døren, av et koldt Luftdrag og av en indtrædende Mand som nikket over Vuggen. Da Gutten blev nogen Maaneder ældre og sat og lekte alene var det ingen Tvil om at han fulgte Hændelserne i Stuen med fuld Sans, læg bare Mærke til Vidunderet, til Skøieren: straks Morn knappet op for Brystet begyndte han at smatte, og naar Morn sa: Der kommer Papa! søkte hans brune Øine mot Døren.

Det var ikke liten Stas med Oliver og Gutten. Det at Barnet begyndte at række Armene op og vilde til ham overmandet Kryplingen. Dette lille Væsen —

Digitized by Google

set paa Maken! — dette Ingenting, en Skarveunge, hehe, en Pokker til Kar, Herren fryde mig! Det blev rent galt da Barnet begyndte at graate naar Papa gik, rent galt, Papa taalte det ikke, han kunde graate selv og skrek derfor til Petra: Giv ham Bryst, har jeg sagt! Hvorpaa Oliver smaasprang med Træbenet bort fra Huset.

Aa mangen Gang kom han i Trætte med Kvindfolkene om hvad Barnet forstod og ikke forstod, han slog ofte et Slag for det, viste det Billeder og Bokstaver og gav det alle mulige Ting at leke med. De var Børn begge to, idiotiske og rare. Nu tror jeg du blir galen, skrek Kvindfolkene, gir du Barnet Kaffekjedlen i Fanget! Ja hvad skal han ha at banke paa? spurte Oliver. Han kom med Prydsakerne paa Kommoden til Gutten, og da Barnet slængte et lite Speil i Gulvet sa Oliver at det var han selv som slap det og tok Skylden paa sig.

Herrens gode Dager! Og Petra blev jo pen igjen og vilde gjærne gaa ut litt om Søndagene. Ja hun skulde bare gaa, Oliver hadde intet derimot, Bedstemor kunde ogsaa gaa, han forstod ikke at friske og rørige Mennesker sat inde. Selv holdt han sig i Stuen, og naar Barnet sov duset han ved Bordet. Drømte han? Seilet Minder fra Fortiden gjennem hans tunge Hjærne? Han hadde Aarsak til at gruble over sin frygtelige Skjæbne, men den hadde kanske alt sløvet ham.

Saa kom Petra hjem i Skymingen, og det var

Digitized by Google

paa Tide, nu hvinet den Lille som en Smaagris. Saken var at Oliver skulde jo lære ham at læse, men midt i Øvelsen begyndte Gutten at skrike, og Papa husket ham herlig op og ned og talte vel med ham: Saa, saa, saa, det gaar nok, du skal ikke tape Motet, du lærer det saa sandt som jeg heter Oliver Andersen! Men Gutten skrek jo for Melk og intet andet.

Bare nu Petra hadde været ydmyg og angerfuld fordi hun var blit saa hæftet, men ikke Tale om. Det var vel et brat Fald for hende at komme fra Gaten og Livet og møtes hjemme med Barneskrik. Saa ung og saa bundet alt, saa kuet. Ja ti stille med dig, nu er jeg her! sa hun til Barnet. Aa men hun gav sig Tid til at ta av sig Søndagsstasen og herunder stod hun og saa sig i Speilet, i det hele tat var hun rigtig væmmelig, og Oliver var mere end taalmodig som ikke gav hende av Krykken.

Da han har set paa hende en Stund roper han rasende: Hvorfor Sattan tar du ikke Ungen?

Hvorfor jeg ikke tar han? Nu tar jeg han.

Ja — efterat han har skreket sig blaa.

Lat han skrike. Det staar ikke om Livet.

Aa det var ikke Tvil om at Oliver burde bruke Krykken. Stod det ikke om Livet? Gud, for en Gjeit! Men det stod om Mat. Der saa hun nu: naar Barnet fik det han skulde ha saa tidde han straks. Du skal bruke Vet, sa Oliver og var retsindig.

Men Petra kastet paa Nakken, Petra murret.

Digitized by Google

Hvad gik av hende? Forstod hun kanske ikke hvad hun var kommet op i? Hun var ikke Pike længer, hun var tværtimot gift og fortapt var hun, lat nu alt Haap fare! Stakkars Petra, hun hadde i et Kniptak maattet gi ordentlig Kjøp, aa for et Kors hun hadde tat paa sig! Hun kunde ikke bære det, ikke paa Folkevis, andre Piker bar heller ikke et slikt Kors, de gjorde Pokker. Hun hadde været meget betrodd hos Konsulens, to Ganger hadde de lagt paa Lønnen og Scheldrup hadde været forelsket i hende og var det vel endda. Og her sat hun nu!

Du er akkurat som du ikke husker Barnet medkvart, sa Oliver som en Dommer.

Jeg husker han Nat og Dag. Skal jeg ta han paa Ryggen naar jeg gaar ut?

Petra blaaste. Oliver saa mere og mere opmærksomt paa hende, og nu han fik Gufsen av hendes Aande forstod han hende bedre: hun hadde været inde nogen Steder og faat Skjænk. He, det var makeløst, og nu hadde hun faat Mot og Talegaver.

Hvor har du været? spurte han.

Aa jeg har ikke været saa mange Steder.

Du har ialfald været inde og faat Skjænk.

Skjønner du det? Jo jeg har været hos Konsulen. De hadde Selskap og jeg hjalp ørlite til. Det var Fruen som skjænkte mig.

Petra var ingen Drikker og hendes Forklaring var god nok dersom den var sand. Dersom den var sand. Hun skydde ikke en Nødløgn, en Falskhet,

Digitized by Google

tværtimot, og da hun ikke var videre opfindsom saa var hun søt og fræk og kom langt med det. Oliver maatte tro eller ikke tro at det var hos Konsulens hun hadde været, hvad gjorde det fra eller til? Se, der sitter hun nu og gir Barnet Bryst, litt dum, men pen og ung, kanske galen, kanske letsindig, hvad saa? Nei hun var intet Lys netop, men almindelig og ubetydelig, en Tøs i et Par Sko, aa men med gode Sider, med Legemsvarme, med et Pokkers Tække. Der kom hun hjem og var her i Huset, hun tilhørte Oliver, hun var noget nærende, hun hadde Melk i sig, han saa hendes Spener.

Men nu hadde Petra faat Skjænk, og kanske var hun sulten da hun fik den saa hun taalte ikke mere end ett Glas, saa blev hun tapper. Saa blev hun uskikkelig og likeglad. Se hvor hun hyfser lille Frank, hyfser Barnet, noget som hun visste at Oliver vilde paatale. Det blev Strid av og Petra bet ifra sig, hun brydde sig ikke engang om at gamle Bedstemor traadte ind fra Gaten og hørte det. Hvad? tænkte vel Bedstemor, er de uenige for Alvor? Hun hørte den unge Kone si til Manden: Hvad har du at skryte av?

Jeg?

Ja du. Og at du ikke skjæmmest!

Jeg er nu som du ser mig, sa han.

Da lo hun og svarte: Ja var du bare saapas endda!

Bedstemor forstod ikke noget av dette, men hun undret sig over sin Søn, at han ikke gjorde noget

Digitized by Google

farlig. Der sat han. Petras Ord var saa rare, hvad hentydet de til? Oliver tidde.

Hvad som staar paa? spurte Bedstemor.

Ingen svarte hende.

Pludselig spør Oliver ildevarslende: Hvorfor kom du og vilde ha mig? Det forstaar jeg ikke.

Hertil svarte Petra: Det forstod du vel.

Hvad forstod jeg?

Taushet.

Bedstemor gik paa Gulvet og tok av sig Søndagsstas hun ogsaa og hængte den bort, men hun var bare Ører. Hvad mere kunde Petra vite om sin Mand end Alverden saa utenpaa ham? Hvad for et hemmelig Lyte? Hadde han været i Fængsel eller skulde han dit? Bedstemor husket nu at Petra i længere Tid hadde skoset Manden, halvt i Spøk, men halvt haanlig, hun kunde le og gjøre smaa uhøviske Hentydninger: at han dugde til det samme som Hankatten deres, han aat Fisk.

Nu blev det Stilhet i Stuen. Barnet sov og Ro faldt over Menneskene. Hvad hørte dere i Byen? spurte Oliver for at vise Medgjørlighet.

Da Petra tidde svarte hans Mor: Jeg for min Del hørte ikke noget. Ja her skal nu bli Storskole.

Naa, skal her bli Storskole?

Saa sier de. Og de skal bygge et overhændig Stenhus til den.

Men da det var sin Kone Oliver vilde drage ind i

Digitized by Google

Samtalen spurte han hende direkte: Hvem som var i det Selskapet?

Hvad for et Selskap?

Naa, det husket hun ikke. Saa var det vel Opspind. Han foresatte sig at faa Greie paa det imorgen.

Du mener det hos Konsulen? Der var alle de Fine.

Hadde de Fruerne sine med?

Nei. Ja det vet jeg ikke.

Naa, saa vartet du ikke op?

Hvad spør du for hele Tiden? utbrøt hun leende. Tror du mig kanske ikke? Aa men hun var vel ikke aldeles tryg, hendes Latter var tom. De balancerte begge, gik paa Knivseggen. Pludselig tok hun sit Parti, strøk ham over Haaret og spøkte: Nei du skulde ha tat den Sykepleiersken din i Italien, Oliver! Saa hadde du blit Mandfolk!

Og Oliver spøkte halvt alvorlig tilbake at Ja sandelig, han angret paa Sykepleiersken.

Digitized by Google

VI

Vinteren gik med en Dag isenn.

Men naturligvis hadde ikke Oliver Utholdenheten, hans Flid var Kunst, han gik træt av at hænge i med Fisket. Han skyldte paa Barnet.

Det blev litt efter litt til det at naar han kom hjem fra sit Fisketorv undersøkte han demonstrativt Barnet i Vuggen, overbeviste sig om at det drog Aande, lyttet til det. Og han gjorde fornærmelige Spørsmaal: De har vel ikke git dig Mat, Frank, de har vel ikke husket paa det? I Begyndelsen lo jo Kvindfolkene og tok det for Spøk, men Oliver erklærte alvorlig at han var rædd. Siden brukte han aapent Barnet til Paaskud naar han vilde utebli fra Sjøen: det skrek for hjærteskjærende naar han gik ifra det.

Han overlot sin Plass paa Kaien til Jørgen Fisker, han bydde selv Jørgen den: Det er den bedste Plassen og du skal ha den. Du vet: du og jeg, Jørgen!

Skulde han ikke fiske mere?

Ikke for at sælge, han skulde fiske til sig selv.

Digitized by Google

Jørgen skulde ha Plassen ialfald for hele Vinteren, til Vaaren maatte Oliver kanske faa den igjen. Han forklarte Jørgen det bedre: han hadde ikke Hjærte til at være ifra lille Frank, det fik gaa som det kunde, Barnet vilde bare idelig være hos ham. Det var forunderlig med en slik liten Kar, og kunde Jørgen si ham Grunden til at Papa blev foretrukket fremfor Mama og alle de andre?

Det var vel nedlagt i Barnet?

Akkurat det han selv hadde tænkt: Farn var selve Ophavet og Barnet hang fast ved det; Morn hun var bare Jorden som det var plantet i. Var det ikke aldeles klart? Græsset det vokser og Skuta ho flyter paa Vandet og Himlen den har Stjærner, det var saa forstaaelig. Men nu var det en anden Ting, og naturligvis kunde ingen Mennesker paa Jordens Rund forklare ham at Frank — at et Barn — han er ikke mere end saa lang, og saa har han alt Vet!

Tomt Prat, Funderinger fra Lugaren. Det var som Kvindfolkpassiar over Hækletøiet. Men Jørgen som var mere faamælt maatte ty til sin vanlige Forklaring at det var mangt skjult i Naturen.

Byen tok Oliver anderledes, Byen syntes nu som vente var at han fortjente Vand og Brød for sin Latskap. Var det likt til nogen Verdens Ting at ligge landfast for et Barn?

Men der er mangt skjult i Naturen, ogsaa i Olivers. Denne Gang gjorde han altsaa sit Frafald fra Fliden gyldig paa en aparte Maate. Naturligvis var

Digitized by Google

han lat, men hadde han kanske ikke Grund til at være det?

En Morgen lægger han Mærke til at Petra koldsvetter over Kaffekjedlen. Er du ussel? spør han. Ja, svarer hun. Han later det gaa, han faar sig Mat, ror paa Fiske og kommer hjem ut paa Eftermiddagen. Petra er ulikelig, det er som hun har ondt i Munden, Oliver iagttar hendes forsigtige Maate at tygge paa, hun vil ikke se Kaffe for sine Øine, hun gaar og spytter i Krokene. Er du like ussel? spør han. Ja, hører du! svarer hun irriteret.

Da er det han paa en utspekuleret Maate ser paa hende, ser langsomt nedover hende, ikke lønlig, men like paa, han vil at hun skal mærke det. Da han hadde gjort det sænket han Øinene mot Gulvet og sukket.

Aa Petra hadde Øine i Hodet, hun hadde fulgt med. Vil du ha mere Kaffe? spør hun og skjænker.

Han svarer ikke, nei saa dypt tankefuld later det til at han er blit, han ser ikke, hører ikke. Rørte han hende med sit Suk? Hun gjorde sig ialfald stille mens hun syslet om i Stuen. Drik nu Kaffen din før den blir kold, sier hun.

Oliver kommer tilbake langt borte fra, aa fra Appelsinens Land eller kanske fra Underverdenen, han reiser sig. Nu kunde alt ha gaat saa alvorlig og dypt, men et Tilfælde skulde skjæmme det ut: Jaja, Frank, nu gaar jeg, sier han til det sovende Barn. Saa langt gik alt godt. Men nu begyndte han at lete

Digitized by Google

langs Hofterne paa sig og fandt den ikke. Og saa kommer jeg igjen til dig i Kvæld, Frank, sier han. Han roter paa en Hylde, han aapner en Kommodeskuffe og finder den ikke. Saa finder han den endelig i Vuggen — Tolkniven, dette Uhyre, dette Sværd som han gjorde til Fisk med paa Kaien. Han hadde git Barnet den at leke med igaaraftes og hadde glemt den. Aa det var ikke Raad med det, Petra slog først Hænderne sammen, saa brast hun i Latter. Olivers Suk gik aldeles tilspilde, han krøp som en slagen Mand paa Arbeide.

Men hvorfor hele denne Scene? Et likegyldig Spil! Skulde ikke en gift Kone kunne bli upasselig og avsky Kaffe? Aa hvor det paa en Gang syntes Oliver uoverkommelig, hvor det syntes ham tungt og desperat, Gud hadde ikke gjort ham forstandigere. Han gav sig over. Ikke saa at han fra den Dag la sin egen Latskap noget til Last, han klaget heller ikke paa andre, det gjorde han ikke, men han skyldte paa Barnet. Han hadde saa en Aarsak til at ta sig fri.

Saa gik Vinteren.

Og saa gik nu mere end en Vinter — i Lediggang og huslig Strid, i daarlig Mat, i Filler, i Mørke.

Om Vaarene pleiet Oliver at vakne til og drive ordentlig Fiske utover like til Høsten, saa levet de atter bedre derhjemme, han betalte av paa Vinterens Mel og Margarin hos Kjøpmændene og hanglet igjennem. Det gik paa den Maaten og. Den Estime

Digitized by Google

han engang hadde oparbeidet satte han til, han var jævnt overset og ringe agtet av Menneskene, hvad han kanske fortjente, Gud vet det.

Dengang Frank fik en liten Bror, en brunøiet Ekorn i Vuggen, tok Papa dette som han skulde og fortvilet ikke; han var god mot begge Børnene, men Frank, den Førstefødte, var og blev hans Gut, og Abel, den andre, gav han sig ikke av med. Endog Morn foretrak Frank fordi han kanske var penest; efterhvert som Klærne blev for smaa til Frank maatte Brorn overta Resterne, Abel gik Aar efter Aar i utslitte Bukser. Ikke fordi det krænket Abel, tværtimot, han pleiet at finde noget i Lommerne paa disse avlagte Klær naar han overtok dem, en Foldekniv, en Pipe, en Blyantstubb, Knapper, Angler, Spiker, og disse Saker tusket han øieblikkelig bort for andre Saker og lot dem forsigtigvis skifte Eiermænd. Dette var en av Abels Maater at lægge sig til jordisk Gods. Han hadde forresten ogsaa andre Maater, han løp idelig i Lag med Jørgen Fiskers Søn, med Edevart, som var noget ældre og som han derfor lærte svært meget av, disse to tjente sig Skillinger ved Ærender, ved Arbeider og ved et og andet heldig „Fund". Engang fandt de sandelig Kaffe i Gryn-Olsens Pakhus, hvorledes kunde de undgaa det? Den stod der paa bare Gulvet og maatte derfor være efterglemt av nogen, en hel Sæk, nys aapnet, Gutterne mente den hadde adskillig Værdi. Lommer forslog nu egentlig ikke

Digitized by Google

her, men Lommer hadde heller aldrig været saa nyttige. Paa Hjemveien blev Edevart litt tvilraadig om han skulde gaa hjem med sit Vareparti, men Abel gik ialfald bent hjem i Stuen med sit. Morn fik Kaffen, hun lovet ham ogsaa noget igjen for den, men forresten saa forbydde hun ham at finde mere Kaffe. Da Abel den næste Dag indfandt sig ved Pakhuset igjen med noget at bære i kunde hans Kamerat fortælle ham en skammelig Historie: Edevart var først blit tvunget til at snike sig tilbake til Sækken med Kaffen, og da han kom hjem igjen fra den Tur hadde han faat Bank. Edevart var nu i Tvil om han vilde ha sine Forældre længer.

Denne Kaffe som kunde blit en Kilde til varig Velstand skaffet istedet ogsaa Abel Ærgrelser, Morn indfriet jo ikke sit Løfte og gav ham noget for den. Han prøvet baade med godt og ondt, men nei. Saa gik han til Oliver, til Papa, og graat.

Naar at et Menneske er lovet noget for det saa skal du gi ham det, sa Oliver retsindig.

Naa, sa Petra tilbake, saa skulde jeg kjøpe av han den Kaffen som han har stjaalet? Du lærer han godt op!

Men Papa var blit smigret av Sønnens Henvendelse, og da det var godt Fiske om Dagen gav han Abel en blank Krone. De skal ikke gjøre dig Uret! sa Papa i alles Paahør. Og takket være denne generøse Handlemaate saa Abel sig istand til at skaffe sig et brukt Fiskesnøre Dagen efter. Han

Digitized by Google

kjøpte det av Olaus paa Vangen, den samme Olaus som hadde faat et Mineskud i Ansigtet og var blit blaaflækket og uten Skjønhet fra den Dag. Siden hadde han ogsaa mistet en Haand. Han drak som en Galning og solgte alt han hadde, nu solgte han Fiskegreierne til Abel.

Har du Penger? spurte Olaus.

Ja, svarte Abel, en Krone.

Een Krone? Jeg sælger det ikke for fem.

De saa paa Snøret, Olaus røkte og spyttet.

Det er vel ikke rottent? spurte Abel og prøvet det.

Rottent? Spillernyt Snøre. Du kan hænge dig i det. Men korsom er: een Krone — nei.

Jeg har ikke mere.

Saa skal du gaa. Hvad i Fan staar du her for med een Krone!

Abel gik.

Olaus ropte efter ham: Du — hvad du heter — har du ikke mere?

Nei.

Her, kom og ta det. Men det er værdt fem.

Nu var Abel ovenpaa. For det var jo egentlig Fiskeri som stod de to Kamerater Abel og Edevart i Hodet. De hadde begge været med Edevarts Far paa Utroren, de kjendte Grundene, men de hadde ikke Redskaper, deres Fædre hadde ikke turdet laane dem sine Snører og slippe Børnene ut paa egen Haand. Nu var de ovenpaa, om Kvælden rodde de ut i Olivers Baat.

Digitized by Google

Saa spændt som de var! Smaa og vare som Tyver glidde de langs Land for at komme om Odden og avsyne; de var ikke store, en Alen, ingenting, men de svulmet og la Planer. Det var ikke sagt hvormeget de fik den første Gangen, men det de fik skulde gaa til Snøre ogsaa til Edevart, saa hadde de hver sit. Aa de var vel vante i Baat, de kunde ro og vrikke og hamle næsten fra de kunde gaa, man behøvet ikke at syte for Ekornen og Edevart. For Abels Vedkommende høvde det endog særlig godt idag, han hadde faat store Støvler, Skaftstøvler; han var meget stolt av dem skjønt de oprindelig hadde været Farns og siden var blit utslitt av Frank.

Saa fisket de.

Det vil si saa sænket Abel Snøret tilbunds og tok det tilbake en Favn; Edevart andøvet. De visste alt, ho, de kunde det. Nu og da sænket Abel Loddet tilbunds igjen og tok det tilbake en Favn, det skete for til enhver Tid at holde den rette Dybde. Saa lot han det gaa tilbunds igjen, og da han nu vilde ta det tilbake saa stod det fast. Saa stod det fast. Hvad — ro i Nord, haml tilbake! Prøv at ro i Øst, i Vest! Snøret sat fast i Bunden. Her, tak Aarene og lat mig komme til! sier Edevart som er størst. De ror og de haler, endelig letner Snøret: Der fik jeg det! sier Edevart. Men nu haler han ind og Snøret er tomt, det er gaat av paa Midten, Loddet og Kroken ligger igjen paa Sjøbunden.

De ser paa hverandre, de tænker ikke og skjøn-

Digitized by Google

ner det ikke, Snøret gik av. Fan! sier Edevart som er størst. Selv bandet ikke Abel netop, men da Edevart gjorde det uttrykte det hans Hjærtes Mening. De kunde ikke lægge nogen Skyld for Ulykken paa hverandre, men det var Olaus paa Vangen som hadde solgt dem et rottent Snøre? De hadde ikke anden Raad end at ro hjem.

Du skal faa igjen Kronen din, trøster Edevart.

Jeg faar den ikke igjen, mumler Abel motfalden.

Faar? Jeg skal gaa med dig!

Ja vil du det! — Aa Abel stolet paa sin trofaste Kamerat, sin prøvede Kamerat, og blev opildet. Der sat han nu og knep Munden morskt sammen og nikket at han agtet at gaa med, Edevart, og greie den Saken. Imorgen skulde de passe Olaus op naar han kom paa Kaien, han drev altid omkring dernede.

Ja men Olaus vilde ikke omgjøre Handelen, gaa væk, Musunger! Abel begyndte at graate, men det nyttet ikke. Det var ikke et Snøre til at sætte i Bunden, sa Olaus, det var til at fiske med. Avveien med dere, sier jeg!

Men ørvesle Edevart var den største og var vel dreven i Fantestykker. Kameraterne la Raad op og blev enige om at lure Krudt i Pipen til Olaus paa Vangen og brænde ham op engang til. Aa de Unger i Byen, de var ikke mere end en Alen før de gik med syv Satan i sig! Ja saa kjøpte Edevart Tobakken, og Tobak det skulde han nu ha korsom var,

Digitized by Google

saa den var ikke spildt; en pen Klump Minekrudt fandt han ute hos Veiarbeiderne. Han var rustet, Kameraterne satte sig paa Kaien og biet.

Og det var en pen Pakke Tobak med Sølvpapir og Stas, hundedyr forresten og indbydende, aapnet og færdig til at bruke av. Minekrudtet laa nedi.

Olaus kommer. Hvad er det for Skrôt du sitter med? spør han.

Mener du Tobakken min?

Er det Tobak? Lat mig faa stappe Pipen min.

Nei du tar den bare ifra mig, svarer Edevart og gjør sig rede til Flugt.

Skal Skittunger ha Tobak?

Og forresten saa kan du ikke stappe Pipen du som har bare en Haand.

Olaus indser at han kan tape alt og sier: Saa ta og stapp den selv, her er den. Hvad er det for Narrestreker!

Mens Edevart stikker Pipehodet ned i Tobakken og graver det fuldt vedblir Olaus at prate: Skal Skittunger ha Tobak? Hvor har du faat den?

Jeg har kjøpt den.

Du har vel stjaalet den. Du maatte ha været min Unge! Saa, stapp den ordentlig fuld og vær ikke loppen!

Edevart leverer Pipen og Olaus skal tænde.

Nu gaar Gutterne ti Skridt bort og ser paa en Hest som staar der og er bundet i en Stolpe. Det

Digitized by Google

var noget særegent ved dette Dyr, det liknet akkurat en Hest, den var brun og det var i det hele tat intet at utsætte paa den, men Gutterne spurte og svarte om Hesten og uttalte sig om den. Pludselig staar en Futt og en Lue op fra Olaus paa Vangen og Gutterne ser ham hoppe i Veiret. Derpaa syntes det at være noget andet rart som de skulde skynde sig at se paa et andet Sted i Byen. Men de hørte bak sig flere rasende Rop om hvem som skulde „hente" dem — og bare vent! Abel var desværre i Skaftstøvler og var i Begyndelsen nær blit indhentet.

Dette var ikke Kameraternes siste Skøierstrek og heller ikke hadde de gjort sin siste Fisketur, det varte ikke lang Tid før de fik ordentlige Snører og brukte Baaten med Olivers fulde Vidende. Søndagene var gode Dager for Gutterne; da det ikke fandtes religiøs Uoverensstemmelse mellem dem blev de let enige om at fiske i Helgene naar Baaten var ledig fra Morgen til Kvæld. De kunde komme hjem med en liten Honk hver, sandelig. At avhænde Fisken var ingen Sak, kjære os, hos Doktorens gav de gjærne baade Prisen og litt atpaa bare fordi de blev foretrukket fremfor Johnsens paa Brygga som de unægtelig var noget Fiender med. Stundom fik Gutterne ogsaa et digert Smørogbrød, det bedste som kunde bydes dem efter otte Timers Faste; de kunde ogsaa bli spurt i Doktorkjøkkenet om de hadde Lov til at fiske om Søndagene naar Folk var

Digitized by Google

i Kirke, men de syntes ikke at ha sat sig ind i Menighetslivet i Byen.

Glade og rike Dager. Vildstyringer og uvørne Knegter i forskjelligartet Virksomhet. Døgnet rundt, vaken og under Søvn med Sindet fuldt av Oplevelser. Var det noget drømmende og en viss Værdighet over Abel? Ikke Spor. En Ekorn saa liten og lynsnar, aa en Galning, alle hans Lemmer var i Uro. Han saas oppe ved Kirken og nede i Fjæren paa samme Tid, han gik ikke hvis det var nogensomhelst Chance for at springe, det hastet med ham, hans store Støvler dundret i Gaten. Slik var han. Edevart var heller ingen avfældig Kar, men han var ældre og hadde Ansvaret, desuten hadde han altid faat nok Mat hjemme saa han var rundere av Krop. Hans Velnærethet var ham ikke paa nogen Maate i Veien, han kunde være mærkelig rørig naar Apotekeren kom stormende ut i Haven sin og skrek: Hvad Satan gjør du opi det Æpletræet? Da Edevart begyndte Skolen for Alvor tok han noget av, men heller ikke det saa det gjorde noget, da var det snarere Abels Hold det gik ut over dette ogsaa, Abel blev nu en noksaa ensom og mager Fyr. Av gammel Vane drev han fremdeles omkring hos Jørgen Fisker, og der var for nogen Aar siden kommet en tredje Smaapike som han lekte med stundom; men Edevart og Mandfolk det var nu denne Smaapiken ikke, nei langt ifra. Hun hette Lydia hun og likesom Mórn, Lillelydia altsaa, noksaa morsom og bra

Digitized by Google

til Pike at være, men utækkelig med sine Skrik for ingenting.

Ja Abel var blit ensom, Frank, hans Bror var ogsaa paa Skole og hadde desuten al sin Dag været for lærd og overlegen for Abel, de hadde ikke hat meget sammen. De stemte saa daarlig overens i Livsanskuelse, hvad Fiskeri var for den ene var for den andre Bøker og Blade og fine Ting, Frank begyndte paa Skolen før Tiden og var et Lys. Han skulde bli Telegrafist eller Bankfuldmægtig, det var Morns Ærgjærrighet at Frank skulde faa komme ind paa Storskolen engang blandt de bedre Børn og lære Alverden. Hver har sin Ærgjærrighet; tror man ikke at Lydia, Jørgen Fiskers Kone, ogsaa hadde sin? Jo, og den som værre var, den var Naragtighet, og Byen smilte av den: hun lot sine Smaapiker indskrive paa Dansekursus. Naturligvis gik Lydia her høit over sin Stand.

Det førte da ogsaa til at Henriksen paa Værftet, Tolderfamiljen og Fru Johnsen paa Brygga fandt at maatte trække sine Børn tilbake fra Dansen — nei ikke for Fiskerbørnenes Skyld, slet ikke, men som nu for Eksempel Fia Johnsen, hun hadde faat Bleksot og var blit saa tynd og langskonket at det var en Synd. Det gik Politik i Saken. Den stakkars tilreisende Dansedame vridde Hænderne og grublet, her stod meget paa Spil, endelig fandt hun paa Raad: det første Kursus var jo fuldtegnet — at hun ikke hadde sanset det før! — men hun vilde holde

Digitized by Google

et til, Søkningen hadde været saa uventet stor, ja hun maatte kanske holde to Kursus til. Var saa ikke alt i Orden!

Og nu tok Dansen i Byen et mærkelig Opsving, ingen Koner lo av Lydia mere, Børnene strømmet til. Naar Lydia sine Børn var med, hvorfor skulde da ikke Bødkerbørnene og Barber Holte sine Børn være med? Aldrig hadde Dansedamen klappet saa i Hænderne, hun hadde faat en Glæde for Livet og lært Dansepolitik. Ogsaa Edevart var indskrevet, ogsaa Frank var indskrevet fordi Oliver, hans Far, fisket for Tiden og tjente Penger. Jo, sa Oliver, du skal lære alt som læres kan, Frank! Men som nu med Edevart da møtte han op en eneste Gang og kom derpaa til Abel og bad ham danse for sig. Aaja Abel vilde gjærne gjøre Kameraten denne Tjeneste, men da han ikke var klædt til det og heller ikke hadde vasket sig saa blev han blankt tilbakevist. Saaledes blev de begge fri.

Digitized by Google

VII

Byen dundret av Dans. Var det blit store Opgangs Tider med Sildstæng langs Kysten eller uhørt Mangel paa Trælast og Tonnage til en ny engelsk Krig? Ingen av Delene. Alt var rolig utenfor Byen.

Det var denne Dansedamen som var kommet og hadde fordærvet hele Menigheten. Hun blev møtt med kristelig Motstand, det blev holdt Møter mot hende paa Bedesalen, men det var forsent, Syken hadde bredt sig for vidt. Den hadde ikke bare grepet Forældrene paa Børnenes Vegne, den truet med at gripe Forældrene selv. Maken til Farsot! Den omklamret i Begyndelsen mest den tjenende Stand, men den tok til at smitte opover, til Byens bedre Folk, de valset i Spisestuen hos Konsul Gryn-Olsen og hos Henriksen paa Værftet, Byens Ærede gik og trallet i Gaterne.

Utenfor Danseskolen saas altid lyttende Mennesker som vugget sig usømmelig efter Musiken indenfor og drømte sig med; Politi-Carlsen gjorde intet, arresterte ingen. Petra blev fundet opi mørke Trappen til Salen, der sat hun vemodig og skamløs

Digitized by Google

og drømte til de Feletoner og Fottramp indenfor. Aa men Petra drømte saa aldeles i Faanytte, hun var gift og fortapt. Til alt andet kom nu ogsaa at hun var blit saa tung igjen og kunde næsten bare sitte og ikke staa. Nu hadde hun undgaat i saa mange Aar at lægge paa sig, hun var som en Pike og behagelig skapt, saa var ogsaa det forbi. Hun skulde været hjemme og ikke synlig for Alverden, men saa blev hun fundet her i Trappen, og det var Scheldrup Johnsen som kom og fandt hende.

Sitter du her, Petra? sier han og er deltakende.

Ja, svarer hun. Nei gaa væk, Scheldrup!

Men Scheldrup blir endda mere deltakende, og da er det at Petra kommer sig paa Føtterne og gir ham en real Kindhest, endda han er Scheldrup Johnsen. Det gjorde hun. Og straks var det nogen længer nede i Trappen som hørte Smældet og kom op og fik se Resten: at Scheldrup smatt ind i Salen og at Petra rugget graatende nedover Trappen og ut paa Gaten.

Det var Dansedamens Skyld altsammen, hun kunde ha stanset i Nabobyen. Og endda hadde ikke Uroen fra hende naadd at lægge sig, tværtimot: mere end en Ondskapsfuldhet fik Uttryk i Byens Familjer den Kvæld Eleverne blev avdanset. Det sydet av Skinsyke over Tylls og Silkes Kjoler og Forældrene misundte hverandres Børn.

Doktorens fulgte hjemover med Johnsens paa Brygga. Fia hadde nu hat sin Kvældsmoro og skulde

Digitized by Google

tilsengs med sine matte Skonker, nu var det de Voksne som gjærne kunde sitte litt længer. Det fulgte forresten flere med, deriblandt Sakfører Fredriksen som Fru Johnsen brydde sig litt om fordi han gav sig av med hende. Ogsaa Henriksens paa Værftet blev indbydd skjønt de var noget utenfor Rammen: Jo gaa efter Deres Kone, Henriksen, og bli med. Og De ogsaa, Postmester! Men i Særdeleshet blev Doktorens indbydd meget formelt, det maatte ikke undgaas, de var Toppen, det visste Konsulens godt.

Aa det skjulte Fiendskap mellem disse Venner, disse Perlevenner! Sjælden kom det til ærlig Utbrudd, men det var tilstede, det laa og ulmet. De gik hjemover under livlig Passiar, de gik fire i Bredd og sopte Gaten, nu og da stanset de og stængte da al Færdsel, saa de som skulde forbi maatte smyge. Det var saa meget til herlig Sommerkvæld.

Jeg ønsker til Lykke med Fia, sa Doktorfruen. Hun hadde let for at være upartisk, Doktorfruen, og ikke holde med nogen især av Forældrene i Byen, for hun selv hadde ingen Børn paa Danseskolen, nei Doktorens hadde totalt ingen Børn. — Fia var saa pen i Kvæld. Men synes De ikke, Fru Johnsen, at en net klar Kjole hadde været mere passende?

Hun vilde ha Silke, svarte Fru Johnsen, og desuten var det nok av billige Kjoler. Saa De hvorledes Heibergs hadde pyntet ut Alice?

Digitized by Google

En anden sa: Der var en med en svær Klokkekjæde?

Det var en av Konsul Olsens Døtre.

Aaja stakkar, de Gryn-Olsens de er nu litt for sig selv, medgav Fru Johnsen overbærende. Nei aldrig kunde hun tilgi Gryn-Olsens at ogsaa de hadde Konsulat og var rike Folk. Var det ikke rart? Det skulde synes et stort Gode for Fru Johnsen at hun nu kunde træffe flere og flere Damer i Byen av sin egen Rang, men nei hun taalte det ikke. Og hvad kom hendes gule Ansigtsfarve av? Den var saa gul, hun hadde vel en kjedelig Mave.

Fra det ene til det andre, sa Sakfører Fredriksen, Folketaleren, og stanset hele Selskapet. Han talte saa høit i den stille Kvæld, det var som en Matros i en Vinstue. — Fra det ene til det andre: faar De Deres Dampskib hjem nu, Konsul?

Det var ikke Johnsen paa Brygga ukjært at faa svare her: Ja nu kommer *Fia* hjem. Det er længe siden sist.

Hadde jeg nu de Penger hun har tjent! ønsket Henriksen paa Værftet. Det forstod han, det var ikke Smaatterier.

Og Konsul Johnsen svulmet, men sa: Jeg svarer paa dette fordi Taushet kunde misforstaaes. *Fia* har i Virkeligheten ikke tjent saa meget. Jeg har mangen Gang været glad for at jeg hadde Ryg til at holde hende gaaende. Men nu i de siste Aar naturligvis —

Aa! utbrøt Henriksen og vagget paa Hodet.

Digitized by Google

Forretningsmoralen har visst et ufortjent daarlig Ord paa sig, sier Doktoren pludselig.

Hvorledes?

Doktoren fortsætter som om han intet Spørsmaal har hørt: For naar en Mand som Konsul Johnsen greier sig med den saa maa den være brukbar.

Forretningsmoralen? Hvorledes?

En lang og vægtig Taushet, Doktoren gad ikke si noget som man kunde blaase av. Doktoren gad heller ikke være i Diskussion med Henriksen paa Værftet, derfor ytret han sig utover Forsamlingen: Det er Baktale at Forretning er i Slægt med Utbytteri.

Nei nu har jeg aldrig —! utbryter Henriksen forundret. Og han trækker Øienbrynene op akkurat som om det var storartet det han hørte.

Men nu var jo Konsul C. A. Johnsen den han var, intet Mønster i alle Maater kanske, men en driftig og stor Mand. Byvittigheten kaldte ham Førstekonsulen, til Forskjel fra de Konsuler som var kommet til senere og ikke betydde stort.

Konsul Johnsen svarte: Forretning er Arbeide som er sin Løn værd.

Det mener jeg ogsaa. Derfor er det ikke rigtig at Forretning kaldes Spekulation.

Jo forsaavidt. Vi spekulerer alle. Før en Doktor blir Doktor spekulerer ogsaa han ut at dette skal være hans Levebrød og stræver derefter. De ryster paa Hodet?

Digitized by Google

Ja paa hele Hodet.

Haha, lo Doktorfruen.

Medicin det er Videnskap, forklarer Doktoren. Men det at *Fia* tjener lite eller *Fia* tjener meget —

Vil De ikke gaa videre?

Jo det er ikke mere end rimelig: Det er slikt noget som *Fias* Forretningsfærd som Folk kalder Spekulation. Efter min Mening med Uret.

Saa er alle enige, mæglet Postmesteren, den altid snille Mand.

Han skal faa igjen for sin ondskapsfulde Kjæft! undlot Konsulen at svare. Han glidde bort til Fru Henriksen paa Værftet og talte med hende, hun var en ung og pen Kone, fra Folkedypet hun ogsaa likesom Manden, Mor til to Smaapiker paa Danseskolen, men endda under tredive Aar. Konsul Johnsen var rigtig underholdende og ridderlig mot hende, ja stundom talte han lovlig lavmælt saa ikke de andre skulde høre det. Se, Konsulen hadde det vel ikke for kostelig og blomstrende til daglig, han maatte nytte Høvet. Var han ikke en naturlig Kraft, litt graa, men Mand endnu? Det ærgret ham at hans store Søn Scheldrup gik her og lyttet: Gaa i Forveien og faa gjort istand! sa han til Scheldrup.

Og Fru Henriksen da, saa uhyre hædret ved det Følge hun hadde faat i Kvæld og ved alt det fine hun skulde faa se naar hun kom ind til Førstekonsulens, en Oplevelse og en Overstadighet.

Vil De love mig noget? spurte hun.

Digitized by Google

Djævelen fôr i ham, han blev kaat til Dama og svarte: Jeg tør ikke gi Dem noget Løfte.

Men — hvorfor ikke?

Et Løfte? Til Dem? Jeg kom bare til at holde det!

Da lo Dama og skjønte intet andet end at han var yndig, at Førstekonsulen var yndig. Og saa kom hun med sin Bøn: om at Konsulen vilde kikke ind til dem engang, til Henriksens paa Værftet, han og Fruen?

Kommer dere ikke? ropte Fru Johnsen tilbake og biet.

Det var ingen Raad med det, de maatte frem til de andre. Men Konsulen lovet sig selv at han vilde tale mere med Fru Henriksen senere naar hendes Mand blev oprigtig sysselsat med at blande Pjolter. Saa vilde han være den gode Vært og si: Ja værsaagod, Henriksen, lat som De er hjemme! og derpaa konversere Fruen.

Postmesteren talte om Avkom. Han var en mager og fattig Mand og galdt for at være noksaa mislykket. Han galdt ogsaa for at være religiøs og pleiet at si med en tankefuld Mine: Ja hvad skal vi tro! Som ung Student drømte han mest om Kunst, om Slotte og Dômer, Arkitektur, han blev aldrig færdig med at vælge Levebrød og havnet i Postvæsenet. Nu tegnet han Gudshus og Menneskehus i Fristunder, det var han som hadde tegnet Storskolen i Byen, den pene Stenbygning med Søiler som var

Digitized by Google

synlig fra langt ute i Fjorden; han tok intet for Arbeidet, men Bystyret komplimenterte ham. Hans Kone var ikke i nogen Retning mislykket, men ingen Skjønhet, bare god og velsignet i sit Hjem. Hun var ældre end Manden, men ikke saa meget at det gjorde noget. Blandt Fremmede var hun taus; ogsaa nu gik hun her og sa intet av sig selv.

Avkom, sa Postmesteren. Hans Teori var at Forældrene, de selv, i al Almindelighet skulde tilstaaes mindre Betydning end Børnene. Absolut. Alt skulde dreie sig om Avkommet: I Kvæld har Forældrene sittet paa onde Bænker langs tomme Vægger og hat en Nytelse og en Fest av sine Smaa. Mødrene var ikke i Stas, det var Børnene som skulde være fine! Saaledes fine var ogsaa engang disse Mødre da de var smaa Døtre, tænkte jeg. Det var for tredive Aar siden da Damerne brukte uhyre vide Kjoleskjørter. Herregud! tænkte jeg og husket tilbake.

Elegi! sa Sakføreren, Ungkar Fredriksen.

Ja akkurat! svarte den barnløse Doktor til. Og siden det var den uskadelige Postmester som i Grunden var en fin Mand vilde han vel ytre et Par Ord til: Avkom, sa han, hvad vil dere med det? Er dette en Verden at sætte Avkom ind i? Hvorlænge opholder vi os her i Livet og til Formaal for hvad, uten for os selv? Lat os nytte Tiden, Postmester, Døden er efter os, vi skal straks mases. Vi ligger mellem den underste og den øverste Kværnsten. Somme er da bløte og medgjørlige av sig, de æltes

Digitized by Google

uten Kny, andre vrider sig, som De, Postmester, de svinger Halsen tilbake og er rædde for Ansigtet, — aa men det næste Sekund har jo maset ogsaa dem. Det maa føles rart, og vi faar alle føle det engang; hvis det begynder nedenfra maa man jo kjende at Benene og Maven efterhvert undviker. — Da Doktoren nu tok Bifald spøkte han videre, den vittige Hund, og fik nogen hver til at grøsse: Tilsist ligger der vel litt av en Taa tilbake som kanske rører sig endda engang utenforstaaende. Alt er akkurat herlig, alt er fuldendt.

Taushet.

Det blir saa trøstesløst at tænke slik, sier Postmesteren. Men selv under denne Forutsætning er det godt at efterlate sig —

Avkom! Som ogsaa skal mases! Og trøstesløst? Jeg vet ikke. Jeg for min Del har godt Mot, jeg kan gripe mig i at staa og greie Haaret mit over de bare Flækker og altsaa restaurere min Ruin saa godt jeg kan. Saa blistrer jeg.

Jaja, sa Postmesteren da og kunde vel ikke staa sig.

Men Konsul Johnsen nappet paa, sandelig, og vilde ikke være borte overfor saa megen Overlegenhet: Er der intet Avkom saa vil jo Menneskene utdø.

Værsaagod. Det blir ikke min Sak.

Men De farer jo netop med at redde Menneskene fra at dø, er det ikke saa?

Digitized by Google

Hr. Konsul, Hr. Førstekonsul Johnsen, kommer De med Logik til Mennesker mellem Kværnstenene? flirer Doktoren noget genert. Hvor er Livets Logik, Verdensstyrelsens Logik?

Da sa Konsulen: Jeg konstaterer at Doktoren personlig holder paa Menneskenes Utryddelse, men Deres Haandverk, Deres Levebrød er at hindre Utryddelsen.

Og Doktoren vil helst ikke være for flink til en ringe utdannet Mand, men Førstekonsulen var blit slik en Kar, han var kommet for høit, Doktoren var nødt til at svare ham: Det ligger vel litt ovenover Forretninger dette, ikke sandt? Her er et Spørsmaal om Livssyn. Naar en Læge staar bøiet over en Syk saa gjør han det vel mest av Medfølelse med den arme Menneskehet.

Ak ja!

Ja suk De. Han spekulerer ialfald ikke.

Konsulen sa uvørent: Han staar og tjener sin Femkrone. Lægen er som vi andre: han spekulerer i Femkroner naar jeg spekulerer i Tusener, det er Forskjellen. — Hvorpaa Konsulen saa leende omkring paa de andre og gjorde det endda pinligere for dem.

Doktoren var nødt til at le med: De har faat hidset os godt ihop, Postmester, sa han.

Jeg?

Med Deres Avkom.

Digitized by Google

Saa maatte Postmesteren til igjen: Ja men kjære Doktor, Avkom maa vi da ha. Man kan si hvad man vil om Kværnstenene, de kan ikke være vort Maal.

Vort Maal bærer vi i os selv. Naar jeg dør er alt mig vedkommende dødt. Tror De paa Gud, Postmester?

Hvad skal vi tro! Gjør ikke De?

Doktoren rystet paa Hodet: Har ikke truffet ham. Tror De han er herfra?

Haha, lo Doktorfruen.

Postmesteren spør: Hvad Slags Maal kan det bli som en bærer i sig selv?

Man gjør det mest mulige ut av Tilværelsen. Nyter, for Eksempel.

Fattig Maal, kort Maal. Saa er meget rigtig altsammen endt med en selv. Men der kan tænkes et længere Maal: vor evige Fortsættelse gjennem Avkommet. Hvad mener De nu for Alvor om det? Jeg gaar ut fra at De har skjæmtet med os til nu.

Aldeles ikke.

Ta nu for Eksempel mig: jeg er Postmester her i Byen. Den ene Stilling kan forsaavidt være like saa god som den anden. Men hvad Slags Haap kan da den Barnløse dø med som selv ikke blev til noget videre? Det er nu ingen Tilfredsstillelse for mig at bli til noget mere selv, tværtimot, nu glæder det mig hvis jeg aldrig har været noget videre, saa har jeg ikke brukt op Ævner for mine Børn. Ser jeg Tegn til før jeg dør at mine Børn vil overstraale mig i alle

Digitized by Google

Ting da vil jeg som naturlig er føle mig dypt taknemmelig mot Almagten. Noget av det sørgeligste jeg oplever er saaledes store Mænds Sønner og Døtre, Børn av navnkundige Forældre. De er sørgeligere at se end Børn uten Forældre. Man kan Gudskelov godt tænke om mig at selv om jeg var blit til det dobbelte av det jeg blev saa vil mine Børn bli mere. Det er netop dette som skal være mit Haap naar jeg dør. At jeg altsaa selv er steget ved mine Børns Stigning. At jeg ikke hadde Goethesønner.

Postmesterens Teori tiltalte ingen, det var en Teori og en Trøst for mislykkede Personer som lite hadde naadd i Livet, det var ikke for Folk i store Stillinger, ho. De er en from Mand! sa Doktoren venskapelig. Og Konsul Johnsen han var jo Pokkers meget selv og ikke bare Far til Børnene sine, ja han kunde bli endda mere end han var, han stod opret paa fri Bane og han hadde ogsaa noget i Kikkerten, noget nyt i Kikkerten. Men Konsul Johnsen vilde ogsaa være venskapelig mot Postmesteren og ikke engang være nedlatende, han nikket og sa: Efter mit ringe Skjøn er det meget i det De mener, Postmester.

Skjøn! avviste Doktoren.

Sakfører Fredriksen som til nu var blit plaget med Henriksen paa Værftet brøt ind: Jovel, Skjøn. Men vi Ungkarer og Barnløse har jo ogsaa et Skjøn.

Og i samme Øieblik frygtet vel alle for at nu var

Digitized by Google

det forbi, ingen vilde faa et Ord ind mere. Konsulen paaskyndet sin Gang, slog sin Dør op og tok imot: Vi skal prøve at bli enige om et Glas Vin ialfald! sa han smilende.

Samtidig med at Selskapet gik ind traadte unge Scheldrup ut paa Gaten Kjøkkenveien. Han brydde sig vel ikke om slike ørkesløse Diskussioner som dem Postmesteren fik istand. Det kunde ingen fortænke ham i, Livet er ingen Gaate i hans Alder, Sommernatten hører Ungdommen til.

Digitized by Google

VIII

Ældre Folk husker Dager og Datoer fra Fortiden, de er saa herlige til at gaa og gjemme i Hodet alskens Smaatterier som om det var værdifuldt, som om det kunde komme tilgode engang. De gjemmer Utklip av Blade.

Nu staar Folk og hører en fremmed Dampfløite fra Vaagen. Det er ingen av Postskibene og det er ikke den lille Lastebaat som kommer ind til hver Husdør en Gang om Uken, derfor stiger Folk op paa sine Hustak for at faa Utkik. Det er *Fia,* sier de, se hvor hun flager!

Og i det samme husker de den store Vandring ned til Kaien en Søndag for længe siden, de slaar over i Hodet og vet paa sine Børns Alder hvad for et Aar det var. Det var en stor Folkevandring, husker de, og det var da *Fia* skulde gaa til Middelhavet. Nu kommer hun igjen efter lange Togter, det er Stas ombord og det er vel Stolthet i Hjærterne. Ogsaa Matrosen Oliver Andersen var med ombord engang.

Nu hinker Oliver ned til Kaien, kaster sig frem paa Træbenet, stræver; han er saa uskyldig at tro

Digitized by Google

at Kameraterne ser efter ham paa Kaien, at de venter ham som første Mand. Nei de venter ham ikke, han er glemt. De ser ned fra Rækken paa denne Krypling og kjender ham, men de viser ingen Glæde, det er han som først maa hilse og nærme sig de gamle Venner. Der staar nu Oliver, han er noget graanet og hans Haar er tyndet endda han er en ung Mand, men dertil er han blit saa mærkelig fet, Kinderne hænger ned paa ham. Har han faat det saa godt paa Guds Jord? Var hans Ulykke en Lykke i Forklædning?

Fra Rækken blir det talt nogen medfølende Ord med ham fordi han er blit Krypling, men Gutterne opholder sig ikke ved ham, de har vel ikke Tid, de holder Øie med Gaten opover — at retnu kommer deres Pike, deres Mor eller deres Kone og Børn, de skal bare pynte sig litt i al Hast før de kommer.

Naturligvis er Olaus paa Vangen her med Pipen i Munden og han er som han pleier at være, fuld og storpratende. Hadde *Fias* Folk tænkt at gjøre sig litt til for Byen med sin Hjemkomst fra usigelig fjærne Lande saa ødela jo Olaus det for dem, han viste ikke en Smule Respekt.

Hvor kommer dere ifra? spør han.

Fra et Land som heter China.

Det var ingenting for Olaus: Naa, ifra China. Ja Verden er ikke stor længer, sier han, det var i gamle Dager at Sjømanden kunde si han kom langveis ifra. I forrige Uke gik det to Karer omkring her i

Digitized by Google

Byen og tagg om Penger og Mat. Jeg spurte dem hvor de var ifra. Fra Persien, sa de. Og Persien som vi læste om i Bibelhistorien og som ingen vet hvor ligger! Har du Tobak til Pipen min?

Han faar rakt ned en Pipefuld, han takker ikke, men han anerkjender Tobakken ved at ytre: Jeg har kjendt han værre! Idet han kaster en Landgangsbro op paa Skibet med halvanden Arm kommanderer han: Saa, ta og surr ho fast!

Det var Olaus. Skjæbnen hadde været efter ham ogsaa, den Enhændte med det evig blaa Ansigt; men Pokker om han blev rolig og fet av det. Han var ikke tyk og død som et Dyr, og heller ikke var han fin og vissen i Ansigtet som en Adelsmand, men han var fuld og brillant. Han tæret paa sin Reserve? Ja hvad er Reserve til andet end at tære paa?

Oliver stiger ombord. Han skulde ikke ha gjort det, nei de staset ikke for ham, tok bare imot hans Haand og sa det nødvendigste. De var optat av sit eget. Skulde Oliver undre sig over Mennesker som var istand til at komme tilbake fra China? Den fuldfarne Matros hadde jo været der selv, intet var nyt for ham. Nei han skulde ikke ha gaat ombord, nu hadde han endog glemt sit Engelsk og kunde ikke tale med paa rette Maaten. Folkelugaren var den samme som før, en Brønd av Mørke og Lukt endda den var spulet som til Helg. Han satte sig ved det kjendte Bord og pratet og pratet om sit, de hørte paa ham i Førstningen, men de vilde helst spørre

Digitized by Google

om sine egne iland og om Byens Ærede, de gik atter paa Dæk en efter en og kikket efter sine Paarørende.

Oliver sier: Ta nu for Eksempel at jeg blev maroder.

Ja du blev vel snoft fordærvet i Skrævet?

Nei blev jeg fordærvet i Skrævet! Jeg er en gift Mand med mange Børn. En Trantønde kan ikke fordærve nogen Mand i Skrævet.

Hvad for en Trantønde? spør Kasper.

Oliver husker sig om og forvirres.

Dat du ikke ned og fik kvasse Bommen mellem Benene?

Nei.

Saa længe hadde Oliver nu talt om denne Trantønde at han kanske selv trodde paa den, men saa var det altsaa ingen Trantønde. Hvad hadde han villet opnaa ved denne Løgn, vilde han skjule noget? Oliver sanser sig og begynder at prate videre, Kapteinen saa han slet ikke noget til og Gutterne de var tilbakeholdne, aa de hadde vel i Breve fra Hjemmet faat Kundskap om hele hans senere Levnetsløp, han hadde skikket sig ilde, det var nok av Sladder om ham og hans Hus. Stakkars Oliver nu, ikke engang da han tok op av Lommen og viste frem Bladet med Sjømandsdaaden gjorde det større Indtryk. Nei for nu begyndte de Paarørende at komme.

Det ulmet til i Olivers Øine. Javel, han var fet og likesom litt aandssvak, men stundom brøt en raa

Digitized by Google

Sluhet igjennem hos ham. Han nærmet sig Kasper, sin gamle Ven og Jævnaldrende, og sa: Kommer ikke Konen din, Kasper?

Det gjør hun vel, sier Kasper.

Ja for hun er nu vel kommet hjem igjen.

Hvor har hun været?

Det vet jeg ikke. Det var det ene Aaret hun reiste. De sa hun var utenlands.

Hvad fortæller du? spør Kasper ilde ved.

Jeg? Nei du skal ikke vør at høre efter en Stakkar som mig. Men det kan nu være det samme baade for dig og andre enten det var en Trantønde eller en Bom som ødela mig.

Ja kan ikke det være det samme! sier Kasper ogsaa da. Hvad gjorde hun utenlands?

De sa hun var Kahytsjomfru paa en Baat.

Nei! For jeg har faat Brev fra hende herfra Byen hvert Aar.

Jaja, sier Oliver.

Paa Veien hjem møter han Kaspers Kone, hun er stasklædt og uskyldig og skal ned og ta imot sin Mand. Oliver sier til hende i Forbigaaende at nu staar Kasper og venter; men enten hun var for stasklædt eller for uskyldig til at svare Oliver, Konen bare hastet forbi.

Oliver gaar hjem til sit, til sin Stue og sin Familje. Besøket ombord i *Fia* var avgjort et Mistak. Lykke paa Reisen, han skulde ikke gaa dit ofterel Og hvad Kasper og hans Kone vedkom da ventet

Digitized by Google

han intet videre fra den Kant: her var en hel By Medvider. En Krypling var desuten skjærmet av sin egen Ynkelighet, selv om han hidset et Par Ægtefolk ihop.

Han sætter sig ved Bordenden og begynder at gi ondt ifra sig mot Folkene paa *Fia,* de var noget Rak, han skulde ha tampet hver eneste en av dem dengang han hadde Førligheten.

Petra svarer ikke, ser ikke dit han er, saa træt er hun av hans Snak og av hans Person. Aa dette Fett i Stolen, det puster, det har sydde Klær paa, det har Knapper i Klærne; paa øverste Enden har det en Hat paasnei. Hun kjendte alt ut og ind, et sprikende Træben som stikker frem og spærrer det lille Gulv, hans Tale, alle Løgnene, Bravaderne, Røsten som mere og mere likner en Kvindfolkrøst, det matte, vassblaa Blik, den altid fugtige Mund. Han likesom forfaldt mere og mere for hvert Aar, bare hans Matlyst stod ved Lag. Og det var ikke altid Mat nok.

Forunderlig! Livet i Byen gik sin Gang og det var endog stærk Stigning i det. Da Dansedamen hadde gjort sin Gjærning og var reist sin Vei blev det etableret fast Dansemoro hver Lørdags Kvæld paa Tingsalen, likeens vistes tydelig et Opsving i Folks Klær og Levemaate. Men hos Oliver og Petra gik intetsomhelst opover, bare ned, bare tilbunds. Hadde ikke den gale Mand villet sælge Prydsakerne paa Kommoden, den hvite Englefigur og en Spare-

Digitized by Google

gris fra Utlandet! Saa en Dag i Vinter gik Oliver ut i Byen og solgte Huset han bodde i. Det var halsløs Gjærning.

Han hadde mere end en Gang villet sælge Huset, Sakfører Fredriksen som eiet det maatte vel være Menneske mot en Krypling. Men Sakfører Fredriksen mente vel at ha hjulpet ham nok da han gjorde ham berømt med sin Notis om Sjømandsdaaden; hvorfor øvet han ikke flere Storverk? Sælge Huset, Andenmands Hus —

Oliver blev simpelthen mældt.

Se, disse Oliver Andersens skulde jo for længe siden ha været utkastet, men Byen værget Kryplingen. Nu hadde han endelig sat sig selv utenfor alt med en Forbrytelse.

Oliver dunket avsted til Sakføreren og bad for sig, Handelen skulde gaa om igjen, det hele var altsaa næsten ugjort. Det hjalp ikke, Sakføreren vilde nytte Høvet til at faa Huset tomt. Nei det hjalp ikke før Petra maatte gaa til Sakføreren og bede pent, og det hjalp ikke engang Petra ved første Møte.

Det var en Tilstand, Hjemmet like ved Avgrunden. Hvad om Petra da snikte sig hjemmefra og satte sig i Dansesalens Trap for at drømme litt salig en Kvældstund! Oliver, Manden, han kreperte ikke av Skam og Nød, tværtimot, han hævdet sig og skumlet over Sakføreren, over Flaaeren, som ikke vilde være Menneske mot en Krypling. Ikke for det, blev Oliver snytt for Pengene for Huset

Digitized by Google

saa var han ikke dermed mere ruineret end før, han manglet ingenlunde Utveier naar han sat hjemme og talte i Familjen. Fyrvæsenet, nei det hadde han opgit; men hvad hindret ham i at faa en Rullevogn og gjæste Menigheterne? Hvad om han for til en Storby og drev med Veivspil?

Aa, svarte Petra til, det skal du bare gjøre!

Naa. Og hvad skal du og Familjen leve av da?

Nei hvad skulde de leve av da! Minders han tjente saapas at han kunde sende Skillinger hjem. Men her hadde Petra sine Tvil. Ogsaa Bedstemor tvilte, ja hun sa bent ut at Oliver vilde nok æte op hele Fortjenesten i Mat.

Saa blev det intet av med Forsørgerens Reise, og Familjens Levefot vedblev at være den samme som før. Men de levet fra Dag til Dag, de levet de ogsaa, de overlevet det.

Hvorfor skulde det gaa saa daarlig? Forsørgeren var legemlig ufuldkommen, hvad saa? Hannibal var enøiet, Alexander var halt. Oliver var ikke helt snau for gode Egenskaper, hvor vilde man hen! Han var i Grunden fredelig av sig, han gik ikke med blodskutte Øine og en frygtelig Tandgard og ventet paa at Smaabørn skulde bli gode og fete til Slagtetiden, nei han var venlig mot Børn. Vanfør, javel, det var dette tomme Bukselaar som blaffet saa sørgelig naar han gik. Men han var for Eksempel ikke som de Pukkelryggede, de ser ut som de bærer sig selv paa Ryggen naar de gaar. Snau for gode Egenska-

Digitized by Google

per? Han drak ikke, aldrig det Slag, han brukte ikke engang længer Tobak, nei forsaavidt var han blit som et Kvindfolk.

Naturligvis blev det ikke et Grand bedre, men heller værre, da det tredje Barn kom, en liten Pike som skrek om Nætterne og vækket den trætte Forsørger. Oliver kunde nu igjen gi efter for sin Flakkelyst, forsvinde hjemmefra, ro sin Baat tilhavs og bli borte i Dager og Nætter. Gud vet hvad han lette efter og hvad han fandt! Det var især efter Uveir i Havet at han gjorde disse Utfærder, han var kanske saa barnslig at haape paa en ny Havarist. Engang fandt han forresten en Haandkuffert drivende i Sjøen, den indeholdt bare noget Undertøi og litt Kvindfolkstas, men Oliver bar den hjem og gjorde et Numer av den, og det kunde ikke falde ham ind at ta sin Haand i Arbeide mere den Dag. En anden Gang fandt han en tom Parafinkande med Korken i; nu og da kom han hjem med en Slump Ederdun som han hadde røvet fra Reirene ute i Ægværet. Han visste at denne Dun var værd meget, men han torde ikke prøve paa at bli av med den i Byen, han maatte gjemme den.

Det irriterende var at Petra satte saa liten Pris paa hans Fund, hun blaaste av dem. Han kunde lure sig op fra Kaien for ikke at bli set av nogen og stige ind i Stuen med svulmende Bryst og lægge sit Bytte paa Bordet — naada, noget at spile Øinene op for, værsaagod! Men Petra kunde murre: Det

Digitized by Google

er tre Dages Fortjeneste; hvad skal vi med Ederdun! Og hvad skal vi med en tom Parafinkande!

Oliver tumlet ned til Jorden igjen og svarte saaret: Nu har du en fin Rid igjen!

Petra i Flamme: Naa, jeg har en Rid? Se paa hende i Vuggen, synes du hun ligger paa Ederdun?

Oliver kaster Øinene paa Barnet, det ligger i Filler, men det mangler intet, det skriker bare for Tænder. Men pludselig reiser Oliver sig og ser nøiere til, det er første Gang han ser ordentlig paa Barnet.

Hvad i Fan, sier han, har hun blaa Øine?

Petra skvætter litt til og svarer: Det ser du vel.

Hvad kommer det av?

Hvad det kommer av? Kan jeg vite det! Din Make til at spørre!

Oliver blir staaende der og stirre. Hvor han kom i Vildrede og hvor han var dum: et Barn av blaaøiede Forældre skulde ikke faa blaa Øine! Men de andre, Gutterne, de hadde brune Øine? Her stak noget nyt under. Aa Oliver hadde vel i alle disse Aar hat sine egne Tanker og baaret dem i sløv Likegyldighet, nu stod han overfor en Gaate. Hvor hadde Petra været? Hjemme. Hjemme. En Kone som gav Scheldrup Johnsen Kindhester var ikke ute.

Hun var ikke ute — vel?

En umaatelig og unaturlig Skinsyke blusser op i Kryplingen, for første Gang kjender han denne fremmede Svie, den er saa stærk at den vrænger

Digitized by Google

hans Ansigt og skræmmer Petra, hun dækker Barnet. Oliver vakler til Vinduet og ser ut. Naar nu brune Øine var det rette og var Familjeøinene, hvorledes kunde saa blaa Øine være det samme? Han kjender godt al Sladderen om ham og hans Hus, den har ikke været saa fin og uskyldig at han ikke har skjønt den, det siste han hadde hørt var at Petra hadde vel ikke altid git Scheldrup Johnsen Kindhester! Hvad saa, Scheldrup Johnsen hadde brune Øine, den lille i Vuggen blaa.

En Orm aat sig ind i Olivers Hjærte. Han hadde hat det godt til nu, det skulde ikke times ham længer at holde Uroen borte fra sig. Uroen? Det blev Nød paafærde, det blev Kval. Han begyndte at lure paa Gatehjørnene, han kunde springe frem og gripe Petra i Brystet og spørre hvor hun skulde hen. Nat og Dag var han paa Vakt og han fik aldrig Hvile mere, hans Haar visnet. Det eneste Sted Petra frit kunde færdes til var nu som før Johnsens paa Brygga, hans Hus og Krambod, dit fik hun hver Gang gaa uten Indvending. Men han fulgte efter og saa at det blev overholdt.

Hans Galskap varte og varte, han forsømte Sjøen for at staa i Skjul og lure, han tagg Fisk av de andre Fiskerne for at ha litt med hjem. Og Petra det dumme Menneske forstod ikke at lindre hans Syke, hun heller øket den. Da den hadde varet en Tid og hun skjønte at den var ufarlig for Liv og Lemmer hidset hun ham til Styrløshet og til Hvitglød. De blaa

Digitized by Google

Øine kunde stamme fra Mattis Snedker, tænkte han vel og fandt ikke Ord foragtelige nok for den Mand, det Næshorn, den Kjærringfut. Petra forsvarte ham.

Naa, har han ikke engang en forfærdelig Næse?

Nei. Det høver ham at ha den Næsen.

Ti stille! Han som er Snedker skulde bygge en Stald til Næsen sin.

Rart nok, det syntes at være flere som saa at si blev skinsyke for de blaa Øines Skyld, men det var jo bare at Konsul Johnsen spøkte og lot saa da han talte med Petra herom:

Jeg hører du har faat en liten Pike, Petra?

Ja.

Med himmelblaa Øine dennegang.

Petra saa ned og tidde.

Det er ikke alle som kan ha himmelblaa Øine, sa den spøkefulde Mand. Nei! kundgjorde han saa med ett, jeg har ikke Plass til Manden din, hører du. Prøv han Gryn-Olsen!

Atter maatte Petra gaa hjem med uforrettet Sak, hjem til Familjen og Motgangen. Det var en Tilstand, ingen blev saa haardt prøvet. Nu og da graat hun og syntes oprigtig Synd i sig selv, men hun var for frisk og ung til at bli helt motløs, ikke saa sjælden stod hun i sin Dør og baade lo og skravlet med Folk som gik forbi paa Gaten, dypere var hun ikke rammet.

Aarstiderne skiftet og Tiden gik, Gutterne var begge paa Skole og Frank hadde de bedste Ævner

Digitized by Google

med Friplass og Utmærkelse, men Ekornen Abel var heller ikke dum, bare en usigelig Bandit som hadde andre Interesser. Det gik og det gik, Vanen hjalp til og Gud styrket Familjen med en viss seig Vilje til ikke at forgaa. Som nu med lille Abel saa fødde og klædde han mest sig selv rundt omkring i Byen. Forresten kunde det være skammelig nok for ham at være liten Ekorn: en Dag han var kommet ut paa Landet trængte han høilig at faa litt Mat, og da han ikke fik det og heller ikke kunde faa tilskjænks en Trøie som han fandt paa en Klædesnor saa spurte han bent ut om han kunde faa kjøpt en Kop Kaffe. Men da var det at Folkene paa Gaarden blev skammelige mot Ekornen og spurte ham tilbake om han fik Lov til at drikke Kaffe. He, Lov! Han skulde aldrig gaa til den Gaard mere før han blev stor.

Brorn Frank var ikke ute paa Oplevelser, dertil var han for klok. Ogsaa han fik mangt et Maal Mat og mangt et Klæsplagg i Byen, ja en Gang om Aaret fik han fuld Klædning i Konsul Johnsens Krambod og kom hjem opnyet fra Top til Taa. Den Slags Mand var Johnsen paa Brygga, herlig til at leve selv og late andre leve.

Det gik og det gik. Somme Tider drog ogsaa Bedstemor ut paa en liten Færd igjen og kunde komme tilbake med gode Saker, med Potet, Flæsk, en Pose Mel, en Ost. Aa Bedstemor var ikke at vanvøre: naar hun bare undgik Kassa og slap at være til

Digitized by Google

Skam for de andre Koner ved Vandposten saa kunde hun gjennemvandre flere Bygdelag, og hendes Koster fra Landsbygden skjøt godt til. Det var sandelig mangen Gang Bedstemor det skyldtes at Familjen hadde baade at bite og brænde, saa flittig var hun blit.

Oliver selv hadde det værst. Hans Syke vilde ikke gi sig. Nu hadde han det et kort Tak med at fiske igjen og det kom av at han hadde faat ny Baat. Se, han var jo en Tur tilhavs og fandt denne Baat drivende, det var makeløst, den hadde vel ligget fortøiet et Sted og var ræket av, den kunde være langveis fra, kanske fra Utlandet. Nu skulde han nok ha mældt Baaten, hvem tvilet paa det; men hvorledes det var eller ikke, han beholdt den og kom heller ikke i Beit for det. Ingen gik i Rette med ham, Kryplingen trængte Baaten, han kunde ellers gaa tilbunds en Dag i sin egen elendige Farkost. Først hadde han jo tænkt at sælge Baaten og faa Penger for den, men det forbydde Byen, det var at gaa for vidt: Nei, sa Folk i Byen, har du fundet han saa skal du ha han! Ja saa fisket Oliver i alle Fristunder og brukte sin nye Baat.

I alle Fristunder.

Han hadde slet ikke ofte fri, hans Syke bandt ham paa Land, bandt ham til Huset. Der viste jo Petra smaa Tegn til Motbydelighet for Kaffe igjen, og nu var han næsten ødelagt av sit Vakthold. Hadde han ikke staat i Kroker og Ganger og Smug i

Digitized by Google

Maaneder og spioneret og lyttet! Han var skrøpelig klædt og daarlig fodret, men Skinsyken holdt ham paa Post i Timer, han stod med Hjærtet i Halsen og led sin graadige Lidelse, Vinden blaffet med hans Bukseben som med et Flag som hadde tullet sig om Stangen. Han hadde jo egentlig aldrig fri, han var ikke tryggere om Natten end om Dagen, han arbeidet Overtid, han trællet. Om det endda kunde kaste ham paa Sykeleiet og dræpe ham, men nei. Det at gjæte et Kvindfolk! At ikke heller late hende løpe og stænge Huset! Hvad var at gjøre med den Frækhet som har aldeles uskyldige Øine og aldrig blir træt av at lyve? Han kunde vente hende fra en Kant og hun kunde komme fra en anden, hvor hadde hun saa været? Hun kunde komme smaasyngende, det var det ingenting iveien for, hvad for Tanker hadde hun da, hvad gik hun og slikket sig om Munden for og husket?

Hvad staar du her og lurer efter? sier Petra bare og søkker ikke selv i Jorden.

Hvor kommer du ifra? Nu er det Natten.

Har jeg ikke været hos Konsulen! Hvad har du i Haanden, Kniven?

Det ser du vel.

Fiskekniven. Hvad staar du med den for?

Jeg har brukt den paa Kaien.

Nei. Men du tror du skal skræmme mig.

Ti stille!

Men du skal ikke vør!

Digitized by Google

Nei Petra var tryg, han var feig og motbydelig, han var ingenting, hun blaaste i ham. Saa gaar hun bare forbi ham og ind, Manden følger efter. Hun stanser litt i Gangen og vil gjøre ham tilskamme, ja hun viser ham at det er hun, Nattevandreren, som er ordentlig og paapasselig: se nu bare, er det ikke hun som stænger Yterdøren efter dem begge!

Naa, skal du stænge, sier Oliver. Jeg er viss paa han Abel er ute endda.

Saa kan han ligge ute!

Han skal ikke ligge ute! skriker Oliver ophidset og gjør en Veiv av sin tunge Overkrop og soper hende tilside.

Det gir en Søkk i hende og hun sier: Hvorfor slaar du mig ikke ihjæl med en Gang!

Det blir en god Strid igjen, de gaar ind og holder et Hus. Bedstemor ligger i Gammelstuen med den Lille og med Frank, hun letter sig paa Albuen og lytter, saa lægger hun sig ned igjen, alt er gammelt, hun kjender det. Olivers Skinsyke er over for Øieblikket og han kjender sig desuten god og tilfredsstillet ved sin Optræden: hun føk let som et Barn mot Væggen, han er Manden, hoho, han bruser med Overkroppen.

Det natlige Nappetak mellem Forældrene kommer Abel tilgode: han dundrer saa stille som mulig ind fra Gaten og hører ikke et ondt Ord fra nogen Kant før han gaar tilsengs.

Digitized by Google

IX

Det var vel intet saa vildt og pinefuldt som at gaa i denne Spænding, Oliver har skoftet i dagevis, han driver i Gaterne og han har ikke Spor av salig Ro over sig. Nu er det hængt Skjørter og Forklær for Vinduerne i hans Stue og han kan intet kikke sig til, derfor driver han frem og tilbake foran Huset og er idiotisk.

Han faar endelig fat i Bedstemor og hun sier: Det er en Pike igjen.

Interesserer ham ikke, aa hvor det er likegyldig; men han prater for at faa høre mere: Naa, en Pike igjen. Har hun alle Lemmer og er velskapt?

Ja jeg saa ikke andet.

Saa at hun ikke har bare en Fot?

Nei.

Naa, saa faar vi være glad for det. Det er ikke godt med Træfot. Hvad det var jeg skulde sagt, har hun set op? Med Øinene?

Hvorledes?

Jeg bare spør. Hvorfor skriker hun ikke? Hun er da ikke dødfødt? Lat mig faa se hende.

Hun er sovnet.

Digitized by Google

Atter maatte Oliver vente, skofte Fisket, drive i Gaten og vente. Ut paa Eftermiddagen faar han se hende vaken, han tar hende bort til Vinduet og overbeviser sig om hvad Slags Øine hun har. Petra ligger og ser paa og er tryg, det er intet iveien: Barnet har brune Øine.

Det var mærkelig hvor denne lille Kjendsgjærning roet den utpinte Far, han skrytte av Barnet og sa endog en venlig Spøk til Petra: Du er Basen naar at du vil! Skjønt det var mot Kvælden rodde han ut paa Fiske. Han hadde i alle disse Maaneder raset mot Petra i sit Hjærte, hun hadde kanske atter handlet daarlig og nederdrægtig, nu tænkte han anderledes, hun hadde allikevel ikke været saa gal, men netop storartet, Herren fryde mig! Og værsaagod, her skal bli Fisk saasandt Fisk er at faa! Det var atter blit brune Øine, selve Familjeøinene, Naturen hadde seiret, alt kom i Orden igjen.

Aa den aandssvake Mand, Gud vet hvorledes han ræsonnerte!

Han træffer en Dag Scheldrup Johnsen og sier til ham: Nu er det Vinteren snart og nu maa du gjøre saa vel at tænke paa mig.

Skal jeg tænke paa dig? spør Scheldrup.

Ja. At jeg er Krypling.

Hvad Raad har jeg med det?

Og at jeg har mange Børn.

Hvor Folk kan snakke tosket! ytrer Scheldrup raadvild.

Digitized by Google

Oliver smiler ærbødig og ser mot Jorden. Jaja hvad det nu kan være med det, sier han. Men nu maa du gjøre vel og ta mig i Arbeide.

Jeg? Hvad for et Arbeide?

Paa Pakhuset.

Det maa du snakke med han Far om.

Oliver ser langsomt iveiret, retter et fast Blik paa Scheldrup og svarer: Nei det skal du gjøre!

Truet Oliver? Unge Scheldrup viker litt, han ser tilbake paa Kryplingen. Men hans Blik er tomt. Se, det begyndte med at han hadde et rigtig hastig og rasende Blik, men saa blev det tomt. Han kom vel til at slaa en Smule over, at huske sin Færd, huske Kindhesten, al Sladderen, han vil nødig ha det hele op igjen og sier derfor: Hja, jeg kan jo gjærne spørre han Far hvis det er det du vil.

Det var ret! svarer Oliver da.

Nogen Dager efter træffer han atter Scheldrup som spør: Kan du overta Pakhuset, tror du?

Overta Pakhuset? Det var nu bare en Storagtighet og Bravade av Scheldrup, det hadde ikke været nogen fast Mand paa Johnsens Pakhus før, men bare at en av Krambodfolkene løp derned paa Arbeide iblandt, saa skulde ikke hele Oliver kunne magte denne Smaating!

Han Far vil snakke med dig, sier Scheldrup.

Oliver gaar hjem som intet andet end en stor Pakhusmand. Hvorledes var det, spør han Petra, nægtet han Johnsen paa Brygga at ta mig i Arbeide?

Digitized by Google

Ja. Og nu vil jeg ikke spørre han flere Ganger.

Taushet, aa en Taushet som Oliver gjør vældig, gjør skjæbnesvanger. Nei jeg skal selv snakke litt med han, sier han og gaar ut.

Kvindfolkene ser paa hverandre. Naa, det vilde intet betyde om Oliver gik, kanske gik han slet ikke. Som nu Petra saa kastet hun haanlig med Hodet.

Da han kom tilbake var han taus en lang Stund, saa stor og taus. Kvindfolkene gad ikke spørre ham ut, men de smilte litt smaat og Petra sa endog: Jeg undres paa hvem det var som gik og snakket med Konsulen?

Endelig bryter Oliver Tausheten og taler: Jeg maa ha Islandstrøien min stoppet i Kvæld. Det blir koldt for mig paa Pakhuset.

Petra næsten ropte: S k a l du paa Pakhuset?

Og selv Bedstemor blir staaende og gape.

Men Oliver han ser op med den høieste Forundring og forstaar intet, sandelig, Kvindfolkene er den største Gaate for ham: Ja naturligvis? svarer han spørrende.

De slaar Hænderne sammen.

Naturligvis skal jeg paa Pakhuset, sier han. Hvad Dag som helst. Jeg begynder imorgen.

De talte det over og over: dette her betydde Forandring, fast Løn, Medgang, aa det hadde saa meget at si! Og der sitter nu han som har faat det istand, Herren, diger av Stolthet, lapset, med Hatten paa-

Digitized by Google

snei, brusende. Han taler igjen: Jeg sa jo at jeg skulde gaa og snakke med han.

Ja men jeg som har bedt Konsulen flere Ganger! indvender Petra.

Oliver svarer: Det er nu ikke som naar et Mandfolk kommer.

Det betydde Forandring ja. Men Oliver som sitter der og vet hvad han er gaat ind paa tænker vel som saa: nogen bokstavelig Sparebankbok og Edens Have betyr det ikke; han Johnsen paa Brygga var ikke raaflot; men paa den anden Side var han Førstekonsulen, saa at for Familjen Oliver blev han et Slags Frelsermand.

Det var ikke stridt Arbeide paa Pakhuset, Oliver kunde gaa der Dag efter Dag og bare være tilstede. De travleste Dager hadde han naar en Godsbaat la til ved den lille Kai og losset Mel og Sirup, Kaffe, Parafin og Linolje og tok Fisk og Tran tilbake, Oliver hadde da at faa de mottagne Varer under Tak i Pakhus og Kjælder og kunde ved slike Leiligheter opnaa at bli træt tilkvælds. Ellers var det hans Opgave at sope og holde Orden. En aapen Kaffesæk maatte ikke staa efterglemt midt paa Gulvet saa at Smaagutter kunde komme og gjøre et Fund av den. Naar saa Kunderne indfandt sig med en Seddel fra Kramboden saa læste Oliver Sedlen og utleverte efter den en Sæk Mel, tyve Favner Tougverk eller en Vægt med Fisk. Det paahvilet ogsaa Bryggemanden hver Morgen at fylde Krambodens Skuffer med Ko-

Digitized by Google

lonialvarer fra Pakhuset; endelig skulde han notere op de Varer som Lageret begyndte at minke paa, for at Kontoret kunde skrive efter ny Forsyning i Tide.

Det var alt i alt slet ikke saa ringe en Stilling Konsul Johnsen hadde oprettet for Oliver, og Folk fik atter Grund til at paaskjønne hans Handlemaate. Rigtignok var det saa at Oliver var blit Krypling paa Johnsens Skib, men dette førte ingen Pligt med sig, bare almindelig Barmhjærtighet og Naade. Og slikt noget hadde Førstekonsulen meget av, han var en stor Mand og en Velgjører.

Hvad var saa iveien? Intet. Det kunde være en lei Lukt paa Pakhuset av gammel Fisk og rotnende Lever, og især om Sommeren var det en overlegen Stank derinde, — hvad var slikt at nævne! I det hele tat var Oliver nu som før en nøisom Sjæl, han tjente til Margarin paa Brødet, til late Søndager, til litt Stas, et hjærtelig pent Slips, pussede Sko, en ny Hat paasnei. Konsul Johnsens Godgjørenhet mot ham virket ogsaa videre utover, han kunde mærke i Smaating at Byen ikke oversaa ham længer, og Sakfører Fredriksen vilde heller ikke staa tilbake, men holdt Fred om Huset.

Aa det var Medgang som monet! Men det bedste var at Oliver blev Bestyrer paa sit Pakhus, paa sit lille Omraade, sandelig, ikke langt fra Hersker og saa at si Rangsperson. Han likte det godt, det kriblet i ham som om han blev tat i Siden naar Byens

Digitized by Google

Folk kom og var Kunder og hilste Goddag til ham før de stak frem sin Seddel. Goddag! kunde ogsaa han hilse tilbake, den Slags Mand var han at heller ikke han oversaa nogen. Det var ikke frit for at det lønnet sig at være litt høflig til Kryplingen nu, han kunde ved mangt et Høve gjøre adskillig fra eller til ved karrig eller rikt Maal, ved snau eller god Vægt.

Jørgen Fisker kom med Seddel, Kasper, han som hadde været Matros paa *Fia* og som nu ikke torde forlate Konen mere for ikke at friste hende til nye Utenlandsfærder — ja denne Kasper kom med Seddel; Martin paa Heia kom, Mattis Snedker og Politi-Carlsen kom og siden Alverdens andre, og Oliver var den som tok imot dem i Pakhusdøren og hørte deres Ærend. Sandelig, det var Josef som var blit stor Herre hos Farao i Ægypten.

Ja du er nu kommet høit paa Straa! kunde Jørgen Fisker si i al Godmodighet.

Jeg kan ikke klage, kunde Oliver svare tilbake. Forsynet har sat mig her og ikke glemt mig. — Han avhændet nu til Jørgen for al Fremtid sin Plass paa det han kaldte Fisketorvet: Du skal bare ta altsammen, Kasser og Tomt, slit det med Helsen! Du har git mig mangen Kokning Fisk naar at jeg var ussel og ikke kom paa Sjøen, lægger han til og er rørt. Som nu med mig saa har Gudskelov baade jeg og Familjen det daglige Brød, og hvad mere trænger for Eksempel vi Mennesker! Og dine Børn og mine

Digitized by Google

Børn, Jørgen, de skikker sig vel, og han Frank gaar i Storskolen og blir mere og mere utlært, det er et Under, han kan læse Tysk saasnart han bare ser det for Øinene.

Jørgen nikker at ogsaa hans egne Gutter og Piker omtaler Frank med høi Agtelse.

Aa det er ofselig, det er næsten som en Fortællingsbok. Han kan faa hvad Slags Post han vil og gaa like ind i en Bank eller paa et Kontor, det mankerer ikke. Dersom du nu bier ørlite, Jørgen, saa slaar vi Lag hjemover.

Oliver tok op et Lommetørklæde og gnidde Svettremmen i sin Hat og tørket Mel og Skitt av sit Ansigt, han skrubbet sine Sko, børstet sine Klær og lot Jørgen bie. Han vil vel gjærne late Jørgen mærke at han ikke var den samme som før, at hans nye Stilling ikke var Hvermands. Og Jørgen er taalmodig og bier. Saa lukker Oliver Pakhusdøren for Kvælden, den skriker gjennemtrængende paa Hængslerne, men det er en venlig Lyd for Oliver, en Pakhusdørens Svanesang for hver Kvæld. Saa stikker han den svære Nøkkel i Lommen og er færdig.

De gaar hjemover, Jørgen bærer trutt paa en tung Kande med Linolje og hører paa Olivers Tale som er jævn og i Grunden ydmyg, men fuld av Skryt: Naa, du skal male Huset dit?

Ja.

Heldig er du som kan gjøre det selv! Jeg maa nu leie Malere til at male mit, selv faar jeg ingen Tid.

Digitized by Google

Nei.

Men det er ikke at si andet: det har snudd sig for mig, jeg kan male og fiffe op efter Maaten. Det koster, men det faar ikke hjælpe.

Jørgen har noget paa Hjærte og sier: Vi maa prøve at holde Gutterne vore mere hjemme.

Gutterne? Hvorfor det?

I Kvæld rodde de ut igjen. Jeg er rædd for dem medkvart.

For han Edevart og han Abel? Nei, Jørgen, det skal du ikke vør! svarer Oliver og er en fremragende Mand. De Karene greier sig nok!

De kommer hjem saa sent mangen Gang. Jeg skulde ønske at du vilde nægte dem Baaten.

Lat Gutterne være, sier Oliver. Da jeg fôr paa Utlandet og var i alle Verdens Byer da saa jeg ikke andet end at Smaagutter de var i Baat. Du skulde komme ind i Stillehavet, der dætter de ut fra Baatene og svømmer som Aaler.

Men saa lærer de ikke Lekserne sine.

De to Fædre drøfter det forstandig fra begge Sider og Oliver er desuten den mest erfarne og en Jordomseiler som Jørgen gjærne kan høre paa. Men pludselig sier Jørgen: Ja men det er ikke frit for at de stjæler Fisk.

Naa, sier Oliver. Derpaa kommer han nok i Tanker om at Tyveri er uforenlig med hans nye Stilling og han stanser bent op: S t j æ l e r de Fisk?

Digitized by Google

Ikke fra mig. Men han Martin paa Heia klager over dem.

Nu skal jeg snakke med Gutterne! erklærer Oliver og nikker at saa skal det ogsaa bli snakket ordentlig med dem.

Disse to, Jørgen Fisker og Oliver, har hat mangen Prat i Aarenes Løp, de kjendte hverandre saa godt og de var altid gaat fra hverandre uten Hilsen og Godnat; men nu i Kvæld sier Oliver: Du vil ikke se ind til os?

Jørgen er sen og lite slagfærdig som Aand betragtet, hvad mente Naboen, Bryggemanden?

Jeg vet ikke om ho Petra kan ha en Kop Kaffe og litt Bakervarer, vi kunde jo prøve.

Du skal ha Tak, men det er forsent i Kvæld, svarer Jørgen til denne Overdrivelse.

Naa, jaja. Ja saa maa du hilse hjemme!

Jørgen hadde aldrig hørt Maken, hilse hjemme!

Da han kom hjem maatte han fortælle sin Kone om denne Oplevelse, og Lydia, Rivjærnet, var ikke sen til at gjennemskue alt: De blir galne, sa hun. Ikke for det, Kaffen betaler de vel ikke længer saa dyrt naar de kan finde den paa Pakhuset; men Bakervarer! Nu har ho Petra været hos selve Bestyreren paa Skolen og spurt om ikke han Frank burde bli Prest.

Den greie Lydia, hun var ikke fri for litt Misundelse. Petra hadde sagtens noget at være storagtig

Digitized by Google

av — det maatte da være av de mange brunøiede Børn, haha. Nei hun skulde ikke vør! Den graa Kaapen hun fik før hun var gift den var nu ikke havendes mere, som vente kunde være; men en gift Kone skulde ikke ha en lys og rødbrun Kaape nu igjen som den hun netop hadde faat forærendes av Fru Johnsen, det sømmet sig ikke, hun gjorde sig naragtig med den!

Stakkars Petra, alle var paa Nakken av hende, hun var vel i Grunden en ulykkelig Skapning, et tjoret Dyr som blir gal av at staa bundet. Det værste var baade for hende selv og for andre at hun var saa unøisom, saa utilfreds av Sind. Der hadde hun nu faat Hjem og Utkomme, Mand og Børn, saa hadde hun vel ikke gjort det saa daarlig i Livet, eller hvorledes? Var hun værdt mere? Hadde hun Aarsak til ikke at være lykkelig med en Mand som Oliver som var steget til Bestyrer paa Konsul Johnsens Pakhus?

Der kommer Oliver ind og hænger den digre Nøkkel paa sin Spiker i Vindusposten. Han har selv git Skillingerne til de søte Bakerbrød og forlangt dem kjøpt, nu blir de ogsaa sat frem, javel, men ikke mange, ikke en Haug til ham som Forsørger er, desuten ter ikke Petra sig med den ringeste Høflighet, men lægger dem paa snaue Bordet. For at lære hende det løfter Oliver sin Kop av og lægger Brødet paa Skaalen, saa ser han op. Men Petra er bare ulikelig og sier: Jeg visste ikke at du var i Selskap!

Digitized by Google

Oliver er blit den han er, han kjækler ikke hvis han kan slippe, han gir de to Smaapiker hver sit Brød, saa har han et igjen. Jo han er slikvorn som et Kvindfolk og nyter sagtelig det søte Brød og drikker Kaffe til; efterpaa gaar han løs paa Stompen og Margarinen til Kvældsmat.

Hvad var det Jørgen bar i den store Kanden? spør Petra.

Malerolje.

Naa, skal han male?

Det er vel Tanken.

Ja somme Folk kan male og gjøre det fint hos sig! sier Petra.

Taushet fra Olivers Side.

Litt efter begynder hun igjen: Han Mattis han er nu storveies, han har faat rød Postkasse paa Husvæggen sin.

Hvorledes vet du det? spør Oliver øieblikkelig.

Hvorledes jeg vet det? Jeg gik der forbi og saa det.

Hvad hadde du at gjøre i den Bygrænden?

Petra blaaste: Jeg skulde vel spørre dig om at faa gaa utenfor Stuedøren min!

Hvorfor tok du ikke han Mattis? spør Oliver. Saa hadde du faat rød Postkasse.

Taushet fra Petras Side.

Saken var at nu var Oliver blit snil og taknemmelig mot Forsynet for det store han hadde opnaat, han filosoferte ikke længer gudløst over sin Van-

Digitized by Google

skjæbne og syntes det var Synd og Skam om andre gjorde det, han var en likefrem glad Mand, var Oliver. Men Mattis Snedker han var Giften i hans Glæde og aa om denne Mand var ute av Verden, for Eksempel midt inde i det yterste Mørke, Herren fryde mig! Ho, hvor Oliver var lystig aandssvak, han saa Snedkeren i Sammenhæng med sin blaaøiede Smaapike, bare vent, han agtet at holde Øie med Barnet, om hun skulde faa Hestenæsen.

Det var egentlig intet at utsætte paa Mattis Snedker, han hadde ikke Ord for at skeie ut. Denne solide Kar som nu baade hadde Hus og Verksted og drev med Svend og Læregut han „forandret" sig ikke, han hadde ingen Kone. Totalt Ungkar. Det var som om han hadde sagt til sig selv: Nei Tak, jeg har faat en lang Næse en Gang, den trænger ikke at bli længer min Næse, det er stemplet! Nu hadde han Maren Salt til Husholderske for sig og hun var vel over de firti Aar og skulde ingen friste. Saa stod han der Aar efter Aar i sit Verksted og saget og høvlet og hadde hængende Mundviker og saa mere og mere trist og enfoldig ut, men gjorde sit Arbeide.

Men netop dette at Mattis ikke giftet sig gjorde ham vel mistænkelig i Olivers Øine. Hvad pønsket Manden paa, gik han og snikte paa Petra? Hver Gang Snedkerens Navn blev nævnt fik han et Tilbakefald av sin Syke.

Digitized by Google

Kan du fortælle mig, sa han, hvad Stas det er med en Postkasse paa Væggen?

Jaja det er nu en liten Pryd og Opmuntring. Det er ikke paa Hvermands Hus.

Jeg som har været ute i Verden jeg har set forgyldte Postkasser.

Forgyldte!

Fra Top til Taa. Og med Keiserkrone.

Aa men Petra hadde hørt Tusen Ganger hvad Oliver hadde set ute i Verden.

Digitized by Google

X

Det var godt at ikke Oliver tok Baaten ifra dem. Vilde det ogsaa ha liknet nogen Ting at hindre Folk i deres Næring!

De fire Stekefiskene som det var blit ærerørig Prat om hadde de meget rigtig fundet i Martin paa Heia sin Kasse, og det gik de nu til Martin selv og nikket og vedstod. Men de hadde laant dem for at fylde et Snes Stekefisk som var lovet til Doktorkjøkkenet. Og værsaagod, her er nu Fiskene tilbake, vi kommer av os selv med dem, og vi skal laane dig fire Liv en anden Gang, Martin!

Martin stakkar han blev sandelig litt lei over sin løse Tale overfor ærlig Folk, han mumlet at det hadde nu ialfald ikke hastet med Laanet.

Jo, sa de, her er Fiskene, og Tak for Hjelpen!

Men det var Oliver som hadde snakket med Gutterne som han hadde lovet, det vil si han hadde git dem en blank Krone for at de skulde gjøre det godt igjen. Aa Oliver var ikke saa gal, han var god mot Børn paa sin Maate, og Børn var glad i ham tilbake, Abel kunde stundom kjøpe Gotter til sin Far.

Hvad han hadde at kjøpe for? Abel tjente jo Skillinger, han fisket.

Smaagutterne hadde det et Tak med at være

Digitized by Google

svært optat av sin Næringsdrift. Det var ikke Lekser og Lærere de drøftet, men deres Status. De hadde sine Regnskaper i Hodet: litt kunde de ha forstrakt en Kamerat med som var i Knipe, litt gik stundom tapt i Klinking, men Resten var i Behold. Ingen av dem hadde lite, de hadde baade Sølv og Seddel, men de hadde ogsaa dryge Utgifter. Edevart han maatte nu til Stadighet holde sig med Røketobak i Sølvpapir, ellers fik han Sjøverk, hævdet han, og Abel var desværre ikke likere Karn endda, han hadde Uttællinger til Sirupskaker, til Pistol og Kruttlapper, til Rødkritt at skrive paa Væggene med. Det var ikke Smaatterier. Men Gutterne var flittige og klæbet til Baaten.

Saa senere da Skolen fanget dem ind for Alvor blev de ikke længer saa arbeidshidsige, det var en Skam hvad de maatte avse av Tid og Kræfter til Lekserne. De holdt sig skadesløse ved at gaa paa Oplevelser i Byen, og de kom ut for adskillig paa den Maaten ogsaa. De hadde især god Lyst paa sinte Haveeiere. Snille Haveeiere som Postmesteren og Gryn-Olsen brydde de sig ikke om, men Apotekeren var utmærket. Ifjor hadde han skutt med Salt efter dem da de forfulgte en Mus ind i hans Have, iaar hævnet de sig, skræmte hjærteløst hans Høns, halet hans Flagsnor ned og holdt hans Have noksaa fri for Frugt.

Disse Streker hadde de nu faat en Tredjemand med paa, og endda var hun bare Pike, Lillelydia, et

Digitized by Google

galt Skind, men opsat og flink, hun var især en Ravn til at holde Utkik og gi Faresignal.

Nu var det saa at Edevart var størst og var dygtigst til at lægge Planer, men Abel var let og utsultet og derfor uundværlig til at klive tilveirs eller komme ind gjennem trange Hul. De hadde et Mas med at faa ned nogen herlige mørkeblaa Moreller i et høit Træ i Apotekerens Have, det kunde bare ske ved at Abel kom sig op paa Uthustaket og opererte derfra. Det var sen Kvæld, men maanelyst, alle var paa Post, Lillelydia staar med ransakende Øine, Edevart støtter Tomkasserne som Abel skal stige paa, og Abel selv gaar op. Det tar Tid at entre det bratte Stentak, men Ekornen avancerer efter Neglene, da han endelig rider paa Mønet maa han et godt Stykke til Siden for at komme til — og da han er like ved Maalet harker Ravnen sagte. Hun har set Lysskinnet fra en Dør som blev aapnet i Apoteket. Javel. Men nu er Ekornen ved Maalet og han vaager at dvæle et Øieblik til, Ravnen harker haardt — Apotekeren staar pludselig nede ved Uthuset. Ah! skriker han, kom ned der, din Satan! Nu skal du se!

Men det var Apotekeren som fik se!

Det begyndte at skride med Teglpander nedover ham, Ekornen forlater Taket paa den andre Siden, forfulgt av Stenras, forfulgt av Jordkloden som ruller efter ham; han træffer ikke Tomkasserne, men kommer borti et Stakit som spidder ham, og derfra hopper han endelig ned i Gaten som en frelst,

Digitized by Google

men blødende Mand. Til alt det andre kom ogsaa et Skudd med Salt gjennem Stakittet, det trængte med Glans igjennem Abels tynde Bukse. Men værst var Apotekerens Latter.

Og hvorledes løp det av da Gutterne skulde fordre ind igjen Pengene sine som de hadde laant bort?

Der hadde de hjulpet et Par Kamerater i Nøden og aapnet dem en rimelig Kassekredit, men det lidde og det skridde og Skyldnerne gjorde ikke Mine til at ville betale tilbake. De blev da varskudd om Dag og Time, en større Forsamling møtte op, Synderne likesaa, men da de var meget overlegne Gutter smilte de bare til sine Kreditorer for at ærte dem. Men nu hadde Edevart og Abel foresat sig at faa Saken avgjort, om fornødent med Vold.

Edevart Førstemand.

Han gaar like bort til Reinert, han som er Søn av Kirkesangeren og har moderne Knæbukser og dingler med Farns Klokkekjæde paa Vesten — ham gaar Edevart bort til aldeles korrekt som om intet er iveien, ja det var som om han vilde hilse i Haanden. Men her skjulte Edevart bare en djævelsk List: pludselig saa støter han frem med Armen og Næven og farer hovedkuls paa sin Motstander. Forsamlingen stod paa Naaler og iagttok Optrinnet, at de ruller rundt, at de kommer op igjen og danser hele Plassen omkring, at de gnistrer mot hverandre. Saa i et usalig Nu opdager Reinert at han har mistet Klokkekjæden, allesammen begynder at lete og

Digitized by Google

Lillelydia, Ravnen, finder den i Gruset. Giv hit! skriker Reinert. Men Lillelydia har bedre Vet, hun løper til sin Bror med den, og Edevart stikker den i Lommen. Aa! sier Forsamlingen. Hadde nu Reinert hat bedre Tid vilde han kanske ha erobret Kjæden tilbake, men han maa øieblikkelig til Gjørtleren med den for ikke at komme hjem med en avslitt Kjæde. Jeg betaler! ropte han til Edevart, jeg vilde bare ærte dig litt! Forsamlingen er høilydt med paa denne Avgjørelse.

Nu var det Ekornen og en snodig Plugg som kaldtes Tegnestiften tilbake. Men da Reinert, hans store Forbillede, maatte forlate Valpladsen blev det ingen til at staalsætte Tegnestiften, han saa sig sveket og forlatt og mumlet: Jeg betaler ogsaa!

Saaledes vanket det da en og anden Oplevelse, ikke alle saa greie og ærlige, men alle lærerike og efter Maaten utviklende.

Det kom nu en Tid da Abel vokste litt i Høiden og blev rigtig graadig efter Mat, samtidig gik Arbeidslysten av ham, han var i en tidlig Slængalder. Og nu blev det ikke godt for Abel. Da han hadde brukt op sine Kontanter kunde han ikke længer skaffe sig Matvarer privat hos Bakeren, han fæstet sig da hos Stadsingeniøren som Visergut og Vedhugger om Kvældene. I denne Tjenesten fik han Smak paa stjaalne Kjøreturer i Gaterne, at hænge med et Par Tommer av sin Dunt paa en Vognkant og hvert Øieblik være rede til at hoppe av dersom

Digitized by Google

han blev opdaget. Han som aldrig hadde brydd sig stort om Hester og Kjøring hørte nu Duren av en Vogn lang Vei og biet den op, det var ikke saa liten Kunst at entre en Vogn i det rette Nu.

Hos Stadsingeniørens fik han foruten litt Løn nogen velsignet digre Smørogbrød hver Kvæld, de hjalp godt og satte Livsaanderne op. Han blev i sin Stilling i Maaned efter Maaned om Vinteren, i denne Tid traf han sammen med Edevart paa Skolen, men hadde ingen Æventyr med ham. Derimot hadde han et Æventyr med Lillelydia: da han var tolv Aar fridde han til hende.

Han hadde jo hele Tiden kjendt Lillelydia som en bra Pike og hadde sluttet sig til hende, nu var hun desuten blit saare deilig i det senere og det var ikke frit for at Klokkersønnen Reinert gik og spansket for hende i sine Knæbukser. Abel satte sig da fore at handle raskt.

Det er Søndag, de er der borte hos Jørgen Fisker, Hønsene gaar omkring dem i den lille Gaard, Abel og Lillelydia prater sammen. Hun er i fin gul Kjole idag fordi det er Helg og han er idag som igaar og alle Dager, men det har ikke Abel Tanke for. Hun forklarer ham netop at hun kan ikke forstaa at Gryn-Olsens Ragna endda bryr sig om Dukker: Naar jeg ser paa min Dukke saa ikke saa meget som jeg kaster Øinene paa hende mere.

Her mente vel Abel at naar hun var blit saa voksen saa var det paa høi Tid at handle, og han

Digitized by Google

fremsatte sit Hjærtespørsmaal. Endda han nu talte noksaa likefrem og sa alt nødvendig forstod ikke Lillelydia ham, men spurte op igjen. Det var hans værste Øieblik. Ikke fordi han tvilet paa Svaret, hun vilde si Ja med en Gang, saa meget hadde de da hat sammen i Livet. Mèn da hun hadde hørt hans Ærend engang til rynket hun Brynene og sa Nei. Blankt Nei.

Han saa undersøkende paa hende, om hun var ædru.

Lillelydia stod vel nu og tænkte og overveiet, hun var litt brydd med Frieren, sandelig. De hadde været Venner og godt kjendt med hverandre, men forlove sig med ham — nei. Rigtignok var han Ungkar endda, saa det forsaavidt ikke var noget iveien, men virkelig forlove sig med ham — nei.

Aa de Kvinder! Desværre var det saa at han hadde ikke foreløpig andet at stifte Familje paa end en Visergutplass hos Stadsingeniøren, men han kunde stige, hvad forbydde ham at stige? Og heller ikke skulde hun se bort fra at han stod her med reelle Hensigter, Gud vet hvad hun derimot kunde komme op i med Reinert i Knæbukser! Men de Kvinder! Nei, sa hun altsaa og rystet paa Hodet.

Jaja! sa saa han tilbake.

Han stod der flat og kom sig ikke engang til at gaa igjen, men han vilde helst ha sunket i Jorden. Hvad han skulde ha gjort? Tat Luen av og bukket — min Frøken! Nu maatte han allikevel si et Ord,

Digitized by Google

nogen Avskedsord, saa meget mere som hun vel ikke var i Bund og Grund fordærvet. Jaja, Farvel! sa han. Og da han vilde takke for altsammen kunde han det ikke, han kjendte sit Ansigt fordreie sig, og aa hvor han ynket Lillelydia for al den Sorg og Elendighet hun sikkert gik imøte med Reinert.

Det gav et godt Knæk i hans Livsmot. Nu hjalp ikke engang Smørogbrødene hos Stadsingeniøren mere, han blev mager til Skindet, forfrossen, ulysten til alt, han satte sig i Skjul i mørke Kroker og ødte sig op i Motløshet og Tungsind. Det var de værste Vintermaaneder han hadde levet. Skole og Lekser — jo, til Maate, akkurat saavidt. Fiskeri — ikke Spor. Ingen at betro sig til, alene i Ørkenen, Filler og Sorg. Og Lillelydia gjorde ingen Tilnærmelse? Hadde hun saa snart glemt ham? Det saa slik ut, hun syntes at undgaa ham. Intet vilde været lettere for hende end at vise Tegn til at ogsaa hun var tilintetgjort, men nei, aldrig kom hun jagende til ham en Dag og angret og kastet sig paa Knæ.

Han bad sin Far om at faa bli konfirmeret straks og saa gaa paa Krigsskolen. Faren snakket ogsaa med ham om det og blaaste ikke i det, men det var litt for tidlig, sa han, slet ikke meget for tidlig, men litt, det fik gaa nogen Maaneder til, og nogen Maaneder de gik som en Røk, skulde Abel se! Nu var det Vaaren straks og saa skulde han faa være med Faren paa en lang Utfærd i Paasken eller Pinsen.

Men Abel brydde sig ikke om en lang Utfærd

Digitized by Google

mere, han sat helst i et Hul paa Land og ruget. Hvad Bruk hadde han nu for Sjø og Baat og Æg fra Værene og Rækved og Æventyr! Han var fjærnt borte fra det hele, indfanget av en tung Vindstille, den lille Krydser.

Han stridde sig igjennem Vinteren. Hjemme opholdt han sig bare snaue Natten over, om Dagen hadde han Skolen og nu og da en dødelig Lekse, om Kvælden hadde han sin Plass hos Stadsingeniøren. Den lille Stridsmand, godt at han hang ihop! Frank, hans Bror, gik jo sin rake Vei uten en Sving — for en Forskjel paa Brødre! Han vedblev at være flink Gut og hævdet sin Friplass, han var Lyset, alle saa hans Skin og alle skjønte at her var det usedvanlige. For en Forskjel paa Brødre, de var likesom ikke av samme Folket. Jovel, Frank hadde de samme Forældre, men sandelig, hans Forældre syntes ikke at være av hans Slægtninger. Ogsaa hjemme i Stuen var han aparte, saa alvorlig, saa kræsen og flittig, til Abel var han utaalelig voksen: Det skulde du vite i din Alder, kunde han si i en Skolelærers Sprog. Han hadde lagt sig til den Vane at indprente Abel unødig tydelig visse Høfligheter: Naar Læreren kommer ind i Klassen saa skal du reise dig og hilse, og naar du har gjort det saa skal du ikke bli staaende, men sætte dig igjen. — Apekat! sa Abel.

Da Frank hadde tat sin Middelskoleeksamen blev det Spørsmaal om hvad han skulde slaa ind paa. Slaa ind paa, han? Det samme som før, hvad andet!

Digitized by Google

Kunde man gaa hen og slukke et skinnende Lys? Det skulde ikke ske med rette Vedkommendes gode Vilje! Men mens hans Skjæbne avgjordes blev Frank tilraadet av Skolebestyrer og Doktor at ta sig en styrkende Fjeldtur sammen med anden Ungdom som ogsaa hadde læst for stærkt. Før han drog avsted veiet han sin Nistesæk paa en Bismer og tok litt av og la litt paa for at den kunde faa den rette Vægt; han veiet ogsaa sine Sko i Haanden, at de var ureglementeret tunge, men.

Hadde nu ogsaa Abel været flink og læst sig mest fordærvet saa vilde heller ikke han ha manglet paa denne Fjeldtur, han vilde ha hat saa godt av den, den vilde ha styrket ham saa. Men Abel han var ikke av det Slag, han var Pokker heller, og for Tiden var han desuten nedsunket i Sorg og Uvirksomhet.

En Dag sa Edevart til ham at nu fik de ro ut igjen, det var stort Hvittingfiske utenfor. Abel viste sig nedtrykt og ulysten til alt, det tok Kameraten en Time at overtale ham. Og endda fik han ikke Abel med uten videre. Det hadde sig nemlig saa at Abel var en stor Stakkar til at avbryte en Forbindelse og ta Avsked fra et Sted, men naar han nu skulde begynde Fisket igjen maatte han si op hos Stadsingeniørens. Han hadde hat en elendig Betaling der, Stadsingeniøren hadde selv en ringe Løn og sat smaat i det, men det hadde vanket rundelige Smørogbrød i hans Hus og alle hadde været snille mot

Digitized by Google

Ekornen, kunde han saa gaa bent bort og si Farvel? Han visste at det ikke vilde løpe av uten at Hjærtet vendte sig i ham og han utsatte det derfor Dag for Dag.

Saa blev Edevart sint og sa at han nok skulde faa sig en anden Kamerat.

Naa. Men hvor vil du faa Baat? spurte Abel.

Nei saa blev Edevart spak igjen, for det var Abels Baat, Olivers Baat.

Og for første Gang paa lang Tid kunde Abel nu triumfere litt, kunde han nu staa og spytte voksent i Gaten og være mere end intet. Det kunde Edevart ogsaa ha godt av, denne Bror til Lillelydia!

Imidlertid hang han jo ogsaa ved sin gamle Kamerat og da han fik tænkt sig bedre om gjorde han Alvor av det og tok Avsked hos Stadsingeniørens. Det kunde ha gaat nogenlunde vel dersom ikke Fruen hadde holdt ham saa moderlig i Haanden og sagt: Stakkars Abel, du har saan mager og liten Haand! Han kom ut paa Gaten blind av Graat. En ropte til ham: Hoho, har du været inde og faat Juling? Det var Tegnestiften.

Saa sat han da atter paa Toften og begyndte at komme tilbake til sig selv igjen. Se, han var jo blit en ren Landligger og Hestekar, nu la han Bidsel paa Baaten og kjørte den, og naar han kom ut for litt Sjø sat han atter med to Tommer Dunt paa en kvass Kant og balancerte. Aajo, det var kjendte Ting, Kameraterne hadde Livet for sig igjen og

Digitized by Google

tjente atter Skillinger. Kjøpmand Davidsen var en ny og bra Smaahandler at ha med at gjøre, han solgte dem herlige Snører og tok Fisk i Betaling. Ingen Fisker var nu bedre rustet end de. Da en Ukes Tid var gaat kunde Abel se en Vogn uten at fristes av den.

Men endda i lang Tid pintes han ved Mindet om Lillelydia, han tok Omveie for at undgaa hende og nævnte hende aldrig. Nei men han fik Edevart til at nævne hende, til at si Navnet om ikke mere. Abel spør:

Er det ikke ho Alice som gaar der?

Hvor?

Der. I den gule Kjolen.

Nei. Det er ho Lillelydia.

I gamle Dager hadde han været betrodd at bære tunge Ting for hende naar hun hadde været Ærend og han traf hende, nu var det forbi, han bydde sig heller ikke mere til. Lat hende være! Og især nu da Dansedamen atter var kommet til Byen og Lillelydia gik paa Danseskole, hvad Abel ikke gjorde, især nu var deres Veie skilte. Skjæbnen hadde grepet ind.

Efter to Uker var det ingen av Gutterne som tænkte paa andet end Sjøen igjen. Abels Krigsskole kunde være bra nok og de drøftet ogsaa denne Utvei, men siden hørte de at en Krigsskole den var med Lekser og Lærere igjen. Nei naar de nu bare

Digitized by Google

var konfirmerte saa vilde de ta Hyre og gaa tilsjøs. Det var det eneste for en Mand.

Hvem skal vi levere Fisk til i Kvæld? spør Edevart.

I Kvæld tar jeg Honken hjem, svarer Abel.

Skal du ikke sælge?

Nei. For han Far bad mig om Kokning i Kvæld efterdi han Frank er hjemkommen.

Edevart en Stund nedsunket i Tanker: Naa, saa er han hjemkommen. Hvad tror du dersom han Frank blir Prest, saa kan han fordømme os.

Fordømme os? Kan han det?

For saa lærer han at mane.

Frank blev noget mystisk og halvt farlig for dem begge. Det var ikke værdt at komme videre ut for ham kanske.

Digitized by Google

XI

Hvad er det for et nyt Skilt de sætter op over Konsul Johnsens Kontordør? Et Skjold eller Vaaben igjen, var han bent frem blit adelig? Han var blit belgisk Konsul.

Folk hadde forstaat at han gik og tumlet med noget og hadde noget i Kikkerten, saa var det vel dette at bli dobbelt saa meget som de andre Konsuler, Dobbeltkonsul. Og hvor det hadde meget at si, et Vaaben til paa Væggen, Fru Johnsen en Fingerring til med Sten i.

Da Skolebestyreren hadde læst det nye Skilt slog han Støvet av sin luvslitte Frak og gik ind i Dobbeltkonsulatet. Han var noksaa listig naar han passet paa netop nu at faa en Samtale med Konsulen.

Han lykønsket med pene og ærbødige Ord: Hr. Konsulen var altsaa kaaret til Tillitsmand av endda en Regjering.

Aaja, jo. Men det var forresten bare Arbeide med det, heller ikke saa ringe Utgifter med det. Men man kunde ikke godt undslaa sig. Fra det ene til det andre, maa jeg nu takke Skolebestyreren for

Digitized by Google

lille Fia. Jeg er glad for at Eksamen er overstaat. Det kunde vel ha gaat litt heldigere for hende, men det faar ikke hjælpe nu, hun skal jo heller ikke bli Lærerinde.

De taler om det, Fia kunde godt være Lærerinde, i flere Fag, Lærer for andre, joda. Hr. Konsul, jeg kommer nu til Dem som er Førstemand i et og alt, jeg har et Ærend til Dem.

Naa?

Et alvorlig Ærend. Det gjælder en Elev som ikke maa stanses i sin straalende Utvikling og gaa tilgrunde. Det er Frank, Søn av Oliver.

Hvad er det med ham?

De har git ham Klær Aar efter Aar og De har vist Deres store Interesse for hele Familjen —

Aldeles ikke! avbryter Konsulen.

Skolebestyreren ser forundret paa ham: Først har De hat hans Mor —

I Brød. Javel, Petra, hun har tjent hos os.

Ja. Og siden har De git Farn Levebrød. Jeg mener derfor at Deres Velgjærninger mot Familjen har været mange og store. Men nu er det at Frank trænger Hjælp, trænger den storlig og straks, hjælp ham nu videre, Hr. Konsul!

Til at begynde med blev slet ikke Konsulen henrykt over denne Henvendelse, tværtimot, han rynket Panden. Han var den første i Byen, han var nu naadd saa høit som han kunde naa og hadde vel ikke Lyst til at være større end han var, derfor sa

Digitized by Google

han: Naar De regner op mine Velgjærninger — som De er saa venlig at kalde det — synes De da at det nu igjen er Grund til at komme til mig?

Vi vilde saa gjærne faa Byens første Navn først, siden prøver vi de andre. Men vi er fuldt opmærksom paa at vi nu — ja at vi nu — misbruker Hjælpsomheten hos en Mand som har vanskelig for at si nei.

Hvad skal Gutten bli?

Han kan bli hvad han vil, saa flittig og strævsom er han. Men det er især Sprog han har saa let for.

Konsulen tænker, stirrer ut i Luften og tænker, saa sier han de mærkelige Ord: Det kunde misforstaaes om jeg hjalp Familjen videre.

Misforstaaes?

Gi Leilighet til Snak. Har De ikke allerede hørt at der skumles?

Hvorledes?

Konsulen slaar om, Skolebestyreren hadde altsaa ikke engang hørt om en viss Ørefik. Han sier derfor: Aajo der skumles nok, man undser sig ikke. Jeg gjør mine smaa Velgjærninger av lutter Storagtighet, sier de.

Skolebestyreren har aldrig hørt saa galt, aldrig. Aaja, men det skal en Mand som Konsulen hæve sig over, hæve sig himmelhøit over. Alle bedre Elementer i Byen er paa Deres Side.

De drøfter det videre og Konsulen er endda ikke rolig for Sladderen, for Folkemeningen, men han

Digitized by Google

gir sig litt tilslut og sier: Hja — en Haandsrækning faar jeg vel yde.

Nu var det kanske Skolebestyreren som blev litt urolig, men han gir det Uttryk paa en varsom Maate: Ja Tusen Tak, jeg visste jo at jeg ikke gik faafængt hit. Aa her er det Leilighet for Folk med Magt til at øve Storhet. Ellers gaar disse usedvanlige Ævner tapt for Aandslivet og Landet.

Ja var det ikke en Haandsrækning De vilde ha? spør Konsulen.

Jo. Akkurat. En slik Rummelighet som Konsulen kalder Haandsrækning. Det gjælder altsaa en aarlig Understøttelse i Guttens Studietid.

Saa vidt hadde vel ikke Konsulen tænkt sig at gaa, han sa: Hja! og vagget motvillig paa Hodet.

Det banker med hansket Haand paa Døren og Fru Konsul Johnsen træder ind: Undskyld, jeg skal gaa øieblikkelig!

Aa var det ikke det værste som kunde hænde Konsulen netop nu at Fruen kom til! Og Skolebestyreren skulde jo i sin Enfoldighet straks indvie hende i den store Plan med Gutten Frank. Saa, sa Fruen, jasaa, sa hun.

Men netop hendes Nærvær skulde komme Planen tilgode. Ogsaa Fru Johnsen hadde vel nogen Høitid i Sindet idag hun var blit dobbelt saa meget som andre Fruer, hun saa over paa Manden og sa: Ja her maa du vel træde til.

Det gik en Lettelse gjennem Konsulen, hvad det

Digitized by Google

nu kom av, men han hadde altsaa simpelthen Fruen med paa en Velgjærning mot Familjen Oliver. Det er et stort Gode at ha en forstaaelsesfuld Kone, sa han. Jeg vilde gjærne høre hvad du mente, Johanna.

Fruen er den hun er! utbryter Skolebestyreren.

Taalte hun det ikke, taalte hun ikke saapas? Hun blev saa dum av det, hun spurte: Har Gutten gjentat sin Daapspakt?

Han skal konfirmeres nu. Og saa var det Meningen at han skulde begynde paa Gymnasiet med en Gang.

Konsulen spør: Hvem andre hadde De tænkt at faa med paa dette?

De to Konsuler Olsen og Heiberg —

Det synes jeg ikke, sier Fruen.

Neinei, kanske ikke. Saa hadde vi tænkt paa Sakfører Fredriksen. Han eier Olivers Hus, han maatte kunne skjænke dette Hus til Formaalet.

Men nu hadde Konsul Johnsen sandelig faat et saapas Opsving i sig ved Fruens Holdning at han trak paa Akslen og sa: Aaja en saan Sakfører! Han gaar nu her og politiserer og vil ind paa Tinget, lat ham drive paa med det, han duger vel ikke til stort andet.

Her smilte Skolebestyreren ærbødig og gav sin Tilslutning. Men saa nævner han Henriksen, at de vil prøve at faa ogsaa Henriksen med.

Hvad for en Henriksen? spør Fruen.

Digitized by Google

Henriksen paa Værftet.

Naa han. Fruen staver sit Navn Hendriksen iblandt.

Ja det er nu mindre at smile til, sier Konsulen for at stagge sin Kone.

Men Fru Johnsen taaler vel ikke stort idag, saaledes taaler hun heller ikke at bli stagget, hendes Mine stivner.

Konsulen fortsætter: Nei men det avgjørende er at det slet ikke er sagt hvormeget Henriksen har at gi bort.

Fruen passer paa: Ja det vet nu ikke vi. Men vi omgaaes dem ikke.

Skolebestyreren sitter paa Glør før han faar det jævnet igjen. De taler alle tre om Henriksens paa Værftet og blir enige om at de er almindelig bra Folk de ogsaa paa sin Maate, men de er jo litt utenfor Rammen, litt ukultiverte, og Manden tok sig et Glas.

Naa, avbryter Fru Johnsen tilslut, jeg skulde bare indom og faa en Pengelap av dig.

Konsulen gaar til Pengeskapet. Een Lap? spør han.

Ja. Hvis den er stor nok.

Da Fruen er gaat sætter Konsulen sig igjen og raadslaar med Skolebestyreren: En aarlig Understøttelse ja. Det var nu forresten ogsaa det jeg mente med en Haandsrækning. Har De talt med Doktoren om denne Sak?

Digitized by Google

Ja. Og han vilde ogsaa være med efter Ævne. Men han har vel ikke stort.

Nei hvad har han! Nei hør nu her, jeg kan like saa godt si det med en Gang: jeg bestrider disse Utgifter. De kan gaa hjem og sove paa det, Skolebestyrer.

Aa!

Det gjør jeg, gjentar Konsulen og reiser sig. Jeg skal yde denne Haandsrækning, denne aarlige Understøttelse, alene.

Skolebestyreren reiste sig ogsaa og mumlet overvældet: Her kjender jeg Hr. Konsulen igjen!

Og se, nu slap Gutten Frank at synke tilbake igjen til sine Omgivelser, til Mørket som han var steget op fra. Det kommer Orden i alle Ting, Skolebestyreren kunde triumfere, kunde stanse hvert bedre Element paa Gaten og fortælle Nyheten, kunde personlig gaa til Olivers Hus og kundgjøre den. Det var en glad Dag for ham, det var som han selv hadde faat en vel overstaat Eksamensdag tilskjænks endda engang, han hadde ikke rikere Glæder end naar han kunde gjøre godt paa denne Maate og hævde Lærdommens og Bokens Overlegenhet, det var hans Levebrød og hans Lidenskap. En Lidenskap skal Mennesket ha, somme trodser Ild og Vand for at faa bøie Verber.

Skolebestyreren kunde møte en Flok Skoleungdom som kom fra Fjeldtur, Flokken er utslitt av sit Kjaak, saarføtt, solstekt, forarget over sinte

Digitized by Google

Okser og Bønder. Skolebestyreren er kjendt lang Vei, Flokken hilser ham, vinker til ham. De største av Børnene er kvit ham nu, han var den som ledet Torturen mot dem i hele deres Opvekst, aa det var til deres eget Bedste, han rustet dem for Livet, rustet dem for Jordbruk, Fiskeri, Fædrift, Handel, Industri, Kunst, Familjeliv, Drømme og Gudsdyrkelse, men nu er de kvit ham, de har faat Eksamen og skal bruke sin Rustning i Kamp. Her gaar de nu og gjemmer samvittighetsfuldt i sine smaa Hjærner Sveits' Flateindhold og Aarstallene for de puniske Krige, de stormer tilfjelds med følgende Naturkundskap i Hjærtet: Fiskene er Hvirveldyr! de hinker hjem igjen med sin første Erfaring om et mat Blodomløp. Skolebestyreren møter dem, møter disse Børn som kanske heller end det de er skulde være Filler og Oplevelser, han er selv en gammel Mand med en Konfirmants Hjærne, han er halvsultet og luvslitt, hans Frak hænger paa ham som paa en Klædehænger, Hempen staar op i Nakken, men der kommer han, Bestyreren av Skolen, Bestyreren i det store Stenhus.

Hvorledes har dere hat det paa Turen?

Slik og slik, Okser, Bønder —

Det skal man hæve sig over, hæve sig himmelhøit over. Vil dere høre en glædelig Nyhet?

Ja. Ja.

Frank skal paa Gymnasiet!

Nogen av Børnene er saa kloke at de later som

Digitized by Google

det var den glædeligste Nythet de kunde faa, andre er likegyldige, et Par misundelige. Se nu Reinert i Knæbukser, er det let for ham at vise Glæde, han som selv kan dette om Fiskene og desuten har utprægede Sprogævner! Gutten Frank i egen Person er ikke uten Interesse for Nyheten, hans saarbrændte Ansigt blir et Øieblik endda mørkere, men han synker ikke i Knæ. Nei for han har faat Gaver før, han er blit hjulpet og løftet av andre i alle de Aar, han har aldrig været nødt til at finde Utveie selv, det blev vel en Raad, alt kom i Orden! Og nu skulde en særlig stor Glæde ile gjennem ham? Gjennem Frank? Gutten har jo aldrig været glad, aldrig en Dag glad. Han har været strævsom paa Skolen og har kjendt sig tilfredsstillet ved at Menneskene hadde Estime for hans Flid og Forfængelighet, det var alt. Nei han kjender ikke til de røde Utbrudd, han var aldrig tilveirs og faldt ned, aldrig tilbunds og fløt op, han utsatte sig for intet og hadde intet at avværge; istedet for at greie sig i en Knipe undgik han den. Klokt gjort, fattig gjort. Gud hadde utstyret ham til Filolog.

Han takker for Laget og vandrer hjem, han faar fersk Fisk tilkvælds, noget han vel kan trænge. Farn er kommet, Abel sitter der ogsaa for en Gangs Skyld hos Familjen; den gamle ubrukbare Hankat stimer rundt og rundt i Fiskelugten og jamrer.

Det var som noget fremmed var kommet ind i Stuen — Frank som en endda mere aparte Person.

Digitized by Google

Nu skulde han konfirmeres og reise bort. Bedstemor er stum over det og er imot ham allerede som et syndig Menighetslam mot Presten. Kanske tænkte hun det vilde komme til Nytte engang, i Skriftestolen.

Oliver sitter ved Bordet med den mindste Smaapiken paa Fanget og Petra med den næstmindste, den blaaøiede, og alle spiser. Oliver er litt trykket sandelig, han smaaprater med den Lille for at faa det noget mindre høitidelig: Hun er saa liten, sier han, og Papa sin Pike, hun er ikke noget farlig og stort, men bare saa god av sig. Hvem sin Pike er du? Papa sin ja, det skjønte jeg. — Undertiden stikker han en Bete i Barnets Mund, men sørger ellers for sig selv. Han kan æte morskt, Oliver, dersom ikke Petra viser en fast Holdning til ham. Jaja det er nu han Abel vi kan takke for Fisken i Kvæld, sier han.

Som om dette var noget vigtig og ikke aldeles likegyldig!

Petra er optat av det som er vederfaret Huset og hun faar Frank til at svare sig paa sine Spørsmaal.

Gymnasiet, sier Oliver værdig og nikker, ja det er Veien! Men han har desværre ikke Forstand nok til at drøfte det videre, og saasnart han har spist leker han med Barnet igjen og gir det den hvite Englefigur til Dukke. Se, det er ikke stort igjen av Prydsakerne paa Kommoden nu, de er brukt formeget til Leker til de Smaa, og med Hensyn til det

Digitized by Google

lille Lommespeil i Messingramme da er det jo ikke blit borte, men Oliver har knepet det for at ha det at speile sig i paa Pakhuset. Det ødelagte Mandfolk, det Kvindfolk, han brukte at speile sig!

Han venter til han faar mere Ørenslyd og sitter færdig til at kundgjøre noget. Hvad er det for Nyheter han bærer paa? At Johnsen paa Brygga er blit Dobbeltkonsul? Det ogsaa ja, det er det første. Men pludselig sier han til Petra: De snakket paa at de skulde ha et stort Selskap hos han Johnsen.

Oliver kunde nu og da komme hjem med en Besked til sin Kone, at de kanske trængte hende til noget hos Johnsens, Fruen ymtet om det, Scheldrup hadde latt falde et Ord, ogsaa Konsulen selv kunde ha et Arbeide til hende. Stundom hadde det intet paa sig, det var en „Misforstaaelse" fra Olivers Side og det hændte vel ogsaa at det var fri Opfindelse av ham. Men hver Gang Petra fik en slik Besked tok hun Stas paa og gik ut; det skadet ikke nogen og hun fik ialfald en Fristund.

Naa, skal de nu ha Selskap igjen? spør hun.

Det skal de vel. Naar han er blit Dobbeltkonsul. Du faar nu høre.

Saa kanske det var at jeg skulde hjælpe til?

Ja. Og kanske det var at du maatte komme og vaske Kontoret i Kvæld. Jeg hørte ikke saa nøie.

Petra gaar. Bedstemor blir tilbake hos Smaapikerne, men ellers tømmes Stuen. Oliver sniker sig efter sin Kone og paaser skinsykt at det virkelig er

Digitized by Google

til Johnsens hun styrer sine Skridt. Hun er vant til det, hun vet hun har ham bak hvert Gatehjørne, og hun avværger al Skandale ved ikke at vike tilhøire eller venstre.

Abel sitter heller ikke hjemme. Han har fundet et delikat Svøpeskaft og gjemt det under Dørhellen, det tar han nu frem og undersøker det, et flettet Svøpeskaft saa seigt og høvelig, han skjønner øieblikkelig hvad det kan brukes til og han kan ialfald gaa med det i Haanden og slaa i Luften med det. I Enden har det en staselig Messingknap. Han kjender Byens Kjørere og vet omtrent hvem det er som har mistet Svøpeskaftet, men Abel er desværre ikke i den Forfatning at han kan være ærlig og gaa til Eiermanden med det. Han gaar over til Jørgen Fisker.

Aa at han aldrig kan late være at kredse om dette Hus, dette Eden som han er drevet ut ifra! At ikke Edevart bor et andet Sted!

Var det ikke forresten Edevart som netop krydset Gaten et Kvartal længer fremme? Men er det ikke ogsaa Stadsingeniøren som nu kommer imot ham her — kan saa Abel springe ham forbi for at indhente sin Kamerat?

Goddag, Abel! sier Stadsingeniøren. Hør nu her, jeg har en Mistanke om at det er du som har hængt en Fiskehonk paa Kjøkkendøren min et Par Ganger. Jeg vil betale dig for Fisken, sier han og tar op Skillingpungen sin.

Digitized by Google

Det — nei —, sier Abel og hakker i det.

Hvad? Min Kone er sikker paa det er du.

Det var ikke flere Livene, sier Abel.

Stadsingeniøren stikker frem en Krone, for han har ikke stort at betale av. Det var snilt gjort av dig! sier han.

De gaar hver sin Vei og Abel fortsætter til Jørgen Fiskers Hus, men hans Øine dugger litt efter Stadsingeniørens Ord.

Hønsene har sat sig op, Bakgaarden er stille. Men da Abel stikker Hodet ind og ser Lillelydia roper han paa Slump: Edevart!

Lillelydia svarer: Huf hvor du skræmte mig, din Kraakeunge!

Jeg ser bare efter han Edevart.

Kom hit! Han Edevart gik netop ut igjen. Hvad har du i Haanden? Han Edevart var hjemme og spiste og saa gik han ut igjen. Kom hit, hører du!

Du kan selv være en Kraakeunge! sier Abel pludselig. — En Feiltagelse var utelukket, han hørte selv sine Ord.

Lillelydia har indtil nu ligget paa Knæ foran en Stol med Skrivesaker foran sig, nu reiser hun sig op og det findes ikke ondt i hende mere, men bare Anger over sit overilede Uttryk: Du skal ikke være sint for det! sier hun og viser Tegn til at ville ta til Graaten igjen som sedvanlig.

Hvem kunde utholde det! Abel undser sig for

Digitized by Google

likefrem at trøste hende, men han gaar saa vidt som at spørre: Hvad har du skrevet?

Brever. Se her Fingrene mine! sier hun og holder de blækkede Fingrer frem. Og du store Verden hvor jeg ser ut! roper hun og slaar Sanden av sin Kjole.

Det er intet iveien med dem mere og Lillelydia later Munden løpe: Du kan være tilfreds som ikke har saa mange Brever at skrive. Kan du skrive Brever?

Det vet jeg ikke.

Jeg fik saa mange Veninder paa Danseskolen som jeg maa skrive til. Er det en Stav du har?

Ser du ikke hvad det er? Den er til at banke Klær med. Det er en Klædebanker.

Lillelydia bøier den og prøver den i Luften og nikker at den er storartet.

Du kan faa den, sa han.

Saa var det gjort.

De prater om mangt og meget og Lillelydia er den som er moden og stor: hun har saa meget at gjøre om Dagen, hun er slitt tilkvælds av alt hun skal sy og stryke og gaa i Huset. Vet du hvad jeg sitter og tænker paa? sier hun.

Nei.

Det kan være det samme ogsaa. Men nu roper Mama snart og da blir det forsent hvis du vil si mig noget.

Det kom saa uventet paa ham, han blev til intet. Hvad skulde han si? Hvad mente hun?

Digitized by Google

Ja! skrek pludselig Lillelydia høit og gnelrende imot Huset og løp ind.

Men Abel hadde ikke hørt en Sjæl rope paa hende.

En mislykket Kvæld igjen og en sand Elendighet. Et Par Dager efter hadde den Byens Kjørekar faat Spurlag paa sit prægtige Svøpeskaft og kom og tok det igjen. Og saa var jo Abel noksaa ødelagt for Livet.

Digitized by Google

XII

Aarene gaar. Ungdommen konfirmeres og skyter i Veiret og blir lang og voksen, nu endog usedvanlig voksen, da Moden for Tiden var yterst høie Hæler under Skoene.

Der gik da Fia Johnsen like saa høi som sin Mor, brunøiet og blek, en pen Skapning; Fregnerne var næsten vokset av hende og hun hadde en lang Flette nedover Ryggen. Folk hadde fulgt hele hendes Opvækst, de husket da hun blev født, det var makeløst husket, ja de visste hvad hun hadde paa til Konfirmationen, Konerne kunde staa ved Vandposten og utbrede sig om alt det Flor. Det var godt at være Fia Johnsen.

Brorn Scheldrup Johnsen var i det ene Land efter det andre og gik i Lære, hans Bysbørn tapte ham nu og da avsyne; men Fia var hjemme. Hun lærte at danse og spille Piano og tørke Støv og være til Hygge. Hun hadde Lyst til Tegning og Maling, det var hun som studerte de illustrerte Blade og Tidsskrifter i Konsulens Hus og det var hun som

Digitized by Google

hadde malet Stastallerkenerne som endda staar rundt alle Vægger i Spisestuen. Min Datters Verk! pleier Konsulen at si til sine Gjæster.

Hendes Talent blev først utviklet hos Skolens og Byens Tegnelærer, senere kom hun til større Byer og til Hovedstæder og lærte mere, og hver Gang hun da vendte hjem igjen kunde hun selv smile mere utlært til Stastallerkenerne. Nu var hun kommet saa langt at hun malte paa egen Haand Utsigten fra sine Vinduer og Partier av Haven. Godt. Men Fia var saa ung og sørgelig tynd, ikke Spor sultefodret, men uutviklet, uten Muskler, uten Arbeide. Hvad skulde hun ta sig til, Talentet? Forældrene hadde Raad til at holde hende hjemme eller holde hende borte, som hun selv ønsket, og enten hun var her eller der var hun pen og indtagende og tok ikke to Trappetrin i Gangen, neivel. Men det var alt. Hun behøvet ingen Levevei. Hendes Talent var en Unødvendighet. Livet hadde intet Alvor.

Hun skulde faa sig litt ordentlig Arbeide, sier Doktoren.

Han har sagt dette i flere Aar og ærgret Forældrene. Arbeide? Hvad kunde deres Datter arbeide med?

Vil De ikke ha hende til Tjenestepike? spør Konsulen.

Det vilde hun ikke duge til.

Ikke engang det!

Digitized by Google

Nei. Men ta av hende Diamantringene og sæt hende til Havearbeide.

Det har jeg et vant Mandfolk til. Fia stakkar arbeider jo trutt med sit, nu vil hun være rigtig flittig en Tid og saa holde en Utstilling.

Aa Gud! sier Doktoren.

De to Herrer sitter i C. A. Johnsens Kontor, i Dobbeltkonsulatet, og Konsulen er saaledes avskaaret fra at gaa sin Vei. Min Datter har nu ikke brydd Dem saa meget med sin Kunst, sier han. Derimot har nogen Kritikere uttalt sig rosende om den.

Ja det kjender vi. Naa, men hvad Pokker skal Barnet med Kunst naar hun gaar og er elendig?

Det vokser vel av hende.

Nei det er ikke sikkert.

Forunderlig at Konsul Johnsen altid taalte saa meget av Doktoren. At han ikke i alle disse Aar har hat Fremfærd til at vise ham Døren en eneste Gang! Den medicinske Autoritet? Hvad hadde Konsulen fremfor andre at gjøre med den? Naturligvis var ogsaa Doktorens sociale Anseelse i Byen uhyre, det var den; men kunde den paa nogen Maate sammenlignes med Konsulens egen? Det var sandelig en Gaate for nogen hver at Doktoren torde tale saa ugenert til en vældig Mand.

Og netop nu hadde Konsul Johnsen Grund til at taale mindre end ellers av Ærgrelser, han hadde nok av dem før. Han sier saa lite støtende som mulig: Vi Forældre faar da haape at Forsynet er mere

Digitized by Google

barmhjærtig mot Fia end De, Doktor. Vil De ikke tænde en ny Cigar før De gaar?

Jo Tak, naar jeg gaar. Dersom De tok det paa rette Maaten med Fia saa skulde hun ikke trænge stort til Forsynets Barmhjærtighet. Hvorledes er det, skal hun ikke ogsaa gifte sig engang?

Vilde hun i Tilfælde være uskikket til det?

En Mand skal være gift med en Kone og ikke med en Maler.

Konsulen sier smilende: Jeg vet ikke bedre Raad end at hun faar lægge sig efter en gift Kones Egenskaper senere. Det Spørsmaal foreligger ialfald først om flere Aar. Nu om Stunder dyrker hun Kunsten.

Jeg sætter, sier Doktoren, at hun ikke hadde hat Raad til denne Morskap saa vilde hun ha været nødt til at bli et langt dygtigere Kvindemenneske. Eller jeg sætter at hun ikke altid faar Raad til den.

Konsulen smiler igjen: Saa maa De forsørge hende.

Jeg sætter det bare, hører De.

Doktorens Paatrængenhet var uutholdelig, og hvis Konsulen hadde kjendt den virkelige Aarsak til denne Paatrængenhet just idag saa vilde han kanske allikevel — allikevel — ha pekt paa Døren for sin Gjæst. Det var jo den nye Diamantring som Fia hadde faat, en Brillantring, den gav ikke Doktorfruen levende Fred: Hvad skulde Barnet med den, Barnungen med den? Hun skulde gaa i kort Kjole endda, skulde hun. Og hvor blev det av den vesle,

Digitized by Google

stakkars Diamantringen som Doktorfruen selv var stillet i Utsigt for flere Aar siden? Aa det var saa tungt og trist altsammen at! Bare det samme daglige Liv uten en Glæde, huhu!

Men Konsulen sitter der uvitende om hvad Doktorparret hadde utkjæmpet sig imellem, og han maatte vel ha fundet nogen Forstand i sin Gjæsts Tale efterdi han endog blev eftertænksom. Han var glad i Fia og vilde fremfor alt hendes Bedste, han føiet hende nok litt formeget, hun blev dyrere og dyrere under sine Ophold i Byerne, men det fulgte nødvendigvis med hendes Utvikling, han kunde ikke stanse hende og gjøre hende tilskamme blandt de nye Venner og Kamerater hun hadde faat. Hun hadde i sin Godhet begyndt at kjøpe Billeder av andre Malere for at hjælpe dem, men her hadde Farn maattet gjøre Indsigelse, det hørte ingen Steder hjemme, Budgettet blev stort nok allikevel, hans Pengeskap var ikke bundløst. Godt, Fia bøiet Hodet og rettet paa denne Feil hos sig, men hun beholdt i Smug nogen andre, aa nogen Smaafeil, nogen Lapperier imot alle de gode og pyntelige Dyder hun eiet. Naar hun var blandt Fremmede optraadte hun pent og dameagtig, men kanske litt for høi. Hun holdt av at late skinne igjennem at hun var fra et gammelt Kulturhjem og Millionreir — noget som vel var halvt Bedrag og halvt Selvbedrag. Naar hun kom forsent til Postbaaten kunde hun si til de Omstaaende: Bare jeg hadde vort eget Dampskib her!

Digitized by Google

Ak deres eget Dampskib det hadde nok ikke Raad til at gaa Turer med Frøken Fia, det var desuten en Balje som gjorde bare otte Mil og i Almindelighet tjente bare fem Procent og nu og da tapte to.

Og netop nu tapte det igjen.

Den gode Konsul var ikke altid den gode Reder, det var den rette Rederkunst Scheldrup nu var ute for at lære. Det viste sig at være Forskjel paa at disponere et Fragtdampskib og at stikke en tranlastet Galeas over Nordsjøen efter Kul. *Fia* hadde ikke Indtægt paa hver Tur, rugget ikke sine otte Mil fra Held til Held. Men det var ikke bare Tapet, *Fia* kunde ogsaa i andre Maater være et Kors. Nu var det Mudder blandt Mandskapet, Klage over Kosten, Rømning, Konsulen forstod ikke at ikke den samme Kost var like saa god iaar som før om Aarene. Han sitter og ærgrer sig.

En utrolig Nyhet var ogsaa trængt ind til ham, den at endog Kjøpmand Davidsen var blit Konsul — rigtignok bare Enkeltkonsul, men Konsul. Saa var det ingen Grænser. Davidsen som flyttet hit fra Nabobyen for tyve Aar siden og endda blev regnet for ny av de ægte Indfødte; som saa mangen god Gang selv stod bak Disken og ekspederte; som solgte smaa Fiskegreier til Børn og stort Tougverk og diger Seilduk til Skibene, altsammen simplere Saker uten Manufaktur og blanke Kortevarer. Hos Johnsen paa Brygga stod Krambodfolkene i Snip, hos Davidsen maatte de være i Halværmer og ha

Digitized by Google

Hænder til at haandtere Trosser. Det kunde være bra nok, Arbeide skjæmmer ingen; men det var ikke Konsulatvæsen og Repræsentation.

Var det saa slut med Konsulens Ærgrelser? Endnu en: det var blit Kluss med Oliver, Pakhusmanden. Hvorledes? Han hadde fusket med Vægten. Til egen Fordel? Ikke Spor, til Konsulens Fordel. Det kunde være bra nok, tro Tjeneste skjæmmer ingen, men man skulde ikke fuske. Det var gaat saaledes til at Mattis Snedker var kommet med Seddel paa en Vog Grynmel og da Oliver skulde veie Melet av hadde han vel glemt sin fete Lillefinger et Sted paa Achtmalvægten. Det maatte ha været en paatagelig Tyngde i denne Lillefinger siden Mattis fattet Mistanke og var gaat til Gryn-Olsen for at faa veiet op igjen. Akkurat som han tænkte: en alvorlig Undervægt!

Nu var det jo det galeste Mattis Snedker kunde gjøre at gaa ut av Huset med Melsækken, han skulde ha slaat sig for Panden og „glemt" Pengepungen sin igjen nede i Bua og saa lokket en av Krambodgutterne med sig op paa Pakhuset til at kontrollere Vægten. Men Mattis var dum og bentfrem, han gik efter sin store Næse og begyndte straks at blaase og tordne, hvad skulde det være godt for? Han løp fra Vægt til Vægt i Byen og fik sin Melsæk veiet og glemte ikke at fortælle hvorfor. Tilslut kom han tilbake til Johnsen paa Brygga og var nu utmelet paa alle Klær og mere end almindelig rasende. Det

Digitized by Google

høvde saa at ogsaa Olaus paa Vangen var i Kramboden og Olaus var storartet idag, fodret med Brændevin, foret med Brændevin. I Begyndelsen var han sløv og fraværende, men da han hørte Snedkerens Historie opstod pludselig en Bevissthet paa nyt Grundlag hos ham og ogsaa han blev høirøstet: Hvad Slag, falsk Vægt?

Falsk Vægt! sa Snedkeren. Det er stemplet!

Krambodsvend og Førstemand Berntsen hysjet paa dem: Dere skal ikke sjaue slik, Konsulen er i Kontoret.

Jeg var tilfreds han vilde komme ut, sa Mattis.

Kom ut med Konsulen! skrek Olaus.

Se her, Olaus, har du i Pipen din og saa gaar du! sa Krambodsvenden. Kom saa, Mattis, og følg med mig!

De gik op paa Pakhusloftet.

Oliver tok det rigtig pent, han var overbærende med den rasende Snedker. Hvad Grund kunde de to ha til at være efter hverandre med Svik og Ondskap? Han maatte le. Trodde Mattis at han — Oliver — gik med et Horn i Siden til ham for noget? Han maatte le igjen. Var noget galt skedd saa var det skedd av Vanvare, det kunde hænde hvemsomhelst.

Det er ikke første Gangen jeg har mærket det, sa Mattis.

Oliver ser paaskraa op paa ham og svarer: Hvad det vedkommer da skulde du være litt forsigtig med

Digitized by Google

Kjæften din. Du kan komme til at føre Vidner for den.

Krambodsvend Berntsen veier, og han fylder i Sækken det manglende og gir god Vægt: Saaledes skal du veie til han Mattis! sa han og jævnet Striden. Det var ikke bra at du rændte rundt Byen med Sækken, Mattis, du skulde ha faat din Ret her paa Stedet.

Ja, men jeg blev rasende, for det er ikke første Gangen.

Det hører De paa, Berntsen! sier Oliver og skyter til Vidne.

Men Berntsen er gammel Kjøpmand og farer klokt frem, Mattis Snedker var ingen daarlig Kunde og var endda Haandverksmester med Svend og Læregut. Han hadde Hus, men ikke Hjem, han hadde bare Maren Salt, javel, men Mattis var ikke hvemsomhelst og nu var han valgt ind i Komunestyret. Naa, du skal fare i Mak, Oliver! advaret Berntsen. Feilen er din, eftersom jeg forstaar, og jeg tror jeg kan si dig ifra Konsulen at du skal ikke feile med Vægten.

Saa endte den Affære.

Konsulen hadde faat Historien meddelt og han selv var hævet over al Mistanke naturligvis, men ærgerlig var han blit. Saa, man løp rundt i Byen og lot veie op igjen efter hans Vægt! Og bare det at nogen kunde vaage at staa i hans Krambod og skrike: Kom ut med Konsulen! Det var av samme

Digitized by Google

Slag som naar Matroserne paa *Fia* klaget over Kosten. Nei den gamle gode Aand var veget fra Jorden. Alt nivellertes nu nedover, Grænserne utviskedes, man begyndte at gnide sig ind paa ham, at ville blande sig med ham, en Doktor mente at ha Frisprog i hans Nærvær. Og saa disse Konsuler som skjøt op i hver Gate!

Doktoren kunde altsaa ha fundet en høveligere Tid og Time end just nu til at prøve Konsulens Langmodighet.

Det banker paa Kontordøren og da Konsulen ikke svarer roper Doktoren: Kom! Ogsaa dette gjør Doktoren. Om ikke mere end for nogen Aar siden vilde Konsul Johnsen her ha sagt Stop, før i Tiden var han ikke saa forsvarsløs, nu syntes han paa en eller anden Maate hemmelig kuet. Hvad i Alverden hadde han at frygte? Visste Doktoren noget om ham, denne Distriktslæge og Kvaksalver, om han hadde Vaaben mot Dobbeltkonsulen?

Ind træder Apotekeren. Han er liten og nervøs, blek, næsten uten Skjægvækst, en formuende Mand, gift, men ungkarslig og barnløs, flekket paa Klærne, luktende av Medikamenter og Tobak.

Goddag! sier han.

Synes De det? sier Doktoren. Jeg synes det er en elendig Dag.

Apotekeren hilser i Haanden paa Konsulen og takker for sist. Han rækker videre Haanden til Doktoren og sier: Lat mig ogsaa hilse paa Dem.

Digitized by Google

De mener, hvis jeg vil finde mig i det.

Dette var vel denne Mands Maate at spøke paa og han mottok ikke Apotekerens Haand.

En Cigar, Apoteker! byr Konsulen. Hvorpaa han bentfrem maa ta fat paa nogen store Ark Papir paa Bordet, læse litt i dem, ordne dem efter Pagina og saa atter sprede dem.

De har travlt, ser jeg, sier Apotekeren. Jeg skal gaa straks.

Det er disse Konsulater jeg har faat paa Halsen, sier Konsulen.

Ja det er vel ei blot til Lyst?

Jeg sitter netop og arbeider med Rapporterne til mine Regjeringer, det er sandelig et helt lite Arbeide.

Det kan gjærne være at Konsulen sa dette halvt for Spøk, men han var værdig nok og det syntes som hans Æresposter var meget byrdefulde.

Deres Regjeringer? spurte Doktoren. Det var svært, har De faat flere Regjeringer? De som jeg har vel bare en Regjering: den norske.

Saapas kunde ialfald Konsulen gjøre: han kunde overhøre Doktoren og spørre Apotekeren om han trængte noget rigtig god Vin, Madeira, Aargang den og den.

Hvad koster den? Nei saa er den for dyr i Apoteket. Men jeg kan ta femti Flasker til Huset.

Han byr ikke mig! tænkte vel Doktoren. Kræm-

Digitized by Google

meren, Jøden! tidde han vel. Hvor er Scheldrup for Tiden? spurte han høit.

I Havre. Hvorfor spør De om det?

Naar kommer han hjem?

Det vet jeg ikke. Han blir vel en Tid til.

Det er ni Maaneder siden han var her sist.

Konsulen husker sig om og sier: Ja det stemmer.

Det stemmer ja, sier Doktoren ogsaa. Saa gjæsper han ugenert og reiser sig for at kaste Cigarasken paa den pudsede Ovnsplate.

Værsaagod, her er da et Askebæger, sier Konsulen.

Aa undskyld! — Doktoren gaar til Vinduet og ser ut paa Gaten. Hvor hans Overlegenhet var stor og fast, hvor han kunde snu Ryggen til et dobbelt Konsulat!

Kan jeg tjene Herrerne med noget idag? spør Konsulen.

Apotekeren takker avslaaende og roper: Kom saa, Doktor! Vi kan ikke hæfte Konsulen længer.

Jeg staar og ser paa Børnene herute, sier Doktoren uten at forhaste sig og uten at vende sig. En liten Pike med brune Øine ogsaa, det er visst en av Olivers. Saa vender han sig og sier direkte til Apotekeren: Synes De ikke her begynder at bli mange brunøiede Børn i vor By?

Apotekeren viker: Saa? Nei det vet jeg ikke.

Og nu igaar kom et nyt Eksemplar.

Apotekeren fremdeles vikende, men nervøs og

Digitized by Google

forhippet: Et nyt Eksemplar igjen? Ja hvad skal man si!

Hos Henriksen paa Værftet engang til. Det vil altsaa si Fru Henriksen. Nu er det Numer to av de brunøiede hos hende.

Apotekeren paa ett Ben for at faa Doktoren til at tale mere: Hvad sier De! Det er Jacobs Staver. Var det ikke noget med hvite Staver og sorte Staver?

Doktoren knapper Frakken og lager sig i al Likegyldighet til at gaa. Hvad man skal si, spør De? Nei man kan jo tie. Noget Mirakel er det ikke, hverken i det ene eller i det andet Hus, det er blank Natur. Disse blaaøiede Ægtefolk faar brunøiede Børn av en brunøiet Far, hvem han end er.

Det sier De ikke!

Sier jeg det ikke? Og her er ikke atavistiske Tilfælde. Jeg har eftersporet det litt, det findes ikke brune Øine bakover i Slægten, ialfald ikke i en rimelig Mængde Ledd.

Det var Fan, om jeg saa maa si!

Konsulen deltar i Snakket ved nu og da at le litt og at si: Hm! Ellers staar han rolig og venter paa Herrernes Avsked.

Naaja, undskyld Konsul! hilser Doktoren endelig. Det var forresten kjedelig, hadde De nu alt hat den Madeira, Apoteker, saa kunde jeg ha fulgt med og smakt paa den.

Digitized by Google

Jeg skal sende den op i Eftermiddag, sier Konsulen.

Doktoren uttaler endda i Døren: Tænk nu paa dette med Frøken Fia, Konsul. Lat os faa hende stærk og sund! Jeg har som en liten privat Godhet for den nydelige Damen.

Konsulen sitter ene igjen og stirrer i sine store Ark og ordner dem efter Pagina og spreder dem igjen. Hvad for Ærend hadde Herrerne? Vaknet en Mistanke hos ham om deres tilfældige Møte her? Hadde de sat hverandre Stævne for at foreta en Manøvre med Dobbeltkonsulen?

Hans Mine blir mere og mere fast. Da Apotekeren banket paa Døren var det Doktoren som ropte Kom, for at ikke hans værdige Fælle skulde gaa igjen. Komplot! Sammensværgelse!

Konsulen aapner pludselig Døren til Kramboden og sier til Berntsen, sin Førstemand: Skriv ut Regning til Doktoren, han bad om den!

Men efter at Konsul Johnsen har git denne Ordre er han allikevel ikke færdig med det hele, han har faat uvedkommende Tanker i Hodet. Se, han kan ikke som før i Tiden ta alting let, en brysom Eftertanke kan indfinde sig nu og døive hans Arbeidslyst. Rapporterne faar bie, Berntsen kan forresten skrive dem.

Han gaar til Speilet, sætter Hatten paa, efterligner sin sorgløse Mine fra fordum og gaar paa Postkontoret med endel færdige Brever.

Digitized by Google

XIII

Han gir vel efter for en raadvild Stemning naar han forlater Kontoret midt i Arbeidstiden, han søker Ly. Det er et Paaskud naar han selv bringer sine Brever, det pleier en av hans Krambodgutter at gjøre. Det er ogsaa et Paaskud at han gir sig til at studere Dampskibsruterne paa Væggen i Postkontoret, det sker for at gi Personalet Tid til at varsku i det indre Kontor at selve Konsul Johnsen staar herute.

Postmesteren kommer frem med forundrede og spørrende Øine, og var det noget han kunde hjælpe Konsulen med?

Nei Tak. Jo hvis Postmesteren hadde Tid til at se efter i Bøkerne om et visst rekommanderet Brev, det indeholdt en Check, Konsulen hadde intet hørt om den siden.

De gaar ind i det indre Kontor og klarer Saken straks, siden sitter de og taler videre. Her er kjølig, med en liten Lukt av Lak og Stempelsværte, paa Væggene hænger farvelagte Tegninger av Guds- og

Digitized by Google

Menneskehuse, av særskilte Taarn, av særskilte Porter, av Friser, Snitverk, skjønne Dører, Kaminer, altsammen frie Fantasier. Utenfor Vinduet mot Haven duver nogen fulde Syrinbusker.

Her sitter Konsulen paa en Træstol og lytter til en underlig Prat, saa forskjellig fra den som surrer om ham til daglig. Var det slikt han var kommet for? I Almindelighet kjedet jo Postmesteren alle Mennesker tildøde, Doktoren rømte for ham: Gud har ikke git mig Taalmod til at høre paa al den Uskadelighet, pleiet Doktoren at si. Konsul Johnsen har sat sig ned i denne Stol, han maa være træt eller opraadd.

Aa den Pratmaker Postmesteren, meget velmenende, men kjedelig og eiegod, han var vel ikke det Spor likere end Smed Carlsen, med den Forskjel endog at Smeden næsten ikke talte og plaget andre, men bare var idiotisk tilfreds alene. Tilfreds i en Verden som denne! De to var kanske ikke stort likere end Konerne ved Vandposten — aa de var selv to Koner ved Vandposten, akkurat, bare at deres Sladder var religiøs, men deres Sjæl var fuld av samme Koneenfold. De hadde vundet en Forstaaelse av Livet som de hjalp sig med, Postmesteren var endog kommet til sit Standpunkt ad filosofisk Vei. Stundom kunde jo Livets Hændelser komme og slaa dem stærkt paa Munden, men det syntes ikke at ændre deres Synsmaate — som nu Smed Carlsen som hadde faat saa vanartede Børn, men allikevel

Digitized by Google

holdt fast ved sit religiøse Grundsyn og vedblev at takke Gud for ondt og godt. Var ikke det Troen fra Israel! Det kunde gjærne være at de to Mænd hadde Ret, tænkte Folk, at de var Forbilleder og Eksempler, men Byen blev ikke anderledes for det, Byen var den lille kravlende Maurtuve, og da var vel dette et Bevis for at selve Livet det gik sin Gang paa Tross av alle Teorier, kanske mest paa Tross av de religiøse. Saa det da ikke haapløst ut for to Retfærdige i den hele Stad, hvad kom det av at de ikke sluttet sig til alle de andre?

Postmesteren har kanske været ute for noget glædelig idag, Gud vet det, men det kan godt hænde; han er ialfald i et velsignet Humør. Det skulde ikke stort til for at opmuntre ham, han var en nøisom Mand, bare det at hans ældste Søn tok Styrmandseksamen for en Tid siden og fik Post straks gjorde Farn lykkelig som en Nar. Var en slik Styrmandspost saa storartet! Han er en dyp Gut, sa Postmesteren, de Brever han skriver til os! Jeg vet forresten ikke hvem som kan sies at være bedst av vore Børn, der er nu han som er paa Jordarbeide. Han faar tilovers av Lønnen sin og sender Søstrene sine til pene Støvler. Det er Kar! Jeg tør ikke hilse i Haanden paa ham mere, han klemmer mig fordærvet, haha, en Bjørn. Og De skulde se ham løse op en Repknute, han har Negler som en Tang, men iblandt sætter han Tænderne i. Det staar ikke paa med slike Tænder! — Scheldrup er i Havre fremdeles?

Digitized by Google

Ja, svarer Konsulen.

Jeg ser det paa Brevene, Doktoren skrev til ham igaar.

Skrev Doktoren til ham?

Ja. Og Fia hvor hun er vakker, nei saa vakker og høflig! Min Kone stod og saa i Vinduet paa hende en Dag og ropte ogsaa mig til. Om Forlatelse, De vilde si noget?

Nei det kan være.

Jeg gik en lang Vei utover Landet tidlig imorges, ja Konsulen har kjørt der til Deres Landsted. De vet, med en Gang gaar Veien ind i Skogen, det er som Slut paa Jorderike, haardt ind i Skogen, en anden Verden begynder, den er venligsindet og overordentlig, stappet med Stilhet, men fuld av smaa Lyde allikevel. Jeg steg av Veien for ikke at møte nogen og gik ved Siden av, men saa sat det sandelig en Mand langt inde. Han hadde set mig, saa jeg kunde ikke snu om, han sat og spilte paa Mundspil. Rar Mand, en Arbeider, Vagabond. Jeg talte med ham en lang Stund. Han var ikke videre opvakt, hans Tale dreiet sig om Mat og Penger, men han sat da her og spilte paa Mundspil, Stakkaren. — Hvad sitter du her for? spurte jeg. — Har jeg ikke Lov til det? spurte han tilbake. — Jo. — Ja hvad skjeller det saa dig? svarte han. — Nei. Men spil litt mere. — Hvad faar jeg for det? spurte han. — Nogen Skillinger. Jeg er Postmester her i Byen og haandterer mange Penger mellem Aar og Dag, men

Digitized by Google

de er ikke mine. — Aa De holcr vel et og andet Brevet, sa han. — Hvorledes kunde jeg det? Saa vilde jeg bli sat fast straks. — Nei, mente han, for de Fine holder sammen. Det er bare vi som gaar omkring som maa undgjælde. — Det var saa dumt snakket og jeg forklarte ham at jeg hadde min Løn og naar den rak til saa hadde jeg i Grunden det jeg trængte. Nei det forstod han ikke, han fik det aldrig til at række til, tjente han til et Par Sko saa hadde han ikke til Bukser, og omvendt. Hos disse Bønderne var det evig Slit, sa han. Naar han kom og bad om Mat gav de ham Arbeide først, tungt Arbeide, Vedhugging, det tyngste Arbeide som findes om Sommeren. Om Kvælden gav de ham Grøt og Mælk, uten Smørogbrød, uten en Rømmekolle atpaa som de har saa god Raad paa, Jordormene! En utilfreds Person altsaa, en av de træge og mørke. Hvis vi gaar ut fra at vi Mennesker staar under et Princip for Utvikling saa var ikke denne Mand kommet langt endda, han har kanske været paa Jorden utalte Ganger alt, men har næsten ingen uendelig smaa Fremskridt gjort. Saa viker han da tilbake til Mørket hver Gang saa godt som uforandret, og saa kommer han igjen til Livet og begynder forfra.

Gaar det slik til, tror De? spør Konsul Johnsen smilende.

Hvad skal man tro? Vi kan ikke godt sætte et uretfærdig Ophav, det støter paa for mange Vanskeligheter, vi maa sætte et retfærdig. Og vi kan ikke

Digitized by Google

sætte at et retfærdig Ophav har fordømt denne Vagabond til evig Elendighet fra Begyndelsen. Oprindelig staar vi da alle paa like Fot og har de samme Chancer, somme bruker dem, andre misbruker dem. Det vi arbeider paa os selv i dette Jordliv kommer os tilgode i det næste, og arbeider vi os nedover saa blir vi sat tilbake. Det er vel derfor vi desværre ikke øiner Forandring hos Menneskene i historisk Tid, vi har vanskjøttet Chancerne.

Saa dør vi og kommer igjen til Jorden mange Ganger, tror De?

Hvad skal man tro! Vi faar Chancer paany og paany. Tid har vel Ophavet nok av, det har Evigheten i sig, og da vi er en Del av Ophavet, forgaar vi aldrig. Men det gjælder at vi ikke kommer tilbake hit i samme Tilstand hver Gang, vi har selv i vor Magt at bedre vore Kaar for næste Tilværelse.

Saaledes at Manden faar sin Rømmekolle?

Postmesteren smiler: Slike Saker har Betydning for ham bare nu, paa hans nuværende Standpunkt. Jeg mener derimot hans Sindelag, hans sjælelige Habitus. Og her kommer vi til det som betyr noget: denne Mand sat der og spilte paa Mundspil. Han maa allikevel ha arbeidet noget paa sig selv i sine forrige Tilværelser. Han spilte Sange og Slaatter for mig, spilte storartet, jeg har ikke hørt Maken. Men det er ikke Færdigheten jeg taler om, men det at han overhodet gjorde det, sat i en Skog og spilte. Og nu skal De høre: han fortalte om et Slags Æols-

Digitized by Google

harpe som han hadde set hos en Jøde, den hadde Strenger av forskjellig Tykkelse og av forskjellig Metal, av Staal, Kobber, Messing og Sølv, det hang smaa Kugler ned som Vinden førte ind paa Strengene og gav dem bløte Slag. Saa spilte Æolsharpen. Det var rart at høre denne Mand med slike Ord i Munden. Nei han har ikke staat stille i alle sine Jordliv, han hadde oparbeidet en liten Haveflæk i sig med en enkelt Blomst. Saa kommer det an paa om han skikker sig slik denne Gang at Haveflækken blir større i den næste Tilværelse.

Hele denne Teori maa vel begynde med om det overhodet findes et personlig Ophav.

Hvor vil De begynde, sier De? Findes det ikke ogsaa et Ophavets Ophav? Vi stanser i Tide og sætter dette personlige Ophav. Det er mere umulig at hjælpe sig uten. Spørsmaalet unddrager sig jo vor Fatteævne, men vi har Trang til en Magt, en Nødvendighet bak alt, vi vet intet positivt om den, men den er til for os i Kraft av vor Trang til den, og denne Trang er igjen til som en Del av det Ophav vi tilhører. Vi er utstyret med den; var den ikke til noget vilde vi ikke ha den. Synes De at disse Slutninger er urimelige?

Jeg forstaar mig ikke paa det, jeg vet ikke.

Ikke jeg heller vet noget, ingen vet noget. Men vi har ett Lys som aldrig slukkes. Ellers vilde alt være mørkt.

Hvad er det for et Lys?

Digitized by Google

Det er Menneskетanken. Den gaar vild og den feiler, men vi kan være viss paa at den er til. Og den hører med til vort Utstyr, den er av Guddommen.

Taushet. Begge Herrerne sitter og tænker efter.

Konsulen spør: Guddommen — hvad for en? Dugde vor Mennesketanke til noget saa kunde den vel endelig en Gang finde den rette Guddom.

Den er funden. I og med vor Trang til den.

Men Menneskene skifter jo ut den ene Guddom og antar den anden. Grækerne har skiftet, Ægypterne har skiftet, vi Nordboer har skiftet. Nu sætter vi gamle Gudenavne paa vore Fiskejagter.

Om Forlatelse, sier Postmesteren, her taler De om Guder, jeg om Guddommen. De taler om Teologi.

Ny Taushet.

I Grunden var jo dette kjedelig Underholdning og Konsulen vilde vel ha gaat sin Vei, men han hadde ikke i Øieblikket nogen Steder at gaa, hjem nødigere end alt. Og saa var det dette Under ved Postmesteren at han alle Dager, Aar efter Aar gik omkring med sin Tilfredshet. Hvem andre var tilfreds? Gamle og unge, smaa og store — alle hadde Otte og Hastverk, alle bar paa Byrder, en mislykket Akademiker og Smaabypostmester næsten alene undtat. Var han en dum Mand, en Godfjot? Kanske. Men dermed var man ikke færdig med ham, aanei. Han var for Eksempel ingenlunde altid eftergivende og ydmyg, Kon-

Digitized by Google

sulen hadde hørt ham forsvare sig med Sikkerhet. Han vilde gjærne ha Fred, men fik han den ikke saa tok han den. Aanei man kunde ikke trampe paa ham. Det plagsomme ved ham var hans filosofiske Funderinger, de gik endeløst ut over andre, og for Folk som forstod sig paa det var de en Rædsel.

Og hvorfor holdt han ikke sin Mund? Visstnok fordi han mente at ha noget at tale om. Men en ensom Røst var han i sin By. Det var saa stille i hans Hjem, hans Kone sa ikke stort av sig selv, hun svarte naar hun blev spurt og skjøttet sin huslige Gjærning, i Postmesterens Hjærne dæmmet da alskens Grublerier op, han mumlet og talte med sig selv, men det forslog ikke altid, stundom maatte en uskyldig Byens Borger undgjælde og høre paa en Utredning saa langt hinsides Trælastpriser og Skibsfragter.

Dersom Konsul Johnsen hadde kjendt sig i sit daglige virksomme Lune, dersom han ikke just nu var uroet av noget og vilde prøve at finde en fremmed Fred saa hadde han gaat sin Vei ja. Nu sat han fremdeles der. Han lot som han i Grunden ikke hadde Tid til det, men gjorde det ene og alene av Høflighet mot en snil Mand, han saa paa sit Ur, han aapnet pludselig sin Taske og kikket nedi, om ikke et Brev muligens var efterglemt. Saa sa han henkastet: Ak den Mennesketanken hvor den leter og leter og ikke finder. Det er vel ikke stort ved den, Postmester? Eller hvorledes?

Digitized by Google

Den er det eneste vi er sikker paa ja. Lyset som brænder og som slukkes først med Verdenslivet. Det betyr i Virkeligheten nok for os. Hvad dette Lys virker til, hvad det spreder av Mørke er en anden Sak: om vi snurrer rundt i endeløse Ringer av Vildfarelser saa er det kanske netop dette som er Bevægelsen, er Livet; det glatte Løp ret frem vilde være uten Friktion og maatte lamme Bevægelsen. Hvis det var til noget saa skulde vi knæle for Mennesketanken, for Lyset, ja var vi religiøse, hadde vi Barmhjærtighet med os selv saa erkjendte vi med Ærefrygt Mennesketanken. Men vi er for forstandige, vi bøier ikke Hodet. Vi lærer saa meget jordisk Mekanik. Hvor vi leter og leter og ikke finder, sier De. Det er jeg ikke enig med Dem i. Jeg kan være enig i at vi ikke finder, men at vi leter — nei. Men hvorfor skulde vi lete naar vi ikke finder? Jo hvis selve Letingen er Bevægelsen mot et Formaal. Men vi leter lite, det er faa som leter, vi gaar istedet og lærer, vi opøver vor Forstand. Hvor det er goldt, hvor det er fattig! Se paa disse Forstandige, de har bare lært sit, de kan det, det er Skolens Gjærning, Studierne, Hukommelseskunsten.

Konsulen smiler: Jeg for min Part er absolut ulærd. Det vil si, jeg har hat andet at lære og er ikke engang utlært i det.

Saa? Er vi ikke dygtige nok, jordisk flinke nok? Joda. Det er ikke dette Menneskene staar tilbake i. Det er slikt noget vi i al historisk Tid har lagt vinn

Digitized by Google

paa og har drevet til en farlig Høide. Men vi har forsømt at bøie Hodet. Nu har vi gaat os fast har vi, og Redningen kommer ikke til at bestaa i mere Kundskap og ytre Færdigheter, men i Indadvendthet, i Eftertanke.

Vi kan vel ikke alle bli Filosofer?

Likesaalitt som vi alle burde bli ensidig mekanisk Lærde. Men dette lægger netop alle vinn paa. Det er blit det høie Maal. I de siste Aarhundreder har intet hat slik Estime som Lærdomskulturen, Overklassen har smittet ned Underklassen med denne Estime saa at det blev Hvermands Attraa at faa Del i den. Hvad for en Betydning har ikke Læse- og Skrivemekaniken hat Verden over! Det er en Skam ikke at tilegne sig den, det er en Velsignelse at sitte inde med den. Ingen stor Religionsstifter har drevet disse Kunster, men nu for Tiden er de like uundværlige for Barnet og Oldingen. Ingen lægger vinn paa at bøie Hodet i Eftertanke, man skriver og læser sig til det Tankeindhold man behøver som Nutidsmenneske. Det er finere at skrive og læse end at gjøre noget med Hænderne! sa Overklassen. Underklassen lyttet. Min Søn skal ikke dyrke Jorden som hvert Kryp i Verden lever av, han skal leve av andres Arbeide! sa Overklassen. Og Underklassen lyttet. Saa vaknet en Dag Brølet, Massens Brøl, Massen har nu selv lært nok av Overklassens Kunster, den kan skrive og læse, ta hit denne Verdens Goder, de er vore, Pokker i Arbeidet paa os selv for næste

Digitized by Google

Tilværelse, det Arbeide sparer ogsaa Overklassen sig for!

Tror De det vilde være bedre om Læse- og Skrivekunsten bare var Faamænds Eie?

Den Tanke er ikke ny. Men bedst av alt vilde det være om man fik utryddet Estimen for al denne Utvendighet, at alle Menneskeklasser tapte Troen og Overtroen paa den mekaniske Lærdom. Det hævdes at Brølet vilde ophøre hvis Lærdommen var større, ja og saa driver de da paa med endda flere Kunster og endda mere Færdighet i Kunsterne. Og Hoderne kneiser tommere og tommere tilveirs og ingen tung Eftertanke bøier dem. Nei det er ikke den Vei som fører frem, selv i jordisk Forstand fører den mot Bergvæggen. Jeg tok mig til nu og da at læse over mine Børns Skolebøker mens de var smaa, — jeg maa tilstaa jeg kunde ikke mere end en ringe Del av alle disse Kunster. Giv dem bare endda flere, spar ikke paa dem, gjør dem overmæt av dem, værsaagod. Men Brølet vil vedbli og Brølet vil stige. En Rømmekolle? Flere Rømmekoller, mange, de er vore! Næste Tilværelse? Vi læser jo at næste Tilværelse bare er en Drøm for fromme Koner, den raker ikke os! — Aa hvor liten Barmhjærtighet de har med sig selv! sier Postmesteren og ryster paa Hodet. De har denne lille Haveflæk med Blomsten i, men de kommer igjen til næste Jordliv kanske i helt forskjellige Verdenskaar, men med uforandret sjælelig Habitus.

Digitized by Google

Konsulen prøver paa dette Tidspunkt at se endda mere uinteresseret ut og driver det nu vidt, han kaster Øinene paa Tegningerne paa Væggen, blir pludselig opmærksom paa en især, reiser sig, sætter Næseklemmen paa og ser paa en skjøn Port. Ja for Konsul Johnsen ønsker jo at Folk ogsaa skal ha Respekt for hans — for Johnsens — Omdømme, han kan ikke i ett Nu late sig omvende til flere Jordliv — skjønt det var en Pokkers velsmakende og søt Lære. Han kunde komme igjen og husere videre, overvinde sine Fiender som uroet ham, holde Selskaper, drive Pikesjau, disponere Dampskibe, tjene Penger, være Kystbymatador endda flere Ganger, han forlanger intet bedre. Saa husker han dette ærgerlige Tillæg i Postmesterens Fundering at man kunde komme tilbake i helt forskjellige jordiske Kaar, og Konsul Johnsen blir igjen en opraadd Mand som ikke visste ut og ind. Komme tilbake som Matros, som Vagabond; komme tilbake som intet efter at ha været saa meget! Han sætter sig igjen paa Stolen og skynder sig at gjøre Undskyldning for sin Uopmærksomhet: Det var den der staselige Porten, en Paradisport! Hvad jeg vilde sagt: Leter vi ikke, sier De? Men mange mener at ha fundet det. Somme finder det rimelig at naar Mennesket dør blir intet tilbake av det.

Postmesteren, altid like oplagt, like færdig: Undtaken dets siste Skrik, Skriket for Mørket som staar foran det. Hvad har vi saa været paa Jorden for? For den formaalsløse Bevægelse? Hvorfor?

Digitized by Google

Men Konsulen som frygter en lang Utredning ogsaa om denne Lære som heller ikke tiltaler ham sier i Hast: De Kristne tror paa en Salighet efter Døden.

Javel, svarer Postmesteren. I og for sig er ikke Saligheten noget daarlig Paafund, den har trøstet mangen Jordboer om Natten. Men selv denne Salighet faar man jo ikke uten at ha fortjent den, er det ikke saa? Det skal jo endog være faa som faar den, hvad Raad skal da de andre ha? Kristendommen fritar ingen for Arbeidet paa sig selv, tværtimot, den er haard i sine Krav: gratis og uoptjent faar ingen Saligheten, sier den. Det er Lovens Fordring. Evangeliets er paa sin Maate endda haardere: man skal tro paa Ophavets blodige Forsoningspolitik, tro blindt paa den, tro sanseløst paa den. „Jeg er saa glad hver Julekvæld, for da blev Jesus født!" Ikke alle kan synge. Men alle kan arbeide paa sig selv inden sin Rækkeævne. Det er det intet urimelig i.

Nu sier Konsulen: Jeg sitter og tænker paa at jeg efter Deres Mening maa ha gjort en daarlig Gjærning ved at hjælpe en Gut ind i Lærdommen.

Det kommer an paa, svarer Postmesteren. Gutten var kanske ikke bedre utstyret denne Gang og kunde ikke stige til et høiere Trin. Det vet vi ikke. Men han har nok ikke ved Deres Indgrep faat lettere for at bøie Hodet. Det tror vel heller ikke De selv? Det var jo netop Deres Agt at ta dette Barn av Massen og hæve hans Hode tilveirs. Nu sitter han der paa

Digitized by Google

sin Bænk og later sig undervise til han er utlært, saa reiser han sig straalende etisk tom og gaar ut i Livet og lærer andre den samme Tomhet. Hvem i Alverdens Navn kan undervise os i det som det her gjælder? Vi selv. Ingen anden. Det som andre kan lære os er Mekanik uten Værdi for andet end den jordiske Flinkhet. Man ser det netop paa Massen: den har nu lært omtrent saa meget av Mekaniken som Overklassen selv sat inde med i gamle Dager, — javel, men dens Sindsliv har staat stille. Brølet? Som om det var Uttryk for andet end personlig jordisk Havesyke! Massen gjør intet for andres indre Vel, den har ingen etisk Samfølelse faat oparbeidet i sig. Den foregir socialt Instinkt og eier ikke engang det. Den vil brøle og vælte om, og naar det kniper er endog dens egne Førere ute av Stand til at stagge den. Det Hele ramler, lat ramle!

Konsul Johnsen nikker. Han følger nu bedre med, det er ikke længer Etik og høiere Tull, de siste Ord er Høirepolitik, Forretning, den Postmesteren er ikke saa gal. Konsulen sier for at undskylde sig: Gutten blev mig saa stærkt anbefalet av Skolebestyreren og andre.

Ja, svarer Postmesteren, ta De bare Gutten og sæt ham i høiere og høiere Skoler og gjør ham perfekt i ytre Færdigheter. Han vil komme igjen og glæde sine Egne og indøve dem endda dypere i aandelig Avmagring. Han vil derimot ikke dæmpe Brølet hos dem, ikke Spor, og han vil fjærne dem endda længer

Digitized by Google

fra al Indadvendthet. Men det var kanske netop dette og intet andet han nu dugde til, det vet ingen. Han har kanske i en Række av tidligere Jordliv stelt sig slik at han ikke kunde stige høiere i dette. Saa faar da Ophavet vente paa ham og hans til en Forandring sker, det taalmodige Ophav som har nok av Tid, nok av Evighet.

Det skeier altsaa ut igjen og Konsulen vil ha en Ende paa det. Hvad var han i det hele tat kommet for? For en tilfældig Uros Skyld, ikke for næste Liv, men for dette. Litt mere Politik vilde ha fængslet ham, han var en stor Samfundsstøtte som Misundelsen vilde vælte, som Opkomlingerne efterapet, som Matroserne paa *Fia* nu igjen hadde voldt Ærgrelser og Arbeide — hvad Raadbot skulde han bruke herimot? Arbeide paa sig selv! Postmesteren var en Tull.

Jaja, sier Konsulen og reiser sig, det er saa skjult for os altsammen, baade for dette Liv og det næste, især for det næste. Visste vi sikkert noget om det hinsides saa vilde vi vel skikke os mere derefter allerede nu.

Det er tilgivelig, svarer Postmesteren smilende, om vi huser litt jordisk Nyfikenhet her. Men det som for det første vedkommer vor forrige Tilværelse har vel Verdensstyrelsen en Grund til at holde skjult for os. Denne Tilværelse torde være saa mørk av Misgjærninger at Erindringen herom nu vilde overvælde og knuse os. Det kan godt være. Vi har

Digitized by Google

da en Stimulans i det uvisse Haap om at vi ikke har opført os saa værst.

Men var det i saa Tilfælde nødvendig at utstyre os saa skrøpelig like fra Begyndelsen?

Dersom vi gaar ut fra at Livet bestaar i dette: Bevægelse for et Formaals Skyld, saa er det ulogisk at sætte at vi var utstyret uten Haap fra Begyndelsen. Det er vi altsaa ikke. Men — som De sier — skrøpelige kan vi godt være utstyrt, for saa at si at begynde smaat for et langt Løp. Men at vi staar saa fuld av Skrøpelighet idag som vi gjør det tør da skyldes os selv: at vi har vanvyrdet vore Chancer —

Jajajaja! avbryter Konsulen. Hvad jeg mener er at det vilde egge os til Bedring i dette Liv hvis vi visste sikkert hvad vi hadde i Vente i næste.

Hvis det bare ikke vilde gjøre os værre, Hr. Konsul, og det er galt nok som det er! Tror De Mennesket vilde oparbeide Reserve til det Gode naar det hadde Visshet for at det ikke var strængt fordret og fremfor alt at det ikke hastet? Mennesket vilde heller rause, vilde synde paa Kredit, synde til siste Hvit og sætte sig selv mange Tilværelser tilbake. Det vilde gaa endda tyngre end nu at arbeide sig opover, endda lettere at late sig synke. I næste Liv kunde det jo nemlig begynde paa bar Bund. Alt var tapt, der var ingen Have, ingen Blomst, men Bevægelsen var igjen .....

Da Konsul Johnsen gik tilbake til sit Kontor var

Digitized by Google

det for at redde sig fra at bli snakket rundt. Teologi! blaaste Postmesteren avvisende, men hans Lære var da vel Teologi godt nok! Konsulen ærgret sig over hele Besøket, han var ingen Nicodemus som kom til Læreren om Natten, han var gaat ut for at adspredes litt, ikke for at omvendes. Det eneste reelle han vendte tilbake med var den Oplysning at Doktoren hadde skrevet til Scheldrup i Havre. Hvad om? Sladder og Ondskap kanske, Intriger, et fem Kroners Besøk hos en Barselkone paa Værftet — Pokker i Doktoren!

Konsulen glemte ikke at gi sin Førstemand Berntsen Ordre til at sende femti Flasker Madeira op til Apotekeren. Og med et pludselig Spring kom han til at tænke paa Postmesteren igjen, ja at Gud bevare mig hvad den Mands Kone vel maatte gjennemgaa av Prat! Hvad om han sendte op femti Flasker Madeira til Postmesterens ogsaa som Gave? Men de vilde vel komme tilbake igjen med Budet.

Ingen Tvil om at Vinen vilde komme tilbake igjen med Budet og Konsulen maatte derfor smile av de fabelagtig nøisomme Mennesker. Arbeidet paa sig selv, hvorledes? Saa man nogensinde at man hadde et Forsyns Tak igjen for det? Vi har en Smed Carlsen her i Byen, en Guds Mand, han stræver og er stille, gjør ingen ondt, prater ingen sønder og sammen om de mange Jordliv, — han tuktes av Motgang, av huslige Sorger, vanartede Børn, en av Gutterne hans skal være Veislusk; er det Retfærdighet

Digitized by Google

i slikt? Sıned Carlsen har en Bror, Politi-Carlsen, en gammel Filur, en Ræv, ıned formuende Kone som har Piano, med en Søn i Kirkedepartementet, en Datter i Schreudermissionen — altsammen kanske fordi Politi-Carlsen i k k e har arbeidet paa sig selv?

Lat os arbeide f o r os selv!

Digitized by Google

XIV

Henriksen paa Værftet hadde den Tro til Gud at hans Kone vilde staa det over dennegang ogsaa skjønt hun var meget syk. Det blev et forgjæves Haap. Et Budskap naadde ham nys før han skulde hjem til Middag, han stod netop blandt sine Arbeidere og klinket en Nagle, han klinket ikke færdig, men kastet Hammeren og ropte idet han sprang: Er hun meget værre? — Ja hun ligger stille nu. —

Hun laa stille nu. Om Morgningen hadde Doktoren gaat sin Vei med stort Haap, ut paa Formiddagen var Presten blit budsendt, han kom forsent.

Slik kunde det gaa.

Det blev nu Spørsmaal om Begravelsen, om Trakteringen av Følget, Blomsterne, sorte Klær, Flag paa halv Stang, Henriksen fik Hjælp baade hos Lydia hos Jørgen Fisker og hos Petra hos Oliver, men han maatte allikevel ty til stærke Drikke for at kunne staa i det hele. Han graat ogsaa meget og var fortvilet om Nætterne. Det var saa meget saarere for Henriksen som hans Kone ikke hadde villet skikke Bud til ham hele den frygtelige Formiddag da hun laa og døde, hun hadde villet skaane ham,

Digitized by Google

hun var altid saa god. Men hent Presten! hadde hun hvisket. Og han var ikke naadd frem.

Der laa hun nu, fældet midt i sit Løp, midt i sin Sundhet og Ungdom, nogen og tredive Aar. Det var altfor sørgelig, og skjønt Henriksens bare var almindelige Folk som hadde arbeidet sig op, vilde alle Byens Ærede følge til Jorden. Det vilde de. Fru Konsul Johnsen stridde litt imot: Vi var ikke hos Kjøpmand Davidsen da han blev Konsul, sa hun. — Nei, men han skulde ikke begraves, svarte Johnsen. — Disse Henriksens, sa hun, vi omgaaes dem jo ikke, hvorfor skal vi saa følge dem til Graven? — Saa det ikke blir noget Snak, svarte Johnsen. — Fruen gav sig, men hun hævdet at da var hun virkelig meget snil. Stakkars Fru Konsul Johnsen, hun rørte sig i Almindelighet saa lite som mulig og blev i det siste Par Aar tyngre og tyngre, hun var i det hele tat ikke bygget til Legemsøvelser nei. Konsulen derimot holdt sig med samme rimelige Mave og langsomt graanende og fældende Haar, han gik i Følget med Silkehat og høit Bryst.

Det trøstet Henriksen litt paa sin Maate dette store Følge, han bukket mere straalende end han kanske burde baade til Konsul Johnsens og til Doktorens og overhodet til alle, og sine Smaapiker hadde han lært op til at neie taknemlig. Værftsarbeiderne bar Kisten, men bakefter kom hele Byen; Flag sørget fra hver en Stang, Kirkeklokkerne ljomet. Endog Olaus paa Vangen var i Følget, og han

Digitized by Google

forklarte hvemsomhelst hvorfor: Rigtignok var det paa dette forbandede Værft han hadde faat Haanden sin avrevet, men Fru Henriksen hadde altid været et bra Menneske i alle Dele, et Fan saa bra Menneske, ære være hendes Minde! Du har ikke en Klype Tobak?

Og der ved Vandposten staar nu nogen Koner med Hænderne under Forklædet og ser paa Toget og drøfter sagte al den Blomsterstas og Høitidelighet. Der er Gud hjælpe mig Olaus paa Vangen ogsaa, han har ingen Skam. Han vet nok hvad han gjør, det er Skjænken og Brød at bite i han er ute efter, hans blaa Næse veiret det lang Vei. Og jo det vilde altsaa Henriksen gjøre, traktere ordentlig, han var ingen Gnier, hans Arbeidere hadde fri og alle Byens Folk som bare vilde kunde komme til de lange Bord som nu var opstillet i hans Have.

Oliver hinket med. Han drak ikke og trængte ikke om en Kakebete; hvad han syntes om av Lækkerier og Gotter det kjøpte han selv. Men Oliver gik med fordi alle Byens bedre Folk gik med. Det var saa allikevel ingen Omsætning paa Pakhuset i Formiddag, Folk var som blaast bort, Oliver kostet sine Klær, speilet sig nøie, stængte Døren og gik med.

Et Følge paa fire Konsuler og en hel By var ikke noget almindelig, og endog en svensk Brig som laa og losset Melvarer til Gryn-Olsen gav sig til at flage paa halv Mast.

Digitized by Google

Den kunde godt gjøre det, Sjauerne var gaat sin Vei, Lossingen indstillet, Kaien laa øde. Samme Brig hadde forresten en syk Mand ombord, Doktoren var blit budsendt, men Doktoren kunde ikke komme før efter Jordfærden, saa skulde han ikke spilde et Øieblik.

Men nu staar Doktoren og ser fra Kirkegaarden at Briggen har faat Sørgeflag op, og en Tanke griper ham: den syke Matros er kanske død. Han hadde været saa uheldig med Fru Henriksen, nu er han blit opskræmt, saasnart det derfor paa nogen Maate gaar an hvisker han en Undskyldning til Henriksen og forlater Sørgeskaren.

Han skraar ret ned til Gryn-Olsens Kai og gaar ombord i Briggen. Her synes alt utdød, men endelig saa finder han en Mand liggende i Folkelugaren og træder bort til ham. Jeg er Doktoren, sier han, faar jeg kjende Pulsen Deres.

Svensken rakte Haanden frem.

Lat mig se Tungen Deres.

Svensken gapte.

Spiser De?

Aaja det gjorde han.

Sover?

Aaja.

Doktoren lytter til hans Bryst, banker paa det, faar Manden vendt rundt og banker ham ogsaa paa Ryggen: De svetter svært. Hvorledes er Deres Avføring?

Digitized by Google

Jo se, den var ikke saa aldeles utmærket, præcis, og hadde plaget ham meget det siste Døgn, men det gik vel over, det var paa Retur nu.

Ja dette maa De ikke negligere, sier Doktoren.

Hva sa?

De maa ikke være likegyldig med dette. Nu skal jeg skrive op noget til Dem som De kan faa hentet paa Apoteket.

Hvorfor det? spør Manden forundret.

Hvorfor det? spør Doktoren ogsaa og ser idiotisk paa ham.

Aa den Satans Svenske, den Galning og Skøier, drev han Spas med Doktoren? Der forklarer nu Manden i nogen faa Ord at det ikke var han som var syk, men en av hans Kamerater.

Hvad? Hvor var saa den Syke?

Jo se, men han var i Grunden ikke syk han heller, han skar sig paa en Flaske istad og blødde stærkt, men da ikke Doktoren kom straks fik de ham selv forbundet.

Det var tydelig at Doktoren begyndte at bli støtt. Han sa skarpt: Hvor er saa den Syke, spør jeg, han som har skaaret sig?

Han var gaat op til Doktorens Kontor, der sat han vel og biet.

Før Doktoren forlot Lugaren kunde han ikke bare sig for at gjøre følgende indætte Spørsmaal: Men hvorfor Satan lot De mig saa undersøke Dem, maa jeg spørre?

Digitized by Google

Men ogsaa dette hadde Mandèn det troværdigste Svar paa, han nævnte Ordet Karantæne, han mente Undersøkelsen galdt den almindelige Sundhetstilstand ombord, intet andet.

Naa, saa var han vel ikke en Spasmaker og Lurifas allikevel, men en skikkelig Mand. Hadde nu Doktoren slaat op en Latter og sagt et Par lystige Ord saa vilde han ha tat Brodden av sit Misgrep; men han gjorde det som værre var, han viste sin Ærgrelse, han murret og var bitter og saa fik jo Hændelsen Betydning. Svensken begyndte at svare igjen, det var ikke at undres paa, han lo ogsaa meget respektstridig og med ett reiste han sig op i Køien. Saa gik Doktoren.

Historien lækket jo ut i Byen, ut i den lille By, og Doktoren blev ikke sparet for smaa ondskapsfulde Tillæg til en Historie som kunde være latterlig nok før. Alle de som undte ham en Næse hadde det nu herlig og Konsul Johnsen for Eksempel lo hjærtelig for første Gang paa flere Dager.

Han er slik en Kar den Doktoren, sier Konsulen til Sakfører Fredriksen. Han skal jo ikke være den som behøver at spørre ut en Syk om hvorledes han har det, det vil Doktoren selv skjønne, ho, med et eneste Blik! Han er en Nar. Naa, og saa fandt han ut at ogsaa Svensken hadde Barselfeber?

Ja Gud vet om det ikke var omtrent saa!

Haha, det er kostelig! Gaa med ind, Sakfører, og lat os ta et Glas paa et godt Valg!

Digitized by Google

Herrerne gaar ind.

Med et godt Valg mente vel hver især av dem noget forskjellig, men Konsul Johnsen var ikke Fanatiker og i Grunden heller ikke Politiker. Han var bare Samfundsstøtte. Fanatiker og Politiker, han? Kjære, for nogen faa Aar siden kunde han med den største Lethet ha blit valgt til Stortingsmand, men han avslog det, han hadde ikke Tid og han var desuten Dobbeltkonsul og stor Mand før. Senere begyndte Vinden at snu, iaar vilde han neppe faa Stemmer nok selv om han hadde ønsket det, saa flittig hadde Sakfører Fredriksen virket i Kredsen. Og det var saa likegyldig hvem som blev valgt, det vilde ingen Forandring medføre for C. A. Johnsen, Dobbeltkonsul. Denne Fredriksen var saa langt fra av hans Folk, men lat ham bare bli valgt, gjærne det. Og i saa Tilfælde var det ikke absolut uklokt at gi ham et privat Glas Vin, en slik Opkomling kunde jo finde paa at gjøre et Numer av Røret ombord i *Fia*. Gjærne det ogsaa, værsaagod, Dobbeltkonsulen vilde nok vedbli at være den han var; naa, men hvorfor ikke — værsaagod et Glas Vin ogsaa, Sakfører. De er en sjælden Mand i mit Hus!

Aa men Sakfører Fredriksen ønsket saavisst ikke at være sjælden her i Huset, det ønsket han ikke. Hadde han ikke i det siste Par Aar gaat og baaret paa den ungdommelige Tanke at kunne komme og gaa som Medlem av dette Hus, ja som en av dets

Digitized by Google

egne! Det var godt skjult for Verden og det vilde heller ikke komme for en Dag saalænge han gik her og intet var, bare en Sakfører i Kystbyen; men Valgene — Valget kunde kanske faa ham til at tale. Det kom an paa.

Frøken Fia kom hjem med Fremmede, saa jeg?

Ja det forstaar sig! svarer Konsulen overbærende. Malere det ogsaa, Kolleger, to Stykker. Hadde vi ikke hat saa bra med Mat og Husrum saa vilde vi ha blit opraadde, haha.

Det var unge Gutter, er de til noget?

Det vet jeg ikke. Jo det er de visst. Meget omtalte og omskrevne. Og det følger svært til Liv med dem.

Saa?

Aa de kunster med hele Huset, den ene maler min Kone og den andre mig, vi sitter paa Stilker for dem. Det værste er at min Kone er i al sin Stas, men hun er blit saa ivrig at hun har Time baade Formiddag og Eftermiddag; hun gaar altsaa i nedringet Silke nu for Tiden. Gift dem aldrig, Sakfører!

Sier De det?

Saa faar De Kone og Børn, bare Utgifter, haha.

Naa, dette var nu en Flothet og Sakføreren likte ikke Tonen. Det var en Næsvishet at ymte om at han burde gaa ugift fra nu av; hvorfor det?. Bare Utgifter? Sakføreren tænkte vel med sig selv at Konsulen for Eksempel aldeles ikke hadde tapt paa sit Giftermaal: det var nu Fru Johnsen som hadde

Digitized by Google

den solide Medgift og kunde sætte Manden i Gang fra Begyndelsen. Hvad ellers hadde han tat Johanna Holm for? Hun var ingen Skjønhet og intet Lys. Aanei, Hr. Dobbeltkonsul, du vilde ha været en Smaahandler og en Johnsen paa Brygga den Dag idag uten din Kone, husk paa det! Men det var netop dette Konsulen nødig husket; Doktoren hadde jo paa sin sedvanlige stikkende Maate mindet ham derom en Gang og fra den Stund skrev sig de to Herrers Fiendskap. Fru Johnsen glemte det derimot aldrig skjønt hun aldeles ikke gnaalet om det og brukte det til Plage. I yngre Dager da hun et Par Ganger grep Manden i uforsigtig Pikesjau og vilde skilles fra ham forlangte hun alt sit tilbake; men da Forretningen ikke kunde undvære hendes Støtte maatte hendes Mand lære at bli forsigtigere, det var ingen anden Vei at gaa.

Sakføreren kunde derfor ha git et underfundig Svar her og kanske gjort Konsulen noget spakere, men han torde ikke, det var heller ikke Bruk for det hvis han kunde vinde frem med det gode. Han citerer derfor: Gift dig og du vil fortryde det! Men det er vel som med Døden: vi skal alle den Vei.

De ogsaa, Sakfører? Jaja det er ikke forsent endda naturligvis. Skaal!

Sakføreren drak og tidde. Forsent? Han var ialfald adskillig yngre end Konsulen som fremdeles strævet med Erobringer rundt omkring. Konsulen forstod kanske ikke at han her sat overfor en Mand

Digitized by Google

som kunde bli valgt til Stortingsmand, hans Tone var litt for høi. Jeg agter i Tilfælde ikke at vente til det er forsent, sa han. Vi bør jo alle undgaa at overskride vor Alder! — Der fik Konsulen.

Der gik Sakføreren. Og gjærne det, værsaagod det ogsaa. Saa, han skulde bli Stortingsmand, Medlem av Hopen, av Landets Forældremøte? Nei saa vilde Konsulen heller være den han var! Han hadde faat sit Humør og sin Virkelyst tilbake, hadde sendt de fremmede Regjeringer sine Rapporter, hadde planlagt sin Holdning i Matrosaffæren, hadde foresat sig en fast Optræden mot Doktoren, gjort sig harm, istedetfor rædd, oparbeidet noget i Retning av en krigersk Vilje i sig — joda, og komme hvad som komme vilde!

Var ikke dette meget!

Og ved Siden av alt var han den elskværdigste Vært for Datterens Gjæster, han underholdt sig med dem og sat Model for dem, utstyret dem med Vin til Skogturene og med Gotter fra Kramboden, var omhyggelig for dem og forærte dem hver sit gule Silketørklæde til Halsen naar de sværmet i Haven til langt paa Kvæld.

Konsulen indsaa meget godt at naar Fia drog med sig hjem Gjæster av det Slag saa var det bare at hjælpe dem paa en anden Maate end ved at kjøpe deres Billeder direkte. Hun var ingen billig Dame. Han maatte jo beholde disse Portrætter av sig selv og sin Kone, og han maatte ikke en Gang

Digitized by Google

spørre om Prisen, men overrække en Sum. Kunde han godt bære sig anderledes ad?

Det kunde forresten være det samme, Konsulen regnet ikke paa det, han var tværtimot litt stolt av det. Det var jo kommet ut over Byen hvad for Ærend disse unge Herrer hadde, ja det var ikke bare kommet ut over hans egen lille By, men over Hovedstaden, det stod i Bladene at de to unge Kunstnere for Tiden opholdt sig hos Konsul Johnsen, Kystens Matador, for at male Portrætter av Familjen.

Gaar dere og sætter mig i Bladene? sier han guddommelig spøkefuldt til dem. Jeg vil ikke ha Skandale, sier han. Og forresten saa er dere her i Huset i Smug, husk paa det! Rygtes det at dere maler min Kone og mig saa faar jeg bare høiere Skat!

Ho hvor han kunde tale med de Unge og smile ovenfra og høre paa deres Skøierstreker. Det var ingen farlige Ting de fandt paa, de var pene Gutter saavidt han forstod, men Pokker tro dem altfor vel, hehe. De kjørte jo ogsaa ut til Landstedet og drev Løier der, blandt andet tok de en Nat og malte Svarten graa. Enten det nu var ægte Forfærdelse eller godt Spil, — Gaardsgutten mistet Forstanden en lang Stund om Morgningen og kom først tilrette da han fik en Femkrone for at vaske Vandfarven av Hesten igjen.

Men nu Fia, hadde hun Tanke paa nogen av disse unge Karer, var hun saa at si forelsket i dem? Det

Digitized by Google

maatte da være paa en stille, ja en pertentlig Maate. Hun var snil og kameratslig mot dem, men altid med litt Forbehold, hun glemte ikke at være pen. Malerne pleiet at kalde hende Comtessen. Dette Klængenavn hadde hun paa sin Side intet imot, det var et rimelig Klængenavn, hun stod sig endog paa det; men fortjente hun det ikke? Datter av sin Far, næsten av en By, fra det mest ærede Hus, Kunstner, en poetisk Dame, et Talent, — hvor vilde andre hen med sit hvis man skulde tale om det! Alice Heiberg, en Konsuls Datter hun og, men uten særlige Evner, bare oplært i Husstel og Dagens Pligter; Gryn-Olsens Døtre som kunde bli dygtige Piker kanske, men som skjæmtes ut av naragtige Forældre som vilde gjøre dem fine. Hvem var det ellers? De to smaa Henriksens paa Værftet var saa nye endda, bare Børn, og de vilde nu forresten heller aldrig bli til noget.

Fia var Comtessen, høi og svaiende, fin av Væsen, aldeles ret og rigtig. I det siste Par Aar hadde hun lagt sig efter store Hatter og litt dristigere Farver, men intet til Ofse, bare saa meget som hun kunde bære. Naar hun nu gik paa Gaten utklædt som Maler var det ikke rart at en anden Kunstner, Postmesteren, stod stille ved et Vindu og glædet sig over hende.

Nei Konsulen kunde ikke tro at Fia hadde Hensigter, i saa Tilfælde hadde han som Far maattet tale alvorlig med hende. Disse Gutter var ikke noget

Digitized by Google

for hende, den ene var Sorenskriversøn og forsaavidt fra et studeret og dannet Hjem, den andre var Søn av en Husmaler, begge like fattige. Han foragtet ikke nogen Menneskeklasse, gjorde sandelig ikke Konsul Johnsen, men han hadde nu denne eneste Datter, hun var hans kjære Barn og han vilde skjærme hende paa bedste Maate. En Forretningsmands Søn fra et gammelt stort Hus vilde høve ham bedre.

Det var derfor ikke Konsulen imot at de unge Kunstnere kom til Middagsbordet en Dag og fortalte at de begge hadde faat Bestillinger. Og det kan vi takke Hr. Konsulen for, sa de.

Ønsker tillykke! svarte Konsulen. Hvad skal dere gjøre?

Male Portrætter av Konsul Olsen og Fruen.

Av Gryn-Olsens! skriker Fru Johnsen. Nei vet dere hvad!

Da ler alle de andre ved Bordet og Konsulen sier mildt: En Bestilling er en Bestilling, du skjønner da vel det, Johanna!

Har ikke ogsaa Heiberg og Davidsen bestilt Portrætter? spør Fruen. Det kommer nok!

Og atter lo allesammen.

Konsulen vender sig til de to Kunstnere og gir en kort Forklaring: det var blit saa mange Konsuler her i Byen og alle de yngre skulde efterape den ældste. Det var da bare at more sig over, Johanna! Nu kunde det paa den anden Side være noksaa irri-

Digitized by Google

terende at de her i Huset næsten ikke kunde røre sig uten at de andre ogsaa rørte sig paa samme Maaten, i Takt. Men det var da ikke værdt at ta slikt alvorlig, Johanna!

Fruen tok det slet ikke alvorlig, det var en Misforstaaelse. Var det nogen som saa paa de andre Konsuler med et Smil saa var det hun. Hun hadde ment sit Utrop som et rent Glædesskrik.

Og med Hensyn til Davidsen, sier Konsulen, saa er han av et helt andet Slag: uten Fordringer, uten Kultur, men ogsaa uten Naragtighet. Han er en Arbeidsmand, han staar ved sin Disk og sælger Grønsaape. Jeg har faat tilovers for Davidsen.

Hehe, ler Fru Johnsen i dype Tanker. Jeg sitter og tænker paa at naar nu jeg blev malet i Silkekjole, hvad skal saa Fru Olsen ha paa sig for at være endda grommere?

Det talte de litt om og drøftet Dragter, Farver, en enkelt Guldkjæde eller Smykker. De gamle Aarhundreders Standsfolk skydde ikke at la sig avbilde med Pragt, med Kniplinger, Spænder, Kjæder, Stener, nu sat man i Diplomat som Konsulen, og det kunde bli et bra Maleri av Diplomaten.

Ja — sier Konsulen og løfter sit Glas, nu ønsker jeg at Herrerne blir like saa heldige, like saa genialt inspirerte, med Konsul Olsens som med min Kone og mig. Vi er begge høit tilfredse og dypt taknemmelige!

Det drak de paa.

Digitized by Google

Fia spør: Naar begynder dere hos Olsens?

Kunstnerne svarte: Naarsomhelst, straks! Og de fortalte at det var to unge Døtre i Huset som muligens ogsaa skulde males.

Der har vi det, saa meget grommere skal de være! roper Fruen igjen. Og nu vet jeg hvad Fru Olsen skal ha paa: hun vil sitte i to Silkekjoler!

Latter igjen og Latter like i Taket. Det var saa sjælden Fru Johnsen sa en Vittighet, det hadde vel sine Grunde og ingen ventet det av hende. Konsulen markerte nu paa Stedet at hun var storartet, at hun var brilliant!

Men saa er det jo at Fruen har saa vanskelig for at taale Ros, hun ødelægger sig paa at undres over hvad mon Fru Olsen skulde ha paa Føtterne — to Par Støvler?

Saa lo jo alle igjen, men gid hun nu vilde holde op! tidde Malerne.

Det viste sig at det var godt og rikt at være hos Konsul Olsens og male, de to Kunstnere hadde aldrig hat det bedre med Formiddagsvin og Kaker og Eftermiddagskaffe med Fløtevafler. Dertil var det „Smaapikerne", de to unge Døtre, saa sunde og store, saa muntre, ja til at bite i. Husmalerens Søn blev forelsket i begge to, men han kom ingen Vei, saa let var det nu heller ikke at faa Indpas hos Konsul Olsens; hadde det endda været Sorenskriversønnen! Pikerne var gode nok, de skapte sig kanske noget til og talte litt finere end de hadde lært, men

Digitized by Google

de var Pokker til pene Piker og unge Piker, intet manglet de, det skulde da heller være at de hadde formeget av alt, endog av Legemsstørrelse, endog av et tungt cendre Haar og av en litt for fyldig Mund: Manglerne ved dem bestod i Overdaad; de vagget ogsaa noget naar de gik.

Fru Olsen maatte være baktalt, en elskværdig Dame, godhjærtet indtil Rørelse og Taarer, moderlig, med milde Øine og skraanende Pande. Hendes eneste Omsorg var Døtrene, at de skulde bli fine og lykkelige, og hvor hun elsket disse Døtre og lot dem faa gjøre som de vilde, vokse op til Unytte og Uartighet, til Pynt og Intetsigenhet. Det var saavisst ikke Fru Olsen som hadde forlangt at bli malet, hun protesterte hver Dag herimot og vilde ha Døtrene i sit Sted, begge paa et Billede, Dobbeltportræt. Det var Konsul Olsen som hver Gang maatte overtale sin Kone til at sitte stille — hører du, Henriette, efterdi dere en Gang er begyndt! Dobbeltportrættet kommer siden!

Saa sat da Ofret der i Silke og mange Ringer og Klokkekjæde og var Manden tillags.

Han selv var med mere Brask og Bram, rund av Smaabyrikdom, en Opkomling, en heldig Spekulant. Det kunde more ham at sitte og synge Revyviser og grimasere og saa pludselig bli værdig og taus en lang Stund igjen og meddele sig bare ved at nikke eller ryste paa Hodet. Han gav det Utseende av at han hadde store Forretninger at tænke paa. Hys, sa

Digitized by Google

Fruen, lat Papa ha Fred nu, Smaapiker! Og Papa var godmodig og snil og meget forfængelig, han saa gjærne at det blev stille omkring ham naar han sat og tænkte paa store Forretninger.

Rigtig! sa Maleren. Der har vi netop det rette Uttryk, det er storartet, den faste Mund, Klokskapen. Sit nu slik, sa han som om han skulde fotografere.

Og Konsul Olsen tvang sig forfængeligen til at sysle med en stor Kornhandel i Argentina og ikke synge og grimasere bort sin faste Mund.

Portrættet tegnet til at bli særlig godt og Maleren, Malersønnen, bad om at faa utstille det i Kristiania. Værsaagod, bare værsaagod! Konsulen skydde at utstilles, det gjorde han, men var det Maleren til Nytte, saa! Han vilde gjærne være imøtekommende mot den unge Kunstner, alle i Familjen var imøtekommende mot ham, ogsaa Døtrene, men de forelsket sig ikke i ham. Da syntes hans Kollega som malte Fruen at ha bedre Chancer, Sorenskriversønnen, han syntes at ha bedre Chancer, aa men ogsaa han blev godt snytt en Dag. Det maatte være nogen egne Damer, de var fra et Kjøpmandshus og vilde visst helst leve Kjøpmandslivet, de nævnte saaledes ofte Scheldrup Johnsen. Rare Piker altsaa og kanske ikke altfor opvakte. Eller hvorledes? En Dag da Sorenskriversønnen hadde begyndt paa deres Portræt uteblev de Pokker ivold fra Seancen. De gav til Undskyldning at de rent uventet hadde

Digitized by Google

mødt Scheldrup Johnsen paa Gaten og var blit staaende og tale med ham, han var hjemme bare en Snartur.

Som om det var en Undskyldning! Maleren følte det som et Snyteri og en Fornærmelse.

Digitized by Google

XV

Scheldrup Johnsen var kommet uventet hjem ja og skulde uventet reise igjen.

Han tok med sig Farens Førstemand Berntsen og gik op til Doktorens Kontor, hilste kort og gjorde følgende Spørsmaal: Hvad betyr de Brevene De har sendt mig? Jeg er kommet hjem for at faa vite det.

Doktoren litt overrumplet, halvt smilende: Brevene? Aa de —!

Den ene Dag skriver De at et nyt brunøiet Eksemplar av et Barn er kommet til Verden, et Par Dager senere at Morn er død.

Ja.

Ja. Jeg vil vite hvorfor De har underrettet mig om disse Hændelser.

Kan vi ikke være alene? spør Doktoren i en spak Tone.

Nei jeg vil ha Vidne paa Dem, svarer Scheldrup.

Det er nu saa at det jeg vilde si egner sig ikke for fremmede Ører.

Men saa vet jeg hvad som egner sig for Deres! sier Scheldrup og træder et Par Skridt frem. Dok-

Digitized by Google

toren stiger tilbake, hans Mund bæver, han sier: Nei vent litt, jeg forstaar at jeg har tat feil, jeg ber Dem undskylde. Det gjorde jeg, tok altsaa feil, av Dem og en anden, undskyld! Egentlig var det ikke saa slemt ment.

Egentlig burde jeg simpelthen ta og rundjule Dem, sier Scheldrup med dirrende Røst. De er en Bakvasker er De —

Vent litt, lat mig —

En Skitt, en motbydelig Sladderkjærring. Ja. Jeg burde tørke Ørene Deres.

Doktoren er kommet litt til Kræfter: Vent litt, jeg satte Spørsmaalstegn, husker De, egentlig vilde jeg spørre Dem paa Videnskapens Vegne om noget, paa min egen Videnskaps Vegne om noget. Har De Brevene her?

Hadde jeg dem her saa skulde jeg ha tvunget Dem til at tygge og svælge dem.

Nei nei nei, lat os tale om det, tale rolig om det, ikke sandt? Jeg ber Dem undskylde, det var paa Videnskapens Vegne, jeg trodde jeg kunde gjøre det, vi kjendte jo hverandre. Husker De ikke at jeg spurte Dem, satte Spørsmaalstegn? Det er nemlig et usikkert Punkt i Videnskapen —

Scheldrup er saa rasende, han driver bare paa og er uten Maatehold, hans Optræden taper paa det og blir ringe: Videnskapen og Deres Sludder! De er atpaa alt en Kujon, en Rædhare, nu vil De prate bort Deres Brever, jeg kunde spytte paa Dem.

Digitized by Google

Doktoren er kommet endda mere til Kræfter: Vær ikke saa rasende, det hele er ikke saa meget værdt, slet ikke. Det er heller ikke klokt, jeg gjør Dem min Undskyldning.

Hvad mener De med at det ikke er klokt?

Hvis vi var alene skulde jeg si det. Det er ikke klokt, det kan hævne sig.

Jeg gir Djævelen i Deres Hævn, forstaar De det! roper Scheldrup.

Jeg ber Dem undskylde! gjentar Doktoren.

Men denne Høirøstethet i det ellers saa stille Kontor vækker Opmærksomhet i Huset, den kalder Fruen til og tvinger Scheldrup til at bukke stumt og gaa bort med sin Ledsager.

Saa var hele Resultatet av en Reise fra Havre en Undskyldning, et Par tomme Ord! Scheldrup gik om Kvælden og tænkte paa et nyt Besøk hos Doktoren og talte ogsaa med Berntsen derom, men fik det Raad at holde op i Tide, Doktoren hadde faat nok, hadde faat overflødig! Aa den Konsul Johnsens utmærkede Førstemand, han raadet godt, han visste hvad han gjorde og tænkte til mere end en Kant; det er heller ikke umulig at han stod der oppe i Kontoret og skjønte hvad Doktoren hver Gang sigtet til. Hvad var forresten at skjønne? Ingenting, Sladder; Scheldrup skulde for sin egen og sin hele Familjes Skyld tie om det.

Nei lat ham nu være, De har skræmt ham alt det han taaler, sa Berntsen.

Digitized by Google

Scheldrup gav sig. Javel, Sinnet var gaat av ham, han vilde nøies med Undskyldningen. Det var saa sin Sak med en Ørefik ogsaa, han hadde selv for mange Aar siden faat en som han ikke tjente paa, den skammelige Kindhest han fik av Petra, han kunde ikke til evig Tid late Ørefiker klæbe til sit Navn.

Tidlig den næste Morgen gik Scheldrup ombord igjen for at reise tilbake til Havre.

Og saa kom Doktoren atter i en pen Klemme.

Der var han jo gaat ned til Postbaaten han og i den aarle Morgen likesom saa mange andre, han hadde utstaat meget og vilde friske sig litt op, — det blev Pokker til Opfriskning! Kunde han tænke sig at Scheldrup skulde reise saa snart igjen, han som pleiet at være hjemme i ukevis paa Ferie? Der kom han nedover Kaien, fulgt av Far, Mor og Søster, fulgt av to fremmede Malere. Skulde Doktoren hilse? Hilse først? Visst saa, der var Damer med. Han stod der godt til en Side, men hilste altsaa, og da han var færdig med det gik han endda mere til en Side.

Men pludselig syntes Sinnet at gripe Scheldrup igjen, han gik efter. Han tok vel Doktorens Nærværelse her just nu for Tross, for Frækhet. Og hvad nu? Han gaar videre efter som for at træde Doktoren like under Øine, men uten selv at se paa ham, aa ikke med et Blik. Vil han gaa ham overende, gaa ham ut i Sjøen? Det er bare fire Skridt igjen mellem dem.

Digitized by Google

Da er det at den mærkelige Førstemand Berntsen dukker op midt imellem Herrerne og sier til Scheldrup: Se her, De har nok glemt dette! og han trækker Scheldrup litt med sig og leverer ham noget, Gud vet hvad, kanske bare noget Tøv. Men fra nu av er Berntsen meget optat paa Kaien, han er alle Steder og allikevel altid ved Scheldrups Side: Jeg gaar her og ser efter nogen Varer, sa han, vi venter nogen Varer! Ja endog da Scheldrup steg opover Landgangen gik Berntsen efter for at se efter Varer ombord.

Scheldrup staar ved Rækken og taler dæmpet med sin Familje nede paa Kaien. Og denne Familje staar nu der og er i den største Forundring over baade at han kom og at han nu reiser igjen. Farn hadde ikke trængt det Spor ind paa ham, og til Morn og Søsteren hadde han bare hat det ene Svar: Forretninger! Men alle var i Vildrede.

Pludselig som han staar der viser han til Doktoren nede paa Kaien og roper til Berntsen: Hør her, Berntsen, sier han høit og tydelig, jeg burde nu allikevel ha smurt ind den Fyren der! Han har vaaget at møte op!

Stilhet. Bare en enkelt Røst høres paa Kaien: Hvad Fan — hvad mente han? — Det var Olaus paa Vangen, han veiret Halloi.

Og naar De kommer tilbake til Havre kunde De kanske huske at sende os nogen Tøier igjen som

Digitized by Google

før, svarer Berntsen paa Stand, Bomuldstøier i hø-velige Mønstre, gjærne en halvhundrede Stykker.

Ja.

Vil De ikke notere det?

Scheldrup er nødt til at ta op sin Bok av Lom-men og notere.

Saa lægger Skibet ifra og Berntsen hopper iland.

Doktoren stod som efter et Slag, svaiende, med tomt Ansigt. Det varte et Øieblik, saa rettet han sig, satte Brystet frem og drev av. Aa det var ikke rime-lig at han vilde finde sig i det, finde sig i den unge Kræmmers Haan paa offentlig Kai.

Alt i alt hadde Doktoren hat mange Ærgrelser i det siste, men da han nu forlot Kaien saa han ut som om han hadde foresat sig at bære dem. Olaus paa Vangen saa efter ham og uttalte sig om hans Spanskhet.

I dette Øieblik kom Frøkenerne Olsen løpende, de var saa pene og unge og andpustne. Tænk, at vi kom forsent! sa de. Var det noget morsomt ombord idag? Hvorfor er dere alle hernede, hvorfor vinker dere til Baaten, Fia?

Aa de visste det nok, Frøkenerne Olsen hadde vel faat høre det paa Sengen imorges og var straks sprunget i Klærne, men var allikevel kommet for-sent.

Det er Scheldrup som reiser igjen, svarer Fia.

Tænk — det sier du ikke! Allerede! Jasaa!

Digitized by Google

Og mere torde de vel ikke si, de trak sig tilbake med de to Malere og gik hjem til Seancen.

De naadde igjen Doktoren som hadde stanset og stod og talte med Sakfører Fredriksen. Naa, ropte Doktoren til dem, kom dere forsent til Avskeden? — Ho, Doktoren var frelst nu, han var ikke i nogen Fare nu og han hadde faat sin Overlegenhet igjen.

Avskeden? Hvad for en Avsked? spurte Frøkenerne Olsen og gik forbi.

Doktoren saa ironisk efter dem og vendte sig igjen til Sakføreren: Vi blev avbrutt. Kan De ikke svare paa mit Spørsmaal?

Nei ikke uten videre.

Saa? sier Doktoren. Men det er da en Samfundssak?

Aaja. Det er jo ogsaa en meget privat Sak.

Doktoren smiler spydig: Jeg trodde at De som er lovkyndig og som nu med Guds og gode Menneskers Hjælp kanske blir Lovgiver kunde vite Raad mot et socialt Onde.

Økede Børnefødsler i et Land regnes nu ellers ikke til de sociale Onder.

Der har vi det igjen! Det er Postmesterens Elegi om Avkommet.

Nei det tar jeg Avstand fra!

Jeg regner dem til Onderne. Men forresten saa er det her Tale om at en bestemt Mand fylder Byen med sin brunøiede illegitime Yngel.

Sier De det?

Digitized by Google

Og vet det.

Det er saa vanskelig at bevise slikt.

Noksaa vanskelig ja, især naar Vidnerne dør. Men saa er det at Videnskapen kanske kan træde til. Den sakkyndige Videnskap er et ugjendrivelig Vidne.

Sier De det ogsaa?

Aa det var litt for flot sagt av Sakføreren, han skulde ikke ærte Løven. Forbauset spør Doktoren: Tviler De paa Videnskapen? Ligger De nede paa det Standpunkt?

Sakføreren, Folketaleren tænkte vel som saa: Han sier med Vilje at jeg ligger paa mit Standpunkt, det var listig sagt. Han hadde ingen anden Raad end at lette litt paa det tunge Alvor i denne Samtale: Nei der misforstaar De mig. Videnskapen, naturligvis! Men hør nu her, Doktor: Brunøiede Børn er jo pene Børn. Er det saa som De sier saa maa Farn være en Mand med Øvelse og Dygtighet, en god Stamfar altsaa. Vor liberale Tid —

Vil De drive Spas med mig? spør Doktoren. Godmorgen, Hr. Sakfører!

Aa han kunde skrike, kunde revne! Alle og alt gik imot ham! En saan Sakfører ogsaa, han var bustet og ubarbert, aa saa demokratisk, og saa hadde han stukket en Fjær i Hatten som til en Alpetur. Skjøn Yngling!

Alle Ærgrelserne begyndte nu at gjøre Doktoren utaalmodig, burde han ikke staa op og lære dem,

Digitized by Google

lære Rakket? Naturligvis var vel hans Position fast nok endda, men man var ikke ærbødig mot ham akkurat nu, slet ikke ærbødig. Hadde han ikke næret den høie Foragt for Folk flest saa vilde han iblandt ha snudd sig om og spurt dem hvad Djævelen de smilte av naar han gik forbi.

Og der hadde Konsul Johnsen i forrige Uke sendt ham en lang Regning, Johnsen paa Brygga, Kræmmerpapa. Ja han skulde faa sine Penger, skulde snarest mulig faa de Skillinger, værsaagod her er de en av Dagene! Haha, Doktoren maatte le, han skulde sende Pengene i Posten skulde han, saa alle saa det, var ikke det et Puss! Og fra den Dag og Stund skulde al hans Handel ophøre i den Forretningen, i den Kneipen. Det var jo et Sted hvor en viss agtet Borger av Staden ikke engang hadde faat ærlig Vægt paa Mel.

Pludselig faar han den Indskytelse at tale litt med Mattis Snedker og faa høre noget mere om den berømte Grynmelshandel. Han spør sit Ur. Jo.

Saa stort og fint Besøk hadde ikke Mattis Snedker ventet i sit Verksted og han bydde straks Doktoren ind i Stuen. De satte sig blandt Stoler og Gyngestoler og Etagerer og Borde med tykke Plysstæpper. Over Midtbordet slæpet Hængelampen like ned til Platen, paa Væggene hang Fotografier av utvandrede Slægtninger og et Billede av Stortinget av 1884; Løvkvisterne paa Ovnskransen var tørre som Papir. Det var trangt i det lille overfyldte Rum

Digitized by Google

og tung Luft, nogen Samtale blev nu heller ikke av, Mattis syntes saa forandret fra før, saa uoplagt.

Doktoren hadde et Skjærmbræt som maatte limes.

Snedkeren skulde sende Læregutten efter det.

Det stod for aapen Dør og aapent Vindu en Dag, saa tok jo Vinden og væltet det og slog det istykker naturligvis.

Ja. Det kunde snart være.

Men det burde ikke være, aldeles ikke. Det skulde ikke ha været Gjennemtræk. Det er de dumme Pikerne. Hvorledes er det med Dem, Mattis, De faar kanske Huset Deres godt styret, men Piker er Piker.

Mattis med ett livlig, med ett hidsig, han vagget flere Ganger hastig med Hodet, det kunde bety hvadsomhelst, men bare ikke ja. Det blev godt styret, svarer han, men nu skal hun reise.

Skal hun reise? Hvorfor det?

Jeg vil ikke snakke om det. De er galne.

Hvad er det hun heter nu igjen?

Maren Salt. Aldrig saa gammel, kanske femti Aar, men galen hun og. Nei nu for Tiden! De gaar og blaaser ut gjennem Næseborerne som Foler.

Det retter sig vel med dere, sier Doktoren.

Retter sig? Det skal Fan heller rette sig! kundgjør Snedkeren ophidset. Det var stukket og svoret! lægger han til.

Doktoren vilde gaa igjen. Disse huslige Affærer i et Haandverkerhjem interesserte ikke Akademikeren og han blev støtt over Snedkerens Utvungenhet,

Digitized by Google

de var ikke Likemænd. Men han hadde et Ærend: Hør, Mattis, sa han, De fik jo falsk Vægt engang hos han der Johnsen paa Brygga?

Hvad?

Jeg spør fordi andre ogsaa kan ha været ute for et og andet fra den Kant.

Nei, svarte Mattis kort og rystet paa Hodet.

Nei, sier De?

Det var ikke hos Konsulen, det var paa Pakhuset.

Og saa visste ikke Johnsen om det, tror De?

Konsulen? Hvorledes kunde han vite om det? Han staar ikke paa Pakhuset.

Fik De virkelig falsk Vægt paa Mel i den Forretningen?

Det var han Oliver. Nei det var ikke nogen anden end han Oliver. Jeg forstaar ikke hvad De spør om dette for, det maa Doktoren undskylde!

Naar vil De hente Skjærmbrættet spør Doktoren og reiser sig.

Straks. Øieblikkelig. Og det kan være tørt til imorgen. Jo det skal være mig en Fornøielse. Værsaagod, denne Vei, Doktor!

Spildt Møie. Der gaar nu denne Mand den samme Vei han var kommet, Doktoren i Staden, en betydningsfuld Person, en Autoritet, der gaar han med en skuffet Mine over en Bagatel, over ingenting. Ogsaa han hadde vel engang hat unge Drømme, hadde tænkt sig høit i Livet, tænkt sig til Tinderne, hans Hud var myk dengang, hans Blod rødt,

Digitized by Google

han var forelsket, han kunde smile, — hvor var altsammen nu? Livet — Livet hadde kastet sig over det og fortæret det! Han var mere og mere gaat op i smaa Ærgrelser og smaa Interesser, Aar for Aar var han blit mere rynket og mere ond; alene med Konen til alle Maaltider, i et tomt Hus, familjeløs, uten Børn, alene med sin Lærdom og sin egen Mislykkethet, nyfiken, sladdervoren og liten. Ogsaa han hadde vel engang hat unge Drømme, det var længe siden, nu var han ribbet, det han hadde tilbake fra fordum var Studenterhyblens Jargon, dens Radikalisme, Fritænkeri og Flaakjæftethet, uten Spor igjen av Ungdommens Skjønhet og Inderlighet selv i Feilene. Han var utartet, hans Sind omlagt, aa det var gaat ham galt, han var ikke nogen mere. Se, nu skulde han spare ihop og faa Regningen fra Johnsen betalt, saa vilde han aapne Forbindelse med en anden Kjøpmand og komme paa Regning der, kanske hos Davidsen, ja netop hos Davidsen som var ny Konsul og likefrem trængte bedre Folks Søkning. En Plan, et Forsæt, værdig en Husmor i Knipe!

Han gaar hjem og finder Fruen ute, han gaar op i Soveværelset og finder Skjærmbrættet helt. Naa, saa hadde det vel taalt at bli væltet, hvad hadde han saa skjændt for? En saa sørgelig og bitter Skuffelse griper ham ogsaa her, et saa uhyre Sinne at han slaar Skjærmbrættet overende og tramper paa det. Lat saa Snedkergutten komme! Nei ikke

Digitized by Google

en eneste Tilfredsstillelse hadde vel hans Liv, ikke en eneste gylden Glæde. Om tyve Aar, om ti Aar var han død, i samme Stund var han glemt.

Han gaar ut igjen, Kontoret kan passe sig selv. Der kommer naturligvis den stakkars Postmesteren imot ham, smaamumlende med sig selv som han pleiet, Doktoren orker knapt at ta til Hatten og gaa ham forbi.

Og der møter han Henriksen paa Værftet, — se nu bare hvor Byen er liten og Menneskene smaa, de faar saa godt Rum efter hverandre i samme Gate, de gaar og læser paa hverandres Rygge. Ikke for det, Henriksen maatte han hilse paa, Enkemanden vilde vente det av ham, og Doktoren kunde under andre Omstændigheter ha slaat paa Betalingen, Honoraret. Det var sandt at si dette Honorar som skulde dække det meste av Johnsen paa Brygga sin Regning. Men nu var Fru Henriksen død, Patienten død, det var et skammelig Uheld, et Slag.

Staar det godt til ellers, er den Nyfødte frisk?

Ja, Gudskelov, han er frisk, han er storartet.

Doktoren forstaar at Henriksen har dette Barn til at dæmpe sin Sorg med, han er blit Enkemand, javel, men han har faat efterlatt denne lille praktfulde Gutten til sin Trøst. Henriksen er ikke slaat helt ned, ikke knust, og Doktoren faar vel endda et Haap om sit Honorar.

Jeg gaar med Dem hjem og ser paa Barnet, sier han.

Digitized by Google

Henriksen glad og taknemmelig: Aaja om Doktoren vil det!

Det gjør jeg, stjæler denne Halvtimen fra Kontoret og gaar med Dem. Og ellers, Henriksen, De selv er i bedste Velgaaende?

Ja Tak, Doktor. Jo jeg vet ikke andet.

Naturligvis. Som et Fjeld. Sa hun ikke noget Deres Kone før hun døde? Hadde hun ikke et eller andet intimt at tale med Dem om? Det pleier de at ha.

Nei, svarer Henriksen og ryster paa Hodet. De mener at hun bad mig passe paa Børnene, passe paa den Lille? Nei.

Naar de dør har de Trang til at be om Forlatelse for et eller andet, de kan i Hemmelighet ha gjort noget galt, ja gjort et Feiltrin eller slikt. Døende har iblandt bedt mig om at bære deres Bønner frem.

Neida. Aanei. Og hun hadde desuten ingen Ting at be mig om Forlatelse for, saa langt ifra. Jeg var desværre heller ikke tilstede.

Hun vilde ha hat Presten, hørte jeg?

Uten Skygge av Mistanke svarer Henriksen: Ja hun vilde vel ha hat Nadværen.

Gutten er stor og herlig, rigtig et Æmne til noget, vokset har han ogsaa skjønt han bare blir flasket op, en Skrikhals og Sinnatagg.

Men han har brune Øine, sier Doktoren.

Ja er det ikke mærkelig! svarer Henriksen. Nu

Digitized by Google

gik hun i alle disse Maaneder og ønsket brune Øine paa dette Barnet ogsaa likesom paa det forrige. Bare Gud vilde gi det brune Øine, det er saa nydelig pent! sa hun. Og saa fik hun sit Ønske opfyldt.

Det var jo bra det da ialfald! sier Doktoren med et skjevt Smil.

Men Henriksen tok det likefrem: Ja ikke sandt! Aa det var vel saa laget! Et Glas Vin, Doktor? Kanske en Pjolter?

De gaar ind i Stuen og sætter sig ned med hver sin Pjolter, og Henriksen han tar straks to. Han taler om Konen, om sin Ensomhet, den var ikke til at bære. Det gik an om Dagen under Arbeidet, men naar Natten kom, Natten —! Han er yterst venlig og opmærksom mot sin høitærede Gjæst, efterhaanden endog taknemmelig for Hjælpen — ja for al den Hjælp som han hadde ydet.

Det stod desværre ikke i min Magt at hjælpe bedre, svarer Doktoren.

Ja men det sier jeg bent ut at De gjorde hvad De kunde og var jo her mange Ganger og saa til hende og skrev Recepter. Vi gjorde alle hvad vi kunde, den Trøst har vi at hun manglet ingenting fra vor Side. Men saa var vel Tiden hendes kommet. Ta en Pjolter til, Doktor!

Jeg vet ikke. Jo siden De sier det.

Henriksen straaler op. Det er mig en Ære, virkelig en Ære for Huset, min Kone skulde ha levet! Og nu vil jeg gjærne at De skal sende mig en Reg-

Digitized by Google

ning, Doktor, en ordentlig Regning. Jo det vil jeg. Eller om De vil si mig det nu, bare Summen, det er nok.

Det kan jo være til senere engang.

Aa alt som bare kunde gjøres det blev gjort, det er vor Trøst! mumler Henriksen hensunken. Jo, jeg vil virkelig — lat mig like saa godt med det samme —

Henriksen op og aapner Chatollet, han kommer tilbake med en Seddel, en diger rød Seddel, og rækker Doktoren den: Denne her, om De synes saa! Passer det nogenlunde, er det nok?

Doktoren er aldeles ikke pengegrisk, ikke havesyk, det han har tjent har han brukt og mere til, brukt det til Mat og Drikke, til „Nytelse", han er ikke værre Mand end at han blir generet over den store Pengeseddel, det er en Gave, han svarer: Det er formeget, jeg skal ikke ha saa meget, Halvdelen!

Henriksen ryster paa Hodet, han er rummelig og godhjærtet, han vil vel ogsaa vise sig værdig til Doktorens Tak: Ta den, Doktor, den er fra hende og mig. Og saa snakker vi ikke mere om det!

Jeg skal komme her naarsomhelst, Henriksen. Til den Lille. Nat eller Dag.

Doktoren gik hjemover som en ung Mand. Hvad var sket? Jo han hadde følt sig værgeløs og sat nu pludselig inde med et Vaaben: Værsaagod, Hr. Johnsen paa Brygga, De har sendt mig en Regning, jeg hadde glemt den Bagatel, her er nu en gul Seddel fra Postkontoret paa et Pengebrev til Dem!

Digitized by Google

Jo han var glad, men det blev ikke til Omvendelse med ham, ikke til Bølgegang og Krise av Taknemmelighet. Livet var uforandret, Fienderne de samme som før, et Tilfælde hadde sat ham istand til at hovere over dem tomt og dumt og han vilde ikke gi Avkald derpaa. Han kunde gaa indom Johnsens Krambod nu og avgjøre sin Skyld til Berntsen, men gjør det ikke, derimot gnider han sig i Hænderne over et passende ondskapsfuldt Brev som han agter at svøpe Pengene ind i naar han sender dem.

Han skulde bra gi Avkald paa det! Se der er nu en av de Brunøiede igjen, det kryr av dem i Byen! Han stanser Gutten og spør ham ut: Er det ikke du som pleier at være med Fisk hos mig?

Jo før saa.

Har du sluttet med at fiske?

Ja.

Hvad gjør du nu?

Jeg — jeg skal gaa tilsjøs.

Men hvad gjør du nu? Du er saa uvasket.

Jeg er hos Smeden akkurat nu, men.

Men det har du ikke Lyst til? Nei gaa tilsjøs du! Hvad var det du hette nu?

Abel.

Si til Far din — til Far din derhjemme — at han kommer paa Kontoret mit en Dag. Jeg har noget at snakke med ham om.

Digitized by Google

XVI

Naa, uvasket har nu Abel været al sin Dag, men naturligvis er han ikke blit hvitere hos Smeden.

For en Urimelighet det vel var netop av ham at staa i Smie, at være ankret til et Lergulv, at blaase med Bælgen og slægge Jærn paa Kommando av en ørliten dansende Forhammer! Men noget skulde jo Abel gjøre, han var for længe siden konfirmeret og var blit en stor og stærk Fyr. Og saa en Dag ropte Smed Carlsen ham ind i Smien: Se her, kan ikke du ta den Slæggen og slaa nogen Slag til mig!

Abel slog, det var i Grunden morsomt at staa her og bruke Magt, at tukte ut Stjærner av det gloende Jærn. Han slog til Middags, saa tok Smeden ham ind og gav ham Mat.

Jeg har nu dette Arbeidet som det haster med, sa Smeden, kan du hjælpe mig i Eftermiddag og?

Det kan jeg godt, sa Abel.

Da Kvelden kom fik han Mat igjen og da han skulde gaa en Krone. Du har været en dygtig Kar, sa Smeden, du kunde vel ikke komme imorgen og?

Jo, sa Abel.

Digitized by Google

Han avgjorde det paa egen Haand. Hans Avgjørelser faldt altid paa ham selv — enten han nu hadde dette Træk fra sin Far, fra Oliver, eller han hadde lagt sig til det ved at faa gaa og raade sig selv gjennem hele Opvæksten.

Han blev hos Smeden en Uke.

Hvor er du henne nu for Tiden? spurte Farn.

Hos Smeden. Jeg faar Kosten og en Krone om Dag.

Du Abel, du Abel! sa Farn, og det var ikke frit for at det rørte sig litt Stolthet i Kryplingens Hjærte. Vil du være hos Smeden for godt?

For godt? Nei. Bare mens han har alt det Arbeidet.

Men Smed Carlsen fik det travlt i ukevis, i maanedsvis, aa saa meget at smie og gjøre istand og faa unnagjort, og Abel maatte være. Ikke saa at han fæstet sig i Lære og glemte Sjøen, men han hadde det i Grunden godt hos Smeden og tjente til ordentlig Mat og Klær; han trængte begge Dele.

Det var et venskapelig Forhold mellem Smeden og Smedgutten, stundom satte de sig midt under Arbeidet og røkte en Pipe, idet Smeden skyldte paa at han kjendte sig ussel og ikke orket at drive saa haardt. I det hele tat hadde Abel et Indtryk av at det ikke hastet med det Arbeidet som nu var igjen; det kom rigtignok nye Ting til nu og da, men ikke flere end at Mester kunde greie dem alene. En Kvæld sa Abel om han skulde komme igjen? Sme-

Digitized by Google

den hadde ikke hørt saa galt, det hadde jo aldrig hastet saa med noget Arbeide som netop med Morgendagens!

Mester var Enkemand med voksne og gifte Børn, han var Bror til Politi-Carlsen. En Mand som arbeidet trutt og klarte sig fra Dag til Dag, mere hiket han ikke efter, slik hadde han drevet sin lille Smie i halvanden Menneskealder. Han hadde en Datter som var blit Enke til at styre sit Hus. Undertiden fortalte han om sine Oplevelser, bare Smaating, Hverdagens Hændelser, men da han aldrig hadde forlatt sin Smie og sin By hadde hver Bagatel en overdreven Betydning for ham. Hvorfor han ikke hadde drevet stort med Svender og Læregutter? Det hadde han ikke brydd sig om, ikke hat Midler til, ikke Hus til, ikke engang Smie til. Den store Børneflokken han efterhaanden fik hindret ham ogsaa i at slaa for stort paa. Tænk dig, fem Piker, sa han, fem Stykker bare av det Slaget! Og saa desforuten to Gutter! Saa hadde de jo Smed ute paa Landet ogsaa, netop paa Veien til Byen, han greide alt Bondearbeidet med Hestesko og Ploger og Ljaaer. Carlsen han var Bysmed og smidde smaa huslige Ting til Familjerne og undertiden — saa som nu da han maatte faa Abel til Hjælp — grovere Saker til Skibsbruk.

Aaja hvad skal Mennesket staa efter! sier Carlsen. Jeg har hele Tiden slaat mig igjennem — med den dèr! lægger han smilende til og viser til Ham-

Digitized by Google

meren. Mere trænger jeg ikke og mere er jeg ikke værdt. Om saa eller saa længe skal jeg dø, akkurat som Far min døde og som Børnene mine vil dø. Saa maatte jeg ha forlatt alt sammen allikevel om jeg hadde hat meget. Adolf han seiler, han er gift i England og skriver at han tjener bare saavidt til Familjen og kan ikke avse noget at sende hjem; jeg svarer hver Gang at jeg skal heller sende ham litt hvis han trænger. Saa seiler han og seiler og om saa eller saa længe skal han ogsaa dø. Jada, Abelmand, alle saa skal vi den Vei. Ser du, Adolf han var den mindste, det er atten Aar siden han seilte ut og siden har han ikke været hjemme. Atten Aar det er en lang Tid, det er før dine Dager, og han kjøpte endda Skibskisten av Far din. Seiler og seiler, og saa tilslut er det at lægge op! Det er rart at tænke paa, han var saa liten da han laa her i Smien hos mig og rotet, jeg synes ikke det er længe siden.

Smedens Røst klikker litt, han reiser sig og gaar bort til Bænken og stirrer paa det ugjennemsigtige Vindu. Hm! kremter han og gjør sig morsk: Egentlig saa skulde jeg nok vaske disse Ruterne en Dag, spøker han. Eller, hvad synes du, Abel? Det er vel en firti Aar siden de saa Dagslyset!

Saa ler han og kommer og sætter sig igjen: Jajaja san! Og den ældste Gutten min han er omkring i Landet paa alskens Arbeide. Han var slik at han ikke vilde ha noget fast at gjøre, men gaa fra Sted til Sted; det kan kanske være bra nok det og, men

Digitized by Google

jeg vet ikke. Han er aldrig hjemme, nei han er saa egen, han har faat i Hodet at han ikke vil komme hjem før han har mange Penger og kan bygge paa Stuen vor og hjælpe os iveiret: Gutten er nok blit mere og mere forstyrret i det Fremmede. Iveiret — mener han at vi skal flyve? Jeg maatte bare ha faat snakket med ham en Times Tid! Men Søster hans træffer ham iblandt, hun som er hjemme hos mig, hun træffer ham iblandt, de er slike gode Busser, han spiller paa Mundspil til hende. Han var en Mester til at spille paa Mundspil da han var liten, og nu er han endda bedre, hører jeg. Er det ikke rart at tænke paa os alle sammen: nu traf Søsteren ham nylig og han spilte paa Mundspil, men han var saa skjægget at hun næsten ikke kjendte ham og han hadde faat adskillig graat Haar alt. Men nei han vilde ikke komme hjem før han var blit Pengemand, vi skulde ikke se ham! Det er aldeles et Slags Forstyrrelse. Og saa ruslet han da her i Smien han og engang og banket med Hammeren og bar paa Jærnstykker og pratet med sig selv. Det er ikke længe siden, synes jeg, nogen Aar. Og hvorhelst du saa ham her i Gaterne saa kunde han ta op Mundspillet av Lommen og spille litt. Og Mor hans mens hun levet hun stak jo ofte til ham en ekstra Matbete fordi han vokste saa stærkt, og naar han fik et nyt Klæsplagg saa kom han med den lille Haanden sin og takket os. Hm!

Smeden hopper op og faar det travlt: Nei dette

Digitized by Google

gaar ikke an; er du paa Styr, Abel! Hehe, jo vi er flinke Gutter! Ta og blaas igjen!

Han spøker og later som han er noksaa lystig, men han er vel alt andet, gammel og træt, let rørt, utslitt. Han hadde ingen Kræfter, Abel ikke ældre end han var kunde løfte den dobbelte Vægt og holde ut Dagen igjennem. Hvad som hjalp den Gamle var Haandlaget, Øvelsen, han hadde en let Maate at arbeide paa; men ofte kunde han stirre med sine matte Øine paa et tungt Tak og kvie sig for at ta fat.

Aanei han var nok ikke lystig. Han hadde heller ikke den største Glæde av sine Børn, ikke av dem alle. En av hans Døtre var i sin Tid godt i Folkemunde, hun som var gift med Kasper, han som for hendes Vidløftighets Skyld maatte forlate Sjøen og ta sig Arbeide paa Værftet. Nu var baade hun og Snakket om hende stilnet av, men for mange Aar siden mens Manden seilte da forlot hun Hjemmet og seilte hun og, seilte uvørent, seilte gladelig. Aa hun var en Fole. Baade Manden og kanske endda mere hendes Far hadde dengang alles Medynk.

Og allikevel — det er saa langt fra nogen trøsteløs Tilværelse Smed Carlsen fører, han har det han trænger og endda tilovers, han er tilfreds med sin Lot. Om Kvælden takker han Gud for den Dag som er gaat, er forundret over at den er gaat saa utmærket, at intet galt skete. Hvor let kunde de ikke ha hat et Uheld! Bakefter kan han spase stille og smaapussig med sin Datter: Ja vi har sandelig faat unna-

Digitized by Google

gjort meget Arbeide idag vi to Karer, men hvad har du? Jeg ser ikke at du har rørt dig her, Stolene staar like hele.

Det ler de av, og Datteren svarer: Ja men jeg har da desværre faat knust to Tallerkener idag.

Var det noget! sier Farn. Paa den Tiden skulde jeg ha knust et Dusin!

Naar de nu er i saa godt Humør saa vaager Abel atter at si om han kan være borte imorgen kanske, om han i det hele tat behøver at komme igjen mere? Men da blir den gamle Smed alvorlig, han ser paa Gutten og synes næsten det er det værste han har hørt av ham: hadde det slik Hast med at gaa midt i det travleste Arbeide, og hvor skulde han hen?

Abel vilde ta Hyre.

Hyre? Men nu saa sent paa Sommeren, imot Vinteren? Til Vaaren var den rette Tiden. Om han ikke ialfald kunde være en Maaned til? For nu hadde de jo disse mange store Arbeider, de skulde kvæsse Hakker og Minebor til Stadsingeniøren, gjøre istand to Dørlaas hos Konsul Heiberg, sætte en ny Staalfjær paa Barnevognen til Henriksens paa Værftet, dreie ny Akse paa Kjærnen til Konsul Johnsens Landsted, smie Alverdens Holdhakker til Maleren som skulde male Kirken. Det var mange Mands Arbeide i lang Tid.

Abel blev.

Aa men Sjøen, det skulde bare mangle at han glemte den! Nu var Kameraten Edevart han var

Digitized by Google

efter siste Tidende i Sydamerika, hadde seilet i et Par Aar alt, og her gik Abel endda paa Landjorden, stod i en Smie! Nei Tak! Ikke for det, helt uten Tillokkelse var det ikke, han blev god og sotet av det, Folk kunde se hvad han gjorde, og det gav ham en viss Agtelse hos andre Ungdommer av hans Alder naar han gik gjennem Byen med klaprende Jærnstænger paa Akslen og var som en Voksen. Og maatte ikke Smaagutterne vare sig og stige tilside for hans Jærnstænger for ikke at bli spiddet!

Saa det var slet ikke saa ilde. Dertil kom at Abel fik nærende Mat til regelmæssige Tider, det kom Orden i hans Søvn, han fastnet i en bedre Levevis. Var det ikke ogsaa svært hyggelig i dette Haandverkerhjem hvor alting var paa Plass, Gulvet var rent og Fuchsiaen stod og blødde i Vinduet! Om Søndagene tok Smeden pene Klær paa og vandret sagte omkring i Byen og Omegnen. Han hadde ikke den Vane at gaa i Kirke, men han var en redelig og religiøs Mand med Tusen Synder som han angret og Tusen Guds Velgjærninger som glædet ham. Alt var ufortjent godt.

Abel træffer ham en Helgedag i Gaten, og bli nu med et Stykke! sier Mester, og hvor skal du hen?

Nei Abel skulde ingen Steder hen, men han gik bare, han var ensom, Lillelydia var helt vokset ifra ham, Lykke paa Reisen, og nu kunde hun ha det saa godt, han saa ikke dit hun var! Edevart, hendes Bror, hadde engang været en god Kamerat, men nu

Digitized by Google

var vel ogsaa han blit stor paa det, han skrev aldrig et Ord til ham og nu var han i Sydamerika. Men hvor skulde saa Abel hen en Helgedag? Hjemme kunde han i ethvert Tilfælde ikke sitte i sine nye Klær og renvasket og med blank Kniv og Slir som han hadde kjøpt; hans Bror Frank var paa de høie Skoler og aldrig hjemme, og Oliver, hans Far, var rodd ut i Skjærene som han uavlatelig gjorde i alle Helger, han vedblev at søke Æventyret. Nei Abel skulde ingen Steder hen. Men han visste om et godt Sted for Hugorm i Utmarken og var nu kanske paa Vei dit for at gaa paa Jagt. Ældre var han ikke endda, Unggut var han endda.

Eller hadde han ventet paa Smeden? Det skulde da være for at visse Folk skulde se ham i agtet Selskap. Det skadet ikke om hun sat i Stuevinduet naar han og Mester gik forbi. Men hun kunde gjøre akkurat som hun vilde med det — hvad var det nu hun hette? Lillelydia? — men han gik ialfald forbi aldeles som Smedesvend og uundværlig for Carlsen ....

Da de har passeret Jørgen Fiskers Stue begynder Smeden at lægge Mærke til at han prater alene, at Abel ikke svarer. Smeden hadde vel ikke med et lynsnart Sideblik opdaget noget i et visst Vindu og faat sit Hjærte i Ulag, men han skjønner at han er for gammelt Selskap for Abel, han smiler til det og sier: Ja nu skal du ha Tak for Følget, Abel, jeg skal denne Vei!

Digitized by Google

Abel efter Hugormene. De var i en Ur, det pleiet at være godt om dem, de laa gjærne og solet sig og var late, Abel og andre Gutter hadde mere end en Gang gjort Jagt paa dem gjennem Aarene. Det var baade Fare og Hæder ved denne Jagt, i Skoledagene stod det endog Ry av den.

Da han var kommet bortimot Uren hører han Sjau og Rop av andre Gutter som alt er der før ham, saa gaar han ikke videre. Nei for det er naturligvis bare pure Børn, Otteaaringer, de er saa dumme. Forstandige Folk sjauer ikke paa Hugormjagt, men holder Pusten og træder som paa Rosenblade.

Hvad nu? Paa den andre Siden av Heia vet han av et godt Ekko og dit gaar han nu for at rope litt. Unggut er han endda.

Her er stille og avsides og ikke en Sjæl. Han roper, ja Ekkoet er der. Men saa er han jo egentlig optat av langt vigtigere Saker end at prøve Ekkoer, han kaster sig ned i Lyngen og gjenoplever Passagen forbi et visst Vindu. Naa, hvad hadde han i det store og hele opnaadd ved det Paafund? Kniven og Nysølvsliren hadde vendt til den rette Siden og briljerte godt, men hadde hun set det? Og desuten kunde Skikkelsen indenfor Ruterne godt ha været en av hendes Søstre og ikke hun selv. Intet var avgjort.

Han blir liggende længe og gjenopleve og gjenopleve Tildragelsen og veie alle Muligheter, stundom isner det av søte Støt i hans Bryst og han kry-

Digitized by Google

per sammen i Henrykkelse, stundom er han haapløs og kaster sig trodsig iveiret og sier høit: Lykke paa Reisen!

Reisen! hærmer Ekkoet.

Han roper: Javel, Lykke paa Reisen!

Paa Reisen! svarer Ekkoet.

Han roper tydeligere og høiere, han staver det for Ekkoet og faar det til at si hvert Ord. Det optar ham en Stund, men i det endeløse kan han jo ikke sitte og underholde sig med denne Pappegøie i Fjeldet, han falder derimot i Fundering over selve Ekkoet, denne Tale uten Mund, en Lyd av Ustemthet, Buktaleri av en Blindbuk som kanske sitter bortenfor Livets Grænser. Han er blit vant til at opta til nødtørftig Granskning baade sig selv og det han møter paa sin Vei, ingen har lært ham det, ingen utfoldet ham, bare han selv. Aa han hadde sandelig mangen koselig Stund med sig selv. Før i Tiden kunde han henvende sig til Farn og spørre om forbausende Ting, og Oliver var jo ikke den Mand som gik avveien for en Drøftelse av dype Spørsmaal, for han hadde været saa meget ute i Verden. Men i det siste og især siden hans ulykkelige Hang til Lillelydia tok rigtig Fart søkte Abel helst Ensomhet og tumlet med Spørsmaalene selv. Smed Carlsen hadde ogsaa virket paa ham, den gamle Mands vise Enfold og Mildhet gjorde ham godt og hans Munterhet oplivet ham.

Bom! roper han som et Skudd.

Digitized by Google

Bom! svarer Ekkoet.

Et Svar saa kort og tonende, det lyder som et usynlig Sprang. Det er forunderlig, han møies grundig med Opgaven, ja den tuller frygtelig med ham, Pokker forstaar den. Han er omsluttet av Gaater og Mysterier, der gaar han ut for muligens at støte paa Hugorm, og aldeles rigtig, saa hører han for Eksempel et Ekko. Ogsaa denne Endevendthet er ufattelig og mystisk, han kunde grublisere til Kvælds over den ogsaa. Aa han kunde grublisere! Det er ikke et Slags Matlyst eller Negersport eller at tjene Penger, det er Pokker heller. Og hvad det nu end er, men Lillelydia skjønner ialfald intet av det, hun sitter vel derhjemme og ser i Vinduet, men hun skulde bare vite hvor dum hun er! Han ser store Sletter med Dyr paa, ser Byer, Skoge, Hav, Uendeligheten, Tidsaldere —

Har han sovet?

Han reiser sig til Sæte og kremter, gjæsper, slaar Armene ut og strækker sig. I det samme dingler noget ut av hans Trøieærme, en mørk Tougstubb med et Gap, et langt Bæst som snor sig lynsnart ind i Lyngen. Ho — her skriker man ikke og holder sig omkring Skjørterne for Mus, man er i et Sekund paa Benene og sætter efter Rømlingen, finder ham, traar ham ned, knuser hans Hode. Gjort.

Aa men hvem saa det? Himlen og Marken, Ingen. Daaden er spildt.

Han løfter Dyret op efter Halen og bærer det

Digitized by Google

med sig, han vil skjænke det til en Maurtuve paa Veien. Det er en rigtig pragtfuld Fyr, brandet, korstegnet, en Skjønhet, aa saa motbydelig. Han finder ingen Maurtuve og han vedblir at slæpe paa det døde Kryp, han møter heller ingen Mennesker, ikke et Barn.

Det begynder at bli kjedelig, det er endda langt til Byen. Pludselig kjender han et Stik i Haanden, i høire Haand som bærer Ormen, og da han ser efter er Haanden hoven og mørk, han var altsaa allikevel blit stukket istad. Og her var man atter ikke en Jomfru som hviner og tar til Taarerne, skjønt ingen i Verden staar og ser paa opfører man sig som den Jærnmand man er: Abel slipper Ormeliket, finder Saaret og gir sig til at suge det ut. Han kan det, han har gjort det før; samtidig løser han Buksesælerne av og surrer Haandleddet med dem. Underlig at han ikke kjendte selve Hugget, nu har han gaat her med Giften i flere Minutter og det blir mere og mere vanskelig at indhente den bare ved at suge. Da han gaar tar han Ormeliket med.

Han kjender nu flere og flere Stik i Haanden, saa det er ialfald en Søndag uten Ensformighet. Nu og da ser han paa denne Haand som ikke vil bli hvitere, paa Saaret, et latterlig litet Hugg som det ingen Stas er ved. Men efterhvert som han gaar og Haanden ikke blir bedre ser han utaalmodig paa den engang til, ordentlig, som for at undersøke om det virkelig er et Saar og at det er hans Saar. Og jo,

Digitized by Google

Feiltagelse er utelukket. Han viser nu mere Tegn paa Interesse for det, og det er ham ikke uvelkommen at et Menneske er synlig et Stykke fremme. Han suger og gaar.

Han lægger Haanden og Ormen paa Ryggen for ikke at forskrække dette Menneske, det er Smed Carlsen som sitter her. Hit er han gaat, her sitter han i Ensomhet paa en Sten med foldede Hænder om en utslukt Pipe. Er du der igjen, Abel? sier han. Jeg sitter bare her og er til ingenting, jeg ser paa alle Verdens Berg og Daler og maa forundre mig, forundre mig. Ser du den Kulten der, Nuten, hehe, en røslig Kar, vil du bare se alt det Fjeld han har hængt paa sig! Aa det er vakkert i Verden! Har du tænkt dig hjemover?

Hjemover ja, nikker Abel. Men saa har han nu denne Orm og har faat et lite Hugg —

Smeden springer op, gammel og forfjamset, skjælvende:

Neineinei —

Aa det er ikke farlig! forklarer Abel.

Men hvor denne Medfølelse gjør godt, ældre er man ikke naar man er Unggut; denne Forfjamsethet og Rædsel hos et andet Menneske til Fordel for en selv er likefrem søt, man svulmer av det og ler for at være Kar, man sier Pyt, at det umulig kan være noget videre, Mester maa derimot være saa snil at surre uhyre stramt om Haandleddet, litt høiere op, saa ja —

Digitized by Google

De gaar hjemover. Jeg har ikke set en slik Hardhaus som du, sier Smeden, og gjør det ikke ondt?

Nei ikke Spor, bare litt.

Abel gjør en Omvei for at finde en Maurtuve som han vet om fra sine Omstreiferdager, og Smeden ryster paa Hodet, men følger. Og fra Maurtuven følger han hjemover, den Gamle er sandelig litt stolt av den Unge, han foreviser ham til en og anden som de møter og sprer en storartet Rædsel.

De kommer ind i Byen og Jørgen Fisker staar i sin Dør. Her skal du faa se Gutten sin med en Haand! sier Smeden forhippet. Abel saa sprængt av Hæder, han stanser ikke ved denne Dør, netop ikke ved denne Dør, men smiler og gaar forbi. Og Smeden roper efter ham og skynder paa: Ja nu gaar du! Og bent til Doktoren! Straks!

Abel i Grunden koldsvettende og syk som en Hund, men løftet tilveirs av Lykke. Se, nu staar nok Mester der og fortæller om ham; visse Folk kan gjærne faa vite hvordan en Jærnmand optræder mot Ormebit.

Var det ikke dig jeg sendte Bud med til din Far? spør Doktoren. Hvorfor kommer han ikke?

Jeg vet ikke.

Si ham at han kommer straks. Ellers blir han hentet. Si ham dèt! Lat os saa se paa Haanden. Fy hvor den ser ut!

Doktoren kan sin Kunst, hver Sommer har han Hugormbit at kurere og aldrig et Dødsfald. Men

Digitized by Google

dette er et særlig ondartet Tilfælde! sier han hver Gang, det gjør Patienten saa stolt, han kan fortælle hvemsomhelst at han har været like ind i Døden. Men her sier Doktoren flere Ganger at det er et meget farlig Tilfælde.

Digitized by Google

XVII

Nei Oliver er ikke den Mand som løper om en Doktor kalder, han betyr mere end som saa. Hans Stilling som Pakhusmand sætter ham i Klasse med de bedre, med Johnsen paa Brygga sine Krambodfolk, ja med Kjøpsvend Berntsen. Og Oliver er kanske endda en Mon fornemmere, han springer ikke paa Loft og i Kjælder for Kunderne, men er stationær. En akkurat høvelig Stilling for en Mand som Oliver.

Han har fundet sin rette Hylde, det gaar briljant at administrere et Pakhus, at bli hilst Goddag og Farvel til, at tjene Kosten og Klærne, at faa Tid til at speile sig og være pen. Ved Siden derav kan han dyrke sine personlige Interesser, han ror ut i Skjærene hver Helgedag og snuser og drømmer og hiker, Gud vet efter hvad, men efter et bedre Liv kanske, et nyt Jerusalem, og han kommer hjem fra disse Utfærder med et eller andet som han har fundet: en Rækvedstok, nogen ulovlige Maaseæg eller det kostbareste og ulovligste av alt: en Klype Ederdun. Aldrig blir han grepet i det, ingen klær en Krypling naken for at finde Ederdun i en Pose paa hans

Digitized by Google

Krop. Og nu har Oliver sandelig samlet meget Ederdun i Aarenes Løp, Spørsmaalet er hvorledes han skal faa den avhændet. Men selv om han aldrig faar den gjort i Penger saa vil han allikevel samle den, denne Varesort kan han ikke se for sine Øine uten at eie den.

Det gaar ogsaa bedre hjemme, Aarene maa ha gjort hans Kone spakere, hun har slaat sig mere paa Hjemmeliv og Kaffe, og Kaffen den kom han forholdsvis billig til; nu behøver han sjældnere end før at snike sig efter hende med en Fiskekniv i Ærmet. Hun vedblev at være ufordragelig mangen Gang, det gjorde hun, hun vedblev at blaase med sine rørlige Næsebor og veire ut i Luften, Petra fik det aldrig godt nok og fik aldrig nok, hun var en ulykkelig Skapning født unøisom, født havesyk, til Forskjel fra Oliver som nøiet sig med det mindre gode, nøiet sig enddog med hende. Det var ingen Tvil om at Petra var et Satans Frø i sit Slags. Aa men saa længe hun ikke flokset — hun flokset jo aldrig, hun overdrev ikke, Uvedkommende fik bare stirre efter hende og hun hadde bare en Gang faat et blaaøiet Barn. Oliver kunde alt i alt være tilfreds, han hadde hende hver Dag at gaa til, han varmet sig ved hende, fik Mat ved Siden av hende og laa i hendes Seng, hun pustet sin Aande paa ham under Søvnen. Se, det var ikke saa lite. Og hun var i alfald hans og ingen andens Kone, saa meget man visste det!

Digitized by Google

Er hun ikke pen? Visst saa, behagelig skapt, med Sødme i sit Væsen, noget naturlig rikt, noget fraadsende — ellers hadde han aldrig tat hende, læg Mærke til det! Men hun er ikke tækkelig ut mot alle Vinde, bare Mattis Snedker hadde været vel avveien skulde Oliver ha været rolig. Mot alle Vinde, hun? Petra som kunde gi selve Scheldrup Johnsen en Kindhest! Som om hun indbydde hvemsomhelst og sa: Kom nu og lat os være litt yppige og lastefulde og bundløse! Nei, nei, ikke Spor! Hun var heller som en Altertavle, Herren fryde mig, om Søndagene gik hun med et Guldkors som hun hadde tusket sig til og bar i Fløils Baand om Halsen. Og ingen faldt paa noget saa ravgalt som at hun kunde faas i Haandkjøp. Ikke Spor.

Petra var paa sin Maate den rette Kone for ham, for Oliver, han ønsket sig mangen Gang ingen anden. Det blaaøiede Barn? Javisst var denne lille Pike en Strek i Regningen for ham, aa i nogen Maaneder holdt hun hans Mistanke luende; men bløtagtig og feminin som han var blit kunde han ikke i Længden holde Stand mot Barnet, det daglige Liv førte Smaapiken altfor ofte ind paa ham, naar ingen anden var tilstede maatte han vugge hende. Og hans Mistanke blev saa at si snytt, han hadde ventet sig en Hestenæse i det lille Ansigt, men Piken vokste op og blev mere end almindelig pen av Næse. Pokker forstod det. Han drøftet i sin Tid Saken med en og anden: at han pludselig var blit Far til et

Digitized by Google

blaaøiet Barn, og de andre Børn hadde brune Øine, hvorledes var det at forstaa? Han fik undvikende Svar, Jørgen Fisker blev ikke det Slag forundret, man kunde se rarere Ting, forøvrig var mangt skjult i Naturen.

Oliver er da efter Omstændigheterne en noksaa lykkelig Far. Det vilde sikkert bli noget av slike Børn, det var ikke mange som hadde dem bedre, og naar han blev gammel og utslitt paa Pakhuset vilde hans Børn være voksne og hjælpe ham igjen. Abel ventet han sig ikke stort av kanske, men Frank — aa Frank han gik paa høie Skoler og blev lærd og vilde faa en stor Post med Tiden. Han var alt Student og studerte og studerte videre.

Endelig en Ting til: det var ikke avveien at Johnsen paa Brygga var Dobbeltkonsul, Oliver satte nogen Ære i det. Det var tale om at ogsaa Gryn-Olsen vilde skaffe sig Pakhusmand bare for at være stor, og at Martin paa Heia, den gamle Fisker, gik og lurte paa Stillingen. Værsaagod, ta den bare, ogsaa Gryn-Olsen er Konsul og rik Mand, kanske endog god at være hos. Men er han to Ganger Konsul? Hehe. Martin paa Heia, du rækker akkurat Halvdelen, men værsaagod!

Saa gaar Dagene og Aarene og Oliver han lever som han bedst kan og vandrer sin Vei som om han ikke er videre enbenet. Han har i atten Aar spillet Menneske saa godt han kunde, saa godt som nogen, bedre end nogen.

Digitized by Google

En Lørdags Kvæld koster han Klær og Sko og gjør sig færdig til at gaa hjem. Han viser en gaatefuld Varsomhet i det siste, hvad han nu gjør det for, men han kikker ut paa Gaten, og da han ser Doktoren i Farvandet trækker han sig tilbake og venter. Hvorfor undgaar han Doktoren som alle andre holder det for en Ære at bli stanset i Gaten av?

Doktoren driver frem og tilbake med Postmesteren som han ellers altid rømmer for, driver op til Davidsens Krambod og tilbake igjen, flere Ganger, Oliver er indespærret. Gaar Doktoren og likefrem lurer paa Kryplingen? For han kan vel ikke personlig søke ham i et Pakhus? Oliver hører Stubber av Postmesterens Tale og skjønner ikke et Ord, Doktoren skjønner vel alt, men han synes ikke at høre opmærksomt efter, nei da synes han snarere bare at bruke Postmesteren som Paaskud til at faa gaa her og lure. En utækkelig Maate.

Det har altsaa hændt Oliver dette mærkelige at han to Ganger er blit budsendt av Doktoren, og han skjønner kanske ikke Meningen dermed. Eller hvorledes? Han har faat et Kvindfolks Nyfikenhet og Lurhet: han undres paa om det ikke har nogen Forbindelse med Konsul Johnsen. Han har prøvet sig frem, han har i Ydmyghet ordet det til Konsulen: at han var en ringe og ulærd Mand, Doktoren vilde ha ham paa Kontoret, hvad skulde han gjøre med det?

Konsulen avviser det straks med en forundret Latter og sier: Hvad vet jeg om det! Men pludselig

Digitized by Google

tænker han sig om og spør: Har han sendt Bud efter dig?

To Ganger.

Saa. Hvad vil han dig?

Det vet jeg ikke.

Bryd dig bare ikke om det!

Hvorpaa Oliver har handlet derefter og ikke brydd sig om det.

Men nu gaar Doktoren herute og synes at gjæte paa ham.

Doktoren morer sig visst ikke, bare nu og da blander han sig i Talen, det er især naar de møter nogen som han vil gjøre sig til for, da gir han Postmesteren et godt Spørsmaal at svare paa. Dersom Oliver hadde skjønt noget kunde han ha nytt godt av følgende Samtale:

Det var dette med Avkommet. De svarte ikke paa det.

Jeg gjorde mig kanske ikke forstaaelig, sier Postmesteren. Er det ikke saa at naar Forældrene faar sine Børn store saa er det ikke længer dem de bryr sig videre om, men deres Børn igjen, Børnebørnene? Dette skulde tyde paa en nedlagt Linje i Mennesket, den endeløse Fortsættelse.

Paa den anden Side: er det ikke litt sorgløst av denne nedlagte Linje at late Børn ustanselig fødes til den usleste Tilværelse, til Sult og Frost og daarlig Opdragelse, til Skam og Undergang? Fødtes de endda alle i gode Hjem!

Digitized by Google

Jeg vet ikke om Spørsmaalet kan stilles slik, svarer Postmesteren. Det kan jo være at man fødes til den Skjæbne man i tidligere Tilværelser har optjent. Det er noget som tyder ogsaa herpaa: somme Børn kan opdrages i de bedste Hjem og vanarte, andre Børn kan fødes i Forkommenhet og bli prægtige Mennesker, de opdrager sig selv. Det er vel ikke Mangel paa slike Tilfælder endog her i Byen. Livet er en Sammenblanding, et eneste Virvar av slike Tilfælder, vor Logik strækker vel ikke til at forklare dem.

Jo lat os bruke Logik, ellers blir jo alt Vaas, undskyld. Nu gik De netop og sa at Børn fra de bedste Hjem kunde vanarte. Rigtig. Men paa samme Tid hadde de i tidligere Tilværelser optjent sin Skjæbne. Hadde de da optjent og fortjent at fødes i gode Hjem?

Hvorfor ikke? Det er vel ikke sagt at gode Hjem og timelig Velvære er det bedste, at Livet uten Pinsler er det bedste. Se til den anden Kant: somme kan likefrem opretholdes og næres av Lidelse, kan finde sin Lykke i Lidelse.

Doktoren kunde ikke holde et Støn tilbake, det var tungt at gaa her og være høflig stik imot sit eget Bedste. Han saa paa sit Ur, han vendte braat om til Davidsen igjen og tok nogen rasende Skridt, men Postmesteren hang med. Da de kom tilbake hadde de skiftet Emne, Postmesteren holder social Tale:

Naturligvis er det den arbeidende Middelstand

Digitized by Google

som hindrer Livet fra at utdø, jeg forstaar ikke at nogen kan motsi det. Det er bare ikke Massen, skjønt det er den som sier: vi Arbeidere. Aa Massen den har lært Kunsterne, den kan læse sit Skraldeblad og har faat det Tankeindhold som den behøver. Vi Arbeidere. Menes dermed Bonden, menes Fiskeren? Ikke sandt, det menes ingen anden end Industriarbeideren. Det er han som brøler. Husker De, Doktor, at De og jeg har oplevet den Tid da det ingen Industriarbeider var hos os, men hver Stue hadde sin Industri? Livet var ikke den Gang travlere end at vi fik Stunder til at holde Helg, det var ikke fattigere paa Mat, ikke rikere paa Sorger, Levesættet var enklere, Tilfredsheten større. Saa tok Mekaniken Herredømmet, Masseproduktionen begyndte, Industriarbeideren opstod — til Gagn og Glæde for hvem? For Fabrikanten, for Arbeidsherren og ingen anden. Han vilde tjene flere Penger, han og hans Hus skulde nyte av en større jordisk Luksus, han trodde ikke han skulde dø —

Nei hør nu, smiler Doktoren, satte han ikke mange Folk i Virksomhet, skaffet han ikke Brød til hungrige Munde?

Brød? De mener Penger til Brød. Han satte dem til Fabriksarbeide — mens Landets Jord ligger udyrket. Det var det han gjorde. Han lokket Ungdommen bort fra dens naturlige Plass i Livet, og utnyttet dens Kræfter til egen Pengefordel. Det gjorde han. Han indstiftet en Fjerdestand i en Ver-

Digitized by Google

den som hadde for mange Stænder før, en hel Klasse av Industrifolk, Livets unødvendigste Arbeidere. Og saa ser man da hvad for et menneskelig Vrængebillede en slik Industriarbeider blir naar han har lært Overklassens Kunster: han forlater Baaten, forlater Jorden, forlater Hjem, Forældre, Søskend, forlater Kreaturerne, Trærne, Blomsterne, Sjøen, Guds høie Himmel, — han faar istedet Tivoli, Forsamlingshus, Kneipe, Brød og Cirkus. For disse Goder vælger han Proletarlivet. Hvorpaa han brøler: Vi Arbeidere.

Altsaa ingensomhelst Industri?

Saa? Var det ingen Industri før?

Men altsaa ingensomhelst Fabriksdrift?

Hvad skal man svare. Vi kan tænke os nogen faa Undtakelser.

Ser man det!

For Eksempel Fabrikation av Vindusglas.

Hahaha.

I varme Egne er denne Vare unødvendig, men i vort Klima trænger vi den. Det var det jeg mente.

Ja kjære, sier Doktoren, De skal ikke gjøre Undskyldning for at vi Mennesker blandt andet trænger Vindusglas.

Postmesteren var saa hjælpeløs stundom, saa lite flink, han utsatte sig for at komme i Knipe. Ved en Leilighet brukte han Talemaaten: De siste skal bli de første. En ung Kandidat, Sorenskriverens Fuldmægtig, kom netop forbi, og Doktoren spurte da

Digitized by Google

maliciøst, ja som om det var ham en Gaate: Men i Alverden, hvad skal de første bli da? Men Postmesteren svarte i god Tro: De første skal bli de siste.

Hahaha, lo Doktoren igjen. Det var Pokker, sa han. Si mig Postmester, hvorledes kan De altid være saa lykkelig i alt?

Postmesteren skjønner vel nu at han blir hat tilbedste og svarer: Ikke altid og ikke i alt! Saa blev han taus.

Det maa være Vane, sier Doktoren. De kan ikke undvære Lykken. Vi andre som er av denne Verden vi maa leve den foruten. Naturligvis er det Vane.

Postmesteren var taus. Doktoren maatte atter ty til Spørsmaalet om Avkommet for at faa ham paa Glid. Og her var det at Postmesteren ikke vilde late sig trampe paa, men gjorde uventet Holdt: Var det De, Doktor, som nævnte Kjærligheten? Hvad forstaar De ved den? De skulde sagt Driftsliv, dyrisk Funktion, De skulde sagt Liderlighet, aa men ogsaa den saa klok, saa præventiv, saa barnløs som mulig.

I Alverden! utbrøt Doktoren forundret. Saa blev han den overlegne Mand igjen og gad ikke diskutere. Han saa paa sit Ur. Pludselig var Postmesteren ikke til for ham, han ropte ind i Pakhuset: Kom herut, Oliver, jeg vil tale med dig.

Som om Oliver kom bare en Doktor kaldte. Han

Digitized by Google

sat i sit Skjul i sit Pakhus til Doktoren var borte, saa stængte han og gik.

Han skulde allikevel ikke undgaa dette Møte, Doktoren passer ham op i første Tværgate, tar endog med en Finger op til Hatten og ændrer hele sin Tone: Godkvæld, Oliver, det var bra jeg traf dig, kan du følge med paa Kontoret litt?

Oliver fulgte, enten han nu gav efter for sin Nyfikenhet eller han vilde ha en Ende paa det.

Har du noget imot at jeg undersøker Hoften din? spør Doktoren.

Hvorledes —?

Det er paa Videnskapens Vegne. Du er et godt Objekt. Klæd av dig.

Oliver nølet.

Det skal være snart gjort, fem Minutter er nok, to Minutter. Jeg vil se paa Hoften din, har du aldrig ondt i den?

Nei.

Ja lat mig nu se.

Nei det vilde ikke Oliver. Det var Lørdags Kvæld, han skulde hjem.

Hvad var det for Tøv, to Minutter.

Oliver vægret sig. Aanei, saa langt, men ikke længer. Rigtignok hadde vel Doktoren en høi Agtelse i Byen, men Historien med den svenske Matros hadde nu ikke øket den, langtfra. Imidlertid vilde vel Oliver ha adlydt ham og klædt sig av, men han

Digitized by Google

syntes rædd for det, han maatte ha en særlig Grund til at undslaa sig. Hvad gik av ham? Han hadde faat sit lure og onde Uttryk, han saa langsomt paa Doktoren og sa: Nei det gjør jeg ikke.

Du er en Tosk, sa Doktoren. Skjægveksten din blir ogsaa borte, hvorledes kan det ha sig? Du blir fet og snau som et Kvindfolk.

Det er ingenting som feiler mig, sa Oliver.

Det var netop det jeg vilde undersøke. Du skulde ikke tape paa det, jeg vilde bringe noget paa det rene, Underlivet, det er gjort paa et eneste Minut.

Nei det gjør jeg ikke.

Doktoren opgav det ikke: Hvorledes blev du skadet dengang?

Jeg fik en Trantønde i Fanget.

Det forstaar jeg ikke.

Den slog mig ned og knuste Benet. Saa blev det avsat.

Lat mig se hvor høit op det er avsat?

Oliver viste med Haanden.

Nei ta av Buksen, mener jeg.

Nei, svarte Oliver for tredje Gang, det gjør jeg ikke.

Doktoren sa — og han gjorde sine Ord dype og værdifulde: Som du vil. Jeg tænkte forresten bare at hjælpe dig.

Oliver vandrer hjemover, det er blit sent, han hører alt Musiken fra Dansehuset efterdi det er Lørdags Kvæld. Han kommer i Tanke om at han

Digitized by Google

kanske ikke er pen nok til at passere de stasklædte Gutter og Piker som pleier at samles utenfor, saa gjør han heller en Omvei. Maken til Træf — der staar jo Petra og taler med ingen anden end Mattis Snedker. De er yterst ivrige, Snedkeren ser endog grovt lidenskapelig ut, og atter engang skal da Oliver ha denne Syl gjennem Hjærtet, han begynder at tygge mens han gaar. Der faar Mattis Øie paa ham og trækker sig tilbake, han stiger ind i sit Verksted. Det gjør han ogsaa klokt i, at trække sig tilbake, at forsvinde, for i denne Stund kommer Oliver imot ham og tygger. Petra gjør ogsaa klokt i at bie paa sin Mand, hadde hun et Øieblik tænkt at flygte som en Hind vilde denne Mand ha kaldt hende tilbake med Tordenrøst, vilde Ægtemanden.

De gaar Side om Side, Oliver tier og tygger.

Petra skjønner vel at et Uveir er nær, hun griper Offensiven og mumler: Hm. Det er en Tilstand.

Ja, sier Oliver ogsaa, det er en Tilstand. Og nu vrænger han Øinene over paa hende.

Med Mattis, mener jeg. Du har vel hørt det? spør hun.

Hørt hvad? Han har intet hørt, men er bare opfyldt av sit og svarer: Det er du som skal faa høre.

Hvad gaar du og murrer for, sier hun uskyldig og sorgløs. Naa, saa har du ikke hørt det?

Det maa være noget særlig, Nyfikenheten faar Overtaket hos ham, Sylstikket i hans Hjærte kjen-

Digitized by Google

des mindre vildt, han spør: Hvad er det du gaar og vil indbilde mig?

Saa er det Petras akkurat nøiagtige Øieblik at være kostbar, hun er endog litt saaret og sier: Jeg skal visst ikke indbilde dig noget. Jeg skal tie.

Oliver maatte slaa helt om og begynde at tigge før Petra gav efter. Aa men Nyheten er jo altfor god til at hun ikke vilde være Førstemand til at fortælle den, Petra kan ikke mere: Det er Maren, sier hun.

Hvad er det med hende?

Maren Salt.

Ja, hører du.

Ja hun er blit liggendes. Hun har faat Barn.

Oliver visste vel ikke rigtig hvorledes han skulde ta denne Nyhet, men han var ialfald snytt for et kraftig Opgjør med sin Kone igjen. Halvt ærgerlig sier han: Saa var det slikt du stod og præket med han om.

Præket? Han kom saavidt utenfor Døren og sa det. Han er aldeles forstyrret.

Det er tilpas til han.

Ja du tror nu vel ikke at det er han Mattis som er Far?

Naa, det vet du?

De kjæklet om det, de blev Uvenner om det. Naar ikke Mattis var Far saa visste Oliver endda mindre hvorledes han skulde ta det. Men i alle Fald var det Lørdags Kvæld og sent, Oliver var sulten og

Digitized by Google

unaadig, han tænkte bare paa at komme hjem. Da han endelig fik Mat og endog meget Mat blev Livet lysere for ham, han lo og spurte Petra nærmere ut om Mattis, hvad han hadde sagt, hvorledes han hadde tat det.

Petra fortalte. Hun var vel tilfreds med at Uveiret var drevet over, hun blev i godt Humør hun og, det manglet ikke, hun hærmet efter Mattis og hadde ham tilbedste: Mattis hadde hele Tiden forlangt at Maren skulde ut av Huset før hun blev liggende, men Maren hadde drygd med det og løiet ham fuld, at hun ikke ventet sig paa længe endda. Saa i Nat hører han Barneskrik i Huset, Mattis op og rænder til Gjordmor, rænder til Doktor. Doktoren sier tvilende: Maren Salt, er hun ikke en firti, femti Aar? Det er vel ikke mulig? — Mattis hadde svaret: Tror De da at det er mig som har faat Barnet? — En du sikker paa at der er et Barn? spør Doktoren. — Det skriker ialtfald, det ligger der. Kom og se.

Petra ler og Oliver og Bedstemor ler, endog begge Smaapikerne skjønner godt Mattis Snedkers Latterlighet og kan ikke holde sig alvorlige. Dere skulde ha set han Mattis, sier Petra. Han stod og smaahoppet og snøste med Næsen, han var fortvilet over at han ikke hadde faat det gamle Kvindfolket paa Dør i Tide. De sier hun er mellem firti og femti, men hun er mindst seksti, ropte han, og er slikt menneskelig? Gaa og vifte med Næseborene akku-

Digitized by Google

rat som med Kaninører naar hun er i Støvets Aar og Alder.

Saa hadde Petra været indful og sagt: Ja du gjør vel bedst i at ta hende, Mattis. — Ta hende? skrek han ut. Jeg? Hvad skulde jeg ta hende for? Jeg mener Fan. Og dersom at den Dagen kommer at jeg forandrer mig saa er det saa meget du vet det at det blir ikke med en Tauskjærring. Det er stemplet.

Hele Huset lo.

Men som for atter at bringe litt Værdighet tilveie fatter Oliver sig, og sier: Men var nu alt dette noget at staa og skravle med en fremmed Mandsperson om midt paa Gaten?

Petra er trygg nu: Nei jeg kunde ha gaat ind til han, men jeg vilde ikke gjøre det, svarer hun.

Det skulde du bare ha prøvet.

Hvorfor ikke? Han er saa rar og enfoldig, det findes vel ingen rarere end han Mattis. Jeg er viss paa at dersom at nogen var gift med han saa kunde hun ha faat Barn paa Barn omfremt han. Han vilde ikke ha forstaat nogen Ting.

Det vilde du ha likt .... Gaa og læg dere, Børn, skriker han pludselig til Smaapikerne og faar dem bort. Selv Bedstemor forlater Stuen. Ja det vilde du ha likt, gjentar han.

Jeg? svarer Petra, er det værdt at nævne mig!

Du synes vel du har faat for kort Kjætting, du faar ikke svinge vidt nok paa Havnen.

Jeg? ler Petra og hehehe, ler hun. Nei jeg har

Digitized by Google

faat en Mand som kan ha mig i Kikkerten. Det vet jeg visst.

Oliver ser mistænksomt paa hende, om hun kanske driver Spas med ham, han lager sig til et olmt Opsyn.

Petra svøper ham om en Finger: Men forresten, sier hun indsmigrende, forresten saa skulde du være Menneske og late mig gaa litt mere dit jeg vilde. Det skulde du, Oliver. For du vet jeg gjør ikke noget galt, jeg bare ser mig om og ser i Vinduerne og gaar rundt.

Det passer sig ikke for en gift Kone som skulde være av de Bedre, svarer Oliver. Hvor vilde du gaa, paa Dansesalen? Det tror jeg dig god om.

Og end om jeg gik paa Dansesalen? Om jeg bare saa ind som snarest?

Ja og tok Smaapikerne med, spotter Oliver. Men saalænge jeg heter Oliver Andersen og saalænge jeg har den Post jeg har saa skal det ikke ske. Der har du mit Svar.

Neinei, svarer Petra og gir efter. Det er du som raar for det, og naar at du sier Nei saa er det Nei.

Ja det er det, svarer Oliver og svulmer.

Men jeg kunde vel faa gaa og se til ho Maren Salt?

Oliver farer op: Jeg var tilfreds du vilde forstaa at du ikke kan gaa til slike Mennesker, hører du, og at du ikke kan gaa ind i det Huset. Ikke Tale om. For naar at en Mand er blit Bestyrer saa kan

Digitized by Google

ikke du heller gaa hvor du vil, men holde dig efter din Stand. Jeg taaler det ikke, og du skal bare gi dig Vet paa at jeg vil ikke ha det.

Neinei, sukker Petra og later ham ha det siste Ord.

Men Oliver var i Grunden smigret over at Konen bad ham om litt mere Spillerum, det var han. For det var ikke alle Koner som bad sig frem, men mange gjorde gale Streker uten at nævne et Ord om det.

Digitized by Google

KONERNE VED VANDPOSTEN

Digitized by Google

Digitized by Google

KNUT HAMSUN

KONERNE VED VANDPOSTEN

ROMAN

II

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK
FORLAG · KRISTIANIA OG KØBENHAVN
MDCCCCXX

Digitized by Google

Copyright 1920
by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag

1.—12. Tusinde.

* * *

Oversættelsesretten for Rusland forbeholdes.

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KØBENHAVN

Digitized by Google

XVIII

Den ene Hændelse avløser den anden: Fru Konsul Johnsen gaar en Dag paa Gaten med sin Datter, og de er begge tilfredse med sig selv og med andre, saa ser de i en Tværgate Maleren som har malet Fruens Portræt, Sorenskriversønnen, de ser ham med en av Konsul Olsens Døtre under Armen. Fru Johnsen er tyk og tung, hun kunde ha villet sætte sig litt paa Stedet. Fia sier bare: Ja de er blit forlovet, hører jeg.

Det er noget av det stiveste Fru Johnsen har oplevet, hadde det endda været den andre Maleren, Husmalerens Søn. Ikke for det, ingen av dem vilde ha faat Fia, det skulde ogsaa mangle; men gik man virkelig avsted og gjorde slikt noget midt for Næsen paa Fia! Hvad sa hun til det? Tok det rolig og sa: Ja de er forlovet, hører jeg! Hvorledes Pokker var Fia skapt og laget, var hun akkurat kold? Nu skulde det ikke mere til end at den anden forsultne Ungersvend, Malersønnen, kom og bønfaldt om Fia, saa skulde jo Fru Johnsen gjøre Døren høi og Porten vid til ham!

Digitized by Google

Aa det var en Verden at leve i!

Konsul Johnsen tok det langt mindre grundig, han brydde sig næsten ikke om det, men sa omtrent som Frøken Fia: Naa, er de blit forlovet? Forstyr mig ikke! Hvorpaa han vendte sig til Avisen igjen og læste videre.

Tænk, og disse unge Gutterne som vi gjorde alt mulig for! sier Fruen.

Ja. Men forstyr mig ikke, hører du!

Konsulen har faat andet at tænke paa: Der hadde Sakfører og Stortingsmand Fredriksen interpelleret Regjeringen om hvad den agtet at foreta sig i Anledning av de gjentagne Klager fra Mandskaperne ombord i vore Skibe. Han nævnte ikke direkte Tilfældet med Dampskibet *Fia,* det gjorde han ikke, men han skjulte heller ikke at endog i hans lille By gik det Rygter om en utbredt Misnøie med Rederne. Forholdet maatte undersøkes.

Det faldt som en Storm over Konsul Johnsen. Denne Prokurator, denne ubarberte Opkomling, han hadde faat Vin og Velvilje i hans Hus og betalte det nu med et Overfald! Man maatte taale mangt naar man var Dobbeltkonsul og stor Mand.

Hadde Konsul Johnsen visst hvad som var gaat forut vilde han ikke ha undret sig saa særdeles: han kunde takke sin Datter for denne fule Strek av Stortingsmanden. Se, der gik nu Damen, gik Frøken Fia, pyntelig og blid og skyldfri, men hun

Digitized by Google

avstedkom en Interpellation i Stortinget! Slik skulde det gaa. Sakfører Fredriksen hadde nemlig ikke alene faat Avslag paa sit Frieri til hende, men hun hadde sandelig fornærmet ham atpaa. Aa hun hadde ikke gjort det med Forsæt, men var kommet i Skade for det. Slik skulde det gaa. Det skulde nu mindre end før til at støte Hr. Fredriksen.

Han blev jo litt forundret over hendes Avvisning paa staaende Fot. Her kom han og hadde endelig opnaadd Valg til Stortinget, han var saaledes ikke bare Sakfører Fredriksen mere, men dette syntes ikke at gjøre Indtryk paa hende, hun hadde ikke engang bedt om Frist. Nei, sa hun smilende og rystet paa Hodet.

Saa hadde han naturligvis tat det vakkert og spurt: Gir De mig ikke noget Haap, Frøken Fia?

Nei, det maatte han undskylde!

Og han hadde fremdeles tat det vakkert og som en Gentleman og spurt: Saa er De ikke fri, Frøken Fia?

Jo det var hun.

Naa, sa han og tidde.

Han skjønte hende ikke, skjønte ikke hele Piken, og han syntes vel hun stod sit eget Bedste iveien. Han trak sig tilbake.

I denne sjældne Situation faar Comtessen det litt vanskelig, hun forledes til at si mere, si Dumheter, Fornærmelser. Hun gjorde det vel for at være snil og jævne paa sin haarde Avgjørelse, men hun slog

Digitized by Google

paa at hun var fra et godt Hjem og kunde ikke tænke sig at forlate det.

De kunde faa et godt Hjem igjen.

Det vilde ikke bli det samme. Alt bandt hende til Hjemstedet, hun var omgit av dannet Omgang, Finhet, illustrerte Blade, gammel Kultur —

Sakføreren saa paa hende. Hvorpaa han ikke tok det vakkert mere, men begyndte at le. Hun lot ham le, hun blev ikke forlegen. Da han blev alvorlig igjen sa han: Men kjære Frøken Fia, alt De der regner op maatte De vel kunne faa igjen. Ikke sandt?

Hvor? spurte hun.

Naa — her kunde han ikke komme forbi. Sakføreren tidde igjen, tidde for godt.

Han blev nu en Tid fremover sjælden at se i Gaterne, han hadde ikke Prat med nogen, blev indesluttet, sat hjemme og grublet, hvad det nu var han grublet over, om det kanske var over den prægtige Medgift som han var gaat Glip av. Det kunde det med god Grund være.

Ogsaa paa Stortinget var han i de første Uker en tilbakeholden Mand, han stemte hver Gang rigtig og gjorde intet galt, men han var taus. Indtil han tok Bladet fra Munden i Saken om Matroserne og endelig aapenbaret hvad for en indre Glød han bar paa.

Aa, han talte utmærket og rørte Tinget, rørte Land og Folk, hans Hjærtelag for de Undertrykte

Digitized by Google

var saa stort, hans Sind saa humant: Det var blit fremholdt at Saken hadde to Sider, javel, det var netop det den hadde. Og nu skadet det ikke om de fine Redere, om de av den dannede Omgang og den foregivne Kultur begyndte at se til den anden Side. Her kunde Skibene gjøre rene Æventyrtogter og skovle Penger ind, mens Mandskaperne de vansmægtet med den samme Kost og Pleie som de hadde hat fra gammel Tid da Menneskene var haardførere end nu. Og var det et farefrit Arbeide de stod i, var det kanske en Lek? Regjeringen skulde stige ombord i vore Koffardiskibe og se hvorledes Mandskaperne mangen Gang kom hjem igjen: de som ikke var utslitte kom hinkende paa ett Ben, med een Arm, Tjenesten har lemlæstet dem. I den Tilstand kom de hjem til sine Kjære, Taleren hadde Eksempler paa det fra sin egen By. Men naar det galdt at forbedre disse Menneskers usle Kaar da støtte det paa Motstand hos deres store Herrer. Hvad om humane Hensyn, hvad om Ret og Retfærdighet fik raade! Kan ikke Regjeringen bringe en Forandring tilveie i disse miserable Forhold saa kan Stortinget fremtvinge Forandringen — hvis det vil.

En Høiremand talte naturligvis imot Talen, en Skygge fra Fortiden, han gjorde Indvending mot Overdrivelserne: det hændte desværre at en Matros kom tilskade, men næsten intet Arbeide var vel helt farefrit; han hadde selv været Matros i sin Ung-

Digitized by Google

dom, det skulde jo alle unge Gutter i hans By være, og han hadde ingen mørke Minder om den Kost og Pleie han hadde faat —

Gammelmandssnak, gammelt Snak, Sakfører Fredriksen hørte vel ikke paa ham. Han hørte kanske ikke stort mere paa Statsraaden som kom bakefter. Denne Mand visste intet sikkert at si, han svævet over Vandene, han skulde ha sin Opmærksomhet henvendt paa Forholdet. —

Dette var jo allerede noget! uttalte Hr. Fredriksen, og han kunde forsaavidt takke Statsraaden for Imøtekommenheten! Med denne Kjølighet syntes han at ha sat sig, han lot kanske ogsaa forstaa at han ikke var imponeret.

Referatet fortsatte:

Præsidenten kaster et Blik op til Klokken og gaar feilagtig ut fra at nu er denne Sak fra Haanden. Repræsentanten fra Telemarken reiser sig, Brækeren, han motsætter sig Avslutning og uttaler at nu hadde ogsaa han tænkt at ta Ordet.

Ja da gjør jeg mig intet Haap om at vi blir færdige saa snart! sier Høiremanden med et lite Smil.

Det bet. Men det viste sig bare at ærte Flertallet: Skulde ikke Repræsentanten fra Fjelddalen faa støtte Sakføreren fra Kystbyen, en ny Mand som stod saa nøiagtig paa den rette Side i Saken om de undertrykte Matroser!

Og om Eftermiddagen seiret da ogsaa Sakfører Fredriksen grundig og fik sin Undersøkelseskom-

Digitized by Google

mission. Det kunde man kalde en lovende Begyndelse, hans Valgkreds hadde Ære av ham ....

Konsul Johnsen læser Avisen, slænger den og tar den igjen. Det er længe siden han var saa oprørt; tilslut leverer han Avisen ut til Berntsen og sier: Læs det Skvalder! Han var saa forarget. Her tronet han i sin By og hjalp rundhaandet tilhøire og venstre, tok Kryplinger i sin Tjeneste, kostet deres Børn paa høie Skoler, øvet Barmhjærtighet, gjorde vel, — hvad hadde han igjen for det? Overfald! Bare Scheldrup hadde været hjemme og kunnet overta Forsvaret, C. A. Johnsen var træt, dette Kampliv var jo for hver Dag at begynde forfra, han orket ikke mere.

Hadde han endda nu hat et eneste Sted at gaa! Til Postmesteren igjen? Ja hvis han absolut ønsket at bli overmandet av religiøst Snak! Nei saa gjør han sig heller en Sving op til sin Have og later som han er borte en Time og kommer tilbake til Kontoret og begynder Arbeidet med friske Kræfter! Hvem vet, det var et snarraadig Paafund, en Nødhjælp, en pludselig Indskytelse, kanske kom den fra Himlen, det kunde godt være.

Og Konsulen hentet sig virkelig nogen Ro i Haven, hans Datter sat der i al Uskyldighet og malte Syriner og smaapratet med ham, det var morsomt at se hende faa det saa godt til, faa det saa akkurat likt, og det virket velgjørende paa ham at hun var saa tilfreds med Tilværelsen.

Digitized by Google

Her sitter du og er flittig, Fia?

Ja. Det er til den velsignede Utstillingen. Synes du ikke Papa, at jeg kan være noksaa stolt av dette Billedet?

Joda.

Det synes jeg og. Og endda er det bare Begyndelsen.

Aa Frøken Fia var et underlig Væsen, hun levet Livet med storartet Forbehold, lat hende bare være som hun er, selv mener hun det er det rigtige. Hendes lykkeligste Stunder er vel naar hun sitter i Nationalgalleriet og kopierer og faar det til at ligne. Hvis nogen saa vilde bry sig om hendes Maling og skrive litt om den i Bladene saa hadde hun ikke Trang til at bli lykkeligere end hun var. Hun var en god Natur, uten Bitterhet, hun fandt sig i Velviljen, hendes Ærgjærrighet voldte hende ingen Kvaler.

Ja et underlig Væsen, hun mangler vel et og andet, men Manglerne syntes bare at være til hendes eget velsignede Bedste. Hadde hun Skyldfølelse? Det saa ikke slik ut. Hun var stille tilfreds med sig selv, gjorde intet galt, angret ikke, viste ingen Sørgmodighet. Hvad skulde hun ønske anderledes? Hun malte og reiste og intet mere, i Byerne hadde hun gode Venner, hun har oplevet mangt, men ikke meget. Somme fandt hende overgrodd med Oplærthet, med Unatur: Hør her, kunde de si, er du født med Maatehold, Barn? Men det findes tillatte og tillate-

Digitized by Google

lige Dristigheter, Comtesse, du kan saaledes trygt bli forelsket, Pike! — Hvorfor det? kunde hun svare.

Hvad skulde hun ønske anderledes? Kunde ikke de Alverdens bortkastede Aar paa Malerstræv været brukt paa en anden Maate? Hvorfor det? Det var kjære Aar, en poetisk Mission, et Kald, hun gjemte dem som Arvesølv disse Aar. Hun strævet, men kom ingen Vegne, neivel, men hun vedblev, det var et Slags Stahet, hun kunde ikke tænke sig at stanse, at snu om, hun trængte ingen Frelse fra sin fikse Ide, det var den hun var ænmet til. Nei hun hadde ingen Skyldfølelse og ingen Sørgmodighet.

Og naar nu hendes aldrende Far sitter der og hører paa hende og speiler sig i hendes Blidhet og Velvære, saa tænker han kanske ved sig selv: Gud vet om ikke Fia er den klokeste av os alle! Hun er saa uforfulgt og ustraffet av Skjæbnen, og her tumler vi andre i evig Strid!

De har været efter os Skibsredere i Stortinget, sier han. De fortæller at vi sulter ut og lemlæster vore Matroser.

Hun farer ikke op, men tar det pent, sænker Penslen og tænker paa det: Saa? sier hun.

Ja det forstaar sig! Slik synes det altsaa for utenforstaaende.

Gjør det dig ondt?

Om ikke ondt netop. Men det er ikke morsomt for mig, jeg blir ældre og mere slitt, Scheldrup er

Digitized by Google

borte. Naa, Fia, jeg har Gudskelov dig! slutter han.

Bare jeg kunde være til noget! Papa, de har da vel ikke været efter d i g?

De nævner mig ikke ved Navn. Men jeg er godt nok utpekt av vor egen Stortingsmand.

Av —?

Av Fredriksen altsaa, Sakføreren.

Saa? sier hun og tænker mere.

Jeg vet ikke hvad jeg har gjort ham siden han gaar slik løs paa mig.

Det er bare Mangel paa Kultur, sier hun blidt.

Var det Skuffelse eller Eftertanke som gik over hans Ansigt ved dette Svar? Han var ikke øieblikkelig enig med hende: Kultur? Jeg vet ikke hvormeget Kultur han har. Det er likesom ikke det Tiden har Bruk for. Vi er alle Mennesker nu.

Hun tier. Hun faar et stædig Uttryk og han kjender det, da viker hun ikke.

Jeg synes dette er noget av det allerbedste du har malt, sier han. Saa, du mener det er Mangel paa Kultur? Det kan gjærne være at du har Ret. Si mig forresten — ja du bryr dig ikke om Sakføreren?

Jeg?

Neida, det visste jeg, ikke det mindste. Han har naturligvis sin Dygtighet og vil bli til noget, men. Men naar altsaa hverken du eller din Mor eller jeg bryr os om ham saa er det jo ikke værdt at den Mand kommer til os. Det var det jeg mente. Vi ind-

Digitized by Google

byr ham ikke herefter, snak med din Mor om det, hun har holdt litt paa ham før.

Saa var det fra Haanden og egentlig kunde han nu gaa.

Det er sandt, han er altsaa blit forlovet her Maleren, hvad var det nu han hette? Er det med den ældste eller den yngste av Pikerne? Ja du, Fia, har vel hørt det?

Hun smaaler: Jeg har sikkert været først til at høre det. Mellem os, Papa: jeg var jo Mellemmand for begge Parter.

Saa. Ja du Fia! Mellemmand!

Slik tok hun det altsaa.

Da Konsulen gik tilbake til Kontoret hadde han ikke faat Raad med Sakføreren og ikke tjent ti Tusen paa en Forretning, men han lot for sig selv som om han hadde opnaadd noget og han gnidde sig i Hænderne som om han var arbeidslysten. Saa var det vel bare litt kunstig Energi. Han hilser til en og anden han træffer, han hilser pent paa Damerne — javel, de svarer som man svarer en stor Mand, de har endnu ikke læst om Affæren i Stortinget. Og allikevel, Damerne svarer ikke som i gamle Dager, de daaner ikke litt i Øinene som naar de møtte ham før, han var ældet, unge Damer nu ser paa ugraanet Haar, han maatte søke sig nedover i Rækkerne, han staar vel paa Bunden. Hvad saa? Han er den han er.

Han traadte ind i Kontoret, saa paa sit Ur og

Digitized by Google

satte sig i Stolen. Det er svært saa et slikt Frikvarter kvikker op! kunde han ha sagt som om han selv trodde paa det. Aa men det hadde nok ikke kvikket ham varig op, Sakfører Fredriksens Interpellation vedblev at husere i hans Hode. Mangel paa Kultur? Fia hadde kanske Ret. Hun var sandelig ogsaa den klokeste naar hun bare hadde en Mellemmands Interesse for Kjæresteri, Pokker saa klok den Pike! Han hadde intet imot at hun endda en Tid avholdt sig fra al Guttesjau, han visste selv hvad Kjærlighet var for en ustyrlig Magt, den fik hun tidsnok føle.

Lemlæstede Matroser? Som man altsaa forsørger, som man altsaa akkurat tar i sit Fang og gir Taate! Bare Scheldrup var hjemme! Men Scheldrup han var av det haarde moderne Slag, han tænkte paa ingen anden end sig selv, nu talte han om et Aar i New Orleans.

Og se, her paa Kontoret flyter det av ugjort Arbeide, Pulten i et Virvar av Brever, Telegrammer og Konnossementer, Berntsen kunde vel komme og gjøre et Grep i Haugene og faa et og andet fra Haanden. Konsulen gammel? Litt slitt, utkjaaket, var det at undres paa! Men gammel? Og selv om han var gammel saa var han den han var. Naar Haaret blev tyndt saa fotograferte han sig med Hat, med høi Hat ....

Han reiser sig og kalder Berntsen ind fra Kramboden.

Digitized by Google

Hvad var det for en ung Gut i Duskelue som stod derute?

Frank, svarer Berntsen.

Frank?

Som Konsulen holder frem. Olivers Søn.

Naa, han.

Han er nu her efter sin nye Klædning hos os. Sin aarlige Klædning.

Naa. Hør Berntsen, kunde ikke De ta fat paa noget av dette og hjælpe mig litt? Se her hvor det vokser og vokser mig over Hodet. De arbeider saa let.

Berntsen lover at faa Tid i Kvæld.

Tak skal De ha. Send først og fremst Assurancen for *Fia*. Her er det rene Kaos og jeg har saa meget at tænke paa. Læste De Bladet? Hvad skal vi gjøre med Sakføreren?

Skal vi gjøre noget? spør Berntsen.

Det vet jeg ikke. Nei det har De kanske Ret i, vi skal bare late være at gjøre noget. Men der kommer kanske en Kommission og gjør Spørsmaal?

Saa skal vi svare.

Rigtig! Svare Punkt for Punkt. Og, Berntsen, kan De ikke overta dette at svare Kommissionen i Tilfælde?

Jo.

Dermed er Saken i de bedste Hænder og Konsulen kjender sig lettet for en tung Bør. Han er saa lettet at han atter føler sig som Herre, han vil op-

Digitized by Google

træde litt igjen og sier: Den Studenten, Berntsen, send ham ind et Øieblik!

Frank kommer og staar foran den store Mand.

Det liker jeg godt at De ikke er altfor ofte hjemme, sier Konsulen og sier De til ham. For saa er De vel optat med Studeringerne, kan jeg tænke? Jeg kjendte Dem ikke igjen, jeg maatte spørre Berntsen. Det er svært saa De er vokset paa disse Aarene. De er Student, det gaar Dem godt?

Ja Tak.

Det glæder mig. Vi skal alle bli til noget, De i Deres Fag og jeg i mit. Hvad jeg skulde sagt: De vil vel som ungt Menneske ta Dem ivare for Utskeielser? sier Konsulen pludselig. For Letsindigheter av ethvert Slag? sier han. Aa den Konsul Johnsen, han kunde jo faa en Gravsten til at smile, han sier videre: Jo det skal De virkelig, De skal være en forstandig Gut og gaa Fristelserne forbi. Det venter jeg av Dem.

Frank smilte ikke, han stod der tynd og høi og lutet dypt som i Kirken og svarte korrekt og pent Ja eller Nei paa de rette Steder, Konsulen fik det bedste Indtryk av ham. Var det Meningen at denne unge Mand skulde ta med sig et fordelagtig Minde fra dette Møte med sin Velgjører? Hvem vet, det kunde kanske komme Velgjøreren til Nytte i Fremtiden dersom nye Overfald truet. I alle Tilfælde skadet ikke en liten Tale.

Konsulen kunde aldeles i god Tro gripe denne

Digitized by Google

Leilighet til at vise sin moralske Side frem: Der er ædle Fornøielser og tomme Fornøielser, sa han, i de senere Aar er jeg kommet til det Resultat at Fornøielserne i Hjemmet og i Familjen er de rette. Man kan undvære de andre Fornøielser hvis man alvorlig vil. Det er min Erfaring.

Den Konsul Johnsen! Han var vel i Tiden for sin Avkjøling, og nu naar han smaat isenn blev forlatt av Lysterne vilde han ikke gaa Glip av Fordelen ved at ha „overvundet" dem. Saa meget Kjøpmand var han.

Forresten var jo ikke Konsul Johnsen bare Hulhet og intet andet, han hadde ogsaa Hjærtelag, saaledes tænkte han et Øieblik at by den unge Student en Stol, men opgav det, han gjorde det som bedre var: han gik til Pengeskapet og kom tilbake med en Seddel, aa en stor rød Seddel, som han skjænket bort med de Ord: Værsaagod, litt til Lommepenger!

Og Frank bukket det dype Buk som han i sin Tid hadde lært av Dansedamen.

Det er ikke værdt at utbasunere det, sier Konsulen; det staar jo skrevet at man skal ikke late den ene Haand vite hvad den anden gjør, er det ikke saa?

Jo.

Aaja vi Mennesker! Men vi faar prøve at gjøre det bedste vi kan. Det er vel Prest De vil bli?

Nei det vet jeg ikke —

Digitized by Google

Vet De det ikke?

Jeg har lettere for Sprog.

Sprog?

Filologi.

Saa. Er det nogen Fremtid? Saa.

Men litt fremmed syntes det at lyde for Konsulen, enten han nu tænkte paa at han kunde ha sparet sig sin moralske Tale eller han frygtet for at en Sprogmand ikke vilde være ham til samme Nytte i Fremtiden som en Prest.

Han avfærdiger Gutten pent: Ja nu skal jeg arbeide! Men han jager ham ikke, han vedblir at tale venlig: Tænk nu paa om De ikke heller skulde bli Prest. Jeg har jo egentlig ikke handlet daarlig mot Deres Far eller mot Dem, jeg handler ikke daarlig mot nogen. Men hvad De skal bli for noget det maa De selv avgjøre, jeg kan bare raade Dem litt. Adjø, unge Mand.

Digitized by Google

XIX

Den unge Mand gik ned i Kramboden igjen og tok atter paa at lete i de færdigsydde Klær. Da han var tynd og smalakslet hadde han ingen Møie med at finde en Jakke som gik paa, men da han ogsaa hadde skutt svært iveiret og var blit lang vilde Buksene som hørte til Sættet bli for korte. Der var et Frakkesæt som passet i alle Maater, men Berntsen syntes det var for dyrt.

Den gode Berntsen var ikke al der man saa ham, mild og velvillig til alle Mennesker, men ingenlunde noget Lam. Hans Paapasselighet, hans uavlatelige Tanke paa Forretningens Bedste gjorde ham til Tider brysom enddog for Chefen, selv Fru Johnsen gik ikke gjærne til Berntsen, men heller til en av Betjentene naar hun forlangte noget utleveret i Kramboden. Hun syntes ikke det var nogen Fornøielse at se paa Kjoletøier og Stas sammen med Berntsen. Men han var en ugudelig flink Handelsmand.

Efter mit Skjøn er du for ung til at gaa i Frak, sa han til Frank. Jeg kunde tænke mig det om et Par Aar.

Digitized by Google

Vet De det ikke?

Jeg har lettere for Sprog.

Sprog?

Filologi.

Saa. Er det nogen Fremtid? Saa.

Men litt fremmed syntes det at lyde for Konsulen, enten han nu tænkte paa at han kunde ha sparet sig sin moralske Tale eller han frygtet for at en Sprogmand ikke vilde være ham til samme Nytte i Fremtiden som en Prest.

Han avfærdiger Gutten pent: Ja nu skal jeg arbeide! Men han jager ham ikke, han vedblir at tale venlig: Tænk nu paa om De ikke heller skulde bli Prest. Jeg har jo egentlig ikke handlet daarlig mot Deres Far eller mot Dem, jeg handler ikke daarlig mot nogen. Men hvad De skal bli for noget det maa De selv avgjøre, jeg kan bare raade Dem litt. Adjø, unge Mand.

Digitized by Google

XIX

Den unge Mand gik ned i Kramboden igjen og tok atter paa at lete i de færdigsydde Klær. Da han var tynd og smalakslet hadde han ingen Møie med at finde en Jakke som gik paa, men da han ogsaa hadde skutt svært iveiret og var blit lang vilde Buksene som hørte til Sættet bli for korte. Der var et Frakkesæt som passet i alle Maater, men Berntsen syntes det var for dyrt.

Den gode Berntsen var ikke al der man saa ham, mild og velvillig til alle Mennesker, men ingenlunde noget Lam. Hans Paapasselighet, hans uavlatelige Tanke paa Forretningens Bedste gjorde ham til Tider brysom enddog for Chefen, selv Fru Johnsen gik ikke gjærne til Berntsen, men heller til en av Betjentene naar hun forlangte noget utleveret i Kramboden. Hun syntes ikke det var nogen Fornøielse at se paa Kjoletøier og Stas sammen med Berntsen. Men han var en ugudelig flink Handelsmand.

Efter mit Skjøn er du for ung til at gaa i Frak, sa han til Frank. Jeg kunde tænke mig det om et Par Aar.

Digitized by Google

Frank indvendte at Reinert alt gik i Frak skjønt han var yngre.

Det hjalp ikke. Hvad Reinert, Klokkersønnen, gik i var ikke Bud og Befaling for alle andre, han hadde jo ogsaa spjaaket sig ut i Knæbukser engang. Men forresten, sa Berntsen meget mildt, forresten saa staar det ikke paa for Reinert, hans Far betaler.

Gutten Frank var tidlig blit vant til at forstaa og underforstaa Tilbakevisninger, de krænket ham ikke meget, de hadde bare holdt ham nede paa Plass saa han yterst sjælden vaaget sig for langt ut; hændte dette trak han sig straks tilbake. Han visste jo at det allikevel blev en Raad. Nu tok han de Klær han fik utpekt og takket. Hvad var desuten Klær for ham? Det var andre og høiere Ting som stod ham i Hodet.

Reinert hadde ventet paa ham utenfor, de to Studenter drev sammen i Gaterne, ikke fordi de var Perlevenner, men fordi de var Studenter. Nei de var ikke Perlevenner. Flinke var de begge, skinnende Sproghoder, men Frank hadde Ord for at være en god Mon foran. Det var denne Mon Reinert ikke kunde utholde, ikke kunde trælle under, den gjorde ham mangen Gang bitter og efter Ævne hævngjerrig. Men paa ett Omraade var han overlegen skjønt han var yngre av Aar: hos Pikerne, Damerne. Kunde Lillelydia staa sig for ham, kunde Smaapikerne paa Værftet? Her kom det ham tilgode at han hadde

Digitized by Google

Sans for Stas og pene Klær, Stivettøi, spidse Sko, dertil kom at han hadde Mot i Bryst og ikke blev undselig; se, han var jo aldrig blit kuet av Tilbakevisninger. Det faldt ham derfor ikke ind at vike ut i en Sidegate da de møtte Heibergs Alice, han hilste og stanset. Det gjorde han.

Og nu blev det Franks Tur at trælle, han fik ikke et Ord av Damen, knapt et Blik. Han skulde vel vokte sig for at kaste Øinene op til Kirketaarnet for at se hvormange Klokken var, for Reinert hadde lagt sig til den Maner at ta op sit Ur og skinne med en ny Medaljong med Haarlok i; naturligvis skulde saa Damerne straks bede om at faa se Haarlokken, de var saa jaalete. Frank gik med en ny Klædning under Armen og med en diger Pengeseddel i Brystlommen, han kjendte sig vel for en Gangs Skyld ovenpaa og spurte Damen: Hvorledes har De levet siden sist? — Jo Tak! svarte hun Reinert. — Aa Heibergs Alice var like saa jaalet som de andre.

Jeg stikker bare indom hjemme med denne Pakken, sier Frank paa en lur Maate, jeg kommer straks.

Saa kunde da Reinert umulig faa Leilighet til at si: Vil du alt hjem? Klokken er ikke mange, lat mig se! Men jo, Reinert er ingen fin Sjæl eller en mærkelig tander Sjæl, slet ikke, han svarer: Jeg gir dig en halv Time! og tar til Klokken.

Frank skulde bra møte igjen om en halv Time, det skulde han bra!

Digitized by Google

Hjemme kom han langt bedre til sin Ret, han blev Husets Herre, de gik paa Taa for ham. Lat mig se hvad for Klær du har faat iaar, sier Morn, ta dem paa straks! Frank fortæller at han blev indkaldt til Konsulen, Mor og Bedstemor stivner av Nyfikenhet og begynder at gjøre Spørsmaal: Hvad vilde han? Aa, Konsulen! Frank later likegyldig, stundom svarer han, stundom ikke, nei for stundom er Taushet det bedste Svar. De er saa skuffet over at han ikke vil bli Prest, Bedstemor forstaar det ikke al den Stund han har godt nok Hode til det. Da smiler Frank, hans Smil er saa sørgelig og lite, næsten ikke nogen Ting, et Tilløp. Smaapikerne stryker over hans Klær, pene Knapper, synes de; en liten Trekant av rødt Silketøi staar op fra den ytre Brystlomme, den er sydd fast engang for alle og er Lommetørklæde. Bukserne er for korte og Morn vil rette paa det og lægge dem ned, hun gaar straks i Gang hermed, for Frank skal ut og hilse paa Skolebestyreren. Men Bedstemor gaar i dype Tanker, hun ryster paa Hodet og mumler og er utilfreds.

Saa faar de det at si! mumler hun.

Hvad for noget?

At du ikke kunde bli Prest! Hun tænkte vel paa Konerne ved Vandposten.

Da tier Frank. Og det var et godt Svar.

Du skal late han Frank faa tænke paa det, sier Petra som ikke har opgit alt Haap.

Aa men Frank lot sig vel ikke snakke rundt, hans

Digitized by Google

Forsæt var blit fast, var blit Brusk og Ben, uutryddelig, i Dager og Nætter hadde han gjennemtænkt det, ti stille, han kjender sit Kald.

Han gaar til Skolebestyreren. Bukserne er og blir allikevel for korte, Trøien hænger paa ham saa tilfældig som skaaret efter en Grammatik med valgfrie Former. Han kneiser, han er rar, han har en Lue som utpeker ham til Chineseriet, til Kasten. Da Veien til Skolen er blit omlagt siden han sist var hjemme tuller han litt og staar pludselig foran et Hus. Han sier til sig selv og til en Kone som staar i Døren:

Jeg gik nok i andre Tanker —

Ja hvor skal du hen? spør Konen.

Til Skolen, svarer han kort og viker tilside.

Saa skal du ta opover dèr ja, sier Konen efter ham.

He, det var rart at hun ikke visste hvem det var. Eller visste hun det? I alle Fald kjendte hun ham ikke nok til at bli familjær og dutte ham og vise ham Veien uspurt.

Skolebestyreren er slitt efter Eksamen, han sitter i Slobrok og Tøfler og koser sig med en Syntaks, han forfrisker sig. Der er intet i Verden som en slik rolig og mild Syntaks i et fremmed Sprog, saa ren, uten al Ophidselse, uten Opspind!

Kom ind! Er det du, Frank? Det var morsomt. Kjender du denne, Frank Far? Har netop faat den, glimrende! Jeg skulde hat denne Syntaksen før Eks-

Digitized by Google

amen, men her sat jeg og slet og forberedte mig i den gamle. Min Datter har nemlig hat Fransken for mig i næsten hele Aaret og da maatte jeg læse over igjen til Eksamen. Det er jo saa i vort Fag at kommer vi ut av Øvelsen en Tid saa har vi glemt det vi kunde. Naa, men saa er det Gudskelov behagelig at sænke sig ned i det igjen, ikke sandt? At knæle i det kjølige Tempel og læskes av den gode Lærdom!

Skolebestyreren var blit gammel paa disse Aar, et graat Barn med visne Øine bak Brillerne. Han var tilfreds med Frank, hadde hørt bare godt om ham, ønsket ham alt godt videre, satte det største Haap til ham. Aa med den Flid han utviste vilde han gaa en ærefuld Fremtid imøte, det var ikke umulig at han engang kom til at bli Bestyrer av selve denne Skole som han var utgaat fra —

Den gamle Filolog var ydmyg, var kuet ned av sit Liv og av selve sin Levevei til at tænke beskedent, ingen kunde briske sig mindre med sin Filologi. Han nævnte aldrig Forskerne, de store Sprogaander, forstod vel intet av dem, kjendte vel knapt deres Navn, hvad skulde han med Genierne! Hans Kald var ikke at gjøre Fund, han skulde bare lære, bare lære. Lære for akkurat saa vidt at leve, lære for akkurat saa vidt at kunne lede andre gjennem Pensa til Eksamen. Skolebestyreren hadde da gjort sit. En mager og sørgelig Tilværelse, Fattigdom og Aandsmørke, Nedgang, Slitage og Blindhet. Var det

Digitized by Google

endda Sindssyke, var det endda Skjæbne, en Himlens Daarskap, men det var Menneskets, Apekattens.

Forresten talte Skolebestyreren nu om andre lovende Elever, et Par Stykker, lysende Ævner til at lære de ogsaa, vældige; Frank var nu saa langt kommet at Skolebestyreren kunde interessere sig mere for nye Tilfælder av overlegne Børn. Adjø, Frank Far, og Gud være med dig!

Frank gaar hjem, tilfreds han og, løftet. Han hadde ikke faat Leilighet til at erklære sig for et bestemt Embedsstudium, den gamle Sprogmand gik vel ut fra at det blev Filologien, hvad ellers? Og i Grunden kunde det vel være det samme naar han bare læste og lærte meget: det var Maalet. Frank forlater Bestyreren av Skolen, Bestyreren av det store Stenhus, og gaar hjem.

Om Kvælden kommer Farn fra Pakhuset og Abel fra Smien, det forandrer intet for Frank, han har Kammerset i Gammelstuen til sit Hjem og sit Reir. Meningen var at han skulde læse og lære i Ferien og, skulde studere, huske, dukke under i Sprogene, og han gjorde det. Naar han fik Matbud hadde han fundet noget ut, han var blit endda mere lærd og ujordisk. Men alle disse Maaltider hæftet ham meget bort.

Han kunde komme ind med en tom Hermetikdaase som han hadde tat med sig utefra og spørre: Hvad tror dere det staar paa denne Daasen? Nei det visste ingen. Men Morn kjendte vel Mærket fra sin

Digitized by Google

Tjenestetid hos Konsul Johnsens, hun foreslog: Laks, kanske? Ja men det er nu ikke paa Engelsk, svarte Frank støtt; Morn ødela jo hans Visdom med sin praktiske Viden; her staar *Alaska Salmon.* Saa grep Farn ind, han hadde været Matros og visste meget: Alaska er et Land, skulde jeg ikke vite hvad Alaska er?

Hermetikdaasen indbragte ingen Triumf.

De kom til ham med andre Uforstaaeligheter. Morn satte en Traadsnelle frem, værsaagod, *Brook Brothers, 50 yards.* Farn grep atter ind og hadde ikke Raad til at skaane sin Søn, han kundgjorde Uttydningen og svulmet. Sjømandsengelsk! sa Frank. I det hele var Husfarn, var Oliver, utækkelig til at huske Engelsk, han svækket Stundens Storhet og Mystik ved at tyde sin Kones Naalbrev: *Silver Eye. Cast Steel.* Det skulde ha staat med smaa Bokstaver, sa Frank. Det forstod ikke Farn. Hvorfor skulde det ha staat med mindre Bokstaver? spurte han. Da gav Frank det eneste rette Svar: Han tidde. Og pludselig fik han en vel fortjent Opreisning. Morn bar frem en Æske hun hadde faat i en Krambod, der stod: *Toilet Soap. Superior.* Nei her gik Oliver istaa, hvert Ord var fremmed for ham, Frank maatte høitidelig til.

Der sat nu hans Bror Abel og forstod intet av Forestillingen og sa intet. For en Forskjel paa Brødre! Det syntes et Øieblik at røre sig en liten Medlidenhet med Abel i hans lærde Brors Hjærte, han

Digitized by Google

var jo ogsaa saa nys hjemkommet og vilde vel ikke overse ham: Jaja, Abel, sa han, det er ikke nogen Heksekunst, du vilde ha visst like saa meget som mig dersom du hadde studeret! Abel smilte litt forkommen og rystet paa Hodet.

Ved mange Tilfælde nøt saaledes de Paarørende godt av Franks Sprogmægtighet, Lærdommen hadde holdt sit Indtog i Olivers Hus. Mærkelig at ingen av Naboerne indfandt sig for at faa uttydet gaatefulde og utenlandske Ord i et Avisblad eller paa en Tepakke. De hadde ikke Sans for Dannelse og aandelige Gaater, de var sløve og late. Dette var Franks Omgivelser.

En Kvæld kom Oliver hjem og sa: Ja naar at du nu har spist, Frank, og du har faat dig Mat, saa har jeg noget at spørre dig om! De spiste under nogen Spænding, Frank var den eneste rolige, han tvilet vel ikke om at han kunde svare.

Saa kom Øieblikket: Oliver la noget paa Bordet. Den gamle Synder la et Spilkort paa Bordet og spurte Frank hvad som stod paa Futeralet. Et Spilkort altsaa! Kvindfolkene harmedes over ham, men Oliver stillet Stormen: Hold Kjæften paa dere! sa han. Det dere sier der det vet jeg før, og jeg skulde ikke ta min Haand i slikt og bære det hjem i Huset, men han Olaus paa Vangen bad mig om det.

Frank tok det ikke ilde op, han tok det pent op. Han hadde ikke faat utfolde nogen større Sprog-

Digitized by Google

viden i det siste og hadde vel intet imot at optræde igjen. *Whist à 52 Blatt. Verzierte Asse.* Ja, Abel, hvad tror du dette betyr? spurte Frank fremdeles velvillig. Abel smilte forkommen igjen og maatte late det være usagt. Frank begyndte: Egentlig er dette tre forskjellige Sprog! Og derpaa forklarte han Meningen fra første til siste Bokstav, ikke et Øieblik var han i Tvil. Fabelagtig! Imidlertid hadde Abel faat fat i den skitne Kortleik og viste at det var meget almindelige Æsser, hvorledes var det at forstaa? Ved dette blev Frank aldeles tænksom og indlot sig ikke paa at diskutere det: Men jeg kan indestaa for selve Grundteksten, sa han.

Oliver hadde hørt paa i Taushet, saa utbrøt han: Makeløst!

Alle saa paa ham, og han hadde vel ogsaa tat noget stærkt i, Frank syntes ikke at straale. Men Oliver hadde jo tidligere døivet Sønnen og gaat ham i Næringen med sit Engelsk, nu vilde han opreise ham igjen, han hadde Lag med Børn, han skapte sig til og lot henrykt: et slikt Hode som det sat paa hans Søn!

Blev Petra skinsyk? Hun gjeipet til Olivers Uttalelse og kastet med Nakken: Din Søn?

En Slaa gaar ned for Oliver, han blir tom i Ansigtet, Munden hænger, hans fete Fingrer ligger livløse paa Bordet.

Petra forklarer sig. Han er vel ikke bare din Søn, han er vel min og.

Digitized by Google

Langsomt kommer Oliver tilbake til sig selv: Ja hvem har sagt andet? Naturligvis er han det, er han din Søn og! Og nu kom Oliver pragtfuld tilbake til sig selv, han blev retsindig igjen og vilde ikke gjøre Forskjel paa Sønnerne, han tok Abel med og sa: Ja naar at jeg bare faar dere Gutter pent ifra mig og faar sat dere i nyttig Lære og Lærdom saa har jeg gjort mit. Mere har jeg ikke Utkomme til.

Kvælden efter kunde Oliver forklare Sammenhængen med Æsserne: den Kjæltringen Olaus paa Vangen hadde av pure Skøieragtighet stukket en gal Kortstok i Fodrialen og tænkt at han skulde lure Frank. Men Frank fik fint Ret! Men du, Abel, hadde ogsaa Ret, for Æsserne var ikke anderledes end som de er hele Verden over saa vidt som jeg har faret. Og det er som jeg sier: Lærdom har dere, Gudskelov!

Allikevel straalte ikke Frank, hvad det nu kom av, men disse Séancer hjemme indbragte ham vel ikke nok. Eller hvorledes, var det Omfang i det? Ingen Bredde og Længde, Rammen uten Vidde: Far, Mor, tre Søskend og Bedstemor. Han fandt paa at ta frem lærde Skolebøker, Matematik, sa han, himmelhøi Regning, ja han kunde læse høit om Geometri, Algebra, Derivationsregler, Integrationer, en Cirkel, hvis Krumning er lik en Bues Krumning i et givet Punkt, kaldes Buens Krumningscirkel i Punktet, dens Radius kaldes Krumningsradius —

Digitized by Google

Oliver ytrer knust: Det er næsten som det ikke er et Menneske som sier det! Skal dere lære slikt?

Vi maa lære alt.

Han var kommet høit over sin Stand og talte som en Vild. Han gjorde sig forstaaelig bare for sig selv og kunde ikke engang som Skjura gjøre sig forstaaelig for Skjur. Hvor vilde det ende! Han spør Abel: Det findes vel ikke en eneste utenlandsk Avis her i Byen?

Det vet jeg ikke, svarer Abel. Men Stadsingeniøren holder Aviser.

Utenlandske? I utenlandsk Sprog?

Det vet jeg ikke. End de norske?

De norske! blaaser Frank.

I denne lille Sjømandsby kunde alle Ængels, hvem kunde ikke Ængels! men Gutten Frank han kunde formeget av alt, han maatte meddele sig til sig selv, maatte spørre og svare, nikke, ryste paa Hodet, tvile og tro i Stumhet. Et Støn stod nu og da ut i Gammelstuen til Bedstemor, det kom fra Kammerset, det kom fra Klippen, fra en som sat i Lænke.

Abel var utrolig enfoldig, han kunde løfte paa en Bok og spørre: Hvad er dette for en Bok?

Latin. Du skjønner det ikke.

Naa, saa er den trykt med Latin?

Frank tier.

Vil du være med os paa en Seiltur Søndag? spør Abel.

Frank ryster tvilende paa Hodet: Hvem er med?

Digitized by Google

Vi blir nogen i Lag.

Nogen fra Værftet?

Nei fra Værftet? De er saa smaa. Lillelydia blir med.

Lillelydia! blaaser Frank.

Utrolig enfoldig, Abel. Han følte ingen Henrykkelse ved at læse Bøker, han tænkte som en Smed, Lillelydia, sa han. Frank hadde aldrig brydd sig om Seilturer, nu brydde han sig endda mindre om dem, han var blit vant til at holde sig for sig selv. Han gik ikke engang længer med Reinert, de to Studenter optraadte nu hver for sig. Den gode Reinert blev jo snart for overlegen paa Gaten, han gik i Frak og Medaljon og var fuld av voksent Snak, han hilste en Dag til Fia Johnsen og komplimenterte hende for hendes Hat. Det var formeget, Frøken Fia gik taus forbi. Frank stod rigtignok godt avsides da dette foregik, men Reinert drog ham frækt ind i Skandalen ved at le høit og si: Saa du det, Frank! Frank tok en Benvei hjem.

Nei han hadde desuten andet at gjøre end at drive med Reinert, at hilse til Pikerne, Damerne, og slaa Følge med dem. Tom Fornøielse. Derimot gik han nu og da ut til Værftet, han hadde faat Indpas hos Henriksen som hadde Respekt for den studerte Mand, han gik en og anden Tur med den ældste av Smaapikerne, med Constanse, og fortalte hende Ting fra en større Verden end hendes. Se, Constanse hun var Smaapike endda og altsaa ikke fuld-

Digitized by Google

stændig utvokset nei, men sandelig, hun var langt fremme og lydde taknemmelig til hans Fortællinger fra en stor Verden. Det var behagelige Turer. Frank opførte sig pent hos Henriksens og sa Hvadbehager og Omforlatelse, han fik en Cigaret og tok den ut av Munden naar han talte, han drak Kaffe og sprikte dannet ut med Lillefingeren. Her var ikke Tale om større Forelskelse, bare en liten Nytelse i Hjærtet, en pen Smak. Man saa hvad Reinerts Voldsomhet kunde føre til, hans Hjærte gjorde store Hop endog midt paa Dagen paa Gaten, det kunde skape en letsindig Lyst hos ham til at blistre, til at synge. Frank holdt Forelskelser i Arms Længde ut fra sig.

Da det blev Søndag og Abel kom hjemover efter sine Søstre til Seilturen spurte han Frank endda engang om han ikke vilde følge med.

Nei.

Vi har Niste med, vi gaar iland og danser. Tegnestiften tar Trækspillet med.

Nei.

Allikevel saa Frank litt langt efter dem da de drog avgaarde, han kjendte vel en svak Lysning gjennem sig, et Gjenskin av Livet utenfor. Stakkaren var fra Begyndelsen vildført. Han ser en blaa Puls gaa underjordisk paa sit Haandled, hans Bryst huler sig, hans Barnehjærne paa atten Aar har opnaadd en sælsom Ælde.

Det tiltalte hans Bedstemor derute i Stuen at han avslog at delta i Seilturen, aa det var litt i Retning

Digitized by Google

av den vordende Prest! Bedstemor har Ordre til ikke at uroe Studenten, men nu aapner hun frygtsomt Døren med en Kop Kaffe og ber ham ikke at forsmaa.

Det kom tilpas.

Og det gjorde du Ret i at bli hjemme, sier hun.

Ja hvad skulde jeg med der! svarer han.

Han tviler ikke, han gjorde ikke Feil, naar han sat hjemme saa holdt han sig saa fornuftig paa den rette Side. Han visste ikke at det er bare den som intet gjør som ikke kan gjøre en Feil.

Saa sænket han Næsen ned i Bøkerne igjen. Og Maaltiderne hæftet ham meget bort. Matbudene kom jo i Virkeligheten og mældte ham at han ikke var sulten, men det visste han før.

Digitized by Google

XX

Det kan ogsaa gjærne være at Abel gjorde feil i at faa den Seilturen istand, Lillelydia blev ikke med og Dagen var spildt. Han holdt ut tilkvælds paa en grøn Ø, hoppet og danset, ropte høit og var Galning, men da han vel var hjemme igjen vilde han straks opsnuse Lillelydia og faa Rede paa hende. Han traf hende ikke, det var Søndag, Lillelydia sat hos Politi-Carlsen og fik øve sig paa Pianoet.

Godt.

Kvælden efter søkte han hende igjen og traf hende ikke. Hun var ute; Søstrene var hjemme.

Nu maatte Lillelydia ha faat Nys om at han vilde tale med hende, men hun kom ham ikke imøte, hun undgik ham. Naa, saa var det vel en naturlig Sak at hun uteblev, hun vilde nok være tilstede den tredje Kvæld.

Nei.

Da spaknet Abel. Han syntes vel fremdeles at Verden var et Opholdssted hvor man kunde være til, men den var ikke nogen interessant Verden og Livet var svinagtig og unødvendig. Han hadde idag set

Digitized by Google

Lillelydia sammen med et Par andre Piker og Reinert — Reinert, denne Klokkersøn som idelig skulde være i Pikelag — ja ham var det Abel hadde set Lillelydia sammen med. Det var nydelig. Samme Reinert kunde trænge en Stopper for sin ryggesløse Fremfærd og Lillelydia burde rettes. Abel vilde gjøre det, vilde rette hende. Men slikt gjøres ikke med Hammer, det gjøres med Taalmodighet og vældig Finhet. Man kan ikke altid seile sig i Havn, saa varper man sig i Havn. Han foresatte sig ikke at gaa til Piken mere, det være langt fra ham, han vilde træffe hende tilfældig paa Gaten. Men et Par Dager efter hadde han endda ikke set hende, saa strøk han allikevel over til den kjendte Bakgaard.

I denne Mellemtid hadde han spaknet og flammet op, spaknet og flammet op igjen flere Ganger, for Øieblikket var han visstnok rasende, men da han traf Piken kunde han ikke si mindre til hende end han sa: Naa, du har endelig flokset ifra dig? Naar vi gifter os skal det bli en anden Dans! Hvorfor kom du ikke paa Seilturen Søndag?

Lillelydia hadde kanske ventet ham i Kvæld, kanske ogsaa indstillet sig paa en saare stor Venlighet, hun smilte og nikket tilbake som han hadde hilst og sa: Er det du, Abel?

Det avvæbnet ham. Egentlig skulde han nu ha et Opgjør med et Menneske, men til Leder av dette Foretagende at være stanset han mærkelig motfalden og gapte litt.

Digitized by Google

Det var Lillelydia selv som ikke vikte tilbake for at komme ind paa Realiteter: Nei hvorfor jeg ikke blev med Søndag det var fordi jeg skulde spille Piano. Jeg kunde ikke gjøre begge Deler paa en Gang.

Nei, sa han. Og allikevel visste han jo godt at hun ikke hadde spillet Piano hele Dagen, men bare om Kvælden. Desuten hadde hun lovet Søstrene hans at bli med, men sviktet. Naa, Pokker forstod det.

Hun sat der i den lille skrøpelige Trætrap og sydde, bøtte noget eller forandret litt paa en Kjole, hun var hændt med Hænderne. Saa gik det som slikt pleier; det drog vel efter med hende at hun var blit overfaldt, og hvorfor skulde hun taale det? Denne Smedgut og hans Søstre trodde vel de var Likemænd med hende, men de skulde tro op igjen: Jeg har litt mere at lære end du, sa hun. Du tror kanske det er let at spille Piano?

Nei, sa han.

Bare Noterne er saa forfærdelig vanskelige. Og saa siden al Øvingen.

Men hvad skal du lære det for?

Aa hvor han var enfoldig, hvad hun skulde lære det for? Fordi alle bedre Folk lærte det. Hun hadde lært at danse, hun maatte lære at spille Piano, at brodere, at hækle Strimler til Særkene sine, aa hvad hun maatte lære! Bare det at gaa med Parasol i Solen var hende ikke medfødt, hun skulde opøve

Digitized by Google

et Lag til det, en herlig Maate. Ogsaa Søstrene hendes hadde lært og lært, de var ikke hvemsomhelst de heller, de agtet ikke at kaste sig bort, de sat hjemme, de sat og ventet paa en Styrmand, en Handelsbetjent. Slik bærer bedre Folk sig ad.

Lillelydia blev da ikke større fornærmet over Abels Ord, men hun bare tidde til dem.

Der stod Abel igjen.

Hun hadde et Øieblik sat sit Fingerbøl ifra sig, han tok det i Haanden og improviserte: Hvad kan det være av siden det er saa aaret likesom?

Det? Elfenben.

Hans Sans for Elfenben var lite utviklet, det sværeste han hadde hørt om av Pragt var Salomos Tempel, men ikke Fingerbøller. Imidlertid fløi vel Fan i ham, han satte det kostelige Fingerbøl ifra sig, strøk engang over den blaa Vasketøis Kjole hun holdt paa med og sa: Saavidt jeg kan skjønne er dette Brokade.

Hun opfattet det øieblikkelig som den Spydighet det kanske ogsaa var og svarte: Det forstaar ikke du dig paa!

Taushet.

Du skulde ikke ha et Trappetrin til? spurte han.

Et Trappetrin? Jo vil du sitte? Værsaagod!

Hun reiste sig og vek Plassen.

Nei det var ikke Meningen! avværget han. Er det ikke Rum for os begge i Trappen saa kan jeg staa! Forresten var han nu i Fart og fortsatte: Hvad var

Digitized by Google

det jeg skulde sagt — nei det er noget Tøv med det Pianospillet dit. Hvad Bruk har du for det naar vi gifter os?

Sandelig, hun sank sammen der i Trappen, hun blev som en Prik og det varte en god Stund inden hun fik Mæle: Hvorledes? Med dig?

Han saa granskende paa hende som om han vilde være uhildet. Han skjønte ikke at det var som hun hadde tat ham i Næsen, bare litt naturligvis, men tat ham i Næsen og vendt ham mot Utgangen og latt ham gaa.

Jeg gifter mig aldrig med dig, sa Lillelydia.

Av disse Ord slutter Abel at hun gav ham Avslag, men allikevel stod han og saa paa hende, saa aldeles nødvendig paa hende og blinket litt iblandt. Det var en rar Maate hun hadde at tale paa, akkurat som om hun ikke vilde ha ham. Hun kunde gjøre som hun vilde, Lykke paa Reisen! Han stod i Øieblikket i en morsk Stemning.

Lillelydia saa op, nikket smilende og sa: Det er sandt jeg sier! — Aa men saa var det jo ikke Tvil om at hun hadde været saare skarp, og det var unødig, hun kunde mildne sig litt: Du kunde hjælpe mig og holde i, sa hun og rakte ham en Fold at holde i.

Nei han rørte sig ikke.

Hører du! sa hun og stak ham i Læggen med Naalen.

Han gjorde et Hop, og Pokker forstod det, han

Digitized by Google

blev illsint, blev gal. Uten at si noget mere end skrike et enkelt Au! stod han et Øieblik og bet sig i Munden, blek, færdig til at si en hel Del. Det gjorde ham ikke blidere at Lillelydia brast i Latter. Hvad i Alverden — han som taalte Hugormbit og som ofte slog Blodblemmer paa sine Hænder i Smien skulde nu fly tilveirs for et Naalstik! Men det gjorde han. Og saa skjønte hun vel at hun maatte gjøre noget ordentlig: Du, den Reinert er da en god Apekat! sa hun.

Det kaldte Abel tilbake, det mindet ham om hans Ærend at han skulde redde hende, redde Lillelydia. Ja, sa han ogsaa.

En Vigtigper!

Ja. Visste du ikke det før nu?

Mèn han er en flot Fyr. Og han er litt krøllet paa Haaret.

Naa, du synes kanske om ham?

Jeg? Mama sier han har tat sig svært op. Og saa har han jo lært en Masse.

Hahaha, sa Abel, Sludder, sa han. Har han lært saa meget? Jeg kan hundrede Ganger mere end han, om du vil vite det. Ja. Jeg kan ikke det samme med Bøker akkurat, men jeg kan hundrede Ganger mere av andre Ting.

Ja av andre Ting! blaaste hun.

Hundrede Ganger mere, husk paa det! Og du skal bare se han blir ikke Prest. Det er likeens med Frank, han blir heller ikke Prest. En saan Klok-

Digitized by Google

kergut! Og hvis du stoler paa en som ser saa meget mere ut end han er saa er du dum, skal jeg si dig.

Jeg? Det falder mig ikke ind at bry mig om ham.

Det forandret Saken, og Abel kjendte sig vel med en Gang lettere, han kunde kysse hende, sandelig, kysse hende paa Munden. Der sat hun. Men at kysse en Pike ved Overrumpling er vanskelig, det kræver teknisk Dygtighet, man skal træffe. Nei men han tok istedet Slipestenen ved Væggen og løftet den av Kaathet eller ugudelig Styrke ut av Karmen og la den i hendes Fang.

Naada, man taler om at bli stum, men han hadde aldrig hørt en saa øredøvende Stumhet. Saa skriker hun, skriker Lillelydia, bæljer, Forbitrelsen gjør hende fremmed og styg. Det var ingen anden Raad end at han maatte løfte Slipestenen bort fra hende og lægge den paa Plass igjen.

Din Gris! fræste hun. Du vaager —!

Hehehe, lo han skamfuld og ulykkelig. Har du set slikt at jeg kom til at gjøre det! — Forresten var det mærkelig hvor lite Lillelydia taalte iblandt før hun blev rasende. Han selv var ikke slik. Hun hadde det vel fra Morn.

Se her hvor du har svinet til Sytøiet mit, sa hun. Nyvasket Kjole!

Jeg skal ta den bortunder Vandposten, tilbydde han.

Idiot!

Saa vilde han snakke hende blid igjen, han hen-

Digitized by Google

tydet dunkelt til sine Følelser for hende, sa at han elsket hende, og var like sæl med hvad hun mente saa vilde han ha hende, han kunde gaa til alle Vandposter i Byen for hende, hun skulde undskylde hans Gapstrek med Slipestenen —

Hun reiste sig og rystet indætt Kjolen, slog Sanden av sig selv, dumpet sig ned i Trappen igjen, saa Trinnet knaket, og tidde.

Og forresten, sa han, saa vilde jeg ikke ha gjort det. Og det er ikke noget at bry sig om.

Saa, svarte hun og saa olmt op paa ham. Hendes Øine stanget ham.

Undres paa hvor han Edevart, Bror din, er nu? spurte han.

Ti stille!

Naar kommer han hjem, vet du det?

Ti stille, hører du, hold Munden din!

Skal ske! sa han og nikket. Si bare hvorledes du vil ha det, sa han. Saa trak han sig ind i sig selv.

Men slik kunde det jo ikke vedbli. Efter en Stund reiste hun sig pludselig og begyndte igjen at banke Sanden av sig som om hun endda ikke var pen. Men hun var næsten blid igjen og smilte endog litt.

De var jo ikke saa svært gamle Mennesker. Dersom han var nitten Aar saa var hun bare sytten eller saa. Eller om man skulde si som sandt var at han var bare seksten Aar saa var hun endda mindre. Hvad var det til Alder! Og der stod de.

Digitized by Google

Hvad mente du med det, din Galning? spurte hun leende.

Mente? Det vet jeg ikke.

Hvorfor sætter du dig ikke, hører du! sa hun og tok selv Plass.

Nu var det hans Tur at tie litt og han bare stod og hang opefter Rækverket. Men da hun atter rakte frem en Fold av Kjolen at holde i mens hun sydde tok han den og holdt. Saa pekte hun paa hans Haand og sa: Det var da en rar Haarvækst du har paa Hænderne.

Rar? Den er god nok.

Denne Haarvækst! Den var spiret frem i Heten fra Avlen i Smien, en sort Ham, han hadde været stolt av den, hans Jævnaldrende hadde den ikke, han var vokset dem forbi, de laa bakut. Og for nogen karslige Hænder han i det hele tat hadde faat!

Jeg spekulerer paa at staa ut Læretiden min hos Carlsen, sa han. Hvad tror du om det?

Det vet jeg ikke. Hvorlænge varer den?

Den varer ikke længe. Og siden saa skal jeg ha Smien for en billig Penge, sier Carlsen. Han vil hjælpe mig til.

Smien, hvad skal du med den? Naaja, smie i den. Men skal du være der hele Tiden?

Det er ikke stort likere noget andet. Jeg synes ikke de andre er rare Karer heller.

Men du blir saa svart, sa Lillelydia.

Og naar Tiden kommer og vi gifter os —

Digitized by Google

Hun fløi ikke i Flint mere, det gjorde hun ikke, men hun avbrøt ham bestemt: Det blir intet av!

— saa skal det nok bli Raad til Hus, sa han.

Aldrig!

Hvorledes? spurte han uforstaaende.

Jeg elsker dig ikke, svarte hun.

Han saa paa hendes Hænder, saa paa hendes Ansigt og tænkte paa det. Jo det retter sig, sa han i en Tone som om hun kunde regne det for avgjort.

Men atter var Lillelydia Datter av sin snarsinte Mor og vilde ikke late dette sitte paa sig: Slip! kommanderte hun og rykket i Kjolen.

Men naturligvis slap ikke slike Fingrer for et Ryk.

Hørte du ikke jeg sa slip!

Naa. Si bare hvorledes du vil ha det.

Saa slap han, og saa var de paa Kant med hverandre igjen.

Du skulde skamme dig! sa Lillelydia.

Han svarte voksent: Jeg er altsaa ikke mere end tyve Aar, hvis det er det, du mener. Eller kanske ikke fyldt tyve engang.

Nei Gud hvor du skrøner! ropte hun. Du er jo næsten ingenting, du blev konfirmert ikke ifjor, men iforfjor. Tror du ikke jeg vet naar du blev født?

Da lo Abel: Hnei, Lillelydia, det maa du undskylde. For da jeg blev født da var ikke du paatænkt engang. Aa jeg er slet ikke langt fra tyve Aar, hvad saa Folk sier. Jeg maa da vite det selv.

Digitized by Google

Naa — Lillelydia vinket utaalmodig av og sa: Jeg selv skal konfirmeres til Vaaren.

Ja det er godt.

Er det godt, hvad mener du med det?

Taushet. Han syntes vel det var godt at det var unnagjort, saa hun blev fri og færdig, men han torde ikke opirre hende mere.

Saa, nu har jeg sydd ifra mig, sa hun og reiste sig.

Ja Farvel, sa han. Men saa bad han frækt om litt Vand.

Hvis her bare er noget, svarte hun og saa sig om. Men du kan jo gaa ind og drikke.

Abel sa dertil: Nei jeg kan gaa hjem og drikke. Det kan være det samme.

Aldeles ikke! ropte Lillelydia. Jeg skal gaa ind efter Vand, sa hun som om han var hendes eneste paa Jorden.

Da han hadde drukket talte de endda en Stund sammen, og inden han gik hadde han allikevel faat omfavne og kysse hende nogen gode Ganger. Det var frygtelig myke og farlige Armer Smedgutten hadde.

Han svinget dem da han gik hjem, en Herre over Tingene, Pikens utkaarede, Eier av en fremtidig Smie. Jo alt rettet sig! Han vilde helst ha stukket sig væk og været fri for Selskap, men saa var der Besøk hjemme, Maren Salt sat i Stuen.

De var alle tilstede undtagen Studenten, og de

Digitized by Google

fik sagt meget paa kort Tid; Maren Salt hadde travlt, hun var bare et Ærend i Byen og hadde faat Lyst til at kikke indom til gamle Kjendinger. Oliver selv blandet et og andet vægtig Ord ind mens Gjæsten drak nogen Kopper Kaffe og spiste Bakerbrød til.

Hvorledes kan du komme ifra? spør Petra. Sover Gutten?

Nei det vet jeg ikke. Han Mattis har han.

Mattis?

Jeg er tryg for Barnet hos han Mattis.

Du vil ikke si at han Mattis passer Barnet dit?

Naa, det vil jeg ikke? Men hvorledes skulde det ellers gaa? spør Maren Salt. Jeg maatte ut i Kvæld og kjøpe ind til Huset, og han Mattis sitter hjemme. Det gjør han hver Gang, det kan ikke være anderledes.

Oliver uttaler med Værdighet: Min Mening er at han Mattis tar dig, Maren, naar den Dagen kommer at han forandrer sig.

Det hadde Maren Salt ikke noget imot at høre, men Petra syntes næsten at føle litt Skinsyke: Det tror nu ikke jeg, sa hun. Jaja det er det samme for mig!

Han kunde gjøre det som dummere var, hævdet Oliver og stod paa Marens Side. Saa har han Gutten til at lære op naar Tiden kommer og til at overgi Verkstedet til.

Digitized by Google

Aa Gutten han er nu bare skikkelig født endda, indvender Maren. Saa det har lange Utsigter.

Petra sier: Jeg skulde ha været og set han. Han er vel stor?

Ja det mankerer ikke. Doktoren sier han er av Racen.

Petra blir opmærksom: Sa Doktoren det?

Ja, var det saa rart?

Taushet. Petra tænker. Nei, svarer hun saa. For det er noget Doktoren sier. Det har han sagt om mine og: at de var av Racen. Jeg vet ikke hvad han mener.

Oliver taler igjen: Saavidt jeg forstaar saa mener han at saa er Barnet stort og stærkt og friskt, for Eksempel. Ja Gudskelov, vores har allesammen været kjække.

Petra spør: Hvad Slags Øine har han?

Brune Øine, svarte Maren.

Da blev Petra aldeles som skinsyk og forunderlig igjen og hun kunde ikke bare sig for at utbryte: Hvor har du været og faat brune Øine paa han?

Hehe, det skulde du bare vite! svarte Maren Salt og lo koket.

Jeg skjønner det nok! sier Petra stram og bitter. Han er allesteds!

Maren ser paa hende: Du prater! Hvem mener du?

Nei ingen. Jeg mener ingen.

Digitized by Google

Nei du skal heller ikke vør, sier Maren, for du kan ikke gjætte det! Og hun ser lur og hemmelighetsfuld ut og tier. Pokker til gammel Pike, hvem var saa Barnefarn? Det syntes som om hun selv sat og overveiet det, ja som om hun hadde Valget og var kræsen.

Er det ikke mere paa Kjedlen til ho Maren? spør Oliver.

En fjerde Kop blir skjænket op og drukket, og under dette tales der atter mangt og meget. Petra burde jo ha faat næsten alt sit gode Humør igjen da det viste sig at Maren Salt selv sat der med brune Øine — var det saa noget Under at hendes Barn fik det? Men Petra syntes nu engang at ha fattet Mistanke til en bestemt Mand og kunde ikke slippe denne Mistanke: Det er nu han allikevel! paastod hun. Han er lur nok, han tok en med brune Øine denne Gangen for at være tryg.

Jeg forstaar ikke hvad du skvaldrer om, Petra! Ja det maa jeg bent ut si at du skvaldrer, erklærer Maren endda venskapelig leende.

Petra er forbitret og iagttar ikke Sømmelighet overfor sin Gjæst: Tror du han tok dig for noget andet end for de brune Øinene? Nei, Maren, du maa da vite at du ikke er nogen Ungdom!

Paa dette Stadium syntes vel Oliver at han maatte gripe ind, og han gjorde det ved at ta sin Hat og hinke ut. Han fik ogsaa Abel med sig. Fem Kvindfolk med ungt og gammelt sat nu igjen. Men da

Digitized by Google

Petra var saa ophisset var hun til liten Hygge for Gjæsten, og hvis ikke Maren Salt hadde brukt Maate saa kunde hun ha knust Kaffekoppen. Istedet sa hun bare krænket i sit Inderste: Jeg er ikke nogen Ungdom nei. Men du, Petra, er nu heller ikke nogen Aarskvige længer, husk paa det. Og hvad det angaar saa har da vel du faat nok av den Manden du sitter og mistænker mig for.

Petra blev vel nu opmærksom paa at Smaapikerne sat og lydde, hun tok til Latteren for at slaa det bort: Faat? Ikke en Øre har jeg faat av nogen anden Mand end min egen Mand, det kan du tro! Hvad skulde andre gi mig Penger for? Men vi har Gudskelov nok med det han Oliver fortjener!

Dette var nu at lede Samtalen ind paa et andet Spor, men der blev slaat en Bro og alle gik den, de to stridende Mødre sluttet litt isenn Fred. De gik over til at sladre om Byen og Byens Folk, den femte Kop Kaffe blir skjænket op, alle Kvindfolkene laa lutet over Bordet og saa ind i hverandres Ansigter: Det var nu et Hus igjen ute hos han Kasper, han som arbeidet ute paa Værftet, nu hadde han banket Konen. Maren hadde hørt det i Kvæld.

Petra blir rasende paa Kasper: Hvad hadde Konen gjort?

Det var visst noget med en anden Værftsarbeider.

Han maatte ha vaaget at bære Haand paa mig! truer Petra.

Aaja men den Konen han har! sier Bedstemor

Digitized by Google

som er gammel og utbrændt. Hvad gjorde hun ikke det ene Aaret mens Manden seilte: gik ombord i en fremmed Skute og var Opvartningspike i Utlandet i lang Tid.

Maren Salt ytrer: Det var forunderlig at hun ikke fik Barn.

Vet du hvad hun fik?

Ja for saa maatte hun ha faat Barn siden ogsaa.

Nei, sier Petra, hun er ikke av dem som faar Barn, hun kan bære sig ad hvorledes hun vil.

Bedstemor falder i Tanker over denne gamle Tildragelse: den unge Matroskones Utflugt til Utlandet, det var nok av Snak om det i sin Tid. Og slik en utmærket Far hun har, Smed Carlsen, et godt og agtet Hjem, og allikevel!

Slik kan det gaa, sier Maren Salt. Og hun har andre Nyheter fra Byen: Gryn-Olsens yngste Datter hadde Bryllup i Kristiania i Midten av Maaneden.

I Kristiania, hvorfor det?

Det stod i Bladet, Maren hadde hørt det oplæst i Kramboden hos Davidsen.

Hvem var det hun fik?

En Maler, stod det.

Smaapikerne kjendte til det: Den Maleren som malte Malerier hos Johnsen paa Brygga og hos Gryn-Olsen, sier Smaapikerne, det hadde de Greie paa, Frøene, aa de var gløgge nok.

Digitized by Google

Han mon være av stort og fornemt Folk, efter-som Davidsen sa.

Forunderlig, det har gaat stilt, ingen har hørt om det.

Maren Salt svarer hertil: De sier at Bruden maatte skynde sig med det.

Naa det var saaledes! hvisker hele Stuen forstaa-ende. Og derefter tænker de alle en Stund paa det.

Ja de gifter sig og de baler, det blir ikke Ende paa det, ytrer Petra. Og hun vaager sig atter ut paa farlig Grund: Du kan være sæl, Maren, som ikke har tullet dig op i det!

Det er vel ikke forsent endda, sier Bedstemor.

Jo det mener ho Petra, svarer Maren paany støtt.

Petra gir sig ikke: Naar jeg skal si som sandt er saa har da vel du endelig slaat slikt ut av Hodet. Hvor gammel er du?

Jeg er saa gammel at jeg mindes det ikke, svarer Maren og reiser sig. Nei jeg som gir mig til her hele Kvælden! Nu skal dere ha saa megen Tak for Trakteringen og alt godt! Lat mig nu se at du kik-ker indom mig naar du gaar forbi, Petra!

Neivel, nogen Ungdom var Maren Salt ikke, men da hun gik hjemover og bar tunge Pakker fra Bu-tikkerne saa let som ingenting og rørte Føtterne som i en Dans saa skulde ingen beskylde hende for Ælde. Heller ikke hadde hun noget Utseende netop, de brune Øine var lyse og ikke det Spor glø-dende, men det viste hvorledes Mennesket var naar

Digitized by Google

hun med sine Aar kunde faa Barn. Ti bare stille om Maren Salt, hun var god nok. Var Jørgen Fiskers og Lydias Døtre likere — de som sat hjemme og spillet bedre Folk — var de likere? Og endog selve Fia Johnsen var hun saa meget likere, hun som malte Syriner og som saa paa en Mand og en Milepæl med samme Øine?

Jeg blev længe, sa Maren Salt da hun traadte ind.

Mattis svarte ikke og var i det hele tat ikke Venner med hende. Han sat forresten og sang for Barnet og var midt i et Vers.

Skulde jeg prøve han med litt Bysladder, tænkte vel Maren da, litt om Kasper og Konen, litt om Brylluppet i Kristiania? Men Mattis var ikke av dem som brydde sig om Nyheter. Har han været vaaken?

Mattis synger Verset ut og svarer: Nei. Men du skal nok faa skravlet han vaaken nu.

Det gjør ikke noget, han skal ha Bryst nu, sier hun.

Et mærkelig Syn: Mattis Snedker syngende ved en Barneseng.

Han hadde fnyst og hoppet. Han var kommet ut for et frygtelig og sindssvakt Puss av Skjæbnen og ikke faat Maren Salt ut av Huset før hun blev liggende, det tok paa ham og forvirret ham umaatelig. Saa, for Satan, i hans Hus! Men det skulde ikke vare længe, aa det vilde ta to Dager, tre Dager, saa skulde hun paa Gaten, lat det gaa litt kvikt nu,

Digitized by Google

glem ikke at bære med dig Ungen! Men det gik mere end nogen Dager, og siden saa gik det Dag for Dag, det var saa sin Sak at ta en Reke og maake hende ut, hvor skulde hun hen? Og et aldeles nyfødt Barn, kraftig Kar visstnok, nogen skammelige Lunger, men allikevel —

Mattis Snedker var en eftergivende Mand, han eftergav to Stuedører som engang blev franarret ham, han eftergav en ung Kone som snøt ham for en Guldring, og saa videre. Han for op og fnyste, men han eftergav. Hvad skulde han ellers?

Og Maren Salt var jo snart paa Benene igjen og skjøttet sin Gjærning. Barnet gjorde ikke større fra eller til, det trængte ingen Mat, bare Bryst og Søvn, det laa i Marens Kammers, i hendes egen Seng, og optok ingen Plass, Mattis fandt mange Grunde for ikke at gaa strængt tilverks. Men om et halvt Aars Tid og midt paa Sommeren saa ingen av dem frøs ihjæl, da skulde de paa Dør, det var stemplet! Eller i Høiden om et Par Aar naar Gutten kunde gaa selv.

Saa lovet han paa at han aldrig vilde se Barnet for sine Øine, men det kunde ikke gjennemføres. Maren Salt, Morn, kunde være løpet til Vandposten, Barnet indrettet ikke sine Skrik herefter, men tilkaldte ugenert Snedkeren. Det gik nogen Ganger paa den Maaten, Mattis skar Tænder og var aldeles en rasende Mand, men ikke en Sten, han la Mærke til at Barnet tidde naar han talte til det, at det blev

Digitized by Google

roligere naar det hørte et Menneskes Røst, det førte til at han talte mere og mere med det og det endte med at han tok paa at synge. Da Barnet fik Blik og begyndte at kjende ham, løftet han det op og bar det. Dette Utyske, denne lille Kar som var snodig og let i hans Hænder, ti stille, ikke disse Skrik som Svenden og Drengen kan høre ut i Verkstedet, hold Munden din! Forresten er det ikke rart om du graater, din Stakkar, du fryser og faar ikke Bryst, jeg skal ved Gud snakke med hende! Det skulde ikke undre mig om hun ligger dig ihjæl en Nat i den trange Sengen. Se her, nu tar vi selve Dynen din og bærer dig i den. Der ser du, det blev straks varmere, og jeg skal Herren forsyne mig snakke med hende —

Han ligger og fryser! roper han til Morn.

Fryser han?

Jeg vet ikke og jeg bryr mig ikke om at vite det. Det blir ikke min Sak. Men du skal ikke la han ligge her og sulte.

Han sulter ikke.

Tror du han graater for snoft ingenting? Slikt skal være Mor!

Maren Salt hadde fundet at det svarte sig at føie Snedkeren: Jeg skal gi han Bryst, sa hun.

Og det litt ordentlig! forlangte Snedkeren. Jeg vet ikke at han har skreket værre end denne Gang.

Saa gaar Mattis ut i Verkstedet igjen til Svenden

Digitized by Google

og Drengen. Han er sint og skamfuld, han vender sig i Døren og taler til Maren: Jeg kommer ikke ind til han for hver Gang, det maa du ikke tro, jeg er like sæl om han skriker sig ihjæl. Men vi maa ha Fred for Barneskrik i Verkstedet, i mit eget Hus. Ja. Han kan ikke ligge her og skrike sig fordærvet!

Og saa gaar Mattis ind i Verkstedet; Svenden og Drengen er færdige til at gaa. Han rakker ned paa Maren og Barnet: He, man skal komme ut for mangt! Men retnu skal det ikke vare længe. Jeg kjender en som ikke vil vite av dem i Huset mere. Var det ikke for det at det er Straf for at vise dem ut, men det er stor Straf for det, en av de største Straffe. Du vet vel det? spør han Svenden.

Svenden har ikke større Kjendskap til det, men han finder det ikke urimelig.

En frygtelig Straf, flere Aar. Og det vil jeg ikke utsætte mig for.

Han staar nu om Dagen og arbeider paa en liten Seng, en Barneseng, til en Familje i en anden By, sier han, og han har faat Maalene opgit saa det er en grei Bestilling. Det blir en pen Seng med Sprinkler og endda litt Utskjæring paa Gavlerne, han har ogsaa Ordre til at faa den hvitmalt før han sender den. Saa staar han og arbeider. Men det er jo Pokker med den Sangen, det lille Barneverset, det vil ikke ut av Hodet igjen i dagevis, han griper sig i at nynne under Arbeidet og gjøre sig latterlig. En Mand med den Næsen nynne Barnevers og høvle!

Digitized by Google

Han mistænker Svenden for ikke at være helt alvorlig.

Han er visst meget glad den Dag han kan sende Læregutten til Maleren med Sengen.

Endda gladere kunde han ha været den Dag da han fik den blank og snehvit tilbake og kunde pakke den ind og sende den. Men Mattis var vel atter ute for et Puss: nu var den lille Seng blit avbestilt, Familjen hadde kjøpt en færdig Seng, Mattis hadde faat Brev om det. Javel, et nyt Puss. Men Mattis tok det denne Gang mærkelig rolig, han sa: Det er ingen Raad med det, jeg kan altid bli kvit Sengen. Men det er som jeg sier, man kan komme ut for saa mangt. Nei man skulde aldrig bry sig om slike Bestillinger fra en anden By! sa Mattis.

Kortsagt, han brandt inde med Sengen.

Og nu kunde gjærne Barnungen derinde faa laane den saalænge, Maren Salts Barn, og bruke den en Uke eller saa til den blev solgt. Det gjorde ikke Sengen noget.

Digitized by Google

XXI

Visstnok var det saa at et Bryllup helst skulde staa i Brudens Hjem, men Konsul Olsen, han holdt sin yngste Datters Bryllup i Hovedstaden, i en Palmesal i det store Hotel. Hans Hode var ikke uten Planer, Gud vet om han ikke hadde tænkt paa et oversjøisk Land til Bryllupet, tænkt paa Argentina, paa Australien. Det tiltalte denne Mand med den rummelige Tankegang at ha det flot og navnkundig ved et slikt Høve, et stort Hotel var godt, det var bare at ringe paa fem Tjenere. Det var baade fint og praktisk klokt, for hans Kone vilde slippe et overvældende Stræv med Traktementet.

Saa vies da Maleren, Sorenskriversønnen, til sin Model. Det skumles litt i Brudens Hjemby over at det sker i slik Hast og uten Varsel, alt vel overveiet ved Vandposterne saa var det noget paafaldende ved det. Men i alle Tilfælder saa hadde da den unge Dame opgit Kjøpmandslivet og opgit Scheldrup Johnsen, det skulde ikke længer helst være ham, men helst en anden.

Til dette Bryllup er Sakfører Frœdriksen indbydd.

Digitized by Google

han er jo som Stortingsmand og Formand i sin Kommission allerede tilstede i Hovedstaden. Han maatte ikke undgaaes, en betydelig Person, det var blit noget officielt ved ham, næsten som med Norges Løve paa. Velkommen! sa Gryn-Olsen og bænket sin Gjæst høit op.

Og her ved denne Leilighet er det at Sakfører Fredriksen vil lægge Grundvolden til sin Lykke og træffer en foreløpig Avtale med Gryn-Olsens anden Datter, den ældste. Det skulde være hemmelig, de skulde vente litt, Gud vet hvorfor, men det hørte med til hans Fremtidsplaner, sa Sakføreren, han vilde vel ikke altid vedbli at være Stortingsmand og dermed Punktum. Men den foreløpige Avtale skulde være herlig bindende.

Saa skulde da ogsaa Gryn-Olsens anden Datter opgi Kjøpmandslivet og de flotte Handelsmænd. Hun var stor og sund, hadde en deilig Mund og en Overflod av tungt cendre Haar, Sakføreren han var ute i Aarene, ingen Gymnastiker, mildt skittenfærdig, uten græsk Næse, men en Pokkers Kar, uten meget Haar, men med en svulmende Hudfold i Nakken — altsaa en Nuanceforskjel paa de to. Sakføreren var god nok.

Han kom hjem til Byen. Javisst var han straks blit Formand i Kommissionen om de mishandlede Matroser og han bar sit Hode høit, Maken til Karriere! Ikke saa at han gik nogen overende, men det var som om han hadde faat en endda sværere Røst,

Digitized by Google

en tordnende Hals. Det kom vel av Øvelsen fra Stortinget da han leverte sin berømte Interpellation.

Han gaar og spaserer i Gaterne om Eftermiddagen, nogen hver kan ha Lyst til at tale med den hjemvendte: Doktoren som undte Dobbeltkonsulen Interpellationen, Tolderen som var Venstremand, den unge Sorenskriverfuldmægtig som selv var Sakføreræmne, og siden mange andre av Folket. Og Stortingsmanden nægter ingen et Par Ord i Forbigaaende. Av en eller anden Grund likte han mindst at Doktoren haket sig fast i ham just nu, men det kunde ikke forebygges, de andre gik sin Vei, men Doktoren vedblev at hænge paa, han var lik sig selv.

Den samme Mand i Byen ja. Doktoren ændrer sig ikke, han besøker Syke, skriver op latinske Recepter, tror paa sin Lærdom og Videnskap og tjener sit Brød. Han har nok med hver Dags Plage. Ved et sjælden Høve kan en liten Glæde tilfalde ham, som dengang da Henriksen paa Værftet betalte ham med en svær Pengeseddel efter Konens Dødsfald; men i det store og hele er Doktoren glædeløs. Han gik i sin Tid over fra en Kjøpmand, fra Johnsen, som han var misfornøiet med, til en anden, til Davidsen som han vilde prøve; men de var begge like, ogsaa Davidsen sendte Regning. Stakkaren var Konsul, men han var ikke rik og var nødt til at være smaaskaaren, alle var Kræmmere. Doktoren var fortiden uten en fast Kjøpmand.

Han fortjente ikke nogens Misundelse, det var

Digitized by Google

ingen Stas ved hans Tilværelse. Naturligvis grædmet han sig aldrig over sig selv, over at han var nægtet Ævnen til at ændre sig, bedre sig, over at han var feilslaat i Livet, en Vildfaren, en Grinatus, en Nar, dumstolt midt i sin Karakters Tvilsomhet. Det var Menneskene, Byen og tildels Forsynet som hadde Feilen. Visst var det saa. Han selv var som han skulde være.

Aa hvor han kunde ha grædmet sig!

Doktoren hadde intet tilovers for virkelig Risiko, for Farer, men han skydde ikke Stridigheter, tværtimot, han stak og stiklet naar han kunde komme til og gjorde sig ikke lite frygtet ved sin Tunge. En Klægg til at hænge efter, en Hveps med Brodd. Det tilfredsstillet ham at være en Mand som ikke alle og enhver torde svare igjen, det var hans Triumf for Dagen, for Stunden, han kniste og lo av det. Oprindelig ond var han ikke, langtfra, sine Egenskaper hadde han lagt sig til, Skole og skematisk Utvikling efter Bøker hadde ført ham til det han blev. Nei han drev det ikke til noget respektabelt i Ondskap heller, han var kommet forsent ivei, først som ældre og strandet Person, han drev det til en sur Utilfredshet, til Bitterhet, Nag, Smaahævn, Sladder. Naar et Menneske døde sa denne Læge med den farlige Tunge: Javel, et Par Støvler er blit ledige! Og det tilfredsstillet ham saa at Tilhøreren blev litt rar i Ansigtet.

Han kunde heller ikke bare sig overfor Stortings-

Digitized by Google

manden, men stak ham lystig fra flere Kanter. Saaledes maatte Doktoren misbillige at en Mand som Sakfører Fredriksen juglet sig ut i høihælede Støvler selv om han var blit Stortingsmand, han hadde jo ondt nok for at gaa før. Den nye Frakken fik gaa an, men slike Støvler til slike Føtter som hans!

Sakføreren visste ikke at det var noget iveien med hans Føtter.

Det kommer av at De ikke kan Anatomi.

Jeg kan den lille Anatomien jeg trænger.

Der har vi det: man kommer paa Stortinget og trænger ikke at vite mere end man vet!

Man kommer undertiden tilbake til Distriktslægen i sin Vælgerkreds og kompletterer sin Viden.

Ho, det skal mere til end at komplettere, man maa begynde med Begyndelsen, Far!

Sakføreren ønsket ikke at kjækle, paa den anden Side kunde han heller ikke skaffe den respektløse Fyr en Triumf ved at bli sint og gaa sin Vei. Han blev altsaa og tidde, aa men han gik hele Tiden og viste hvor lite denne Doktor var for ham: Der har vi Barber Holte og. Godkvæld, Holte! sier han og stanser i Haap om at Doktoren vilde gaa. Nei han gik ikke. Hvad Tid paa Dagen er det mindst fuldt hos Dem, Holte? Jeg skulde ha klippet Haaret mit.

Gidder De gaa til Barberen og sætte Dem til at vente? spør Doktoren. De kan jo faa ham op til Dem.

Digitized by Google

Vi Demokrater er ikke saa fornemme, svarer Sakføreren.

Sa De fornemme? Nei det skal Gud vite!

De møtte Mattis Snedker og Godkvæld, hilste Sakføreren igjen, talte et Par Ord med ham og slap ham.

Doktoren sa: Ja den gode Mattis, han har sandelig ogsaa faat brunøiet Yngel i Huset. Han var ikke glad da det skete! — Men her kom vel Doktoren ved en Tankeforbindelse ind paa noget andet, han sa pludselig: Den Interpellationen Deres var prægtig. Slik skal han ha det, den Svinepelsen!

Sakføreren svarer avvisende: Nei den Interpellationen er jeg mindst fornøiet med av det jeg gjorde derinde.

Doktoren stikker øieblikkelig: Hvad andet gjorde De der?

Nei ingen Ting, sier Sakføreren og vil ikke kjækle.

Da Doktoren hadde faat den store Mand liten nok hadde han opnaadd det han vilde og kunde gjærne vise sin Velvilje: Naturligvis gjør man mangt i Stortinget som vi utenforstaaende ikke vet om, Komitearbeidet for Eksempel, for ikke at tale om Kommisionsarbeidet. Det er godt at De skal ruske op i Forholdet med Matroserne og Rederne, gaa bare nøie tilverks, hvad i Alverden skal disse Redersjæle tjene sig rike for? Uvitende og udannede Personer som har lært at staa bak en Disk, men med Cigarer med gyl-

Digitized by Google

dent Belte, Madeira fra et gammelt godt Vinaar, Diamantringer paa Konen og Døtrene, det er til at brække sig over! Saa, for Satan, der kommer Postmesteren! Ja da maa De undskylde, da gaar jeg. Nu skal han ut og lufte sin Overbevisning om de mange Tilværelser igjen. Kan De tænke Dem noget værre end den Mand? Bare det at hans Liv bevisst og uavlatelig er rettet mot det gode, hehe! Avkom! sier han og glæder sig over sine Børn. Han er Idiot. Jeg haaper De undskylder at jeg redder mig, jeg vil ikke mig selv saa ondt som at høre paa ham. — Godaften, Postmester! Ute og gaar paa Lur efter Gud igjen? Vi talte netop om Dem.

Jeg takker for alt det gode Herrerne har sagt om mig.

Og det eventuelt onde?

Har ialfald ikke De hørt paa.

Saa. Ogsaa jeg er mig selv nærmest.

Netop derfor! sa Postmesteren.

Doktoren studser og sier saa: Se, se, De mener jeg tjener mig selv bedst ved at tale vel om Dem?

Ja det mener jeg. Ved at tale vel om alle Mennesker. Hr. Sakfører, velkommen hjem igjen!

Doktoren skulde jo egentlig gaa, men det var noget i Postmesterens milde Tilrettevisning som bydde ham at bli et Øieblik endda og ialfald vise Brodd: Postmester, De hører ikke til i denne Verden. De tror paa det gode og sier: Hvad skal vi tro!

Digitized by Google

Denne Verden vil ha Logik og Realitet, ikke Sentimentalitet.

Postmesteren hadde den Fordel at Stridigheterne altid stod paa hans eget Omraade hvor han var kjendt, hvor hans Funderinger ialfald hadde ført ham til et Standpunkt. Det var vel dette som saa ofte gjorde ham oplagt, rede til at forsvare sine Meninger, ja nu og da slagfærdig. Desuten var ikke Postmesteren noget Lam, han kunde saare iblandt, med nedslagne Øine og et lite Smil. Hvad han sa var næsten ikke noget videre, bare noksaa høflige Ord, men de var ikke altid uskyldige.

Jeg vet ikke hvad denne Verden vil ha, sa han. Det skulde forresten ikke bare komme an paa hvad den vil ha, men ogsaa hvad den burde ville ha. Da Logiken er saa skrøpelig som den er saa trænger kanske Verden noget utenfor den. Jeg vet ikke. Med Logik kommer man ikke frem.

Jo i Videnskapen.

Sier De det!

Sier jeg ikke det! Videnskapen har ikke Bruk for Metafysik og Overtro, det er dens Logik.

Postmesteren ryster paa Hodet: Videnskapen den danser rundt med sit Spyd utenom Metafysiken og stikker og stikker efter den uten at det gjør noget. Gjør det ikke noget? Nei. Fordi denne fundamentale Livsmagt er usaarlig og evig. Man kan ikke stikke et Hav.

Har De været paa Folkehøiskole? spør Doktoren.

Digitized by Google

Nei. Jeg har ikke — som De — været paa nogen høi Skole.

Over denne Spydighet blev Doktoren forledet til at bli grov: Det vilde De ikke ha hat ondt av, i Tilfælde. Saa vilde De kanske ikke ha havnet her i denne gode Stad som Postmester.

Det er ikke noget stort, synes De?

Hvad synes De selv?

Jeg er tilfreds. Somme andre kan ikke fornægte sin Lyst til at synes store selv om de ogsaa er det. Det er en Feil ved somme andre.

Det var Videnskapen vi talte om —

Postmesteren avbryter: Nei det maa De undskylde! Jeg er ikke — som De — Videnskapsmand, jeg kan ikke drøfte videnskapelige Spørsmaal.

Det er en Feil ved Dem, sa Doktoren og fortsatte: Videnskapelige Sandheter de er ett av to eller begge Dele: selvindlysende eller logisk bevislige. Nuvel, Metafysiken er ingen av Delene.

Men Hr. Doktor, jeg hverken sier eller mener at Metafysik er Videnskap. Den er vel nærmest det motsatte.

Saa er den Sludder, Hr. Postmester, og intet andet! Hvis vi da ikke hadde Videnskapen hvad hadde vi saa? Moses og Profeterne — lat dem høre dem!

Metafysiken den skjøter paa der hvor Videnskapen slutter. Det er det den gjør.

Videnskapen den slutter aldrig. Den famler, den

Digitized by Google

rækker ikke altid helt frem, men den driver paa og driver paa, den gaar altid videre.

Ja saa sier man jo, svarer Postmesteren. Jeg uttrykte mig forresten galt, ogsaa jeg mente at si at Metafysiken tar fat der hvor Videnskapen ikke rækker helt frem. Paa det Par Punkter, Smaapunkter, Detaljer, hvor Videnskapen ikke akkurat har rukket yterste Spiss. Det er bare en Haarsbred. Lat os si det slik.

Saa, De vil spotte! Hehe, De tror jo paa et helt System med Tilværelser til Forklaring av Livets Gaate. Derfra tar de Deres Lys paa Veien.

Hvad skal man tro! svarer Postmesteren. Undertiden er der et lite Lys i det, det er Stjærner i Natten. Det er ikke et stærkt Lys, det er ikke Sol og klare Dagen, men det er Stjærner i Natten. Det er til at skjelne litt med.

Var det ikke bedre at ha Videnskapens Lys saa langt det rak?

Det har jeg ogsaa. Det er der det ophører jeg maa greie mig uten. Saa staar Videnskapen igjen langt borte — det vil si en Haarsbred borte — og ser efter mig der jeg gaar.

Nei nu maa De undskylde, Videnskapen har andet at gjøre end at se efter Dem! Men forsaavidt den gir sig tilbake saa gjør den nok klokt i det, den vil ha fast Grund under Føtterne.

En Grund som den skifter hveranden Menneskealder.

Digitized by Google

Saa sier Daarerne ja, de som kjender mindst til den. Skifter for Eksempel Matematiken Grundlag?

Ikke for at svare, men for at more Dem litt fremdeles: Matematiken den maa allerede fra Begyndelsen „sætte" noget. Den lette i Lyset fra mine Stjærner og fandt et skrøpelig X at staa paa. Ære for X, det er i Stedet for noget bedre.

Kort og godt: Matematiken er altsaa ikke til noget?

Sier De det? Den er visst til meget for Folk som ynder rent, skjært Tankearbeide for Tænkningens egen Skyld. Matematiken staar alene og er det den er. Men den er komplet likegyldig for vort aandelige Liv.

Doktoren tok med begge Hænder op til Ørene, som om han vilde holde for dem, en ufrivillig Bevægelse som fremtvunget av Raadløshet. Hvorfor hadde han søkt denne ørkesløse Ordstrid som kjedet ham og trættet ham ut! Han kom ikke til at holde sig for Ørene, han vaklet kanske et Øieblik mellem at utstøte et Skrik og at ta tilsprangs, saa aget han sig, ja drev endog sin Fasthet saa vidt at han lettet paa Hatten og sa: Ja Tak, nu har jeg faat nok! Jeg skal i Sykebesøk med min stakkars Videnskap! Han skraadde ind i en Sidegate.

Da ogsaa Postmesteren vilde gaa holdt Sakføreren ham tilbake, de skulde passere C. A. Johnsens Krambod, Dobbeltkonsulatet, og Sakføreren vilde ha nogen at tale med forbi Vinduerne. Aa han

Digitized by Google

visste hvad han gjorde naar han tok denne Vei, han vilde helt ut til Dobbeltkonsulens Hus og forbi det, op paa Hougene, op til Utsigten. Han hadde sine Grunde.

Sakføreren hævet sin Røst til Røsten fra Interpellationen: Alt De sa, Postmester, kan være bra nok, jeg har megen Sympati for det. Men vil ikke al den Metafysik og Aandelighet gjøre os uskikket for Livet hernede? Vil de ikke hæmme vor Virkelyst?

Ikke for at undervise Dem, men siden De spør saa haaper jeg nok at det vil stagge os litt. Vi vil vike tilbake for at tilvende os urette Fordeler, vi vil age os for at utsuge hverandre for aapenlyst. Det finder De vel ikke galt?

Nei.

Nu arbeider vi sanseløst paa at skubbe hverandre tilside for selv at komme til, vi skal konkurrere, heter det, og mere end konkurrere. Hvad om vi arbeidet litt mere paa os selv end for os selv?

Men naar det altsaa er netop dette Arbeide paa os selv som gjør os mindre verdslig virkelystne? Saa kommer vi ikke frem i Verden?

Men opover i Liv. Tænk om vi nu og da hadde for Øie at vi ikke skal leve i Hundreder av Aar i ett Drag hernede! Vi kommer til Verden, stirrer en kort Stund paa alting og gaar igjen. Visst saa, Hr. Sakfører, vi kommer frem om vi ikke kommer ovenpaa andre.

Digitized by Google

Vi er forskjellig utrustet, kanske ogsaa forskjellig bestemt. Napoleons Virksomhet var av denne Verden, han vilde frem, om saa ovenpaa andre.

Men det var ikke den Side av ham som han selv og Verden hadde mest Velsignelse av.

Det var vel hans Skjæbne. Han og andre — vi handler alle som vi drives til.

Vi hævder Skjæbnens Overmagt ja. Derved faar vi en søt Undskyldning for vor egen Opførsel.

Naa, her begyndte Postmesteren at bli litt for fri paa det, kanske endog personlig grov, det vilde Sakføreren ikke ha noget av, det var ikke derfor han hadde tat ham med. Jeg skal helt op til Utsigten, sa han; De skal vel ikke saa langt?

Nei, svarte Postmesteren da og vendte om.

Sakfører Fredriksen pustet ut, alt gik efter hans Utregning, han saa paa sit Ur. Det bedste av alt var at han blev kvit Doktoren, han kjendte jo den Mands spændte Forhold til Konsul Johnsen og vilde ikke netop nu bli set i hans Følge. Blaas i Aandeligheten og Metafysiken, slikt noget som staar i Veien for vort Liv hernede, skal vi ikke frem i Verden? Han vilde ikke akkurat gaa nogen overende, det vilde ikke Sakfører Fredriksen, men han vilde heller ikke stagges. Det var den sunde Virkelyst. Nei overrænde nogen, støte med Kniv? Ikke Spor! Førstemand Berntsen hos Konsul Johnsen gik vel gjærne og ventet paa Husundersøkelse og Forhør, men intet skulde ske, hans Herre Rederen skulde faa Fred.

Digitized by Google

Det skulde bare mangle at han var mere ubehagelig mot Konsul Johnsen end han hadde været! Sakføreren hadde vist Klørne, han vilde ikke bruke dem, Komiteens Formand hadde humane og Sakfører Fredriksen intime Grunde til at optræde slik.

Han gaar forbi Dobbeltkonsulens Hus med Snitverk og Altan og Veranda, et stort Hus, Have med Syrin og Jasmin, en Duft av Rikdom og Kultur, Springvand, Cementurner, Sommerfugler, Flagstang, alt som hørte til. Han skraar opover mot Høiderne — rigtig, Fia er paa sin Aftenvandring, Frøken Fia husvaler sig efter Dagens Arbeide. Han har ikke glemt hende og ikke opgit hende, han ser paa hende som før, som Fattigdommen ser paa Millionen. Han maatte sies at ha bedre Utsigter hos hende nu, kanske vilde ikke Damen vedbli at staa sig selv iveien og regne daarlig. Hadde ikke hun og hendes Familje nu faat Respekt for hans Stortingsfærd?

Der saa hun ham bak sig og begyndte at gaa fort.

Aa Damen hun regnet vel slet ikke, hadde ingen Øvelse i at regne, intet Bruk for at regne. Hvorledes hun var skapt og laget maatte Gud vite.

Hun øker stadig sin Fart, det hjælper ikke, han indhenter hende, og han faar ogsaa sin endelige Besked av hende denne rosenrøde Aftenstund. Hvor hun drev paa, hvor hun prøvet at undvike! Hun maatte hike stærkt mot Solnedgang og Skjønhet for

Digitized by Google

at stræve slik. Men Sakfører Fredriksen var jo ikke den Mand som gav tapt.

Han hilste bak hende og sa forpustet: De gaar næsten Livet av mig, Frøken Fia.

Hun, fin og blek, med mange Fuldkommenheter, litt utklædt som hun pleiet, kjølig, atter Comtessen: Det gjør mig ondt. Jeg gik i mine egne Tanker, jeg pleier at gaa hit for at være alene.

Er det godt at gaa saa alene? spør han. Hvad tænker De paa naar De saan er heroppe?

Paa det derute! svarer hun og peker paa hele Verden, paa Skyerne, Havet, Nirvana. Jo jeg har godt av det! Og hun forstod vel næsten ikke denne Mand, dette Dyr som stod der og ikke hadde en ædel Nydelse av Naturen. At nogen kunde undgaa det!

Jeg er netop kommet hjem fra Stortinget, jeg vilde gjærne hilse paa Dem, sa han.

Det var elskværdig.

De har vel selv været borte en Tid?

Hun svarte: Jeg kommer og gaar ja. Nu skal jeg til Paris.

Det var Satan! tænkte han vel, stort, stort skulde det være, Notre Dame, Eiffeltaarnet, Rotschild. Og han fik vel i dette Øieblik en viss Frygt for at han stod noget under hende eftersom han sa: Hvad skal vi Stortingsmænd og Sakførere si om det virkelig store? At det er uopnaaelig. Men vi kan naa adskillig vi og, Frøken Fia.

Digitized by Google

Sort Tale for Damen.

Jeg mener vi kan stige vi og, Trin for Trin, faa høiere og høiere Stillinger. Det er det gode i demokratiske Samfund at enhver kan naa de høieste Poster.

Taushet. Damen syntes ikke at veie hans Chancer.

Nei saa gik Sakfører Fredriksen over til sit Ærend, lot hende forstaa hvad hun var for ham, at hun var komplet alt for ham, og om hun altsaa kunde gi ham noget Haap, litt mere Haap end forrige Gang?

Nei, sa Damen.

Hørte han ret, vilde hun ikke betænke sig denne Gang heller?

Nei, sa hun og rystet paa Hodet. Og se nu den Solnedgang, sa hun, det skulde De heller. Se de Farver! Hvor Verden er pragtfuld herfra!

Han gav sig ikke: Ja Utsigten er vakker nok, sa han, men Utsigterne?

Hun saa spørrende paa ham.

Mine Utsigter? Fremtiden?

Da blev hun virkelig noget ærgerlig, han kunde gjærne ha brukt litt andre Ord naar hun stod og viste ham Farver. Fandtes det ikke Poesi og Kultur i denne Person? Nei undskyld, Deres Fremtid maa De tale med andre om, sa hun.

Digitized by Google

XXII

Det gik ut over Oliver, en uskyldig Mand som ikke hadde lagt sig iveien for Sakfører Fredriksens Planer. Hvorfor skulde han undgjælde?

Oliver lusket hjemover fra Pakhuset da Sakføreren indhentet ham og med en Gang gik over til Forretning: Naa, Oliver, du har en fast Stilling, det er paa Tide at du indløser Huset.

Hvad som nu kunde gjøre det, men Sakføreren kom ned fra Utsigten, fra en Forretning som han hadde tapt, han vilde kanske vinde en anden. Satte han ingen større Lit til den bindende Avtale med Konsul Olsens Datter? Eller mistænkte han Medgiften? I alle Fald talte han nu kort og godt, som en som var nødt til at berge hvad berges kunde, aa det var ikke noget usikkert og hjemløst i hans Ord.

Oliver svarte bare at hvorledes kunde han indløse Huset med sin Løn paa Pakhuset, som netop var stor nok til at leve av?

Ja hvad skjeller det egentlig mig? spurte Sakføreren. Sælg Huset og betal mig mine Penger, saa er vi kvit.

Digitized by Google

Hvor skulde da Oliver med Familje gjøre av sig?

Der har vi det igjen, utbryter Sakføreren. Hvad er det for en Pligt fra min Side du regner paa? Tænk dig om, Huset staar der og forringes i Værdi Aar for Aar, du passer det ikke engang med Maling, det rotner ned.

Jeg hadde tænkt at faa det malt i Sommer.

Ja nei jeg kan ikke ha det slik længer. Du vet hvor mit Kontor er — enten du nu selv eller din Kone vil komme. Dermed gik Sakføreren.

Naturligvis maatte Oliver sende sin Kone, hun hadde greidd det engang før og var bedst skikket til det. Det traf sig ogsaa slik at Petra saa særlig god og munter ut just nu, og nyt pent Undertøi hadde hun faat saa hun kjendte sig vel mærkelig oplagt i hele sit Menneske. Det kunde ingen fortænke hende i. Og hun vilde ivei med det samme, i denne Kvæld. Oliver indvendte at nu var Kontoret stængt. Saa banker jeg paa til Kammerset hans, svarte Petra. Da kunde Oliver ikke andet end beundre denne Iver og sa formanende: Ja lat mig nu se du forklarer han hvad han har isinde mot en Krypling!

Da Petra var gaat tok Oliver op av Lommen Gotter og Bakerbrød som han hadde med til sig selv og Smaapikerne. Han gjorde ingen Forskjel paa de to, men delte pent, og hun med de blaa Øine, Blaaveisen, fik næsten mest fordi hun var den snilleste og sandelig var den søteste i Grunden. Rart at det

Digitized by Google

skulde ende slik. Farn hadde længe gaat og ventet en Hestenæse i dette blaaøiede Ansigt, men blev salig narret. I Glæden herover tok han sig vel saa meget av det blaaøiede Barn som av hende med „Familjeøinene«. Han hadde banket Blaaveisen en Gang: da hun plumpet i Sjøen ved hans egen Brygge. Han hinket ikke, han fløi for at redde hende og han tok hende op fra Dypet med Krykken. Da hun slog Øinene op gav han et Utrop og slog til hende et Par Ganger med knyttet Haand i hendes vaate Dunt. Hans Glæde omsatte sig i et Øiebliks Raseri. Ellers banket han ingen av sine Børn. Det var Barnemorns Arbeide. Oliver han var den som hadde det bedste Lag med de Smaa, og han hadde deres fulde Hjærte igjen.

Nu sitter de tre der og koser sig med hverandre og har denne lille Hemmelighet med Slikkerier sig imellem. Det er som de sitter og deler og spiser op Tyvekoster, de skræmmer hverandre for Spøk med at Mama kommer, Bedstemor kommer, de stikker litt tilside til Brødrene, til Studenten og Smeddrengen. Aa det var ingen som denne Far til at lage Kalas for Børn. Saa fortæller han dem fra sine Reiser paa Havene, han har været ute i Verden og set Mennesker som kunde æte brændende Stry og Hunder som drog Mælkevogner. Du store Verden! sier Smaapikerne. Ho, hvad var det imot alt han hadde set, Apekatter, Paafugler, Kameler, som Abraham, Isak og Jakob hadde dem, vilde Folk med Ring i

Digitized by Google

Næsen, Skypumper, ildsprutende Berg, engang en Sjørøverjager, en Clipper, Tremastring, med en og tredive Kluter sat, engang et Mord i en Kafe midt paa lyse Dagen. Gud, grøsser Smaapikerne, blev aldrig du selv overfaldt av fæle Folk? Det skulde noget til at overfalde ham, svarer han, overfalde en Mand som han var dengang, svarer han. Desværre var det hans Skjæbne at han skulde bli maroder og lamslaat. Smaapikerne ynker ham, og de tre sitter der som tre Kvindfolk.

Saa pludselig tror de at høre nogen komme, Farn skynder sig at rydde Bordet, han kaster i siste Øieblik to hele Hveteboller i Munden og sitter derpaa urørlig med Kjæverne. Aa han er saa utstoppet og ustyrtelig komisk med sit alvorlige Ansigt og sin Mund fuld av Hveteboller. Blind Alarm, ingen kom, de Sammensvorne er frelst. Da gripes Smaapikerne av en gal Morskap, de gjør Farn Spørsmaal for at faa ham til at snakke, de kitler ham i Siden, trykker hans Kinder, ler, ler saa de kjiker. Farn maa stige op paa en Stol for at tygge ut. Tre Børn.

Om en Stund kommer Frank ind, Studenten, slitt og graa efter sit Dagsverk, som svækket efter Utsvævelser. Han faar sin Mat og sit Bakerbrød og tier, han tumler endda i denne Stund med det magre Hukommelsesarbeide han kom fra. Det er noget sørgelig med Gutten, i skjænkede Krambodklær og med Hænder uten Grep. Han er saa sprogkyndig og saa umoden.

Digitized by Google

Oliver, hans Far, mener vel det skader ikke om han sier nogen Ord til ham med faderlig Virkning: Du skal ikke studere saa overhændig, Frank, du blir klein av det. Og eftersom jeg skjønner og forstaar saa kan du mere end nogen Mand i Byen, hvad som det angaar.

Frank tier.

Fortæl os nu ørlite om det du har læst og utgransket idag.

Aa de forstaar det ikke, men Frank ymter et og andet for at de kan faa et lite Indblik i Tingen, nævner Verbalformer, Suffikser, dissimilatoriske Utstötelser; han gjör sig meget, meget ringere og forklarer Kasus, forklarer Kjøn. Den Vilde taler, han har det i Hodet, han faar det ut gjennem Munden, Lyde, et møisommelig tillært Hjærnespind som sysselsætter ham Nat og Dag, Fuglesnak, en vældig Ugreie. Han behandler det som noget dyrebart og fint, naar Smaapikerne gjentar et Ord galt retter han det, og den lille Mand er fuld av Størrelse derover, midt i sin lærde Uvidenhet har han naadd Skoleguttens Skraasikkerhet. Ingen har lært ham at tænke sig om, under Trykket av sin Opgave har han bare strævet fremover, det kunde ikke være Tale om at han hadde skambrukt sin Tid og sin Kraft, han har reduceret Livet til Sprogkundskap, men kjender sig ikke snytt. Saa gaar han og gaar gjennem sin Vildmark, en tom og naragtig Vandring ikke for at komme til noget, men ene og alene

Digitized by Google

for at være en av dem som gaar gjennem Vildmarken. Det er hans Arbeide paa Livstid.

Han kjeder sine Tilhørere og Farn gjæsper, men gaar ikke saa vidt som Smaapikerne som reiser sig fra Bordet. Frank mærker deres Frafald, det støter ham litt og han griner for det: Ja jeg skulde vakkert sitte her og lære dere noget!

Smaapikerne kaster sig skyndsomt paa Stolene igjen og Farn undskylder dem: De lærer det ikke allikevel, det er for dypt. Men vi synes alle at det er noget av det mærkeligste vi har hørt. Og endda saa har jo jeg hørt Negere snakke ute i Verden.

Men Frank er kommet ut av Humør, han er utkjaaket og taaler lite, han lager sig til at gaa ut, at gaa bent bort fra dem.

Skal du ut? spør Farn.

Ja.

Naa, jaja du skal ha Tak for det vi har hørt for denne Gangen. Men at tyske Ord skal ha Kjøn — for jeg har jo hørt Tyskere mere end som de fleste — men naar du sier det —

Du er saa gal paa Slipset dit, varskuer Blaaveisen.

Da Frank er en Hund efter Nøiagtighet retter han dette Sprog, plukker det istykker og viser hvor elendig det er. Aa men det er haapløst at stræve med dem, de har ikke begyndt at lære Sprog da de var otte Aar gamle. Saa gaar han og glemmer Slipset.

De er igjen alene de tre. Ogsaa deres Humør er

Digitized by Google

spolert, de faar ikke Tak i Lystigheten mere og Brunetten er arg paa Frank. Farn undskylder ham. — Ja men han blir jo ikke Prest, hvad skal han saa lære alt slikt for? — Ti stille. Skolebestyreren er heller ikke Prest, men en lærd Mand. Hvad snakker du om!

Saa kommer Abel hjem og da han alt har faat Kvældsmat hos Smeden saa faar han nu bare to smaa Gotter. Men Abel er en Raring paa sin Maate og da han har fortæret Slikkerierne tar han op av Lommen nye Lækkerheter som han selv har med til de andre. Se, Abel han faar jo hver Dag sine ordentlige Maaltider i Smedens Hus, men herhjemme er det saa ujævnt med Levemaaten, og Søstrene er ikke mætte Skapninger hver Kvæld naar de gaar tilsengs, kanske heller ikke Farn. Naar Abel lægger de to smaa Poser paa Bordet skriker han med det samme at de skal ikke røre Søtvarerne — for det er til sig selv han har kjøpt dem, sier han, de understaar sig ikke til at smake dem, for han vil gotte sig med dem selv paa Sengen. Hvorpaa Søstrene og Farn kaster sig over Poserne og æter Søtvarer. — Rovdyr, buldrer Abel. — Har du mere? spør Brunetten. — Jeg skal gi dig mere. — Haha. — Men pludselig hvisker Farn: End han Frank? — Det viser sig at Abel har særskilt to Wienerbrød i Lommen til Frank.

De æter og har det godt. Mor og Bedstemor regnes ikke med, de to drikker mere Kaffe og har det

Digitized by Google

ogsaa godt, de har ofte Smaus paa egen Haand. Det er Oliver, Farn selv, som har indført disse hemmelige Smaafester, oprindelig opstod de vel av hans Trang til at gjøre vel mot de Smaa, men det utartet eftersom Tiden gik, eftersom det blev denne Mand mindre og mindre nødvendig at handle aapenlyst, det var letvintest at træffe Børnene i Gangen og stikke til dem en Godbit som de kunde sluke paa Stedet. Aa de har alle Erindringen om disse velsignede Snyterier, om denne Papa som gjorde Godt i Smug. Husker du da, og husker du da, sier de til hverandre. I det hele tat var det ingen som Papa.

Der sitter de.

Se paa Hænderne og Haandleddene hans, sier Farn om Abel. Akkurat av samme Slag som jeg selv hadde dem dengang jeg hadde min Førlighet.

Lat mig se, Abel, sier Brunetten og lugger hans skjæggede Haand. Han skriker og klager sig til Farn: Kan ikke du som er ældst snakke til hende!

Kvælden lider, det er Familjeliv i Stuen. Verden utenfor er noget uvedkommende. De hiker ikke efter noget endda bedre, hvad skulde det være? Blaaveisen har sandelig endog faat litt Farve i Kinderne av at æte Wienerbrød. Her er en Far omgit av sine Børn. Han har et fett og mildt Ytre og naar han ikke blir ransaket er han uskyldig at se paa. Slike Børn som han har! Smaapikerne er opvakte, slet ikke forlite opvakte, de er gløgge som bare Pokker,

Digitized by Google

de er lure, de skjønner meget. Frank er allerede lærd og Abel allerede Mand. Intet kan være bedre, med Søtvarer til er det Paradis.

Nu skal Abel ind i Gammelstuen til Bedstemor, der han har sit Logi. Hans Leie er en Bænk som er Seng om Natten. Det er brillant, Abel er træt og han sover som en Stok. Og nu gaar han. For han maa jo være tidlig i Smien om Morgningerne.

En Stund efter er ogsaa Smaapikerne gaat til Ro og Frank vendt tilbake til sit Kammers, Oliver sitter alene ved Bordet. Han synes Petra blir længe, Gud vet hvad hun finder paa, han gjæsper, han tar op sit Lommespeil og speiler sig. Naar Petra kommer agter han at spørre hende hvad hun har utrettet i denne lange Tid, det skal ikke mankere at han gjør hende dette Spørsmaal.

Da Petra endelig kommer har hun en Nyhet til ham, hun avvender al Misbilligelse ved at si som første Ord: Det kom en fremmed Stimer ind.

Den forhenværende Matros biter øieblikkelig paa og spør: Hvor?

Han gik til Kaien.

Oliver glemmer alt for denne Nyhet, han hinker ut for at se. Han blev en god Stund ute og da han kom ind igjen fik han briske sig med sin Kyndighet: Paa Flaget er han en Ængelsmand.

En Ængelsmand, roper Petra.

Han har samme Sort Porter som Korndragerne, saa skal han vel til han Gryn-Olsen.

Digitized by Google

For at være ham tillags hykler hun fremdeles en overdreven Interesse og utbryter: Til han Gryn-Olsen. Din Make til at finde det ut!

Ja, sier han, jeg har vel ikke været ute i Verden for ingenting.

Her nytter hun Leiligheten og indskyter: Jeg blev vel længe hos Sakføreren, men jeg maatte jo snakke med han.

Ja, sier Oliver ogsaa og spør: Hvad sa han?

Han murret.

Den Flaaeren. Jeg maatte bare ha hat min fulde Førlighet. Men hvorledes blev dere forlikt?

Jo han gav sig noget. Han vilde se Tiden an. Men det var ikke gjort med en Gang at faa han til det, sier Petra.

Nei.

Jeg skulde komme igjen i næste Uke, sier hun.

Naa, det var da ialfald en Utsættelse, Oliver sa: Lat mig nu se at du klarer det. At du svarer imot paa alt han gir dig ind, det Udyret.

Saa forlater han Stuen igjen. Det er denne Engelskmand som optar ham, hans Sjømandshjærte hiker ned til den fremmede Stimer ved Kaien, han vil se den paa nært Hold, kjende Lukten av den, et Fartøi fra Havet og Utlandet, engelsk Sprog, halvnakne Fyrbøtere, Skipperen høit i Sky paa Kommandobrættet. Han støter paa mange nysgjerrige Byens Folk paa Kaien, han træffer Jørgen Fisker og den

Digitized by Google

uundgaaelige Olaus paa Vangen med Pipen i Munden.

Det var bra du kom, saa kan du vel hjælpe mig til at faa Tobak i Pipen min, sier Olaus. De skjønner ikke det jeg roper til dem.

Oliver har intet imot at være den som kan Engelsk, og da det kommer et Gangbræt iland stiger han ombord. Men Olaus er saa uforanderlig den gamle Olaus, han griner til den Tobakken de faar, det er ikke mere end han kan lægge paa Øiet og han har kjendt den bedre, tvi. Er det ikke en anden som har en god stærk Tobak, hvor er Styrmanden?

Da er det som den engelske Matros forstaar de norske Ord, men det er vel bare at han læser paa Olaus' utilfredse Ansigt, han gjemmer kort og godt sin Tobakspakke og gaar bort.

Oliver ser efter ham og en fjærn Erindring flakker gjennem hans Sind. Har han truffet denne fremmede Sjømand før eller ialfald en som han minder om? Han kunde ha set ham i en Havneby, paa en Gate, i et Hyrekontor, men hvor? Verden er saa vid og Oliver har været rundt i den.

Han træffer en anden av Mandskapet og taler sit næsten bortglemte Engelsk med ham, faar vite hvor Skibet kommer fra og hvem i Byen det skal til, alt er interessant og sætter ham tilbake til hans forrige Liv paa Sjøen. Han faar vite hvor meget Baaten laster, hvor mange Mands Besætning, hvor gammel

Digitized by Google

Kapteinen er, hvad Tid de har brukt fra Østersjøen og hit. Til Gjengjæld fortæller Oliver hvad han selv er, gammel Sjømand, begyndte en Næve stor, var fuldbefaren da Ulykken indtraf, da Trantønden kom og knuste ham. Naa, det har gaat en Dag isenn siden og, for nogen Aar siden berget han, saagodt som alene Mand, en stor Havarist, det var ikke daarlig av en Krypling for Eksempel, han kom i Bladene for det; nu i mange Aar hadde han været Bestyrer av Konsul Johnsens Pakhus dér borte. Han var gift og hadde fire Børn med Konen, en av Gutterne var Student.

Olaus paa Vangen blir sandelig kjed av at høre paa dette Snak paa et uforstaaelig Sprog og gaar iland. Englænderen er taalmodigere, det viser sig forresten at være Styrmanden, Andenstyrmand, han er ikke fin og pyntet, men tværtimot en Kjærnekar, han har endog litt Interesse for den lille pussige Smaabyen han nu skal ligge og losse i. Oliver faar det bedste Indtryk av ham.

Da han gaar iland er han fuld av Viden og kan samle sine Kjendinger om sig til Rapport. Jørgen Fisker er en tro Tilhører, gammel og støl, han staar der han staar og lytter, sier lite, hænger ved Talerens Mund og gaar ikke sin Vei, han er ingen Traver nei. Det er noget lydig over den slitte Fisker, hans Kone har vel bøiet ham i Løpet av de halvhundrede Aar. Aa men han er for solid til at være av de skvætne. Se, gamle Lydia hun var sint og

Digitized by Google

dygtig, den Dag i Dag Byens greieste Vaskerkone, den Dag i Dag Rivjærnet, men hun hadde ikke faat Manden til at rappe sig, han var tung og troskyldig, han lutet. Gud vet, kanske hadde han litt for mange Husets Døtre til at omgi sig, til at opta Stoler i Stuen. Sønnen Edevart seilte.

Skjønt det fremmede Skib var en almindelig Lastdrager skrytte Oliver av det som om det var hans eget: han hadde gaat rundt ombord og set sig om, Salonen var av Mahogni og Guldforgyldning —

Du var ikke i Salonen, avbryter Olaus.

Naa, jeg var ikke i Salonen?

Olaus skriker op: Vil du fortælle os at du var i Salonen? Skipperen er iland.

Oliver gir sig: Men jeg gik forbi Salonen og saa altsammen. Jeg forstaar ikke at du aldrig kan holde Kjæften din. — Han vender sig til de andre og fortsætter: Kapteinen maa være en rik Mand.

Sa han det selv? spør Olaus.

Da stopper Oliver op, stopper Pakhusbestyreren op, og holder sig for god til at kjækle med en Person som staar saa langt under ham. Kryplingen har sin Stolthet.

Men Olaus har ogsaa sin. Ogsaa han staar der han staar; har nogen set ham vike? Da Oliver og de andre forlater Kaien er Olaus igjen, ikke for nogen anden Ting i Verden, men bare for at være den som ikke gaar. Et stivnakket og galt Menneske, uten Ondskap, men saa sørgelig flaakjæftet.

Digitized by Google

Han var Drukkenbolt for Livet, men lutet sig aldrig og tagg ikke om andet end Tobak. Han var uhøflig og hilste ikke til Byens Ærede. Hans vældige Helse tillot ham at sove hvorsomhelst, inde eller ute.

Ikke en Skipper, en Doktor, en Konsul, ingen av Smaabyens Almindeligheter, men en Havnesjauer med Tobakspipe, et Vrak med værdifuldt Jærn i, det var noget av et Mandfolk i Stakkaren.

Ogsaa han kunde vel ha hat et og andet at jamre for, ogsaa han var Krypling, slaat flat av en Ulykke, skamferet i Ansigtet, en Mand med én Haand, men Gudskelov med en Haand igjen, han tok ikke til Taarer, han steilet bare, ho, han tyndet sine Sorger ut i Brændevin og taalte dem. En Raring paa sin Maate: Det faldt ham ikke ind at stjæle direkte, man kunde betro ham Varerne paa Bryggen, men han var en Hund saa dyr paa sit Arbeide og kunde han komme til saa flaadde han. Hans Frækhet var i Grunden grei og real, han lusket ikke væk og gjemte sig, men traadte frem som den han var, grov og uansvarlig, fuld av Tryghet. Alt i alt en Mand med gode og daarlige Egenskaper blandet sammen. Saa man ham reise Smaaturer til Nabobyerne utelukkende for at slaas? Ikke Tale om, Olaus gjorde disse Smaaturer for at faa drikke litt desperat og stive sig op. Den manglende Haand generte ham ikke, han kunde ikke gripe med den, men den kunde løfte og bære. At være enhaandet er den Lykke ikke at være uten Hænder. Den Lykke er

Digitized by Google

det. Olaus fortvilet ikke, han hadde en Haand. Han saa visst adskillig ned paa den fete Oliver som hinket opover Kaien og ikke engang hadde Ben, Stakkaren.

De to Kryplinger foragtet hverandre gjensidig og det er ingen Tvil om at Olaus var den overlegne. Oliver visste det og kunde ikke bare sig for Misundelse, den gav sig Utslag i en paatrængende Medlidenhet med sin Ulykkesbror, han ynket ham fordi Ulykken hadde gjort ham til Dranker saa han raset og banket Konen. — Jeg banker hende ikke ropte Olaus, det var bare da hun begyndte at holde sig med andre. Pas du paa din egen Kone. — Da blev Oliver saa medlidende at det var rent svært og sa: Det er stor Synd at se paa Ansigtet dit, men endda værre er det med Hænderne. Du kan ikke hjælpe dig selv i et og alt, du kan ikke engang træde i en Naal. Jeg synes Synd i dig.

Neivel, Olaus kunde ikke træde i en Naal, det var netop en av de Ting han ikke kunde. Han var heller ikke fin og skjægløs og kvindfolkagtig i Ansigtet, tværtimot saa var han benet og skarp i Ansigtet, mørk av Skjæg og av Hudfarve, Minerkruttet som var sprængt ind i hans Kinder sat der for evig og vilde ikke lysne. Olivers Ansigt det var glat og rundt som en Barnebak, med hængende Kinder og fugtig Mund. Det var lite tiltrækkende ved Olaus, ved Oliver var det noget frastøtende. Aa men det var allikevel han som hadde det store Overtak, han

Digitized by Google

hadde et listigere Hode, et bedre Omløp. Gaar han ikke endog i dette Øieblik hjemover i den skumrende Kvæld og faar en god Ide: Her var kanske et Høve til at bli av med Ederdunen, til at seile den ut av Byen og Landet i al Stilhet.

Se, han hadde nu denne Ederdun paa sit Loft, en bunden Kapital, det var til ingens Skade at han løste den, det var tværtimot til Gagn for en hel Familje, Olivers Familje, som truedes med Utkastelse. Som Brøde opløste hele Affæren sig til ingenting, den var fordelt paa Hundrede Rapserier av en Klype Ederdun gjennem en halv Menneskealder. — Hadde mon Byens Ærede et renere Regnskap i det samme Tidsrum? Og korsom var: Tyverierne hadde han alt utført, at han avhændet Kosterne og berget dem for Møl og Rust skulde vel ikke øke hans Skyld. Kunde ikke Ederdun ta Skade av at ligge for længe paa et Loft!

Andre Folk var ikke et Haar bedre end han, enten hadde de ikke Fremfærd til at utføre en Strek eller de var ikke nødt til det. De hadde nok mangen Gang Lyst de og, det generte dem dygtig at late være, men de bar Lænken, gik der som en Fange av sin egen Hæderlighet og ærgret sig over at de ikke fik forløpe sig. Slik var det. Hvad kunde man saa kræve av en Mand som han, som Oliver, en Krypling og Stakkar med stor Familje? Kunde ikke ogsaa han være fin og redelig i sin Vandel naar han hadde Raad til det? Men naar hadde han

Digitized by Google

Raad? Han levet sit Liv som en Sop i Mørke, Bestyrer av et Pakhus med Fristelser i hver Krok, om Vinteren i en Kulde som blemmet hans Hænder, om Sommeren i en Lever- og Tranlukt som tok Pusten fra ham, en avgjørende Lukt som fik ham til at stige bakover igjen naar han slog op Pakhusdøren om Morgningen. Hvad Under da at han ikke blev aldeles uskyldig og fløilsbløt paa Sjælen. Saa meget av det han gjorde blev litt mørknet av en Skygge, Mørket og han syntes at ha noget underforstaat mellem sig — javel, det mærkelige var at han ikke myrdet Dobbeltkonsulen og stjal hans Pakhus.

Men han hadde bedre Vet end som saa, han gjorde ikke Galskaper som stak i Lyset. Hans Maate at veie og maale Varer paa var uoversigtlig og varierte litt overfor Kunderne, hans Utfærder med Baat om Søndagene var jævnt mystiske, han kom hjem om Natten og hadde da ett og andet med sig, blandt andet hadde han denne Ederdun gjemt under Armhulen. I alle Aarenes Løp var det blit en herlig Slump Ederdun, den kunde rummes i en Sæk, men slap han den løs vilde den fylde et Kammers. Den engelske Stimer kunde bli et Marked for den.

Oliver forhaster sig ikke, hans Kløkt paabyder ham Forsigtighet. Han spør sin lærde Søn Frank aldeles for Spøk og som for at prøve ham hvad Ederdun heter paa Engelsk, jo Frank blader litt i

Digitized by Google

en Ordbok og finder det, aa det var et Øiebliks Sak for ham! I Kvælden utover naar Oliver er fri paa Pakhuset gaar han jævnlig ned til Kaien, viser sig dernede, taler med Engelskmændene, slaar smaa Slag. Det siver ut av ham at han har litt Ederdun, *eider down* — om saa skulde være? Jo det tror nok Styrmanden, Andenstyrmand. Saa, han har *eider down,* hvormeget? — Nei bare litt, til en Seng eller saa. — Altsaa, sier Matrosen ved Siden av, ikke til en Seng til? — Jo det kunde godt være, Oliver hadde kjøpt Smaaslumper gjennem flere Aar, han hadde sikkert til to Senger eller saa —

De taler det over. Oliver har ikke netop Lov til at handle med Ederdun, han har ikke Butik, men han kan bringe en Prøve i Nat. Det blir en Avtale.

Prøven er fin og makeløs, er overjordisk, et Fnugg slipper løs og svæver til Skyerne, at ligge i Ederdun er at gaa tilveirs, at gynge i Luften. En ny Avtale kommer istand om Pris og Leveringstid, Herrerne prutter ikke. De regner i Pund, men Oliver kan ikke motta Pund, det er for mistænkelige Penger paa hans Haand. All right, de overlægger sig imellem, han skal faa norske Penger, om ikke før saa i siste Øieblik, han kunde være tryg! Oliver har det flotte Sjømandshjærte, han liker desuten Herrerne og tror dem, han vil komme med litt isenn av Dunen og faa Opgjør tilslut. Har ingensomhelst Frygt for Betalingen, Gentlemen!

De ber ham bort i Skot og Kroker for at ha ham

Digitized by Google

for sig selv, stikker til ham et eller andet spiselig og er som Brødre imot ham; det er nogen andet end Mandskapet paa *Fia,* som knapt saa dit en Krypling var. Aa ingen er som Engelskmændene, Oliver blir jo tat paa Fang, blir pratet med og utspurt, han kunde godt svare med et og andet norsk Ord naar han stod fast, de var ikke nøie paa det, men skulde nok *make it out.* Nu har de set alle Folk i Byen snart, men Postmesteren har de ikke set, sitter da den Mand simpelthen Nat og Dag i det indre Kontor og ruger over Bankoen? Styrmand og Matros interesserer sig endog for slike uvedkommende Ting som at Postmesteren har Familjeleilighet ovenpaa i Posthusets Gaard. De taler ogsaa om Olivers personlige Forhold: Saa, han har en Søn som er Student? Det var svært. Oliver har en pen Kone, vet de, meget behagelig av Skapning, de har set hende paa Kaien; hvorfor tar han hende ikke med til dem? De skulde ikke æte hende —

De byr ham Drikkevarer, men Oliver har ingen Smak for dem, derimot har de mærket at han er glad i Mat og faar luret ut av Stuerten en og anden Lækkerhet til ham som han spiser avsides. Maken til Gentlemen!

Saa har Skibet losset og Oliver bringer ned den siste Rest av Ederdunen. Han træffer bare Matrosen i Kvæld, det blaaser en Storm og regner, Kaptein og Styrmand er i Avskedslag hos Konsul Olsen,

Digitized by Google

Andenstyrmand hadde Tandpine og bad sig undskyldt, han vilde heller gaa sig svett og varm op over Bygdeveien trods Veiret; Folkene er iland.

Det hele er i Orden, Pengene skal Oliver faa i denne Kvæld, norske Penger, det er egentlig det Andenstyrmand er ute efter.

Da de altsaa er alene paa Skibet behøver de ikke at holde sig til Kroker og Skot, Matrosen indbyr sin Gjæst paa Bif og brunede Poteter i Mandskapslugaren. Det blir et mindeværdig Maaltid, Oliver gylden og dunkel indvendig av Mæthet og Velvære. Han faar Øie paa en Kiste og det farer som en Erindring gjennem ham igjen. Han ser paa Matrosen og er like ved at rope Adolf.

Hvad heter du? spør han.

Xander, svarer Matrosen.

Taushet.

Det er mærkelig, sier Oliver, hvor den Kisten der likner paa min egen.

Matrosen svarer likegyldig: Saa. Det er ikke min. Den tilhører en av de andre.

Er den ikke din?

Nei. Har du nu spist saa bærer jeg ut Tallerkenen igjen. Kom saa gaar vi op.

Akkurat som min egen Skibskiste. Samme Sort Hanker, grøn, vi hadde karvet Tobak paa den, der er Mærket —

Saa.

Digitized by Google

Hvad var det du hette?

Xander. Lat os gaa op. De kan snart være ombord igjen.

De gaar op. Det stormer og regner, det skumrer fort og er uhyggelig allevegne. De staar ved Rækken og ser ut, taler om Veiret og ryster paa Hodet. Alt er nu klart, Lodsen har tat ind i Hotellet og venter, men det blir visst at ligge over.

Det rører sig noget borte ved nogen Kasser paa Kaien, en Presenning løfter sig og et Hode stikker frem og lytter, — det er Olaus paa Vangen som er gaat til Ro for Natten.

Oliver er kanske likefrem litt ruset endda efter den svære Mat, han spør pludselig: Hvor har du faat den?

Matrosen forstaar ikke.

Kisten. Jeg solgte den til en Gut som hette Adolf.

Kisten er ikke min, hører du!

Nei, undskyld mig, den er ikke din, men —

Matrosen sier: Hvis du gaar hjem nu saa stik herned imorgen tidlig. Vi gaar ikke i Nat.

Klokken var nu omkring elleve.

Digitized by Google

XXIII

Oliver gaar litt fortumlet hjemover. Taalte han ikke mere end at et godt Maaltid Mat og en gammel Skibskiste kunde skape Ugreie i hans Tanker? Hvormeget listigere Hode og bedre Omløp hadde saa Oliver fremfor Manden under Presenningen!

Han møter nogen av Mandskapet fra Engelskmanden som nu gaar ombord igjen, de kommer fra Hotellet og er passelig glade Gutter, Oliver kjender igjen Situationen fra gammelt.

Utenfor Gryn-Olsens Hus saa han nogen staa med Paraplyer og Lykter, det er Herrerne fra Aftenslaget som tar Avsked med hverandre og skal gaa hjem. Dobbeltkonsulen er ikke her iblandt, heller ikke Konsul Heiberg som ogsaa skal være litt stor paa det og ikke omgaaes Gryn-Olsens. Oliver ser Sakfører Fredriksen og hører desuten hans tordnende Røst, han kjender de to Englændere, Kapteinen og Styrmanden, kjender Konsul Davidsen, Postmesteren, Stadsingeniøren, Tolderen. Det var Selskapet. Han kommer i Tanke om at han kan

Digitized by Google

sikre sig litt sine Penger for Dunen ved at faa ordentlig Besked om Skibets Avgang, han vil derfor følge efter de to Sjømænd. Olivers Omløp er vendt tilbake.

Godnat, Godnat!

Postmesteren har ikke Paraply at laane bort, men spør i Klyngen: Vil ikke nogen laane min Lykt? Jeg har saa kort hjem. De, Kaptein?

Nei Tak! Gud velsigne Dem.

Postmesteren deler Paraply med Hr. Davidsen som skal samme Vei, han bærer Lykten slik at han selv har mindst Lys av den, de taler ikke stort i den stærke Vind og endda bare om Almindeligheter. Davidsen som er en liten Kjøpmand og Konsul har nu allikevel mærket sig noget i Kvæld, og da de stanser foran hans Dør spør han hemmelighetsfuldt: Saa De hvor optat Sakføreren var i Selskapet?

Optat?

Med Damen, Datteren, hvad er det nu hun heter, Olsens Datter, den ældste.

Nei det saa ikke Postmesteren.

Det betyr kanske noget, mener Davidsen.

Det gjør det kanske. Han har pene Børn Konsul Olsen, pene Piker, hun som giftet sig med Maleren og denne som er igjen endda, elskværdige Damer. Jeg staar og tænker paa det De sier, nei hvad skulde det bety? Hun er saa ung og pen, Sakføreren er vel dobbelt saa gammel.

Digitized by Google

Man har set saa galt før.

Aaja. Jo vi arbeider og har det travlt og tar tilægte og strider og kjaaker og indretter os paa at dø sent! Om Forlatelse, De vilde si noget?

Smaakjøpmand og Konsul Davidsen vilde vel ikke netop si noget, men han hadde kanske gjort en Bevægelse, et lite Ryk, han var sikkert angst for at Postmesteren igjen skulde begynde paa en av sine kjedelige Utlægninger og svarte derfor: Jeg vilde bare si at De kan ta min Paraply hjem.

Postmesteren avslog det: Nei, Tak, det var bare nogen faa Skridt, han hadde Paraply naar han kom hjem. Hvad det var han skulde sagt: Jo til Forskjel fra Haren i Skogen og Maasen paa Sjøen —

Sakføreren han tænker jo bare paa Medgiften, sier Davidsen fort.

Postmesteren fortsætter: Aa hvor vi Mennesker er i endeløs Uro Nat og Dag! Vi hviler ikke. Det gjælder ikke at faa nok, det gjælder at faa mere end nok. Vor Sjæl stiger og ramler ned igjen, kravler paa fire, prøver andre Opganger og ramler ned igjen. Saa en Dag dør vi. Den engelske Kaptein vilde prøve at lette i Nat, det er ikke Veir til det, men han vil lette i Nat. Han skal til en By tolv Mil herfra og laste, han vil være rede til at ta ind Træmasse fra Klokken syv imorgen tidlig. Saa gaar han over Nordsjøen og prøver en anden Opgang. Ved at lette i Nat vinder han en Dag. Vinder han en Dag for Livet? Nei, nei han kjaaker sig ut, men han

Digitized by Google

vinder en Dag i Fortjeneste. Dyrene og Fuglene de sover i Nat.

Vil De ikke ha min Paraply?

Nei Tak, nu regner det næsten ikke mere. Ja nu skal jeg ikke hæfte Dem længer. Den engelske Kaptein talte om Gud —

Ja han var religiøs, hørte jeg. Men nu maa vi lægge os, Postmester.

Religiøs ja. Jeg forstod kanske ikke alt, for Engelskmanden han har sin egen Religion her i Verden og retfærdiggjør den paa fuldt engelsk Maate. Han undertvinger Folk efter Folk, tar Selvstændigheten fra dem, kastrerer dem og gjør dem tykke og stille. Saa en Dag sier Engelskmanden: Lat os nu ifølge Skriften være retfærdige! Og saa gir han Kastraterne noget som han kalder Selvstyre.

Det er som De sier. Ja Godnat, Postmester!

Godnat! Naa, De vil lægge Dem? Det var ellers en anden Ting. Undres paa om ikke Englænderne har sin egen Gud, en engelsk Gud, som de har sin egen Myntenhet? Kan De ellers forklare Dem at de uavlatelig fører Erobringskrige rundt omkring paa Jorden og bakefter, naar de har seiret, mener at ha gjort en god og høisindet Gjærning? De opfordrer alle Mennesker til at forstaa det slik, de takker sin engelske Gud for at Udaaden lyktes, de blir religiøse av det. Og nu oplever man det mærkelige Træk hos Englænderne at de forutsætter at ogsaa andre Folk skal glæde sig over det de har gjort, nu maa da vel Men-

Digitized by Google

neskene bli gode, sier de, lat nu Retfærdighet raade, bli nu religiøse! For andre Folk kan det synes saa forunderlig at ikke Englænderne slaar Øinene ned, de maa sikkert ha sin egen Gud som de har tilfredsstillet og som har git dem Dispensation. De skriver i Bladene at nu er Øieblikket inde, nu maa Menneskeheten bli anderledes, de gjør det til Program: kom nu og lat os sætte os til at bli religiøse, sier de, hvad andet har vi at gjøre? Aa for en Forandring det nu bør bli med Menneskeheten, alt maa bli forskjellig fra før: det skal bli andre Billeder paa Væggene, andre Bøker i Hylderne, andre Prækener i Kirkerne, vi skal faa et andet Folkesamkvem, andet Bohave, anden Videnskap, en anden Kjærlighet, en anden Gudsfrygt — kortsagt, nu skal det bli andre Boller. Hvorfor? Fordi Englænderne selv er blit anderledes? Englænderne blir aldrig anderledes. Fordi Menneskeheten pludselig er blit forskjellig fra før? Menneskeheten blir bare uhyre langsomt og under mange, mange Jordliv forskjellig fra før —

Postmesteren ser op, det er ingen hos ham, Davidsen er borte. Davidsen har vel staat saa længe han orket, saa reddet han sig. Det er ikke første Gang nogen har reddet sig fra denne Taler, Menigheten forlater ham saa ofte. En Menighet den foretrækker den Forkyndelse som den har ventet sig. Postmesteren han forkynder det uventede, han er een mot Menigheten.

Postmesteren gaar med sænket Hode hjemover,

Digitized by Google

Bakdøren er aapen som den pleier og han træder ind i Gangen. Det rører sig noget der ved den anden Væg, han løfter Lykten og ser en Mand.

En Mand. Han er fremmed, i Trediveaarene, en Ukjendt med mørkt, tyndt Helskjæg, han har *water proof* Regnfrak med en Læderrem til at holde den sammen om Livet.

De stirrer paa hverandre i nogen Sekunder, deres Møte overrasker vel dem begge, saa griper Manden til den Utvei at se paa en Paraply som hænger der paa Væggen, ser paa Postmesteren igjen og atter paa Paraplyen. Han synes aldeles ynkelig forvirret. Denne Paraply — det er som om han ikke kan huske naar han hængte den der.

Faar han da ikke litt Hjælp av Postmesteren? Hvorledes — Postmesteren som ikke engang kan hjælpe sig selv, han er sunket med Ryggen ind til Væggen og der staar han og holder Lykten høit i Haanden.

Men saa løfter den fremmede Paraplyen ned og begynder i et Slags Desperation at forklare sig, det lyder aparte, lyder uhyggelig; var han rasende eller fuld? Han taler Engelsk, Ordene er der, men Manden er gal, nu prøver han Paraplyen om den kan aapnes og taler til den: Tandlægen! sier han. Jeg skulde mene det! Hvem kan si mig Enden paa dette? Forstaar?

Postmesteren er stiv og hvit som et Lik. Til at

Digitized by Google

begynde med gik en glad Lysning over hans Ansigt, det var som han kjendte Manden og vilde tale til ham, saa stanset han og overveiet, han maa vel ha opdaget sin Feiltakelse, han stivnet til.

Kan han ikke Sproget? Visst saa, han har stammet Sproget med den engelske Kaptein og Styrmand før i Kvæld. Har han intet at si? Hvis han ikke har formeget! Da den fremmede glider bort imot Døren hvisker Postmesteren: Vent litt!

Tandlægen! sier Manden. Forstaar De ingenting? Jeg er gal av Tandpine. Er han ikke her? Jeg saa et Skilt —

Postmesteren hvisker: Jeg hadde en Søn —

Det er ikke mig, svarer Manden og vil frem.

Hvor er De ifra?

Gaa væk! kommanderer Manden.

Postmesteren sier med nedslagne Øine: Hadde De den Paraply da De kom?

Manden synes at tænke sig om: Hadde jeg ikke? Naa —

Men pludselig kommer vel Postmesteren i Tanker om Døren til det indre Kontor, til Værdiposten, det vigtigste av alt, Døren staar ulaaset nu, paa Klem nu. Postmesteren iler derind og kort efter høres et Støn.

Da den fremmede var kommet ut i Bakgaarden stanset han brat, stod et Øieblik og vendte saa tilbake. Han traadte igjen ind i Gangen og hængte

Digitized by Google

Paraplyen paa Plass. Gjennem Døren til Kontoret saa han Postmesteren derinde. Han laa litt bakover i Stolen. Lykten stod og brændte ved Siden av ham.

Saa stiger den fremmede ut paa Gaten igjen og begynder at løpe. Det stormer og regner. Oliver er kommet op fra Kaien og ser denne Mand jage forbi sig. Det er jo Andenstyrmand! tænker han, det er grovt til Tandverk han maa ha! Hallo der! roper han og vil minde om sine Penger. Manden bare jager videre.

Hvad — dette blir Oliver mistænkelig. Hvorfor skulde desuten Andenstyrmand langt utover Landet nu? Ved Flod Sjø i Nat vilde rimeligvis Vinden kantre og Uveiret lægge sig, saa vilde hans Baat gaa, visste han ikke det? Oliver roper en Gang til efter ham, men forgjæves. Da sætter han sandelig efter Andenstyrmand utover Landeveien, og det er utrolige Byks han gjør med Krykken. Oliver kan mere end kapgaa naar det gjælder. Og nu gjælder det hans Penger.

Han haler ind paa Løperen og ser ham stanse, hører ham gi et Slags Signal — det er netop der hvor Sletten har endt og Veien begyndt at gaa haardt ind i Skogen, voldsomt ind i Skogen, nuvel, derfra er det at et Signal høres. Oliver hører ogsaa et Svar paa Signalet. Kvindfolkjagt er det ikke Veir til, tænker vel Oliver da, det maa være noget andet som foregaar, og hvad er det? Han bykser bort til de første Trær og stiller sig i Skjul.

Digitized by Google

Han ser et Par Skikkelser som kommer ut paa Veien til Andenstyrmand og blir staaende og stikke Hoderne sammen med ham. Det er meget mystisk, meget mærkelig. Da Vinden bærer til kunde han godt ha hørt Lyden av deres Snak, men han hører intet, de taler altsaa ikke eller de hvisker. De er som Gjenfærd derborte, de rører sig, ser kanske paa hverandre, handler og vandler, men tier. Oliver finder det hele uhyggelig, han kunde ville gaa bort fra Stedet dersom han ikke hadde hat sit Ærend.

Tiden lider, det er efterhaanden blit over Midnat og Flod Sjø, Vinden spakner, og pludselig blir det Uro og Hastverk i Klyngen derborte, Gjenfærdene kommer, Oliver hører endog at det tales. De er to Stykker foruten Andenstyrmand: et Kvindfolk og et langskjægget Mandfolk. Da de er midt foran bykser Oliver ut paa Veien. Et Utrop møter ham fra Klyngen. Andenstyrmand synes at ville haste videre, men Oliver taler til ham og ber om sine Penger. Kom ombord! svarer Andenstyrmand. Men med det samme betænker han sig, griper utaalmodig ind i sin *water proof* og haler Penger frem, Sedler, mange Sedler; da det er mørkt stryker den langskjæggede Mand i Fyrstikker og lyser ham.

Da lyder tre korte Støt i en Sirene fra Sjøen, det er Engelskmanden som piper efter sine Folk. Andenstyrmand lægger paa Løp.

Mærkelig nok, i dette Øieblik er Oliver mindre optat av sine Pengesedler end av sit Selskap. Na-

Digitized by Google

turligvis mister han ikke Hodet, han stikker Pengene i Lommen og forvarer dem, men dernæst er han høilig forbauset over Kvinden i Laget: Er du ute en slik Kvæld? sier han til hende og nævner hendes Navn.

Ja, svarer hun forfjamset.

Aa hun hadde vel ment sig tryg i Mørket, men en Fyrstik røbet hende, nu vakler hun som raadløs og svarer dette Ja under Pres.

Hvad følger nu? Oliver er Oliver. Hans Hode begynder vel at arbeide litt, Stunden er saa akkurat den rette for en Mand som han: Nattens Mørke, Mystiken ved disse mange Penger i en *water proof*, det avsides Møte, endelig Kvindfolket — ja det var hende, Smed Carlsens Datter, Enken, hun som styrer Huset for sin Far. Oliver hadde forøvrig aldrig hørt noget galt om hende før, men hun slægter kanske paa sin Søster og paa sin Bror Vagabonden, Smed Carlsen var ulykkelig med sine Børn. Hvad er Datteren ute paa i Kvæld?

Jeg saa dig, sier Oliver.

Herpaa faar han intet Svar. Og hadde Oliver tænkt at opnaa nogen Fordel ved at vite en Hemmelighet om hende i Kvæld saa maatte han bli skuffet.

Hvad har du gjort her? spør han.

Den langskjæggede Mand griper ind: Vi har sunget Duetter. Hvad har du selv gjort her?

Jeg? Det saa du vel. Jeg fik mine Penger.

Digitized by Google

Dine Penger ja. Var det ikke for Ederdun?

Naa, det vet du?

Ja det vet jeg.

Oliver vendte sig til Enken: Hvem er du i Lag med? Er det Kjæresten din?

Om saa var! svarer Manden paa en meget tydelig Maate og stiger et Skridt frem.

Oliver viker og sier: Jeg vilde bare høre hvor du er fra. Jeg kjender dig vel ikke, eller hvorledes? Kjender jeg dig?

Hvor jeg er fra? Jeg er saa omtrent derfra hvor du har Dunværet dit, haha.

Saa forstaar vel Oliver at han kommer ingen Vegne og blir som et Lam: Jeg har ikke Dunvær. Jeg har bare kjøpt ihop disse Dunene fra nogen hver i en tyve Aars Tid, kan jeg si. Nei desværre jeg er ikke den Mand at jeg har Dunvær, jeg er en Krypling, som du ser.

Den langskjæggede Mand maa være svært sikker, eller han later saa endda han ikke er det, han bryr sig slet ikke om Oliver mere, men vender sig til Enken og prater likegyldig med hende: Kunde det ha gaat finere, nu har det sluttet at regne! Han maa nu vel naa Baaten sin!

Ja.

De kan ikke seile ifra han og gjøre sig vanhjælpen. Nei det kunde ikke ha gaat en Tøddel finere. Han vilde ha staat ombord nu dersom han ikke var blit hæftet med at tælle op de Pengene. Har man

Digitized by Google

set paa Maken, Ederdun, Tyvekoster! Men det kunde ikke ha gaat finere. Fryser du?

Nei.

Du skal ikke være saa forsagt, hvad er det som feiler dig? Han seiler og vi staar igjen, det er alt. En kjæk Karl

Han hadde saa grovt med Tandverk i Kvæld, sier Oliver for at indsmigre sig.

Manden bryr sig ikke om ham og fortsætter: Men det blev et Svineveir til os da vi skulde møte han her i al Uskyldighet. Hvorfor vilde du ikke ta imot Regnfrakken hans som han bydde dig?

Jeg vilde ikke ha den.

Nei du vilde ikke ha den. Men det var ialfald uskyldig ment fra hans Side.

Jeg vil ikke tat imot nogen Ting av han, sier hun.

Taushet. Pludselig sier Manden leende: Er han ikke Kjæresten din? Hvad prater du om?

Ti stille!

Jeg skulde mene du har Lov til at træffe Kjæresten din! Men forresten saa har ingen av os noget at si, vi kom uskyldig gaaende og traf han. Det er ikke mere med det! Men skal vi bli staaende her paa Veien?

Hadde jeg visst alt —! sier hun.

Her gjør den langskjæggede Mand noget uventet og muntert, han tar op av Lommen et Mundspil og begynder at spille en Slaat. Han gjorde det kanske

Digitized by Google

for at kvikke hende op, han kunde ogsaa gjøre det for at markere sin egen Likegyldighet, markere Uskyldigheten i hans Nærvær her paa Veien i Nat. Det er utrolig at han spiller nu, men det er ingen Feiltakelse, Oliver hører Musiken i sine Ører. Og for atter at indsmigre sig og gjøre sig tilvens med Manden roper Oliver: Det er storartet, Gud fryde mig! Han luter sig frem mot Enken og uttaler: Jeg har været Verden rundt i mine Dager, men Maken til Spil —!

Manden holder inde, vender sig til Oliver og spør: Hvad venter du paa?

Kryplingen skjønner tydelig at han ikke er avholdt av denne Mand og svarer derfor: Nei jeg venter ikke paa noget. Jeg tror jeg vil gaa ned og se naar Baaten letter.

Manden begynder at spille igjen.

Aa men her gjorde han en Feil, han var for dristig, hans Spil vækker med ett Olivers Mistanke. Naturligvis kjendte han nu denne Vagabond naar han tænkte sig om, han hadde en Erindring om hans Spil fra Guttedagene, desuten husket han Legenden om denne Spillemand, et Bysbarn, Smed Carlsens Søn, Kunstneren paa Mundspil, Landstrykeren ved alle Vei- og Jærnbanearbeider i Landet. Hvad er han ute paa nu? Han hadde sin Søster med, hans Bror Adolf var ombord i Engelskmanden, han med Skibskisten — aa en Bande av Søskend paa ett Bræt. Det ærgret Oliver at han ikke hadde

Digitized by Google

faat kundgjøre dem op i Ansigtet det han visste om dem.

Han gik hjemover i mange Funderinger. Det var en stor Floke at greie ut og Gud vet om han i det hele tat hadde nogen Fordel av at bry sig om den mere. Andenstyrmand kjendte han slet ikke, og kanske var han den vigtigste Person av alle. Oliver hadde ellers sin egen Affære at gjøre sig tilgode med: en Lomme tyk av Penger, Lønnen for hans flittige Utror til Dunværene Aar efter Aar.

Han var næsten hjemme da Englænderen blaaste en lang Gang i Sirenen og la fra Kaien.

Alt i alt en Kvæld fuld av Hændelser, den kunde næsten maale sig med den mindeværdige Dag da han kom ind fra Havet med Havaristen. Og Oliver vilde nok ikke ha hat noget imot at faa optræde litt stort og velfortjent naar han nu kom ind i sin Stue, her var han altsaa, Manden for sin Hat, Støveren og det Pokkers Hode, han kom med Penger, Hemmeligheter og Viden. Men her var intet at gjøre, Huset sov, Petra sov. Ikke for det, i Almindelighet var hun heller ikke hans fortrolige, kunde ikke falde ham ind; men i dette Øieblik kunde han ha været litt diger av Mystik til hende og git hende smaa Ymt at ligge og spekulere sig grøn over. Ja men Petra sov. Hun var vel træt, det elendige Skind, det var en av de Kvælder hun hadde maattet gaa til Sakfører Fredriksen igjen og forhandle om Huset,

Digitized by Google

det var slet ikke saa længe siden hun kom hjem, hun hadde netop naadd at sovne saa sødelig.

Oliver vækker hende ved at slippe Krykken paa Gulvet med Vilje. Og ved Tanken paa alt han betyr i denne Stund sier han i en misfornøiet Tone: Du kunde gjærne ha hat litt Varmt til mig naar jeg kommer hjem efter en vigtig Affære, jeg er gjennembløtt.

Petra er vel træt av hans Skryt og Bravader om vigtige Affærer, hun svarer ærgerlig: Varmt? Jeg kom selv hjem og fandt ikke noget Varmt.

Naa, du har været ute?

Maatte jeg ikke til Sakføreren igjen?

Blir du aldrig færdig med den Sakføreren! utbryter han hidsig.

Intet Svar.

Og hvad i Herrens Navn driver dere paa at ordes om? Den ene Uken gaar efter den andre og det blir ingen Ende paa det. Jeg mener Fan! Men nu kan han vente til en Dag han faar mig harm saa skal jeg kaste Kjæften hans fuld med Penger. Det tror du ikke? Jeg er like sæl hvad du tror, men du kjender ikke mig ordentlig, saa snau som du og han holder mig for det er jeg ikke —

Intet Svar.

Det var ingen Vei at komme. Men Oliver vil nu allikevel prøve med litt mere Venlighet: Jaja nu gik Engelskmanden, sier han som en Begyndelse.

Digitized by Google

Petra sover.

Nei Stunden var totalt spolert, Storheten og Høitideligheten gjort til intet. Det var hyggelig at komme hjem til Familjen med en Formue i Lommen paa den Maaten!

Han drog de vaate Klær av, spændte Træbenet fra Hoften og la sig ved Siden av sin Kone — som en Ø ved en Ø. Det er ikke andet at finde paa. Hun er uten nogen Svakhet og aander tungt og rolig, med sit Legeme i Hvile. Det er mørkt og han kan ikke se hende, men hun lukter koselig og er varm, hun ligger medgjørlig paa Siden for at skaffe ham Plass. Kvældens Æventyr vedblir at sysselsætte Oliver, Timerne gaar, og da det lysner saapas av Dag at han kan se rækker han efter sin Pengepakke og tæller Sedlerne igjen, i Smug, med Ryggen til Sengen.

Om Morgningen vil han av lutter Krænkelse ikke ut med et eneste Ymt til Petra, en Kone som sov bort en stor Leilighet til at faa vite noget var ikke bedre værdt. Men han hadde intet igjen for det, det skulde ikke gaa anderledes end at Petra selv kunde mælde om en uhørt Hændelse i Byen: hun kom fra Vandposten og fik ikke sat Bøtten fra sig før hun fortalte at Posthuset var blit røvet i Nat og at Postmesteren var blit fundet paa en Trap langt ute i Byen. Han sat uten Hat, han var fra sig.

Til enhver anden Tid vilde Oliver nu ha grepet Krykken øieblikkelig og bykset ut i Byen, men

Digitized by Google

Ærgrelsen over at Petra hadde snytt ham for hans Triumf igaar Aftes holdt ham tilbake. Han vil heller ikke forbauses det Spor over hendes Fortælling nu, hendes Røverhistorie nu, nei langtifra, han spiser sin Frokost færdig og piner Petra kostelig ved ikke at spørre hende ut. Hvor hun blir mere og mere rasende! Hun synes at love sig selv ikke at skjænke mere Kaffe til ham skjønt hans Kop er tom, lat ham bare selv berge sig! Endelig sier hun: Hvad — er du blit maalløs i Nat?

Maalløs? svarer han svært forundret.

Ja gjør som du vil!

Hvad skulde jeg snakke om? spør han. Hvad er det du mener?

Naa, saa har du ikke hørt det jeg fortalte?

Det — den Skitten! Jeg vet meget mere end som det!

Hun kaster Øinene paa ham og faar en Tanke: Ja du har nu vel ikke selv været og rotet dig borti det?

Det var nydelig, her sat han saa uskyldig som et Barn og hadde rene Hænder, men skulde allikevel faa en slik Mistanke paa sig! Han kremtet med Værdighet og sa: Kanske du vil vare Kjæften din!

Jeg bare spurte. Det var ikke værre ment end sagt.

Ja du varer Kjæften din! gjentar han og reiser sig.

Rigtignok var Petra forbitret over at han ikke

Digitized by Google

estimerte hendes store Nyhet, hendes kolossale Nyhet, men da han har Krykken indenfor Rækkevidde finder hun det vel tryggere at gaa end at bli, hun kaster med Nakken og sætter ind i Gammelstuen til Bedstemor med Nyheten.

Oliver spiser ifra sig og gaar hjemmefra. Da Byen er komplet forstyrret over de siste Timers Tildragelse er det ingen Søkning paa Pakhuset, Oliver faar den bedste Leilighet til at overveie. Det var et Held at han intet kom til at aapenbare i Nat, en Guds Styrelse, Petra vilde av lutter Vigtighet ha rændt videre med hvert Ord og faat ham indblandet i Postrøveriet, det vilde kanske ogsaa trods hans Uskyldighet ha spøkt for Dunpengene. Nu galdt det at fare varlig frem, ingen større Uttællinger for det første, ingen altfor fine Klær, slet ingen Pynt, det lyserøde Slips i Broderiforretningens Vindu skulde altsaa ikke pryde hans Hals.

Oliver tænkte altsammen nøie ut. Det var vel ingen Tvil om at han her gik med nogen av de røvede Penger i Lommen, men han hadde ikke røvet dem, Gud var hans Vidne. Smed Carlsens Børn kunde muligens gi litt Oplysning i Saken dersom de blev mældt, men Oliver agtet ikke at mælde dem, det skulde bare mangle. Alle Omstændigheter talte derimot, for det første at Abel var i Smedlære og at Enken var hans Matmor. Og var ikke ogsaa Smed Carlsen selv hans Mester? Oliver hadde saa megen Farsfølelse at han ikke vilde styrte sin Søn

Digitized by Google

i Ulykke. Forresten kunde Smedbørnene godt være uskyldige, det kunde ingen si, den som kanske visste mest om Saken var den fremmede Andenstyrmand, og hvem kjendte ham?

Aa den Andenstyrmand og den Adolf med Skibskisten, kanske de værste Forbrytere! Hadde de ikke ogsaa bedt Oliver om at ta sin Kone med ned paa Engelskmanden, de skulde ikke æte hende op! Men Oliver tok heldigvis ikke Petra med og utsatte hende for hvadsomhelst, han var ikke av det Slag at han tok sin Kone med til nogen. Og nu viste det sig at hans Sømmelighetsfølelse hadde ledet ham ret, hun kunde være kommet op i et sandt Forbryterbol —

Byen surret av Sensation, Bladet hadde en Artikel som maatte være skrevet av en Mand med Ordet i sin Magt, Politi-Carlsen var hist og her og allevegne paa Undersøkelse, Postmesteren kunde man ingen ordentlig Forklaring faa av, han sat nedtrykt og saa mot Gulvet og var overvældet. Han begyndte med at gi et Slags Beskrivelse av en fremmed Mand som han hadde støtt paa i Gangen til Postkontoret Klokken omkring tolv om Natten: Manden var gammel, med langt graat Skjæg, kanske hadde han Maske; han talte Engelsk. Ved et senere Forhør ændret Postmesteren sin Forklaring: at den Fremmede kanske ikke var gammel, men tværtimot ung, han vilde ikke ha været istand til at overmande ham. Manden hadde ikke Paraply. Kort-

Digitized by Google

sagt, Postmesteren talte bare Tull og forvirret alle, han var blit bløt, rammet av Slag, Doktoren var hos ham og konstaterte Hjærneblødning og aandelig Sløvhet. Herregud, han som før kunde tegne Taarn og Hus med Søiler!

Og Byen surret. Det var Synd at si at ikke Folk hjalp Politi-Carlsen og Myndigheterne med Efterforskningen, i de første Dager lot de nærmest alt andet ligge og ofret sig bare for den. I det store Opstyr druknet da helt og holdent en anden Nyhet som nok kunde ha fortjent Opmærksomhet, den nemlig at Konsul C. A. Johnsen fik Ridderkorset av Dannebrog. Hvem var optat av denne Hæder, hvem nævnte den? En Notis paa et Par Linjer i Bladet, en tilfældig Lykønskning fra de faa av Byens Folk som husket paa det. Da satte jo Fru Konsul Johnsen mere Pris paa Utmærkelsen og telegraferte om den baade til Scheldrup som nu var kommet til New Orleans og til Fia som var i Paris.

Digitized by Google

XXIV

I Storbyerne gaar man ut fra at Folk i Smaabyerne næsten ikke har det Gud har skapt av store Tildragelser, det er en feilagtig og fornærmende Tænkemaate, de har sandelig Falliter, Bedragerier, Mord og Skandaler like saa vel som den store Verden. Stedets Blad sender rigtignok ikke ut Løpesedler om det, men en Nyhet spredes sikkert og snart fra Vandposterne og naar ind i de trangeste Kammers. Var det nogen i den hele Kystby som ikke visste Besked om Postrøveriet tidlig den næste Morgen? Det skulde da være Gryn-Olsens, da det var Folk som laa længe og ofte spiste Frokost paa Sengen.

Og like saa lite som Smaabyerne mangler Sensationerne mangler de Variation i dem, Smaabyfolk har al fornøden Avveksling i Tildragelserne. De skulde kanske være henvist til at leve og dø paa et Postrøveri? Saa skulde jo ikke Nyheten saa hastig være gaat av den celebre Sak. Doktoren holdt Liv i den i det længste fordi den paa en Maate lot ham staa som Seirherre over en knust Postmester, men det tok ikke lang Tid før Folk blev lei av at drøfte den.

Digitized by Google

Hvad blev saa Enden? Det blev ingen Ende, det kom ikke Gang i Tingene. Den gamle eller unge Mand som talte Engelsk og som kanske brukte Maske, men ialfald ikke hadde Paraply, denne sandsynlige Forbryter var ikke at finde. Det blev telegraferet efter det engelske Skib, men det hadde da alt lastet i Norge og var paa Vei til en eller anden hjemlig Havn. Det blev telegraferet ogsaa dit, og da Skibet kom frem blev vel ogsaa et Slags Forhør optat, men det førte ikke til noget. Naturligvis kom det for en Dag at Adolf var Adolf, en Smedsøn, norsk Matros, men han var gift og bosat i England og var paa engelsk Skute noksaa godt skjærmet av det engelske Flag. Desuten var hans Kaptein religiøs.

Andenstyrmand viste sig ogsaa at være Nordmand, Søn av Postmesteren i en nærmere bestemt Smaaby, ugift, med utmærkede Vidnesbyrd om god Opførsel, ingen Mistanke hvilet paa ham — Farn maatte vel i Tilfælde ogsaa ha gjenkjendt sin egen Søn i den Fremmede i Gangen, hvad han ikke gjorde. Forresten var det atter dette med det engelske Flag: at det engelske Flag ikke vilde ha værnet en Forbryter en Dag eller et Øieblik, det visste Alverden. Andenstyrmand og Adolf var altsaa for Tiden i engelsk Tjeneste hos en religiøs engelsk Kaptein, og om nogen Utlevering kunde det ikke bli Tale.

Hvorfor hadde ikke disse to Mænd besøkt sine

Digitized by Google

Forældre da deres Skib laa og losset paa deres Hjemsted? Ja se, det var et av de mere delikate Spørsmaal som blev forelagt dem, men de svarte fyldestgjørende ogsaa herpaa: de vilde ikke fremstille sig for Far, Mor og Søskend med tomme Hænder, og de hadde ikke endda ævnet at lægge noget ordentlig op av sin Hyre. Det var Grunden. Men Gud skulde vite — vidnet Andenstyrmand — at han hadde været iland og kredset om Hjemmet mangen Kvæld, set op til Vinduerne, skjælvet naar han hørte nogen gaa i Dørene, foldet Hænderne naar han saa Skyggen av sin Mor paa Gardinet. Det var rørende, Retten blev selv rørt, og det har meget at si at en Ret blir rørt.

Det kom op et eiendommelig Træk av Matrosen Adolf: da hans Tøi og han selv blev visiteret kom det for en Dag at han var stærkt og liderlig tatoveret over hele Kroppen. Det var saa paafaldende griset, og paa Spørsmaal om hvor han hadde faat det gjort svarte han: I Japan. Disse Tegninger skadet Adolf særdeles meget i Forhørsdommerens Øine, men kunde ikke overbevise om Postrøveri. Andenstyrmand var uten Tatovering og svært ren og pen paa Kroppen, saa han greide sig meget bedre, ja det kom begge de mistænkte noget tilgode.

Nei saa blev det ikke til mere med Postrøveriet, det var nu forresten heller ikke saa overhændig meget Tyven eller Tyvene hadde faat Tak i: en syv, otte Tusen Kroner i Bankoposten. Dersom det da

Digitized by Google

var flere om dette Bytte blev det jo ikke stor Part paa hver. Man kunde fristes til at si: Vel undt!

Affæren var ikke stor længer, Politi-Carlsen viste ingen Nidkjærhet i Efterforskningen, hvad nu heller ikke kunde være at vente eftersom hans egen Brorsøn og derved ogsaa han selv hadde faat Ubehageligheter av Saken. Men heller ikke Politi-Carlsens Overordnede la Vægt paa at gaa til det yterste: det var taapelig at yppe Kiv med England for en Smaatings Skyld, desuten var det et almindelig Ønske i Byen at Smed Carlsen blev skaanet, en Mand som hadde fortjent bedre Børn end han hadde.

Men nu Postmesteren? Han hadde tat sig saa nær av Katastrofen at ingen kunde kjende ham igjen, en bøiet og brutt Skikkelse med flakkende Blik og en stadig mumlende Mund. Den ærekjære Mand hadde ikke kunnet bære Skammen og Skaden som var overgaat hans Embede, noget andet hadde han jo ikke at sørge over efterdi hans Søn intet galt hadde gjort. Postmesteren var Gjenstand for alles Medynk. Rigtignok hadde han under hele sit Ophold her i Byen kjedet Livet av fornuftige Folk med sin evindelige Religiøsitet og sit metafysiske Snak paa Gater og Stræder, men nu da Skjæbnen hadde rammet ham husket man langt flere Dyder end Lyter hos denne hjemsøkte Sjæl. Var det ikke han som hadde tegnet Storskolen, dette Søilehus som de Reisende kunde se alt fra Sjøen og derefter

Digitized by Google

mindes til sin Dødsdag? Nu sat han her med formørket Forstand og var ringere end et Barn.

Han er salig og mørk og død, sa Doktoren. Jeg forstod det paa ham i det siste, hans Øine var begyndt at stikke, han var blit skjør og trængte bare en Draape Motgang for at bukke under. Troen har fældt ham.

I Motsætning til alle andre hadde Doktoren vanskelig for at glemme Postrøveriet, han huset endog stadig sin Mistanke om at Pengene var seilet bort paa det engelske Skib. Hvad skulde hindre den lokalkjendte Andenstyrmand i at lukke sig ind i sit Hjem og stjæle Bankoposten? Avkom! pleiet Postmesteren at si. Ak et Avkom som var istand til alt! Avkommet Adolf var ogsaa av samme Slag, de frygtelige Tegninger han gik med paa Kroppen vidnet vældig om hans Karakter. I Sandhet, de to Fædre hadde Glæde av sit Avkom!

Doktoren kunde virkelig ikke late være at triumfere. Aldrig hadde han traadt Byens Sandgater med mindre Overvindelse end nu og aldrig faat Rigtigheten av sit Livssyn saa klart stadfæstet. Til det religiøse og troende Vrak Postmesteren gik han noksaa ofte, saa paa ham en Stund og forlot ham igjen, han kunde ikke mærke Tegn til Tilbakefald til Lys og Klarhet hos Patienten og sluttet herav til permanent Mørke. Var det ikke Menneskетanken denne Barnemund pleiet at skryte med i sine Taler? At Mennesketanken aldrig ophørte, at Men-

Digitized by Google

nesketanken var Lyset som aldrig gik ut? Det gik da ialfald ut for ham selv og efterlot en sort Væke! Slike svake Hoder skulde aldrig gi sig til at fundere paa egen Haand, de skulde tegne Skolehus og Kirker og være Katekismen tro.

Doktoren hadde vel intet at hovmode sig og glæde sig gyldent over, men han følte Tilfredsstillelse paa sin Maate. Hans Materialisme fik Ret, det Tilfælde at Postmesteren blev slaat til Idiot styrket Doktorens Position blandt Menneskene, det var jo som om han hadde forutsagt Ulykken, ingen kom ham nær i Autoritet, hans Avgjørelse maatte bli staaende. Naar han sa om Postmesteren at Troen hadde fældt ham saa kunde jo en og anden spørre: Troen? Doktoren svarte da: Javel, Overtroen! Og det maatte bli staaende.

Men nogen gylden Glæde hadde Doktoren nu like saa lite som før, Livet var og blev skammelig. Var det ikke fordi han nu og da hadde den Nydelse at kunne ærte et Medmenneske saa var det ikke til at holde ut. Tror man for Eksempel at han hadde noget igjen for at skifte Kjøpmand? Han hadde jo forlatt sin mangeaarige Forbindelse Konsul Johnsen og gaat over til Konsul Davidsen, og det var blandt andet ikke gjort for at skade Davidsen, men tværtimot for at hjælpe hans lille Krambod i Veiret. Hvad kom ut av det? Det blev slet ikke større paaskjønnet, ogsaa Davidsen sendte Regning. De var alle like, Davidsen var bare en ny Konsul. Og atpaa

Digitized by Google

Kjøpet var nu Konsul Davidsen ikke engang en Mand som Doktoren kunde tale litt ordentlig med, han svarte jo ikke, han bare lot overvældet, den lure Smaadjævel, og fandt sig smilende i at bli tykt haanet.

Da var jo Dobbeltkonsulen allikevel bedre, skjønt ogsaa han bare var Kjøpmand og Skibsreder.

Det rygtedes at det monne ha gaat kostelig til da Doktoren kom og lykønsket Dobbeltkonsulen med Dannebrog. Han hadde faat med sig Apotekeren paa denne Visit, og de hadde været meget servile. De var gaat ind Krambodveien til Konsulatet, hvad de ellers ikke pleiet, og de sendte sine Kort ind med en av Diskegutterne, derpaa satte de Hat, Stok og Galoscher igjen og stusset Haar og Skjæg med en Lommekam. Begge Herrer hadde Hansker paa.

Konsulen kom litt forundret frem i Døren med Kortene i Haanden og spurte spøkende om de vilde ha Audiens. Det bukket de til. Naa ja, værsaagod! sa Konsulen og tok det fremdeles let.

Men da de kom ind i Kontoret og de vedblev med sin Høitidelighet ogsaa mens de frembar sin Lykønskning begyndte vel Konsulen selv at finde det i sin Orden at de optraadte saa ceremonielt, det var kanske paa denne Maate en Lykønskning til Ridderskap rettelig burde leveres, hvad visste han! Rigtignok vægret han sig litt og sa: Naa, det er nu ikke værdt at hænge saa i Formerne! Men jo, de var

Digitized by Google

standhaftige og lot sig ikke forlede til en lettere Tone.

Konsulen bydde Herrerne Cigarer, de reiste sig og tok bukkende hver sin Cigar, men tændte den ikke. Konsulen vilde nu vise sig velvillig og begyndte at tale om Postrøveriet som netop var foregaat, Herrerne bukket til alt han sa og la stor Betydning i hans Ord. Endda gik alt godt, Konsul Johnsen var utsøkt høflig, som Byens største Mand maatte han ikke staa fremmed overfor god Tone. En av Krambodgutterne kom ind og leverte Posten i Konsulens egne Hænder, Konsulen slængte den over paa Pulten uten saa meget som at kaste et Øie i den. Førstemand Berntsen traadte ind og spurte om noget, Konsulen svarte over sin Aksel: Siden! Jeg er optat nu!

Under dette sat Herrerne musestille, det var som om de ventet paa mere fin Tone. Men da det ikke syntes at bli til mere fløi vel Fan i Doktoren, han vilde tilfredsstille sig selv paa en mere haandfast Maate. Saa vendte han sig til Apotekeren og sa nogen Ord; av Agtelse for Ridderen talte han lavt, men han sa: Vi skulde vel egentlig ogsaa ha sat igjen Skoene vore derute!

Da forstod Konsulen, hans Indre fortrak sig kanske i en Grimase, men det var intet at se paa hans Ansigt da han svarte Doktoren: De frygtet vel for at De ikke hadde hele Strømper!

Var saa ikke Konsul Johnsen den han var! Hans

Digitized by Google

Svar bet, Doktoren blev et Øieblik ynkelig, han smilte og sa: Det kan gjærne være, kanske det! Men kort efter fænget Krudtet i ham og han sa: Jeg har nu forresten betalt baade Strømperne og det andre jeg har faat her i Kramboden.

Ja? svarte Konsulen spørrende.

Jeg gjemmer Kvitteringen.

Javel? Da Doktoren tier fortsætter Konsulen: Hvad saa? Jeg forstaar ikke hvor De vil hen.

Jeg vil ingen Steder hen, svarer Doktoren da. Det var bare dette.

Her skulde nok Konsulen ha stanset og ikke gaat videre, men han følte sig vel krænket over at være gjort Nar av og kunde ikke bare sig for at bli litt overlegen: Deres og andres Smaahandel ute i Butiken kjender jeg virkelig saa lite til, det er Berntsen som har med det at gjøre. Jeg sitter her inde og arbeider med litt større Ting.

Ja det er det ikke Tvil om! medgir ogsaa Apotekeren da, han blir feig og vil jævne paa det.

Men Doktoren koldflirer bare: Selvfølgelig! sier han. Vi er store, vi sitter her og disponerer sier og skriver een liten Lastebaat, vi staar ikke selv ved Disken og sælger Grønsaape og Fingerbøller! Da Doktoren her drager Aande gjennem Tænderne gjør han Indtryk av at fryse — eller kanske helst av at være rasende.

Konsulen svarer: Det er nøiagtig som De fremstiller det, jeg blander mig ikke i de mindre Ting.

Digitized by Google

Hvor store er vi forresten! utbryter Doktoren. Herregud, hvor store er vi, baade De og jeg!

Apotekeren griper ind: Nei dette var ikke Meningen. Undskyld at jeg ikke ser Saken saaledes, hvad gaar av Dem, Doktor?

Doktoren reiser sig: Nei vet De hvad, Hr. Apotekersjæl, Hr. ...

Hys! Saken er den, Konsul, at vi vilde komme her idag for at — vi trodde, Doktoren og jeg, at vi som gode Kjendinger kunde gjøre en liten Spøk med — ja det faldt os ikke ind at drive Løier med Dem personlig naturligvis, men at vi kunde spase litt med Ordenen, med Ridderskapet, som vel hverken De eller vi sætter videre høit. Vi har kanske baaret os galt ad, men vi trodde at vi kunde komme og more baade Dem og os litt.

Det trodde De altsaa ikke feil i, svarer Konsulen. Som De saa var jeg med paa Spøken fra første Øieblik.

Gidder De sitte og forklare ham noget saa selvsagt! Jeg er forbauset over Dem, Apoteker! utbryter Doktoren. Kom, saa gaar vi. Adjø!

Ja Apotekeren reiste sig jo men han lot Doktoren gaa og begyndte igjen at forklare sig til Konsulen og brukte særdeles høflige Ord. Han haapet at det ikke maatte opstaa Misstemning mellem gode Kjendinger, Doktoren gik for vidt, det var ingen Mening i at drage av sig Skoene, og det at dirigere et stort Dampskib fra den ene Havn i Verden til den

Digitized by Google

anden, fra Genesien den ene Dag til Zürich den næste — det var næsten saa det gik over menneskelig Forstand —

Zürich er nu ikke nogen Sjøhavn, sier Konsulen og smiler overbærende.

Naa, ikke det. Jeg har desværre ikke stort Skjøn paa Sjøvæsen, jeg vet bare at jeg faar Piller fra Zürich. Men hvad det var jeg skulde sagt: det er i alle Fald et Kjæmpearbeide at sitte her og være Direktør for Skibe paa Oceanet og samtidig drive Byens største Krambodforretning. Doktoren og jeg kunde forsaavidt godt ha tat Skoene av derute, det sier jeg rent ut; men kjender jeg Dem ret saa vilde De ikke ha likt det. Doktoren kan ha gjort galt nok i Forveien, og jeg vil be Konsulen bære over med os begge!

Jeg har alt glemt det, tal ikke slik, det skulde bare mangle at jeg tok mig nær av Doktoren, jeg har virkelig andet at gjøre, svarer den godmodige Konsul Johnsen. Lat nu det fare!

Endelig med Hensyn til Ordenen saa er jo De Byens første Ridder, og det er saavisst ingen som misunder Dem denne velfortjente Ære. Det er vel Paaskjønnelsen fordi De greide saa brillant med Havaristen for en tyve Aars Tid siden?

Konsulen smilende: Naa, det kan jo være kommet nogen Smaatterier til siden dengang.

Naturligvis. Masser av vigtige Ting, ikke mindst Deres værdifulde Indberetninger. Nu vil vel ogsaa

Digitized by Google

snart den anden Regjering følge efter — var det ikke Bolivia?

Hvorledes? Jeg er ikke Konsul for Bolivia.

Om Forlatelse!

Det maa være Olsen eller Heiberg som er Konsul for Bolivia.

Saa. Men er De da ikke Dobbelt —

— konsul? Jo, svarer Konsul Johnsen og ler høit over den andens Forlegenhet. Jo det forstaar sig, Dobbeltkonsul, hahaha. Men det maa virkelig være en av de andre som er Dobbeltkonsul for Bolivia, hahaha.

Aa det er jo Holland jeg tænker paa, sier Apotekeren knust, jeg er meget uheldig. I ethvert Tilfælde er Deres Ridderkors en Hæder, ikke alene for Dem, men for hele vor By, vi hædres alle ved det. Den hollandske Regjering vil nok ogsaa snart paaskjønne Dem.

Hvorledes? Nei det er det ingen særlig Grund til. Vil De ikke tænde Cigaren før De gaar? Naa, som De vil!

De er da vel godt skamfulde nu! tænker kanske Konsulen om de bortgangne Herrer. Og han tænker sikkert ogsaa at hele denne dumme Visit var det ialfald ikke Doktoren som tjente noget paa. Herrerne selv tænkte kanske noget andet, Gud vet det, Apotekeren gik kanske ut av Døren og kniste indvendig, og da han fortalte Doktoren om sin Sortie fra Dobbeltkonsulatet kniste kanske begge Herrerne

Digitized by Google

sammen. Aa dette om at dirigere Skibe paa Alverdens Oceaner — det var jo en kjendt Sak at Konsul Johnsen ikke hadde fuldt Kjendskap hertil og at det var mest gjennem Sønnen Scheldrup at Lastebaaten *Fia* blev disponeret.

Doktoren syntes allikevel ikke tilfreds, han sa: Naar alt kommer til alt forstod han slet ikke Malicen. Han sitter kanske i dette Øieblik og maaler Dannebrog paa sig.

Apotekeren mener at han forstod.

Forstod? Hvad forstaar han! Sa De Kjæmpearbeide?

Jeg sa Kjæmpearbeide.

Og Bolivia og Zürich? Men han kastet Dem ikke ut!

Det drager vel efter med ham. Han skjønner nok det hele tilslut.

Ikke Spor. Nei det var et mislykket Paafund av os.

Doktoren gaar til Gryn-Olsens. Han gaar dit ofte, næsten hver Dag i det siste, han har Ærend. Værsønnen i Huset, Kunstmaleren, var kommet paa sit Sommerbesøk med sin Frue og sit Barn. Barnet feilet ingenting, men den unge Mor var som alle unge Mødre ængstelig og forlangte Læge.

Doktoren hadde intet imot at komme i Gryn-Olsens Hus, han tjente litt ekstra godt ved det, ja han begyndte endog at faa Smak for det. Her var ikke altsammen saa fint og avmaalt, men her var

Digitized by Google

heller intet tilmaalt, alt var Bredde og Overflod, det var litt ødselt, litt sløsende. Umake Damehansker kunde ligge og drive alt i Entreen, dyre Paraplyer stod knækket. Inde i Stuerne var ingen Uorden, men alt røbet litt for god Raad, i Billedrammerne, i Tæpper, i Trækket paa Stolene; Gardinerne hang helt til Gulvet og slæpet. Nei her var intet Knusleri, men Utstyret førte Tanken hen paa *selfmade* Formue, nye Penger.

Hvad saa! tænkte vel Doktoren og drak den dyre Vin og røkte de gode Cigarer, her var ialfald Hjærtelag og Gjæstfrihet og dertil den redebonneste Vilje til at anerkjende ham. Han sat mykt i Sofaen og alle hang ved hans Læber, hvad saa om Pengene var nye! Penger er Penger, en Million er ikke værre end et Tusen. Og der sat Doktoren. Han kunde jo ikke være den som lot sig imponere, men han saa rigtig litt snau ut i disse Omgivelser, hans Løskrave knirket irriterende paa hans Bryst og Manskjetterne dem maatte han idelig holde oppe med Lillefingeren, ellers glidde de ham ned paa Knokerne.

Nei det er ingenting som feiler Barnet idag heller, sa han. Hun skal bare ha nogen flere Tænder for at bli lik sin vakre Mor ogsaa i det Stykke.

Den unge Frue dypt rødmende: Aa det er godt! Vi var saa rædde for hende igjen. Det morsomme er forresten at det ikke var mig som var ræddest.

Konsul Olsen spør: Hvem var saa ræddest?

Du, Papa! Jo det maa du indrømme!

Digitized by Google

Konsulen undskylder sig: Jeg var ikke ræd, men jeg syntes ikke det var værdt at hun laa og pintes hvis det var Raad for det. Hun er opkaldt efter mig, Doktor.

Det forklarer meget! sier Doktoren.

Her var Doktoren en anden Mand, han slap at være paa Vakt og stikke med Naaler, man hadde Respekt for ham allikevel. Han optraadte venlig og værnende, han koset sig likefrem; i Bevisstheten om at han var den overlegne utdypet han ikke Kløften mellem sig selv og disse Mennesker. Her i Huset var desuten godt Humør, det smakte ikke daarlig til en Avveksling, Doktoren var ikke forvænnet med det hjemme, her var Latter og Sundhet, naturligvis var her ogsaa nogen barnagtig Finhet.

Her kom og gik Folk til Stadighet. Foruten selve Værsønnen med Familje hadde de ogsaa Besøk av den andre Kunstmaleren, Malersønnen, aa de hadde tat ham med, han var rigtignok ikke blit indgiftet i Huset som hans Kollega, men han var velkommen han og, saa han hadde faat et Loftsrum med Tæpper og Gardiner til Gulvet.

Og nu vilde denne Malersøn male et Portræt av Doktoren.

Hvad skal De med det? spør Doktoren oprigtig. Jeg kan ikke kjøpe det, og De faar det ikke solgt til andre.

Jeg vil male Dem for Deres Ansigts Skyld, svarer Maleren. Paa Løn ses ikke! la han muntert til. Se,

Digitized by Google

den Malersønnen var aldeles ikke værst, han kunde mangen Gang være ordviss, han var tændbar og stadig forelsket, han hadde ogsaa et ærlig Ansigt, men hans Hænder var store og grove, Doktoren saa med Uvilje paa disse Hænder.

Ja mal væk! sa Doktoren og lot likegyldig.

Tak. Men jeg vilde male Dem i Deres Studerværelse, omgit av Medicinflasker og tykke Bøker, optat av Deres Videnskap.

Doktoren likefrem rykket til. En mærkelig Kunstner dette, saa megen Forstaaelse av en lærd Person og hans Virksomhet! Doktoren rørtes øiensynlig, en svak Rødme kom over hans magre Kinder og han drak av sit Glas for at skjule det.

Jo her i Gryn-Olsens Hus hadde han det godt.

Oprindelig hadde han vel ikke ventet sig meget her. Han hadde villet adle dette Hus som han hadde adlet andres Huse, Henriksens paa Værftet, Heibergs, Davidsens Krambod, Johnsens paa Brygga, nu var han kommet til at føle Velvære her, saa længe det maatte vare. Han hadde desuten en anden Ide: han kunde bent ut tilsidesætte Johnsens paa Brygga en Stund for Konsul Olsens — værsaagod, kjend hvorledes det smaker! Han agtet at lage litt Balance i Tingene, at skape en jævnstærk Magt hinsides Skjellet, aa han kunde styre Byen med Uenighet, med to Hanepartier!

Det kunde ha gaat godt, men alt strandet paa Olsenfamiljens Godmodighet og Træghet. Nei Olsen-

Digitized by Google

familjen var ikke lærvillig og hadde ikke Forstand paa Rænker og Knep. Den forstod Mat og Penger og Grosserermøbler, men den hadde ikke Kultur og illustrerte Blade og Tallerkener malte av Husets Døtre. Olsenfamiljen holdt sig til Jorden.

Johnsen paa Brygga er blit Ridder, sier Doktoren. Nu er det Deres Tur!

Gryn-Olsen ryster vemodig paa Hodet og svarer: Det var ikke saa vel!

Det er ikke uopnaaelig. Det skal bare litt Arbeide til.

Gryn-Olsen ryster vemodig paa Hodet igjen og svarer: Jeg er Konsularagent for et Land uten Ordener.

Saa. Men nu skal De høre, Konsul: De kan ialfald ha et Landsted.

Et Landsted? Aaja. Jo.

Ikke sandt! Hvorfor skal her være bare ett Landsted? Og hvorfor skal han ha det? De er sikkert en rikere Mand end han.

Gryn-Olsen ryster smilende paa Hodet: Nei nu skal De ikke overdrive!

Et Landsted altsaa. Og saa kjører De dit med to Hester.

Med to Hester? Nei.

Det har De Raad til.

Ja det har jeg, svarer Konsulen og bryster sig. Men to Hester — nei det maa De undskylde. Jeg kan ikke engang kjøre en Hest.

Digitized by Google

Det skal De ha en Kusk til. Herregud, De er da en Mand som vet hvad Anstand er. Kusk med blanke Knapper og Guld om Luen.

Nei, nei, nei, Kusken selv vil le saa det skvalper i ham, erklærer Gryn-Olsen. Og jeg kan ikke sitte i med to Hester.

Doktoren foreslaar: Jeg skal sitte i de første Gangene, det vil si Fru Olsen og jeg. Ikke sandt, Fru Olsen?

Fru Olsen aldeles overgit: Jeg? Nei Gud velsigne Dem! Doktorfruen kan, Doktorfruen selv kan —

Ingen Vei at komme.

Digitized by Google

XXV

Ja saa gik alt i vanlig Orden igjen i Byen — bare Postmesteren var og blev knust. Han hadde faat Avsked med en nødtørftig Pension, Familjen var flyttet til et lite Hus imot Værftet og ny Postmester holdt sit Indtog i Postgaarden.

Det var forbi med Sommeren og Byens to Duskeluer reiste tilbake igjen til Studeringerne. De var ikke absolut Perlevenner, men de reiste paa samme Baat. Perlevenner? Nu hadde jo Frank arbeidet i hele sin Ferie og var kommet en ny Mon foran Reinert, kunde et mykt og harmonisk Forhold opstaa av slikt! Aa alt Frank hadde studeret i disse Uker! Det syntes ogsaa paa ham. Han hadde faat vævet ind i sin Bevissthet saa megen vanskelig Kundskap i Sprog, litt isenn, uten Grovhet, uten Voldsomhet, bare ved at lægge Tid og Livskraft til, nu stod han der paa Baaten litt mager og gul, uten Tykkelse til nogen Kant og altsaa velsignet skikket til at lære endda mere. Selve Livet omkring sig ofret han ikke større Omtanke end det fortjente, Hænder hadde han ikke Bruk for, Matrosernes Gjøremaal ombord saa han paa med sløvt Blik, Maskinfolkene var forfærdelig

Digitized by Google

tilsmurte. Frank kunde ikke stuve Tønder og Kasser i Rummet nei, det var ikke det han var til; men han kunde slaa op i Ordbøker, han sat inde med tynde og hellige Værdier i Sprog, ingen Sammenligning var mulig. Finhet vindes ved Skoleflid og tapes ved Arbeide.

Han traf paa Baaten en liten Kjending fra Skolebænken, Tegnestiften, han dukket op fra Maskinen som en blek Neger, bare halvt klædt, med svett Ansigt og vidaapent Skjortebryst. Goddag! sa han og nikket.

Goddag? sa Frank ogsaa og kaldte sig Negeren til Minde. Er du her?

Ja. Visste du ikke det?

Nei, svarte Frank litt fjærnt.

Jeg er Fyrbøter. Hvorledes gaar det han Abel — bra?

Abel? Ja jeg vet ikke andet.

Tegnestiften vilde friske op Minder fra Skolen: husker du det? har du glemt det? Han lo med hvite Tænder og hadde ikke Tanke paa at han var skitten, han stod midt i Trækken og brydde sig ikke om den. Frank flyttet sig baade to og tre Ganger og sa: Her trækker saa!

Staar det godt til hjemme og med Søstrene dine?

Ja jeg hørte ikke andet.

Hahaha, det er akkurat omtrent som du ikke kommer hjemmefra, sier Tegnestiften. Og det er saa rart at du ikke visste jeg var her. Søstrene dine vet det.

Digitized by Google

Frank vikende: Jeg har saa meget andet at tænke paa.

Men saa husker du vel da vi slog Ruten ind? Da Bestyreren kom paa os?

Frank mere og mere fjærn, næsten i Horisonten: Nei det er saa længe siden.

Tegnestiften skjønner at Kameraten er lærd og vil prøve at spørre litt om ham selv: Du skal ind til Universitetet igjen?

Ja det forstaar sig.

Ja du store Verden, hvor langt er du nu kommet? Du er vel snart Prest?

Prest? griner Frank. Neida!

Naa.

Det er Sprog jeg studerer.

Naa, Alverdens Sprog. Ja det er ikke Smaating det heller. Alverdens Tungemaal likesom Bestyreren. Han Reinert skal vel bli Prest?

Nei det vet jeg ikke.

Naa, det vet du ikke?

Frank sier uvillig: Nei jeg vet ikke hvad han blir til.

Jeg saa han Reinert komme ombord imorges, men han kjendte mig visst ikke.

Nei det kan godt hænde. Du er jo saa kullet.

Ja men jeg hilste til han, sa Tegnestiften og gav sig til at heise Aske op fra Fyrrummet og styrte den overbord.

Her fyker saa! sa Frank.

Digitized by Google

Nei Reinert han kjendte bare dem han vilde kjende, han kjendte knapt nok Frank som var Kollega og endda hadde Mon foran ham. Frank saa ham næsten ikke ombord, han reiste paa anden Plass og drev helst over paa første. Men der stod jo Frank paa sin tredje Plass og hadde Bevisstheten om at han kunde mere Sprog.

Reinert hadde ikke studeret nævneværdig i Ferien, litt hadde han jo læst over for at glæde sin Far Klokkeren, men han hadde været mere optat utendørs. Reinert hadde ingenlunde latet sig, han hadde helt erobret Lillelydia og Smaapikerne paa Værftet, ja han hadde saa ung han var endog gjort store Fremskridt hos Heibergs Alice. Det var jo Pokker saa godt Gutten saa ut med sine Krøller og sine pene Klær, dertil var han saapas uforfærdet i sine Tiltak at han godt kunde gjælde for voksen. Det gik saa vidt at han endog holdt paa at utviske Sorenskriverens Fuldmægtig hos Damerne, endda han hei hadde at gjøre med en fuldstuderet Mand.

Frank drev om paa Dækket, blaafrossen, søkende til lune Plasser eftersom Skibet dreiet. Det første han vilde gjøre naar han kom til Kristiania var at kjøpe sig en Yterfrak med Fløils Krave.

Han kom forbi Røkelugaren, Døren var hæktet ut paa vid Væg, han kikket ind og stanset. Saa hilste han og vilde gaa forbi, men han hadde staat litt forlænge, desuten var det jo kjends Folk som sat der midt imot ham, Sakfører Fredriksen fra hans egen

Digitized by Google

By, en stor Mand, men han passiarte da med en mindre, med Reinert, de sat der og passiarte, Sakføreren pusset Negler med en Perlemors Kniv, begge røkte.

Frank steg ikke ind, men han hadde nu heller ingen Grund til at luske væk, saapas kjendt og anerkjendt var han, derfor talte han ind gjennem Dørhullet til Reinert og sa: Jeg traf Tegnestiften her ombord, han spurte efter dig.

Reinert svarte ikke, men sat likesom og blinket og tænkte.

Han er Fyrbøter her.

Naa, sa Reinert fraværende.

Hvem er Tegnestiften? spurte Sakfører Fredriksen som om han ikke visste det.

En Skolekamerat av os, svarer Reinert. Jo jeg glæder mig til at se op igjen *Cornevilles Klokker.*

Jeg har ikke set det.

Klausen er storslagen. Det er alles Mening.

Jeg har saa liten Tid til Teater og Cirkus, tordner Sakfører Fredriksen. Jeg har jo mit Stortingsarbeide og desuten er jeg Formand i en parlamentarisk Kommission —

Frank forstod at han ikke hadde noget her at gjøre og drev av. Forresten burde han gaa bort i en lun Krok igjen og smile: han kunde mere Sprog end de to tilsammen, Fredriksen sat vel bare igjen med en Rest av Tysk, — Resten av alt!

Hvad saa, kunde ikke ogsaa Sakfører Fredriksen smile? Det var med hans Sprog som med hans Ana-

Digitized by Google

tomi: han visste det han trængte til at vite. Nu var han paa Vei ind til sin Kommission igjen, fuldt uthvilet til at ta fat der han slap sist. Disse Møter i Kommissionen var ikke avveien, det stod i Bladene naar han kom; han kunde hæve nye Skyss- og Kostpenger i Statskassen; han møtte Kolleger og Likemænd til Toddy og lang Pipe om Kvældene. Der fulgte Prestige med, et lite Utkantblad nævnte ogsaa ham blandt flere andre som vordende Statsraad: Hadde vi ikke Mænd? Der var nu Overretssakfører Fredriksen! Det skadet ikke Sakføreren at bli utpekt, han vandt noget ved det, litt ved det, aa han hadde Fremtiden for sig, han var alt nu en Mand som i en Samtale kunde ta op Lommekniven og begynde at grave i Neglene sine.

Ja saa reiste da disse tre Bysbørn ind til Kristiania, Frank, Reinert og Sakføreren, hver med sit Formaal, sin Ærgjerrighet, sin Fremtid. Tegnestiften fyret i Maskinen.

Og Kystbyen laa igjen efter dem.

De efterlot et Savn, hver paa sin Maate, Frank kanske det letteste at bære. Kammerset blev tomt efter ham, men hans Bedstemor slap at gaa længer paa Tæerne i Gammelstuen og hun kunde skrangle alt hun vilde med Komfyrringerne. Det var ikke liten Forandring til det Bedre. Abel arvet nu Kammerset efter sin Bror, men det gjorde hverken fra eller til, han optok det bare om Nætterne, og Abel var desuten ingen Videnskapsmand.

Digitized by Google

Da efterlot vel Sakføreren et dypere Spor ved sin Avreise. Ikke saadan at hans Kontor led synderlig ved hans Fravær, hans Forretninger var ikke større end at han kunde faa dem eftersendt i Posten og ekspederet fra Stortingsbænken. Men dernæst hadde nu Sakføreren en viss foreløpig Avtale, Frøken Olsen savnet ham kanske, det maatte ialfald være tyst efter hans Røst. Hvad blev det ellers til? Bare vent, Tiden var ikke inde, men den nærmet sig, et Utkantblad hadde nævnt de kommende Mænd, deriblandt ham med Avtalen. Frøken Olsen maatte sikkert savne nogen tunge Skridt i Trappen om ikke mere, en pustende Herremand som kom ind, en Nakke med Fold, en famlende Haand: Godaften, Godaften! Var hun ikke glemsk saa maatte hun ogsaa huske Cigarstumperne i Askebægeret, Passiaren, den saglige Maate at drøfte Kjærlighet paa og drøfte norsk Politik paa: Hvad har vi i Grunden at stræve for i dette Liv? At faa det godt, hvad andet! Vi stiger hele Tiden fra Stilling til Stilling og faar det bedre og bedre, spiser godt, klæder os godt, lægger tilbedste, blir formuende, eier Huser i Byen og Skibsparter paa Havnen, bor paa Landsted, seiler om vi vil og kjører om vi vil. Vi gjør ikke Ting som ikke ligger for os, det er ikke det ujævne vi stiler imot, lat de andre om det, hver sin Lyst! Siden — siden kan vi sætte Virksomheter i Gang og gi Folk Arbeide, vi kan ogsaa gjøre vel rundt omkring os, række en hjælpende Haand. Vi hører om en husvild Familje og later den bo i et av

Digitized by Google

vore Huser: Værsaagod, bo her du og dine! Vi hører om Ulykker og tar Del i dem, vi er alt andet end haardhjærtede, Matroser lemlæstes i sin farefulde Gjærning, vi griper ind og skaffer dem deres Ret. Paa den Maaten blir vi solidariske, vi vil Fremskridt og Demokrati, lat bare os ordne det med Tjenesten, Fanen og Fædrelandet —

Ja, sa vel Frøken Olsen da.

Ikke sandt, slik gaar det og slik bør det ogsaa gaa! Men saa er det at det ikke er godt for Mennesket at være alene, baade Personen og Stillingen kræver en Medhjælp, Frøken Olsen —

Vil De ikke tænde en ny Cigar!

Jo Tak. En Medhjælp altsaa. Hun er nødvendig av flere Grunde: Huset skal ha en Matmor, hun skal ha med Utstyret til Stuerne, Indkjøpene til Husholdningen gaar gjennem hende. Nogen kommer og søker Manden, han arbeider, han er i Statsraad, men Fruen repræsenterer. Styret for et Oldingehjem eller for en Anstalt for Aandssvake ønsker hendes værdifulde Støtte, nuvel, Fruen underskriver paa et Oprop. Aa hun er løftet op i et høiere Plan nu, til ny Hæder, men ogsaa til nye Pligter. Hun kan ikke idelig undslaa sig, Offentligheten holder Øie med hende, Samfundet har sine Fordringer. Kunde De saa opfylde disse Fordringer, Frøken?

Jeg? sier vel Frøken Olsen leende. Nei det vet jeg ikke. Jo det maatte jeg vel kunne hvis det galdt. Hvad tror De?

Digitized by Google

Jeg gaar ut fra det. Og nu staar tilbake at bringe paa det rene om De ogsaa vil. Siden vor første Avtale er det nu gaat nogen Maaneder, De har hat Tid til at tænke over det mange Ganger. Men jeg gaar selv og venter paa visse indtrædende Forandringer, saa det haster ikke, jeg gir Dem endda længere Tid.

Da vil nok Frøken Olsen spørre litt forundret: Vor første Avtale, sier De, hvad for en Avtale?

Kjære, vor foreløpige Avtale. Husker De ikke i Deres Søsters Bryllup? Jeg trodde vi blev enige —

Ja vi blev ikke uenige.

Der ser De!

Men det var De som avtalte.

Naaja det skal vi ikke strides om, det var mig som talte mest, det har De Ret i. Jeg gav Dem mit Løfte —

Dette er bare litt Skaperi av hende! maa Sakfører Fredriksen tænke. Men for Sikkerhets Skyld vil han nævne noget, ymte noget som har faldt ham ind. Disse Malere og Kunstnere som var kommet ind i Huset kunde kanske tulle bort Piken for ham, det var utrolig at saa kunde ske, men nu vilde han ymte det: Jeg la altsaa mit Tilbud for Deres Føtter og der ligger det. Hm. Hvem er det som synger saa paa Loftet?

Det er Malerne. De har Atelier deroppe.

Sakføreren smiler: Ja disse Karer ogsaa, sorgløse Sjæler, synger og maler paa Lærret! Den andre snakker jeg slet ikke om, men Deres Svoger han er da fra

Digitized by Google

et dannet Hjem, hans Far og jeg var samtidig ved Universitetet. Hvorledes gaar det Gutten? En saan ung Mand har intet at falde tilbake paa, han har ikke lært noget fast, ikke studeret. Den andre vil jeg ikke engang nævne, men Deres Svoger han var altsaa født til en Fremtid. Naa, det kan gaa bra, han kan faa solgt et Billede nu og da, jeg vil selv kjøpe et av ham senere og jeg vil overdrage til Dem at vælge et ut.

Hvad —!

Det vil jeg, nikker Hr. Fredriksen likesom ovenfra, fra en Høide. Kjøpe et Billede og bede Dem vælge det. Vil De det?

Tør De betro mig det?

Jeg tør betro Dem langt vigtigere Ting naturligvis. Og med Hensyn til Malerier saa skal vi ikke kjøpe et, men to av ham. Det skal vi. Jeg reiser nu ind til Kristiania igjen i mit Lands Tjeneste. Lat vor Avtale hvile indtil videre, naar Tiden kommer haaper jeg vi mener det samme ....

Saa hang det altsaa slik sammen med den foreløpige Avtale. Sakføreren hadde været mest alene om den! Se, han hadde nu for nogen Maaneder siden ordnet denne Sak, og det til sin egen Tilfredshet, men idag hadde det faldt ham ind at han ikke vilde være fuldt saa alene om Avtalen, han vilde ogsaa faa den anden Part med paa den. Selvfølgelig slog nok Frøken Olsen til, han maatte bare spørre hende, høre sig for. Saa gik det som det gik, hun gjorde nogen

Digitized by Google

Smaakunster, men det betydde ikke noget, det hele endte med at hun vilde kjøpe Malerier til deres Stuer.

Saa gik Sakfører Fredriksen ombord.

Men der sat altsaa Frøken Olsen igjen i Byen og tænkte i Ensomhet. Hvormeget hadde hun lovet denne Mand? Intet. Ikke det Gud har skapt. Men hadde hun blankt avvist ham fra første Stund? Somme Kvinder avviser ingen, ikke en; selv den umuligste kan brukes til at tænke paa. Frøken Olsen var saavisst ikke av de nærige, de utspekulerte, men hun hadde nu denne Mand gaaende der, han var i Bakhaand, en var bedre end ingen, hun drog paa Aarene, Søsteren var gift, Gud vet, en Fremtid var en Fremtid, en Statsraad er meget til Mand naar han blir Statsraad. Aa man kunde ialfald tænke paa det! Men nærig? Hun sat ikke til op over Ørene i Utregninger, men var en naturlig Pike og lik alle andre, Naturen selv førte hendes Politik. Hun hadde aldrig lidt Mangel, skulde hun saa mangle en Tilbeder? Hun hadde fuldt op av alt andet, og her hadde hun nu ogsaa en Statsraad naar han blev det! Det var intet uforstaaelig heri, en Høne i Havesengene er heller ikke uforstaaelig.

Naturligvis maatte Frøken Olsen savne Sakføreren nu han var reist.

Savnet andre ham? Huset Oliver? Det er ikke rimelig. Oliver selv var vel mere end glad da hans paagaaende Kreditor forlot Byen igjen og Petra maatte være træt av det idelige Rænd paa Sakførerens Dø-

Digitized by Google

rer. Endelig var hendes Forhandlinger endte. Hun kunde umulig ha faat mere og mere tilovers for denne Mand som plaget hende saa, her var sikkert ikke Tale om Tilbøielighet, det skulde ogsaa mangle! Hørte man om et Mirakel og en skaanselløs Kjærlighet her, talte man ved Vandposten om at begge stod i Brand, nævnte man Ordet Kortslutning? Sakføreren eiet Taket over Petras Hode, hun snakket med Manden for at faa beholde dette Tak, det var det hele. Visstnok maatte hun gaa og snakke ofte om Saken, og Oliver, hendes Mand, kunde stundom murre over at hun aldrig blev færdig med det; men klædte hun sig anderledes drastisk og ophidsende til disse Besøk end med ny Særk under Kjolen? Ikke det Oliver visste. Hun hadde nu faat disse nye Særker og holdt vel av at være i dem. Petra var en gift Kone, ingen Mands Tilnærmelser vilde bite paa hende. Hun hadde for mange Aar siden mens hun endnu var ung git Scheldrup Johnsen en Kindhest for et godt Ord, hvad vilde hun ikke gi nu da hun var graanet ved Ørene og hadde næsten voksne Børn!

Oliver hadde ingen Grund til Mistanke. Han sa: Naa, saa er han reist?

Ja, svarte Petra. Og jeg var tilfreds at han aldrig kom igjen!

Hvorledes — tror du han blir borte for godt?

Det vet jeg ikke. Jeg var tilfreds han blev borte!

Oliver saa paa sin Kone at hun mente det hun sa, hun gjorde en Grimase av Motvilje og med det sam-

Digitized by Google

me spyttet hun til Siden. Tydeligere kunde hun ikke tale, hun avskydde Sakføreren.

Ja han er ingen Guds Mand, sa han. Men Sakførerne — hvad Tid var de anderledes for Eksempel!

Og det sier jeg, vedblev Petra, at næste Gang saa kan du selv gaa til han. Jeg rikker mig ikke mere.

Kunde nogen tale tydeligere! Oliver optok det ikke ilde, tværtimot, og næste Gang saa skulde han selv gaa til Sakfører Fredriksen en Tur, sa han, en kort og knap Tur, sa han og nikket. Og han agtet at avgjøre det med ham engang for alle, han skulde si ham sit Navn, Oliver Andersen, og forlange Kvittering for en viss Masse Penger som han vilde slaa i Bordet til Blodsugeren. Kryplingen og Rædharen utmalte hvorledes han vilde gaa frem.

Forresten var Oliver virkelig blit dristigere av sig i det siste, Bevisstheten om at han gik med Penger i Lommen skapte en Reisning i Manden, hans Karakter tok sig op. I de første Dager efter Postrøveriet var han endda usikker og han bad Petra om at sy en Indrelomme paa hans Vest. Petra blaaste til ham og holdt det for Skryt. En stærk Lomme! sa Oliver. Ja av Seilduk! sa Petra. Saa maatte Oliver ty til sin Mor for at faa Arbeidet gjort.

Og nu han gik med sin Indrelomme og sin Seddelpakke i den var Oliver tryg, ingen vilde finde paa at ransake en Krypling som intet galt hadde gjort. Dunpengene var hans.

Det var ærgerlig at disse Penger ikke maatte kom-

Digitized by Google

me ordentlig for Dagens Lys. Det vilde ha frydet Oliver at faa træde ind i Byens Kramboder og forlange et og andet og saa ta op av Lommen hele sin Bank at betale av, denne Fornøielse var ham nægtet, disse Penger maatte brukes med en viss Lysskyhet. Et Gode var det ved dem at de var for det meste i Smaasedler, med forsigtige Mellemrum kunde han ta ut av Pakken en slik Seddel og tuske den bort i Varer. Paa den Maaten hadde han skaffet sig Gotter at suge paa hver Dag, desuten litt Pynt, et nyt Slips om Halsen og en Stivetkrave; til Smaapikerne hadde han kjøpt Sko med Sløifer paa Risten. Ingen mistænkte ham for at ha for voldsomme Uttællinger; et Par større Sedler laa usprettet i hans Indrelomme.

Det gik godt saaledes, Oliver hadde ikke videre Fornødenheter, han var let at tilfredsstille. En Slukhals var han vel ikke, om han var litt slikvorn. Petra var den fødte Motsætning, en havesyk og graadig Kone. Netop i disse Tider hadde Oliver Bruk for sin nye og bedre Karakter, han maatte idelig undskylde Petra og ofte formane hende med Mildhet. Pokker forstod hende, hun var blit særlig vrang og umedgjørlig, det var som kastet paa hende, nu var hverken Maten eller Drikken god nok, hun vann ikke paa det ene og vann ikke paa det andet, den siste Kaffen smakte det rent ut sagt rottent av, og hvad er det for Slags Kaffe du kommer med! sa hun. Hun hadde set et Stykke Sveitserost hos Davidsen, og hadde hun nu fremdeles været Stuepike hos Konsul

Digitized by Google

Johnsen saa hadde hun faat slik Ost! Forresten hadde hun ogsaa set et Stykke Guldsaape i Vinduet hos Barber Holte, det maatte visst lukte godt!

Men Oliver som sat med Penger i Indrelommen han kunde svare: Vær nu ikke saa begjærlig efter alt du ser, Petra! Tænk heller litt paa hvad du og jeg fortjener! Skal vi snakke om det saa har vi det godt!

Her aapenbaret nu Petra sin ustyrlige Vranghet og begyndte at kjækle med Manden. Istedet for at være rædd for Krykken som laa inden Rækkevidde haanet hun nu baade den og ham selv og sa at hun levet med en Krykke og snakket til en Krykke og laa med en Krykke og maatte dø med en Krykke, det var et Liv! Og med det samme spyttet hun igjen til Siden, akkurat som hun vilde kaste op.

Oliver med sin stærke Overkrop kunde ha reist sig og kløvet Bordet med en Øks eller revet Ovnen ned eller gjort noget andet til en liten Advarsel, men han gjorde noget helt uventet, han gik ut i Byen og kom tilbake baade med Osten og Saapestykket og sa Værsaagod! Maken til Oplevelse! Petra blev for et Øieblik slagen over denne Uforstaaelighet, saa grep hun til Graaten: hun vilde ikke ha Sakerne og ikke eie dem! At han kunde være en slik Idiot at sætte sig i Gjæld for dette Fanteri! Gaa tilbake med det!

Nei nu har du faat det som du vilde ha det, sa han.

Vilde ha det? Kunde hun ikke faa Lov til at spøke

Digitized by Google

litt? Eller skulde hun atpaa alt ogsaa være stum for Ord gjennem Livet? Tvi!

Nu maatte det vel krænke Oliver at hun spyttet aldeles likt efter ham og efter Sakføreren, men han tidde med det. Aa det skete en stor Forandring med en Mand som fik ny Karakter! Oliver overtalte sin Kone til at smake paa Osten, og ja hun smakte paa den og spyttet den ut. Hvad var dette? Det var en anden Ost, kom bare ikke til hende med Snyteri! Petra bleknet av Ustyrlighet og tildelte Smaapikerne en skarp Irettesættelse fordi de smilte. Da hun luktet til Saapen maatte hun holde sig for Næsen.

Hun var umulig at gjøre tillags.

Ikke for det, hverken Oliver eller Smaapikerne hadde noget imot at faa beholde de indkjøpte Lækkerheter for sig selv.

Slik gik det en Dag isenn, med godt og ondt, Rivninger, smaa Tildragelser, stundom med et herlig Fiskemaaltid naar Oliver rodde ut en Kvæld, stundom med Bakervarer til Kaffen naar Oliver hadde vekslet en Seddel. Det gik slet ikke daarlig, Familjen hadde det taaleligere end de fleste Smaafolk i Byen. Hvor mange andre hadde fast Plass og en Indrelomme med Penger!

Der var nu den ulykkelige Postmester og hans Familje som det stod værre til med. Doktoren kunde stadig ikke opdage nogen Bedring hos den hjemsøkte Patient, han sat der man satte ham, stum og nedbøiet, tildels død. Heller ikke kunde man gaa ut fra

Digitized by Google

at han hadde sin indre Tilfredshet over noget, at han kniste og lo i Enrum og slog sig i Knæet av Lystighet. Langt ifra. Det var ikke at mærke paa ham at han trøstet sig med sin gamle Filosofi, med Glæden over Børnene, over at Børnene blev saa meget mere end han selv var, over at de Gudskelov allerede nu arbeidet for et bedre Jordliv til næste Gang. Postmesteren syntes ikke at tænke mere, ikke at søke mere, ikke at tro mere. Han hadde lett i mange Herrens Aar og endelig fundet en Sti med et lite Lys paa, den gik han saa — indtil langt ute Skjæbnen stod forfærdelig og opreist imot ham og stanset ham. Funderingerne hadde bølget ham ned.

Hans Kone og Døtrene var dygtige Mennesker, den ene Datter skulde nu faa Plass i Konsul Johnsens Krambod, Sønnen som var ved Jordbruket støttet alt han kunde og den nødtørftige Pension rak næsten længer end ventet, men saa mange voksne Mennesker kunde ikke leve av den. Det vilde ha set mørkt ut dersom ikke Sønnen i England, den flinke Andenstyrmand, hadde traadt til. Da han hørte om Postrøveriet og Farns Ulykke traadte han til som en Mand. I et herlig Brev opfordret han Forældre og Søskend til at stole paa Gud i deres Prøvelse, han fortalte at ogsaa han hadde døiet ondt for Sakens Skyld og været forhørt og mistænkt, men at intet var blit sittende paa ham naturligvis. Han tilgav Verden at han var blit mistænkt og angit, Gudskelov, Retten hadde seiret, i England seiret altid Retten, Til-

Digitized by Google

slut tilkjendegav han at det var vel nogen Opfordring for Byen til at omvende sig og komme til Eftertanke nu, en saa uhørt Hændelse angik ikke bare ham og hans Familje, men alle Folk. Kortsagt, han var religiøs. Slik en Søn! Han nævnte ikke med et Ord det vigtigste, men det vigtigste var at han likesom med ett maatte ha faat bedre Raad, enten han nu hadde opnaadd høiere Hyre eller han hadde fundet en ny Kulgrube i Englands Jord, han sendte hjem en god Slump Penger og lovet mere senere. Det var en hel Redning, hans vakre Handlemaate skaffet Morn og Søstrene en uventet Lykke. De gik til Husfarn og fortalte ham Nyheten, de hadde overlagt at komme litt pludselig med den for at ryste hans sløvede Hjærne, de haapet at Glæden med ett Slag vilde bringe ham Forstanden tilbake, tænk om den gjorde! Men den gjorde det ikke, de blev skuffet. Postmesteren hørte paa dem, ja han syntes endog at lægge god Vilje til for at forstaa deres Skravl i Munden paa hverandre, men han blev ikke klokere. Det var aldeles som om han hadde hørt Nyheten før eller som om han hadde tænkt sig den selv, den eneste Forandring i hans Ansigt skulde da være at det blev litt blekere. Hans Kone brast i Graat.

Nei, sa Doktoren, Deres Søn Andenstyrmanden kan ikke kurere Deres Mand.

Postmesterfruen sa ikke meget av sig selv, men da hun saaredes av Doktorens stadige Skraasikkerhet spurte hun: Hvorfor ikke?

Digitized by Google

Ja hvorfor ikke! svarte Doktoren. Da har jeg mere Tro paa at Postmesteren endelig engang selv maa bli kjed av at sitte og se paa sin Navle!

Slikt Sprog overfor en rammet Familje, ja overfor Gud! Men det var en av Doktorens sædvanlige Avgjørelser. Den maatte bli staaende.

Doktoren gaar hjem til sit Kontor. Han sat i disse Tider for Maleren, derfor var han i sin aldrende Redingote og med de stripede Bukser som han fik til Fia Johnsens Konfirmation. Det var en Evighet siden.

Han gaar forbi Johnsens Dobbeltkonsulat og da han altid har et vakent Øie med denne Forretning opdager han snart at den atter har faat et nyt Skilt uthængt: Modehandel. Bluser. Strikkede Varer. Hatter pyntes. — Skiltet maa være kommet over Døren i Nat.

Doktoren stanser og læser det nøie over, og for ikke at tale helt med sig selv nikker han og sier til en neiende Smaapike som gaar forbi: Vor Ridder sværmer for nye Skjold!

Javel, Konsul Johnsen har ryddet Tilbygget til Kramboden, der hvor Ovnene og et Par Harver har staat i aarvis, og gjort det til Modehandel. Simpelthen.

Doktoren gaar videre og smiler, han kommer til sin Gatedør og støter paa Maleren som gaar og venter paa ham. En Opdagelse, unge Mand! roper han

Digitized by Google

lang Vei, en Oplevelse! Hvorpaa han begynder at lægge ut.

I Almindelighet holdt ikke Doktoren Samtaler med en Husmalers Søn, men med denne unge Mand var det en anden Sak, en Kunstner og et ikke ubetydelig Menneske, ynkelig ulært i Bøker, men med Forstand nok til at lytte naar Lærdommen talte. Under Séancerne maatte da hele Byen gjennemgaa, fra den ulykkelige Postmesters til Johnsens paa Brygga og Gryn-Olsens, fra Davidsen og Heiberg til Sakfører Fredriksen og Kryplingen Oliver — han med al den brunøiede Yngel i Huset. Maleren fik sig mangen underholdende Oplysning om Byens Forhold, Doktoren var baade vittig og ondskapsfuld, aa han manglet aldeles ikke Øvelse i at skyte, men det hændte jo at han vilde være for flink, at hans Piler stod dirrende akkurat ved Siden av. En Doktor kunde vel ogsaa bomme.

Unge Mand, De er fremmed her, kunde han si, hele Byen er et Reir, et Hul, men uten mig vilde den være en Sump. Jeg gir Folk litt at ta ind! Saa sat de der i Smaabylægens Kontor og Maleren malte og Doktoren lot Munden løpe. Det var ikke videre videnskapelig i Værelset, skjønt Maleren hadde ønsket det og Portrættet skulde hete „Lægen". Doktoren hadde fundet frem nogen Bøker og sat nogen Medicinglas op, det stod et Hørerør paa Bordet og paa Væggen hang et Alfabet som øiensvake Folk kunde faa Briller efter, i en Krok stod vel ogsaa litt Sublimat i en

Digitized by Google

Kop, det var alt. Hvor var Operationsbordet og hvor var Glashylden med en Alverdens Instrumenter i? De to Stoler i Rummet var Pindstoler. Her var intet Mikroskop, intet Skelet, nei ikke engang en Hjærneskal til Tegn paa en Mediciners faste Mot i Omgangen med de Døde.

I denne Ramme blev Doktoren malet. Det var behagelige Séancer, bare avbrutt av en og anden Mand med Svullfinger eller en nygift Kone med en paafaldende Tandverk. Doktoren var en prægtig Model, fuld av Liv, fuld av Sludder, Bitterhet, Vantro og Stridbarhet, Ansigtet skiftet idelig, det beholdt bare som staaende en urokkelig overlegen Mine. Aa hvor han pleiet at gjøre den unge Mand indlysende at Byen var et Reir og et Hul!

Nu støter han paa ham her ved sin Gatedør og gir sig ikke engang Tid til at gaa indenfor før han begynder paa sin Oplevelse: Unge Mand, det er ikke bare Sakfører Fredriksen som forbinder Fordelen med Fædrelandet! Hvor han skjøt med Piler, hvor han rammet og bommet om hinanden! Johnsen paa Brygga har oprettet Modehandel i Nat. Det var vel forresten Førstemand Berntsens Verk, han var en Mand med store Ævner, han tjente saa litt paa Ovner og Harver og solgte dem saa sent, nei kom med Moden! Ikke for det, det høvde saa godt med alt det andre i den Forretningen, Johnsen paa Brygga solgte de daglige Varer til Husholdningerne, han vilde ogsaa sælge Tjenestepikerne deres Stas. Modehandel!

Digitized by Google

Hvem skulde forestaa denne nye Avdeling? Jo, den havarerte Postmester hadde to Døtre, den ældste skulde forestaa den. Det var et Held for Johnsen paa Brygga at Postmesteren blev knust og den ene av Døtrene maatte ut at tjene. Det var en flink Pike og en skikkelig Pike, men saa skulde hun altsaa træde ut fra sin lille Stuedør ved Værftet og gaa ned og styre en Modehandel. Hun hadde ikke lært det, men det gjorde ikke noget, det skulde ikke stort til, Johnsen fik hende billig, ja det faldt endog et Skin av Velgjørenhet over ham ved at han tok hende i Arbeide. Unge Mand, Byen er et Hul —

Kværnen gik, Maleren kom ikke tilorde. Langt om længe sa Doktoren: Naa, lat os saa gaa ind og male!

Jeg vilde gjærne sløife det idag, sier Maleren.

Saa, sløife det? Gjærne det. Har De andet for?

Maleren svarer: Jeg er likesom litt mindre oplagt.

Saa? Ja gjærne det. Godmorgen!

Men Doktoren saa efter Maleren og fattet vel Mistanke til hans Uoplagthet, der gik jo den unge Mand og bar sin Malerkasse som sædvanlig, tro om han ikke skulde andre Steder hen?

Akkurat, Maleren skulde andre Steder hen. Han hadde faat Besked fra Fru Konsul Johnsen om at komme og føie til Dannebrogskorset paa det Portræt han hadde malet av hendes Mand for nogen Aar siden. Aa de Konsuler og de Konsulers Fruer i Kystbyen! Naa, hun hadde git sin Forklaring i den lille Billet hun sendte Maleren: Portrættet lignet jo godt

Digitized by Google

før ogsaa, skrev Fru Konsul Johnsen, men Fia var netop kommet hjem fra Paris og hun hadde ment at et Par Farver til vilde klæde Billedet. Pasteur hadde ogsaa Æreslegionen paa den sorte Frak.

Digitized by Google

XXVI

Det høstes og vintres og blir korte Dager. Det var paa en Maate koselig at staa i Smien og ha Tak over Hodet og hamre gloende Jærn som lyste selv, og det var ordentlig med Mat og Drikke i Smedens Hus, ja sandelig, det var værre for mangen anden end for Abel. Selv syntes han ogsaa at det gik godt. Se nu for Eksempel at selve Arbeidet utførtes uten Votter og uten Lue! Et stort Forklæde av Skind var hans vigtigste Plagg.

Mester Carlsen var faldt meget sammen i de siste Maaneder og talte mere og mere motløs om sine Kræfter, ymtet om at opgi Smien, mumlet om Døden: at Døden den træder ind eller gaar forbi til næste Gang, men vi skal alle dø! Høsten hadde været haard mot ham, hadde tyndet hans Haar og gjort det hvitt, hans Tanker var blit faa og uverdslige, han tok sig lange Hvil mens Abel arbeidet. Naturligvis hadde vel Postrøveriet gjort sit Indtryk paa ham, hans Bror Politi-Carlsen hadde ikke kunnet bare sig for at fortælle ham om Forhøret i England og om at Adolf gik med svinske Malerier paa Kroppen. Den gamle Smed svarte: Det er ikke vores Adolf. — Politi-Carlsen fort-

Digitized by Google

sætter: Og tænk dig til, han laa her i hele den lange Tid og losset Baaten og var ikke hjemme hos dig en eneste Gang! — Jo, svarte Smeden, han traf visst Søsteren dersom han var her, det foresvæver mig. Begge Gutterne træffer Søsteren, hvad skal de træffe mig for? Du skal ikke gjøre dem Uret! — Naa, saa var han Adolf her? spør Politi-Carlsen. — Nei, svarer Smeden.

Bare Tull. Det var intet Omdømme i det. Smed Carlsen tok det forresten anderledes end Postmesteren, han var ulærd og simpel, han saa med mere Vane paa alt, der var ikke Hysteri i hans Tænkemaate, men Haandverk, Smed, han hørte sin Stand til. Det er godt at høre sin Stand til, ellers blir man Opkomling og faar sin Oprindelighet bortkvaklet. Og var ikke Smeden Far? Han visste langt mere godt end ondt om Adolf og fortvilet ikke. For nogen faa Leveaar siden tasset jo Gutten omkring her i Smien og gjorde Spørsmaal og hamret paa smaa Jærn og slog Fingrene sine og graat og blev trøstet igjen, var det ikke saa? Den Adolf i England maatte være en helt anden Adolf — og selv han hadde vel slaat sig paa Fingrene, han var kanske ung endda. Menneskene er bra allesammen undtaken Kjæltringerne! kunde Smeden si. Men i alle Fald saa hadde han vel opgit at faa se nogen av sine Sønner som Efterfølger i Smien, hvem skulde saa avløse ham?

Han sa til Abel: Om et Aars Tid har du lært mere end jeg kunde da jeg begyndte for mig selv.

Digitized by Google

Han mente vel noget med denne Uttalelse, eller var det bare en Ros og en Paaskjønnelse? Det satte ialfald en lang gylden Stripe i Abels Sind, han tænkte øieblikkelig paa Lillelydia og Fremtiden! Den utrolige Gut! Han var som man saa ham, kraftig og liketil, sotet, uten Kunster, spillevende, han hadde med Aarene faat en god Brystkasse og skjønt hans skjæggede Hænder syntes skapt uten større Nøiagtighet saa var det ordentlige Kræfter i dem. Sine Sko hadde han selv smidd Beslag til rundt om, og for dem som forstod sig paa Skosaaler var Abels noget ekstra.

Da han gik hjem om Kvælden møtte han op sin Far og satte ham ind i Stillingen. Oliver — endda han selv i flere Uker har gaat i dype Funderinger over noget som er indtruffet hjemme — han slap nu sine egne Tanker og hørte paa Sønnen med Opmærksomhet. Han maa mene at du skal være den som overtar og likefrem bestyrer Smien! sa han.

Naa, sa Abel.

Jeg holder det ikke for umulig. Hvad tror du selv?

Jeg vet ikke.

Farn nikker med Hodet som om Saken var avgjort og erklærer: Jeg faar det ikke til andet!

Javel, Oliver var Børnenes Ven, de gik til ham med sine Tvil og sine Sorger, han hadde den rette Deltagelse, han var skapt til en slik Far som lot sine Børn opdrage sig selv. Abel, den umulige Vildstyring, hadde engang ymtet om at gifte sig og sætte Bo, han hadde sine Grunde for det, det blev aldrig bra før

Digitized by Google

han fik hende, sa han. Ja Farn hadde ikke slaat op en Latter da heller, men tværtimot nikket: at det var ikke saa galt, slet ikke, i visse Maater, og det kom ham ikke saa uventet. For naar Abel om kort Tid blev Smed i Byen og Haandverker og stor og svær over Akslerne saa kunde han snartsagt gjøre alt han vilde, for Eksempel. Han trængte bare en Frist til at omraade sig og gjøre sig istand med Komfyr og Husrum og slikt, men et Par Aar gik snart, skulde han se! — Abel indvendte at han umulig kunde holde det ut i to Aar til paa denne Maaten. — Neivel, det skal du faa mig til at tro, svarte Farn og gav efter. — Abel vedblev: For i hver Ferie saa kommer denne Reinert hjem og gjør det forbi for mig.— Reinert! blaaste Farn med en Haan som trøstet Abel stærkt, en Gutunge, han er vel ikke mere end en atten Aar eller saa! — Abel som bare var vel seksten skyndte sig at si: Jeg er heller ikke mere end atten. — Ja men det er Forskjel med dig, du er Haandverker og Fagmand, naar du blir utlært saa er du baade Svend og Mester hvad Dag somhelst. Det er det jeg sier: er det nogen Ting i Verden som gaar fortere end et Aar eller to! Se nu bare at den ene gifter sig og den anden gifter sig og de er ikke saa meget som Haandlanger for en Murer. Men hvad er du! — Med alt sit Snak mente vel Oliver at Tiden vilde hjælpe den gale Gut over hans Griller.

Ogsaa idag virker han opmuntrende paa Sønnen og utvikler sit Syn paa Saken med mange velmente

Digitized by Google

Talemaater: Smed Carlsen vil indsætte Abel over hele Smien — som Farao indsatte Josef. Jeg vil si dig, Abel, sa han, at saa dygtig til alt dit Fag som du er, og at du har utført hvad han har sat dig til og som Gud har bestemt, saa kan han ikke mene noget andet.

Nei, synes Abel ogsaa.

Du sættes over alt hans Gods, vi skal gaa hjem og la Søstrene dine faa vite det, det er store Ting. Et Aar er mindre end nogen tror; for hvad er et Aar? Det er bare at Gud blinker en eneste Gang med Øinene saa er det et Aar. Og det at du bestyrer en Ting det er akkurat som at du eier det. Det er en faderlig Forskjel paa en god Bestyrer og en daarlig Bestyrer, og naar at jeg bestyrer Konsulens Lager og store Pakhus saa er det likedan —

Klingklang og Vaas, Rørelse og Høitravenhet. Men saa sier Farn: Det er saa det forslaar noget med dere Gutter, baade med dig og han Frank! Dersom du nu vil vente paa Kaffe saa har jeg Bakerbrød med her, sier han og vil gjøre det festlig. Det er Lørdags Kvæld i Kvæld og du skal ikke i Smien imorgen.

Aa men Abel har det travlt og er optat, han flir sig i en Fart og gaar ut igjen. Han er som en Fisker som har Nap, saa haler han. Denne Reinert var altsaa her en Evighet i Sommer igjen og spolerte Livet for ham, og nu var han atter reist, men heller ikke efterpaa har Lillelydia været som hun skulde, Abel har gaat mangen tung Gang fra hende om Kvældene. I Kvæld gaar han adskillig lettere til hende.

Digitized by Google

Han træffer hende og faar hende ut, hun ser vel paa ham at noget er hændt og følger ham.

Først saa rækker han hende Haanden og da hun nøler litt forundret med at ta den hilser han paa hende med Magt.

Men Lillelydia — like siden hun var begyndt at faa Arbeide for Konsul Johnsens nye Modehandel og sy Særker og Bluser gik hun med en Naal i Haanden og bar Naaler i Brystet, hun var ikke til at komme nær.

Naa, jeg stak dig, ser jeg, sa hun urørt.

Ja det syntes at staa mindst like saa tydelig for ham som for hende, han gren surt og slikket Blodet av.

Den lille Hændelse var kanske ikke saa uheldig allikevel, den stagget ham, han kunde ellers straks ha sagt de værste Umuligheter.

Vil du mig noget? spurte hun.

For det første, sa han, saa skal jeg overta Smien en av Dagene! Og dermed saa talte han bent ut og overdrev mange Ting og satte sig ut over endel Smaaspørsmaal som Lillelydia gjorde. Javel, han var Svend i Faget, utlært like snart i Aar som næste Aar og kunde gjøre alt han vilde. Hans Far hadde raadet ham til at sætte sig istand med Komfyr og litt Husrum .... Det er ikke noget at staa der som en Gaas og le av! sa han støtt.

Nei, sa hun og føiet sig. Men forresten saa var han ikke rigtig klok, nys konfirmeret, v a r han konfirmeret?

Digitized by Google

Jeg vil ikke engang svare dig, sa han.

Ja men Gud hvor han tøvet! Og Mama hendes lo av ham hver Gang hun saa ham. Hvor gammel var han?

Tre og tyve Aar og tre Maaneder, svarte han og saa ut som han trodde paa sin egen Nøiagtighet.

Da lo Lillelydia en høi Gang og spurte op igjen: Hvor gammel, sa du? Bevare mig for dig, Abel!

Du bare flirer! utbrøt han forarget. Hvor gammel er du selv? Det tænker du ikke paa.

Lillelydia vilde likesaalitt som han være liten, sandelig, hun holdt av at gjælde for Sydame og gik for længe siden i lang Kjole. Jeg? sa hun, hvor gammel jeg er? Hvad spør du for? Jeg vil ikke staa her længer og høre paa dig.

Abel slog om: Nei du vil bare høre paa han Reinert. Men det skal det bli Slut med. Jeg kan nu ikke tro at du bryr dig om han Reinert, Lillelydia!

Jeg? Mama synes han er en flot Herre.

Nei han er en Gauk! ropte Abel urimelig ophidset, jeg skal ta ham mellem Neglene mine naar han kommer igjen. Forstaar du det?

Nu maa jeg gaa ind, sa hun.

Mellem disse Neglene! ropte han og stak begge Næver iveiret. Det er jeg Mand for, du skal bare se!

Det maatte vel ha gaat op for hende at han var forpint, og da han senere erklærte at han maatte ha hende og ikke kunde vente længer saa var hun føielig og svarte at Nei det kunde han vel ikke. Han fort-

Digitized by Google

satte at tale, han blev fremmed i Røsten, den dirret, han mente hvert Ord, og hun svarte endelig for Alvor, litt for voksent til hendes Smaapikealder: Ja men jeg kan ikke si at jeg elsker dig!

Han smilte vantro: Joda, sa han. Og saa talte han igjen: at de kanske kom til at bo ovenpaa hos Smeden, der var et Kammers, blaamalet, med nydelige Hylder, Smeden hadde sikkert ment at han skulde overta dette Husrum ogsaa, hvad andet kunde han ha ment med det hele! Og dèr agtet Abel at gjemme hende, det skulde ikke bli mere Floksing i Ferierne med den Gutungen, sa han, med den Knæbuksejomfruen og Gauken, sa han. Det skulde bli et andet Liv! Abel bestemte adskillige slike Ting og stod og talte fordelagtig om det.

Lillelydia tok det fornuftigere end han, lot det til, hun nikket da han talte om Kammerset, og da han erklærte at ville stanse al hendes Floksing i Fremtiden syntes hun vel det var haardt, men at det kanske var naturlig at han gjorde saa, hun kom ialfald ikke med nogen Indsigelse. Men litt efter litt mens hun lyttet til hans Tale lukket hun sine Øine langsomt, det var som hun tapte sine egne Øine avsyne, og pludselig vendte hun sig om og gik ind.

Gik ind og blev borte!

Han ventet en Stund, han hadde hele Livet igjennem maattet finde sig i mindre korrekt Medfærd fra Lillelydias Side og hendes Bortgang nu var ikke værre end saa meget andet. End da hun skjænket

Digitized by Google

het Kaffe utover Hænderne hans for at barbere Skjægget av dem! End da hun kom med Gulvfillen og vilde vaske væk en mørk Skygge under Øinene hans, skjønt Skyggen sat i Huden og var kommet av Sorg!

Da han var like ved at gaa sin Vei aapnet Lillelydia et Glytt i Døren og kikket ut. Hun kunde vel ikke bare sig længer.

Jeg ser dig, sa han, du kan gjærne komme igjen! Nu knappet han Trøien op og satte Maven litt ut, ja han brukte altsaa tilsist dette uværdige Knep i fuld Bevissthet om at hun maatte opdage Klokkekjæden hans — som han ikke hadde Klokke i.

Da hun igjen traadte ut spurte hun uskyldig: Nei staar du her endda?

Ja, svarte han koldblodig, jeg ventet paa dig.

Hun gjorde sig Ærend efter et Fang Ved i Skaalen, det var et lurt Paafund, han kunde ikke tale med hende naar hun stod med en Vedbør. Saa sa han i en forsoren Tone og med et Tak henimot sin Klokkekjæde: Jaja siden du vil det, Lillelydia, saa skal jeg komme igjen om en halv Time!

Egentlig hadde han vel ikke stort mere at drøfte med hende, men herom var det ikke Spørsmaal, han vilde bare være der hvor hun var, hvad andet! Nu gik han denne Sving ned til Kaien og vendte om, han vilde se ind til Lillelydia igjen. Naar han optraadte venlig og uskadelig saa hadde hun ikke ondt av en ny Prat, ham selv vilde den gjøre godt.

Digitized by Google

Og enten det nu var uttænkt paa Forhaand eller det var et heldig Tilfælde — han traf hende i Stuen aldeles alene, Forældrene hadde lagt sig i Kammerset og Søstrene var gaat ut siden det var Lørdags Kvæld. Lillelydia sydde og var overdrevent flittig.

Nu saa han vel naturligvis straks at hendes Mund var makeløs og søt, men av Høflighet og for ikke at være nærgaaende vilde han ikke kysse hende endda, han vilde i det hele tat ikke handle partisk og bare til egen Fordel. Vi stod nok ikke paa nogen god Fot istad, sa han.

Jo hun visste ikke andet. Hvordan det? Men sit ikke der og ta i de hvite Baandene, Abel!

Naar dette igjen var Tonen saa kom han vel ingen Vei i Kvæld heller, og naar hun nu sat med endda flere Naaler i Brystet end nogensinde saa hadde hun vel omgjærdet sig med Vilje. Var det saa at undres paa at han blev sint og ærgerlig da hun advaret ham for de hvite Baand! Nu skal du ikke være slik! sa han tilbake. Jeg har tat i Tøi og Fløil av den fineste Væv før. Men forresten saa har ikke mine Fingrer noget at gjøre der, la han til og trak Hænderne tilbake.

Selv om hun ikke hadde større Forkjærlighet for ham saa burde hun nu ha blit rørt og faat Taarer i Øinene og slaat Armene om ham, men nei, ingen Ømhet.

Han hadde længe tænkt paa at faa et Maal av hendes Ringfinger, det maatte ske likesom tilfældig, han

Digitized by Google

vilde ha dette Maal til et visst Bruk og det var egentlig derfor han hadde fingret ved den Stub Bendelbaand. Du har saa tynde smaa Fingrer, sa han, din Ringfinger er vel ikke tykkere end saa? Lat mig se!

Hvis han mente at hun ikke hadde voksne Fingrer, men bare Barnefingrer, saa var det en Fornærmelse: Nei lat mig være! sa hun. Jeg har ikke Tid!

Vilde det nu være Overfald om han simpelthen tok og kysset hende for denne Vigtighet? Hun saa rigtignok saa avvisende ut som om hun vilde faa Mén av det, men han fôr op allikevel og gjorde det, kysset hende, trodset alle Naaler og kysset hende en Stund. Hun gav efter, hun stønnet imellem: du er gal! lat være! hvad er det du vil! men hun gav godt efter. Aa Lillelydia og han hadde gjort det før, det var ikke første Gang.

Nu bakefter var det i Grunden leit, han prøvet nok at le og slaa det bort, men litt mislykket var det ved det. Hun rettet i en Fart paa sit Haar og paa Kraven som var blit skjev, han hadde uordnet hende og hun skjændte ikke saa lite; bakefter blev hun stum, og det lot til at være et rent Tiltak for hende at begynde at sy igjen ogsaa. Det var svært saa han maatte ha gjort hende alvorlig Mén, hun var forarget var hun, baade disse siste Kys og alle de forrige syntes hun at angre som bortkastede.

Her sat nu Lillelydia omgit av Tøi, Blonder, Silketraad, Knapper og Baand, hun hadde lagt frem ogsaa begge Søstrenes finere Søm for at stase med den, selv

Digitized by Google

sydde hun jo mest Fôrsaker. Det hadde altsaa ikke virket paa Abel at hun hadde gjort disse Forberedelser, han hadde slet ingen Forstand paa en Sydame.

Jeg vil aldeles ikke vite av at du kysser mig mere! sa hun pludselig.

Ikke det?

Nei slet ikke!

Hvad Slag, har jeg kysset dig? Det er ikke Raad! Aa men hans Fripostighet var ham ikke til nogen Hjælp, han indsaa vel at han hadde Skimnet imot sig. Og nu hadde han intet andet at gripe til end det gamle Middel som hun hadde sovnet av ute istad: han forsikret hende igjen at hun skulde ha ham og ingen anden, og i Ferien vilde han ikke slippe hende ut.

Ti stille! sa hun.

Jeg gaar imorgen den Dag og faar Komfyr, avgjorde han. Han Johnsen paa Brygga har kastet et Par Komfyrer ut paa Marken, jeg gaar og faar en av dem, og jeg skal nok faa Rusten av den. Jada det gjør jeg imorgen den Dag.

Ja det kan du bare vaage! truet hun tilbake.

De kjæklet litt herom og Lillelydia var den forstandigste og hadde Overtaket: At du ikke skammer dig det mindste for mig! sa hun.

Jaja jeg kan vente i nogen Dager, mente Abel og strakte sig i det længste.

Nogen Dager! svarte hun medlidende.

Digitized by Google

vilde ha dette Maal til et visst Bruk og det var egentlig derfor han hadde fingret ved den Stub Bendelbaand. Du har saa tynde smaa Fingrer, sa han, din Ringfinger er vel ikke tykkere end saa? Lat mig se!

Hvis han mente at hun ikke hadde voksne Fingrer, men bare Barnefingrer, saa var det en Fornærmelse: Nei lat mig være! sa hun. Jeg har ikke Tid!

Vilde det nu være Overfald om han simpelthen tok og kysset hende for denne Vigtighet? Hun saa rigtignok saa avvisende ut som om hun vilde faa Mén av det, men han fôr op allikevel og gjorde det, kysset hende, trodset alle Naaler og kysset hende en Stund. Hun gav efter, hun stønnet imellem: du er gal! lat være! hvad er det du vil! men hun gav godt efter. Aa Lillelydia og han hadde gjort det før, det var ikke første Gang.

Nu bakefter var det i Grunden leit, han prøvet nok at le og slaa det bort, men litt mislykket var det ved det. Hun rettet i en Fart paa sit Haar og paa Kraven som var blit skjev, han hadde uordnet hende og hun skjændte ikke saa lite; bakefter blev hun stum, og det lot til at være et rent Tiltak for hende at begynde at sy igjen ogsaa. Det var svært saa han maatte ha gjort hende alvorlig Mén, hun var forarget var hun, baade disse siste Kys og alle de forrige syntes hun at angre som bortkastede.

Her sat nu Lillelydia omgit av Tøi, Blonder, Silketraad, Knapper og Baand, hun hadde lagt frem ogsaa begge Søstrenes finere Søm for at stase med den, selv

Digitized by Google

sydde hun jo mest Fôrsaker. Det hadde altsaa ikke virket paa Abel at hun hadde gjort disse Forberedelser, han hadde slet ingen Forstand paa en Sydame.

Jeg vil aldeles ikke vite av at du kysser mig mere! sa hun pludselig.

Ikke det?

Nei slet ikke!

Hvad Slag, har jeg kysset dig? Det er ikke Raad! Aa men hans Fripostighet var ham ikke til nogen Hjælp, han indsaa vel at han hadde Skinnet imot sig. Og nu hadde han intet andet at gripe til end det gamle Middel som hun hadde sovnet av ute istad: han forsikret hende igjen at hun skulde ha ham og ingen anden, og i Ferien vilde han ikke slippe hende ut.

Ti stille! sa hun.

Jeg gaar imorgen den Dag og faar Komfyr, avgjorde han. Han Johnsen paa Brygga har kastet et Par Komfyrer ut paa Marken, jeg gaar og faar en av dem, og jeg skal nok faa Rusten av den. Jada det gjør jeg imorgen den Dag.

Ja det kan du bare vaage! truet hun tilbake.

De kjæklet litt herom og Lillelydia var den forstandigste og hadde Overtaket: At du ikke skammer dig det mindste for mig! sa hun.

Jaja jeg kan vente i nogen Dager, mente Abel og strakte sig i det længste.

Nogen Dager! svarte hun medlidende.

Digitized by Google

Ja skal det da ikke nytte mig nogen Gang? spurte han hæftig. Er det saa du mener saa vil jeg vite det!

Hun svarte uendelig kjølig og nedlatende: Ja det er det jeg mener!

At du ikke vil ha mig nogen Gang?

Ja du kan da skjønne det, svarte hun. Og her begyndte hun at samle sammen Stasen paa Bordet som for at vise til den: at se her alt som staar paa Spil for mig for Livet hvis jeg svarer anderledes i denne Stund! Hun vendte sig om, hendes Mor talte ind i Stuen, Gammellydia talte:

Gaa og læg dig straks, Lydia! Og du, Abel, skal ogsaa gaa paa Øieblikket! Og jeg vil heller ikke ha dig rændende her sent og tidlig, nu har du hørt det! Hvad er dette for en jammers Galskap av Skittungen? Er du ikke rigtig klok? Gaa hjem og bli tør bak Ørene!

Kammersdøren gik i, men saa gik den op igjen og Gammellydia talte engang til, Rivjærnet sa sit siste Ord: Si til Far din fra mig at han gir dig Ris paa Enden din!

Abel — der sat han. Der reiste han sig og blev staaende saa rart, med Stolen mellem Benene. Der sundet han sig endelig litt og saa paa den lukkede Dør og derefter paa Lillelydia. Han hadde faat et blaalig Uttryk i Ansigtet, men han holdt sig nogenlunde og sa leende: Det var som Satan!

Han fik ingen Hjælp av Lillelydia og hun paaskjønnet ikke hans Karslighet. Ikke saa at hun jaget

Digitized by Google

ham, det var langt ifra noget i Retning av at Lat det gaa litt fort, det gjælder Livet, læs Fadervor! Nei Lillelydia hun var vant til sin Mors skarpe Tunge og var ikke bange for den. Men da Abel gik til Døren var det virkelig som om hun syntes om hans Maate at forsvinde paa, hun holdt ham ikke tilbake med et Ord.

Jaja! sa han for ikke at være aldeles fortapt. Jo jeg skal nok være avveien naar det er slik fat! Aa men han hadde nok lovet formeget, han spurte pludselig Lillelydia: Kan du ikke gaa med ut saa jeg faar snakke med dig?

Langtifra! svarte hun.

Abel gik hjem. Forældrene sat og stredes om noget, og da han ingen Interesse hadde av at høre paa forsvandt han ind i Gammelstuen.

Endda var det ingenlunde nogen uinteressant Strid derinde i Nystuen, Olivers ukelange Funderinger over et visst Æmne hadde endelig git sig Utslag i et Slags Forhør over Konen: Petra var nemlig igjen med Barn, og hvordan i Alverden var det gaat til!

Petra hadde mærkelig nok ogsaa selv prøvet at skjule sin Førhet i det længste, akkurat som om en gift Kone ikke hadde Lov til at lægge paa sig, ja som om hun hadde været ute paa noget galt; kanske var det dette som først hadde gjort Oliver mistænksom. Men i Kvæld naar han gaar paa hende med en direkte Beskyldning skjuler hun intet længer og nægter intet.

Digitized by Google

Petra, sa han, jeg mener du er tyk igjen?

Du prater! svarte hun.

Og hvorledes i Djævelens Navn har du baaret dig ad med det?

Det nytter vel ikke at nægte det for dig, sa hun og smigret ham. For du ser alt.

Ja, sa han, jeg har set det i flerfoldige Uker.

Petra hadde hat Tid til at forberede sig, hun skyldte ikke paa ham og sa som saa: Hvorledes det er gaat til det vet du vel selv! Nei hun tok Støtet, men avvendte det, sendte det til Siden: Hvorledes jeg har baaret mig ad med det? sa hun. Det er nu ikke værre at jeg faar Barn end at Maren Salt faar Barn.

Hvorledes — Maren Salt? Hvad hadde hun med dette? Oliver fik ikke Ord for sig.

Ja det sier jeg bent ut, vedblev Petra og saa nærmest strængt og forurettet paa sin Mand. Hun var meget ældre end som jeg er nu, og jeg forstaar ikke hvad visse Folk blev saa forgapet i hos ho Maren.

Jeg skjønner ikke hele Pratet dit.

Naa, sa Petra. Men saa kan jeg fortælle dig at de beskylder dig for at være Far til Maren Salt sit Barn.

Oliver gapte. Var Menneskene blit gale! Han sa: Du — du har ikke Vettet dit!

Petra murret og saa endda mere forurettet ut.

Dersom jeg hadde været saa fri for al Synd! sa han.

Selv vet du hvad du er! svarte hun uforsonlig.

Nu stak nok Hovmotet Oliver, han begyndte at

Digitized by Google

smake paa det. Sandelig, naar alt kom til alt kunde han ikke ha noget imot denne Beskyldning, han agtet sikkert ikke at finde den ærerørisk, i Høiden bare litt fornærmende. Hvem er det som har indbildt dig denne Løgn? spurte han.

Petra svarte: Det kan være det samme hvem det er. Men omsaaskjønt du vil vite det saa er det han Mattis.

Sa han Mattis det?

Ja. Og han hadde vel sine Grunder for det.

Oliver tænkte paa det, satte Luen paasnei og brystet sig. Det er mangt man skal komme ut for! sa han. Men forresten saa bryr jeg mig ikke om hvad du og han Mattis tror om mig. Men han skal ikke være for tryg at jeg ikke stævner han.

Det vilde ikke hjælpe at stævne bare han Mattis. Saa maatte du stævne hele Byen.

Snakker hele Byen om det? spør Oliver.

Ja jeg vet ikke andet.

Atter tænkte han paa det og overveiet. Det var en mærkelig og høist uventet Situation han var kommet i, Herren fryde mig! Den maatte kunne gjøres i noget, utnyttes, han begyndte at nynne mens han tænkte. Petra saa forskende paa ham og stod vel uforstaaende overfor det eiendommelige som nu foregik i denne Mand, denne forhutlede Mand: nynnet han? Kanske var han i denne Stund lykkeligere end han hadde været i tyve Aar, kanske kjendte han noget gjenoprettet i sig, en Værdighet, et Værd, saa

Digitized by Google

sig rehabiliteret gjennem et Bedrag, midt i et falsk Lys, men rehabiliteret. Hvorfor sitter han der og ser rikholdig og overstrømmende ut? Har han faat Vin og Brød og Velsignelse, har Himlen aapnet sig, er et Under sket? Se, Stakkaren er ikke længer sig selv, han hadde engang været ute i Verden, i dette Øieblik var han vel ute igjen, han sat og slikket sig om Munden og gjorde sig til, efterlignet sig selv fra fordums Dager da han var heldig med at faa pene Kjærester i Havnebyerne. Petra var vant til at se ham fet og likegyldig, klæbende til en Krykke eller væltende paa en Stol ved Bordenden, aa han var av Maneterne som laa og aandet i dødelig Dumhet og Intethet ved Bryggekanten, nu sitter han og har en forundret Glæde over noget, og hvad er det?

Petra forstod vel mindre og mindre og denne Nynnen forvirret hende, hadde hun ikke visst bedre vilde hun ha gaat nærmere og set paa ham, om han var Oliver Andersen og om han var rigtig i Hodet. Hun bragte ham tilbake til Virkeligheten ved at fortsætte: Du bare synger!

Hvad?

Du bare synger, sier jeg.

Synger? Jeg kom paa det, Tahitaho. Nei jeg synger ikke.

Jo driv bare paa. Somme Folk har det i Hodet.

Men hvad gjorde Oliver nu? Reiste sig fra Stolen og tok efter hende. En Ape som eftergjorde andres

Digitized by Google

Fagter, to uøvede Hænder paa Fangst. Han skapte sig, lot som han ikke kunde staa for Sødmen i hende, for Liderligheten i hende, stak Tungen ut, lo med sin vaate Mund. Aa hun hadde Kyndigheten! Hadde hun saasandt skjønt at hans Narrestreker hadde det mindste paa sig kunde hun ha kommet ham imøte, ja kunde hun ha veiledet ham, nu rykket hun tilbake for hans tomme Paafund og grøsset. Da han saa det seg han ned paa Stolen igjen, bløt og uhyggelig.

For Petra var det vel vanskelig at late være at spytte, hun hadde Sundhet og Natur, Maneten der ved Bryggekanten gjorde hende ræd og skamfuld. For at jævne over det hele lot hun være at se paa ham og sa likesom for sig selv: Nei at jeg kan utgrunde hvad det var du saa hos ho Maren Salt!

Oliver svarte mat: Ti stille! Jeg har ikke gjort det, hører du!

Selv vet du hvad du har!

Ja Lykke paa Reisen, tro det bare! Jeg kjærer ikke om det.

Nei det forstaar sig, svarte Petra som en Martyr. Du er jo Manden i Huset, vi andre har ikke noget vi skal ha sagt til din Adfærd.

Naa, jeg er nu vel ikke en slik Tyran heller?

Ja mig bryr du dig ialfald ikke om, sa hun.

Nu var han nok litt isenn blit den gamle Oliver igjen, han spurte ikke saa lite slagfærdig: Naa, hvem er det saa som har brydd sig om dig?

Digitized by Google

Noget Svar herpaa fik han ikke og ønsket han kanske heller ikke, men Petra var fræk og forstod ialfald at holde ham ifra sig: Dersom at jeg hadde været av dem som har villet saa skulde du bare ha set, sa hun. Men jeg er ikke av dem. Jeg er ikke saa forlegen at jeg snuser efter det som du gjør, og Maren Salt hun er nu mindst seksti Aar saa du kan gjærne ha hende!

Naa, Petra vilde altsaa slet ikke slippe denne idiotiske Ide, var det saa ikke rimelig at Oliver gjorde gode Miner til det og lot det gjælde? Hun begyndte at faa ham til at tro at hun virkelig mistænkte ham, av denne Mistanke vilde han bare ha Fordel og intet Tap naar han utnyttet den ret. Jaja, sa han og gav saa halvt om halvt efter, jeg kan ha mine Feil jeg ogsaa, jeg vet ikke et Menneske som ikke har sine Feil og sine Utskeielser og Lyster.

Det var mærkelig hvor let han opnaadde Petras Tilslutning hertil og de var fra nu av slet ikke uenige længer, Tonen blev tværtimot let og frivol. Hans Forhør over Konen, Spørsmaalet om hvorledes hun i Djævelens Navn hadde baaret sig ad med at bli tyk nu igjen, det viskedes ut og blev borte. Oliver lot det passere, ja han gik videre og ydet hende et Slags Anerkjendelse, han ymtet et Par Ord om at hun hadde en Pokkers Frodighet: mange og firti Aar og like galen!

Naa, sa hun halvt spøkende tilbake, er jeg nu god

Digitized by Google

Du? ropte han. Jeg vet ikke din Make, for Eksempel. Og det maa jeg si at du har det i dig, den Ros skal du ha. For du har Gud fryde mig ikke opdaget Kjønnet dit ved at titte efter det, sa han, du har det i dig.

Digitized by Google

XXVII

Om Morgningen hadde vel Oliver faat sine smaa Tvil igjen, han spør Petra: Nei sa han Mattis det?

Hvad for Slag?

At jeg var Far til det Barnet?

Ja, hører du!

Jeg forstaar ikke hvorledes han kunde finde det paa.

Petra sætter Hænderne i Siden og svarer: Nei du er saa fremmed for det, men ho Maren vet det vel selv.

Sier ho Maren det ogsaa?

Hun har ialfald opkaldt Gutten efter dig.

Efter mig? ropte Oliver. Hvad heter han?

Ole Andreas.

Taushet. Det var næsten som et Spuns i Hullet ja, og det var noget i det, men allikevel .... Aa de Pokkers Kvindfolk til at finde paa!

Petra slutter: Saa han Mattis hadde nok sine Grunder for at si det han sa.

Da syntes Oliver at bli staaende og tænke: Men hvorledes skulde jeg ha baaret mig ad med det? Og

Digitized by Google

da han forlot Stuen og gik over til Mattis var det som for at faa høre nærmere Enkeltheter.

Det er Søndag Morgen og han træffer Snedkeren halvt paaklædt i Kjøkkenet. Barnet er hos ham, Maren Salt er i Kirke. Snedkeren ser overrasket og fremmed imot den Mand som humper ind til ham fra Gaten.

Godmorgen!

Godmorgen?

Taushet. Da Oliver ikke blir bydd en Stol maa han sætte sig paa Vedkassen. De veksler et Par Ord om Veiret, om Kulden som er indtraadt, Mattis er faamælt, men snakker nu og da til Gutten paa Gulvet.

Han har vokset, sier Oliver.

Ja det mankerer ikke.

Hvor gammel er han? Vil du bare se han har faat Tænder ogsaa! Hvad heter han?

Snedkeren blir olm i Øinene og svarer: Det kan være det samme. Han heter ikke andet end Barnet her.

Jeg spurte bare. Det skjeller nu forresten ikke mig.

Morn har git han et Skittnavn, men hun hadde vel sin Mening med det.

Da Snedkeren er saa fiendtlig og det dryger med at faa ham til at insinuere noget bestemt snakker Oliver selv frempaa: Hvem skal jeg si han er lik?

Morn, svarer Mattis kort.

Digitized by Google

Ja Morn. Men paa Farsiden?

Hvem spør du for? utbryter Mattis forbitret. Du kjender kanske Farn?

Oliver ler og tar det likesom godslig, men han maa jo ogsaa værge for sig: Aa du er den samme gamle Mattis! Dersom jeg har været saa fri for al Synd!

Det pleier visst allesammen at si naar det bærer til med Alvor.

Hvad mener du med det?

Hvad jeg mener? At allesammen saa nægter de. Og den som er mest skyldig han nægter kanske værst, jeg hører ikke andet. De bruker Bestikkelse og betaler og lægger ut Penger for at Folk skal tie med det.

Ja Oliver gir ham Medhold heri og ynker Mødrene, ynker Børnene: De stakkars Børnene! sier han.

Det sier de ogsaa allesammen, svarer Mattis og tar Barnet paa Fanget og taler til det: Mor din hun er gaat ifra dig, mener jeg? Ja du ser til Døren, men hun blir nok borte en Time, det bryr ikke hun sig om. Se her har du Klokken min!

Oliver tier, han hører ikke paa Snedkerens Prat, han har faat en Tanke. Oliver har sin dorske Sluhet, hans Hode arbeider bedst i Dunkelheten og paa Sideveiene, nu arbeider hans ene Haand i Indrelommen paa hans Vest, aa saa smaat, saa tyvagtig, bare som om han tilfældig klør sig. Saa løfter han

Digitized by Google

litt op i et Par Pengesedler og kikker paa dem om de høver og sitter derpaa musestille. Med det lille Mattis Snedker har sagt er jo intet fastslaat, han har ikke uttalt sig tydelig og Oliver maa atter snakke frempaa: Jeg har hørt si at Gutten heter Ole Andreas, men det er vel ikke saa? Jeg kan aldrig tro det.

Snedkeren rasende: Naa det har du hørt! Hvad i Fan spør du saa for? Jeg mener du er utgaat paa at ransake Huset. Hvad vil du her?

Oliver sagtmodig og ingenlunde utilfreds med den andens Ophidselse: Nei det er jo noget som ikke skjeller mig hvad Gutten heter og jeg skal ikke spørre dig mere om det —

Nei nu naar du vet det! snøser Snedkeren med sin store Næse.

Efter en vel utregnet Taushet sier Oliver like saa stilfarende som før: Ja du undres vel paa at jeg kommer hit til dig, Mattis?

Mattis svarer bent Ja.

Skjønner det! Men nu løfter Oliver to Pengesedler op i Dagens Lys og spør: Jo jeg er kommet av en viss Aarsak. Hvad var det de Dørene kostet som du gjorde til mig engang?

Dørene —?

Som du lot mig faa. Jeg vil betale dem. Det har staat saa længe, men det har ikke høvd saa for mig.

Mattis Snedker blir komplet forvirret og kan bare si: Det hastet nu heller ikke —

Digitized by Google

Jeg kan ikke vente at du vil bie mig til Dommedag.

Dørene? Nei det har ikke hastet. Er det Dørene du er kommet for?

Oliver taler værdig og retsindig: Ser du, Mattis, du har jo ikke sendt mig Regning, saa jeg var nu litt undskyldt; men nu skal det ikke komme an paa Prisen, jeg vil betale hver Øre. Og har det været noget galt imellem os saa vil jeg nu rette det.

Mattis mumler at det kan ha været Skyld paa begge Sider. Han angrer vel sin Hidsighet og sier: Kan du ikke sætte dig paa Stolen der! Forøvrig er han endda forbeholden og synes fremdeles ikke at like Besøket, han taler mest til Gutten.

Ja han har faat det godt her hos dig! ytrer Oliver. Store Ting for han! Naa, jeg maa si ho Maren fortjener en Haandsrækning. Hun er ikke daarlig skapt.

Naa, sier Mattis.

Slet ikke daarlig skapt. Og for et Par Aar siden da hun fik Barnet var hun jo ikke saa gammel som nu. Saa vi skal ikke undres saa meget paa hende.

Nei du skal ikke ha Klokken i Munden og faa den i Halsen, Barn! Hvad det angaar saa er det ikke altid Alderen det kommer an paa, sier Snedkeren saglig og vender sig til Oliver. Det er bare at de har disse Næseborene som vinker og vinker.

Hahaha, ja du faar det til, Mattis! Hvad det var jeg skulde ha sagt: han har brune Øine, ser jeg.

Digitized by Google

Intet Svar.

Det skal være gode Øine de brune. Men jeg for min Del har nu blaa Øine og jeg har greid mig med dem. Men næsten alle mine Børn saa har de brune Øine, det er akkurat som jeg ikke skal faa andet end Børn med brune Øine.

Snedkeren beskyldte ham fremdeles ikke for noget, men fritok ham heller ikke, han svarte: Mor hans har brune Øine. Men forresten saa skal du ikke la Barnet sitte og høre paa den Slags Prat længer, han forstaar det.

Han forstaar det ikke.

Han? Du kan ikke snakke om nogen Ting som han ikke forstaar. Ikke om nogen Verdens Ting. Sier du Døren saa ser han til Døren, og synger du et lite Vers ved Høvlbænken saa skjønner han at det er til sig.

Mine har været paa samme Maaten, sier Oliver.

Han er aldeles utrolig, vedblir Snedkeren, jeg maa ta mig i Agt for at han ikke skal lære at læse Bladet fra Ende til anden bare ved at høre paa mig. Kvældsbøn og knæppe Hænderne det er ingenting for han.

Akkurat som med mine! erklærer Oliver.

Nei, lot det til av Snedkeren, et slikt Barn som han her var det ikke Raad at ha Maken til.

Oliver gjentar: Ja han er ialfald heldig som er kommet her i Huset til dig! Men forresten er Oliver skuffet over Tingenes Gang, han kommer ingen

Digitized by Google

Vegne, det blir ikke til noget; han maa otre sig længer ut, nærmere Avgrunden: Hvad det var jeg skulde ha sagt igjen, jeg er saa glemsk! Ja jeg sitter nu her med Pengene som du ser, men jeg kom paa at jeg vilde spørre dig om en Ting, og det er at du har nu Barnet hos dig og har faat han kjær; men end om nu Far hans kom en Dag og bekjendte sig og tilstod —?

Snedkeren spurte skarpt: Vil du komme med han?

Jeg? Med Farn? Hvor skulde jeg ta han ifra? Jeg er bare en Krypling.

Aa du er troendes til alt!

Oliver smilende: Jeg vil ikke gjøre mig bedre end jeg er, det være langt ifra. Men det var ikke det vi skulde snakke om. Men en vakker Dag saa er kanske ikke Barnet hos dig længer —

Naa, skal de komme og ta han? Det kan de jo prøve! truet Mattis.

Jeg mente at en vakker Dag saa skal du vel selv forandre dig og gifte dig, og hvor skal saa Barnet hen?

Hen? skrek Snedkeren. Tror du jeg kaster han ut? Han skal ingensteds hen, det skal jeg være Mand for!

Men hvis Farn kommer —

Hvem er det du sitter der og graver og spør for? Hvad i Sattan er det du vil vite? Frygter du for

Digitized by Google

noget, er du rædd for dit eget Skind? Du sitter og øser Ørene hans fulde av usømmelig Snak, jeg vil ikke vite av det.

Oliver faar saavidt skutt ind: Jeg? Nei jeg snakker ikke usømmelig, jeg sitter her bare med Pengene til dig, med disse to Sedlerne —

Har man hørt paa Maken, sætter sig til her og skaper sig uskyldig og prater Skitt! Pengene — hvad er det med dem? Aa! utbryter han pludselig. Endelig tændes vel et Lys for Mattis Snedker, han blir blek av Sinne og reiser sig med Gutten paa Armen: Gjem Pengene du og gaa din Vei, jeg vil ikke eie dem!

Ja Oliver reiser sig og vil ikke slaas, men han ærter Snedkeren ved at si idet han humper til Døren: He, det er næsten som om Barnet var dit! Er det du som er Far hans?

Jeg, sier du?

Jeg bare spør, svarer Oliver. Og nu er det ingen Tvil om at han vil hidse Mattis Snedker yterligere op, han sier: Det er jo saa at du har gjort Seng til han?

Mattis forsvarer sig: Det var ikke til han. Og ligger du kanske selv paa bare Gulvet? Har du ikke hørt om før at et Barn har en Seng? Men nu skal du ut av Huset, det er stemplet! roper Mattis og sætter Gutten ifra sig. Og ta med dig Stikpengene dine! Haha, du mente du kunde kjøpe mig til at tie

Digitized by Google

med Farskapet dit, men det fik du ikke til, gjem du Sedlerne dine til en anden. Aa du er saa meget til Svin! Ut av Huset, sier jeg!

Og Oliver gaar.

Han ser tilfreds ut, det var likesom intet kunde ha gaat bedre end det gik, han nynner sandelig igjen. Da han kom hjem var jo Petra revnefærdig av Nyfikenhet, men han forklarte intet, han bare var endda karsligere og stillet sig i Gatedøren med Haanden i Vestebrystet som om det slet ikke var koldt, og fra denne Plass talte han fjasende til Koner og Piker som gik forbi.

Gode Tider, Enighet i Huset og Glæde av Livet — aa vi er i Stigning, vi kommer mere og mere ovenpaa, Gud gi vi kunde vedbli at ha det slik! Det ytret sig i rigtig pene Handlinger: Mattis Snedker han hadde jo denne røde Postkasse paa sin Husvæg, Oliver han kjøpte en Messingvrider til sin Gatedør og sa til Petra: Lat mig se at du holder den blank! Med Fare for at bli grepet i at rause med Penger kjøpte han Smaagaver baade til Døtrene og Konen og var godhjærtet, ja han kom oftere end før hjem til Bedstemor med en Pose Kaffe — som vel forresten ikke kostet ham noget.

Hvor det var blit oplivende at leve! Vinteren gik, Aaret gik, og Oliver hadde Ret i at intet gik saa fort som et Aar. Det hændte ikke stort, men nok til Avveksling, Familjen var ikke vant til mere, Barnet var av de blaaøiede igjen, og det kunde rigtig-

Digitized by Google

nok ingen Pokker utgrunde i en Fart, men Spørsmaalet hadde heller ikke længer den uhyre Betydning som i gamle Dager. Skulde han ransake Petra? Hvorledes vilde det da gaa hvis han selv blev ransaket, hadde ikke ogsaa han et Rygte i Byen! Da han engang forundret sig litt bittert over de nye blaa Barneøine i Familjen svarte Petra: Naa, har ikke baade du og jeg blaa Øine?

I en Samtale med Jørgen Fisker, hans gamle Ven, gjorde Oliver gjældende at Væksterne paa Marken var heller ikke ens: at somme bar Frugter over Jorden og andre under. Ta nu Æplerne — somme er røde og somme gule. Men ta dernæst Poteten som vokser under Jorden — en Sort Potet er gul og en anden Sort aldeles blaa. Likeens er det med vore menneskelige Øine at de har høist forskjellig Kulør. Jeg har tænkt mig at det kanske skriver sig fra mig selv: at naar jeg er mest gal efter Kvindfolk saa blir det brune Øine, hvad tror du, Jørgen?

Nei Jørgen han var over sytti Aar, gift med Gammellydia, Rivjærnet, Far til tre store Damedøtre, han hadde faat næsten Mælkeøine, han visste ikke — husket ikke. Hvorledes gal? sa han. Han utlot sig med at det ogsaa var mangt et Kvindfolk som kunde være gal og sint.

Men det syntes at være Oliver om at gjøre at bli grundig forstaat: Ta nu for siste Eksempel ho Maren Salt, sa han. De beskylder jo mig for at være Far til Gutten hendes, og han fik brune Øine.

Digitized by Google

Naa, svarte Jørgen Fisker.

Eller ta mange andre i Byen, det er nok av brune Øine, og jeg faar næsten ikke andet unna mig. Nu skal du bare ikke tro alt det Folk beskylder mig for, Jørgen, det ber jeg dig om, men jeg vil ikke undskylde mig heller, for jeg har en ildstærk og overhændig Natur i mig, og det falder brune Øine og blaa Øine unna mig derhjemme eftersom det høver.

Ja, sa Jørgen Fisker.

Altsaa stiger Oliver daglig, og altsaa indtar han en mere og mere fast Stilling i sin Skinverden. Ti bare stille, han er dens Skaper og Opholder, han gaar der med sin egen Maalestok og gjør den vid, efter et Par Aar staar han paa en Høide og ser utover et stort Land som er hans.

Og nu greier han vel at være til i sin Verden? Han slaar ikke op en Latter og opgir den? Den Verden man skaper maa man trækkes med, det maa alle Skapere.

Nu og da hadde han Ærgrelser at bite i sig. Han kunde være i Humør til at gaa ut en Kvældstund og slaa et Slag paa Gaten, kurtisere, gjøre Haneben, faa Kvindfolk til at høre paa sig. Han visste Ordene og Omgangsmaaten fra Matrosdagene, men han hadde ikke længer det gamle Held, det klikket for ham, enten det nu var fordi han ikke hadde Skytefærdigheten mere eller fordi han ikke traf det rette Vildt. Hvad var iveien, hvad lo Tøserne ham

Digitized by Google

ut for? De smaa Planter, de Frø, kunde de likesom ikke fatte Tro paa hans reelle Hensigter? Hvad Satan grøsset de for naar han famlet efter dem? Det hadde sin Ulempe at styre en Verden.

I den senere Tid var han begyndt at ro tilhavs igjen. Javel det var en god gammel Raad naar Prøvelserne tok Overhaand, naar Gud skulde vite at det var tungt at leve igjen. Det hette sig at han fisket for at tjene litt ekstra, men det syntes ikke at være det alvorligste Fiske han drev, han vendte saa ofte hjem uten Fangst. Men trængte han ikke Skillinger, var det ikke Bund i den mærkelige Indrelomme paa hans Vest? Aa han saa med Uro at Lommen tømtes, han kunde ha gjort Laan for at stanse Svindet i den, han kunde ha stjaalet, det er ikke godt at se sig utarmet midt for sin Næse. Han hadde sin gamle Plass paa Pakhuset og sin Løn, javel, det daglige Liv kunde han opholde, men det Tillæg av Smaapynt og Slikkerier som han hadde vænnet sig til hadde han ikke længer Utkomme til. Hvor var det i Grunden blit av Pengene for Ederdunen? Det var en god Slump Penger og Pokker forstod hvor de hadde tat Veien! Han hadde ikke betalt Sakfører Frederiksen noget paa Huset og heller ikke utstyret sig selv og Familjen med Klær for to Aar; et Par større Pengesedler hadde han reist til Nabobyen og vekslet, men det var nu et Aar siden. Hans Indrelomme var tom. Han kunde kikke i den, han kunde vrænge den, men den var tom.

Digitized by Google

Maatte han saa ikke fiske!

Oliver hadde i og for sig intet imot at gynge i Baat igjen. Han utstyret sig med Gryte og Fiskegreier og rodde ut, var gjærne borte fra Lørdags Kvæld til Mandags Morgen og fisket først og fremst til de Maaltider han selv trængte i disse halvandet Døgn. Det var late og sorgløse Timer, han drev mere end han rodde, snuset ind i Vikerne og hjemsøkte Øerne; naturligvis begyndte han at samle paa Ederdun igjen, naturligvis hadde han Øinene med sig efter Vrakgods og Rækved. Engang fandt han et tomt Anker, en anden Gang en Flaske med en Seddel i, intet hadde Værdi. Langt ute i Dampskibsindseilingen stod et Fugleberg ret op av Havet, han hadde ikke været der paa to Aar, det var saa langt dit, men det vilde nok lønne Arbeidet at komme der, Fuglene bodde paa Hylder opefter Tinden og var lite sky.

Dagene gik og Abel var jo en snil Gut og en rar Gut, han kunde stikke til sin Far et Tokronestykke ved Leilighet, ellers hadde det vel været smaat med Gotter for Oliver. Hvad Raad skulde han nemlig ha hat? Han hadde engang en Søn som hette Frank, en lærd Gut og et Under, aa men han sendte ikke nogetsomhelst hjem, han kom ikke mere selv og han skrev ikke, Rygtet gik at han nu hadde Lærerpost et Sted og at han studerte videre, bare videre, hvor skulde det ende! Lille Constance Henriksen paa Værftet hadde faat Brev fra ham, han hadde

Digitized by Google

et Aar igjen, hadde han sagt, saa var han færdig. Oliver kunde altsaa ikke vente nogen Støtte av ham paa et Aar, et langt Aar, men saa vilde det jo komme noget ordentlig, det var ikke alle som hadde en lærd Søn i Bakhaanden!

I Mellemtiden hadde han da Abel, en Kjærnegut det ogsaa, Oliver var retsindig og gjorde ikke nogen Forskjel paa sine Sønner, skulde noget være stod kanske Abel nu hans Farshjærte nærmest. Han drev ofte indom Smien paa Veien til Pakhuset om Morgningerne, Abel pleiet da alt at være i Arbeide, det moret Farn at prate en liten Omgang med ham og høre hvorledes det gik. Det gik altid utmærket, Abel hadde nu overtat Smien og var Førstemand i alt, aa det var en Søn at ha! Det var flere som kom til Smien, Tegnestiften kom, han som var Fyrbøter paa Kystruten, han gik visst og ventet paa at en av Søstrene til Abel skulde bli gammel nok, saa vilde han ha hende, slike Hensigter hadde altsaa Tegnestiften. Han kom til Smien og sa: Har du kjøpt Smien? — Nei, sa Abel, jeg har ikke noget at kjøpe Smie for, men jeg er her i Mesters Sted. Kan du skaffe mig en Slæggegut? — Ja, sa Tegnestiften, den Dag du vil kjøpe dig en Damphammer som gaar med Parafin saa sparer du en Slæggegut. — Staa ikke der og prat Skitt! svarte Abel. — Jeg prater ikke Skitt, mente den andre, jeg har set flere slike Hammere paa Horten. — Abel visste selv om Damphammerne som gik med Parafin men hvad

Digitized by Google

skulde han kjøpe en slik Hammer for til en Smie som ikke var hans? Ti stille med det! — Tegnestiften foreslog at Abel kjøpte Hammeren for egen Regning og stak Slæggeguttens Kost og Løn i sin egen Lomme, det var en Ordning som Mester Carlsen ogsaa vilde tjene paa. — Hvor faar jeg Pengene til den Hammer? spurte Abel. — Tegnestiften svarte: Nogen har du vel alt selv, nogen kan jeg laane dig og Resten kan du skylde! ... Det var svært hvor den Tegnestiften maatte være forelsket i Blaaveisen, Søster til Abel!

Neivel, Smien var endnu ikke Abels, men han hadde den under sine Hænder og arbeidet for pen Løn. Smed Carlsen var ikke altid borte fra Smien, ikke helt borte, men han stod helst ved Skruestikken og filet paa et eller andet som skulde pusses, Driften blandet han sig mindre og mindre i. Hvad tror du? spurte han Abel naar han en enkelt Gang skulde paata sig et Arbeide. Forresten var han ikke halv Mand længer, han kom sent paa Dag og gik tidlig paa Kvæld. Saaledes kunde det gaa til at Oliver hadde sin Søn helt for sig selv naar han kom paa sine Morgenbesøk.

De pratet om sine smaa Ting og drøftet Byens Hændelser: Nei nu blir han Jørgen Fisker mere og mere Idiot, sa Oliver, han vet ikke Forskjel paa gule Poteter og blaa Poteter, hvad skal jeg kaste bort Tid paa at prate med en saan Mand for? Jeg rænder min Vei naar jeg ser han! — Far og Søn

Digitized by Google

blev aldrig uenige, de talte venskapelig om alt, talte paa en Maate broderlig om hver Ting som laa dem paa Hjærte; naar de skiltes hadde de ikke avtalt et Kup eller bestemt sig for et visst Livssyn, langtifra, men Oliver fik Greie paa hvad Sønnen skulde gjøre idag, hvem han smidde disse Kjærrebeslag for, det var for Konsul Johnsens Landsted, hvem som eiet det fine Skjærmbræt som var kommet her siden igaar, det var Doktoren. Aa den Abel, han var meget til Søn, han arbeidet for alle fine Folk!

Abel spør: Hvad mener du saa om den Damphammeren som jeg fortalte dig om? Du lovet at tænke det ut.

Naturligvis hadde ikke Farn nogetsomhelst Skjøn paa den æventyrlige Hammer, det maatte Sønnen vite paa Forhaand, og var saa ikke Abel en rar Gut som vilde høre Farns Mening! Men han hadde kanske ingen nærmere at tale med, han tok aldeles ikke sin Far ovenfra og hørte paa ham med indvendig Medlidenhet, han syntes at trænge Farns Medhold i det han foretok sig.

Det vil jeg si dig, svarte Oliver, at jeg har jo været vidt omkring i Verden og set alle Slags Nationer, og nu har jeg tænkt det rundelig over. Og kan du faa den Hammeren saa skal du bare ta den paa første Ord. Det raader jeg dig til.

Naa.

Ja det sier jeg bent ut. For det er ingen anden Mester som har en slik Damphammer i noget Fag,

Digitized by Google

det vil spørres i By og Bygd, og du skal bare se Gnisterne, Abel, naar at den Karn slaar paa Jærnet!

Ja.

Du kommer i Bladet for den, du kan tro mig paa mit Ord, for jeg har selv været i Bladet. Jeg berget en utenlandsk Fuldrigger i Rokk og Uveir ind fra Havet og la den ved Bryggen. Saa skikket jeg bare Bud iland efter Konsulen og Protokollen. Hvad mener du de tænkte paa alle de Verdens Folk som kom paa Bryggen og saa det! Og tre Dager efter stod jeg i Bladet.

Ja.

En Hændelse som Oliver aldrig blev træt av at trætte andre med. Men han glemte ikke Damphammeren heller, nei han utlot sig med at han ikke kunde faa den ut av Hodet mere. Og kunde han en av Dagene være Sønnen til nogen Hjælp, at han altsaa fik noget som noget var av Penger mellem Hænderne, saa skulde han komme med dem paa Øieblikket. Lat mig bare faa omraadet mig! sa han og nikket med en eftertænksom Mine, som om han kanske kom til at øine en Mulighet snart. Aa det blev vel en Raad med Penger, om ikke andet saa skulde han ligge ute hver Nat og komme hjem med mangen Last Rækved som han kunde sælge —

Bare Smaaprat og Godprat. Abel stod jo like fattig igjen da Farn gik, ja endda litt fattigere, efterdi han tapte to Kroner paa et Væddemaal. Det gik saaledes til at Abel sa: Du kan ikke ro ut om Næt-

Digitized by Google

terne mere, du har ikke Kræfterne. — Jeg har akkurat de gamle Kræfterne i Overkroppen, svarte Farn. — Du kan ikke engang løfte den Jærnblokken der. — Naa det kan jeg ikke? Den som jeg løftet ifjor! — Ja nu er du et Aar ældre. Det er det samme, jeg vaager denne Tokrone! — Oliver spyttet ikke engang i Næverne, han løftet Blokken og vandt Tokronen. Jeg vil ikke ha den! sa han. — Nei du vil kanske heller ha Blokken i Hodet! svarte Sønnen og leverte Pengestykket.

Bare Spøk og Venskap.

Ingen av dem nævnte Lillelydia eller ymtet om Giftermaalet mere, nei Abel var blit en meget ældre og stadigere Mand. Sit meste Skjæg bar han rigtignok endda paa Hænderne, men han hadde en Smie under sig og var i Mesters Sted, slikt var til at vokse og modnes av. Forresten hadde der været andre medvirkende Aarsaker, saaledes hadde Gammellydia ikke været uten Betydning for hans Utvikling. Han kunde kvie sig for at erkjende det, men en viss Kvæld for et Par Aar siden hadde det gamle Rivjærn sandelig git ham en Lærepenge som han ikke hadde glemt. Det hadde været noget i det hun sa, et Smæld for hans Ører, en Vækkelse, det hadde den naturlige Følge at han begyndte at holde sig borte fra Jørgen Fiskers Hus. Javel, han skulde være avveien som han hadde lovet! Han hadde det mest presserende Ærend at faa vite naar Edevart kom hjem fra Ny Guinea eller hvor det var, men

Digitized by Google

han gik Huset forbi. Senere hadde han truffet Gammellydia, hun syntes meget venlig nu bakefter og hadde baade nikket Goddag, Abel! og sagt et Par Ord i Forbigaaende, og han var høflig tilbake. Nogen Uker gik og han møtte Kjæresten selv, Lillelydia selv. Det mærkelige var at han nu helst ikke vilde ha møtt hende, i det mindste ikke i dette Øieblik han kom sotet og uflidd fra Smien. Da Sammenstøtet ikke kunde undgaaes blev han elendig i Knærne, men han greide at hilse litt og at passere. Det var hændt ham dette i disse Uker at Undseelsen var indtraadt. I den følgende Tid traf han hende nu og da i Byen med Pakker i Hænderne, han kunde ha steget frem og baaret for hende, men han gjorde det ikke.

Nei han nævnte ikke Giftermaal mere.

Han ropte efter sin Far: Du løftet ikke den Blokken saa høit som ifjor!

Hvad gjorde jeg ikke? svarte Farn tilbake. Du kunde gjærne ha sittet ovenpaa!

Det tydet vel paa særlig godt Humør hos Oliver at han kunde spøke saa velsignet? Aa men han hadde tværtimot særlig onde Anelser idag. Da han kom i Enrum paa Pakhuset og hadde sat sig istand og speilet sig og begyndt sin Gjærning gik det klart op for ham at han stod foran en Fare: han hadde møtt Sakfører Fredriksen i Byen igjen. Den Flaaer, den Blodsuger, han hadde set paa en Krypling som om han eiet ham. Og nu var det to Aar siden sist.

Digitized by Google

Oliver overdrev saa uhyre, Sakføreren var gaat almindelig pent og fortænkt forbi ham, men Oliver var jo ikke længer den motige Mand, hans Indrelomme var tom, Reisningen i hans Karakter borte. Da han kom hjem til Middag hadde han en Samtale med Petra, han fortalte hende ingen Nyhet, hun hadde selv møtt Sakføreren.

Oliver spurte: Sa han noget?

Nei sa han noget! Skulde han si noget til mig — paa Gaten!

Hvorledes syntes du han saa ut?

Det vet jeg ikke. Saa ut? Jeg ser ikke paa Mandfolk og slettes ikke paa han. Den gamle Grisen plaget mig nok da han sist var hjemme.

Jeg syntes han hadde et ulikelig Opsyn.

Efter en Stund taler Oliver videre: at nu begyndte vel Sakfører Fredriksen med sine Urimeligheter igjen. — Jeg rikker mig ikke til han mere, sa Petra. — Naa, var det bedre at de allesammen blev husvilde? Og Oliver utviklet det fra sit Standpunkt: han hadde aldrig gruet saa for at bli husvild som nu. De fik haape at Sakføreren var et Menneske, men dersom han bent frem agtet at gaa paa Morderstien imot en Krypling igjen saa fik Petra tale ham kraftig tilrette engang til.

Hvad tror du om det? spurte Oliver.

Petra tænkte paa det og holdt det ikke for umulig. Men det var saa meget som talte imot det, hun hadde ikke engang saapas Klær —

Digitized by Google

Klær?

Hun hadde slitt ut de stakkars Særkerne. Og om hun ikke ogsaa trængte en Bluse, av dem til at aapne i Brystet? Og desuten andet Tøi?

Var det ikke andet iveien saa kunde Oliver sikkert faa noget Tøi paa Forskud. Han blusset op igjen, satte Luen paasnei som om han hadde mægtige Velyndere og talte som Familjeforsørger: Jeg skal gaa ret ned i Modeforretningen og faa de Plaggene til dig!

Ved et slikt Høve maatte han jo strække sig saa langt hans Ævner rak.

Digitized by Google

XXVIII

Men Sakfører Fredriksen tænkte nok nu mindst av alt paa at uroe Oliver og hans Hus, han hadde langt andre Ting at staa i. Det overgik Byen i disse Dager en slik Prøvelse, en saa uhørt Rystelse at det var som om Verden stod stille. Hvad var Postrøveriet i sin Tid imot dette at Dampskibet *Fia* var gaat under! Hvad betydde alle mulige andre Ting naar Dampskibet *Fia* ikke var assureret og nu kanske drog selve Dobbeltkonsul Johnsen ned i Ruin og Ødelæggelse!

Intet andet betydde noget.

Det hadde været flere alvorlige Hændelser i Byen før ogsaa: der var nu den gamle Skolebestyrer død, han som kunde Alverdens mange Tungemaal og hadde lært op det siste Slægtled i Grammatiker og nødvendig Kundskap, han var det som var død og al hans Lærdom begravet med ham. En anden Affære blev ogsaa ordentlig drøftet ved Vandposten: Doktorfruen hadde nu i to Maaneder jamret over at hun var med Barn, det var hendes første Gang, og Gud i Himlen hvor hun avskydde det og hvor hun gruet og hvor hun hadde ondt — og fandtes det ikke levende Raad for denne Ulykke og var det ikke Retfærdighet skapt! Saa en Dag var Dok-

Digitized by Google

torfruen pludselig ikke mere med Barn. Hvad! skrek Konerne ved Vandposten og pumpet ikke Vand og gik ikke sin Vei med Bøtterne, men tok Station og blev paa Stedet. Hadde Mennesket tat feil av sit Indvendige og slet ikke —? Nonsens! Langtifra! Men saa ulikt delte Vorherre mellem Kvindfolk, somme maatte bli Mødre Aar efter Aar, andre slap for hele Livet. Slik var det at være gift med en Doktor, han hadde Lærdommen, han kunde gjøre det han vilde, det stod ikke paa —

Det manglet altsaa ikke Sensation.

Men saa en Morgen rullet Tordenen over Vandposten, det var da Tidenden om *Fias* Undergang kom til Byen. Den kom fra Scheldrup Johnsen i New Orleans, Telegrammet var tre Dager gammelt, han mældte det kort og godt, nævnte Tid og Sted og gik ut fra at Assurancen var i Orden. Men Assurancen var ikke i Orden. Og da slog Lynet ned ved Vandposten.

I den lille Kystby som levet av sine Fartøier og intet andet forstod hver Kone hvad Assurance betydde, skulde saa ikke Dobbeltkonsul Johnsen ha forstaat det! Var det ikke netop de store Ting han selv hadde under Hænder og overlot til Berntsen at styre med Kramboden og Modehandelen? Det kom til et Sammenstøt mellem Konsulen og hans Førstemand: Konsulen mente at ha git Berntsen Ordre til at fornye Assurancen, og Berntsen hadde meget rigtig fornyet Assurancen dengang han blev bedt om

Digitized by Google

det, siden ikke. — Men Konsulen hadde git Ordren engang for alle. — Nei, svarte Berntsen, slik hadde han ikke forstaat det. — Konsulen slet sig i Haaret og paastod at Jo han hadde uttrykkelig ment for altid, for Livet. Berntsen maatte desuten ha skjønt det av sig selv, saa han da ikke hvad det var som laa og fløt paa Konsulens Pult, alt skulde han staa i, den uhyre daglige Post, Indberetningerne til hans Regjeringer, Bøkerne, en Verden, et Kaos — hvad om Berntsen hadde skjønt det av sig selv? — Det viste sig ogsaa at Berntsen virkelig hadde grepet dygtig ind, ellers hadde det set endda værre ut paa Konsulens Pult. — Ja men Konsulen hadde lagt Assurancepapirerne frem til Ekspedition. — Berntsen hadde set Papirerne, og efter at han hadde hat dem for Øie i tre Uker blev de borte. — Javel, Konsulen hadde tilsist lagt dem bort som ekspederte. — Berntsen hadde ikke hørt et Ord om at ekspedere dem. — Jo! for hete Satan, Konsulen hadde engang for længe siden sagt at han maatte sende Præmien: Glem ikke Assurancen! hadde han bedt. Aa nu maatte Gud se i Naade til ham!

Fruen kom ruggende ned paa Kontoret og graat, vridde Hænderne, tørket Næse og Øine, smaaskrek, skalv og talte over sig; det var ikke saa godt for Fruen, hun hadde visst ogsaa en Leversykdom, hun var saa gul i Ansigtet. Datteren kom, Frøken Fia, hun tok det paa en helt anden Maate og la ikke Sten til Byrden. Det fik ikke hjælpe, sa hun, Prø-

Digitized by Google

velser maatte man bære. De skulde vise at de hadde Kultur, sa hun, sa Comtessen, hun for sin Del vilde arbeide endda flittigere, hun hadde sin Kunst og sit Kald, de to Billeder hun hadde kopieret i Louvre fik springe, hun skulde straks sende dem til Auktions. Frygt ikke, Papa!

Konsulen hverken hørte eller saa.

Saa var det en anden Mand i Byen som baade hørte og saa, Sakfører Fredriksen, aa en gløgg Kar, en heldig Vinder, altsaa en ren Pokker til at regne rigtig. Der kom han endelig hjem igjen efter at ha sittet næsten rundt i Stortinget og i sin Kommission, og nu hadde han et penere Utseende end sist, han saa ikke saa graadig ut, Gud vet om han ikke hadde tat Ansigtsmassage. Hvad ellers kunde denne næsten sjælelige Mildhet komme av? Rigtignok hadde det vel hat sin Virkning paa ham at han nu under sit Fravær var blit valgt til Ordfører i sin By, men det skulde ikke faa en Sakfører til at besøke Sorgens og Fattigdommens Avkroker og sitte en halv Time til lutter Trøst. Han gik til Skolebestyrerens Datter som hadde mistet sin Far og til den gamle Postmester som hadde mistet sin Forstand, og overalt hadde han været hyggelig. Slik var han blit. Allerede da han steg iland fra Baaten hadde jo den skammelige Olaus paa Vangen duttet ham og kaldt ham bare Fredriksen, men det hadde han smilt til og sagt: Bær saa op Kufferten min, Olaus! Olaus svarte: Du kan selv bære Kufferten din!

Digitized by Google

Inden han nu paany kastet sig over sine byrdefulde offentlige Gjøremaal og sammenkaldte Bystyret til det første Møte tok han sig litt fri og gik omkring i lyse Klær og stor Hat, han hadde kjøpt sig Stok og hans Støvler var hele, han røkte til Stadighet Cigarer, han var en helt anden. Hvad gik han omkring efter, hvorfor skulde den tunge Mand endog op til Utsigten? Det saa søkt ut, ensomt og utsøkt ut, det var ikke rent ulikt Kjærlighet og dypere Følelser. Naar han gik forbi Konsul Johnsens Have med Cementurner og Syrinduft og Sommerfugler hilste han med sin store Hat til Fruen som han ikke hadde noget imot, til Frøkenen, ja til Konsulen selv hvis de sat paa Verandaen. Vel var han Formand i en Kommission imot Konsulen, men Hjemmet og Familjen maatte holdes utenfor.

Velkommen hjem fra Paris! tordnet han over Stakittet til Frøken Fia.

Det var nu forresten længe siden hun kom fra Paris, tænkte hun vel, og hun kunde ogsaa godt ha ønsket ham selv velkommen hjem fra Stortinget, men hun nikket bare skjødesløst til Tak. Hvem forstod dette Menneske!

Han lægger sine runde Armer over Stakittet og gaar ikke straks sin Vei, han sier: De synes vel det er godt at være hjemme igjen?

Ja.

Det samme synes jeg.

Maken til Uhøflighet av Konsulen, han sitter der

Digitized by Google

paa Verandaen og læser i et Blad, saa blir han opmærksom og løfter endelig litt paa Hatten han ogsaa og hilser, men saa læser han igjen.

Jammen gjør jeg saa, jeg synes ogsaa det er godt at være hjemme igjen. Endda jeg ikke har likere Hjemmet.

Vil De ikke komme indenfor? spør Fruen.

Aanei Tak, det er blit sent. Jeg gaar bare og driver litt til Sengetid. Jeg kan hilse fra Utsigten, Frøken Fia.

Det var vel pent deroppe i Kvæld?

Storskjønt. En Solnedgang og nogen ekstra pene Skyer! Jeg forstaar mig jo ikke paa det saaledes som dere Malere og Kunstnere, men efter min Smak var det noget enestaaende. Kunde De ikke overtales til en liten Tur derop?

Nu? Nei.

Aanei. Og De gaar vel ogsaa helst alene.

Der tænder Konsulen sin Cigar igjen, men han kan næsten ikke rive sig løs fra Læsningen imens heller, hvad i Alverden er det som interesserer ham saa? Og hvad med Fruen? Samme Fru Johnsen hadde ikke altid været saa faamælt, i gamle Dager hadde hun skravlet noksaa lystig naar Sakfører Fredriksen talte med hende og gav sig av med hende, ja hun lot sandelig til at bry sig litt om ham endog. Hvor disse Folk nu var blit rike og store, og hvor de ikke kunde late være at vise det! Se, der sitter Husets Datter, hun er gammel nok for flere

Digitized by Google

Aar siden og pen nok til Overflod, og der sitter hun og tværholder paa sig selv bare fordi hun er et saa stenrikt og godt Parti. Sakfører Fredriksen kunde forresten ha været Familjen til adskillig Nytte, han var ikke længer hvemsomhelst, han var Stortingsmand og stor Mand, han kunde bli endda større, han hadde næsten sikker Utsigt til at bli endda større, de nye Valg vilde avgjøre det. Hvad stod han her for og beilet utenfor et Havestakit! Det høvde sig ikke for en Person som han, kom indenfor hans Rækkevidde, lat ham faa fat med Lillefingeren! Han hadde lært noget i den store Hovedstad, det skulde gaa bedre næste Gang, han vilde ta hende i Armen —

Godaften! hilste han og gik.

En god Stund efter saa Konsulen op og lettet paa Hatten han ogsaa, men da saa han bare Sakførerens Ryg og hans Nakkefold under Hatten. Maken til Overmot! Og hvad med Læsningen? Konsulen slængte Avisen væk og reiste sig langsomt, han gjæspet en høi Gang og sa: Nei nu gaar jeg ind og lægger mig!

Ja Godnat, sa Damerne.

Alt aandet Fred og ingen Fare. Men Dagen efter var det at Lynet slog ned.

Sakfører Fredriksen hørte det først paa Barberstuen, senere hadde han truffet Apotekeren og faat det stadfæstet. Sakføreren hadde egentlig tænkt at barbere sig flot og spankulere endda i nogen Dager til Utsigten og forbi Konsul Johnsens Have, men ved

Digitized by Google

Tidenden om Dampskibet *Fias* Forlis ændret han resolut sin Beslutning og tok Veien ut til Gryn-Olsens Hus. Det var ingen Usikkerhet i hans Gang, ingen Mystik, han hadde regnet noget ut og regnet rigtig, naturligvis gik han nu til Gryn-Olsens, hvor skulde han ellers gaa? Aa det var Selvutfoldelse i hans Gang!

Han var ventet, Frøken Olsen rødmet da hun hørte hans Røst, i to Dager hadde hun visst at han var vendt tilbake og i alle disse to Dager var han ikke kommet.

Nei de har jo gjort mig til Ordfører mens jeg var borte, forklarte han, jeg maatte sætte mig ind i disse nye Saker, jeg har arbeidet. Og om Kvældene var jeg saa træt at jeg maatte gaa Turer i Ensomhet. Jeg vilde ellers ha tillatt mig at hilse paa Frøkenen straks.

Jeg hørte Mama og Papa tale om at De var hjemkommet.

Videre gik hun ikke, gik ikke Frøken Olsen; men hadde han i dette Øieblik latt hende forstaa at nu kunde hun aldeles ikke længer undgaa hans rasende Kjærlighet saa vilde hun nok ha vaklet. Det var gaat over to Aar siden de sist talte sammen, hun drog endda mere paa Alderen, et Par Brever i Mellemtiden hadde netop saavidt holdt Liv i en døende Erindring om ham. Den andre Maleren, Husmalerens Søn, blev det ikke noget med, han var bare Kunstner og Galning, det manglet ikke at han

Digitized by Google

var forelsket i en eller anden, aa hele Tiden, men han hadde ikke Stadigheten. Tilsist gik han ned paa Bryggen og malte Olaus paa Vangen! Det høvde sig ikke efter at han hadde malt Konsul Olsens, sandelig, Konsul Olsens var ikke store paa det, men de vilde ikke komme i Folkemunde. Og forresten — det at gifte sig med en Maler var saa sin Sak, hendes Søster hadde prøvet det, hun hadde det ikke altid for morsomt, det taltes endog om Skilsmisse — den siste Dagens Mode i Landet. Hun hadde nu to Børn og hadde før om Aarene bodd lange Stunder hjemme hos de Gamle for at lette Budgettet, og naar hun reiste igjen fik hun med sig Alverden av Penger og pakkede Kasser. I det siste Aar hadde dette Forhold rigtignok ændret sig, Maleren hadde faat et større Navn, han utstillet i Berlin og solgte sin Kunst til høiere Priser. Følgen var at nu blev det Maleren som ymtet om Skilsmisse, nu kunde han staa paa egne Føtter. Det var saa sørgelig og saa dumt, og indtil nu var jo Katastrofen blit avværget, men det var ialfald blit et daarlig Ægteskap av det. Aa disse Kunstnerforbindelser de var ikke altid stabile!

Men hvad med Sorenskriverens Fuldmægtig? Reist. Han var et Aar, saa kom han ind i Revisionsdepartementet, ingen savnet ham, ingen sørget. Hans Eftermand var en anden juridisk Kandidat som viste sig at ha baade Kjæreste og Ring — hvad skulde han her i Byen og hvad kunde Frøken Olsen

Digitized by Google

gjøre med ham? Da han kom paa Visit gik hun ikke helt ut av Huset, det gjorde hun ikke, men hun blev paa sit Værelse i al Almindelighet, hvad skulde hun gaa ned for? Siden saa hun ham i Byen, han liknet en Landflygtig, saa tyndslitt i Buksen, saa fortænkt og nedtrykt, men med Kjæreste og Ring. En slik Mand maatte faa være i Fred.

Og saa var Frøken Olsen vedblit at gaa derhjemme og bli ældre og pusle med sine Erindringer. Hendes Hjærte hadde vel ikke savnet Sakføreren, men han var ikke helt ute av hendes Tanker, han maatte gjælde for en Fugl i Haanden. Hvorledes gik det, var det Utsigter til at han blev Statsraad? Det var fremdeles Naturen selv som førte hendes Politik, engang maatte da ogsaa hun bli Frue.

Vil De ikke tænde en Cigar, sier hun til Sakføreren.

Han begyndte at tale om Forliset, det var en ordentlig Skrift paa Væggen til Familjen Johnsen. Tænk, ikke assurere et Dampskib! Hvad bestilte saa Konsulen i sit Kontor naar han kunde glemme en saa enestaaende vigtig Ting? Det maatte være Maate paa! Rigtignok skulde man vel ha Medfølelse med Mennesker i Ulykke, men Gud vet, kanske hadde de gode Johnsens aldeles ikke ondt av denne Refselse. De var blit saa uforskammet dumstore allesammen.

Jeg vet ikke, sier Frøken Olsen, jeg tror ikke Scheldrup er dum.

Digitized by Google

Sakføreren svarer likegyldig: Jeg vet heller ikke hvad Scheldrup er eller ikke er. Jeg taler om Datteren og Forældrene.

Jeg undres paa hvorledes Scheldrup vil ta det. Hvad tror De han kommer til at gjøre?

Da ser Sakføreren paa hende fra en helt anden Verden, og han kan ikke bare sig for at rynke Brynene og se paa hende: Deres Spørsmaal er saa pussig, jeg har ikke sat mig ind i det, jeg har hat andre Ting at tænke paa. Hvad den og den Gutten vil gjøre? Jeg vet ikke. Han faar vel gjøre det han har gjort. Staar han ikke bak en Disk eller slikt noget?

Scheldrup! Nei han har aldrig staat bak en Disk.

Naa, ikke det. Ja mig er det likegyldig.

Kanske han kommer hjem og overtar Forretningen.

Sakføreren irriteres av dette Snak og prøver fremdeles at optræde ovenfra: Hvem som kommer til at overta det fallite Bo og den lille Butik har jeg virkelig ikke hat Tid til at grunde paa. Kanske Scheldrup er Manden for det, jeg vet ikke. Har han lært noget?

Lært? Det er vel det han har gjort i Utlandet i alle disse Aarene.

Saa? Gaat paa Skole, studeret ved fremmede Universiteter? Mærkelig at ingen har hørt om det! — Men her gaar det vel op for Sakføreren at han farer frem paa en ravgal Maate og han sier: Det er overhodet ikke Tale om Scheldrup Johnsen, det er

Digitized by Google

de øvrige i Familjen som kanske ikke har ondt av at faa sine stolte Nakker bøiet. Det var dem jeg mente.

Frøken Olsen har Raad til at lægge et Ord ind for Fia: Hun maler saa pent.

Synes De det! Her ser Sakføreren ut som om han kunde bli tvunget til at uttale sig anderledes. Da Frøkenen spør: Ja synes ikke De ogsaa? svarer han: Skal vi ikke tale om noget andet — De og jeg!

Der kom han til sit Ærend.

Aa nu kunde det godt være at han hadde staat sig paa at tie stille. Han hadde ikke Laget. Frøken Olsen maatte naturligvis ha fundet hans aarlange Kjølighet paafaldende og nu skulde han forklare sig, redde sig, det var ingen enkel Opgave. Hvor skulde han ha lært den vanskelige Kunst at beile til et Hjærte og mene Medgiften? Desuten var hans Løverøst imot ham, den var til Slagsmaal og Debat, men her skulde den henaande noget, paa en Maate synge noget, sandelig, en anden vilde ha opgit det. Han skjønte ikke Faren og gik bare paa.

Det var et Held at Frøkenen ikke var altfor nøie paa det. I Aarenes Løp hadde hun jo lært nogen fine Unoter, men hun sat igjen med et ordentlig Skjøn over Tingene og var ingen Smaapike. Fia Johnsen var nu virkelig ikke kommet saa langt hun heller med alt sit Comtessevæsen.

Sakføreren begyndte jo altfor eftertrykkelig, den Bonde, den Stut: Samvirke, sa han, om det altsaa

Digitized by Google

kunde bli Tale om Samvirke mellem dem? Hadde hun tænkt det over?

Hertil svarte hun ikke noget, men hvad var Samvirke? Hun syntes vel ialfald ikke det var et Ord som gav hende Valget mellem at bli sprutrød eller at gaa sin Vei.

Han utvikler nærmere hvorledes han hadde tænkt og tænkt paa hende i disse to Aar — ja hun hadde kanske glemt ham i denne Tid, men han hadde intet glemt, han kunde henvise til Bilagene, hans to Brever. Alt han hadde uttalt ved deres foreløpige Konferance var gjentat i Brevene og det galdt endda. Altsaa, Frøken, nu var Spørsmaalet dette: er det litt Forstaaelse og Tilbøielighet paa begge Sider?

Intet Svar. Han ventet rigtig længe og endelig sa hun som han: Lat os tale om noget andet!

Var det Skaperi igjen? Han kjendte sig vel ikke helt tryg længer, hendes Snak om Scheldrup Johnsen hadde gjort ham usikker, hun hadde holdt saa bestemt paa at han ikke stod bak en Disk og hun kunde tænke sig at han kom hjem og overtok Forretningen, hvad betydde alt dette i en Stund som denne? For Pokker, han kunde ikke synge, men han vedblev at tale: Vilde hun ha længere Betænkningstid? For ham var nu Tiden inde, Uvissheten hadde just i denne Morgen drevet ham til at gaa ens Ærend for at høre hvorledes Saken stod. Men kanske det var saa at hun vilde ha endda længere Betænkningstid?

Digitized by Google

Ja, sa hun bare.

Virkelig? Han maatte tilstaa han kunde knapt tro det, efter to lange Aars Forløp og efter det som de hadde hat sammen. Syntes hun ikke rent ut sagt at denne By nu var blit et trist Hul? En By med Sorg og Fallit og Elendighet, men andre Steder lo Folk og hadde det godt. Hvad Slags Forlystelser hadde man her?

Hun indskjøt smilende: Jeg er ikke vant til Forlystelser.

Men hun kunde bli! lot det til. Aa andre Steder, de fine Gater og Butiksvinduerne og Tivoli og Kafeerne, kunde ikke slikt friste hende? Og hvad Levemaaten angik saa var det jo bare at bestemme den selv, man kunde ikke nævne en eneste Ting som ikke var at faa. Alle Livets Behageligheter var her samlet paa ett Bræt, Aviserne kom baade Morgen og Kvæld, Musiken spilte, Stortinget flaget; om Søndagene kunde man ligge i Sengen hele Dagen om man vilde, eller man kunde gaa i Teatret eller kjøre en Tur paa Sporvogn eller spasere i Studenterlunden eller høre et godt Foredrag. Hvad hadde man her paa Stedet! Dersom hun vilde som han saa reiste hun herfra —

Heller ikke dette var egentlig Sang, men det var ikke saa galt allikevel og Frøkenen burde ha vist nogen Interesse, men nei. Gud vet hvad som kunde faa denne Dame til at bli litt styrløs. Han flytter sig i to forsigtige Skift nærmere til hende og naar hende

Digitized by Google

tilslut, aa han har lært noget i Hovedstaden, han famler mere frygtløst, han faar Armen om hende og sier at kjære Frøken, sier han, om de kunde komme i litt bedre Forstaaelse —

Hun reiste sig, det gjorde hun, reiste sig op, men hun løp ikke paa Dør, Damen stod ikke foran noget uundgaaelig, hun saa bare paa ham og sa: Jeg haaper De er nobel, Fredriksen?

Naturligvis. Hm. Men Damer pleiet tværtimot at synes godt om litt Kurtise, sa han og nikket og blinket med det ene Øie som om han hadde god Greie paa det. Han hadde ikke ment noget galt med det, bare en Tilnærmelse, hun visste da hvem han var, kjends Folk —

Ja det vet jeg vel, svarte hun og satte sig i Sofaen.

Han hadde jo nu været sammen med Masser av Damer, det manglet ikke, været i Selskaper og paa Slottet og hørt store Sangerinder og altsammen — aaja, jo somme var rigtig finfine og enestaaende, efter hans Smak, de var dypt nedringet og neiet bakover og hadde Halskjæder og Diamanter. Men til at stifte Familje med og at ta dem til Livsledsagerinde — nei! tordnet Fredriksen og rystet paa Hodet. Da hadde han derimot altid husket en viss Dame i hans egen lille By og hende hadde han sat alt sit Haap til —

Til Fia, sa Frøken Olsen.

Hvor det kom pludselig! Han hang litt fast med

Digitized by Google

det samme og spurte bare: Hvorfor nævner De hende?

Frøken Olsen smilte.

Fia, sa han. Lat hende være, lat hende gaa der med rød Hat og lat hende male. Er det ikke sandt jeg sier, kan man tænke sig en unyttigere Skapning? Men det skjeller ikke os, jeg forstaar ikke hvorfor vi taler om hende. Ja misforstaa mig nu ikke, Frøken, Kunsten og pene Billeder og Skilderier har sin store Betydning. Men Gud hvor det Kvindemenneske er ulikt Dem, Frøken, hun har ikke Halvdelen av Dem, tynd og tander og lange Skonker. Gud fri mig!

Det kunde ikke være Frøken Olsen ukjært at bli foretrukket for en Gangs Skyld og regnes for den første, Sakføreren paa sin Side sparte ikke paa det: var hun uvant med Paaskjønnelsen saa skulde hun nu faa den! Frøken Olsen reiser sig sandelig og sætter Askebægeret bort til ham, saa han kan ha det godt, og ved denne Venlighet, denne Huslighet, rev vel Kjærligheten ham med, han tok hende i Armen. Hun gjentok det samme: De skal være nobel, Fredriksen! og flygtet ikke som en Drøm, men kom til at falde ned paa Stolen ved Siden av. Han var jo ikke farlig og opætende, han var bare litt grov og udannet som alle Mandfolk — hvad som forresten ikke vanklædte Mandfolkene.

Men De maa indrømme at De har været stærkt optat av Fia, sa hun.

Digitized by Google

Av Fia! At hun gad si det, at hun tok det i sin Mund! Hør nu her, en Malerinde, den rene Bleksotten! Han vilde reise Verden rundt for Frøken Olsen, men det vilde han ikke for Fias Billeder. Ser De der! Kunsten javel, men til daglig holdt han mere av Frøken Olsens Ben og Armer og Brystparti og Figur i det hele tat. Aa Frøken! sa han.

Hun har pene Tænder.

Var det fremdeles Fia de talte om? Det var Satan saa seig Frøken Olsen kunde være naar hun begyndte paa en Ting. Han svarte med at hælde over mot hende, betydelig mere over, med at faa sin Arm rundt hende og kose sig ved den varme Ryg. Og naturligvis talte han imens: Nu skulde han si hende hvem som hadde pene Tænder. Og nu skulde han si hende hvem som var pen og staselig Pike og en Pryd i hendes rike Hjem. Han hadde jo nu været paa større Steder og likefrem paa høiere Steder, saa han kunde sammenligne, og det vilde han hævde at Maken til deilig Skapning og til Statur i det store og hele tat — hvorimot Fia, se nu nedover Dem selv, Frøken, og se saa paa Fia, det er Gud hjælpe mig som at komme fra Skyerne ned paa Jorden. Og forresten alt hun sier og gjør og ser ut saa er det Kunster og Finesser og Blonder og Skaperi altsammen.

Her maatte Frøken Olsen le av Blonderne og Sakføreren fik endda mere Mot: Hadde det endda været Bukseblonder! sa han.

Digitized by Google

Han kjendte at hun glidde litt unda i Ryggen som om hun vilde reise sig, men hans Arm holdt fast: Ja det maatte han rent ut si. Og hohoho, lo han, det var ikke Luft man vilde gifte sig med. Han var ikke av dem som hatet Livets Fryd, tværtimot saa var han en Ven av gode Narrestreker og Behageligheter paa det Omraade, og forstod han det ret saa var Frøken Olsen selv akkurat som skapt og laget til det samme. Ikke sandt?

Nu maa De la mig gaa, sa hun og glidde igjen med Ryggen.

Han maatte vende tilbake til Alvoret og Forretningen: han forklarte hende at Øieblikket var kommet, næste Valg vilde vel atter føre ham ind i Nationalforsamlingen og han var da noksaa selvskreven til at komme ind i Regjeringen. Det kunde synes sangvinsk av ham at tænke og tale saa, men de manglet en Repræsentant for Sjøfarten og han hadde jo som Formand i Matroskommissionen faat et grundig Kjendskap i denne Materie, sa han.

Tænk, saa blir De Statsraad! sa hun.

Efter menneskelig Beregning, svarte han. Hun trodde vel ikke at han sat her og fandt det paa? Ved Siden av at han var nævnt i Bladene som den kommende Mand saa hadde han hørt et og andet bak Kulisserne. Og, Frøken, nu spurte han hende av hele sit Hjærte: kunde det ikke høve noksaa godt at hun delte hans Skjæbne og blev en kjendt Politikers Hustru, en Statsraadfrue?

Digitized by Google

Intet Svar.

Han snakket videre, men det var ikke frit for at han lot hende forstaa at han vilde ikke bli helt opraadd uten hende heller, han hadde faat adskillige Bekjendtskaper; men hun, Frøken Olsen, var hans eneste Tanke. Han gik ut fra at hendes Forældre, Konsulen og Fruen, ikke vilde indvende noget, han vilde jo ikke gjøre hende til en almindelig Kone. Hvad svarte hun saa, kunde han haape?

Og endelig svarte hun: Jeg kan ikke si noget om det.

De mener vel ialfald at De vil tænke paa det?

Jaja. Jo jeg vil tænke paa det.

Hvorlænge?

Det vet jeg ikke. Lat os nu ikke tale mere om det.

Om vi venter til efter Valgene? spør han.

Hvorlænge er det?

En Maaneds Tid, fem Uker. Jeg vilde faa Dem med naar jeg skal ind til Kristiania igjen, jeg trænger Dem og elsker Dem. Vi vil bo i vor egen Leilighet og se nogen hos os, Folk med Indflytelse, Politikere. Og med det samme jeg husker det: vi vil kjøpe to av Deres Svogers Malerier, har jeg sagt det saa staar det fast; men De maa være den som tar dem ut. Skal vi saa si at vi venter til efter Valgene?

Jaja.

Hun lovet ingenting, ikke Spor. Da han var gaat

Digitized by Google

blev hun sittende tilbake og tænke. Frøken Olsen kunde ikke klage, intet var ødelagt for hende, hun var fremdeles ikke fortapt, hendes Lot var sandelig ikke værst. Saa vidt kunde det gaa at hun fik en Mand som Byen engang vilde flage for naar han kom, hvem kunde i Tilfælde opvise Maken til Mand!

Hun hører Skridt i Trappen og tænker: Kommer han igjen? En langt større Overraskelse end som saa skulde møte hende: hendes Far og Konsul Johnsen traadte ind, selve Dobbeltkonsulen, som aldrig hadde sat sin Fot i hendes Hjem før, nu kom han og solgte sit Landsted til Gryn-Olsen.

Digitized by Google

XXIX

Det var alvorligere end man tænkte sig med Dobbeltkonsulen. Han hadde slet ikke lagt Skjul paa at *Fia* var gaat under uassureret, i sin første Forstyrrelse hadde han tværtimot utropt det, nu mældte Følgerne sig, han og hans Førstemand Berntsen hadde nok med at holde opskræmte Kreditorer borte. De raadslog og de handlet og vandlet, Konsulen hadde endog telegrafisk assureret Skibet efter at det var gaat tilbunds, men det hadde han gjort paa egen Haand og Berntsen hadde øieblikkelig og likeledes paa egen Haand annulleret dette galne Paafund. Berntsen var en Perle.

Men Perlen Berntsen var vel ogsaa Menneske. Midt i det store Opstyr i Byen bevaret han Hodet klart og tænkte menneskelig ogsaa paa sig selv.

Se, nu staar Folk i smaa Klynger ved Husvæggene og taler om Katastrofen: at nu var selve Dobbeltkonsulen fallit, han som aldrig hadde været opraadd før, han som hadde hat Raad til alt, som var Midtpunktet i Byens hele Ve og Vel, som gav tilhøire og venstre, som hadde det store Hus med Veranda og Altan — nu var han fallit. Hvad visste Folk om det? Alle

Digitized by Google

visste det. Kom det ikke en Herre igaar fra Kristiania og rykket ham! Kom ikke en anden Herre idag fra Hamburg og rykket ham! Og vilde det ikke komme en tredje og en fjerde, vilde det ikke komme en hver Dag! Folk forstod godt at det var Undergangen.

Det hadde Virkning vidt omkring, det drog i alle Byens Lemmer, Doktoren mærket det i sin Praksis, Værftet stanset. Henriksen paa Værftet tapte Hodet og sa: Gaa hjem, Gutter, jeg orker ikke mere!

Og nu da Byen laa i Krampetrækning var det vel paatide at Menneskene kom til Eftertanke og omvendte sig. Menneskene var blit alvorlig varslet for nogen Aar siden ved et visst Postrøveri, men det hadde de ikke tat mere Notis av end av en Kalv med to Hoder, Menneskene var vedblit at være sig selv like. Men nu? Skulde virkelig heller ikke en Rystelse, et Jordskjælv som Dobbeltkonsulens Fallit formaa at vække Folk? Hvad var saa Folk gjort av! Det stod jo nu i Byens Blad et Oprop til Folk om at bli religiøse, og Konerne ved Vandposten drøftet dette Program saa det spredtes til hvert Kammers i Byen, men det syntes ikke at forandre Menneskene, det var ingen Mon at se paa dem fra Dag til Dag, tværtimot, var det en Mon saa syntes den at være til det værre. Der kom jo sandelig paa samme Kystbaat som Herren fra Hamburg en anden Gjæst til Byen idag, en gammel Dame, kjendt Person fra fordum, Danselærerinden! Verden var desværre gal. Just nu da Menneskene burde bli religiøse og ikke til at kjende

Digitized by Google

igjen for Gudsfrygt kom Dansedamen tilbake for at virke i et nyt Slægtled. Og Menneskene vedblev at være sig selv like.

Men hvad med Berntsen? Jo Berntsen han lukker Kramboden som han pleier og gaar med almindelige Skridt forbi den ene Folkeklynge ved Husvæggene efter den anden og er akkurat ikke Spor nedtrykt. Slik skal ogsaa den Mand optræde som er Førstemand hos en fallit Chef, han skal staa paa sin Herres Bedste og se ut som han har en god Handel i Kikkerten. Ved Siden derav kan han tænke menneskelig ogsaa paa sig selv.

Førstemand Berntsen gaar ikke straks hjem til sit Kvistrum i Kvæld, det være langt ifra, han gaar direkte op til C. A. Johnsens store Hus og ber om at faa tale med Frøken Fia. Han visste vel at Konsulen var borte, Konsulen gik heller alle andre Steder hen end hjem naar noget trykket ham. Det hørtes fremmede Røster i Stuen, Heibergs Alice var der, Constance paa Værftet, endog Frøken Olsen, endog Postmesterens Datter, hun som stod i Modehandelen, de var vel kommet for at ikke Frøken Fia skulde være rent alene med sin Sorg.

Naa, Frøken Fia, Comtessen, hun kunde utmærket godt vise at hadde hun Sorg saa hadde hun ogsaa Kultur til at bære den, for Øieblikket underholder hun Damerne om et indisk Æventyr hun har læst og som hun vil tegne noget til.

Digitized by Google

Hun slap Førstemand Berntsen ind i Stuekammerset, Kabinettet kaldet, og satte sig til at høre. Se, Berntsen han hadde jo talt evig nok med selve Konsulen i det siste, og Fru Johnsen som aldrig hadde brydd sig om Berntsen i sine Velmagtsdager vilde han ikke gaa til nu. Saa hadde han ingen anden end Fia igjen. Saaledes var det vel, hvad andet kunde det være! Der sat han vel da og bare fremstillet Tingene for hende, den svare Knipe Forretningen var i, Ruinen, hvad andet kunde han sitte og fremstille! Forresten tok det ikke lang Tid, ikke mange Minutter, og da Berntsen forlot Huset og Frøken Fia traadte ind til Damerne igjen var hendes Ansigt like saa glat og rolig som ellers. Damerne saa sørgmodige paa hende, Berntsen var nok kommet med en ny Ulykke, hvad andet, men Fia viste Sjælsstyrke.

Ja nu viste Fia Sjælsstyrke i høi Grad. Det ærgret hende vel at disse Piker som stod langt under hende tillot sig en paatrængende Medlidenhet med hende, hun smilte av dem, gjorde hun.

Da Damerne saa det smilte de tilbake og var glade: Gode Tidender? spurte de.

Ja hvad synes dere? svarte Fia. Han fridde til mig.

Stumt Minut.

Hvem? Berntsen?

Fia nikket storsmilende: Min Fars Krambodsvend.

I det følgende Minut kunde ingen komme sig. Heibergs Alice vilde gjærne være fin skjønt hun ikke var

Digitized by Google

rik, og hun sa: Tjenerne blir fri paa det nu for Tiden.

Og Fia svarte hertil: Ja man skal bydes mangt.

Men overfor saa meget Comtessevæsen kunde vel ikke Frøken Olsen bare sig for at falde litt i Tanker. Det kunde være Maate paa Sjælsstyrke. Her sat nu Fia Johnsen, hendes Far hadde maattet avhænde sit Landsted, han hadde det ikke for godt, det var kanske slet ikke saa umulig handlet av Krambodsvenden at han i dette Øieblik traadte til med Haand og Hjærte. Ja hvad svarte du? spurte Frøken Olsen.

Fia bare saa paa hende med høit optrukne Øienbryn og tidde.

Jeg vet ikke om det var saa aldeles uforskammet, Fia. Berntsen er ikke saa meget ældre end du selv, han faar vel sin egen Forretning engang og han er slet ikke saa styg av Utseende.

Frøken Olsen fremstillet det tillokkende, det var som om hun ikke hadde noget imot at Fia Johnsen gjorde et mindre straalende Parti. Men Fia hun bare saa paa hende igjen, disse Gryn-Olsens de var nu noget for sig selv! Og javel, Frøken Olsen var ikke smældfin og utsøkt og tander nei, hun kunde ikke kopiere Malerier og var visst ikke stø i Retskrivningen, hun hadde ikke læst indiske Æventyr. Men Frøken Olsen hadde sit fornuftige Skjøn, hun syntes vel at ogsaa Fia Johnsen skulde bli gift engang. Hun sa: Ja du har kanske en anden, Fia. For ellers kan jeg ikke forstaa at Berntsen stakkar gik saa altfor vidt.

Digitized by Google

Der fik hun det, og like i Synet.

Vet du hvad! sa Heibergs Alice irettesættende.

Jeg skulde være bra forlegen! sa Fia.

Ja saa sier jeg mit samme: du maa ha en anden et Sted.

Da svarte Comtessen sandelig litt mere irriteret end hun pleiet: Jeg har ti andre om jeg vil.

Stumt Minut. De fire Damer syntes vel det var et høit Tal og Frøken Olsen sa: Ja naar saa er —!

Ja det er saa, sa Fia og nikket. Men om jeg ikke hadde en eneste anden saa tok jeg ikke Berntsen. Om jeg ikke hadde en eneste anden saa tok jeg ingen herfra Byen.

Saa? sa Frøken Olsen og blev litt stram om sin fyldige Mund. Se, hun hadde nu en Fugl i Haanden og han var herfra Byen, men han torde i Tilfælde bli god nok, ho, det var ikke utelukket at Byen vilde flage for ham engang. Men Frøken Olsen hadde vel i dette Øieblik en skinsyk Bevissthet om at hendes Fugl først hadde kredset om Fia Johnsen før den fløi til hende, hvad maatte hun saa ikke utstaa!

Jeg har da virkelig været litt ute og set og hørt adskillig, sa Fia. Det er min Kunst jeg interesserer mig for, og det er blandt Kunstnerne jeg har min Omgang, ikke blandt Herrer her i Byen.

Naa, dette blev nu for stridt ogsaa for Heibergs Alice, hun hadde selv en her i Byen, Reinert, Klokkerens Søn, han var saa ung endda, men Maken til krøllet Haar og flot Optræden, Maken til Kurtisør!

Digitized by Google

Hun var sandelig blit godt hængende ved den friske Student i den siste Ferie.

Fia vagget tankefuld med Hodet og mumlet: Du store Verden hvor Kunstnerne vilde le av mig!

Hertil svarte Frøken Olsen: Omsaaskjønt du tok Berntsen? Min Svoger vilde ialfald ikke le av dig for det.

Saa? spør Fia nyfiken. Her blev hun interesseret. Frøken Olsens Svoger var ikke hvemsomhelst, men en Kunstner med et mere og mere stort Navn, en Stjærne i Stigning. Hvad hadde mon han sagt, hvad mente han, malte hun ikke godt?

Han sa du var rent for fin paa det og du kunde ikke elske og ikke sparke op, sa han. Jeg vet ikke hvad han mente med det, men det var din Natur, sa han, du kom visst ikke til at gifte dig.

Fia overhørte dette usoignerte Prat og spurte bare: Men hvad sa han om mine Arbeider?

Jeg husker ikke. Jeg tror han sa at det var ikke Glo i dem.

Hvad var det ikke?

Glo. Jeg husker ikke saa nøie. Men du var et koldt Menneske, og det mente alle Kunstnerne, sa han.

Stakkars Frøken Fia, nu tænker hun og tier en lang Stund. Det var ikke godt for hende, hun blev meget spak: Han har ikke set mine siste Kopier fra Louvre, sa hun, jeg tror nok jeg tør si at de har Glød. Han har forresten heller ikke set de Illustrationer som jeg tænker at gjøre til det indiske Æven-

Digitized by Google

tyr. Jeg tror de skal komme til at aapne Øinene paa nogen hver.

Da Damerne var gaat søkte hun sin Mor, for første Gang i ordentlig Uro, syk paa Sjælen. Morn hadde jo alt lagt sig, træt av Sorg og Dagens Byrde, og Datterens Besøk skulde ikke oplive hende, vel? Hvad kom Fia for just nu?

Naturligvis steg hun pent og dannet ind, spurte om hun forstyrret, om hun helst skulde gaa igjen, det var bare — det var i Grunden ikke noget —

Hvad er det, Fia?

Nei du har det heller ikke godt, det var ikke noget, det kan være til en anden Gang. Men ikke sandt, Mama, jeg er da Kunstner, jeg later mig ikke kue av litt Kritik?

Hvad er det du snakker om, Barn, du har da faat bare god Kritik?

Ikke sandt! Aa jeg skal vise dem! Du skal se hvad jeg begynder paa imorgen, Mama, det bedste jeg har gjort!

Var Berntsen her?

Ja. Vet du hvad han vilde?

Jeg tror jeg forstaar det.

Det gjør du slet ikke. Han fridde til mig.

Til Fias store Forundring reiste ikke Morn sig op i Sengen med et Ryk og forlangte Førstemand Berntsen avskediget med det samme, nei hun blev liggende og det var akkurat som om hun faldt i Tanker.

Du vet vel at Papa har solgt Landstedet? sa hun.

Digitized by Google

Hvad for et Landsted? Fia visste intet, hun hadde aldrig hørt saa galt, hun kunde forlange Handelen omgjort. Solgt selve Landstedet!

Til Gryn-Olsen.

Her seg Fia ned paa Sengen. Saa var det derfor de fire unge Damer var kommet her i Kvæld, denne Datter av Gryn-Olsen hadde faat et Følge med for at overvære en Triumf! Hadde nu ikke Fia hat sin Kunst saa vilde hun ha været bankerot, men hun var rik.

Vi har talt om det, Papa og jeg, sa Morn, Berntsen raadet os til det, vi blev enige om at ialfald du skulde ha noget at falde tilbake paa.

Jeg? sa Fia. Jeg har min Kunst.

Mor og Datter drøftet det. Aa Fru Konsul Johnsen var vel blit eftertænksom, kanske gjennemskuet hun ogsaa Førstemand Berntsens Manøvre, hun kunde i det hele tat nu bedre end før skimte Mennesker i Byen som stod under hende. Hvad med Berntsen? Han hadde gjort hvad hendes egen Mand Konsulen hadde gjort engang og hvad saa mange Mandfolk gjorde. Vi lever i Menneskenes Tidsalder.

De drøftet og drøftet det, men Fia hun tænkte vel paa sit og holdt sig ikke strængt til Jorden. Kunstnerne mente at hun var et koldt Menneske, var det Takken for alt hun hadde hjulpet dem! Ikke sandt at jeg har hjulpet dem, Mama?

Jo. Men det er det forbi med nu. Gryn-Olsens, Konsul Olsens, har jo bedre Raad nu end vi har.

Digitized by Google

Men de har ikke Kultur, sa Fia trøstende.

Nei. Men de er saa rike. Tænk, nu har de faat Krystal Skylleskaaler!

Det smilte Mor og Datter av og blev i det store og hele litt muntrere. Selv Fru Johnsen hun laa der med sit gule Ansigt og sin Sorg og Motgang, men hun sa: Jaja nu faar vi se naar Scheldrup kommer, han vet kanske en Raad!

Jada, frygt ikke Mama! Nei ser du, Kunstnerne de har ikke fundet saa meget at kritisere. Det er bare det at jeg mangler litt Glød, synes de. Men det skal jeg paata mig at vise dem, aa de skal faa se!

Hun talte videre om dette.

Der sat Frøken Fia. Hun var nu godt ute i Aarene, Ferskenhuden i hendes Ansigt var ikke længer frisk, hun var overmoden, det begyndte at bli noget efterlatt ved Damen. Hun hadde passeret alle sine Aar uten at lykkes, men ogsaa uten at mislykkes, intet hadde været istand til at ændre hendes Sind, hun var upaavirkelig og henrivende selvsikker. At hun ikke hadde faret vild kom av at hun overhodet ikke for. Hvorfor skulde hun fare? Hun var saa skikkelig og saa stængt. Hendes Kjærlighet og hendes Morskald gav sig Utslag i Billedmaling, hun hadde hele Tiden hat Raad til denne Sysel, hun malte hverken av ytre eller indre Nødvendighet, men hun malte. Ingen saa hende nogensinde græmme sig over sig selv, hun feilet ikke, gjorde ingen ondt, ødslet ikke, hun talte pent, neiet. En Dag kunde hun ha spurt Himlen

Digitized by Google

over sig og Jorden under sig: er jeg nogen? er jeg noget? Det skulde hun bra spørre om!

Frøken Fia — kanske taalte hun ikke Vægten av sine egne Fortrin, at de kanske var en Byrde paa Veien. Det er ikke godt at være helt uten Trængsler og helt uten Anger over sig selv.

Jeg et koldt Menneske? sa hun og reiste sig fra Sengen. Og saa skulde jeg ikke kunne sparke op?

Mor og Datter var nu begge i godt Humør og kunde spase, Morn satte sig op i Sengen og smaalo iblandt, de var begge av ens Temperament og like velsignet rede til at glemme mørke Erindringer.

Fia foregav Oplagthet, ho, hun sparket litt bakut som om hun var ikke saa lite fuld av Daarskap, slet ikke saa lite, og hun gjorde smaa Albuestøt akkurat som om hun nufset forelsket til nogen ved Siden av sig. Det var ikke ilde eftergjort. Hun løftet Skjørterne i Hænderne saa hendes hvite Benklær blev synlige helt op, de var saa fine og makeløse, saa fulde av Blonder og Sløifer, ja saa paradisiske, og nu kom de for Dagens Lys og Fia spændte høit op med venstre Ben. Herunder saa hun rigtig saa forhaapningsfuld ut som om hun med Tid og Stunder nok kunde overraske Kunstnerne med Utskeielser. Ho! sa hun igjen. Ja for i Virkeligheten er hun jo et desperat Kvindfolk og et Svin, ikke sandt, de skulde bare faa se! Da hun hadde spændt op for tredje Gang, var saa ikke det meget? Gjorde hun endda ikke nok? Det manglet jo bare at hun skulde knegge.

Digitized by Google

Aa det hele var sandelig saa sømmelig og uskyldig, men det var en sørgelig Forestilling, disse Byks av den gamle Jomfru maatte faa et Ovnsrør til at le.

Og hvor er Berntsen? spurte hun pludselig. Gik han? Hvis du synes saa, Mama, saa hvorfor ikke, jeg er oplagt til alt. Han staar gjærne dernede endda, skal jeg hente ham op igjen?

Det blev ikke Bruk for hendes Offer, Fia kunde ha sparet sig sit generøse Tilbud, Skjæbnen gav hende Leilighet til at fortsætte sit gamle Liv, sit pene og pyntelige Liv, akkurat som før, hvorfor skulde hun saa forandre det! En Mand kom nemlig til Byen, han ordnet alle Affærer, reddet Forretningen, satte Familjens Medlemmer paa Plass igjen, stillet Byens Krampe. —

Scheldrup Johnsen kom hjem.

Ordnet han alle Affærer? Somme uordnet han. Aa det kunde ikke undgaaes. Menneskene de støter til hverandre og gaar over hverandre, somme segner om paa Jorden og tjener til Bro for andre, somme forgaar, det er de mindst dygtige til at taale Støt og de forgaar. Det kan ikke undgaaes. Men de andre de blomstrer og trives. Slik er Livets Udødelighet. Se, alt dette visste de ved Vandposten.

Scheldrup Johnsen syntes ikke at være rigtig øm og blid da han kom farende hjem fra New Orleans, han hadde ikke et ondt Ord til Førstemand Berntsen, men Farn maatte staa tilsvars.

Konsulen forstod ikke hvorfor h a n skulde und-

Digitized by Google

gjælde, hadde man hørt paa Maken, skulde han atpaa Kjøpet høre ilde! Han hadde jo uttrykkelig bedt Berntsen om ikke at glemme Assurancen.

Men hvad hadde du selv at huske paa? spurte Scheldrup.

Det gik ikke godt an at diskutere med en saa dum Søn, med en saa fast og moderne Søn, han kom fra en anden Verden, Sterling, sa han, Dollars, sa han. Han gjennemsnuset Farns Bøker som om det galdt at finde Feil i dem, han var bare Forretning. Hadde ikke Konsulen meget at huske? Var han ikke Byens Taarn og blandt meget andet Konsul for to Lande, skulde han ikke skrive sine Indberetninger?

Men det var faafængt at forsvare sig, Konsulen blev til mindre og mindre under Sammenstøtet med sin Søn, han slog paa at han vilde realisere. Han hadde allerede sikret Fias Fremtid og solgt Landstedet, med ham selv og Fruen fik det gaa som det kunde, han maatte vel kunne faa nogen Agenturer, et Assuranceagentur —

Det sprang ut et stort Smil paa Scheldrups Mund og Farn saa det. Krænket i sin Værdighet gjentok han at han vilde realisere, betale alt og være hæderlig Mand.

Scheldrup svarte: Vi realiserer ikke.

Jo, sa Farn og fremturet i sin Selvopgivelse. Og som den Mand jeg er frasier jeg mig mine Konsulater.

Ikke Spor! sa Scheldrup fast. Vi har ikke saa god

Digitized by Google

Raad paa værdifulde Aktiva, sa han. Forresten hadde han nu gjennemgaat Bøkerne, de var litt løst holdt hist og her og det var en Feil, Tal er ikke Omtrentlighet, Tal er noget alvorlig, noget strængt, spøk ikke med Tal! Men Stillingen er ikke engang rigtig daarlig, Papa, vi skal vakkert gaa hen og tape Hodet. Lat disse omstreifende Herrer fra Kristiania og Hamburg og Göteborg og Havre komme til mig herefter! sa han.

Sier du det?

Men paa ett Vilkaar: at du hviler dig, Papa.

Endelig brøt vel altsaa hans sønlige Følelser igjennem, han forstod at Farn trængte Hvile. Og Farn hadde saa langtfra noget imot at hvile sig, han hadde hat formeget at staa i, hans Haar var intet imot før, hans Øine uten Glans, Dagene uten Fred, Nætterne uten Glæde. Men jeg kan da ikke bare gaa og drive? sa han.

Scheldrup forkyndte: Jeg vil ha hele Ledelsen. Du skal hvile.

Til at begynde med huserte Scheldrup uvørent med Mennesker og Ting: han sa op Oliver Andersen paa Pakhuset, han inddrog den aarlige Understøttelse og den aarlige Klædning til Filologen Frank, Olivers Søn, han avskediget den gamle arvede Vedhugger som hadde tjent for Hæder og Sølvske i Præmie i Fru Johnsens Barndomshjem, han sa ogsaa op en viss Forbindelse med Henriksen paa Værftet.

Folk stod igjen i Klynger ved Husvæggene og

Digitized by Google

gjorde sig op sin Mening om Tilstanden: det var ikke til at tvile paa at Konsulen var styrtet og at Scheldrup hadde overtat Driften, det saa man paa Virkningerne rundt omkring, gode og onde Virkninger som alle blev drøftet ved Vandposten. Aa hvor Kværnene gik! Der hadde nu Fru Konsul Johnsen faat sig en liten Hat. Før saa brukte hun en stor Hat med vide Bremmer som blafret op og ned naar hun gik, ja det var næsten som om den Hat hadde Gangjærn rundt omkring. Men nu hadde hun faat sig en Hat nogenlunde Maken til den som lille Fru Konsul Davidsen gik med og som ikke kostet stort. Det var vel Scheldrup som hadde grepet ind, hvor grep han ikke ind? Den mystiske Affære med Værftet gjorde han ogsaa op. Se, det var vel en liten Ordning som var kommet istand mellem avdøde Fru Henriksen og Konsulen i sin Tid, for meget lang Tid siden, mens Fruen endda gik spillevende om paa Jorden og var bare litt over tredive Aar. Slik var det vel. Men nu stod Værftet, det var den værste av alle Ordninger, Værftet gik ikke mere, Kasper og alle de andre Arbeiderne derute de var nu ledige og hadde ikke andet at gjøre end vogte sine Koner for hverandre.

Scheldrup grep ind. Naar de fremmede Utsendinger fra Kreditorerne kom blev de vist ind i hans Kontor hvor han sat alene Mand, Herrerne fra Göteborg og Havre blev ikke længe hos ham, han ordnet med dem, bukket dem paa Dør og satte sig igjen. Hvad hadde han sagt for at tilfredsstille dem? Det

Digitized by Google

var ikke det han sa, men det han gjorde som gav Herrerne et uforglemmelig Indtryk: han skrev ut Checks paa deres Fordringer. Værsaagod — det ene Under efter det andre! Dampskibet *Fia* stod vel Forretningen i to Hundrede Tusen Kroners Værdi, hvor tok saa Hr. Scheldrup Johnsen denne Million ifra for at utligne Tapet av Skibet? Det maatte være selve Satan til Forbindelser han hadde ute i den store Verden.

Han grep videre ind. Det kom for en Dag at den gode Scheldrup slet ikke var bare Forretning — var han vel? Hans Hjærte kunde jo løpe av med ham. Han gik en Middagsstund paa Hjemkomstvisit til Gryn-Olsens og kom derfra som forlovet Mand. Grep han saa ikke ind! Det skete saa selvsagt, hverken Scheldrup eller Frøken Olsen saa tilhøire eller venstre, men gjorde det av paa Stedet. Damen bad ikke engang om at bli behandlet nobelt, det hele var Enden paa en Barndomsforelskelse, begge fik det som de vilde, begge trængte det. Det var just i de Dager da Sakfører Fredriksen holdt sine travle Møter med Vælgerne, han hadde ikke Leilighet til at møte paa andre Slagmarker og hindre et Gjennembrudd, saa maatte det gaa som det gik. Javel, valgt blev han jo — paa det ene Sted. Men han blev kastet paa et andet. Aldrig hadde vel Sakfører Fredriksen regnet saa feil: det vigtigste Valg gik ham imot. Han kunde ha taalt et politisk Nederlag — til næste Gang, men Frøken Olsens Avgjørelse den var et Tap

Digitized by Google

for ham for Livet. Det hjalp ikke at famle hende om Armen efterpaa, det hjalp ikke at tordne. Hvad hjalp saa?

Han sturet en Tid, en Ukes Tid. Aa Sakfører Fredriksen var ingenlunde fortapt, hans Vitalitet var saa stor, han vilde frem, avveien der! Han strævet ikke til det store Herredømme, han strævet til en Stortingspolitikers Høihet og Hæder, han strævet til Velbergethet, til Smaabyrikdom, det var han æmnet til. Saa skulde han ikke naa saa beskedne Maal? Han er jo meget allerede, sin Bys Ordfører, Stortingsmand, Formand i en endeløs Kommission, om en Tid er han Justitsminister. Maken til Levnetsløp! Hvem kunde ha tænkt saa stort om ham for nogen Aar siden da han var luvslitt og arbeidsløs, da han ikke kunde holde sig med Cigarer, ja, da det hændte at han endog maatte faa Kredit hos Barber Holte paa Barberarbeide: Jeg har glemt at ta med Smaapenger, skriv det til næste Gang!

Frøken Olsen hadde gjort ham et skammelig Puss, men han kan greie det, Sakfører Fredriksen vil altid greie det, han vil faa flere Kommissioner at sitte i, han vil faa en Kone med Formue, han vil betale Barber Holte hver Gang herefter. Som Justitsminister vil han gjøre det som gjøres skal paa Kontoret, mere er ikke fornøden, mere er ikke ventet. En av hans gamle Kamerater fra Stortingsbænkene vil spørre ham om et eller andet, hentyde til en eller anden administrativ Opgave, ja Justitsministeren lo-

Digitized by Google

ver at ha sin Opmærksomhet henvendt paa Saken, og Stortingsmanden takker. Aa Justitsministeren er en dygtig Mand, han vil ha sin Opmærksomhet henvendt paa noget, det mangler ikke, han er en Mand med Fremdrift, en Leder, hans Kontor ekspederer store og smaa Saker. Den som frygter for at Statsraad Fredriksen skal gjøre noget usedvanlig kjender ham ikke, han vil netop gjøre det som er fornøden, det er han skapt til. Han er blit et av Hjulene i Rikets Maskineri, naar de andre Hjul gaar rundt saa gaar han med. Han er sat ind paa svak Utveksling, han skal ikke gaa hastig rundt, han skal bare ikke staa.

Han vil savnes naar han dør.

Digitized by Google

XXX

Atter er da Oliver kommet ut for et net Fadervor: han er opsagt fra Pakhuset. Han gaar der endda og gjør sin daglige Gjærning, men naar Fristen er ute vil han være paa bar Bakke. Det var vel noget av det siste man skulde ha trodd, for Eksempel! Oliver er dypt nedslaat.

Han gaar til Abel og taler med ham. Hvem anden skulde han gaa til? Filologen Frank var en overhændig Sprogmand og en Lærer for Menneskene, men han hadde endda ikke sendt hjem den store Understøttelse som Farn ventet, derimot hette det sig at han var blit fast forlovet med Constance Henriksen paa Værftet. Ja hvad hjalp det Oliver!

Abel han regjerte nu Smien som Mester Carlsen endelig hadde overlatt ham mot en rimelig Leie, han hadde faat den rare Damphammer som gik med Parafin, den slog storartet og var som en Smedgut at ha med at gjøre, Abel hadde fuldt op av Arbeide og tjente godt. Han var ingen Gnier som bare idelig hadde Bruk for hver Tokrone selv, han tjente til forskjellig Indbo, til Sengklær, til Dragkiste, han gik til Guldsmed Evensen og kjøpte 12 Gram Guld.

Digitized by Google

Hvad kjøpte han? Guld. Og allikevel kunde Abel ha en Tokrone tilovers til Farns Lomme.

Se, Oliver han gjorde jo ikke Spor Forskjel paa sine Børn: naar han var i Trang gik han altsaa ikke til Frank som var fraværende, men til Abel som han hver Morgen kunde finde i Smien. Og idag gjælder det mere end en Tokrone, Oliver forklarer at Scheldrup Johnsen har sagt op en Krypling, det gjælder Levebrødet, og hvad skulde han gjøre?

Ja, sa Abel og tænkte paa det, jeg vet ikke bedre Raad end at jeg gifter mig, sa han.

Det var som Pokker, og Farn gapte unægtelig litt med det samme. Hvad mener du? spurte han.

Jeg har alting færdig og jeg vil ikke vente længer paa hende, tilkjendegav Abel. Jeg vil ha det avgjort.

Oliver skjønte ikke Sønnens Paahit i dette Øieblik, men han var en Far som kunde lempe sig, han slap straks sine egne Affærer og hørte med Deltagelse paa Sønnens: Du skal bra gaa og vente paa hende længer! sa han.

Naa, mener du det?

Mener jeg ikke det! Hvad er hun og hvad er du? Naar at du finder en Fjær eller et Dun paa Gaten saa er det akkurat det hun er og ikke mere.

Vil du se Ringen? spurte Abel. Han hentet den frem av en Skuffe i Bænken ved Vinduet, og det var saa meget til Ring, tyk og blank, tung i Haanden, Guld. Jeg har netop faat den færdig, sa han.

Oliver stum og vantro, men han satte ikke op en

Digitized by Google

Gjeip. Tilslut spør han: Hvad tok han Evensen for den Ringen?

Han Evensen? Jeg har selv gjort Ringen! Abel viste ham Formen han hadde støpt den i, viste ham Filspaanerne som han hadde filet av den, viste ham Filene som var blit gyldne. Og her ser du Smergelpapiret jeg pusset den med, her er de forskjellige Filler, grove Filler og fine Filler, tilslut saa brukte jeg Semskskind.

Det hele var nok den klare Sandhet, Oliver ryster paa Hodet og sier: Gud bevare mig for dig, Abel, det er net som du kan gjøre alt du bare vil finde paa!

Og Abel var stolt over Farns Ros, men han kom til at si: Nu kommer det an paa om hun vil ha den.

Ha den? ropte Oliver. Dersom at ikke det Menneske vil ha den saa skal du sende hende til mig. Det skal du bare gjøre. Ha en Ring som denne? Kjend her, den er dobbelt saa tung som den jeg kjøpte i Utlandet til Mor din. Du skal ikke snakke saa bespottelig!

Det blev ikke talt mere om Farns Levebrød, men Besøket i Smien hadde allikevel oplivet Stakkaren. Det skulde ikke saa meget til, bare det at Abel ikke tapte Motet overfor den forestaaende Nød var en Trøst og en Støtte. Abel tape Motet? Nei.

Han tar Lommetørklædet som stikker op med en Snip fra Farns Brystlomme, Abel vil laane det litt, Abel har faat et Rusk i Øiet. Og da Oliver faar

Digitized by Google

Lommetørklædet igjen kjender han jo at det er blit en Tokrone tyngre.

Saa gaar han, saa gaar Oliver. Det er mærkelig hvor han er blit opkvikket, dette Besøk i Smien har gjort ham godt, han har igjen Skillinger i Lommen, imorgen er Søndag, det blir sikkert Utrorsveir — aa det blir nok en Raad i Fremtiden og! Da han gaar hjem til Middag har han med noget Godt til Børnene, om Kvælden ror han ut.

Det blir Nat og han kommer ikke hjem, det blir Dagen efter og han kommer ikke hjem, nei det er det sedvanlige, han later Baaten drive, han fisker til Mat, lægger iland, koker, æter og sover. Intet kan sammenlignes med denne vidunderlige Lediggang og Lathet.

Den første Morgen over Havet og Øerne har en Evighets Ensomhet over sig, langt ind paa Fastlandet staar nogen snaue Telegrafstolper, han hører saavidt Kirkeklokken fra et Sogn utenfor Byen, det stemmer ham mildt, stemmer ham til Stilhet. Morgningen indbyr ikke til nogen Slags Slaphet i Sederne, til Eder og Gudsbespottelser, nei, nei, Verden er et nydelig Sted, for Eksempel, og da han har ætt Resterne av Fisken fra igaar Aftes er han mæt og tilfreds og sier: Gudskelov og Tak for Maten! Det er mere end Mennesker sier til daglig.

Det er ikke alle Morgninger som er like, der er nu Søndagsmorgen med Kirkeklokke og Andakt, i Luften høres Sus efter Sus, Havet ligger ved hans Fot,

Digitized by Google

det er hans Hjemland, hans Vugge, Dønningerne kommer imot ham, trædende op og ned, de blir til Skum og Intet i Fjæren. Det er pent altsammen. Tænk, engang i Ungdommen tok han Numer paa et Bordtæppe og vandt det. Siden engang berget han i Havn en Fuldrigger. Alt det gjorde Oliver Andersen.

Han har sovet igjen, det er godt at æte og sove. Solen staar høit paa Himlen, det er saa akkurat Dag og Vei for ham, han vil nu endelig gjøre Alvor av at ro ut til det Fugleberg langt ute i Dampskibsleien, idag skal det ske, der er sikkert Ederdun paa de smaa Hylder op efter Berget. Aaja Herregud! sukker Oliver og ror avsted. Hans Fromhet er kanske litt utregnet, som Menneskenes Fromhet er, han kan ialfald ikke forsømme sine Interesser. Han vet at Kystbaaten nu har været i Byen og er gaat videre, han kan altsaa ingen møte, han er alene paa sin Færd, uten Vidner. Hvad skulde ellers Vidner gjøre ham? Oliver er paa Fisketur, det har Oliver Lov til.

Aa nu som før, som næsten altid i de siste tyve Aar, er det noget ikkeulovlig over Olivers Liv, noget paa Grænsen, stundom litt utenfor.

Han kommer ikke til at stjæle Ederdun med slik Finhet og Dygtighet idag som ellers, rigtignok kan han ikke gaa den dyre Vare forbi uten at ta den, men han gramser, han fylder Posen med likt og ulikt, urensket. Det sker noget andet som optar ham mere. Olivers Sind slipper aldrig Æventyret og Æventyret

Digitized by Google

har endnu ikke sluppet ham. Hvad kommer han nu ut for?

Her ligger ingen Fugl paa Reir, her er ingen Æg, Ungerne er utklækket, Oliver har den bedste Leilighet til at gripe til. Han undersøker det nederste Reir, graver tilbunds og finder Papir i det — Papir altsaa, Brever, hvad kan det være? Post, Brever med Frimærker paa, det er forunderlig. Han skyver Dunlaget tilside og samler Brevene op, det er Værdipost, der er oprevne Konvolutter med Laksegl, men tømt for Penger, der er rekommanderte Brever som ikke engang er aapnet, han læser tildels Adresserne og kjender Eiermændene, Folk i Byen og Folk utover Landet, han finder paa at aapne et rekommanderet Brev og støter paa Pengesedler, han aapner flere og støter paa Pengesedler —

Æventyret.

Det tar Oliver hele Eftermiddagen at gjøre ordentlig ifra sig paa Fugleberget, han er blit havesyk, han ransaker flere og flere Reir som han kan komme til, finder nu og da det han søker og samler det i Houg, han blir rikere og rikere. Han ror bort fra Fugleberget i Skymingen med sit Bytte, ror som en Stimer, møter ingen, er uten Vidner. Han lægger atter til paa Øen som huset ham i Nat.

Fra nu og til han dør vil Olivers Hjærte bæve ved Erindringen om denne Oplevelse. I Begyndelsen tok han feil og gjættet paa at Brevene skrev sig fra et Forlis. Saa husket han at Bladet nu og da hadde

Digitized by Google

Historier om utro Postfolk som tømte Brever for deres Værdi og derpaa kastet dem paa Sjøen. Aa men Olivers Hode hadde Øvelse i at tumle med tvetydige Ting, han skjønte snart den rette Sammenhæng, at her var Resterne av en viss røvet Bankopost. Hverken han eller andre hadde vel glemt den store Hændelse, Postmesterfamiljen hadde Aarsak til at mindes den, Oliver selv husket en Seddelpakke fra den Tid. Men hvem nu Tyven dengang var, Adolf med Skibskisten, han som kaldte sig Xander, eller Andenstyrmand, Postmesterens Søn, eller hvemsomhelst — for et Asen han nu viste sig at være, en Fusker, en sørgelig Lærling! Her hadde han en Leilighet uten Like og brukte den som en Taape, stod i Mørke ombord og plyndret bare de tykkeste Brever og hev Resten paa Sjøen! Han bar sig ad som en Ødeland med det kostelige Bytte, han bar sig ad som om intet var hellig for ham. Oliver kunde forarges over hans Adfærd. Da var de umælende Dyr Ederfuglene som forstandige og utlærte Mennesker, de bevarte en Skat. Aa Ederfuglene de er saa kloke, de gjør Bund i sit Reir av hvad de finder, de gjør den av Bankopost —

Oliver har ingen Trang til Mat, ingen Trang til Søvn, han bare sitter ret op og ned til det lysner av Dag, saa sorterer han nøie sin Post fra Havet, en Post fra Himlen og Gud, tar Sedlerne ut og stikker dem i sin Indrelomme, samler Brevene og brænder dem. Saa spreder han Asken og utsletter hvert Spor.

Digitized by Google

Han selv kan være godt tjent med sin Fisketur, javel, men somme Mennesker kan ogsaa være vel tilfreds med at Brevene nu er brændt.

Saa ror han hjem, ror som en Stimer. Det er Mandag Morgen, Oliver er slap efter Spændingen og taler ikke stort i Familjen, men han er usedvanlig mild av sig og taknemmelig for hvad han faar til Mat, han har jo Penger i Lommen og kan selv skjøte paa Maaltidet med Søtvarer. Saa gaar han paa Pakhuset.

I Dagens Løp stjæler han sig mere end en Gang bak Sækker og Tønder og tæller sine Sedler, stryker dem, presser Æselørene ut. En og anden Kunde kommer, de hilser medfølende paa ham efterdi han er opsagt, de beklager ham, Oliver svarer: Naa, Gud har vel en Raad for mig!

Inderst inde svulmer han. Der staar han nu igjen paa sit Pakhusloft med Penger i Indrelommen og blir mere og mere til Kar, han er yterst snauslitt i Klærne, men hans Karakter tar sig op, hans Væsen blir fastere, det sker en ny Reisning i ham. Intet Under, Oliver er nu paa en Top, paa en Tinde, synlig bare for sig selv, det gaar over til Hovmot, han blir rent ut sagt høi i Kammen. Ikke saa at han vilde gaa til Hotellet, optræde som rik Engelskmand og forlange Hest og Vogn til Turer i Omegnen — ingen Overdrivelse. Da han gik hjem til Middag fik han rigtignok den Grille at stikke indom et Par Butiker og betale gammel Skyld, men med et Glimt av Fornuft ombestemte han sig i Tide. Herregud, hans Rik-

Digitized by Google

dom var nu heller ikke saa overhændig, han kunde ikke kjøpe en Livrente for den, neivel, men den var saapas velsignet stor at Stakkaren fik Mot, han torde mukke, han støtte Krykken i Gulvet og sa til sig selv: Jeg later mig ikke kaste ut av Pakhuset, jeg gaar til Konsulen!

Først saa kjøpte han med sig hjem adskillige Lækkerier, aa hittil ukjendte Namnam i Daaser og Sølvpapir, fra denne Stund av var syltede Pærer ikke længer et Opspind og et Æventyr for Familjen Oliver; Følgen var da ogsaa at han forbauset Mennesker som aldrig hadde været Verden rundt, og Petra spottet ham med at han maatte nok ha fundet en Skat paa sin siste Fisketur. Han skulde gjøre større Undere: han var ikke saa forsigtig med sine Uttællinger som i sin forrige Rikmandsperiode, han kjøpte forskjellige Klæsplagg og Tøier til alle i Huset, han kostet sig selv fuld Klædning og desuten et Slips med Sølvdusker. Det var muligens et Pikeslips, men han kunde vel ikke tænke sig det paa en anden Hals end sin egen. Senere paa Dagen gik han til Guldsmed Evensen som ogsaa solgte Salmebøker, Briller og Musikinstrumenter, og der kjøpte han et blankt Messinghorn, en Klarinet, til Væggen i Stuen. Han sa til Petra: Lat mig se at du holder den blank!

Saa hadde han slaat rigtig stort paa og handlet ifra sig, nu var det Konsulen igjen. Han skrytte paa Forhaand med at han vilde gaa til ham: han hadde

Digitized by Google

et Ord at si den Mand, den Herremand, han agtet at tilkjendegi sig, at fortælle ham hvem han var —

Imidlertid utsatte han Dagen og Timen, han lot til at fundere over noget og ikke bli enig med sig selv. Imidlertid fik han ogsaa et Brev, det var fra Sakfører Fredriksen, Statsraad Fredriksen, han skrev at da han nu var blit Statsraad vilde han avvikle alle sine Forhold i Hjembyen, Oliver maatte derfor nu betale sin forfaldne Gjæld eller flytte ut av det Hus han bodde i.

Da funderte ikke Oliver længer, han ventet bare til Lukketid, forlot Pakhuset og gik til Doktoren.

Aa han gjorde kanske ufint Arbeide, men han gik til Doktoren.

I Doktorrummet var den samme Tarvelighet og Uvidenskapelighet som før, intet Skelet av en Dødning, intet Mikroskop, men et halvfærdig Billede av Doktoren selv var hængt op paa Væggen. Der hadde han jo for nogen Aar siden sittet Model for en Malersvend, en Vildstyring, som skulde male et Portræt av „Lægen", det hadde været en Adspredelse i Doktorens fattige Liv, det hadde sandelig ogsaa virket paa ham som en Ære. Men en Dag hadde Maleren ment at kunne avbryte Arbeidet for at gaa ind i et Nabohus og male Dannebrogskorset paa en Frak, det skulde ikke Doktoren ha noget av, nei det gik ikke, Tak, man var ikke Nar, man var ikke hvemsomhelst. Doktoren sa: Ta med Dem Deres Skilderi og gaa! — Brænd det! svarte Maleren. — Brænd selv Deres

Digitized by Google

Skrap, sa Doktoren, jeg er ikke Deres Rengjøringskone! — Herover var vel den Svend og Maler blit forbitret og han sa: Det er ikke Skrap, det ligner, det er halvfærdig, det er akkurat et Portræt av Dem! — Først saa stod da Billedet paa Hodet i en Krok, men efterhaanden skiftet vel Doktoren Mening om det, han var ikke saa ynkelig at han ikke forstod Brodden i Malerens Ord, det kunde være noget i dem, en Kjærne av ret og rigtig. Han hørte til en Generation som tvilet paa alt undtaken paa Videnskapen, han bekjendte sig til Naturens Lovmæssighet, endog til Teorien om de brune Øine, men hans Generation var uten Feighet, den kunde se Livets Tomhet og Trøstesløshet i Øinene uten at klynke. Doktoren holdt sig sikkert selv for lærd, et Overmenneske i Smaabyen, en Anklager og Refser, men han kunde ogsaa i gode Øieblikke øine større Skikkelser i Tiden end han selv var, en Englænder, en Franskmand, nogen Tyskere, en Hollænder, aa Doktoren var slet ikke dum, han kunde forsaavidt godt gaa med paa at han var litt ufærdig og hænge et halvfærdig Portræt av sig selv op paa sin Væg. Det var en Handlemaate i Retning av sand Storhet.

Hvad vilde Oliver hos ham?

Undersøkes.

Hvad vilde han ha undersøkt?

Hoften og deromkring. Han vilde ha sin Skade undersøkt og faa Attest for den.

Hvorfor det? Nei det vilde ikke Doktoren. Oliver

Digitized by Google

kunde ha villet da Doktoren vilde, nu var det hele noget Tøv. Gaa hjem igjen!

Oliver blev forundret. Hvad betydde dette, kunde Doktoren undvære hans Hofte? Han forklarte at han og Familjen var kommet ut i et Fadervor og kunde ha Nytte av et skriftlig Vidnesbyrd fra Doktoren.

Nei gaa hjem igjen.

Oliver fører Haanden op til Indrelommen og sier at han vil betale for det, han blir sjømandsflot og sier at han gjærne vil gi et Hundrede Kroner for det.

Har du et Hundrede Kroner? spør Doktoren.

Ja det har jeg.

Men ved sit siste Spørsmaal faar jo Doktoren litt Rødme i Kinderne over sine egne Ord. Hvad kom han til at tænke paa? Husket han et visst Løfte om en Diamantring til sin Kone, et Ungdomsløfte som endda ikke var indfriet? Den lille Rødme la sig saa fint over hans Ansigt og gjorde det pent. Mens han sætter Brillerne paa spør han: Du fik jo en Trantønde i Fanget dengang og blev flækket op?

Oliver litt i Klemme for sin gamle Skrøne: Det var ikke akkurat en Trantønde, men. Nei det var en Bom som jeg faldt overskrævs over og blev knust. Efterpaa blev jeg opereret.

Klæd av dig!

Oliver klær av sig, Doktoren føler paa ham, klemmer paa ham og sier: Hvad er det du vil vite av mig? At du ikke er Far? Det vet du selv! Og han kunde

Digitized by Google

ikke late være at bli litt stor og ufeilbar: Det har forresten ikke været skjult for mig nogen Gang.

Oliver passer paa og ber om at faa det skriftlig.

Hvorfor det? Nei det vilde Doktoren atter ikke. Hvormange Børn har din Kone?

Vi har fem Børn — hun har fem.

Mit Vidnesbyrd vilde komme forsent nu, de brune Øine har glødet ifra sig i Byen. Klæd paa dig igjen!

Det var ikke til de brune Øine jeg vilde ha det. Nei det være langt ifra. Vi har to Børn med blaa Øine.

Ørene reiste sig paa Doktoren, paa den gamle Sladderkjærring i Smaabyen, men han skulde jo ikke være den som gjorde Spørsmaal, tværtimot, han sa med Tegn paa Uvilje: Ja sæt ikke mig ind i dine Familjeforhold! Oliver kunde vel heller ikke fortælle ham Nyheter, Doktoren hadde sikkert hørt et og andet paa Forhaand og hadde Raad til at late uinteresseret nu. Han skrev en Erklæring og læste den op, Oliver nikket at den var fuldstændig og tok til Indrelommen.

Doktoren stanset ham: Du vaager vel ikke at by mig Betaling for dette Arbeide?

Naa? spurte Oliver forvirret.

Nei.

Saa gik Oliver.

Han gik til Scheldrup Johnsen og bad sig fri i nogen Dager. — Gjærne det! svarte Scheldrup Johnsen og lot skinne igjennem hvor unødvendig Oliver i det hele tat var paa Pakhusloftet. Oliver gik hjem.

Digitized by Google

Han kundgjorde i Familjen at han agtet at gjøre en Reise, og da Familjen slog Hænderne sammen svulmet han og lot forstaa hvor uendelig intetsigende en Reise var for ham som var vant til at fare Verden over: Jeg skal bare til Kristiania en Snoptur, sa han, til en viss Statsraad, sa han, jeg sitter her med et Papir i Lommen som jeg kommer til at vise han! Aa hvor Oliver talte dunkelt og hvor han skrytte! Han gik til Abel og sa: Er det nu noget du vil ha fra Kristiania av Maskiner og Ting saa skal du bare si ifra! — Ja, svarte Abel, om du kunde kjøpe mig en Tommestok av Jærn. De er ikke at faa her og jeg er snoft opraadd i Smien. — Du skal faa din Tommestok, sa Oliver med Værdighet. Av bedste Sort, sa han. For saapas kan vel en Far gjøre for dig!

Saa reiste Oliver.

Han kom tilbake nogen Dager efterpaa og var i herlig Humør. Ja for han hadde sandelig opnaadd det han vilde hos sin Plageaand.

Han hadde søkt efter Sønnen Frank, det var en Selvfølge, Oliver gjorde ingen Forskjel paa sine Børn og søkte ogsaa efter Frank. Det var forgjæves, Frank han var Lærer paa en stor Skole et Sted; forresten var han færdig ved Universitetet, de kunde ikke lære ham mere der. Men dernæst kunde Oliver hilse fra Statsraad Fredriksen, en prægtig Mand, pratsom og snil som før, nu hadde han skrevet kvit for Huset. Familjen paa Styr av Glæde. Oliver med en ny Straahat paaskjæve: Det kostet mig bare nogen faa

Digitized by Google

eneste Ord! Familjen fuld av Nysgjerrighet, fuld av Spørsmaal. Oliver stum.

Oliver hadde jo ogsaa tidligere kunnet opnaa et og andet i et Kniptak, han hadde en egen Fremgangsmaate, et mærkelig lumsk Blik som han rettet sagte op helt fra Gulvet og ledsaget med et Ord som var hemmelig fuldt av Fare. Det var da en Fordærvethet over ham, en pervers Lavhet, som Motparten maatte vike for. Han hadde heller ikke denne Gang brukt Grovheter til sin Kreditor eller hat Kniv oppe. Hvad han hadde sagt? Smaating. Om Kvælden i Sengen gav han efter for sin Kones ustyrlige Nyfikenhet og gjengav Samtalen med Statsraaden, aa dette Ægtepar, denne Oliver og hans Kone, de syslet begge ugeneret med Saken, og nu og da roste Petra ham for hans gode Svar og sa: Ja du kan faa det til! Og Oliver svulmet.

Nei hvad han hadde sagt? Han forklarte at han vilde finde det i sin Orden om Statsraaden eftergav ham Gjælden i Stilhet, om Statsraaden skjænket ham Huset med det Gode, ham og Petra og Børnene —

Børnene? De er jo vokne? sa Statsraaden.

Ikke alle. Ikke de to med blaa Øine. Det ene av dem er lite endda.

Saa?

Lite. Næsten ingenting, for Eksempel. Og Statsraaden hadde faat saa meget at tænke paa nu hos Kongen og Regjeringen, Statsraaden skulde skrive kvit for Huset.

Digitized by Google

Kvit? Nei.

Oliver lægger frem en Doktorattest for at han er en maroder Mand. Ja Statsraaden læser Papiret og leverer det igjen og indser ikke hvad det vedkommer ham. Nei, svarer Oliver ogsaa, for Statsraaden har saa meget at tænke paa. Derfor skulde han slet ikke huske mere paa Huset i Hjembyen, men skrive det av i Evighet.

Nei hvorfor det?

Oliver ser op paa ham fra Gulvet og svarer: For ellers faar Statsraaden mere at tænke paa!

Slik hadde de talt sammen.

Begyndte det saa at gaa op for Statsraad Fredriksen at hans Rygte var i Fare? Kort og godt, han kunde vel ikke staa i Forretningsforhold om et Hus med en maroder Mand og Krypling, hvad vilde hans gamle Valgkreds si, hvad vilde Hjembyen si! Og han skrev kvit.

I nogen Tid levet nu Oliver høit paa sin Triumf og skjulte ikke det Velbehag han følte ved den. Endda hadde han Penger, skjønt han hadde brukt meget av dem til sin store Reise, til Klær for Familjen, til Tommestokken, Klarinetten, Gotter, det ene med det andre, men endda hadde han Penger og endda var hans Væsen en opreist Mands Væsen. Men en Ting hadde ikke ændret sig: han var fremdeles opsagt fra Pakhuset og skulde nu ut med det første. Heri laa hans Ulykke, det skulde litt isenn gjøre det av med ham og bøie hans Nakke.

Digitized by Google

En Dag foresatte Oliver sig da et frækt og rottent Arbeide og gik til Konsulen med sin Doktorattest. Til Konsulen selv. Det var gaat saa glat med Statsraad Fredriksen, Oliver maatte kunne gjenta Forsøket; det var rigtignok det siste han kunde overtale sig til, men naar ingen anden Raad var —

Han hadde aldrig før tænkt sig saa dypt ned, han vilde ha skaanet Konsul Johnsen for Indiskretioner, vilde nu som før ha skjærmet de glade brune Øine for at sløres. Hvad skulde han gjøre? Om ikke længe var han brødløs, Konsulen kunde vedkjende sig saa megen Del i Familjen Olivers Ve og Vel at han vedblivende hadde en Pakhuspost til Kryplingen. Hvad var Oliver istand til at gjøre til Gjengjæld? Alt. Han kunde være Konsulens Forklæde, aa intet var forandret i hans Hengivenhet for sin galante Chef, han kunde avstaa sin Ret til ham, kunde være hans Hund, være Vokter for hans Harem —

Han gik til Konsulen.

Det førte ikke til noget. Nei Konsul og Dobbeltkonsul Johnsen han var ikke den samme som tilforn, han hvilte, var avløst, Sønnen hadde tat Magten, det gamle Taarn var styrtet. Det mærkedes endog utenpaa Konsul Johnsen at han var blit til ingenting, han var graa og gusten og likefrem litt ubørstet paa Frakken. Dersom man ikke hadde visst bedre kunde man tro at han alene av alle hadde fulgt Opfordringen i Bladet og var blit religiøs. Naturligvis var han endda Konsul for to Lande og skrev Ind-

Digitized by Google

beretninger til sine Regjeringer, han hadde den samme Kuglemave som før, — men hvad ellers? Nu var det bare Scheldrup og Scheldrup, man passerte Farn paa Vei til Sønnen uten engang at opgi sit Ærend, ja Konsulen hadde i det siste atter hørt Folk kalde ham for Johnsen paa Brygga, ret og slet. Slik var Folk. Hvor var Mandskapet paa *Fia* blit av? sa de. Rigtignok var det Gutter som personlig var borte i tiaarsvis, men deres Familjer hadde ialfald trukket Hyre hos Rederen indtil denne Dag, nu var de helt borte, nedsænkte paa Havets Bund, og var ikke det til syvende og sist Johnsen paa Brygga sin Skyld? Konsulen prøvet i Førstningen at gi Grunde, at forklare sig, men kunde det i det hele tat nytte at kjæmpe mot slikt Uvet! De lot ham ikke engang ha Ordet frit, de svarte til, murret. Det var forbi med de Tider da man kunde være Herre bare med en diger Guldkjæde paa Vesten.

Oliver hadde hat Held med sig i Kristiania, her paa Plassen svigtet det. Konsulen hørte paa ham, og det var næsten Synd at se hvor Konsulen hørte nøie paa ham og blev mere og mere hjælpeløs, sandelig, Oliver kom sig ikke engang til at levere Doktorattesten. Jeg har jo ikke været daarlig mot dig og dine før, sa Konsulen, nu kan jeg ikke gjøre noget for dig, jeg har ingenting at si mere, lat os haape paa bedre Dager!

Aa det var rigtig sørgelig at høre paa for en tro Tjener.

Digitized by Google

Oliver tænkte sig dernæst den Utvei at gaa til Skurken, denne Scheldrup selv, og vise ham en oprigtig Knytnæve. Vilde det hjælpe? Uten Tvil. Man var ikke for ingenting Oliver Andersen. Men nu var den velsignede Indrelomme begyndt at bli saa tynd og hans Mot og Sjælsstyrke i samme Grad saa ringe, han lot den ene Dag gaa efter den andre uten at avgjøre noget, og en Kvæld sa da Scheldrup til ham at han skulde levere Pakhusnøklen til Berntsen i Kramboden.

Oliver skulde altsaa ikke komme igjen imorgen, han var færdig.

Det var ikke mere end han hadde ventet sig, men allikevel kom det braat og lammende paa ham, der hadde han jo ikke engang hat Fremfærd til at sørge for litt billig Kaffe og Gryn i Tide, Familjen skulde altsaa fra nu av bite sig i Fingrene.

Det gaar en Tid,. en ond Maaneds Tid, Oliver blir grinet av sig og umedgjørlig, han taler ikke mere end høist nødvendig hjemme og driver helst ute fra Væg til Væg eftersom han ialfald har pene Klær. Det er ingen Hygge i Familjens Skjød, Børnene blekner, Klarinetten hænger upusset paa Væggen, endog Bedstemor kan ikke late være at blaase og sukke, hun er snoft fri for Kaffe. Oliver hugger med ett ind: Ja nu kan du faa Kaffe av Kassa herefter! — Jeg er nu saa gammel, og Gud gi jeg laa under Torven! sa Bedstemor.

En Morgen saa er det litt særlig trangt for Famil-

Digitized by Google

jen og det er ikke til en varm Kop Drikke til Frokost. Petra kommer fra Vandposten og er kanske blit en Smule opfrisket av andre Koner, men Oliver er taus. Han syntes vel at nu burde Forsynet gripe ind, men Forsynet det lot bare til at være optat med Liljerne paa Marken og alle de Hovedhaar som ikke var talte. Petra sier som om hun har faat det indgivendes av nogen utendørs: Jeg har Mot at vite om at jeg gik til han Scheldrup og snakket med han?

Oliver svarer ikke herpaa. Han har minket i Kinderne, aldrig var han saa slap og uhyggelig livløs i Ansigtet som nu, han bryr sig om intet. Ved Middagstid da han kommer ind igjen utenfra kaster han sig selv og Krykken paa en Stol og spør haanlig: Var det ikke du som vilde gaa til han Scheldrup?

Petra stakkar er uforberedt og svarer bare: Jo —?

Men du gik ikke?

Hun gjenvinder sin Sindsro og gjør Ophævelser: Idag? Hun kunde vel ikke gaa paa staaende Fot, hun maatte vaske noget Tøi til sig først, hun var saa uflidd.

Men da hun Dagen efter var færdig og fint klædt og altsammen var jo Petra et Pokkers Kvindfolk igjen og deilig skapt, Oliver kunde ha set hendes Mund, at den buet sig saa stærkt, op og ned, som en Galopade, Oliver kunde ha kysset hende, men han var livløs. Hvad hadde hun saa igjen for at være pen!

Digitized by Google

Hendes Besøk hos Scheldrup Johnsen var til intet, hun kom til en Sten, en Træmand, Scheldrup avviste hende, han hadde ikke Bruk for Oliver, han hadde ikke Raad til at føde paa ham længer — vi snakker ikke mere om det! Aa Scheldrup hadde vel ikke glemt en viss alvorlig Kindhest som Petra hadde git ham i Ungdommen, nu var han forlovet Mand og en smaalig Fyr, han liknet ikke sin Far Konsulen som mangen Gang kunde være rummelig.

Saa var det intet andet igjen, Oliver fik opdrevet saapas Raseri i sin Sjæl at han selv gik til Scheldrup. Et skjæbnesvangert Skridt, det skulde føre til bitre Gjenvordigheter for ham selv efterpaa. Det nyttet ham jo ikke at bruke den gamle Fremgangsmaate med dunkelt skræmmende Ord og et skraa Blik op fra Gulvet, Scheldrup var en moderne, fast Kar med hærdede Følelser. Mente man at denne Herre frygtet en Skandale saa tok man feil, det skulde da bare være hvis han tjente paa det; i dette Tilfælde kunde han være tryg, han hadde sin Frøken Olsen hvad som end hændte.

Oliver maatte komme tilkort, han bar sig galt ad og tapte Likevægten, han skrek. Hys! advaret Scheldrup skarpt. Oliver kastet sin dyrebare Doktorattest paa Bordet, ja ogsaa Scheldrup Johnsen tok Papiret og læste det, derpaa spurte han: Hvad skal det bety?

Jeg er ikke Far, sa Oliver.

Scheldrup spurte leende: Ja hvad Fan skjeller det mig?

Digitized by Google

Denne Handelmand hadde ingen Forstaaelse av den uhørte Skjæbne han her stod foran, han hadde vel ogsaa bare et overfladisk Indtryk av Lavheten og Skjændselen i Kryplingens Ord, han kniste videre. Oliver sank sammen og blev feig som han pleiet; han sa alt som han ikke burde ha sagt, nævnte sine fem Børn, begyndte at gjenta sig og talte om brune Øine, aa pene Øine, brune —

Gaa din Vei! sa Scheldrup.

Brune Øine —

Ja hvad saa?

Oliver hadde mistet al Holdning, men denne haarde Uforstand fik hans Nærgaaenhet til at blusse op igjen: Le saa sagte! Hvem er det som har brune Øine i Byen —?

Jeg! avbrøt Scheldrup og lo endda mere.

Nei ikke De, det vet De godt. Hvad De har det kan være det samme. Men hvad somme andre har —

Ja se nu her, sa Scheldrup og reiste sig, det nytter ikke Doktoren dennegang heller, ta Papiret hans og gaa. Nu er det Alvor.

Digitized by Google

XXXI

Det skulde ikke mange Dagene gaa før det spurtes i Byen at Oliver ikke alene var enbenet, men ogsaa paa en særegen Maate maroder, at han gik med en Doktorattest for at Børnene ikke var hans. Hvad var saa igjen av ham? Rygtet kom for Olivers egne Ører gjennem Mattis Snedker.

Det ogsaa, denne Forsmædelse atpaa alt! Hvorledes var den dypt bevarte Hemmelighet blit aapenbaret? Kan nogensomhelst Hemmelighet bevares? Vægger lækker den ut, Brostenene taler om den, alt stumt blir høirøstet, en ung Handelsmand slynger den kanske leende ut til Menneskene som en god Spasasi.

Mattis Snedker græmmer sig øieblikkelig over at han har mistænkt en uskyldig Mand for Maren Salt sit Barn, han er saa oprigtig og kjevet, han vil gjøre sin Uret god igjen og passer derfor Oliver op paa Gaten og hilser i Haanden paa ham. Der staar de to Mænd i et utrolig Møte, Oliver skjønner ingenting.

Digitized by Google

Ja, sier Mattis, det var nu det at jeg vilde hilse paa dig. Og at du skal undskylde hvorledes jeg har været! Han taler saa forsigtig som mulig og han driver det virkelig ogsaa saapas vidt at han en lang Stund gjør sig uforstaaelig for Oliver som ingen Uraad aner. Aa den Mattis Snedker, her staar han, en Raring, en latterlig Kjærnekar, han ser bort fra at Oliver har forurettet ham, bedraget ham for to Dører, snytt ham for en Guldring, ja paa en Maate snytt ham for Petra selv, han er bare opsat paa at undskylde sig, han har ikke hat Fred for det siden igaar da han hørte hvorledes Oliver er —

Hvorledes jeg er?

Ja at du er saa maroder og opereret.

Oliver stirrer paa ham og sier endelig: Naa, det vet du?

Hvorfor skulde ikke Mattis vite det? Byen talte om det, Maren Salt var kommet hjem med det fra Vandposten igaar, det spredtes ut med Detaljer og nye Tillæg, det var ikke saa altfor sørgelig, det var ogsaa litt komisk, litt grundkomisk. Og saa ho Petra som gjorde sine Børn selv, det var ikke alle Kvindfolk som greide det, hihi!

Mattis gaar ikke netop haardt ind paa det, men han viser Medynk med den Lemlæstede og later Ord falde om at det var sørgelig saa Livet det hadde faret aat med han. Eller var det kanske Løgn altsammen?

Oliver stod der med bøiet Hode, han var i Øieblikket forvildet og visste vel ikke om han skulde nægte

Digitized by Google

eller tilstaa sit Tilfælde. Han gav efter, lot al Kjækhet fare og sa: Nei det er nok ikke Løgn.

Ved dette Svar syntes Snedkeren pludselig lettet, ja som om en Hindring var ryddet avveien for ham personlig, hvad det nu kunde være. Tænkte han i dette Øieblik paa noget helt privat? Saa sa han til Oliver: Jaja, stakkar, naar at du var saa ulykkelig! Men nu vil jeg si dig ett: at ingen vet hvorledes det skal gaa nogen av os, vi staar alle i Skjæbnens Haand. Her den ene Dagen hadde Barnet faat fat i Fyrstikker og laa og gjorde op Varme i Høvlspaanerne i Verkstedet. Han kunde ha brændt sig op! Mattis prater, han trøster Oliver, sier stakkar til ham og gjør hvad han kan. Og fra det ene til det andre, fortæller han, saa skal han netop begynde at gjøre en Seng til han Abel. Han kom idag og bestilte den, han maatte ha den paa fjorten Dager.

Naa, sa Oliver, til han Abel?

Til han Abel. Han skulde forandre sig. Det var aldeles forunderlig hvorledes at Ungdommen den vokste fort op og blev voksen like for Øinene paa os. Hvad skulde man si! Men ikke nok med det saa var tilaarskomne Folk likesaavel i Skjæbnens Haand, sa Mattis og pratet Tøv hele Tiden. Da ikke Oliver svarer sier Snedkeren bent ut: Med Skam at bekjende saa skal jeg nu selv forandre mig.

Oliver har Ævne til at slippe sine egne Affærer og lytte til andres, han spør overrasket: Du?

Ja du kan saa spørre! Men nu skal det være

Digitized by Google

stemplet, nikker Snedkeren. Hvad skulde jeg gjøre, vil du fortælle mig det? Ho Maren vil ikke slippe Gutten og jeg, min Tosk, har nu vænnet mig litt til han. Jeg har slet ikke vænnet mig saa overhændig til han, men naar at et Barn gjør op Varme i Høvlflisen saa brænder han op, det vet vi alle. Og der rusler han omkring mig hele Tiden, og om Søndagene tar han mig i Haanden at nu skal vi gaa ut. Det er en forunderlig Fyr. Men ikke saa at jeg ikke kan undvære han, men ho Maren vil ikke bli av med han heller —

En lang Regle igjen, og Oliver spør: Saa er det ho Maren du tar?

Hvad skal jeg gjøre? svarer Snedkeren. Ja det er ho Maren.

Men mærkelig nok, da Mattis Snedker gaar bort syntes det ikke at se saa altfor sort ut for ham fordi han tar Maren, det var som om han hastet med at komme hjem. En Byrde var kanske løftet av ham, et Tryk paa hans Sind, Gud vet. Hadde det kanske hjulpet Snedkeren over det værste at ialfald ikke Oliver hadde noget med Maren og hendes Gut at gjøre? At hvem det nu end var saa var det ikke Oliver?

Og der gaar ogsaa Kryplingen hjemover. Naturligvis, det er ingen som ikke hytter sig for ham, som ikke berger sig i Skjul for ham, han er saa vrængt, saa aparte tilredt, han er motbydelig for Menneskene. Kan han vente at nogen godvillig vil se paa ham?

Digitized by Google

Hans hængende Fedme er frygtelig, hans Væsen frastøtende, hans Hop i Gaten ulidelige. Han er ukomplet endog som Dyr, som Fireføtting, og han er ikke bare Krypling, han er uthulet Krypling, tømt. Engang var han et Menneske.

Der hinker han. Endog Mattis Snedker gaar lettet bort fra ham.

Da han lægger Veien om Doktoren mistænker han kanske ham for at ha røbet hans Hemmelighet og vil kræve ham til Regnskap. Oliver kræve nogen til Regnskap mere? Det er forbi. Han ser Doktoren i Kontorvinduet og driver av; kanske gik det ogsaa op for ham at han er paa feil Spor.

Han driver av, hele Gaten fremover, Doktoren staar i Vinduet og følger ham med Øinene. Han er et Syn, et Problem, Doktoren kan ræsonnere over ham og vurdere ham paa sin egen Maate. Denne Haltefan har været ute for noget, et Hvirvelcentrum, et Lyn, han er ødelagt. Byvittigheten hadde engang kaldt ham Maneteren, et Økenavn som skulde skrive sig fra hans egen lystige Kone, Doktoren fandt det dumt. Maneteren er ikke ødelagt. Maneteren den er som en Uttømmelse, et Spy, javel, den er uten Omrids, uten Holdning, gjærne det. Men den er et farverikt Under av et Spy, et æventyrlig Speilæg. Hvad er Oliver? Han hopper paa Jorden, han er et Kuriosum, en Rebus. Hvad som feiler hans Lemmer kan enhver se, der hinker han, han er ikke engang legemlig tilstede, det er bare endel av ham som hinker

Digitized by Google

der; hvad han ellers feiler har nu Doktorens Pike hørt ved Vandposten. En Dag blev han løsnet fra Menneskenes fælles Livsindhold, det skete summarisk, med et Knivsnit, fra den Dag har han været utenfor Menneskene, han tapte sin Virkelighet, han blev et Opspind. For stærke Ord? Hvorledes — er han ikke ødelagt? Værsaagod, undersøk ham igjen, det er en ualmindelig Feilfrihet i hans Tomhet, den er saa særdeles hel, Ulykken har potenseret den, har gjort den forhenværende Matros til noget som intet er. Han gik under, hans Undergang er et Mesterverk, den er saa uhørt godt utført og gjort med Vilje.

Stans litt. Da han lever, er han ikke helt utslettet, han er en Rest som spriker med Træben og Krykke, man kan sætte sammen en Rune av ham, et hebraisk Bokstav. Hvorfor er han skaanet for selve Døden? Spør Menneskenes Forsyn! Hvad var Meningen, skulde denne Mand bare være et mislykket Forsøk, et Utkast til Tilintetgjørelse? Han er en Rest, denne Rest har Rester, kom og hent dem, han har et Ben igjen, han kan tale —

Engang var han et Menneske.

Han blev levnet saa meget at han hele Tiden hadde Mot paa at drages med Livet. Godt gjort! Han har brukt Kunster for at klare det, han løi for at redde Skinnet, simulerte Mandfolk, gik i lange Bukser. For at dække over sit Tilfælde opfandt han Skrønen om en Trantønde; han iklædte Tilfældet en ophøiet Vær-

Digitized by Google

dighet og kaldte det Skjæbne. Han maatte rehabilitere sig ved et Bedrag; naar han lot gjælde at han var som andre, at han var kommensurabel, saa maatte jo Stakkaren bruke sin egen Maalestok og overtale sig til at tro paa den. Han hadde kanske sin lille Lykke ved dette, han hadde ialfald ingen anden. Kunst altsammen altsaa? Kunst altsammen. Men intet daarlig Kunstverk.

Nu er alt kommet for en Dag, Kunstverket er avdækket, Kunstneren avsløret, Doktorens Pike har hørt de unævneligste Ting ved Vandposten, Petra hadde hat Besøk av Maanen og faat Barn av det, hihi. Men Oliver selv han var Basen, han har staat paa et Pakhusloft midt i alles Paasyn i tyve Aar og spillet Menneske. En Medfærd som hans vilde nok ha faat enhver anden til at gaa i sig selv, til at søke Ensomhet, søke Gud, hvad var ellers Tuktelser til! Men Oliver? Nei. Det maatte være Forhærdelse. Doktorfruen førte Sladderen fra Vandposten ind i Stuen, Doktoren sa: Det er vittig, kan ikke Menneskene fatte hans Mangel paa Gudhengivenhet nu efter at han er ødelagt! Mænget han sig ikke ind paa sin Gud? Kostet det ham litt Møie at være enig med Motparten i hans Adfærd?

Her staar nu Doktoren og følger Kryplingen med Øinene, han smaaprater med sig selv og finder atter Ord fra sin kjække Ungdom, hans Livsopfatning har ingen Forandring undergaat: En Orientaler i Fett og Sterilitet. Men var han endda det! Han er ukjendt

Digitized by Google

i Biologien, et Dyr med Trælemmer. Hvad hjalp det forresten at tilrede ham saa? Han blev jo stor paa det. Invalid, javel, men Veteran. Han stod hele Tiden opret, paa sit ene Ben, paa sin Pinde, og blev intet mindre end en Søilehelgen. Hoho, det Menneskenes Forsyn!

Saa forsvinder Oliver høit oppe i Gaten.

Oliver gaar hjem. Han mærker intet usedvanlig paa Petra, men hun vet visst alt. Da Tonen ikke er anderledes end ellers vakner hans Livsaander igjen, han kjender at han er sulten og oplagt, han ser Mat paa Bordet som kanske ikke er for ham, men det er meget som undskylder ham naar han kaster sig over den. Det var kold Grøt. For at forebygge Spektakel fra Petras Side fortæller han pludselig at Ja nu skal endelig han Mattis forandre sig.

Petra skjønner vel hans List og gir ikke efter med en Gang, hun sier: Naa, du tar al Grøten. Det maa jeg si!

Taushet.

Forresten er jo Olivers Nyhet stor og mærkelig og Petra spør: Har du snakket med han Mattis?

Ja.

Hvem skal han ha?

Oliver tier til Rimelighet og svarer saa: Hvem han skal ha? og tier igjen.

Ja det er ikke noget som skjeller mig, sier Petra og kommer tilbake til Grøten: nu er Fatet tomt, hvad skal de gjøre med Kvældsmat?

Digitized by Google

Han skal ha ho Maren, sier Oliver da.

Det tar Petra en liten Stund at tro det, at fatte det, hun blir komisk skinsyk og laster Maren, spytter efter Maren: et Kvindfolk i Støvets Alder, en Tauskjærring med Barn! Aa det var et Held for Oliver at han kunde komme hjem med denne Nyhet, den avvendte Konens Opmærksomhet fra alt andet, han fik Fred for sine egne Gjenvordigheter.

Det var ikke den eneste Gang, han fik Fred i Dager og Uker, han slap at staa tilsvars. Det var som et Forsyn eller en høiere Styrelse i det, hver Gang han kunde frygte for at hans Vanære forelaa til Diskussion kom et eller andet paa som hjalp Oliver ut av Knipen. Det første var at Abel giftet sig. Intet mindre. En stor og alvorlig Tildragelse som hele Huset Oliver blev optat av.

Abel giftet sig endelig.

Han fik ikke netop den han vilde ha hat, men en Pike utenfor Byen, stor og mild, Lovise, Datter paa en Gaard. Hun var paa hans egen Alder, det blev et ungt Par, men begge med gode Armer og med Bredde over Brystet. Det kunde ha gaat Abel værre, denne Galning og sorgløse Fyr. Han hadde pratet om Giftermaal al sin Tid, men den Dag da Farn fortalte at han var blit brødløs foresatte han sig vel at handle. Han forbauset sin Far med det samme, men denne Gang var det visst det nøiagtig rette Paahit.

Ringen kom ikke til at pryde hende som den var gjort til. Nei Lillelydia hun vilde ikke motta Ringen

Digitized by Google

da han kom med den, hun hadde selv kjøpt sig en Ring med rød Sten i, hun vilde ikke gaa med en glat Ring.

Hvad feiler den? spurte Abel. Jeg har selv gjort den og jeg tror ikke den skal gaa op i Loddingen.

Ja nei hun takket, men vilde ikke ha den; Folk kunde gjærne tro at hun var forlovet. Forresten hadde ikke Lillelydia god Tid i Øieblikket, hun skulde til Politi-Carlsens igjen og øve sig paa Pianoet, hun gik omkring i Stuen med et visst Hastverk og stod ved Speilet og hadde paa sig forskjellig Pynt. Hendes Støvlehæler var herlig høie, ja som bygget av en Arkitekt.

Abel talte sin Sak som han pleiet, kanske med litt mere Frygt og Undseelse, naturligvis sludret han ogsaa og vekslet med Spøk og Alvor. Hvad trodde hun saa, de var begge gamle nok og Abel hadde Smie, nu vilde han gjærne vite det?

Vite hvad? Hun forstod ham ikke, slet ikke, Abel forklarte sig, og det var nu hans Maate og Silkefinhet at han ikke gjorde store Omsvøp.

Lillelydia bad ham holde op, hun hadde det godt og vilde ikke forandre sig, hun sydde for Modehandelen.

Javel. Men Abel vilde altsaa ha en Avgjørelse nu. Han hadde en Damphammer, han hadde kjøpt forskjellig til Huset, de skulde bo i Gammelstuen i hans Hjem, Mattis hadde gjort Sengen —

Der var det sandelig som om Lillelydia fik for-

Digitized by Google

meget, ja som om hun blev litt vanfør av det hun hørte, hun lutet fremover og saa paa ham.

Ser du paa mig? spurte Abel.

Ja, sa hun. Jeg forstaar ikke at du tænker det! At du tror jeg vil det!

De talte mere om det fra begge Sider, hun maatte næsten le av ham, sa hun. Det blev Alvor av, han fik tilsist meget tydelige Svar, det kunde ikke undgaaes at hun endog gav ham Nys om hvad Slags Far og Mor han hadde.

Saa var det jo ingen Raad for ham, han tidde.

Da hun ikke var en hjærteløs Pike, men en Pike som enhver anden, begyndte hun at tale uskadelig om andre Ting: nu var hendes Bror Edevart paa Veien hjem, han hadde skrevet fra Boston. Det svarte Abel høflig paa og tidde igjen. Ja, tilkjendegav hun, nu var hun færdig og maatte gaa. Abel reiste sig og nærmet sig Døren; for ikke at være rent knust prøvet han endda engang at spøke og sa: Jaja jeg kan komme igjen siden!

Han kom ikke igjen.

Han drev utover Landveien, den letteste Mand i Byen vandret en tung Gang. Han gik vel for at gaa litt Sorg og Elendighet av sig, han øket Farten, gik mere og mere under Pres, som om han vilde bli arveløs dersom han ikke skyndte sig. Aa han var vel ogsaa litt krænket og litt rasende.

Han stod foran en Gaard ved Veien. Fra denne Gaard hadde han et Barndomsminde: her hadde han

Digitized by Google

engang som liten Ekorn staat og snikt paa en Trøie som hang paa en Klædesnor, hadde ymtet om litt Mat og intet faat, hadde tilslut bedt om at faa kjøpe en Kop Kaffe og var blit avvist under Paaskud av at han var forliten. Stakkars Ekorn! Men han hadde ved den Leilighet lovet at komme tilbake til disse skammelige Folk naar han blev stor. Nu kom han.

En Pike staar ute paa Gaarden, han kjender hende saavidt, har set hende nu og da i Byen og nikket til hende, og hun kjender ogsaa ham, det er tydelig at se, hun er litt for stærkt optat med Slipestenen og fingrer ved den, hun rødmer, Lovise heter hun. Naturligvis er det ikke helt tilfældig at Abel nu staar foran hende, det er faa Ting som sker helt tilfældig, han staar her fordi han er blit forsmaaet et andet Sted, han har trodset sig hit. Og unge Lovise er kanske heller ikke kommet helt tilfældig ut av Stuen i dette Øieblik, ialfald kan hun umulig mene at det er nødvendig at efterse Slipestenen saa nøie. De kommer i Snak, og da Abel atter ikke er med store Omsvøp faar han sagt adskillig. Hun svarte ikke meget, det var en vakker Usikkerhet over hende, og hendes Mund var et Reir fuldt av Smil. Denne første Gang avgjør de et og andet; den anden Gang mere og den tredje Gang alt. Det hastet med Abel at faa Ringen bortgit.

Nu kunde man jo synes at Abel fik en farlig stor Familje alt fra Begyndelsen, Kone, Forældre, to Søstre og Bedstemor, det knep kanske ogsaa i de første

Digitized by Google

Uker efter Vielsen, men Abel og Damphammeren arbeidet godt, desuten tok hans Far sig til at hjælpe til i Smien, han hadde den mægtigste Overkrop og var især en Maskine til at file. Det gik rigtig godt. Dertil kom nu ogsaa at Blaaveisen forlot Hjemmet, saa blev det en Mund mindre at mate. Se til det lille Menneske Blaaveisen, der drog hun med Tegnestiften sin til deres egen koselige Stue paa Heia og efterlot Abel, den Raring, smuggraatende en hel Dag. Farn sa for at trøste ham: Jaja dere har været snille Børn med hverandre. Og slike Børn som dere allesammen er blit! — Det hadde nu ikke hastet saa med hende, svarte Abel.

Det skulde ikke stanse med den ene Søster, Abel hadde en til, Brunetten, hun med Familjeøinene og det ovale Ansigt. Hun kunde jo ha vedblit at være der hun var en Tid til, syntes Abel, men det strandet paa Edevart, Edevart kom hjem og tok hende, Matrosen, han hadde været ute i mange Aar og kom nu hjem som en voksen Rugg og tok Brunetten. Det blev forresten en liten Roman av det: for det første var hun saa ung endda, næsten ingen Ting i Alder, og for det andet møtte Edevart Motstand baade hos sin Mor og sine Søstre.

Hvad Slag! sa han uendelig forbauset. At hun har en slik Mor og slettes ingen Far, hvad skjeller det mig? De forklarte det videre og gjorde det rigtig indlysende for ham, men Edevart han var Sjøgut og frisk Kar og forelsket, han gav Pokker i Sladder og

Digitized by Google

alt som han ikke kunde se med blotte Øie, sa han. De fortalte ham tilslut at heller ikke Lillelydia hadde villet gaa ind i den Familje og ta Abel. Men det skulde hun ha gjort! svarte Edevart.

Ingen Vei at komme.

Ved Bryllupet var jo begge Familjerne tilstede og Abel traf Lillelydia igjen. De hadde ogsaa en liten Prat sammen. Hun spurte ham ikke bent ut om han hadde glemt hende, men det var som om hun ventet en Forklaring paa hvorfor han ikke var kommet igjen som han hadde sagt. Hun var ydmyg og sørgmodig i sin Tale, Grundtonen var religiøs. Det hændte at hun hostet og la Haanden paa Brystet, han skulde vel se at nu var hun en anden, hun tok Livet alvorlig og graat om Nætterne og kanske likefrem spyttet Blod og altsammen. Naturligvis sat hun der i meget fin Stas allikevel skjønt hun var saa resigneret og stundom fik vaate Øine, aa hun var saa ung, hun hadde vel ikke helt avsvoret Verden, pludselig drog hun ut av Brystet noget fint som hadde hængt der og som Abel hadde holdt for Blonder og Stas, men det var et Lommetørklæde, og med det slog hun Støvet av Skosnuterne sine. Aa Lillelydia hun klaret sig nok, den som hadde smilet til hendes vaate Øine vilde straks ha set de samme Øine haarde og tørre, hun visste at forsvare sig.

Mand og Kone Edevart blev ikke i Byen, nei de blev ikke engang i Landet, de reiste til Amerika. Da Edevart saa hvorledes Sakerne stod: at Hjemmet var

Digitized by Google

fuldt av voksne Søstre som sat og sydde og var fine, rømte han bort. Abel hadde stærkt fraraadet Parret dette Skridt for Søsterens Skyld, han sa til hende at saa saaes de aldrig mere. Ham selv var det likegyldig, sa han, men det var ikke ret mot de andre! Hans Knep hjalp ikke, Søsteren vilde følge sin Mand. Du tænker ikke paa at vi blir snoft vanhjælpen herhjemme, sa han forarget. Aa den Abel, saa blev han leet ut av hele Huset, av alle de voksne Kvindfolk som var igjen.

Men alle disse smaa Giftermaal og daglige Hændelser hadde jo ingen Betydning for Byen og andre Mennesker, men bare for Familjen Oliver. For den var det stort og vigtig, kanske skete det ogsaa til det bedste. Oliver kunde ikke klage, i det siste var han ikke blit forfulgt, det ene hændte og det andet hændte Slag i Slag og det gjorde ingenting værre for ham, tværtimot, han spiste daglig ved Abels store Bord og fik nu som før en og anden Lommeskilling av ham. Hvad mere kunde han ønske sig! Han blev ikke set skjævt til, Petra tidde. Sandelig, naar galt skulde være var ikke han værst faren, Oliver fik Mot og Motstandskraft igjen. Dengang selve Dobbeltkonsulen blev rammet sank en stor Mand sammen og opgav alt. Den forfarne Postmester fik en Nat et Tryk paa den uprøvede Mennesketanken sin og blev dum og stum fra det Øieblik. Gamle, hæderlige Smed Carlsen han taalte ikke Ondskap, taalte ikke at bli mistænkt for en Søn som gik med japanske Skilde-

Digitized by Google

rier paa Kroppen, han blev til et Barn, graat, mimret, takket Gud for godt og ondt og ventet paa Døden. Oliver han var av et seigere Slag, mindre fin og nærtakende, mere sorgløs, derfor det rette Menneskestof, han taalte Livet. Hvem var dypere dukket end han! Men litt ny Medgang, et heldig Tyveri, en vellykket Kjæltringstrek gjorde ham til en tilfreds Mand igjen. Stod han saa med Palmer i Hænderne? Oliver hadde været ute i Verden, han hadde set Palmer, det var ikke noget at ha i Hænderne.

Dagene gaar. Han hadde Fred hjemme, Gategutterne ropte ikke efter ham, men Olaus paa Vangen var efter ham naar han kunde. Oliver kunde nu ha været næsten lykkelig, men Olaus undte ham det ikke, han spurte Kryplingen i andre Folks Paahør om en viss Doktorattest. Oliver gik hjem og brændte Attesten og bandet over den. Han undgik sin Plageaand saa meget som mulig og var saa heldig at ha en Pakke Tobak i Lommen til ham da han traf ham næste Gang. Rollerne hadde skiftet saa absolut, Olaus var den overlegne.

Jeg synes Synd i dig, sagde Olaus.

Hvorledes smaker den Tobakken? spurte Oliver. Den er vel ikke rar?

Olaus var bare Ubarmhjærtighet og spurte: Er det sandt alt de fortæller om dig?

Oliver kunde efter dette frygte for at han hadde git bort en Pakke Tobak til ingen Nytte, men endda slog han paa at det vilde ikke bli den siste; han

Digitized by Google

tjente nu godt i Abels Smie og kunde hjælpe en god Ven nu og da med Tobak.

Jørgen Fisker kom til og fik høre Resten av Olaus sine Ondskapsfuldheter, det krænket Oliver dobbelt at netop denne Tilhører indfandt sig, han hadde jo tidligere brisket sig adskillig til Jørgen, desuten var han nu kommet i Familje med ham. La Olaus det Spor Finfølelse og Takt i sine nærgaaende Spørsmaal? Naturligvis ikke. Det siste han sa var at Hvad skulde Oliver med Klær paa? Kunde det ikke være slikt Slag om han gik naken paa Gaten! Saa drev Olaus bort, fræk og høi i Kammen.

Han efterlot Oliver i usedvanlig Raseri. Jørgen Fisker sa: Det er ikke noget at bry sig om han Olaus! Men jo det syntes at være noget at bry sig om, Kryplingen hadde et olmt Blik og stod en Stund og tygget med Kjæverne. Jeg skal huske paa han! sa han og nikket.

Det førte til intet at staa og godprate med Oldingen Jørgen, han hinket pludselig bort fra ham og slog ind i Byens største Gate. Det var et Held at det var Lørdags Kvæld og han var i pene Klær, han opgav ikke sig selv. Der stanset han utenfor Skomakerens Vindu og saa paa Damestøvler, han vinket til sig hvemsomhelst og uttalte sig til dem, de var saa høie disse Damestøvler, de gik saa langt opover Læggen og Oliver stod og smattet til dem og var en Uthaler i sit Snak. Pludselig slynger en Unggut et fældende Økenavn mot Oliver, en Latter fulgte, Oli-

Digitized by Google

ver blev stum. Ja Fottøi det er nu snart for dyrt for almindelige Folk, sier en bak ham. Det er Jørgen Fisker igjen. Oliver faar atter Mot, han lægger paany ut om Støvlelægger og smatter, aa men det blev bare en svak Avglans av hans forrige Prat med Jørgen, Pokker forstod det, han maatte være kjølnet. I sin Desperation roper han høit: Nu gaar jeg paa Dansesalen!

Han rustet sig ut, kjøpte Luktendevand og hældte paa sig saa han duftet lang Vei, kjøpte Gotter, kjøpte finskaaret Talg som han vilde strø paa Dansegulvet. Se, han skulde ut paa noget, skulde gaa sig en Tur ut i Lynet, Herren fryde mig, ut paa Kjærlighet og Bruderov — avveien der! Gud vet, kanske var han tapper av Motløshet, hans Liv var saa ynkelig at det blev spøkefuldt, han var svett og blek, han tar op Lommespeilet og gnider sine Kinder og gjør sig litt deilig. Saa aapner han Døren og dunker ind.

Alles Øine synes at vende sig mot ham: Oliver, sier de, Oliver, haha! Han finder sig en Bænk og sætter sig. Dansen gaar. Drag til dig Krykken din! varskuer en ung Sjøgut og valser forbi. Hvad er det han skriker for? Jeg skrek ikke paa Dansesalene i mine Dager, sier Oliver til de nærmestsittende. Han faar snart nogen til at høre paa sig: Ja du var vel en ren Støver engang, Oliver? sier de. Han vagger med Hodet og fortæller fra Alcasar i Hamburg og fra Greenhorn i New York, alle Slags Racer og Ku-

Digitized by Google

lører hadde han danset med og været Kjæreste med, han hadde svinget Malayer og Chineser, Indianer og Neger, en Indianerpike var det nydeligste han hadde kysset i sit Liv —

Oliver er blek og svetter, det leter vel paa den late Mand at agere saa opspilet. De sier til ham at Jaja nu skulde han ikke tænke paa slikt mere! og han svarer at Hvorfor ikke? En saa ildstærk Natur som hans kunde ikke holde op, holdt aldrig op, de saa jo selv, nu gik han paa Dansesal. Se her, Gutter, vil dere smake nogen ekstra fine Gotter!

Han uttalte sig om Dansen, det var ingenting imot i hans Tid, den Fyren som skrek saa han kunde jo ikke valse, det var ikke Hælene som skulde danse, det var Tæerne, og man skulde lette op Damen saa hun ikke slet sig fordærvet. Dette var for elendig, Oliver kunde ha Lyst til at gaa frem og vise dem hvorledes det skulde gjøres.

Da lo Tilhørerne.

Ho! sa Oliver, det kunde han godt. Se Læggene paa hende der, aa gode Lægger, for Eksempel, jeg maatte bare ha hat Tak i dem! Siden saa skjønner dere vel hvorledes det vilde ha gaat! Tahitaho! Se her, gaa og strø denne Talgen paa Dansebanen, sa han og leverte sin Pose.

Talg? sa de.

Talg. Det hadde vi altid med os og strødde paa naar Gulvet blev tungt og trægt.

Naa, sa de og strødde Talg paa.

Digitized by Google

Ja saa gik det rigtig glat, Musiken og Dansen smeltet sammen, det blev en Vals som holdtes oppe av Lægger, som bares av disse Støtter rundt Gulvet. Det var mærkelig hvor godt Talg gjorde.

Du kan nok dine Ting, Oliver! sa de og bar i det længste over med ham fordi han var Krypling.

De lærer ikke mig noget, svarte han. Og ved den lille Anerkjendelse han fik utbrøt han Ho igjen og skapte sig og syntes at kunne istemme en Opstandelseshymne. Aa du glade Kvæld! Se nu den Piken der, det store Brystet hendes, gaa og si at jeg vil snakke med hende.

Piken kom, Oliver rakte Gotterne frem og var Verdensmand til Fingerspisserne og sa: Værsaagod, Frøken, en liten Forfriskning! Piken lo, tok litt av Posen og svinset bort. En anden kom, flere kom, Oliver utdelte Gotter og talte blek og svettdryppende om hvor Lyst han hadde paa dem. Du? sa de og hvinet og storlo av ham. Joda det hadde han, en overhændig Lyst. Hvad gjorde det om han var halt? Han var like god for det. De skulde bare ha set hvorledes en Sykepleierske i Italien hang efter ham og vilde gifte sig med ham. Det var ikke levende Fred at faa for Kys og Klap.

Dansen gaar igjen. Oliver ser utmattet ut, men han tramper Takt saa det dundrer, og som om dette kanske ikke blev lagt nok Mærke til overdrev han og dunket ogsaa Takt med Krykken. Nu begyndte han at forarge en og anden Unggut baade ved sine

Digitized by Google

Dunk i Gulvet og fordi han hæftet Damerne bort med sit letfærdige Snak og sine Gotter. Han blev varskudd om at sitte stille og ikke sjaue saa, det hjalp ikke, han blev bare mere letfærdig: Jo han var sandelig ute paa vældig Morskap i Kvæld, det var nu engang saa at han var en Hane efter Piker, og det gjorde de ikke at skjule, dersom nogen spurte dem, for det visste alle Folk før. Værsaagod, Frøken, en liten ny Forfriskning —

Au — der tumlet et Par i Gulvet. Det blev Hvin og Utrop. Et nyt Par tumlet paa det første og megen Ugreie opstod. Hvad var det for Svineri de glidde i? Talg. Hvor kom den ifra? Danserne skraadde over til Oliver grovt tilredte paa Klærne av Talg og Støv og svor ind i hans Ansigt. Kryplingen svarte at han selv hadde danset paa Talg engang, de lærte ikke ham noget i den Retning, hverken retveis eller vrangveis Dans. De forlangte at han skulde betale Klærne som han hadde spoleret for dem, de kaldte ham Idiot og Svinehund og alt som var. Da blev Oliver sandelig litt værdig igjen og fortalte hvem han var, Oliver Andersen, at han hadde bestyret Konsul Johnsens Pakhus i over en halv Levealder, at de burde skamme sig og ikke opføre sig slik mot bedre Folk —

Ut med dig! skrek de, og aa hvor de kaldte ham med alskens Navne og regnet op hvad Slags Rest av et Menneske han var, et tomt Pølseskind, en Gjeldvæder. Der hadde han ogsaa hældt paa sig god

Digitized by Google

Lukt, han var rotten, han sat og luktet som et Fjøs. Ut!

Naturligvis kom hans Æventyr i Folkemunde og han forarget Konerne ved Vandposten, de kunde ikke forstaa at ikke en saa forkommen Stakkar heller blev religiøs og gik i Kirke; hvem var ellers Kirken for! Men forunderlig nok, heller ikke dennegang kom Oliver til at staa tilsvars hjemme, det var som om Petra helt hadde opgit ham. Rigtignok fyldte han Stuen med sin frygtelige Godlukt da han kom hjem, og Petra hun steg unægtelig litt bakover til at begynde med, men Kamp blev det ikke. Aa en høiere Styrelse hadde atter grepet ind: det var indløpet Tidende om at Filologen Frank, Husets Søn, var blit midlertidig indsat som Bestyrer av Storskolen i Byen.

I dette Øieblik kom jo ingen og sa til Oliver at han var en barnløs Mand. Hans Børn var bare hans pure Opspind, javel, men han hadde dem, i hele deres Barndom og Opvækst hadde han været noget for dem, de og han kjendte hverandre, de kaldte ham Far sig selv imellem og til andre, nu kom Frank hjem til Fødebyen utlært og stor. Oliver fyldtes med Stolthet over Sønnen. Petra og Bedstemor de hadde jo fremdeles helst villet se ham som Prest, men det var ingen Raad med det. Oliver sa med Værdighet: Slik en Søn!

Digitized by Google

XXXII

Det flager hist og her i Byen, hos Gryn-Olsens, hos Dobbeltkonsulens, ja hos alle Konsuler og hos Henriksens paa Værftet. Det var til Ære for Scheldrup Johnsen og Frøken Olsen som hadde været i Kristiania og blit viet og idag skulde komme hjem som Ægtefolk. Postbaaten er allerede synlig da endda et Flag heises, det er paa Konsul Heibergs Brig som ligger og laster Tran i en Krok av Postkaien.

Det staar alt mange Folk paa Kaien og flere kommer. Av Konsulerne uteblir bare Davidsen, den indfule Smaahandler som altid holder sig tilbake for de Store. Sorenskriveren og Doktoren var der heller ikke, men Frank, den unge Skolebestyrer, er møtt op. Han er nygift med Constance Henriksen paa Værftet, men Konen er ikke med. Frank er ikke den mindste paa Kaien, han har den filologiske Overlegenhet over hele Byen, hele Kystbyen, en stor Mand, lærd indtil Overdrivelse i fremmede Grammatiker og Sprog som Skolefag. Han staar godt avsides, ved et Berg av Trantønder som skal ombord

Digitized by Google

i Briggen; da han gaar i det nye Frakkesæt som han blev viet i maa han jo ikke komme Trantønderne for nær, paa den anden Side maa de gi ham Ly paa den blaasende Kai. Han er ømtaalig for Træk. Hans Far staar ved den andre Enden av Kaien og gnider sig ikke ind paa sin Søn. Oliver kan nok opføre sig rigtig.

Oliver er igjen i stor Opkomst. Han har ikke nogen høi Stilling paa et Pakhus mere, men han er i Smien og sammen med Abel Dagen lang, stundom filer han Jærn og en sjælden Gang ror han ogsaa ut og drager Hvitting paa Vaagen. Min Søn Smedmesteren, sier han, min Søn Skolebestyreren, sier han. Han læner sig tilbake paa Sønnerne og nyter godt av deres Agtværdighet.

Han har det noksaa godt og er tilfreds, faar han endda nu Fred for Skjæbnen saa klager han ikke. Det sier sig selv at Smaagutterne ikke roper efter Far til selve Skolebestyreren paa Gaten, det sier sig ogsaa selv at Oliver aldrig mere gaar paa Dansesal og gjør Skandale. Det var nu bare Olaus paa Vangen tilbake at frygte for, og selv han syntes at ha indstillet Fiendtligheterne. Aa sandelig, det gaar en Dag isenn. Oliver er heller ikke den mindste paa Kaien, det var mange mindre end han. Alle disse Godtfolk her hvad var de? Almindeligheter, en Stand, smaabystore og kjedelige Skikkelser i Stivettøi. Oliver var noget særskilt. Paa dette Sted hvor alle var næsten like maatte han ses paa som noget for sig

Digitized by Google

selv. Et Offer for Livets Ulykkeskræfter, javel, tygget paa og utspyttet, efterlatt paa en Strand, men med en udødelig Drift til Livet i sig. Byens Blad kunde jo nu igjen avtrykke sit Program og opfordre til at ta et nyttig Kursus i Religiøsitet, det gjorde de andre Steder, Godtfolk trængte det og Tiden indbydde til det, kortsagt, man skulde begynde med Enden. Oliver han begyndte ingenting mere, det var ikke hans Sak at begynde noget, han stod nu der han blev sat, Mennesketanken knuste ham ikke, Konerne ved Vandposten omvendte ham ikke. Naturligvis var Liv, Skjæbne og Gud Pokkers himmelhøie Spørsmaal og vældig nødvendige Spørsmaal, men de blev løst av Folk som hadde lært at læse og skrive, hvad skulde Oliver med her? Dersom en Hjærne som hans tok sig for at granske vilde det gaa rundt for den, Oliver kunde da ikke vedbli med sit Arbeide, ikke være glad i Mat og Gotter, ikke duge til det han var. Lat de andre om det at være mere end de er!

Jo han er fornøiet, det sier hans Mine. Han staar noksaa kjeik paa sit Ben og sit Træben og synes at ha faat mægtige Paarørende i Ryggen hvis han vil bruke dem. Og Menneskene estimerer ham pludselig atter: han er Far til Skolebestyreren, tænkte Menneskene....

Saa lægger Postbaaten til. Der staar de to Nygifte ved Rækken omgit av deres Familje, Hatter løftes stille iland og ombord. Frøken Fia er ikke ræd for

Digitized by Google

at gjøre sig iøinefaldende med meget Rødt paa sig, Purpur, der har hun ogsaa begyndt at faa Interesse for Skjødehunder og holder nu paa Armen en liten lodden, skittenhvit Fyr med Haar nedover Øinene og en blaa Sløife om Halsen. Hun er fin som hun pleier og taler dæmpet, en Dame og Comtesse uten Lyte, hadde hun et Ønske saa var det at være frisk og seiglivet, at faa vedbli i lang Tid at dyrke sin Kunst og illustrere indiske Æventyr. Da hun er velopdragen og uskadelig vil nok Livet føie hende heri.

Hendes Mor Fru Johnsen er kommet til Fornuft igjen og tynges ikke længer av Sorger. Hun er like saa gul i Ansigtet som før, men hun har atter faat stor Hat. Rygtet gik at det var noget Spilfægteri med Dampskibet *Fia* og Falliten, at Fru Johnsen var indbildt fattig i tre Uker og var saa like rik igjen. Hun staar tyk og ruvende ved Rækken ved Siden av sin Datter, det er hun som oprindelig ved sin Medgift har gjort stor Mand av C. A. Johnsen paa Brygga, hun er ærlig værd en vid Hat, hun staar ogsaa her godt tilside for Gryn-Olsens som om hun vil si: Javel, vi er kommet i Familje med dem, men vi omgaaes dem ikke meget! Det var et skammelig Puss av Tilfældet at hendes Mand gik hen og tapte Hodet og avhændet Landstedet til denne Familje. Hvad skulde de Folk med Landsted? De har været der én Gang siden de fik det, og de kjørte ikke dit med Hest og Vogn, nei de gik tilfots baade Konsul Olsen og hans Kone. De hadde vel faat nok av Fotturen,

Digitized by Google

nu i Kristiania skjænket de Landstedet til de Nygifte, det var deres Brudegave. Hvad skulde saa de Folk med Landsted som ikke kunde bruke det!

Men der kommer selve Johnsen, Dobbeltkonsulen, den eneste av Selskapet i høi Hat. Han bærer et Plaid paa Armen og kommer hastig, han er kanske blit hæftet med Opgjøret, eller han har hat en liten Sjau med Opvartningspiken, Pokker tro ham, Dobbeltkonsulen er stor Mand og dirigerer meget, han har mange Filialer. Et faldent Taarn, han? Et gjenreist Taarn. Han ligner igjen en Million eller noget andet rundt; i Kristiania har han hat Dannebrog paa Brystet. Skulde det virkelig være noget i at det var Spilfægteri med *Fia* og Assurancen, og hvad gik det ut paa? Konsul Johnsen har i alle Fald nu oplevet bedre Dager igjen, han hviler ikke mere, han maa atter ha faat litt at si over sig selv og andre. Denne Mand har engang i en Rid av Eftertanke søkt ind til den gamle Postmester for at finde Fred; senere engang og i en langt værre Knipe har han gaat Bakveien op til gamle Smed Carlsen i samme Ærend, ingen kunde efter dette si at han var en likegyldig Mand, han tok sit Kursus; men det hjalp ham ikke. Og eftersom Dagene gik slap han jo ut av Knipen og trængte ikke længer Hjælp. Hvad skulde han med den? Naar han tænkte paa Postmesteren og hans Beskedenhet kunde han igjen smile. Postmesteren han lette og lette efter Fred, han hadde fundet en liten Stjærne og gik i Skinnet

Digitized by Google

fra den, det var ikke et stærkt Lys, ikke Sol og klare Dagen, men det var til at skjelne litt med. Bare Nøisomhet! Konsul Johnsen han lette ikke, det var altfor stort Stræv, han vilde bare spørre hvor Fred var at faa paa Markedet. Nu staar han her paa Skibet og er sorgløs og ovenpaa igjen, ho, han synes at kunne overstaa tre eller fire ødelæggende Falliter til. Pokker til Fyr den Dobbeltkonsul, han maa paa en eller anden Maate ha faat stagget sin paagaaende Søn og sat en Grænse for ham, „vi", sier han om Forretningen, mine Betjente, sier han. Det er ogsaa sket en hastig Forandring i Folks Optræden mot ham, de ser op til ham igjen og gaar ham ikke forbi, i Grunden er det aldeles ikke Sønnen, men Farn Folk al sin Dag har brydd sig om og holdt av. Han har deres egne Egenskaper, er almindelig som de, et godmodig Menneske uten Alvor og Standhaftighet, men Numer en i Dusinet, en stor Byens Ærede, rund og rik, han faar vel snart en ny *Fia* —

Konsul Johnsen er ogsaa den eneste som hilser høit iland. Det kan han gjøre, for han er den han er. Ser du nogen til at ta Tøiet? sier han til Scheldrup, og med det samme gaar han sin Vei igjen. Kanske har han glemt noget i sin Lugar, eller han vil si et siste Farvel til nogen. Pokker tro ham.

Der kommer endelig Olaus paa Vangen nedover Kaien og han kommer som en Kar. Har han forsovet sig idag eller har han sittet og spillet Kort til siste Øieblik? Han tar Landgangen og kaster den

Digitized by Google

op paa Baaten saa det skrangler, Hesten som de Nygifte skal ha ut til Landstedet rykker tilside, Olaus ænser det ikke, han hilser Matrosen ved Faldrepet med et Par kraftige Ord: Saa, ta imot Landgangen og ikke staa der som en benfri Lus!

Olaus har nu været paa et Par Dages Rangel og skyr ikke at gjøre sig gjældende. En Rangel av Olaus paa Vangen var jo vidt forskjellig fra en almindelig Altergang med Vin i Kirken, han drak det han var istand til. Nu kom han til Kaien fuld og herlig, aa en salig Galning, opret, røkende paa Snadde, sulten kanske, men stivsindt og stærk. Han brukte et høit Sprog til Menneskene, et storlemmet Sprog, han var grov i Maalet og fuld av r'er i Halsen. Hvad han sa? Hans Ord var forstaaelige nok, de forvildet sig hverken til høire eller venstre. Han lot som han ikke saa Scheldrup Johnsen ombord og uttalte sig om ham: Naa, saa skal du kjøre han Scheldrup ut til Landstedet? ropte han til Kusken. En net Fyr! Spør han hvorledes det var med Assurancen for *Fia*. Har dere hørt det? Scheldrup, den Spissnæsen, han hadde assureret Baaten selv og stak Pengene i sin egen Lomme.

Alle Folk paa Kaien stod og hørte paa. Det var ikke Smaatterier, Olaus skrønet kanske slet ikke, han gav ialfald Uttryk for et mere og mere utbredt Rygte. Hvad som her blev sagt om Scheldrup var paa ingen Maate utrolig, det var jo egentlig han som hele Tiden hadde disponeret Skibet, hvad Farn al-

Digitized by Google

deles ikke hadde Kyndighet til, kunde saa ikke Scheldrup ogsaa ha betalt en Termin Assurance? Han var istand til det. Det vilde med det samme forklare at Scheldrup kunde komme hjem, sætte sig paa Farns Stol i Kontoret og skrive ut Check paa Check til Kreditorerne. Endelig vilde det forklare at Farn tok sin Stol tilbake da Affæren kom for en Dag. Aa det var kanske derfor Konsul Johnsen pludselig har blusset op igjen og blit rørig, han har stagget sin moderne Søn, han har atter tat alt han vilde av Ledelsen. Intet er saa eggende for Mennesket som en Seir.

De Nygifte gaar iland med Armene fulde av Blomster, stiger i Vognen og kjører hilsende bort, kjører til Ægteskap og Hvetebrød. Olaus tier nogenlunde. En efter en gaar Følget fraborde, herunder blir det vel Olaus for kjedelig, han forlater Landgangen og søker mot Forluken for at se efter Varer. Nogen Kasser sendes iland. Olaus later det ikke komme an paa et Par Flaakjæftetheter til, han er som sedvanlig uten egentlig Ondskap, men han er karslig og ansvarsløs, opsat paa at forbause de Tilstedeværende med sin Fritalenhet og faa dem til at le.

Der staar nu Frank, den nye Skolebestyrer, mager og sproglærd i sin Krok. Olaus taler til ham: Staa ikke der og gris til Trantønderne! roper han. Da han denne Gang er vittig Hund kniser alt Folket. Oliver hører dette Rop mot Sønnen, denne dype Respektløshet, og hinker nogen Byks nærmere som for at

Digitized by Google

gripe ind. Han har faat sit lumske Blik og synes at huse visse Følelser for Olaus nu.

Men Olaus han egges av Seiren og fortsætter: Du staar der midt i Logiet mit, det vet du vel ikke? Jo i den Kroken ligger han Olaus paa Vangen og jeg om Natten under en Presenning. Vil du komme herned i Kvæld skal jeg hyse dig ogsaa!

Mere Respektløshet altsaa.

Frank lægger Hænderne paa Ryggen for at vise sig likegyldig og gaar sagte bortover Kaien. Han svarer ikke uten for at lære ifra sig, og han lærer ikke ifra sig paa en Kai.

Olaus slipper ham ikke, han ler efter ham og sier: Ja du kan tro jeg estimerer dig! Han faar Øie paa hans Far, paa Oliver, og roper til ham, fortæller ham at der gaar Sønnen, Petra sin Søn og Maanens. Oliver hører det og staar og ser mot Jorden. Olaus anerkjender forresten Petra, roser Petra, han har kjendt hende fra hun var Jentunge, pen hele Tiden, sier han, altfor god til at komme i Ulykke. Saa blev hun gift med Oliver og saa blev hun paa Lag som en Enke i al Evighet med ham: Kjære velsigne dig, Oliver, du er ikke til at ta i Munden. Jeg synes Synd i en slik Stakkar, og du er jo bare eneste til at sitte som et Kvindfolk, og træde i en Naal. Petra derimot —

Der ser Olaus Doktoren komme nedover Kaien, og i sin Fuldskap drager han straks Doktoren ind i sin Skvalder, han sparte ingen: Petra hun var ikke som

Digitized by Google

Doktorfruen at hun ikke vilde ha Børn, nei fik hun dem ikke hjemme saa gik hun i Byen og fik dem. Slik skulde det være, han var like glad hvad de sa paa Bedesalen. Det skulde kanske være slik at Kvindfolk ikke skulde ha Børn? Det var Fan! De skulde gjøre som Doktorfruen og graate og jamre dem av sig? Graat mig hist og graat mig her og søkk hende ned paa Havsbunden, hun var ikke bedre værdt! Det var jo saa, Doktor, ropte han i sit Overmot, at du maatte gaa med en Fille dengangen og tørke Taarerne hendes op fra Gulvet? Ja nu snur du og vil ikke høre mere. Men jeg skal si dig ett før du gaar at de Kvindfolk som ikke gir Liv og Blod de skulde gaa og grave sig selv ned, skulde de —

Ta Landgangen! varskuer Kapteinen.

Olaus løfter Landgangen unødig høit tilveirs, følger den nedad et Stykke og later den saa falde. Kaien ryster. Saa gaar Skibet.

Aa men idag var det siste Gang Olaus paa Vangen skravlet paa Postkaien og viste sine Kræfter, han forstummet om Natten, Heibergs Trantønder ramlet nedover den Presenning han laa under og knuste hans Brystkasse. Det tok en sørgelig Ende med ham og han kunde vel ikke vente nogen bedre. Det kunde sies meget imot Olaus paa Vangen, men kanske var han skadet av sin Skjæbne han og, en Hest ødelagt i Tæmmingen —

Folk ombord i Briggen hadde jo hørt Larmen

Digitized by Google

om Natten, men saa blev alt stille og de sov videre. Da det blev lyst om Morgningen fandt de Olaus. Han var litt flatere end ellers og han hadde Spor av Blod i Næse og Mund, men han laa ikke og gapte, hans Tænder var sammenbitte. Forøvrig saa han lat og sovende ut, stendød naturligvis, men uten Grin og Uvilje i Ansigtet, han syntes at si: Væk mig ikke før vi er fremme!

Ulykken rygtedes snart over Byen, den kom ogsaa til Oliver. Mærkelig nok saa hadde Oliver været ute en Sving om Natten og ogsaa han hørte i al Uskyldighet Larmen av Trantønderne, men trodde ikke den hadde noget paa sig. Oliver hadde ikke ønsket en slik Ende paa en god Kamerat, sa han, en i Bund og Grund bra Mand, sa han. Det var næsten pent at høre ham tale saa vel om en Stakkar som ikke engang kunde træde i en Naal, men det kom vel av at Oliver selv hadde en fin og interessant Erfaring om hvad en Ulykke var for noget og at dette la ham Ordene i Munden....

Saa stod man igjen overfor Spørsmaalene om Liv, Skjæbne og Gud, og somme drøftet dem talentfuldt. Der saa man endda engang hvad for en slap Line Livet er, og vi danser paa den! Olaus tidde nu, men andre skravlet. Forresten var Olaus paa Vangen en altfor ringe Person til at hans Død kunde volde Menneskene varig Eftertanke, man gik træt av at stirre ind i Børsemundingen hele Tiden, man danset igjen. Aa den Dansedamen, hun vedblev at komme

Digitized by Google

til Byen og holde Forfængelighet og Synd vedlike! Det var som hun dreves av et indre Kald. Stundom kunde det gaa daarlig med hende, men hun holdt ut, hvad gjør man ikke for Kunsten paa Brædderne! Da *Fia* gik under for en Tid siden og gjorde Byen stille fik hun ingen Elever og reiste bort noksaa mager for den Gang, men nu da hun kom igjen fik hun dobbelt Søkning. Slik er Menneskene, jordiske og uforandrede. Og slik er Menneskene ja, at de danser like godt enten Døden virkelig kommer en Nat eller den gaar forbi — for den Gang.

Somme Utaalmodige vil gripe ind i Styrelsen og reformere, de planlægger en Verden meget forskjellig fra denne, de opstiller Programer, de avskaffer al Daarlighet. De gjør det ikke av Overmot, de gaar ikke og galer mot Himlen, nei de beder og kurtiserer sig frem, de staar og vender Notebladene og hvisker kjælent til hende. Men det spilles ikke efter Menneskenes Noter.

Hvem hadde ærligere fortjent at faa Ret i sit Program end den gamle Postmester, men hvem blev værre sveket! Rigtignok satte et visst Postrøveri ham istand til at være Idiot for Resten av sit Liv, men som Idiot fattet han vel ikke Velsignelsen ved det. Eller hvorledes, var han fremdeles tilfreds, om end paa nyt Grundlag, sanset han, saa han kanske dypere end andre? Han syntes at være i en anden Verden, som ett med Vinden og Stjærnerne, som en Del av alt, han strømmet med. Mat? Jo Mat aat

Digitized by Google

han ogsaa, men hvor det var likegyldig hvad den var av og om han fik den! En Skygge, et Atterfærd i Klær, en liten Avdød, det eneste var at han saa Lyset og blinket, han aandet ind og ut, naar han blev forkjølet nyste han. Men han var ikke til nogen Ting ellers. Var han derfor Byens ulykkeligste Skapning? Han talte ikke om det, han hadde skravlet ifra sig. Folk som hadde set ham syntes han var rolig og fattet nu, han saa oprigtig og naturlig ut som om han vilde si: jeg sitter ikke her og er Idiot for ingenting, jeg har mine Grunde for det, jeg er faldt tilrette.

Og Tingene gaar sin Gang. Kanske hadde Postmesteren Ret som mente at Livet dirigeres av en stor og retfærdig Hjærne bak Tilværelsen. Det var flere i Byen som sandelig begyndte at hælde til denne Tro. Hvorledes skulde de ellers forklare sig at Tingene i Grunden atter gik godt? Nu var for Eksempel Værftet sat i Gang igjen. Der var ogsaa andre glædelige Affærer, men at Værftet kom i Virksomhet nu paany var intet mindre end en stor Lykke for Byen, Kasper har Arbeide igjen, alle Arbeiderne har Fortjeneste igjen. Henriksen selv er vel ikke netop med ett Slag blit rikere, men han har faat rik Hjælp, det viste sig at Dobbeltkonsul Johnsen endda engang kunde gjøre vel naar han satte sig i sin Stol og gjenoptok Ledelsen.

Det gaar da, altsammen gaar, og meget gaar endog godt. Hvad som er allerbedst vet vi ikke. At

Digitized by Google

stige op eller dale ned er vel Dele av det hele, alt hører til. Et Lys brænder stille i Staken, Døren aapnes og Lyset gaar ut. Hvem har Skylden? Hvad for en Skyld?

Lat os være taalmodige som Trærne i Skogen, sier Smed Carlsen. Han har det nu paa sin Maate, han er uintelligent, derfor sier han ikke stort, men han driver paa med at være taknemmelig mot Gud for hver Dag som gaar. Det er som om han i det siste ikke engang har videre Forstand paa sit gamle Haandverk og paa daglige Ting. De staar der i Smien og taler sammen om Olaus paa Vangen sin Død og meget andet, og Smed Carlsen fortæller da om engang han ikke kunde faa Kul. Han røk op for Kul og maatte slutte Arbeidet i nogen Dager, sier han, Kul var ikke at faa i Byen, ingen Folk hadde Kul. Det varte ikke mange Dagene saa kom det Gudsketak Kul, men det vilde nok ha varet meget længer hvis jeg hadde været alene om at trænge til dem.

Hvorfor det? spør Oliver.

Meget længer, svarer Smeden stille. For jeg hadde ikke fortjent det bedre. Det var for de andres Skyld at jeg blev hjulpen.

Han stod vel der med et Slags vis Erkjendelse, han var mild og ydmyg, litt dum kanske ogsaa, som saa meget av Visdommen er.

Og hvorledes gaar det? spør han Abel.

Det gaar godt.

Den Smedgutten din gjør sit Arbeide? spør han

Digitized by Google

spøkende og viser til Maskinhammeren. Ja Gud velsigne baade dig og Hammeren! sier Smed Carlsen. Saa det gaar dere godt! sier han.

Han gir sig til at se under Bænken ved Vinduet. Abel spør om han leter efter noget og vil hjælpe ham. Nei han leter ikke, det var ikke noget. Saa finder han det, aa han har nok set det hele Tiden, men later som det er noget ubetydelig som han har kastet tilside engang, det er en Kasse med forskjellige Poser i, smaa Sækker i.

Hvad er det? spør Abel.

Nei hvad det er? Det ligger bare iveien.

Skal jeg brænde det i Avlen?

Mester overhører det og sier: Bare nogen smaa Poser, de hadde hver sin av dem, det er Ting som de har spikket. Jo de hadde det en Stund med at spikke svært meget, det blev naturligvis mest bare Fliser, men nogen var Baater og nogen var Økser og nogen var Mennesker av Fliserne. Vi gjemte dem efterhvert, de var svært nøie paa at hver hadde sin Pose. Aldrig set slikt at det ligger her endda! Jeg skal ta det ovenpaa og kaste det i Ovnen naturligvis —

Abel tilbyr at bære for ham, men Mester gaar selv med de dyrebare Poser.

Saa arbeider Abel videre. En Mand kommer og skal ha skodd et Par nye Kjærrehjul; en Pramfører har slitt sin Kjætting og maa faa den sveiset straks. Abel sveiser. Han sier til sin Far: Naar du faar Tid

Digitized by Google

saa pusser du gjærne over de Beslagene litt? Det er Tonen, hyggelig Prat nu som før, ingen Kommando. Og Farn faar vel ikke Indtryk av at han staar bare og hænger, men tværtimot er nødvendig baade her og der, han svarer: Jeg skal ta mig Tid til det!

Saa filer Oliver Beslagene blanke, og det er Honker og Hjørnebeslag til en Kiste. Den skal ut paa Landet der Folk endda vil ha solidt Smedarbeide paa sine Laaskjørler. Og Dagen gaar i Smien, gaar med Arbeide og Snak mellem Far og Søn. Før idag har Blaaveisen kikket indom Smien paa Tur til Kjøpmanden, saa var de tre om at snakke. Da Blaaveisen har en lys Kjole paa reiser jo Abel sig fra Kulhougen saa hun kan faa sitte; bakefter paastaar han at hun gaar med en Flek i Panden og sætter en sotet Finger like paa Stedet. Saa maa jo Farn op med Lommespeilet.

De har det godt sammen, ingen er iveien for den anden, naar Blaaveisen gaar savnes hun.

Om Kvælden vil Oliver paa Fiske, det begynder at smaaregne saa det er fint Fiskeveir. Abel avtaler med ham paa Forhaand og kjøper Fisken: naar du kommer iland skal du hænge en pen Fiskehonk paa Kjøkkendøren hos Stadsingeniørens. Hvad skal du ha for det?

Det skal jeg ingenting ha for, svarer Farn.

Nei, du skal vel heller banke paa og forlange en stiv Betaling av Stadsingeniøren selv, spøker Abel.

Digitized by Google

Men det vil jeg ikke vite av, sier han. Her er to Kroner, mere smaker du ikke!

Oliver ror ut og blir ikke længe borte, efter et Par Timer klarner Veiret og han lægger iland. Han træder Fisken fint paa Snøre og hinker op i Byen med den. Det kan godt være at Abel vet hvor han gaar hen. Han gaar forbi Stadsingeniørens og ret til det store Stenhus med Søiler, Blod er tykkere end Vand, han gaar til sin Søn Skolebestyreren og stanser utenfor Kjøkkendøren. Her gjør han sin Sko pen med Spyt, den blir usandsynlig ny og blank for et Øieblik, og Træfoten trænger ikke Puss. Saa banker Oliver paa.

Piken er i Kjøkkenet, Fruen kommer, Constance paa Værftet, tyk og med Barn. Oliver har Takt og Opførsel, han har tat Hatten av og nu rækker han Fisken frem. Piken tar imot. Fruen er ikke stor paa det, hun takker personlig for Gaven, hun kjender sin Værfar, men byr ham ikke en Stol. Tænk, om vi hadde faat den Fisken til Middag! sier hun for at si noget. Oliver skaper sig dygtig til, akkurat som om han selv er kommet av fine Folk, og svarer at Ja, Frue, saavidt det stod i hans ringe Magt skulde han komme mere betids næste Gang. Nei, sier Fruen, han skal ikke komme igjen med Fisk, det vil hun ikke, halt er han og altsammen. Oliver blaaser til denne Tale, blaaser bare rigtig ubetydelig naturligvis, men kaver samtidig med Haanden at han næsten ikke er

Digitized by Google

halt, han skal nok komme. Du hører jo at jeg ikke vil det, sier Fruen, og jeg er viss paa at min Mand ikke vil det heller, sier hun. Men Oliver forstaar ingenting og fremturer. Da har ikke Fruen anden Raad end at spørre Piken om en eller anden likegyldig Ting, og da hun har faat Svar herpaa vender hun sig om og gaar ind. Oliver prøver at snakke litt med Piken saalænge, Fruen gik kanske efter noget til ham, en Kakebete, en liten Erindring, det var leit at forsvinde mens hun var borte. Men selv Piken er faamælt. Han kjender hende igjen, det er Piken fra Dansesalen, hun med det store Bryst, han gav hende Gotter dengang. Naturligvis hentyder han ikke nu til den lystige Kvæld, nei Oliver er pen Gut her i Huset, han sier at det var da et fint Kjøkken, et nydelig Kjøkken. Aaja, svarer Piken. Er Skolebestyreren hjemme? spør han. Jo det er han. Hvad gjør han, læser vel? Det vet ikke Piken og hun bare arbeider med sit. Oliver staar en Stund, og Fruen kommer ikke igjen. Saa sier han Godnat og gaar.

Intet er iveien, intet galt fat, Oliver kjendte bare en Smule Lettelse ved at være blit kvit Fiskehonken. Han grubler ikke. Om nogen kom og bydde ham Døden saa vilde han ikke motta den, langtifra, Livet er ikke værst, synes Oliver. Det er ikke alle som har det saapas som han, Tak over Hodet, daglig Brød, en Tokrone i Lommen, Kone og Børn — og slike Børn! Han er det varige Menneskestof.

Der hinker han hjemover. Han er noget maroder,

Digitized by Google

litt ufuldkommen av sig; men hvad er fuldkomment! Livet i Byen realiserer sit Billede med ham, det kravler, men det er like travlt for det. Det begynder om Morgningen og varer tilkvælds, saa lægger Menneskene sig. Og somme lægger sig under en Presenning.

Smaat og stort sker, en Tand av Munden, en Mand ut av Rækkerne, en Spurv til Jorden.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 06622 7474
Digitized by Google

Digitized by Google